John Galsworthy

Iubirile lui Dinny Cherrell

- În așteptare
- Pustietate în floare
- Dincolo de rîu

Coperta de Vasile SOCOLIUC

John Galsworthy
FLOWERING WILDERNESS
OVER THE RIVER

John Galsworthy

Iubirile lui Dinny Cherrell

**

PUSTIETATE ÎN FLOARE
DINCOLO DE RÎU

Traducere de Antoaneta RALIAN

Editura „MIRON" – 1992

ISBN 973-95055-7-0

XXI

Starea de spirit a lui Wilfrid cînd se despărţise de editorul său la restaurantul "The Jessamine" fusese împărţită între funie şi confuzie. Fără să fi pătruns subtilităţile anatomiei mintale a lui Compson Grice, Wilfrid simţea că fusese manevrat; şi în tot restul acelei neliniştite după-amieze, vagabondă, pendulînd între uşurarea că în sfîrşit dăduse totul pe faţă şi resentimentul pe care ţi-l inspiră irevocabilul. Astfel muncit de gînduri, nu-şi dăduse realmente seama de şocul pe care biletul lui i-l va provoca lui Dinny şi numai cînd, întorcîndu-se acasă, îi găsi răspunsul, inima se îndreptă către ea şi, o dată cu inima, se îndreptă şi el însuşi spre locul întîlnirii neaşteptate. În cele cîteva minute cît defilaseră împreună pe Mount Street, tăcuţi şi aproape îmbrăţişaţi, Dinny reuşise să-i infuzeze sentimentul că erau doi şi nu unul singur împotriva lumii. De ce s-o ţină deoparte şi s-o facă şi mai nefericită decît era necesar? Şi a doua zi dimineaţă îi trimise un bilet prin Stack, invitînd-o la o excursie.

Uitase de derby şi maşina lor fu pe dată înghiţită într-un puhoi de vehicule.

- Eu n-am văzut niciodată derby-ul, spuse Dinny. N-am putea merge?

Existau cu atît mai multe raţiuni să se ducă la derby cu cît se părea că nu aveau nici o şansă raţională de a nu se duce. Dinny era mirată de sobrietatea generală. Nici urmă de băuturi, steaguri, cărucioare trase de măgăruşi, note discordante,

trăncăneală. Nici o urmă de trăsură, cotigă sau cărucior de negustor ambulant, nimic decît un şuvoi compact şi mobil de autocare şi automobile, cele mai multe închise.

Cînd, în cele din urmă, parcară la coline, îşi mîncară sandvişurile şi se lăsară duşi de mulţime, se întoarseră, instinctiv, spre şansa de a vedea un cal.

Derby Day a lui Frith[1] părea să nu fie real, dacă fusese vreodată. În acel tablou oamenii par să aibă o viaţă a lor pe care o trăiesc; în această mulţime, fiecare nu părea decît să încerce să se ducă în alt loc decît cel în care se afla.

În padoc, care la prima vedere părea să adăpostească numai oameni şi nici un cal, Wilfrid spuse deodată:

- Dinny, e o nebunie; cu siguranţă că vom fi văzuţi.

- Şi ce dacă? Uite un cal!

Într-adevăr, un număr de cai erau aduşi într-o arenă. Dinny se îndreptă grăbită spre ei.

- Toţi mi se par la fel de frumoşi, îi şopti cu voce înăbuşită, şi la fel de buni, cu excepţia ăstuia. Nu-mi place spatele lui.

Wilfrid consultă catalogul.

- Ăsta-i favoritul.

- Şi totuşi nu-mi place. Nu observi? Spinarea se apropie precipitat de coadă, pînă la un anumit punct, şi pe urmă se lasă brusc în jos.

- De acord, totuşi caii aleargă indiferent de forma lor.

- Pariez şi eu pe calul pe care-l alegi tu, Wilfrid.

- Atunci lasă-mi puţin timp.

Oamenii din dreapta şi din stînga ei rosteau numele cailor, pe măsură ce aceştia defilau. Dinny găsise un loc la bară, cu Wilfrid alături, strîns lipit de ea.

- E-un porc de cal, exclamă un om în stînga ei. În viaţa mea nu mai pariez pe bestia asta.

Dinny aruncă o privire celui care vorbise. Era o matahală de om, cu un colac de grăsime la ceafă, o gambetă şi un trabuc în gură. Soarta calului i se păru mai puţin înspăimîntătoare.

O doamnă aşezată pe un scăunaş pliant, în dreapta ei, zise:

- Ar trebui să degajeze aleea pentru caii care ies. Chestia asta mi-a păpat bănişorii acum doi ani.

1. Tabloul al pictorului *Frith* (1819–1909).

Mîna lui Wilfrid se opri pe umărul lui Dinny.

- Asta îmi place, spuse. Blenheim! Hai să mergem să pariem pe el.

Se duseră în locul unde şiruri de oameni stăteau la coadă în faţa unui soi de porumbare, sau cel puţin aşa păreau.

- Stai aici, îi spuse Wilfrid. Mă duc să-mi depun formularul şi mă întorc.

Dinny rămase locului, privind.

- Bună ziua, domnişoară Cherrell. Un domn înalt, cu un cilindru cenuşiu şi cu tocul lung al unui binoclu de cîmp atîrnat de gît, se oprise în faţa ei. Ne-am întîlnit la statuia lui Foch şi la nunta surorii dumitale, dacă-ţi aduci aminte.

- Ah! Da, domnul Muskham.

Inima începu să-i bată cu putere şi se strădui să nu privească în direcţia lui Wilfrid.

- Aveţi veşti de la sora dumneavoastră?

- Da, ne-au scris din Egipt. Cred că au suferit îngrozitor de căldură pe Marea Roşie.

- Aţi făcut vreun pariu?

- Încă nu.

- Eu nu m-aş aventura la favorit, n-o să reziste.

- Ne-am gîndit la Blenheim.

- Mă rog, e un cal frumos şi ia bine curbele. Dar în grajdul lui e un altul care se bucură de mai multă apreciere. Înţeleg că sînteţi o neofită, domnişoară Cherrell. La un cal trebuie să urmăriţi unul din următoarele două lucruri, sau chiar ambele: pîrghia crupei şi personalitatea, nu frumuseţea, ci personalitatea.

- Pîrghia crupei? Vreţi să spuneţi că trebui să fie mai înalt în spate decît în faţă?

Jack Muskham zîmbi.

- Asta-i. Dacă observaţi acest lucru la un cal, mai ales cînd trebuie să urce o înălţime, pariaţi pe el.

- Dar personalitatea? Cînd îşi înalţă capul şi priveşte în depărtare, peste capetele oamenilor? Am văzut un cal făcînd asta.

- Mi-ar plăcea să-mi fiţi elevă, o jur! Exact la aşa ceva m-am referit.

- Dar nu ştiu ce cal era, răspunse Dinny.

- Păcat.

Apoi, deodată, Dinny îi văzu interesul binevoitor îngheţîndu-i pe faţă. Îşi ridică cilindrul şi se întoarse. Vocea lui Wilfrid rosti în spatele ei:

- Ei, am pus o hîrtie de zece lire pe el.
- Hai să mergem la tribună să urmărim cursa.

Wilfrid nu părea să-l fi remarcat pe interlocutorul ei; simţindu-i mîna sub braţ, Dinny se strădui să uite înţepenirea subită a feţei lui Jack Muskham. Strădaniile multiple ale mulţimii de a-şi "prognostica viitorul" contribuiră să-i distragă atenţia, astfel încît ajunse la potou într-o dispoziţie de totală inferenţă faţă de tot ce nu era Wilfrid sau caii. Găsiră un loc în picioare, lîngă *bookmakeri*, în apropiere de bară.

- Culorile verde şi şocolatiu, asta pot ţine minte. Şocolata cu fistic îmi place cel mai mult. Cît cîştig dacă am să cîştig, iubitule?

- Ascultă!

Reuşiră să izoleze cuvintele: "Optsprezece la unu, Blenheim!"

- O sută optzeci! exclamă Dinny. Splendid.

- Mă rog, înseamnă că nu e prea apreciat în grajdurile lui; mai au şi alt cal în cursă. Uite-i că vin! Sînt doi cu verde şi şocolatiu. Al nostru-i al doilea!

Parada, care-i încînta pe toţi cu excepţia cailor, îi oferi prilejul să vadă calul cafeniu pe care pariaseră, înnobilînd călăreţul cocoţat pe el.

- Cum îl găseşti, Dinny?

- Aproape toţi îmi plac la fel. Cum îşi poate da seama cineva care-i cel mai bun, numai privindu-i?

- Nici nu se poate.

Caii se întorceau acum în galop mărunt pe lîngă tribune.

- Ai impresia că Blenheim e mai înalt în spate decît în faţă? murmură Dinny.

- Nu. Frumoasă mişcare. De ce?

Dar Dinny se mulţumi să-i strîngă braţul şi se înfioră uşor.

Cum nici unul din ei nu aveau binoclu, cînd cursa începu, totul le apăru învălmăşit. Cineva din spate repeta întruna:

- Favoritul conduce! Favoritul conduce!

Cînd caii făcură curba la Tattenham Corner, acelaşi om bolborosi:

- Paşa... Paşa e în frunte... ba nu, favoritul... favoritul cîştigă!... nu, nu el... Iliada... Iliada e în frunte.

Dinny simţi mîna lui Wilfrid strîngîndu-i braţul.

- Al nostru, strigă el, de partea asta... priveşte!

Dinny văzu la capătul mai îndepărtat al şirului un cal roz şi cafeniu, şi în partea dinspre ea, unul şocolatiu şi verde. Era în frunte, în frunte! Cîştigaseră!

În mijlocul tăcerii și dezamăgirii generale, cei doi își zîmbeau unul altuia. Părea un bun augur.

- Mă duc să scot banii, și-apoi direct la mașină și-o întindem!

Wilfrid insistă ca Dinny să ia toți banii, iar ea îi depozită laolaltă cu restul comorii, cu atît mai multă asigurare împotriva oricărei hotărîri bruște de a o lipsi de prezența lui.

În drum spre casă trecură din nou prin Richmond Park și rămaseră un timp printre ferigile tinere, ascultînd cucul, fericiți în după-masa însorită, pașnică, înfiorată de șoapte. Luară masa de seară într-un restaurant din Kensington și, la urmă, o conduse pînă în Mount Street.

În noaptea aceea, somnul lui Dinny nu fu tulburat de îndoieli sau de visuri, iar dimineața coborî la micul dejun cu ochii limpezi și cu obrajii ușor rumeniți de soare. Unchiul ei citea *The Daily Phase*. Lăsă ziarul din mînă și-i spuse:

- După ce-ți bei cafeaua, Dinny, aruncă o privire pe ziarul ăsta. Editorii au în ei ceva, adăugă el, care te fac uneori să te îndoiești dacă sînt într-adevăr oameni și frați. Iar ziariștii au în ei ceva care-ți dă certitudinea că nu sînt.

Dinny citi scrisoarea lui Compson Grice tipărită sub titlul:

APOSTAZIA DOMNULUI DESERT.
PROVOCAREA NOASTRĂ ACCEPTATĂ.
O MĂRTURISIRE.

Urmau două strofe din poemul lui Sir Alfred Lyall, *Teologie in extremis*:

Și pentru ce? Tînjesc eu oare după nemurire?
Voi fi ucis și-apoi zvîrlit uitării.
Să fie prețul pentru mîntuire?
Dar Dumnezeu nu pune preț salvării.
Și totuși, pentru a Britaniei onoare
Nu pot trăi o viață-n dezonoare.
Și o să pier în rîndurile neștiute
Ale celor fără nume ce Cauzei-au slujit
Și putrezesc acum, în gropi necunoscute;
Și nici măcar un vers pe-o piatră scrijelit
Nu pomenește de martirii care, asemeni mie,
Viața jertfitu-și-au pentru a patriei mîndrie.

Uşoara rumeneală a obrajilor lui Dinny fu înecată de un val de roşeaţă intensă.

- Da, murmură Sir Lawrence urmărind-o. Laptele a dat în foc, cum ar fi spus bătrînul Forsyte. Totuşi, ieri stăteam de vorbă cu cineva care-mi spunea că, după părerea lui, în zilele noastre absolut nimic nu mai lasă o pată de neînlăturat. Trişezi la jocul de cărţi, şterpeleşti coliere preţioase, o călătorie de doi ani în străinătate şi totul e dat uitării. Cît despre anomaliile sexuale, după părerea lui nici nu mai sînt considerate anormale. Aşa, încît, capul sus!

Dinny răspunse cu năduf:

- Ceea ce mă irită este că orice vierme se va simţi îndreptăţit să se erijeze în judecător.

Sir Lawrence încuviinţă:

- Şi cu cît va fi mai vierme, cu atît mai îndreptăţit se va simţi. Dar nu viermii trebuie să ne îngrijoreze; ci oamenii cu "mîndria rasei britanice" şi din ăştia mai sînt berechet.

- Unchiule, există vreo cale prin care Wilfrid ar putea demonstra în mod public că nu este un laş?

- S-a comportat onorabil în război.

- Cine îşi mai aduce aminte de război?

- Poate, murmură Sir Lawrence, am putea monta o bombă în maşina lui, în Piccadilly, aşa încît el să stea s-o privească explodînd şi să-şi aprindă o ţigară. Alt mijloc mai bun nu văd.

- L-am întîlnit ieri pe domnul Muskham.

- Asta înseamnă că ai fost la derby. Sir Lawrence scoase din buzunar o ţigară de foi miniaturală. Jack a adoptat punctul de vedere că tu eşti o victimă.

- Ah! De ce nu pot oamenii să-şi vadă de treburile lor şi să ne lase în pace?

- Nimfele ispititoare nu sînt niciodată lăsate în pace. Jack e un misogin.

Dinny izbucni într-un mic rîs disperat.

- Bănuiesc că necazurile altuia sînt distractive.

Se ridică şi se duse la fereastră. Avea senzaţia că întreaga lume se pornise să latre, cum latră cîinii la o pisică încolţită, şi totuşi liniştea de pe Mount Street nu era tulburată decît de camionul unui lăptar.

XXII

Cînd cursele îl obligau să înnopteze la Londra, Jack Muskham ocupa un dormitor la clubul Burton. După ce citi în *The Daily Phase* darea de seamă asupra derby-ului, răsfoi ziarul alene. Celelalte articole din "fițuica" asta îl interesau prea puțin. Paginația ziarului îl șoca formalismul, noutățile îl iritau bunul gust, vederile politice îl jigneau, pentru că erau atît de identice cu ale lui. Dar răsfoirea nu fu chiar atît de superficială încît să nu-i sară în ochi: *Apostazia domnului Desert.* Citind jumătatea de coloană care urma după titlu, zvîrli ziarul și rosti cu glas tare:

- Individul ăsta trebuie oprit! Să-și facă un titlu de glorie din lașitatea lui, și s-o tîrască pe fata aceea drăguță după el în dizgrație! N-are nici măcar bunul simț de a evita să se arate cu ea în public chiar în ziua cînd își mărturisește lașitatea în fițuica asta la fel de lașă!

Într-o epocă în care îngăduința și indulgența păreau să fi ajuns aproape morbide, Jack Muskham știa ce vrea și ținea seamă de propriile-i păreri. Tînărul acela îi displăcuse de la prima vedere. Desert,[1] numele i se potrivea pe măsură. Și cînd te gîndești că fanfaronul ăsta laș avea de gînd să distrugă viața fetei ăleia drăguțe, care, fără nici un fel de instruire prealabilă, făcuse niște remarci atît de inteligente asupra cailor de curse!

---

1. Deșert, pustiu (engl).

Asta era prea de tot! Dacă n-ar fi fost hatîrul făcut lui Lawrence, ar fi luat el de mult unele măsuri, zău aşa! Aici însă, mintea i se poticni... Ce măsuri anume? Individul îşi mărturisise public dezonoarea. Era un truc răsuflat, să dezarmezi critica. Să-ţi faci o virtute din necesitate. Să faci paradă de propria-ţi ticăloşie! Lăudărosul ăsta n-ar fi luptat dacă i s-ar fi oferit prilejul! Dar, încă o dată, mintea i se poticni... Nimeni din afară nu avea cum să intervină. Şi totuşi dacă nu se va manifesta din afară o atitudine vizibilă de veştejire a conduitei acestui individ, o să facă impresia că nimănui nu-i pasă! "Pe Dumnezeul meu! îşi spuse Muskham. Măcar clubul ăsta se poate ridica şi lua atitudine. Nu avem nevoie de şobolani la "Burton"!"

Puse chestiunea, chiar în aceeaşi după-masă, la întrunirea comitetului de direcţie, şi fu uimit, ba chiar consternat, de apatia cu care o primiră ceilalţi. Dintre cei şapte membri prezenţi - "Moşierul", Wilfrid Bentworth, deţinînd preşedenţia - patru fură de părere că era o chestiune pe care tînărul Desert trebuia s-o soluţioneze cu propria sa conştiinţă, şi apoi, întreaga poveste avea aspectul unei campanii de presă. Timpurile se schimbaseră mult de cînd scrisese Lyall poemul acela. Unul dintre membri merse chiar pînă acolo încît declară că n-are chef să-şi bată capul, că nu citise *Leopardul*, nu-l cunoştea pe Desert şi detesta *The Daily Phase*.

- Şi eu, stărui Jack Muskham, dar poemul există. (Trimisese să-i fie adus şi petrecuse o oră după prînz citindu-l.) Daţi-mi voie să vă citesc un fragment. E veninos!

- Pentru numele lui Dumnezeu, Jack, nu!

Cel de-al cincilea membru, care pînă atunci nu scosese un cuvînt, îşi exprimă părerea că, dacă Muskham insistă, atunci trebuie să citească cu toţii poemul.

- Insist!

Drept care, "Moşierul", masiv şi calm, observă:

- Secretarul va procura numărul necesar de exemplare şi le va trimite membrilor comitetului. E mai bine să fie însoţite şi de cîte un exemplar din numărul de azi al ziarului *The Daily Phase*. Vom discuta întreaga chestiune la întrunirea de vinerea viitoare. Acum să trecem la problema vinului roşu.

Şi luară în discuţie chestiuni importante.

S-a observat că atunci cînd un ziar de o anumită factură pică pe un fapt care-i dă prilej să-şi exhibiţioneze virtuţile şi să-şi trîmbiţeze propria politică, va specula acel fapt pînă la limita îngăduită de legea calomniei, fără nici o consideraţie pentru susceptibilităţile individuale. Întărit de mărturisirea

făcută în scrisoarea lui Compson Grice, *The Daily Phase* exploată la maximum ocazia ce i se oferea, iar în cele opt zile care se scurseră pînă la viitoarea întrunire a comitetului, nu-i lăsă nici unuia dintre membri posibilitatea de a se pretinde ignorant sau indiferent. Într-adevăr, toată lumea citea şi discuta *Leopardul*, iar în dimineaţa întrunirii, *The Daily Phase* publică un lung articol, plin de aluzii, despre importanţa extremă a bunei conduite britanice în Orient. Mai publica, de asemenea, o reclamă tipărită cu caractere vizibile: *Leopardul şi alte poeme de Wilfrid Desert: editat de Compson Grice; 40.000 de exemplare epuizate; o a treia largă ediţie sub tipar.*

O dezbatere privind ostracizarea unui semen va asigura, desigur, prezenţa tuturor membrilor la întrunirea unui comitet; ba chiar, se numărau în asistenţă şi cîţiva dintre cei ce nu participaseră niciodată pînă atunci la vreo întrunire.

Jack Muskham redactase o moţiune.

Pe baza articolului 23, se cere Onorabilului Wilfrid Desert să renunţe la drepturile sale de membru al clubului "Burton", din pricina conduitei sale incompatibile cu un membru al acestui club.

Deschise discuţiile cu următoarele cuvinte:

- Aţi primit cu toţii exemplare din poemul *Leopardul* scris de Desert şi din numărul de acum o săptămînă al ziarului *The Daily Phase*. Nu mai poate exista nici un dubiu. Desert a declarat în mod public că şi-a renegat religia sub ameninţarea pistolului, iar eu afirm că nu mai este demn să se numere printre membrii acestui club. Clubul a fost înfiinţat pentru a cinsti memoria unui mare călător, care ar fi cutezat să înfrunte şi iadul. Nu avem nevoie, în mijlocul nostru, de oameni care nu respectă tradiţia britanică şi, pe deasupra, se mai şi împăunează cu acest lucru.

Urmă o scurtă tăcere, după care cel de-al cincilea membru al comitetului de la întrunirea trecută observă:

- Şi totuşi, e un poem al naibii de bun.

Un binecunoscut K.C.,[1] care călătorise cîndva în Turcia, adăugă:

- N-ar fi trebuit să-l invităm şi pe el la această întrunire?

- Pentru ce? întrebă Jack Muskham. Nu ne-ar fi putut spune nimic în plus faţă de ce a spus în acest poem sau în scrisoarea editorului său.

1. *King's Counsel* – avocat din Colegiul Regal.

Cel de-al patrulea membru al comitetului de data trecută bolborosi:

- Nu-mi face plăcere să acord atenţie ziarului *The Daily Phase*.

- Nu-i vina noastră că Desert a ales această fiţuică, răspunse Jack Muskham.

- Foarte neplăcut, continuă cel de-al patrulea membru, să te amesteci într-o chestiune de conştiinţă. Sîntem cu toţii gata să afirmăm că n-am fi procedat la fel?

Urmă un tîrşiit de picioare care îşi schimbă poziţia şi, un tip zbîrcit, expert în civilizaţiile timpurii ale Ceylonului, murmură:

- După părerea mea, Desert este pus în discuţie nu pentru apostazie, ci pentru vîlva pe care a făcut-o în legătură cu aceasta. Decenţa l-ar fi obligat să-şi ţină gura. Dar a vrut să facă reclamă cărţii! Apare o a treia ediţie şi toată lumea o citeşte. A transforma asemenea lucru într-o sursă de profit mi se pare culmea!

- Nu cred, reluă cel de-al patrulea membru, că s-a gîndit la aşa ceva. S-a creat însă senzaţie.

- Ar fi putut să-şi retragă cartea.

- Asta depinde de contractul pe care-l are. Şi-apoi, ar fi însemnat că fuge de furtuna pe care singur a iscat-o. De fapt, eu socotesc destul de frumos faptul că a făcut o confesiune publică.

- Teatral! murmură avocatul.

- Dacă acesta ar fi fost unul dintre cluburile armatei, nimeni n-ar fi stat pe gînduri, făcu Jack Muskham.

Autorul unei cărţi: *Mexico revizuit*, răspunse sec:

- Dar nu este.

- Nu ştim dacă-i putem judeca pe poeţi la fel ca pe ceilalţi oameni, îngăimă cel de-al cincilea membru.

- În ceea ce priveşte normele de conduită, de ce nu? risposta expertul în civilizaţiile Celyonului.

Un omuleţ aşezat la capătul mesei opus preşedintelui exclamă un: *The D-d-daily Ph-Phase!* emise parcă de o scurtă rafală de vînt.

- Chestiunea e pe buzele tuturor, remarcă avocatul.

- Copiii mei rîd de noi, interveni un om care nu vorbise pînă atunci. Spun că ceea ce a făcut n-are nici o importanţă, vorbesc despre ipocrizie, îşi bat joc de poemul lui Lyall şi afirmă că Imperiului îi prinde bine să se mai dezumfle niţel.

- Exact! sări Jack Muskham: ăsta-i jargonul modern. Toate principiile aruncate peste bord! Şi avem de gînd să suportăm

una ca asta?

- E cineva dintre noi care-l cunoaşte pe tînărul Desert? întrebă al cincilea membru.

- Din vedere, răspunse Jack Muskham.

Nimeni altcineva nu afirmă că l-ar fi cunoscut.

Un om cu faţa foarte smeadă şi ochi vioi interveni brusc:

- Tot ce pot spune e să-mi exprim speranţa ca povestea să nu se fi răspîndit şi în Afganistan; plec acolo luna viitoare.

- Şi de ce te temi? întrebă al patrulea membru.

- În primul rînd că va contribui la dispreţul cu care voi fi privit.

Această observaţie, venind de la un binecunoscut călător, făcu mai multă impresie decît tot ce se proferase pînă atunci. Doi dintre membri, care, împreună cu preşedintele, nu spuseseră pînă acum nimic, rostiră simultan:

- Aşa e!

- Nu-mi place să condamn un om în lipsă, afirmă avocatul.

- Ce părere ai, "Moşierule"? întrebă al patrulea membru.

Preşedintele, care-şi fuma pipa, o scoase din gură.

- Mai are cineva ceva de spus?

- Da, vorbi autorul cărţii *Mexico revizitat*. Propun să concentrăm învinuirile de publicarea poemului.

- Nu-i posibil, bombăni Jack Muskham; toate se leagă între ele. Întrebarea e simplă: Mai e apt să fie membru al acestui club sau nu? Cer preşedintelui să supună această problemă comitetului.

Dar "Moşierul" continua să-şi fumeze pipa. Experienţa lui în materie de comitete îi spunea că încă nu sosise momentul. Acum urmau abia să se dezlănţuie discuţiile separate sau închegate. Acestea nu duceau nicăieri, de bună seamă, dar creau un simţămînt general că acuzatului i se acordase toată atenţia.

Jack Muskham şedea tăcut, cu faţa-i lungă, impasibilă, şi cu picioarele-i lungi întinse în faţă. Discuţiile continuau.

- Ei bine? făcu în cele din urmă membrul care revizitase Mexicul.

"Moşierul" îşi scutură pipa.

- Cred, spuse el în sfîrşit, că ar trebui să-i cerem domnului Desert să ne expună raţiunile care l-au determinat să publice poemul.

- Bravo, bravo! strigă avocatul.

- Aşa e! exclamară cei doi membri care mai exclamaseră acelaşi lucru şi mai înainte.

- De acord! se exprimă autoritatea în civilizațiile ceyloneze.
- Are cineva vreo obiecție? întrebă "Moșierul".
- Eu nu văd ce rost ar avea, mormăi Jack Muskham. A trădat și a recunoscut faptul.
Neridicîndu-se nici o altă obiecție, "Moșierul" continuă:
- Secretarul îl va invita să ne viziteze și să se explice. Nu mai există și alte chestiuni de discutat, domnilor.
În pofida înțelegerii generale că întreaga chestiune se afla încă *sub judice*,[1] procedurile îi fură relatate lui Sir Lawrence, încă în aceeași seară, de către trei membri ai comitetului, printre care se număra și Jack Muskham. Sir Lawrence duse cu el noutatea la cină, în South Street.
De la publicarea poemelor și de la scrisoarea lui Compson Grice încoace, Michael și Fleur aproape că nici nu mai vorbiseră despre altceva, forțați fiind de comentariile și de întrebările puse de toate cunoștințele lor. Părerile lor erau radical diferite. Michael, care inițial se împotrivise publicării poemului, acum că totul fusese dat la iveală, apăra cu fermitate onestitatea și curajul mărturisirii lui Wilfrid. Fleur, însă, nu putea ierta ceea ce numea ea "stupiditatea întregii povești". Dacă și-ar fi ținut gura și nu s-ar fi lăsat dominat de conștiință sau de mîndrie, toată chestiunea ar fi fost dată uitării, fără să lase vreo urmă. Ceea ce făcuse, spunea Fleur, era nedrept față de Dinny și cu totul inutil în ce-l privea pe Wilfrid; dar, desigur, așa a fost el întotdeauna. Fleur nu uitase felul categoric în care Wilfrid, cu opt ani în urmă, îi ceruse să-i fie amantă, și felul încă și mai categoric în care fugise de ea atunci cînd nu acceptase. Cînd Sir Lawrence le povesti despre întrunirea de la clubul "Burton", Fleur spuse cu simplitate:
- Mă rog, la ce altceva se putea aștepta?
Michael murmură:
- De ce-i Jack Muskham atît de înverșunat?
- Unii cîini se reped la alții la prima vedere. Alții ajung la hărțuială după oarecare gîndire. Se pare că de astă dată s-au produs ambele feluri de atac. Aș afirma că osul pe care se bat e Dinny.
Fleur rîse:
- Jack Muskham și Dinny!
- În subconștient, draga mea. Nu putem noi pătrunde în

1. În curs de judecată (lat).

lucrăturile minții unui misogin; sau poate că numai la Viena. Acolo ți se lămurește totul; pînă și originea sughițurilor.

- Mă îndoiesc că Wilfrid va accepta să se înfățișeze comitetului, spuse Michael posomorît.

Fleur fu de aceeași părere:

- Bineînțeles că nu se va înfățișa, Michael.

- Și atunci ce-o să se întîmple?

- Cu certitudine că va fi exclus, conform cu articolul nu știu cît.

Michael ridică din umeri.

- Nici n-o să-l pese. Ce importanță are un club în plus sau în minus?

- Nu-i așa, îl contrazise Fleur. În prezent problema e în curs, oamenii se mulțumesc doar s-o discute; dar excluderea din club ar însemna o condamnare definitivă. Adică exact lucrul de care are nevoie opinia publică pentru a face front comun împotriva lui.

- Și în favoarea lui.

- Da, în favoarea lui; dar știm prea bine ce înseamnă așa ceva pentru cei neadaptați.

- Nu asta-i problema, îi tăie Michael vorba, morocănos. Eu știu prea bine ce simte el: prima lui pornire a fost să-l sfideze pe fanaticul ăla, și regretă amarnic că a revenit asupră-i.

Sir Lawrence dădu din cap.

- Dinny m-a întrebat dacă există vreun mijloc prin care să poată demonstra în mod public că nu e un laș. S-ar putea să existe, dar nu-i lucru simplu. Oamenii nu prea sînt de acord să fie puși în primejdie numai pentru că salvatorii lor să poată fi dați la ziar. Camioanele cu cai trec rar prin Piccadilly. Ar putea să arunce pe cineva în apă de pe podul Westminster, și apoi să sară după el să-l salveze; dar asta ar semăna mai curînd a crimă și sinucidere. Curios, cu tot eroismul care plutește în juru-ne, e atît de greu să fii erou în mod deliberat...

- Ar trebui să înfrunte comitetul, zise Michael, și sper c-o s-o facă. E ceva ce mi-a spus el. Pare stupid, dar cunoscîndu-l pe Wilfrid îți dai seama că asta schimbă fața lucrurilor.

Fleur își plantase brațele pe tăblia lustruită a mesei și își adăpostise bărbia în palme. Puțin aplecată în față semăna cu fata care contemplează imaginea de pe un porțelan, în tabloul tatălui ei, semnat de Alfred Stevens.

- Ei, întrebă ea, despre ce-i vorba?

- Mi-a mărturisit că îi era milă de călăul lui.

Nici soția, nici tatăl lui nu schițară o mișcare, cu excepția

unei ușoare ridicări a sprîncenelor. Michael urmări sfidător:

- Firește că sună absurd, dar mi-a povestit că tipul l-a implorat să nu-l silească să-l împuște, făcuse un legămînt să-l convertească pe necredincios.

- Dacă ar pomeni de așa ceva în fața comitetului, rosti rar Sir Lawrence, l-ar trimite să i-o spună lui mutu!

- Nu-i el ăla! preciză Fleur. Mai curînd ar muri decît să se facă ridicol.

- Întocmai! Am menționat acest fapt doar ca să arăt că lucrurile sînt mult mai complexe decît li s-ar părea *pukka sahib-ilor*.

- De mult n-am mai auzit asemenea ironie, comentă Sir Lawrence cu o voce detașată. Dar nu văd cum o pot ajuta toate astea pe Dinny.

- Cred că am să mă duc din nou să-l văd, spuse Michael.

- Cel mai simplu lucru pentru el, acum, ar fi să-și dea singur demisia de la club, observă Fleur.

Cu această concluzie înțeleaptă, discuția luă sfîrșit.

XXIII

În fața necazurilor celui iubit, cel ce iubește nu are voie să-și manifeste compătimirea, și totuși, într-un fel, trebuie să i-o arate. Acest lucru nu i se părea ușor lui Dinny. Pîndea cu ochi de linx, orice prilej în care ar fi putut alina mîhnirea iubitului ei; dar, deși continuau să se întîlnească zilnic, Wilfrid nu-i oferea nici un prilej. Dacă n-ar fi fost expresia feței lui în clipele cînd nu se supraveghea, ai fi zis că tragedia nu-l atingea nicidecum. În cele două săptămîni care urmară derby-ului, Dinny veni regulat la el, și făcură împreună mici plimbări, însoțiți de prepelicarul Foch; și în tot acest timp, Wilfrid nu pomeni o dată de subiectul despre care discutau toate cercurile mai mult sau mai puțin literare și oficiale ale Londrei. Dinny aflase totuși prin Sir Lawrence că fusese invitat în fața comitetului clubului "Burton" și că răspunsese dîndu-și demisia. Și prin Michael, care-l vizitase din nou, aflase că Wilfrid știa de rolul jucat de Jack Muskham în întreaga chestiune. Din moment ce el refuza atît de categoric să i se destăinuie, Dinny se străduia, cu mare efort, să-l întreacă în totala uitare a acestui purgatoriu. Fața lui o îndurera adeseori, dar Dinny făcea tot ce putea ca această durere să nu se oglindească și pe fața ei. Și tot timpul era muncită de îndoieli amarnice dacă avea sau nu dreptul de a-și interzice amestecul în problemele lui. Era o lungă și cumplită lecție asupra adevărului că nici măcar iubirea adevărată nu poate pătrunde și nu poate alina adîncurile durerilor sufletești. Cealaltă jumătate a suferinței ei, și anume nesfîrșita presiune

tacită pe care o exercita asupră-i alarma întristată a familiei, îi pricinuia o enervare de care se rușina.

Și la un moment dat surveni un incident care, oricît de penibil și de iritant ar fi fost pe moment, aduse totuși o relaxare, pentru că rupse tăcerea.

Vizitaseră Galeriile Tate și, în drum spre casă, urcaseră treptele spre terasa Carlton. Dinny vorbea încă de zor despre prerafaeliți și nu observă nimic pînă cînd schimbarea expresiei de pe fața lui Wilfrid n-o făcu să caute pricina. Iată-l pe Jack Muskham, cu o mutră împietrită, înălțîndu-și formal cilindrul, de parcă saluta pe cineva care nu se afla acolo, însoțit de un omuleț care ridicase la unison o pălărie de fetru cenușiu. În timp ce treceau, îl auzi pe Muskham rostind:

- Consider că asta-i culmea!

Instinctiv, mîna ei se îndreptă spre brațul lui Wilfrid, dar prea tîrziu. Se răsucise pe călcîie și Dinny îl văzu, la trei metri mai încolo, ciocănindu-l pe Muskham pe umăr; îi văzu apoi pe cei doi înfruntîndu-se, în timp ce omulețul se zgîia la ei asemenea unui terier care ar privi la doi dulăi gata să se încaiere. Îl auzi pe Wilfrid rostind cu glas tare:

- Ce laș și ce ticălos ești dumneata!

Urmă o tăcere care i se păru nesfîrșită, în timp ce privirile ei zburau de la fața congestionată a lui Wilfrid la fața rigidă și amenințătoare a lui Muskham, iar ochii negri ai omului-terier scăpărau. Îl auzi pe acesta din urmă spunînd: "Vino, Jack", văzu cum silueta lungă a lui Muskham fu străbătută de un tremur, cum pumnii se încleștară și buzele îi rostiră:

- Ai fost martor, Yule.

Mîna omulețului se vîrî sub brațul lui Muskham și îl trase; silueta înaltă se întoarse; cei doi se îndepărtară; și Wilfrid fu din nou lîngă ea.

- Laș și ticălos, repetă el. Laș și ticălos! Slavă Domnului că am putut să i-o spun! Își zvîrli capul pe spate, sorbi o gură de aer, și adăugă: Acum mă simt mai bine! Iartă-mă, Dinny!

Dinny era prea tulburată ca să poată vorbi. Scena fusese sălbatic de primitivă; și o chinuia teama teribilă că nu avea să sfîrșească aici; o mai rodea și intuiția că ea era cauza, rațiunea ascunsă a virulenței lui Muskham. Își aminti de cuvintele lui Sir Lawrence: "Jack are impresia că tu ești o victimă". Și ce dacă ar fi fost? Ce-l privea pe lunganul ăsta, pe trîndavul ăsta care detesta femeile? Absurd! Îl auzi pe Wilfrid bombănind:

- "Culmea!" De-ar ști ce simte altul!

- Dar, iubitule, dacă noi am ști ce simt alții, am fi niște

serafimi, iar el nu-i decît un membru al "Jockey-clubului".

- A făcut tot ce-a putut ca să fiu exclus din club, şi acum nu s-a putut reţine nici de la asta.

- Eu ar trebui să fiu furioasă, nu tu. Eu sînt aceea care te forţez să ieşi cu mine. Numai că, vezi tu, mie-mi place aşa. Dar, iubitule, să ştii că eu nu intru la spălat. La ce bun să-ţi fiu iubită, dacă nu-ţi deschizi sufletul în faţa mea?

- De ce să te amărăsc şi pe tine cu lucruri care n-au leac?

- Dar eu exist ca să fiu amărîtă de tine. Te rog, amărăşte-mă.

- Oh, Dinny, eşti un înger!

- Îţi repet că nu. Sînt efectiv făcută din carne şi din oase.

- Vezi tu, e ca durerea de urechi; îţi scuturi capul, şi-l tot scuturi, şi nu-ţi ajută la nimic. Am crezut că publicînd *Leopardul* o să mă simt eliberat, dar n-a fost aşa. Sînt într-adevăr un laş, Dinny, sînt un laş?

- Dac-ai fi fost laş, nu te-aş fi iubit.

- O, nu ştiu. Femeile pot să iubească pe oricine.

- Se zice însă că mai presus de orice admirăm curajul. O să fiu brutală cu tine. Îndoiala asupra curajului tău izvorăşte din tine? Nu se datorează exclusiv simţămîntului că ceilalţi se îndoiesc?

Wilfrid rîse amar.

- Nu ştiu; ştiu numai că există.

Dinny ridică ochii spre el.

- Oh, iubitule, nu mai suferi! Urăsc suferinţa!

Rămaseră o clipă, privindu-se adînc ochi în ochi, şi un vînzător de chibrituri, prea sărac ca să-şi permită suferinţe sufleteşti, întrebă:

- Chibrituri, domnule?...

Deşi în acea după-masă fusese poate mai aproape de Wilfrid decît oricînd pînă atunci, Dinny se întoarse în Mount Street împovărată de temeri. Nu-şi putea scoate din minte expresia feţei lui Muskham şi rezonanţa cuvintelor lui: "Ai fost martor, Yule!"

Era o prostie! Din ciocniri explozive de felul ăsta, azi nu mai putea ieşi nimic altceva decît nişte măsuri juridice; şi dintre toţi oamenii pe care-i cunoştea, pe Jack Muskham îl putea asocia cel mai puţin cu justiţia. Observă în hol o pălărie străină, şi cînd trecu pe lîngă biroul unchiului ei, auzi glasuri. Abia-şi scosese pălăria, cînd fu chemată de unchiul ei. Sir Lawrence stătea de vorbă cu micul om-terier, care se cocoţase călare pe

un scaun, de parcă participa la curse.
- Dinny, ţi-l prezint pe domnul Telfourd Yule; nepoata mea Dinny Cherrell.
Omuleţul se înclină peste mîna ei.
- Yule mi-a povestit despre incident, spuse Sir Lawrence. E neliniştit.
- Şi eu la fel, replică Dinny.
- Sînt sigur că Jack n-a intenţionat ca vorbele lui să fie auzite, domnişoară Cherrell.
- Nu sînt de părerea dumneavoastră; cred că a intenţionat.
Yule ridică din umeri. Faţa lui avea o expresie dezolată şi lui Dinny îi plăcu uriţenia-i comică.
- Mă rog, în orice caz nu a intenţionat ca dumneavoastră să le auziţi.
- Atunci n-ar fi trebuit să le rostească. Domnul Desert ar prefera să nu fie văzut cu mine în public. Eu îi cer să ieşim împreună.
- Am venit la unchiul dumneavoastră, pentru că atunci cînd Jack refuză să vorbească despre un lucru, înseamnă că e foarte serios. Îl cunosc de multă vreme.
Dinny rămase tăcută. Roşeaţa din obrajii ei se adunase în două pete purpurii. Şi cei doi bărbaţi o priveau, gîndind, poate, că ochii aceia de culoarea albăstrelelor, supleţea, părul, toată fineţea ei păreau să se armonizeze atît de puţin cu chestiunea în discuţie.
- Ce pot să fac, unchiule Lawrence?
- Nu văd, draga mea, ce s-ar putea face deocamdată. Domnul Yule spune că după ce l-a părăsit, Jack a plecat la Royston. M-am gîndit că poate ai vrea să mergi mîine cu mine acolo. E un tip ciudat; dacă n-ar fi atît de demodat, nu mi-aş face probleme. De obicei, asemenea chestii se spulberă în vînt.
Dinny îşi stăpîni un tremur subit.
- Ce înţelegi prin "demodat"?
Sir Lawrence se uită la Yule şi răspunse:
- Nu vrem să-ţi părem absurzi. După cîte ştiu eu, n-a mai avut loc vreun duel între doi englezi de vreo şaptezeci-optzeci de ani încoace; dar Jack e un supravieţuitor al timpurilor de demult. Nici noi nu ştim ce să credem. Violenţa fizică nu se potriveşte cu el; nici justiţia. Şi totuşi nu-l putem vedea renunţînd să dea lucrurilor o urmare.
- Presupun, replică spiritual Dinny, că nu e posibil ca după o matură chibzuinţă să ajungă să-şi dea seama că el e mai de condamnat decît Wilfrid?

- Nu, spuse Yule, asta nu. Credeți-mă, domnișoară Cherrell, îmi pare foarte rău de întreaga poveste.

Dinny se înclină.

- Socotesc că-i foarte frumos din partea dumneavoastră că ați venit. Vă mulțumesc.

- Bănuiesc, începu Sir Lawrence, ezitînd, că nu l-ai putea convinge pe Desert să-i ceară scuze în scris?

"Va să zică *asta* vor de la mine", gîndi Dinny.

- Nu, unchiule, n-aș putea, n-aș putea nici măcar să-i cer asta. Sînt sigură că n-ar face-o.

- Înțeleg, replică Sir Lawrence, mohorît.

Înclinîndu-se în direcția lui Yule, Dinny se îndreptă spre ușă.

În hol, avu impresia că-i vede, prin zidul din spate, pe amîndoi ridicînd din nou din umeri, cu fețe dezolate, urcă în camera ei. Scuze! Cînd se gîndea la chipul exasperat, torturat al lui Wilfrid, socotea o insultă însăși ideea scuzelor. Atins la punctul cel mai sensibil, ajuns la limita curajului, ultimul lucru pe care s-ar gîndi să-l ceară ar fi scuzele. Se învîrti, neferícită, prin cameră, apoi scoase fotografia lui Wilfrid. Chipul iubit o privea cu indiferența sceptică a unei efigii. Voluntar, impulsiv, mîndru, egocentric, profund dual; dar crud, nu, și laș, *nu!* "Ah! iubitul meu!" îi șopti și puse fotografia la loc.

Se duse la fereastră și se aplecă afară. O seară frumoasă, vinerea din săptămîna curselor de la Ascot, prima din cele două săptămîni cînd în Anglia e cu siguranță vreme senină. Miercuri fusese un adevărat potop, dar astăzi mirosea a plină vară. Un taxi opri jos, la intrare, unchiul și mătușa ei cinau în oraș. Iată-i, cu Blore ajutîndu-i să se instaleze în mașină și privind apoi după ei. Acum, personalul avea să dea drumul la radio. Da! Au și dat. Deschise ușa. Seară de operă. *Rigoletto!* Ciripitul ariilor demodate răzbi pînă la ea, în toată bravura unei epoci care știuse mai bine decît noi, pare-se, cum să exprime emoțiile unor inimi nestatornice.

Gongul! N-avea chef să coboare la masă, dar nu putea refuza, ar însemna să-l dezamăgească pe Blore și pe Augustine. Se spălă în grabă, făcu un compromis cu rochia pe care o purta, și coborî.

Dar în timp ce mînca, deveni și mai neliniștită, ca și cum obligația de a sta locului și de a se concentra asupra unei singure preocupări i-ar fi ascuțit și mai mult îngrijorarea. Un duel! Fantastic în ziua de azi! Și totuși, unchiul Lawrence era enigmatic, iar Wilfrid se afla în starea de spirit în care ar fi

acceptat orice ca să demonstreze că nu-i este teamă. În Franța duelurile erau ilegale? Slavă cerului că avea toți banii aceia! Nu! Era o absurditate! De un secol încoace oamenii și-au tot trîntit cu neobrăzare insulte în față. N-avea nici un rost să se agite; mîine se va duce cu unchiul Lawrence să-l vadă pe individul ăla. Într-un fel ciudat, totul se întîmplase din cauza ei. Cum ar reacționa cineva din familia ei dacă ar fi fost făcut laș și ticălos, tatăl ei, sau fratele ei, sau unchiul Adrian? Cum ar *putea* ei să reacționeze? Palme, pumni, tribunale, toate aceste remedii disperate, grosolane, urîte! Și pentru prima dată simți că Wilfrid n-ar fi trebuit să folosească asemenea cuvinte. Ah! Dar nu era îndreptățit oare să răspundă la o lovitură? Ba da, desigur. Îl vedea din nou, parcă, cu capul dat pe spate, și-i auzea cuvintele: "Acum mă simt mai bine!"

Înghițind în grabă cafeaua, se ridică și se refugie în salon. Pe sofa zăcea broderia mătușii ei; o privi lipsită de interes. Un vechi model complicat, franțuzesc, necesitînd multe culori de lînă, iepuri cenușii privind șiret, peste umăr, la niște cîini lungi, ciudați, galbeni, cinchiți pe niște labe și mai galbene, cu ochi roșii și limbi atîrnînd afară; de asemenea frunze și flori, și ici-colo cîte o pasăre, totul pe un fundal de lînă cafenie. Zeci de mii de puncte, care, cînd totul se va isprăvi, or să zacă sub un cristal pe o măsuță, și or să le supraviețuiască lor, tuturor, pînă cînd nimeni nu va mai ști cine a trudit la ele. *Tout lasse, tout passe.*[1] Acordurile din *Rigoletto* continuau să se înalțe de la subsol. Augustine o fi trăind vreo dramă sufletească dacă poate asculta o operă întreagă.

La Donna è mobile.

Dinny își luă cartea, *Memoriile Harriettei Wilson;* un volum în care nimeni nu credea în nimic, cu excepția autoarei, și aceasta numai în propria ei concepție: o femeie ușuratică, libertină, inteligentă, atrăgătoare, înfatuată, cu inimă bună, care trăise o singură iubire adevărată, printre o sumedenie de aventuri amoroase.

La Donna è mobile. Aria se înălța de jos, batjocoritoare, frumoasă și liberă, de parcă tenorul îl apucase pe Dumnezeu de-un picior. *Mobile!* Nu. Nestatornici sînt mai curînd bărbații decît femeile. Femeile nu se schimbă. Iubesc - poate că sînt înfrînte. Stătu cu ochii închiși pînă cînd se stinseră ultimele note ale ultimului act, apoi se duse la culcare. Petrecu o

1. Totul se istovește, totul trece (fr.).

noapte sfîşiată de visuri şi fu deşteptată de o voce care o chema:

- Domnişoară Dinny, la telefon!

- Eu? De ce? Cît e ceasul?

- Şapte şi jumătate, domnişoară.

Se sculă speriată.

- Cine e?

- Nu şi-a dat numele, domnişoară, dar doreşte să vorbească personal cu dumneavoastră.

Cu gîndul "Wilfrid!", sări din pat, îşi trase un capot pe ea şi papucii în picioare şi alergă jos.

- Da. Cine e?

- Stack, domnişoară. Scuzaţi-mă că vă deranjez atît de devreme, dar cred că e mai bine aşa. Domnul Desert, domnişoară, s-a dus aseară la culcare ca de obicei, dar azi-dimineaţă am auzit cîinele scheunînd în camera dumnealui, am intrat înăuntru şi am găsit patul neatins. Probabil că a ieşit foarte devreme, pentru că eu sînt sculat de la şase şi jumătate. Nu v-aş fi deranjat, domnişoară, numai că nu mi-a plăcut faţa dumnealui, aseară. Mă auziţi, domnişoară?

- Da. Şi-a luat cu el ceva haine sau altceva?

- Nu, domnişoară.

- L-a vizitat cineva aseară?

- Nu, domnişoară. Dar i-a adus cineva o scrisoare pe la nouă şi jumătate. Am observat că era cam năucit, domnişoară, cînd i-am dus înăuntru whisky-ul. Poate că nu înseamnă nimic, dar dumnealui luînd hotărîri atît de neaşteptate, m-am... mă urmăriţi, domnişoară?

- Da. Mă îmbrac imediat şi vin acolo. Stack, poţi să-mi faci rost de un taxi, să mă aştepte acolo, la voi?

- Vă comand o maşină, domnişoară.

- Există vreun tren spre continent pe care să-l fi putut lua?

- Nimic înainte de ora nouă.

- Vin cît de repede pot.

- Da, domnişoară. Nu vă neliniştiţi, domnişoară; poate că a vrut să ia puţin aer curat sau aşa ceva.

Dinny agăţă receptorul în furcă şi zbură pe scări.

XXIV

Taxiul în care se găsea Wilfrid şi al cărui rezervor fusese umplut vîrf urca încet pe Haverstock Hill, spre Spaniard's Road. Wilfrid îşi privi ceasul. Patruzeci de mile pînă la Royston, chiar şi cu rîşniţa asta, pînă la nouă tot o să fie acolo! Scoase din buzunar o scrisoare şi o reciti:

Gara Liverpool Street
Vineri

Domnule,

Cred că sînteţi de acord că întîmplarea de azi după-masă nu poate rămîne fără urmări. Întrucît legea îmi interzice o satisfacţie adecvată, ţin să vă fac cunoscut că vă voi cravaşa în mod public în orice moment şi în orice loc vă voi întîlni neocrotit de prezenţa unei doamne.

Al Dvs.
J. Muskham.

Vila "Mărăciniş" Royston.

În orice moment şi în orice loc vă voi întîlni neocrotit de prezenţa unei doamne! Asta se va întîmpla mai curînd decît îşi

imagina porcul acela! Păcat că individul era cu mult mai în vîrstă decît el.

Mașina ajunsese acum pe culmea colinei și gonea pe Spaniard's Road, pustie la acea oră. În acest început de dimineață scînteietoare, priveliștea care se așternea era demnă de atenția unui poet, dar Wilfrid zăcea în fundul mașinii fără să vadă nimic, măcinat de gîndurile lui. În sfîrșit, un prilej de descărcare! Oricum, individul ăsta n-o să mai rînjească disprețuitor! După ce citise cuvintele: *neocrotit de prezența unei doamne*, nu-și făcuse nici un alt plan decît să-i ofere, cît mai curînd posibil, în mod public, prilejul dorit. Ce voise să înțeleagă, că se adăpostea după fusta unei femei? Păcat că nu putea fi vorba de un duel adevărat. Celebrele dueluri din literatură i se învîrtejau prin cap: Bel Ami, Dr. Slammer, Sir Lucius O'Trigger, D'Artagnan, Sir Toby, Winkle, toate aceste făpturi create de fantezie care au înnobilat duelul în ochii cititorilor. Duelurile și fugăririle pe cheiuri, două giuvaeruri din coroana tragediei care dispăruseră! Mă rog, se bărbierise - cu apă rece - și se îmbrăcase cu o grijă de parcă țelul excursiei lui ar fi fost altul decît o încăierare vulgară. Dandy-ul Jack Muskham și o scenă de josnică violență! Foarte amuzant! Mașina își croia drum și se precipita prin traficul matinal al căruțelor de piață și al faetoanelor cu lapte; iar Wilfrid moțăia după noaptea aceasta aproape nedormită. Trecură de Barnet și Hatfield, pe la marginea așezării Welwyn Garden City, apoi de Knebworth, și de satele întinse din Stevenage, Graveley și Baldock. În ceața diafană a dimineții, casele și copacii aveau un aspect ireal. Universul părea populat doar de factori poștali, de slujnice în pragul caselor, de băieți călare pe cai de fermă și, ici-colo, de cîte un biciclist matinal. Cu un zîmbet țeapăn pe buze și cu ochii pe jumătate închiși, Wilfrid zăcea rezemat de spetează, cu genunchii presați de scaunul șoferului. Nu era nevoie să regizeze scena, nici să stîrnească cearta. Nu avea altceva de făcut decît să se ofere, după cum i se specificase, în așa fel încît prezența lui să nu poată fi omisă.

Mașina încetini.

- Ne apropiem de Royston, conașule; unde vreți să coborîți?

- Trage la han.

Mașina își reluă cursa. Lumina dimineții se întețea. Totul prinsese acum contur, pînă sus, la peticele rotunde alcătuite de pîlcurile de fagi. Pe pista ierboasă din dreapta văzu o coloană de cai de curse, înveliți în pături, care se întorceau

agale de la exercițiile zilnice. Mașina pătrunse pe ulița lungă a unui sat și se opri în fața unui han. Wilfrid coborî.

- Parchează mașina în garaj. Vreau să mă întorc tot cu dumneata.

- În regulă, conașule.

Wilfrid intră și comandă micul dejun. Ora nouă fix. În timp ce mînca, îl întrebă pe chelner unde era "Mărăcinișul".

- Casa aceea lungă și joasă care se vede în spate, în dreapta, domnule; dar dacă îl căutați pe domnul Muskham, n-aveți decît să-l așteptați aici, în stradă. La zece și cinci precis trece călare pe ponei; vă puteți aranja ceasul după apariția domnului Muskham cînd se duce la crescătorie, în zilele în care nu-s curse.

- Mulțumesc, acest lucru îmi cruță osteneala.

La zece fără cinci, aprinzîndu-și o țigară, își luă poziția în poarta hanului. Îmbrăcat în pardesiul lui cu cordon încins în talie, cu același zîmbet fix pe buze, stătea nemișcat, și prin minte îi defila întruna scena dintre Tom Sawyer și băiatul prea elegant îmbrăcat, cînd, înainte de a se repezi val-vîrtej unul la celălalt, își dăduseră tîrcoale, îngăimînd un pomelnic de insulte, ca într-un ritual. Astăzi nu va avea loc nici un fel de ritual. "Dacă-l pot doborî, îl dobor!" își spuse Wilfrid. Mîinile lui, ascunse în buzunarele pardesiului, i se încleștau întruna; altminteri stătea liniștit, rezemat de poartă, cu fața voalată de fumul subțire al țigării. Luă notă cu satisfacție de prezența șoferului său care stătea de vorbă, în curte, cu un alt șofer, de prezența unui om care spăla geamurile peste drum, precum și a unei căruțe de măcelar. Muskham nu va putea pretinde că nu e un prilej public. Dacă nici unul dintre ei nu s-a mai bătut de pe vremea școlii, o să iasă o bușeală cam urîtă; cu atît mai bun prilej să lovească sau să fie lovit.

Soarele se cățără în vîrful cîtorva pomi de pe cealaltă parte și izbucni drept în obrazul lui. Wilfrid făcu cîțiva pași pentru a-l primi din plin în față. Soarele - tot ce-i bun în viață vine de la soare. Și, brusc, îi apăru în gînd Dinny. Pentru ea, soarele nu însemna același lucru ca și pentru el. Oare trăia un vis, sau Dinny era reală? Sau, poate, Dinny și toată această experiență englezească însemnau un aspru interludiu de deșteptare între două visuri. Dumnezeu știe! Tresări și se uită la ceas. Zece și trei minute și, iată, întocmai cum spusese chelnerul, în capul străzii apăruse un călăreț, nepăsător, calm, instalat într-o șa lungă, pe spinarea unui căluț rasat. Mai aproape, tot mai aproape, fără să-și dea seama de nimic! Apoi ochii călărețului

se căscară, bărbia îi zvîcni. Își duse o mînă la pălărie, opri calul, îl întoarse și porni îndărăt în trap.

"Hm! gîndi Wilfrid. Se duce după cravașă." Și-și aprinse o altă țigară de la mucul celei dintîi. În spatele lui o voce rosti:

- Nu v-am spus eu, domnule? L-ați văzut pe domnul Muskham?

- Pare să fi uitat ceva acasă.

- A! făcu chelnerul; obiceiurile lui sînt ordonate ca niște reguli. Se zice că la crescătorie e un tiran în materie de disciplină. Uite-l că vine din nou; n-a pierdut multă vreme, nu?

Venea în galop. La treizeci de metri depărtare frînă și coborî de pe cal. Wilfrid îl auzi spunînd: "Stai aici, Betty!" Inima începu să-i bată cu putere; mîinile i se încleștară în buzunare; rămase în continuare rezemat de poartă. Chelnărul se retrăsese, dar Wilfrid îl zări cu coada ochiului că se oprise în ușa hanului, așteptînd parcă să asiste la întîlnirea de care se îngrijise să aibă loc. Șoferul lui era angajat încă într-una din acele interminabile discuții dintre șoferi; prăvăliașul de peste drum continua să-și spele geamurile; ucenicul măcelarului tocmai se întorcea de la căruță. Muskham se apropie cu pas măsurat, ținînd în mînă o biciușcă sfichiuitoare.

"Acum!" își spuse Wilfrid.

Muskham se opri la trei metri de el.

- Ești gata?

Wilfrid își scoase mîinile din buzunare, aruncă țigara din gură și încuviință cu capul. Ridicînd cravașa, silueta înaltă făcu un salt. O sfichiuire, apoi Wilfrid se apropie de el. Se apropie atît de mult încît cravașa deveni inutilă și Muskham o zvîrli. Încătușați, se clătinară, bușindu-se în poartă, apoi, amîndoi, ca fulgerați de aceeași idee, se descleștară și-și ridicară pumnii. Într-o clipă se văzu limpede că nici unul dintre ei nu era expert. Își cărară la pumni fără nici un fel de regulă, dar cu furie, înălțime și greutate de o parte, tinerețe și agilitate de cealaltă. În toiul îmbrîncelilor și loviturilor sălbatice, Wilfrid fu conștient că se adunase o mică gloată, deveniseră un spectacol public! Lupta lor era atît de intensă, de încrîncenată și de tăcută, încît caracterul ei păru să-i fi molipsit și pe privitori, din partea cărora nu se auzea nimic decît un soi de murmur înăbușit. Curînd, amîndoi combatanții sîngerau la gură, abia își trăgeau sufletul și erau pe jumătate orbiți. Cu răsuflarea tăiată, se prinseră din nou în brațe și porniră să se balanseze pe loc, fiecare căznindu-se să ajungă la beregata celuilalt:

- Trage-i, domnul Muskham! se auzi un glas.

Ca şi cum strigătul l-ar fi simulat, Wilfrid se zbătu, se eliberă din strînsoare şi făcu un salt; pumnul lui Muskham îl nimeri în piept cînd se repezi asupră-i, dar mîinile întinse ale lui Wilfrid încleştară grumazul adversarului. Se clătinară prelung pe picioare şi apoi amîndoi se prăvăliră la pămînt. Pe urmă, acţionaţi din nou parcă de aceeaşi idee, se descătuşară şi se opintiră amîndoi pînă se ridicară iar în picioare. O clipă rămaseră faţă-n faţă, răsuflînd din greu şi holbîndu-se unul la altul, fiecare aşteptînd ca celălalt să înceapă. O secundă, fiecare dintre ei îşi roti privirea în jur. Wilfrid văzu faţa mînjită de sînge a lui Muskham schimbîndu-şi brusc expresia şi înţepenind; mîinile i se lăsară în jos şi căutară adăpost în buzunare; subit, îi întoarse spatele. Şi deodată îşi dădu seama care era cauza. În picioare, într-o maşină decapotată, oprită peste drum de ei, se afla Dinny, cu o mînă la gură şi cu alta streaşină la ochi.

Wilfrid se întoarse la fel de brusc şi intră în han.

XXV

În timp ce Dinny se îmbrăcase în grabă şi gonise pe străzile aproape pustii, chibzuise intens. Scrisoarea primită cu o seară înainte însemna, fără îndoială, că Muskham era cauza plecării precipitate a lui Wilfrid. Cum însă Wilfrid se făcuse nevăzut ca un ac în carul cu fîn, unica ei şansă era să înceapă cercetările de la celălalt capăt. Nu era necesar să-l aştepte pe unchiul ei ca să-l vadă pe Jack Muskham. Putea la fel de bine, sau poate chiar mai bine, să-l viziteze şi singură. Cînd ajunse în Cork Street, era opt fix. Întrebă pe loc:

- Stack, domnul Desert are un revolver?

- Da, domnişoară.

- L-a luat cu el?

- Nu.

- Întreb pentru că ieri a avut o ceartă cu cineva.

Stack îşi trecu o mînă peste bărbia nerasă.

- Domnişoară, nu ştiu unde vreţi să mergeţi, dar îmi daţi voie să vă însoţesc şi eu?

- Cred că ar fi mai bine ca dumneata să te duci să te asiguri dacă n-a luat vreun tren cu legătură spre continent.

- Sigur, domnişoară. Iau cîinele şi mă duc.

- Maşina asta e pentru mine?

- Da, domnişoară. Doriţi s-o decapoteze?

- Aş prefera. Cu cît mai mult aer, cu atît mai bine.

Valetul dădu din cap, iar nasul şi ochii lui i se părură lui Dinny mai mari şi mai inteligenţi ca de obicei.

- Dacă dau eu peste domnul Desert înaintea dumneavoastră, unde v-aş putea comunica, domnişoară?

- Mă voi interesa la oficiul poştal din Royston dacă a sosit vreo telegramă pentru mine. Plec acolo ca să discut cu un oarecare domn Muskham. Cu el a avut domnul Desert cearta.

- Aţi mîncat ceva, domnişoară? Daţi-mi voie să vă servesc o ceaşcă de ceai.

- Am băut una, mulţumesc.

Era o minciună care-i economisea timpul. Călătoria în maşină, pe un drum necunoscut, i se păru interminabilă. O obsedau cuvintele unchiului ei: "Dacă Jack n-ar fi atît de demodat, nu mi-aş face probleme... E un supravieţuitor..." Cînd te gîndeşti că poate chiar în clipa asta, undeva într-un loc închis, Richmond Park, pădurea Ken, sau cine ştie unde, îşi jucau desueta festă a onoarei! Încercă să-şi imagineze scena. Jack Muskham, înalt, stăpînit; Wilfrid, strîns cu cordonul în talie, sfidător; copaci de jur împrejur, porumbei uguind, mîinile lor înălţîndu-se încet, la acelaşi nivel...! Da, dar cine le va da semnalul de tragere? Şi de unde pistoale? În ziua de azi oamenii nu circulă pe stradă înarmaţi cu pistoale de duel. Dacă ar fi fost vorba de aşa ceva, Wilfrid şi-ar fi luat, fără îndoială, revolverul cu el. Şi dacă o să-l găsească, cumva, pe Muskham acasă, ce-o să-i spună? "Vă rog nu vă formalizaţi că v-a făcut ticălos şi laş. Acestea sînt, realmente, vorbe de răsfăţ." Wilfrid nu va trebui să afle niciodată că ea a întreprins această mediere. N-ar face decît să-i rănească şi mai mult orgoliul. Orgoliu rănit! Exista vreo pricină de necaz mai veche, mai adîncă, mai îndărătnică şi, în acelaşi timp, mai firească, mai scuzabilă? Conştiinţa că n-ai fost la înălţime! Pradă acelei atracţii care ignoră raţiunea şi legea, Dinny îl iubea pe Wilfrid şi mai mult pentru că nu fusese la înălţime; dar nu rămînea oarbă la această realitate. De cînd cuvintele rostite de tatăl ei: "... de orice englez ameninţat cu un pistol", îi atinseseră nu ştiu ce coardă în adîncurile fiinţei, îşi dăduse seama că iubirea ei era sfîşiată de simţul instinctiv a ceea ce se cere unui englez.

Şoferul opri ca să examineze frîna în spate. O boare de parfum de flori venită dispre un gard viu o făcu să închidă ochii. Bogăţia de flori albe şi înmiresmate! Şoferul se urcă din nou şi porni maşina cu o smucitură. Oare viaţa o s-o smucească mereu, ori de cîte ori o să se apropie de dragoste? Nu-i va fi dat niciodată să se odihnească, beată de fericire, în braţele iubirii?

"Sînt morbidă, gîndi Dinny. Ar trebui să mă acordez la

tonalitatea Jockey-clubului".

Intraseră la Royston şi-i spuse şoferului:

- Opreşte, te rog, la oficiul poştal.

- În regulă, doamnă.

Nu o aştepta nici o telegramă şi se interesă unde era locuinţa lui Muskham.

- De partea cealaltă, domnişoară; dar dacă doriţi să-l vedeţi pe domnul Muskham, tocmai a trecut călare. Se duce la crescătorie, asta înseamnă că trebuie să străbateţi satul şi apoi s-o luaţi la dreapta.

Dinny se urcă din nou în maşină şi o porni încet.

Mai tîrziu, nu şi-a putut da niciodată seama dacă instinctul ei sau şoferul a oprit maşina. Pentru că în clipa cînd acesta din urmă s-a întors spre ea zicîndu-i: "Se pare că s-au luat la harţă, domnişoară", Dinny se afla în picioare, ca să poată privi peste capetele oamenilor adunaţi cerc în plină şosea. Văzu însă limpede feţele mînjite de sînge, ploaia de ghionţi, trupurile sugrumate de strînsoare, legănîndu-se. Deschise portiera maşinii, dar fulgerată de gîndul: "N-o să mi-o ierte niciodată!" o trînti la loc şi rămase cu o mînă streaşină la ochi şi cu cealaltă la buze, conştientă că şi şoferul se ridicase în picioare.

- Zdravănă chelfăneală! îl auzi exclamînd admirativ.

Cît de straniu şi de sălbatic arăta Wilfrid! Dar cu pumnii goi nu se puteau ucide! Aşadar, alarma ei se lăsă străbătută de un sentiment de uşurare. Wilfrid venise deci ca să se bată. Dar fiecare lovitură părea să cadă pe carnea ei, fiecare încrîncenare şi zvîrcolire păreau să fie trăite de ea.

- Nu-i picior de poliţist pe aici! exclamă şoferul vrăjit. Dă-i înainte! Eu ţin cu ăla tînăr!

Dinny îi văzu descătuşîndu-se, apoi pe Wilfrid năpustindu-se cu mîinile întinse; auzi bufnitura surdă a pumnului lui Muskham în pieptul lui Wilfrid, îl văzu prinzîndu-se în braţe, poticnindu-se, prăbuşindu-se; apoi ridicîndu-se, gîfîind, cu ochii holbaţi. Îl văzu pe Muskham dîndu-şi seama de prezenţa ei, apoi pe Wilfrid; îi văzu răsucindu-se pe călcîie; şi totul se isprăvi. Şoferul spuse: "Vai, ce păcat!". Dinny căzu pe canapeaua maşinii şi-i porunci liniştit:

- Continuă drumul, te rog.

Să plece! Să plece odată! Destul că o văzuseră amîndoi, poate chiar mai mult decît destul!

- Mergi puţin înainte, apoi întoarce şi înapoi la Londra! Comedia n-o să mai reînceapă.

- Nici unul din ei n-avea mîini prea pricepute, domnişoară,

da' se băteau în regulă.

Dinny aprobă cu capul. Îşi ţinea încă mîna la gură pentru ca-i tremurau buzele. Şoferul se uită la ea.

- Arătaţi cam palidă, domnişoară, v-a făcut rău vederea sîngelui. De ce să nu oprim undeva, să vă săltaţi curajul c-un strop de băutură?

- Nu aici, în satul următor!

- La Baldock! În regulă.

Şi mări viteza.

Cînd trecură din nou pe lîngă han, mulţimea se risipise. Doi cîini, un om care spăla geamurile şi un poliţist erau singurele semne de viaţă.

La Baldock luă micul dejun. Dîndu-şi seama că ar trebui să se simtă uşurată acum că explozia avusese loc, era singură surprinsă de presimţirea care o apăsa. Oare Wilfrid n-o să-i poarte pică pentru apariţia ei, ca şi cum ar fi vrut să-l cocolească? Prezenţa ei accidentală oprise lupta, şi-i văzuse pe amîndoi desfiguraţi, murdari de sînge, cu demnitatea dezumflată. Hotărî să nu spună absolut nimănui unde fusese şi ce văzuse, nici măcar lui Stack sau unchiului ei.

Asemenea precauţii sînt însă lipsite de eficienţă într-o ţară atît de civilizată. *O descriere abilă, dacă nu exactă, a ceea ce se prezenta drept: "Ciocnirea de la Royston dintre binecunoscutul crescător de cai de rasă, domnul Jack Muskham, văr cu Sir Charles Muskham baronet, şi Onorabilul Wilfrid Desert, al doilea fiu al Lordului Mullyon, autorul poemului* Leopardul, *care a stîrnit de curînd atîta senzaţie* apăru chiar în aceeaşi seară în ultima ediţie a ziarului *Evening Sun*, sub titlul *Schimb de pumni în lumea bună*.

Relatarea era scrisă cu vervă şi imaginaţie şi sfîrşea în felul următor:

"Se crede că originea conflictului trebuie căutată în acţiunile întreprinse, pare-se, de domnul Muskham în legătură cu drepturile domnului Desert de a fi membru al unui anumit club. Se pare că domnul Muskham s-a opus ca domnul Desert să continue a fi membru al clubului, în urma declaraţiei publice că poemul "Leopardul" se bazează pe o experienţă proprie. Întîlnirea a avut loc, fără îndoială, la un nivel foarte elevat, menit să înalţe concepţia oamenilor simpli despre demnitatea aristocraţiei".

Articolul fu plasat, fără nici un comentariu, în faţa lui Dinny, de către unchiul ei, la masa de seară. O făcu să înţepenească în scaun, pînă cînd glasul unchiului ei rosti:

- Ai fost acolo, Dinny?

Subtil ca întotdeauna, gîndi ea. Şi, cu toate că se învăţase cu manevrarea adevărului, Dinny nu era încă în stare să mintă făţiş, aşa încît dădu din cap.

- Ce mai e şi asta? întrebă Lady Mont.

Dinny împinse ziarul către mătuşa ei care citi, de la distanţă, pentru că era presbită.

- Care din ei a cîştigat, Dinny?

- Nici unul. S-au oprit, pur şi simplu.

- Unde vine Royston?

- În Cambridgeshire.

- De ce?

Nici Dinny şi nici Sir Lawrence nu-i putură răspunde.

- Nu te-a adus cu el pe cal, Dinny?

- Nu, dragă. M-am nimerit întîmplător cu maşina pe acolo.

- Religia e foarte incendiară, murmură Lady Mont.

- Aşa e, răspunse Dinny cu amărăciune.

- Apariţia ta i-a oprit? întrebă Sir Lawrence.

- Da.

- Asta nu-mi place. Era preferabil să-i fi oprit un poliţist sau un *knock-out*...

- N-aş fi vrut nici eu să mă zărească.

- L-ai mai văzut de atunci?

Dinny clătină din cap.

- Bărbaţii sînt vanitoşi, spuse mătuşa ei.

Această observaţie puse punct discuţiei.

Stack telefonase în cursul după-amiezii că Wilfrid se întorsese; dar instinctul o sfătuise pe Dinny să nu facă nici o încercare de a-l întîlni.

După o noapte agitată, luă trenul de dimineaţă spre Condaford. Era duminică şi întreaga familie se dusese la biserică. Părea ciudat de detaşată de toţi ai ei. Condaford era impregnat de aceleaşi arome, şi aceeaşi oameni făceau aceleaşi lucruri; şi totuşi, totul era diferit! Pînă şi terierul scoţian şi prepelicarii o adulmecau cu nări bănuitoare, de parcă nu erau siguri că le mai aparţine.

- Şi de fapt, mai sînt a lor? gîndi ea. Cînd inima ţi-e în alt loc, probabil că şi mirosul ţi se schimbă.

Jean se întoarse prima, deoarece Lady Cherrell rămăsese la împărtăşanie, generalul la calculul ofrandelor, iar Hubert la inspectarea terenului de cricket. O găsi pe Dinny aşezată lîngă un vechi cadran solar, în faţa unui răzor de flori. După ce-şi sărută cumnata, Jean rămase locului şi o studie timp de un

minut, înainte de a i se adresa:

- Trage un pui de somn, draga mea, orice s-ar fi întîmplat, că altfel te dărîmi.

- Nu doresc decît să iau masa de prînz.

- Şi eu idem. Ziceam că predicile lui taică-meu sînt un canon, chiar după ce i le ajustam eu. Dar pastorul vostru de aici, ce să mai spun!

- Da, s-ar cădea să fie "ciopîrţit".

Jean făcu din nou o pauză, în care timp ochii ei scormoniră din nou faţa lui Dinny.

- Dinny, eu sînt cu totul de părerea ta. Mărită-te de urgenţă şi pleacă cu el!

Dinny zîmbi.

- În orice căsătorie există doi parteneri.

- Relatarea apărută în ziarul de azi, în legătură cu o bătaie la Royston, e adevărată?

- Probabil că nu.

- Vreau să spun: a fost o bătaie?

- Da.

- Cine a pornit-o?

- Eu. Nu mai există şi altă femeie la mijloc.

- Dinny, eşti foarte schimbată.

- Nu mai sînt blîndă şi dezinteresată.

- Foarte bine, răspunse Jean. Dacă ai chef să faci pe femeia părăsită în amor, n-ai decît s-o faci.

Dinny o apucă de fustă. Jean îngenunche lîngă ea şi o cuprinse cu braţele.

- Tu ai fost un înger cu mine cînd am avut eu necazuri.

Dinny rîse.

- Ce mai spun tata şi Hubert?

- Taică-tu nu spune nimic şi face o mutră posomorîtă. Hubert exclamă sau: "Trebuie făcut ceva!" sau "Asta-i culmea culmilor!"

- Nu întreb pentru c-ar avea vreo importanţă pentru mine; am depăşit toate astea.

- Vrei să spui că nu eşti sigură de ce va face el? Dar, desigur, el trebuie să facă ceea ce vrei tu.

Dinny rîse din nou.

- Ţi-e teamă, reluă Jean, cu o surprinzătoare înţelegere, că s- ar putea să fugă şi să te părăsească? Se lăsă pe coapse ca să se poată uita mai bine în ochii lui Dinny. Fără îndoială că s-ar putea. Ştii că am fost la el?

- O?!?

- Da; şi m-a învins. N-am putut scoate o vorbă. Are mult farmec, Dinny.

- Hubert te-a trimis?

- Nu. A fost iniţiativa mea. M-am dus la el ca să-i spun ce-o să gîndească lumea dacă o să se însoare cu tine, şi n-am putut deschide gura. Mi-aş fi închipuit că o să-ţi povestească. Bănuiesc că n-a vrut să te supere.

- Nu ştiu, răspunse Dinny.

Şi într-adevăr nu ştia. În clipa aceea i se păru că ştie atît de puţin...

Jean şedea tăcută, rupînd, petală cu petală, o păpădie răsărită prematur.

- În locul tău, spuse în cele din urmă, l-aş face să-şi piardă capul. Dacă i-ai aparţine o singură dată, n-ar mai putea să te lase.

Dinny se ridică.

- Hai să ne plimbăm prin grădină, să vedem ce flori au mai răsărit.

XXVI

Din moment ce Dinny nu scoase o vorbă în legătură cu subiectul care îi preocupa pe toţi, se feriră şi ceilalţi să discute; şi pentru acest lucru le era într-adevăr recunoscătoare. Petrecu următoarele trei zile încercînd să ascundă faptul că era profund nefericită. Nu veni nici o scrisoare de la Wilfrid, nici un mesaj de la Stack; de bună seamă, dacă s-ar fi întîmplat ceva,

Stack ar fi înştiinţat-o. În cea de-a patra zi, simţind că nu mai poate îndura această stare de suspensie, îi telefonă lui Fleur şi-o întrebă dacă poate veni la ei.

Expresia de pe chipurile tatălui şi mamei ei, cînd îi anunţă că pleacă, o îndureră aşa cum te îndurerează ochii şi cozile cîinilor cînd trebuie să-i părăseşti. Cu cît mai puternică era presiunea suferinţei mute decît cea a cicălelilor!

În tren, o cuprinse panica. Acţionase greşit dînd ascultare instinctului care-o sfătuise să aştepte din partea lui Wilfrid primul pas? N-ar trebui să se ducă de-a dreptul la el? Cînd ajunse la Londra, îi indică şoferului: "Cork Street".

Dar Wilfrid nu era acasă şi Stack nu ştia cînd avea să se întoarcă. Purtarea valetului i se păru ciudat de schimbată, ca şi cum ar fi dat îndărăt, pînă ar fi ajuns la un gard şi s-ar fi cocoţat pe el. Domnul Desert era bine? Da. Şi cîinele? Da, şi cîinele era bine. Dinny plecă mai departe, nemîngîiată. Nici în South Square nu era nimeni acasă; s-ar fi zis că întreaga lume conspirase ca s-o facă să se simtă părăsită. Uitase de Wimbledon, de expoziţia de cai şi de alte activităţi mondene specifice sezonului. Asemenea manifestări ale poftei de viaţă erau, într- adevăr, atît de străine de actuala ei stare de spirit, încît nu reuşea să conceapă cum de lua lumea parte la ele.

Se aşeză în dormitor, să-i scrie lui Wilfrid. Nu mai exista nici o raţiune să păstreze tăcerea, întrucît Stack îi va spune că a fost acolo.

Scrise:

De sîmbătă sînt torturată de îndoiala dacă să-ţi scriu sau să aştept să-mi scrii tu mie. Iubitule, n-am avut de gînd să mă amestec în nici un fel. Venisem doar ca să-l văd pe domnul Muskham şi să-i spun că eu eram singura vinovată pentru ceea ce numise el în chip atît de absurd "culmea". Nici un moment nu m-am aşteptat să fii tu acolo. Nu prea speram să-l găsesc nici pe el. Te rog, dă-mi voie să te văd.

A ta, nefericită,

Dinny.

Se duse singură să expedieze scrisoarea. La întoarcere, se întîlni pe stradă cu Kit şi cu guvernanta lui, însoţiţi de cîine şi de cei doi copii mai mici ai mătuşii Alison. Păreau perfect fericiţi; îi fu ruşine să nu pară şi ea la fel, aşa că se duseră cu toţii în sala de lecţii a lui Kit ca să ia ceaiul. Înainte de a-l fi terminat, sosi şi Michael. Dinny, care-l văzuse foarte rar

împreună cu băiețașul lui, fu fascinată de naturalețea și strălucirea relațiilor dintre ei. Ar fi fost greu, poate, să spui care din doi era cel mai vîrstnic, deși o certă diferență de statură și refuzul unei a doua porții de gem de căpșuni părea să- l favorizeze pe Michael. În ceasul petrecut acolo, Dinny fu mai aproape de fericire decît în orice minut din cele cinci zile de cînd se despărțise de Wilfrid. După ce termină ceaiul, se duse cu Michael în birou.

- S-a întîmplat ceva, Dinny?

În fața ei se afla cel mai bun prieten al lui Wilfrid și omul căruia i te puteai destăinui cu cea mai mare ușurință din lume, și ea nu știa ce să-i spună! Și apoi, dintr-o dată, se porni să vorbească, așezată în fotoliul lui Michael, cu coatele sprijinite pe genunchi, bărbia în palme și privirea ațintită nu la el, ci la viitorul ei. Și Michael ședea pe pervazul ferestrei, cu fața cînd îndurerată, cînd încîudată, scoțînd mici exclamații consolatoare. Nu i-ar păsa de nimic, îi spunea Dinny, nici de opinia publică, nici de presă, nici de familia ei, dacă n-ar exista chiar în inima lui Wilfrid acea adîncă și amară neliniște, îndoiala fundamentală asupra propriei lui purtări; acea permanentă fervoare de a dovedi altora, și mai ales lui însuși, că nu era laș. Acum că-și dăduse drumul, se revărsa din ea tot acel simțămînt, pînă acum îmbuteliat și bine înfundat, că la parte la un marș în care la tot pasul s-ar putea împotmoli într-o groapă adîncă și neștiută, acoperită la suprafață de o pojghiță înșelătoare. Se opri din vorbă și, ostenită, se lăsă pe speteaza fotoliului.

- Dar, Dinny, întrebă Michael cu blîndețe, Wilfrid nu e îndrăgostit cu adevărat de tine?

- Nu știu, Michael; așa am crezut și eu... Nu știu. De ce-ar fi? Eu sînt o persoană banală și el nu e.

- Cu toții apărem banali în proprii noștri ochi. Nu vreau să te flatez, dar tu îmi pari mai puțin banală decît Wilfrid.

- O, nu!

- Poeții ăștia ne dau o sumedenie de necazuri, spuse Michael cu tristețe. Și ce putem face?

În seara aceea, după cină, Michael plecă, aparent la Parlament, dar de fapt în Cork Street.

Wilfrid nu era acasă, și-i ceru lui Stack permisiunea de a-l aștepta. Așezat pe divan, în încăperea aceea neconvențională, cu lumină difuză, Michael se mustra că venise. A sugera că venise din partea lui Dinny ar fi fost mai mult decît zadarnic. Și-apoi, nici nu era adevărat. Nu! Venise să descopere, în

măsura posibilului, dacă Wilfrid era într-adevăr îndrăgostit de ea. Dacă nu, ei bine, în cazul ăsta, cu cît avea să smulgă mai curînd răul din rădăcină, cu atît mai bine pentru Dinny! S-ar putea să-i zdrobească inima dar, oricum, era preferabil decît să fugă după o nălucă. Știa, sau era încredințat că știe, că Wilfrid ar fi fost ultima persoană care să suporte o relație unilaterală. Și cel mai dezastruos pentru Dinny ar fi fost să se mărite cu el pe baza unei greșite aprecieri a sentimentelor pe care i le nutrea Wilfrid. Pe o măsuță de lîngă divan, alături de sticla de whisky, se afla corespondența sosită în acea seară, două scrisori, dintre care una, se vedea bine, fusese scrisă de Dinny. Ușa se deschise încetișor și intră un cîine. După ce mirosi pantalonii lui Michael, se așeză cu capul pe labe și cu ochii pironiți pe ușă. Michael îi vorbi, dar cîinele nu-i dădu nici o atenție - tipul de cîine leal. "Îl aștept pînă la unsprezece", își spuse Michael. Și aproape imediat sosi Wilfrid. Avea o vînătaie pe un obraz și un plasture pe bărbie. Cîinele începu să i se învîrtească în jurul picioarelor.

- Ei, bătrîne, începu Michael, trebuie să fi fost o încăierare pe cinste!

- A fost. Whisky?

- Nu, mulțumesc.

Îl urmări pe Wilfrid luîndu-și scrisorile și întorcîndu-se cu spatele să le deschidă. "Ar fi trebuit să-mi dau seamă că o să procedeze astfel, gîndi Michael; poftim, mi s-a spulberat orice șansă! Acum se va simți obligat să-mi spună că e îndrăgostit de ea."

Înainte de a se întoarce din nou spre el, Wilfrid își amestecă o băutură și o dădu pe gît. Apoi, privindu-l pe Michael, îl întrebă:

- Ei?

Descumpănit de bruschețea acestui cuvînt și de conștiința că venise să-și sondeze amicul, Michael nu răspunse nimic.

- Ce dorești să afli?

Michael răspunse abrupt:

- Dacă o iubești pe Dinny.

Wilfrid izbucni în rîs.

- Nu zău, Michael!

- Știu. Dar lucrurile nu pot merge în felul ăsta înainte. Fire-ar să fie, Wilfrid, trebuie să te gîndești și la ea!

- Mă gîndesc.

Rosti aceste cuvinte cu o față atît de trasă și de nefericită, încît Michael își spuse: "E sincer!"

- Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, arată într-un fel acest lucru! N-o lăsa să se chinuiască în asemenea hal!

Wilfrid se duse la fereastră. Vorbi fără să-şi întoarcă faţa:

- Nu ţi s-a oferit niciodată un prilej în care să încerci a dovedi că nu eşti laş. Ei bine, nu încerca! N-o să ţi se ivească nici o şansă. Se iveşte cînd nu ai nevoie de ea, nu cînd o cauţi.

- Fireşte! Dar, dragul meu, asta nu e vina lui Dinny.

- E ghinionul ei.

- Şi atunci?

Wilfrid se răsuci pe călcîie.

- Oh, Michael, dracu să te ia! Pleacă de-aici! În chestiunea asta nu se poate amesteca nimeni. E prea intimă.

Michael se ridică şi-şi luă pălăria. Wilfrid spusese exact ce gîndise şi el din clipa în care venise.

- Ai perfectă dreptate, răspunse umil. Noapte bună, bătrîne! Ai un cîine frumos.

- Îmi pare rău, reluă Wilfrid; ai intenţii bune, dar nu poţi face nimic. Nimeni nu poate face nimic. Noapte bună.

Michael îl părăsi şi, în timp ce cobora scările, ştia bine că pleacase cu coada între picioare.

Cînd ajunse acasă, Dinny se retrăsese în camera ei, dar Fleur îl aştepta. Michael nu avusese de gînd să vorbească despre vizita lui, dar Fleur, după ce-i aruncă o privire scrutătoare, îi spuse:

- Tu n-ai fost la Parlament, Michael. Ai fost la Wilfrid. Recunoscu.

- Şi?

- Zadarnic.

- Aş fi putut să ţi-o prezic. Cînd dai peste un bărbat şi o femeie ciorovăindu-se în stradă, ce faci?

- Traversez pe partea cealaltă, dacă mai am timp.

- Atunci?

- Dar ei *nu* se ciorovăiesc.

- Nu, dar au o lume a lor în care nimeni altul nu poate pătrunde.

- Asta a spus şi Wilfrid.

- Bineînţeles.

Michael o privi. Da, desigur. Şi ea avusese cîndva o lume a ei, dar nu cu el.

- A fost o prostie din partea mea. Dar eu sînt prost.

- Nu; nu eşti prost; eşti bine intenţionat. Vii la culcare?

- Da.

Cînd urcă scările, Michael avu senzaţia ciudată că mai

curînd dorea Fleur să se culce cu el, decît el cu ea. Şi totuşi, în pat, lucrurile se vor schimba, pentru că asta e natura bărbatului.

Dinny, în camera ei de deasupra camerei lor, le auzea, prin fereastra deschisă, murmurul slab al vocilor şi, îngropîndu-şi faţa în mîini, se lăsă pradă unui acces de disperare. Stelele îi erau potrivnice. Poţi înfrînge sau ocoli o opoziţie venită din afară; dar această adîncă nelinişte din sufletul celui iubit, asta... ah!... la asta nu aveai cum ajunge; şi inaccesibilul nu poate fi dat în lături, înfrînt sau ocolit. Înălţă privirile spre stelele care îi erau potrivnice. Oare cei din vechime credeau cu adevărat în stele, sau şi la dînşii, ca şi la ea, nu era decît un fel de a vorbi? Oare juvaerurile acestea tremurătoare, culcate pe catifeaua siniliie a spaţiului, se sinchiseau într-adevăr de mărunţii oameni, de vieţile şi iubirile insectelor umane care, născute dintr-o îmbrăţişare, se întîlneau, se împreunau, mureau şi se prefăceau în pulbere? Lumile acestea incandescente, încercuite de ţăndări de planete, să fi fost oare numele lor luat în deşert, sau, într-adevăr, prin rotirea lor şi prin poziţiile în care se găseau una faţă de alta, alcătuiau o inscripţie ce putea fi desluşită de ochiul omului?

Nu! Nu era decît o dovadă în plus a importanţei pe care şi-o dă omul! Îşi leagă universul de roata propriului său car! Legănaţi-vă pe pămînt, dulci care de triumf! Dar nu! Omul se avîntă cu ele drept în spaţiu...

XXVII

Două zile mai tîrziu, familia Cherrell se reuni în conclav, din pricina unei rechemări urgente, la regimentul din Sudan, pe care o primise Hubert. Dorea ca înainte de plecarea lui să se decidă într-un fel soarta lui Dinny. Aşadar, cei patru fraţi Cherrell, Sir Lawrence, Michael şi Hubert se adunară în sala de primire de la muzeul lui Adrian, după terminarea şedinţei la tribunal a judecătorului Charwell. Ştiau cu toţii că întrunirea putea fi lipsită de orice rezultat, pentru că, fapt pe care-l descoperă şi guvernele, degeaba decizi, dacă deciziile nu sînt duse la îndeplinire.

Michael, Adrian şi generalul, care îl cunoşteau personal pe Wilfrid, vorbeau cel mai puţin, în timp ce Sir Lawrence şi judecătorul erau cei mai volubili; Hubert şi Hilary erau cînd elocvenţi, cînd muţi.

Pornind de la premisa, pe care nimeni nu o contestă, că toată chestiunea era neplăcută, se delimitară două curente de gîndire: Adrian, Michael şi, în oarecare măsură, Hilary erau de părere că nu puteau face nimic altceva decît să aştepte desfăşurarea lucrurilor; ceilalţi erau de părere că se pot face multe, dar ce anume, nu ştiau nici ei.

Michael, care nu-i văzuse niciodată pînă atunci pe toţi cei patru unchi ai săi adunaţi laolaltă, era frapat de asemănarea lor în ce priveşte conturul şi coloritul feţelor, cu excepţia faptului că ochii lui Hilary şi ai lui Lionel erau albaştri şi cenuşii, pe cînd ai generalului şi ai lui Adrian, căprui şi cafenii. În mod

remarcabil, toţi patru se abţineau de la gesticulări şi aveau o suplă mobilitate a siluetei. La Hubert, aceste caracteristici erau accentuate de tinereţe, iar ochii săi cafenii aveau uneori reflexe cenuşii.

Michael îl auzi pe taică-su spunînd:

- Lionel, dac-ai putea să emiţi o ordonanţă prezidenţială!

Adrian adăugă enervat:

- Trebuie s-o lăsăm pe Dinny în pace; e absurd să încercăm a o controla. Are o inimă afectuoasă, o fire generoasă şi multă minte.

La care, Hubert ripostă:

- Ştim astea toate, unchiule, dar această căsnicie va însemna un asemenea dezastru pentru ea, încît trebuie să facem tot ce ne stă în putinţă.

- Mă rog, şi ce-ţi stă în putinţă să faci?

"Asta-i!" gîndi Michael şi rosti cu glas tare:

- În clipa de faţă nici ea nu ştie cum stau lucrurile.

- Hubert, n-ai putea s-o convingi să plece cu tine în Sudan? întrebă judecătorul.

- De mine s-a înstrăinat total.

- Dacă cineva ar dori cu tot dinadinsul s-o ia... începu generalul şi-şi curmă vorba.

- Chiar şi-n cazul ăsta, murmură Adrian, ar trebui să fie întîi sigură sută la sută că Desert n-o mai vrea.

Hilary îşi scoase pipa din gură:

- A încercat cineva să stea de vorbă cu Desert?

- Eu, răspunse generalul.

- Şi eu, de două ori, îngăimă Michael.

- Ce-ar fi, spuse Hubert mohorît, să încerc şi eu?

- Nu, dragul meu, interveni Sir Lawrence, pînă nu eşti foarte sigur că-ţi poţi ţine firea.

- De lucrul ăsta nu pot fi niciodată sigur.

- Atunci renunţă!

- Dumneata n-ai vrea să încerci, tată? întrebă Michael.

- Eu?

- Pe vremuri îţi purta mult respect.

- Nici măcar nu sînt rudă de sînge.

- Ai putea încerca, Lawrence, îl sfătui Hilary.

- Dar de ce?

- Dintr-un motiv sau altul, nimeni altcineva dintre noi n-o poate face.

- De ce n-ai putea tu?

- Pentru că, într-un fel, sînt de acord cu Adrian, e mai bine

să lăsăm lucrurile să se desfăşoare de la sine.

- Care anume este obiecţia voastră la căsătoria dintre Dinny şi el? întrebă Adrian.

Generalul se întoarse spre dînsul, cu o mişcare bruscă:

- Va fi stigmatizat pe viaţă.

- Aşa a fost şi cu individul acela care a rămas alături de soţia lui cînd a fost condamnată. Şi toată lumea l-a respectat cu atît mai mult.

- Nu există infern mai cumplit, rosti judecătorul, decît să vezi degetele mulţimii îndreptîndu-se acuzator spre tovarăşul tău de viaţă.

- Dinny o să se înveţe să nu le observe.

- Iertaţi-mă, interveni Michael, dar omiteţi punctul cel mai important. Şi anume, simţămintele lui Wilfrid. Dacă el rămîne la fel de nemulţumit de sine şi se căsătoreşte cu ea, acesta va fi adevăratul infern pentru Dinny. Şi cu cît e mai îndrăgostită de el, cu atît mai aprig o să sufere.

- Ai dreptate, Michael, recunoscu Sir Lawrence pe neaşteptate. Dacă-l pot face să înţeleagă acest lucru atunci merită într- adevăr să mă duc la el.

Michael suspină:

- În orice fel se vor aranja lucrurile, pentru Dinny va fi tot un infern.

- "Bucuria vine în zori", murmură Hilary printr-un nor de fum.

- Crezi într-adevăr, unchiule Hilary?

- Nu prea.

- Dinny are douăzeci şi şase de ani. Şi e la prima ei iubire. Dacă dă greş, ce se va întîmpla cu ea?

- Căsătoria.

- Cu altcineva?

Hilary aprobă din cap.

- Dificil.

- Viaţa-i dificilă.

- Ei, Lawrence? i se adresă generalul: Te duci la el?

Sir Lawrence îl studie timp de o clipă, apoi răspunse:

- Da.

- Îţi mulţumesc.

Nici unuia dintre ei nu-i era prea limpede rostul acestui demers, dar luaseră o hotărîre şi, cel puţin aceasta urma să fie dusă la îndeplinire...

Vînătăile lui Wilfrid se tămăduiseră, şi-şi desprinsese plasturele de pe bărbie, cînd, în aceeaşi după-amiază,

întîlnindu-l pe scări în Cork Street, Sir Lawrence îl întrebă:
- Ai ceva împotrivă dacă te însoțesc cîțiva pași?
- Deloc, Sir.
- Ai vreo direcție anumită?
Wilfrid ridică din umeri și merseră unul lîngă celălalt pînă cînd, în cele din urmă, Sir Lawrence comentă:
- Nimic nu-i mai rău decît să nu știi în ce direcție mergi!
- Aveți dreptate.
- Atunci, la ce bun să mai mergi, mai cu seamă cînd mai iei pe cineva cu tine? Iartă-mă că spun lucrurile pe șleau, dar dacă n- ar fi Dinny, te-ai fi sinchisit de toată tărășenia asta? Ce altceva te mai leagă de lumea de aici?
- Nimic. Dar nu vreau să discut despre aceste treburi. Dacă îmi dați voie, eu o s-o iau în altă direcție.
Sir Lawrence se opri.
- O clipă, te rog, și apoi *eu* o s-o iau în altă direcție. Îți dai seama că un om care e în conflict cu el însuși nu poate împărți viața cu altcineva pînă nu pune capăt acestei stări? Asta-i tot ce aveam să-ți spun, dar e foarte mult. Te rog să te gîndești la vorbele mele.
Și, ridicîndu-și pălăria, Sir Lawrence făcu încet cale întoarsă. Slavă Celui de Sus! Scăpase de corvoadă. Dar ce tînăr jenant! Și, la urma urmei, îi spusese tot ce venise să-i spună. Se îndreptă spre Mount Street reflectînd la stavilele impuse de tradiție. Dacă n-ar fi fost tradiția, ce i-ar fi păsat lui Wilfrid că lumea îl socotește laș? De ce s-ar fi sinchisit familia lui Dinny? De ce-ar fi scris Lyall blestematul lui de poem? De ce-ar fi refuzat caporalul din regimentul Buffs să se prosterneze în fața mandarinului chinez? Oare unul singur dintre Cherrellii adunați în conclav era bun creștin? Nici măcar Hilary, Sir Lawrence ar fi putut paria pe orice. Și totuși, nici unul dintre ei nu putea înghiți ideea convertirii. Nu din pricina religiei, dar refuzau să accepte "provocarea". Asta-i ricina. Imputarea de "lașitate", sau, cel puțin, de nerespectare a bunului renume al țării. Ei bine! Aproape un milion de englezi muriseră în războ pentru acest renume; să fi murit pentru o himeră? Chiar și Desert aproape că-și dăduse viața pentru el, și se alesese cu "Crucea Militară" sau cu altă distincție. Cît de contradictoriu! S-ar fi zis că oamenii se sinchisesc de renumele țării cînd se află într- o colectivitate, dar nu le pasă de el cînd se află în deșert. În Franța da, și în Darfur nu.
Auzi pași grăbiți în spatele lui și, întorcînd capul, îl văzu pe Desert venind după el. Sir Lawrence avu aproape un șoc

privindu-i fața uscată, întunecată, cu buze tremurătoare și ochi înecați de suferință.

- Ați avut perfectă dreptate, i se adresă Desert; am ținut să vă spun acest lucru. Puteți comunica familiei că plec.

În fața acestui deplin succes al misiunii sale, Sir Lawrence fu cuprins de disperare.

- Aibi grijă! îi răspunse. S-ar putea să-i pricinuiești o mare durere.

- I-aș pricinui-o și într-un caz și în celălalt. Vă mulțumesc că ați venit la mine. M-ați ajutat să înțeleg. La revedere.

Se întoarse și se îndepărtă.

Sir Lawrence rămase locului, privind în urma lui, impresionat de expresia de suferință oglindită pe chipul tânărului. Se îndreptă spre ușa de la intrare a casei lui frămîntat de îndoiala dacă nu cumva făcuse ca răul să fie și mai rău. În timp ce-și lăsa pălăria și bastonul în hol, Lady Mont coborî scările.

- Sînt atît de plictisită, Lawrence; tu ce-ai făcut?

- L-am văzut pe tînărul Desert; și, se pare, l-am făcut să înțeleagă că atîta timp cît nu poate trăi în pace cu sine însuși, nu poate trăi nici alături de altcineva.

- Asta-i rău.

- Cum așa?

- O să plece. Am știut întotdeauna că o să plece. Trebuie să-i spui imediat lui Dinny despre demersul tău.

Lady Mont se duse la telefon.

- Fleur, tu ești?... Oh! Dinny... Mătușa Em la telefon... Da... Poți veni pînă aici?... De ce nu?... Asta nu-i un motiv. Lawrence vrea să-ți vorbească... Imediat? Da. A făcut o chestie prostească... Ce?... Nu!... Vrea să-ți explice. În zece minute... foarte bine.

"Dumnezeule mare!" își spuse Sir Lawrence. Își dăduse brusc seama că pentru a amorți simțirea oricărui individ, n-aveai decît să-l faci să participe la un conclav. Ori de cîte ori guvernul are necazuri, alcătuiește o comisie. Ori de cîte ori un om face o boacănă, aranjează o consultație cu avocatul. El însuși, dacă n-ar fi participat la consiliu, nu s-ar fi dus să-l vadă pe tînărul Desert, făcînd, în felul acesta, ca laptele să dea în foc. Conclavul îi înăbușise simțirea. Se dusese la Wilfrid așa cum un jurat se întoarce în sala tribunalului, pentru a-și da verdictul, după ce a dezbătut zile întregi un anumit caz în conclav. Și acum trebuia să-i dea socoteală lui Dinny, și cum naiba s-o facă?

Intră în biroul lui, conştient că nevastă-sa îl urmează.

- Lawrence, trebuie să-i povesteşti lui Dinny exact tot ce i-ai spus şi cum a reacţionat el. Altfel, s-ar putea să fie prea tîrziu. Şi nu mă mişc de-aici pînă nu-i mărturiseşti tot.

- Em, ţinînd seama de faptul că tu nu ştii exact ce i-am spus eu şi ce mi-a răspuns el, socotesc prezenţa ta superfluă.

- Nu, nimic nu-i superfluu cînd un om a procedat greşit.

- Familia ta m-a însărcinat să mă duc să stau de vorbă cu el.

- Ar fi trebuit să ai mai multă minte. Dacă-i tratezi pe poeţi ca pe hangii, e natural să sară-n sus.

- Dimpotrivă, mi-a mulţumit.

- Asta-i şi mai rău. Am să reţin taxiul cu care vine Dinny, ca s-o aştepte la uşă.

- Em, îi zise Sir Lawrence, cînd ai de gînd să-ţi faci testamentul, anunţă-mă şi pe mine.

- De ce?

- Ca să-ţi insuflu puţină coerenţă înainte de-l scrii.

- Tot ce posed îi las lui Michael în păstrare pentru Catherine. Şi dacă mor înainte ca drăguţul de Kit să fie trimis la Harrow, îi las cupa de călărie a bunicului, care se găseşte în şifonierul meu de la Lippinghall. Dar să nu şi-o ia cu el la şcoală, pentru că ăia sînt în stare s-o topească, sau să bea mentă fiartă în ea, sau mai ştiu eu ce. E limpede?

- Perfect.

- În cazul ăsta, pregăteşte-te şi dă-i drumul de îndată ce soseşte Dinny.

- Da, răspunse Lawrence spăşit. Dar cum naiba să-i spun lui Dinny?

- Spune-i pur şi simplu şi nu născoci nimic pe măsură ce povesteşti.

Sir Lawrence bătea darabana cu degetele pe pervazul ferestrei. Nevastă-sa privea în tavan. În această postură îi găsi Dinny cînd intră.

- Blore, reţine taxiul domnişoarei Dinny.

Cînd dădu cu ochii de nepoata lui, Sir Lawrence îşi spuse că, într-adevăr, simţirea îi adormise. Faţa lui Dinny, sub cununa de păr castaniu, era trasă şi palidă, iar ochii aveau o privire care lui Sir Lawrence nu-i plăcu deloc.

- Începe! porunci Lady Mont.

Sir Lawrence înălţă un umăr îngust şi ascuţit, ca pentru a se pune la adăpost.

- Draga mea, fratele tău a fost rechemat, şi mi-au cerut mie

să mă duc să-l văd pe tînărul Desert. M-am dus. I-am spus că atîta timp cît trăieşte în conflict cu el însuşi nu va putea trăi alături de nimeni altcineva. Nu mi-a răspuns nimic şi a plecat. După aceea, a venit după mine, pe strada aceasta, şi mi-a declarat că am avut dreptate. Mi-a cerut să comunic familiei tale că pleacă. Arăta foarte straniu şi tulburat. I-am spus: "Ai grijă! S-ar putea să-i pricinuieşti o mare durere!" Mi-a răspuns: "I-aş pricinui-o şi într-un caz şi în celălalt." Şi a plecat. Asta s-a întîmplat în urmă cu douăzeci de minute.

Dinny privi de la unul la celălalt, îşi acoperi buzele cu palma şi ieşi.

Un minut mai tîrziu, auziră taxiul pornind.

XXVIII

Cu excepţia primirii unui bilet ca răspuns la scrisoarea ei, bilet care nu o consolase deloc, Dinny petrecuse ultimele două zile în amară deznădejde. Cînd Sir Lawrence îi comunică cele de mai sus, Dinny simţi că toată soarta ei depindea de faptul dacă putea să ajungă în Cork Street înainte de înapoierea lui Wilfrid. Şedea în taxi cu mîinile strîns înnodate în poală şi cu ochii pironiţi pe spinarea şoferului, o spinare, într-adevăr, atît de lată, că ar fi fost şi greu să te uiţi în altă parte. Inutil să se gîndească la ce-o să-i spună, va trebui să-i spună tot ce-o să-i vină pe moment în minte. O să se orienteze după faţa lui. Îşi dădea seama că, odată plecat din Anglia, va fi ca şi cum nu l-ar fi întîlnit niciodată. Opri maşina în Burlington Street şi

merse iute pe jos pînă la uşa casei lui. Dacă s-a întors direct, atunci trebuia să fie acasă. În aceste două zile îşi dăduse seama că Stack observase probabil o schimbare la Wilfrid şi se conforma atitudinii stăpînului său, aşa încît deschise uşa cu cuvintele:

- Stack, nu mă amîna, trebuie să-l văd pe domnul Desert.

Şi, trecînd pe lîngă el, deschise uşa camerei de zi. Wilfrid o străbătea în sus şi-n jos.

- Dinny!

Simţi că dacă ar fi rostit un cuvînt nepotrivit, acolo şi în acel moment s-ar fi sfîrşit totul; deci, nu făcu decît să zîmbească. Wilfrid îşi acoperi ochii cu mîinile; şi, în timp ce sta astfel, orb, Dinny se furişă în spatele lui şi-i cuprinse gîtul cu braţele.

Să fi avut dreptate Jean? Trebuia să...?"

Apoi, pe uşa întredeschisă, pătrunse în cameră Foch. Îşi împinse botul catifelat sub palma ei, şi Dinny se lăsă în genunchi ca să-l sărute. Cînd îşi ridică privirile, Wilfrid se îndepărtase. Pe moment se ridică în picioare şi stătu pierdută. Nu-şi dădea seama la ce se gîndeşte, dacă s-o fi gîndit la ceva, nu-şi dădea seama nici măcar ce simte. Totul îşi pierduse substanţa. Wilfrid deschisese larg fereastra şi se rezema de pervaz, ţinîndu-şi capul în mîini. Avea de gînd să se arunce pe fereastră? Dinny făcu un efort violent ca să-şi controleze nervii, şi-l chemă cu blîndeţe în glas: "Wilfrid!"

El se întoarse şi-i aruncă o privire, iar Dinny îşi spuse: "Dumnezeule! Mă urăşte!" Apoi expresia lui se schimbă, deveni cel pe care-l cunoştea; şi Dinny îşi dădu încă o dată seama de instabilitatea pe care ţi-o dă orgoliul rănit: devii multiplu, şi violent, şi schimbăcios.

- Spune, îi ceru ea. Ce vrei să fac?

- Nu ştiu. Totul e o nebunie. Ar fi trebuit să mă fi îngropat de mult în Siam.

- Vrei să rămîn aici în noaptea asta?

- Da! Nu! Nu ştiu!

- Wilfrid, de ce pui atît de mult lucrurile la inimă? S-ar zice că iubirea nu înseamnă nimic pentru tine. Într-adevăr, nu înseamnă nimic?

Drept răspuns, îi întinse scrisoarea lui Jack Muskham:

- Citeşte!

Dinny o citi.

- Înţeleg. Venirea mea acolo a fost, fără îndoială, o inspiraţie foarte nefericită.

Wilfrid se trînti pe divan şi rămase întins, uitîndu-se la ea.

"Dacă plec, îşi spuse Dinny, o să încep să mă frămînt cum să fac să mă întorc îndărăt." Aşa încît, întrebă:

- Unde iei masa de seară?

- Stack a pregătit ceva, cred.

- O să fie destul şi pentru mine?

- Chiar prea mult, dacă şi tu simţi ceea ce simt eu.

Dinny sună.

- Rămîn la masă, Stack. Nu am nevoie decît de un vîrf de cuţit de mîncare.

Şi, tînjind după o clipă în care să-şi poată recăpăta echilibrul, întrebă:

- Pot să mă spăl un pic, Wilfrid?

În timp ce-şi usca faţa şi mîinile, se strădui din răsputeri să-şi recapete stăpînirea de sine, şi apoi brusc, se relaxă. Orice hotărîre ar lua ar fi greşită, dureroasă, poate că imposibilă. Aşadar, mai bine să se lase la voia întîmplării!

Cînd se întoarse în odaie, Wilfrid nu era acolo. Uşa dinspre dormitor era deschisă, dar nu se afla nici acolo. Dinny se repezi la fereastră. Nu se vedea în stradă. Vocea lui Stack o informă:

- Scuzaţi-mă, domnişoară; domnul Desert a fost chemat în oraş. Mi-a spus să o să vă scrie. Cina va fi gata peste un minut.

Dinny se duse drept la el.

- Stack, prima dumitale impresie despre mine a fost cea adevărată, şi nu asta de acum. Plec. Domnului Desert nu trebuie să-i fie teamă de mine. Te rog să-i comunici acest lucru.

- Domnişoară, v-am prevenit că ia hotărîri neaşteptate; dar acesta e lucrul cel mai neaşteptat pe care l-a făcut vreodată. Îmi pare rău, domnişoară. E un caz în care lucrurile trebuie luate aşa cum sînt. Dacă vă pot fi de folos cu ceva, vă stau la dispoziţie.

- Dacă părăseşte Anglia, spuse Dinny, aş vrea să mi-l lase pe Foch.

- Din cîte îl cunosc eu pe domnul Desert, domnişoară, are de gînd să plece. Mi-am dat seama că se apropie acest lucru din seara cînd a primit scrisoarea, în ajunul zilei în care aţi venit aici dis-de-dimineaţă.

- Mă rog, zise Dinny, dă-mi mîna şi aminteşte-ţi ce ţi-am cerut să-i spui.

Schimbară o strîngere de mînă şi, încă nefiresc de stăpînă pe sine, Dinny ieşi din cameră şi coborî scările. Porni să

mergă cu pas iute, ameţită şi copleşită de o senzaţie stranie, fără să aibă în minte nimic altceva decît cuvîntul: "Aşa!", care revenea mereu. Tot ce simţise pînă acum, tot ce ar fi voit să simtă era comprimat în aceste trei litere. Niciciînd în viaţa ei nu se simţise atît de închistată şi secătuită de lacrimi, atît de nepăsătoare cu privire la locul unde se ducea, la ce făcea, pe cine vedea. S-ar putea ca lumea să fie nesfîrşită, dar pentru ea sfîrşitul sosise. Nu credea că Wilfrid alesese deliberat această cale ca să se descotorosească de ea. Nu o cunoştea îndeajuns ca să ştie ce putea s-o doară mai mult. Dar, de fapt, nici una dintre căile pe care le-ar fi ales n-ar fi putut să fie mai desăvîrşită, mai totală. Să te tîrăşti după un bărbat! Imposibil! Nici nu avea măcar nevoie să formuleze acest gînd, imposibilitatea izvora din instinct.

Colindă trei ceasuri în şir străzile Londrei, şi în cele din urmă se înapoie în Westminster cu senzaţia că dacă nu se întoarce acasă, o să se prăbuşească pe stradă. Cînd ajunse în South Square, îşi adună toate puterile în efortul de a simula voioşia, dar după ce urcă în camera ei, Fleur spuse:

- Michael, a survenit ceva foarte rău.

- Biata Dinny! Ce naiba i-o mai fi făcut?

Fleur se duse la fereastră şi dădu perdeaua într-o parte. Încă nu se lăsase complet întunericul. Dar nu mai era nimic de văzut, cu excepţia a două pisici, a unui taxi, pe dreapta, şi a unui bărbat, pe trotuar, care examina o legătură de chei.

- Să urc la ea şi să încerc s-o fac să vorbească?

- Nu. Dacă Dinny va dori tovărăşia vreunuia dintre noi, ne va da ea de veste. Dacă e aşa cum gîndeşti tu, nu doreşte pe nimeni. Are o mîndrie drăcească atunci cînd e pusă cu spatele la zid.

- Urăsc mîndria, răspunse Fleur şi, trăgînd perdeaua la loc, se duse la uşă. Scoate capul cînd nu o doreşti şi te doboară. Dacă vrei să faci carieră, uită de mîndrie!

Ieşi din cameră.

"Eu nu ştiu dacă am mîndrie, gîndi Michael, dar carieră n-am făcut." O urmă agale pe scări, şi un timp stătu în pragul camerei lui de toaletă. Dar de sus nu se auzea nimic...

Într-adevăr, Dinny zăcea pe pat, cu faţa-n pernă. Deci asta era sfîrşitul! De ce această forţă numită dragoste o luase în puterea ei şi o torturase, apoi o zvîrlise la pămînt, vlăguită şi istovită, tremurătoare, consumată de dor, rănită, cutremurată, mîncîndu-şi inima în tăcere şi deznădejde? Iubire şi mîndrie, şi cea mai puternică dintre ele e mîndria. Zicala păru să-i

pătrundă făptura şi să se strivească, o dată cu ea, în pernă. Iubirea ei împotriva mîndriei lui! Şi mîndria biruise. Irosire şi amărăciune! Din toată această seară, un singur moment i se părea real: cel în care Wilfrid îşi întorsese faţa de la fereastră şi o făcuse să-şi spună: "Mă urăşte!" Sigur că o ura, stînd acolo ca o întruchipare a mîndriei lui rănite; şi numai mîndria îl împiedicase să-i strige: "Duceţi-vă dracului cu toţii! La revedere şi n-am cuvinte!"

Ei bine, acum n-avea decît să strige şi să plece. Iar ea, să sufere, să sufere şi, încetul cu încetul, să uite. Nu! Să se înrădăcineze în suferinţa ei, s-o îndese în ea, s-o amuţească, s-o strivească în pernă. S-o arate cît mai puţin, să n-o arate deloc, în timp ce înlăuntrul ei durerea dospeşte şi se zvîrcoleşte. Forma prin care îşi găseşte expresie instinctul nu-i chiar atît de limpede; dar îndărătul zvîcnirilor marasmului amorf se ascunde sensul; şi iată sensul zbaterii mute şi pe jumătate înăbuşite a lui Dinny: Ce altceva ar fi putut face? Nu era vina ei că Muskham îi trimisese scrisoarea aceea în care pomenea de ocrotirea unei femei. Nu era vina ei că se dusese în grabă la Royston. Cu ce greşise? Toată atitudinea lui era arbitrară, gratuită! Dar poate că iubirea, în vicisitudinile ei, se înfăţişează întotdeauna aşa! I se părea că noaptea ticăie, în timp ce ea zace acolo: ticăitul ruginit al unui ceasornic vechi. Să fi fost noaptea propriei ei vieţi, părăsită, cu faţa-n pernă?

XXIX

Cînd fugise din Cork Street, Wilfrid ascultase de primul impuls. Din clipa întreruperii forțate a sălbaticei și nedemnei ciocniri de la Royston, cînd o văzuse pe Dinny în picioare în mașină, cu mîna streașină la ochi, sentimentele lui deveniseră extrem de confuze. Acum, cînd îi apăruse brusc prezența, sunetul, parfumul ei, căldura reînviase în el și se răspîndise în sărutări; dar în momentul cînd Dinny se îndepărtase o clipă, sentimentul demențial pusese din nou stăpînirea pe dînsul și-l gonise într-o Londră unde, cel puțin, puteai merge fără să întîlnești pe nimeni. O porni spre sud și se amestecă într-un șir de oameni care se luptau să răzbată la teatrul "His Majesty". Rămase printre ei gîndind: "Ce mi-e aici, ce mi-e în altă parte?" Dar chiar în clipa cînd ajunse la rînd, o rupse din șir și o coti spre est; străbătu Covent Garden, pustiu și mirosind a gunoaie; și ieși în Ludgate Hill. Izul de peste care plutea pe aici îi aminti că de dimineață nu mîncase nimic. Și, intrînd într-un restaurant, bău un cocktail și mîncă un *hors d'œuvre*. Ceru un plic și o hîrtie și scrise:

A trebuit să plec. Dacă aș fi rămas, eu și cu tine am fi devenit unul. Nu știu ce-o să fac, poate c-o să sfîrșesc în noaptea asta în Tamisa, poate c-o să plec, poate c-o să mă întorc la tine. Orice-aș face, iartă-mă și crede că te-am iubit,

Wilfrid

Scrise adresa pe plic și-l vîrî în buzunar. Dar nu-l expedie. Știa că n-ar putea niciodată să exprime ceea ce simțea. O porni din nou în direcția est. Trecînd prin zona City, pustie de parcă fusese gazată, ieși în curînd în mai veselul Whitechapel Road. Merse și merse, încercînd să se istovească și să-și oprească vîrtejul de gînduri. Apoi se îndreptă din nou spre nord, iar în jurul orei unsprezece se găsea aproape de Chingford. Întregul peisaj era scăldat în lumina lunară și în liniște cînd trecu de hotel și se îndreptă spre pădure. O mașină, un ciclist întîrziat, o pereche sau două și vreo trei vagabonzi fură singurii care-i tăiară calea înainte de a traversa drumul și de a se pierde printre copaci. Lumina zilei se topise și luna argintă frunzele și crengile. Stors de puteri, se întinse pe culcușul frunzelor de fag. Noaptea era ca un poem nescris, lucirile și picurările de lumină printre frunze păreau jocul unei minți incoerente, pîlpîind, lunecînd dincoace și dincolo de hotarul realității; nici o clipă de repaos; nici un licăr din strălucirea statornică a metalului adevărat; sclipitor și efemer ca un vis. Sus, acolo, erau stelele printre care călătorise cîndva; stele fără număr, Ursa mare și toate celelalte care păreau fără noimă, dacă nu fără nume, în această lume a orașului.

Se întoarse cu fața în jos, lipindu-și fruntea de pămînt. Și deodată auzi bîzîitul unui avion. Dar printre ramurile stufoase nu putu desluși silueta lunecoasă, care spintecа cerul. Vreun zburător nocturn spre Olanda; vreun aviator englez, schițînd conturul iluminat al Londrei sau exersîndu-se între aerodromul Hendon și Coasta de Est. După ce zburase în timpul războiului, Wilfrid nu mai dorise niciodată să zboare. Însuși zgomotul unui avion îi redeștepta senzația aceea de greață, de silă, de care-l eliberase numai Armistițiul. Bîzîitul se stinse în depărtare. Dinspre Londra răzbea zvon de uruit înăbușit, dar în pădure noaptea era tăcută și caldă; un orăcăit de broască, un ciripit de pasăre care încetă brusc, două cucuvele țipînd una la alta. Se întoarse din nou cu fața în sus și căzu într-un somn agitat.

Cînd se trezi, sulițe de lumină străpungeau întunericul străveziu. Căzuse o rouă bogată; Wilfrid se simțea înțepenit și pătruns de frig, dar mintea îi era limpede. Se ridică în capul oaselor, își întinse brațele, aprinse o țigară și trase adînc aer în piept. Se așeză cuprinzîndu-și genunchii cu brațele și-și fumă țigara pînă la capăt fără să o desprindă deloc de pe buze, și nu scuipă mucul, cu cenușa-i lungă, decît cînd ajunse să-i ardă

gura. Deodată, începu să dîrdîie. Se ridică în picioare ca să ajungă la şosea. Ţeapăn şi săgetat de dureri, de abia se putea ţine pe picioare. Se luminase de-a binelea cînd ajunse în sfîrşit la şosea, şi acolo, ştiind bine că trebuie să se îndrepte spre Londra, o porni în direcţia opusă. Îşi tîrşea picioarele şi, din cînd în cînd, era scuturat de un tremur violent. În cele din urmă se aşeză pe jos, trupul i se frînse peste genunchi şi căzu într-un soi de leşin. Un glas care-i striga: "Hei!" îl deşteptă. Un tînăr cu faţa proaspătă, într-o maşină mică, se oprise la marginea drumului.

- S-a întîmplat ceva?

- Nimic, bolborosi Wilfrid.

- Totuşi s-ar zice să nu ţi-e bine. Ştii ce oră e?

- Nu.

- Urcă-te în maşină şi am să te conduc la hotelul din Chingford. Ai ceva bani?

Wilfrid îl privi încruntat, apoi rîse:

- Da.

- Nu te zbîrli la mine. Ai nevoie de un somn bun şi de o cafea tare. Vino!

Wilfrid se ridică. Abia dacă putu sta în picioare. Se trînti în maşinuţă, ghemuit lîngă tînărul care-i spuse:

- Nu mai durează mult.

În zece minute, care pentru o conştiinţă ameţită şi şovăielnică ar fi putut să pară cît cinci ore, se aflară în faţa hotelului.

- Cunosc băiatul de serviciu de aici, spuse tînărul. O să te dau în grija lui. Care ţi-e numele?

- Iadul! mormăi Wilfrid.

- Hei, George! L-am găsit pe domnul ăsta pe şosea. Pare cam nesigur pe picioare. Culcă-l într-o cameră ca lumea. Înfierbîntă-i o sticlă şi pune-l-o în pat. Fă-i o cafea tare şi vezi s-o bea.

Băiatul rînji:

- Asta-i tot?

- Nu; ia-i temperatura şi trimite după un doctor. Uite ce-i, domnule, se adresă tînărul către Wilfrid, ţi-l recomand pe băiatul ăsta. Lustruieşte ghetele ca nimeni altul. Lasă-l să se îngrijească de dumneata şi nu te mai frămînta. Eu trebuie să plec. E ora şase.

Aşteptă o clipă, în care-l urmări pe Wilfrid tîrîndu-se spre hotel la braţul băiatului, apoi o porni în viteză.

Băiatul îl ajută pe Wilfrid să intre într-o cameră.

- Vă puteţi dezbrăca singur, conaşule?
- Da, mormăi Wilfrid.
- Atunci mă duc să vă aduc sticla cu apă caldă şi cafeaua. Nu vă temeţi, n-avem paturi umede aici. Aţi fost pe drum toată noaptea?
Wilfrid se aşeză pe pat şi nu răspunse.
- Ei! făcu băiatul; daţi-mi mînecile! Îl dezbrăcă de pardesiu, apoi de haină şi de pantaloni. Cred că aţi tras o răceală zdravănă. Rufăria e toată umedă. Puteţi sta în picioare?
Wilfrid clătină din cap.
Băiatul trase păturile de pe pat şi îl dezbrăcă pe Wilfrid de cămaşă scoţîndu-i-o peste cap; apoi, dintr-o smucitură, îi scoase impermeabilul şi maioul şi-l înfăşură într-un cearşaf.
- Acuma, conaşule, un pui de somn!
Îi împinse capul pe pernă, îi ridică picioarele pe pat şi-l acoperi cu două pături.
- Staţi aşa; în zece minute sînt înapoi.
Wilfrid zăcu întins, tremurînd atît de tare, încît gîndurile nu i se puteau închega, şi nici buzele-i nu puteau articula sunete legate, din pricina clănţănitului violent al dinţilor. Deveni conştient de prezenţa unei cameriste şi apoi de cîteva glasuri.
- O să-l spargă în dinţi. Nu se poate pune în alt loc?
- O să încerc sub braţ.
Un termometru îi fu vîrît la subţioară şi apăsat acolo.
- Nu aveţi friguri galbene, nu-i aşa, conaşule?
Wilfrid clătină din cap.
- Conaşule, puteţi înălţa capul ca să daţi asta pe gît?
Braţe voinice îl ridicară în sus şi Wilfrid bău.
- Patruzeci de grade.
- Dumnezeule! Pune-i sticla la picioare, eu telefonez doctorului.
Wilfrid o văzu pe cameristă pîndindu-l, de parcă se întreba de ce fel de friguri o să se molipsească.
- Malaria, îngăimă el brusc; nemolipsitor. Dă-mi o ţigară. În haina mea.
Fata îi puse o ţigară între buze şi i-o aprinse.
Wilfrid trase un fum.
- D-din nou, ceru el.
Fata îi puse din nou ţigara între buze şi Wilfrid mai trase un fum.
- Se spune că sînt ţînţari în pădure. Aţi găsit aseară vreunul, domnule?
- O am în sîn-sînge.

Dîrdîind ceva mai puţin acum, o urmări învîrtindu-se prin cameră, împăturindu-i lenjeria, împreunînd perdelele, astfel ca patul să fie în umbră. Apoi se apropie din nou şi Wilfrid îi zîmbi.

- Mai doriţi un strop de cafea fierbinte?

Wilfrid scutură din cap, închise din nou ochii şi se lăsă străbătut iar de un tremur puternic, conştient că fata îl privea; apoi auzi din nou voci în cameră.

- Nu pot să-i găsesc nicăieri numele, dar e un fel de boier. În haină avea bani şi scrisoarea asta. În cinci minute doctorul o să fie aici.

- Bine, aştept pînă atunci, dar am şi eu munca mea de făcut.

- Parcă eu nu? Spune-i cucoanei cînd o vezi.

Wilfrid o zări din nou pe fată privindu-l cu un soi de respect amestecat cu groază. Un străin, nobil, cu o boală ciudată, desigur e ceva foarte interesant pentru o minte simplă. Nu putea vedea mare lucru din faţa lui înfundată în pernă, un obraz tuciuriu, o ureche, cîteva şuviţe de păr, ochiul închis sub sprînceană. Wilfrid o simţi atingîndu-i fruntea cu un deget sfios. Ardea ca jarul, desigur.

- Domnule, doriţi să scriem prietenilor dumneavoastră?

Făcu semn din cap că nu.

- Dintr-o clipă în alta vine şi doctorul.

- Două zile o să fiu în halul ăsta, nu-i nimic de făcut, chinină, suc de portocale...

Zgîlţiit de un frison violent, tăcu. Îl văzu pe doctor intrînd în odaie; şi pe cameristă rezemată încă de scrin, muşcîndu-şi degetul mic. În cele din urmă, şi-l scoase din gură şi o auzi întrebîndu-l pe medic:

- Să rămîn şi eu, domnule?

- Da, poţi să rămîi.

Degetele doctorului îi încercuiră încheietura mîinii ca să-i simtă pulsul, îi ridicară pleoapele, îi deschiseră buzele.

- Spune, domnule. O ai de mult?

Wilfrid încuviinţă.

- În regulă! Rămîi unde te găseşti şi îndoaptă-te cu chinină, asta-i tot ce pot să-ţi prescriu. Un acces destul de puternic.

Wilfrid aprobă.

- Nu s-a găsit nici o carte de vizită asupra dumitale. Care ţi-e numele?

Wilfrid clătină din cap.

- Bine! Nu te nelinişti. Bea asta!

XXX

Coborînd dintr-un omnibus, Dinny o porni în largul poienii Wimbledon. După o noapte în care aproape că nu închisese un ochi, se strecurase din casă, lăsînd un bilet în care anunța că va lipsi toată ziua. O porni grăbit, peste iarbă, către un desiș de mesteceni, și acolo se întinse pe jos. Norii lopătînd în înalturi, lumina soarelui cernută printre ramurile de mesteacăn, cînd aprinzîndu-se, cînd stingîndu-se, codobaturile de baltă, peticele de nisip bătătorit, și acest porumbel sălbatic, netulburat de prezența ei nemișcată, nu-i inspirau nici liniște, nici dorința de a medita asupra naturii. Zăcea întinsă pe spate, vibrînd toată, cu ochii uscați, și se întreba spre a cui satisfacție de nepătruns suferea ea acum atît de cumplit. Cei năpăstuiți nu caută ajutor în jur, îl caută în ei înșiși. Să circule înconjurată de un nimb de tragedie, i se părea oribil. Nu va face una ca asta! Dar dulceața brizei, norii plutitori, foșnetul frunzelor înflorate, larma glasurilor de copii nu-i sugerau prin ce mijloace să-și mascheze durerea și să ia viața de la început. Izolarea în care trăise de cînd îl întîlnise pe Wilfrid sub statuia lui Foch i se înfățișa acum în toată goliciunea ei. Mizase totul pe o singură carte, și cartea se ferfenițise.

Începu să scormonească cu degetele în pămîntul nisipos; un cîine, zărind o scobitură, veni și o adulmecă. Se trezise la viață, și acum murise. "Vă rugăm, nu aduceți flori!

Cu o seară înainte realizase atît de total sfîrșitul, încît nici măcar nu-i trecea prin cap posibilitatea de a reînnoda firul rupt.

Dacă el era mîndru, atunci avea și ea mîndria ei! Nu același soi de mîndrie, dar la fel de înrădăcinată în măduva ei. Nimănui nu era cu adevărat necesară. De ce să nu plece undeva? Avea aproape trei sute de lire. Gîndul nu-i aduce nici bucurie, nici consolare; dar putea evita să ajungă o pacoste pe capul celor ce s-ar aștepta să fie la fel de voioasă ca înainte.

Își aducea aminte de ceasurile petrecute împreună cu Wilfrid prin locuri asemănătoare acestuia. Amintirea era atît de vie, încît trebui să-și acopere buzele cu palma pentru a împiedica durerea să țîșnească. Pînă nu-l întîlnise pe Wilfrid, nu se simțise niciodată singură. O singurătate rece, înspăimîntătoare, nesfîrșită! Amintindu-și de constatarea ei că mișcarea e un antidot împotriva suferințelor sufletești, se ridică și traversă drumul spre șuvoiul duminical de mașini care se scurgeau dinspre oraș. Unchiul Hilary o sfătuise cîndva să nu-și piardă în nici o împrejurare simțul umorului. Dar a avut vreodată acest simț? La capătul poienii Barnes, se cățără într-un autobuz și se întoarse la Londra. Trebuia să mănînce ceva, ori avea să cadă din picioare. Coborî lîngă grădinile din Kensington și intră într-un hotel.

După ce-și luă prînzul, se așeză un timp pe o bancă în grădină, apoi o porni pe jos spre Mount Street. Nu era nimeni acasă și se trînti pe canapeaua din salon. Epuizată, adormi. Se deșteptă la intrarea mătușii ei și, ridicîndu-se în capul oaselor, îi spuse:

- Mătușă Em, poți fi fericită. S-a terminat.

Lady Mont se uită la nepoata ei, cum ședea acolo, cu năluca unui zîmbet pe buze, și două lacrimi, izvorîte nu chiar simultan, porniră să-i lunece pe obraji.

- Nu știam că plîngi și la înmormîntări, mătușă Em.

Dinny se ridică în picioare, se duse la mătușa ei și-i șterse cu batista dîrele lăsate de lacrimi.

- Haide, haide!

Lady Mont se îndreptă spre ușă.

- Trebuie să urlu, spuse ea. Pur și simplu, trebuie să urlu.

Și ieși repede din cameră.

Dinny se așeză din nou, cu aceeași nălucă de zîmbet pe buze. Blore intră cu serviciul de ceai, și Dinny îl întrebă despre Wimbledon și despre sănătatea soției lui. Blore făcea impresia că nu-și dă seama care din două se simte mai prost, dar pe punctul de a ieși din cameră, se întoarse spre ea și-i spuse:

- Dacă-mi dați voie să vă fac o sugestie, domnișoară Dinny, cred că nu v-ar strica puțin aer de mare.

- Da, Blore, mă gîndeam şi eu.
- Mă bucur, domnişoară, primăvara asta te cam stoarce de puteri.

Şi el părea să ştie că Dinny pierduse cursa. Şi, dîndu-şi seama că nu va putea s-o ducă aşa înainte, participînd la propria ei înmormîntare, se duse la uşă, trase cu urechea la zgomote, apoi coborî scara şi ieşi în stradă.

Dar era prea extenuată ca să-şi poată tîrşi paşii mai departe de parcul St. James. Acolo, se aşeză lîngă apă. Lume, soare, rațe, umbrare de frunze, trestii cu vîrf ascuţit, şi uraganul dinăuntrul ei. Un domn înalt, venind dinspre Whitehall, făcu un gest pripit, dînd să-şi ducă mîna la pălărie, apoi, cînd îi văzu fața, se abţinu şi îşi văzu de drum. Imaginîndu-şi cum trebuie să arate la faţă, Dinny se ridică şi, tîrîndu-se pînă la catedrala Westminster, intră şi se aşeză într-o strană. Rămase acolo aproape o jumătate de oră, aplecată, cu capul rezemat pe braţe. Nu se rugă, dar se odihni, şi faţa ei îşi schimbă expresia. Se simţea acum mai pregătită să înfrunte oamenii fără să se trădeze. Era trecut de şase cînd ajunse în South Square. Furişîndu-se în camera ei fără să dea de ştire, făcu o baie prelungită, îşi îmbrăcă o rochie de cină şi coborî cu pas ferm în sufragerie. La masă nu erau decît Fleur şi Michael; nici unul dintre ei nu-i puse vreo întrebare. Lui Dinny îi era limpede că amîndoi ştiau. Într-un fel sau altul, reuşi să încheie seara. Cînd se pregăti să urce în camera ei, amîndoi o sărutară, şi Fleur îi zise:

- Am dat dispoziţii să ţi se pună în pat o sticlă cu apă fierbinte; încearcă să stai întinsă pe spate, ajută la somn. Noapte bună şi fii binecuvîntată.

Din nou Dinny avu senzaţia că Fleur suferise cîndva aşa cum suferea ea acum. Dormi în acea noapte mai bine decît ar fi sperat.

Dimineaţa, o dată cu ceaiul, primi o scrisoare cu antetul unui hotel din Chingford.

Doamnă,

Scrisoarea anexată, adresată dumneavoastră, a fost găsită în buzunarul unui domn care se află la noi, pradă unui puternic acces de malarie. V-o expediez,

Al Dvs.
Roger Qneal, M.D.

Citi scrisoarea... *Orice-aş face, iartă-mă şi crede că te-am iubit.* Şi era bolnav! Toate impulsurile care izbucniră în ea fură înăbuşite pe moment. N-o să se avînte a doua oară în locurile unde şi îngerii se temeau să calce. Dar, gonind pe scări, îi telefonă lui Stack vestea că Wilfrid zăcea la hotelul din Chingford bolnav de malarie.

- Are nevoie, probabil, de pijamale şi de aparatul de ras, domnişoară. O să i le duc acolo.

Înghiţindu-şi cuvintele "Transmite-i toată dragostea mea", spuse:

- Ştie unde sînt de găsit dacă-i pot fi cu ceva de folos.

Amărăciunea neagră a stării ei se risipise; totuşi, era mai separată de el ca oricînd. Pînă nu va veni el sau nu va trimite după ea, nu putea face o mişcare; şi în adîncul inimii ştia că nici nu va veni, nici nu o va chema. Nu! O să-şi strîngă cortul şi o să-şi ia tălpăşiţa din locurile astea unde a suferit prea mult.

Către prînz, veni Hubert să-şi ia rămas bun. Dinny văzu limpede că şi el ştia. O înştiinţă că va sosi în octombrie să-şi petreacă restul concediului. Jean rămînea la Condaford, pînă după ce avea să nască, eveniment care urma să aibă loc în noiembrie. Medicul îi recomandase să se ferească de canicula verii. În această dimineaţă, Dinny avu impresoa că-l regăseşte pe vechiul Hubert. Îi vorbea întruna despre avantajul de a te fi născut la Condaford. Şi, străduindu-se să fie voioasă îi spuse:

- Curios să te aud vorbind astfel, Hubert. Ţie niciodată nu-ţi păsa de Condaford.

- Da, dar lucrurile se schimbă cînd aştepţi un moştenitor.

- O, va fi un moştenitor, nu-i aşa?

- Da, ne-am hotărît să fie băiat.

- Şi va mai exista un Condaford la vremea cînd îl va moşteni el?

- Vom încerca să-l menţinem. Lucrurile nu durează atîta timp cît *nu eşti* hotărît să le menţii.

- Şi nici cînd eşti, murmură Dinny.

XXXI

Cuvintele lui Wilfrid: "Puteţi comunica familiei că plec" şi ale lui Dinny: "S-a terminat", se răspîndiseră, chiar dacă nu cu iuţeala fulgerului, în toată familia Cherrell. Dar nu pricinuiră nimănui bucuria întoarcerii fiului risipitor. Toţi erau prea necăjiţi pentru Dinny şi încercau o amărăciune vecină cu disperarea. Fiecare ar fi dorit să-şi manifeste simpatia, şi nimeni nu ştia cum s-o facă. Compătimirea care miroase a compătimire e mai rea decît lipsa de compătimire. Trecură trei zile în timpul cărora nici unul dintre membrii familiei nu reuşi să exprime nimic. Apoi Adrian avu o inspiraţie: o s-o invite să mănînce cu el, deşi nici el şi nici altul n-ar fi putut spune de ce hrana e privită ca un mijloc de consolare. Îi dădu întîlnire într-o cafenea, care avea mai mult renume decît merit.

Întrucît Dinny nu făcea parte dintre tinerele care transformă ravagiile vieţii într-un pretext de a-şi pavoaza înfăţişarea, Adrian îi putu observa paloarea din plin. Se abţinu de la orice comentariu. Într-adevăr, i se părea dificil să atace orice subiect de conversaţie, pentru că ştia prea bine că în timp ce bărbaţii înrobiţi de o femeie rămîn totuşi preocupaţi de principalele lor resorturi mintale, femeile, mai puţin înrobite pe calea simţurilor, sînt, din punct de vedere spiritual, cu totul absorbite de bărbatul pe care-l iubesc. Totuşi, începu să povestească cum încercase cineva să-l tragă pe sfoară cu "o găselniţă".

- Îmi cerea, Dinny, cinci sute de lire pe un craniu

Cromagnon găsit în Suffolk. Părea absolut autentic. Dar, din întîmplare, l-am întîlnit pe arheologul districtului. "Ah! mi-a spus, va să zică a încercat să ţi-l bage dumitale pe gît? Asta-i o găselniţă ajunsă de pomină. L-a dezgropat de cel puţin trei ori pînă acum. Individul ar trebui băgat la închisoare. Ţine craniul într-un dulap, şi la fiecare cinci ani sapă o groapă, vîră craniul în ea, apoi îl dezgroapă şi încearcă să-l vîndă. E posibil să fie un craniu Cromagnon, l-a cules acum vreo douăzeci de ani din Franţa. Ca produs britanic, ar fi, desigur, unic." Pe chestia asta, m-am dus să mă mai uit odată la locul unde-l găsise ultima oară. Şi, din moment ce erai pus la curent, îţi dădeai limpede seama că îngropase craniul. Antichităţile au ceva care-ţi subminează ceea ce americanii numesc "morală".

- Ce fel de om era, unchiule?

- Un tip entuziast, ceva în genul frizerului meu.

Dinny rîse:

- Trebuie să iei măsuri, altfel data viitoare o să reuşească să-l vîndă.

- Criza financiară îi stă împotrivă, draga mea. Osemintele şi ediţiile prime sînt extrem de sensibile. Trebuie să mai treacă zece ani buni pînă să poată obţine ceva care să semene a preţ.

- Există mulţi care încearcă să-ţi vîre cîte ceva pe gît, unchiule?

- Unii reuşesc, Dinny. Totuşi, regret "găselniţa"; era un craniu frumos. Nu găseşti multe ca ăsta, azi.

- Fără îndoială, noi englezii ne-am urîţit.

- Să nu crezi una ca asta. Ia oamenii pe care-i întîlneşti prin saloane şi prin magazine şi îmbracă-i în sutane cu glugi, în armuri şi pieptare de piele, şi o să ai exact chipurile din secolele al paisprezecelea şi al cincisprezecelea.

- Dar noi, astăzi, dispreţuim frumuseţea, unchiule. O asociem cu moliciunea şi imoralitatea.

- Mă rog, se pare că oamenilor le place să dispreţuiască ceea ce n-au. Noi deţinem locul al treilea, ba nu, al patrulea, în urîţenie, după popoarele din Europa. Dar dacă ai înlătura influenţele celtice, sînt de acord că am deţine primul loc.

Dinny privi de jur împrejur prin cafenea. Inspecţia nu-i prea îmbogăţi concluziile, în parte pentru că nu se afla într-o dispoziţie prea receptivă, în parte pentru că majoritatea clienţilor localului erau fie evrei, fie americani.

Adrian o observă cu tristeţe. Părea atît de apatică!

- Şi Hubert a plecat, deci? o întrebă el.

- Da.
- Şi tu, ce-ai de gînd, drăguţo?

Dinny îşi coborî privirile în farfurie. Deodată, îşi înălţă capul şi spuse:

- Cred că o să plec în străinătate, unchiule.

Mîna lui Adrian se îndreptă automat spre barbişon.

- Înţeleg. Dar banii?
- Am cît îmi trebuie.
- Şi unde vrei să pleci?
- Oriunde.
- Singură?

Dinny făcu semn că da.

- Neajunsul plecărilor este acela că trebuie să te şi întorci, murmură Adrian.
- Nu cred că aş avea altceva de făcut în momentul de faţă. Aşa încît mă gîndesc să-i mai înveselesc pe-ai mei făcîndu-i să nu mă vadă un timp.

Adrian stătu o clipă la gînduri.

- Mă rog, draga mea, numai tu poţi şti care-i lucrul cel mai bun pentru tine. Dar dacă simţi nevoia unei călătorii mai lungi, mă bate gîndul că Clare ar fi foarte bucuroasă să-i faci o vizită în Ceylon.

Dîndu-şi seama, după mişcarea surprinsă a mîinilor ei, că nu se gîndise pînă acum la această posibilitate, continuă:

- Am o presimţire că Clare nu găseşte viaţa prea uşoară.

Ochii lui Dinny îi întîlniră pe ai lui Adrian.

- Şi eu am gîndit la fel încă de la nuntă, unchiule; nu-mi plăcea mutra lui.
- Dinny, tu ai un talent special de a fi de folos altora; o fi avînd creştinismul multe cusururi, dar are şi un precept bun: "E mai plăcut să dăruieşti decît să primeşti".
- Pînă şi pe Hristos l-a amuzat să glumească, unchiule.

Adrian o privi cu intensitate şi adăugă:

- Mă rog, dacă pleci în Ceylon, fii atentă să mănînci fructele mango deasupra unui vas...

Se despărţi de ea puţin mai tîrziu şi, prea tulburat ca să se mai întoarcă la lucru, se duse la expoziţia de cai.

XXXII

În South Square, *Daily Phase* făcea parte dintre ziarele pe care politicienii le cumpără ca nu cumva să le scape ceva din tensiunea din Fleet Street. La micul dejun, Michael îi împinse ziarul lui Fleur.

În cele șase zile cîte se scurseseră de la sosirea lui Dinny, nici unul dintre ei nu scosese o vorbă în legătură cu Wilfrid; Dinny fu cea care ceru acum:

- Pot să văd și eu ziarul?

Fleur i-l înmînă. Citi, se cutremură ușor și-și continuă micul dejun. Kit sparse tăcerea ce urmă, începînd să vorbească despre scorurile lui Hobbs. Socotea mătușa Dinny că era la fel de mare ca W. G. Grace?[1]

- Nu i-am văzut nici pe unul, nici pe altul, Kit.

- Nu l-ai văzut pe W.G.?

- Cred că a murit înainte de mă fi născut eu.

Kit o privi cu îndoială.

- O!

- A murit în 1915, interveni Michael: aveai unsprezece ani pe atunci.

- Dar pe Hobbs chiar nu l-ai văzut, mătușico?

- Nu.

- Eu l-am văzut de trei ori. Practic și eu croșeul lui. *The*

[1] Cunoscut jucător de baseball.

Daily Phase pretinde că Bradman e cel mai bun jucător de baseball din lume. Crezi că e mai bun decît Hobbs?

- E o bombă mai bună decît Hobbs.
- Ce-i bomba?
- Scopul pentru care-s făcute jurnalele.
- Ele o fabrică?
- Nu întotdeauna.
- Ce bombă citeai dumneata acum?
- Nimic care te-ar putea interesa pe tine.
- De unde știi?
- Kit, nu plictisi! interveni Fleur.
- Pot să iau un ou?
- Da.

Tăcerea se așternu iarăși, pînă cînd Kit rămase cu lingurița de ou în aer și arătă un deget, izolat de celelalte:

- Ia uite-te! Unghia s-a învinețit mai tare ca ieri. O să-mi cadă, mătușico?
- Dar ce-ai pățit?
- Mi-am prins-o într-un sertar. N-am plîns deloc.
- Lauda de sine nu miroase bine, Kit.

Kit îi aruncă maică-si o privire limpede, de jos în sus, și-și concentră din nou atenția asupra oului.

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd Michael tocmai se așeza să-și rezolve corespondența, Dinny intră în biroul lui.

- Ocupat, Michael?
- Nu, draga mea.
- Ziarul ăsta! De ce nu-l lasă în pace?
- Vezi tu, *Leopardul* se vinde ca pîinea caldă. Dinny, cum mai stau lucrurile?
- Știu c-a avut un acces de malarie, dar nu știu nici măcar cum îi mai este și unde se găsește acum.

Michael se uită la fața ei, camuflată sub micul zîmbet disperat, și întrebă șovăitor:

- Ai dori să descopăr eu?
- Dacă are nevoie de mine, știe unde mă poate găsi.
- O să-l caut pe Compson Grice. Cu Wilfrid nici eu n-am noroc.

După ce Dinny ieși, Michael privi pe jumătate abătut, pe jumătate mînios, scrisorile la care încă nu răspunsese. Biata Dinny! Ce păcat! Împingînd scrisorile într-o parte, ieși.

Biroul lui Compson Grice se afla lîngă Covent Garden, care, dintr-o rațiune ce rămîne a fi abia descoperită, atrage literatura. Cînd Michael sosi acolo, pe la ora prînzului, tînărul

editor se afla în singura încăpere bine mobilată din imobil: avea o tăietură de ziar în mînă și un zîmbet pe buze. Se ridică în picioare și zise:

- Hello, Mont! Ai citit asta în *The Phase*?

- Da.

- I-am trimis-o lui Desert și mi-a restituit-o cu două versuri scrise pe marginea de sus. Drăguț, nu?

Michael citi, în caligrafia lui Wilfrid:

Cînd stăpînul care l-a băgat în cușcă
Îi zice: latră!, cățelul latră; îi zice: mușcă,
pe dată mușcă.

- Deci e în Londra?

- Acum o jumătate de oră era.

- L-ai mai văzut?

- De cînd a apărut cartea, nu.

Michael privi cu șiretenie fața aceea grăsună și simpatică.

- Ești mulțumit de vînzări?

- Am ajuns la patruzeci și unu de mii de exemplare și se desfac bine în continuare.

- Bănuiesc că nu știi dacă Wilfrid se întoarce sau nu în Orient?

- N-am nici cea mai mică idee.

- Probabil că-i sătul pînă peste cap de toată povestea.

Compson Grice înălță din umeri:

- Cîți poeți au izbutit să scoată o mie de lire dintr-o plachetuță de versuri?

- Prea mic preț pentru un suflet, Grice.

- Vor fi două mii pînă la sfîrșit.

- Am socotit întotdeauna publicarea *Leopardului* o mare greșeală. Din clipa cînd a apărut, am apărat-o cît mi-a stat în puteri, dar a fost o acțiune fatală.

- Nu sînt de acord.

- Evident. Ți-a prins bine.

- Poți să mă ironizezi, răspunse Grice cu obidă, dar află că dacă nu voia s-o publice, nu mi-o trimitea. Eu nu sînt păzitorul fratelui meu. Faptul că volumul s-a dovedit a fi o lovitură, n-are nici o legătură cu chestiunea în sine.

Michael oftă:

- Presupun că nu; dar pentru el nu-i o glumă. E viața lui în joc.

- Iarăși sînt de acord. Viața lui a fost în joc cînd s-a

convertit ca să nu fie împuşcat. Acum nu-i vorba decît de o ispăşire, care mai e şi o afacere bună pe deasupra. Numele lui a ajuns să fie cunoscut de mii de oameni care nici nu auziseră de el.

- Da, răspunse Michael îngîndurat, asta aşa-i, fără îndoială. Nimic nu aduce mai multă faimă decît persecuţia. Grice, vrei să-mi faci un serviciu? Născoceşte un pretext ca să afli care-s intenţiile lui Wilfrid. Eu m-am ciondănit cu el, aşa că nu mă pot duce să-l văd, dar vreau să ştiu neapărat.

- Hm! făcu Grice. Muşcă!

Michael rînji:

- N-o să-şi muşte binefăcătorul. Nu zău, vorbesc serios. Vrei?

- O să încerc. Apropo, am publicat de curînd o carte a canadianului ăluia de limbă franceză. Grozavă! O să-ţi trimit un exemplar, o să-i placă soţiei tale. Şi, adăugînd Grice ca pentru el, recomand-o şi la alţii.

Îşi netezi părul negru, lucios, şi-i întinse mîna. Michael i-o scutură cu ceva mai multă căldură decît simţea în realitate şi plecă.

"La urma urmei, gîndi el, pentru Grice toată chestiunea nu e decît o afacere. Wilfrid nu înseamnă nimic pentru el. În ziua de azi, trebuie să acceptăm tot ce ne pică din cer." Şi Michael porni să cugete ce oare determina publicul să cumpere o carte care nu conţinea nici eroism, nici memorii, nici crime? Imperiul? Prestigiul englezesc? Nu-i venea a crede. Nu! Ceea ce-i făcea să cumpere cartea era interesul fundamental legat de întrebarea pînă unde poate merge o persoană ca să-şi salveze viaţa fără să-şi piardă ceea ce numim suflet. Cu alte cuvinte, cartea se vindea datorită acelui lucru mărunt, considerat în unele cercuri a fi dispărut, numit Conştiinţă. Ridica în faţa conştiinţei fiecărui cititor o problemă la care nu se putea răspunde lesne; şi faptul că autorul trăise în realitate acea întîmplare îl făcea pe cititor să-şi spună că oricînd s-ar putea, în fond, să se afle şi el într-un impas similar. Şi ce s-ar face, bietul de el? Michael se simţi brusc cuprins de unul din acele accese de consideraţie, ba chiar de respect faţă de public, care-l apucau adeseori şi care-i făcea pe prietenii lui mai inteligenţi să-l numească, atunci cînd vorbeau despre el, "Sărmanul Michael".

Astfel adîncit în meditaţii, ajunse la biroul lui din Camera Comunelor, şi tocmai se apucase să studieze un proiect pentru prezervarea anumitor monumente ale naturii, cînd i se

înmînă o carte de vizită:

Generalul Sir Conway Cherrell
Poţi să mă primeşti?

Scriind cu creionul: *Cu plăcere, Sir*, restitui aprodului cartonaşul şi se ridică în picioare.

Dintre toţi unchii lui, pe tatăl lui Dinny îl cunoştea cel mai puţin, aşa încît îl aştepta cu oarecare nervozitate.

Generalul intră exclamînd:

- O adevărată vizuină de iepuri, aici, Michael.

Păstra ţinuta îngrijită specifică profesiunii lui, dar faţa îi era răvăşită şi chinuită de îngrijorare.

- Noroc că nu ne şi înmulţim aici, unchiule Con.

Generalul scoase un rîs scurt.

- Nu, asta nu. Sper că nu te deranjez. Am venit în legătură cu Dinny. Mai e încă la voi?

- Da, Sir.

Generalul şovăi, apoi, încrucişîndu-şi mîinile pe mînerul bastonului, începu cu o voce hotărîtă:

- Eşti cel mai bun prieten al lui Desert, nu?

- Am fost. Ce mai sînt acum, nici eu nu ştiu.

- E încă la Londra?

- Da; are un acces de malarie, din cîte ştiu.

- Dinny se mai vede cu el?

- Nu, Sir.

Generalul şovăi din nou şi păru iar să absoarbă tărie din mînerul bastonului.

- Eu şi maică-sa, ştii, dorim ce e mai bine pentru ea. Dorim să fie fericită; restul nu interesează. Ce părere ai?

- Cred că ceea ce gîndim noi n-are nici o importanţă.

Generalul se încruntă.

- Cum adică?

- Chestiunea se pune numai între ei doi.

- Am înţeles că el are de gînd să plece.

- Aşa i-a comunicat tatălui meu, dar n-a plecat. Editorul lui mi-a spus că azi dimineaţă era încă acasă.

- Dinny cum e?

- Foarte deprimată. Dar se ţine tare.

- Ar trebui ca el să facă ceva.

- Ce anume, Sir?

- Nu-i frumos faţă de Dinny. Ar trebui sau să se însoare cu ea, sau să plece numaidecît.

- V-ar veni uşor să luaţi o hotărîre dac-aţi fi în locul lui?

- Poate că nu.

Michael făcu un neliniştit ocol al încăperii.

- Cred că întreaga chestiune e deasupra oricărei întrebări la care se poate răspunde sau nu. E un caz de mîndrie rănită, şi cînd te încearcă asemenea boală, toate celelalte sentimente o iau razna. Ar trebui să cunoaşteţi acest lucru, Sir. Cred că aţi întîlnit cazuri similare la indivizi judecaţi la Curtea Marţială.

Cuvîntul păru să-l frapeze pe general cu forţa unei revelaţii. Se uită la nepotul lui şi nu răspunse nimic.

- Wilfrid, continuă Michael, este deferit Curţii Marţiale, şi ce-l aşteaptă pe el nu-i o judecată sumară şi la obiect ca aceea de la Curtea Marţială, ci o tortură deznădăjduită şi lungă, fără un sfîrşit previzibil.

- Înţeleg, răspunse generalul calm dar n-ar fi trebuit s-o tragă pe Dinny după el.

Michael zîmbi.

- Iubirea nu acţionează conform cu ceea ce-i corect.

- Astea-s vederile moderne.

- Din cîte se spune, sînt identice cu cele vechi.

Generalul se îndreptă spre fereastră şi rămase privind afară:

- N-aş vrea să mă duc s-o văd pe Dinny, spuse el fără să se întoarcă; se pare c-o necăjeşte. Şi maică-sa are aceeaşi senzaţie. Şi-apoi, nu putem face nimic.

Vocea lui, tulburată de dragul lui Dinny, îl mişcă pe Michael.

- Cred, spuse el, că, într-un fel sau altul, totul se va sfîrşi foarte curînd. Şi orice fel de deznodămînt va fi mai bun şi pentru ei şi pentru noi decît situaţia actuală.

Generalul se întoarse spre el.

- Să sperăm. Voiam să te rog să ţii legătura cu noi şi să ne înştiinţezi de orice ar avea Dinny de gînd să facă. E foarte greu pentru noi să zăcem acolo şi să aşteptăm. Nu vreau să te mai reţin; şi-ţi mulţumesc, a fost o mîngîiere. La revedere, Michael.

Apucă mîna nepotului său, o strînse cu putere şi plecă.

Michael gîndi: "Să aştepţi, în suspensie! Nimic nu-i mai rău! Bietul bătrîn!"

XXXIII

Compson Grice, care nu era meschin şi nutrea oarecare simpatie pentru Michael, se duse la masă, preocupat de promisiunea oferită. Editorul făcea parte dintre cei ce cred că o masă bună rezolvă toate dificultăţile, aşa că, în mod normal, l-ar fi invitat pe Wilfrid la un restaurant şi, la al doilea sau la al treilea pahar de coniac vechi, ar fi obţinut informaţiile dorite. Dar se temea de Wilfrid. Dezbătînd chestiunea cu sine însuşi, aplecat asupra unui *sole méuniere* şi a unei jumătăţi de Chablis, se hotărî să scrie o scrisoare. O scrise în mica sală de corespondenţă a clubului, căptuşită cu lambriuri verzi, în timp ce avea o ceaşcă de cafea în faţă şi o ţigară de foi în gură.

Dragă Desert,

Ţinînd seama de remarcabilul succes de care se bucură Leopardul şi de posibilitatea unor viitoare ediţii mai largi, socotesc că ar trebui să cunosc în mod definitiv modalitatea în care doreşti să-ţi parvină drepturile de autor cuvenite. Te-aş ruga să fii bun să-mi comunici dacă ai de gînd să te întorci în Orient şi, în acest caz, cînd anume; totodată, te rog să-mi indici o adresă unde să-ţi pot expedia banii în siguranţă. Poate preferi să-ţi depun sumele la o bancă şi să iau recipisele. Pînă în clipa de faţă, tranzacţiile noastre financiare au fost cam reduse, dar "Leopardul" va avea cu siguranţă, de fapt acest lucru se şi observă, o mare influenţă şi asupra vînzării celor două volume

anterioare; și e de dorit să mă ții la curent cu adresele pe care le vei avea în viitor. Mai rămîi mult în Londra? Dacă îți face plăcere să treci pe la mine, sînt oricînd încîntat să te văd.

Cu calde felicitări și cele mai bune urări,
Al dumitale,
Compson Grice.

Epistola, scrisă cu caligrafia lui elegantă și dreaptă, fu adresată în Cork Street și expediată pe dată cu curierul clubului.

Grice își petrecu restul pauzei de prînz șușotind ici și colo osanale la adresa cărții canadianului de limbă franceză, apoi se urcă într-un taxi și se înapoie în Covent Garden. Un funcționar îl întîmpină în hol.

- Domnul Desert vă așteaptă în birou, domnule.

- Bine, replică Grice stăpînindu-și un fior și gîndind: "Reacție promptă!"

Wilfrid stătea la fereastra care oferea o priveliște piezișă asupra pieții Covent Garden; cînd se întoarse, Grice fu frapat, atît de întunecată și de răvășită îi era fața și atît de amară expresia; pînă și mîna, la atingere, avea o fierbințeală uscată și neplăcută.

- Deci ai primit scrisoarea mea? îl întrebă.

- Mulțumesc. Iată adresa băncii mele. Mai bine depune banii în cecuri la bancă și ia recipisele.

- Nu prea arăți bine. Pleci iar la drum?

- Probabil. Bine, Grice, la revedere. Mulțumesc pentru tot ce-ai făcut.

Compson Grice răspunse cu sinceritate:

- Îmi pare foarte rău dacă te-a afectat în asemenea măsură.

Wilfrid ridică din umeri și se îndreptă spre ușă.

După plecarea lui, editorul rămase în picioare, răsucind hîrtiuța pe care era notată adresa băncii. Deodată, exclamă cu voce tare:

- Nu-mi place cum arată; nu-mi place deloc!

Și se duse la telefon.

Wilfrid o luă înspre nord; mai avea o vizită de făcut. Ajunse la muzeu exact cînd Adrian își lua ceașca de ceai "Dover" cu un corn.

- Bravo! exclamă Adrian ridicîndu-se. Mă bucur că te văd. Uite, mai e o ceașcă de ceai, la loc.

Avu acelaşi şoc ca şi Grice la vederea feţei lui Desert şi la atingerea mîinii lui.

Wilfrid sorbi o înghiţitură de ceai.

- Pot să fumez?

Îşi aprinse o ţigară şi se ghemui în scaun.

Adrian îl aşteptă să înceapă vorba.

- Îmi pare rău că am dat buzna peste dumneavoastră, rosti Wilfrid în cele din urmă, dar în curînd mă voi topi din nou în neant. Aş dori să ştiu ce-o s-o facă pe Dinny să sufere mai puţin, dacă dispar fără un cuvînt sau dacă-i scriu?

Adrian trăi un minut de intensă tristeţe şi dezolare:

- Vrei să spui că nu ai încredere în dumneata ca să te întîlneşti cu ea?

Desert răspunse printr-o tremurată înălţare din umeri.

- Lucrurile nu stau chiar aşa. Ştiu că sună brutal, dar sînt atît de sătul de toate, încît nu mai simt nimic. Dacă aş vedea-o, s-ar putea s-o rănesc. Dinny a fost un înger. Nu ştiu dacă puteţi înţelege ce se petrece în mine. Eu singur nu înţeleg. Ştiu doar că vreau să fug de toţi şi de tot.

Adrian dădu din cap.

- Mi s-a spus că ai fost bolnav, nu crezi că şi boala a contribuit la starea dumitale actuală? Pentru numele lui Dumnezeu, nu săvîrşi acum o greşeală în ce priveşte sentimentele dumitale.

Wilfrid zîmbi.

- Sînt obişnuit cu malaria. Nu-i vorba de asta. O să rideţi, dar simt că sîngerez de moarte înăuntrul meu. Vreau să plec undeva unde nimeni şi nimic nu-mi aminteşte de mine. Şi Dinny îmi aminteşte de mine mai mult decît oricine altcineva.

- Înţeleg, răspunse Adrian cu gravitate.

Şi rămase tăcut, trecîndu-şi din cînd în cînd mîna peste bărbia prelungită de barbişon. Apoi se ridică şi începu să se plimbe prin cameră.

- Crezi că-i drept faţă de Dinny, şi chiar faţă de dumneata, să nu încerci să vezi la ce rezultate ar duce o întrevedere cu ea?

Wilfrid răspunse aproape cu violenţă:

- V-am spus, aş îndurera-o.

- Ai s-o îndurerezi şi într-un fel şi în celălalt. Ea a mizat totul pe o singură carte. Şi uite ce-i, Desert. Dumneata ai publicat poemul acela în mod deliberat. Am înţeles că ai făcut-o ca o formă de ispăşire, deşi îi ceruseşi lui Dinny să se mărite cu dumneata. Nu sînt atît de prost să-ţi cer să continui legătura cu

Dinny dacă sentimentele pe care i le nutreai s-au schimbat într-adevăr; dar eşti sigur că s-au schimbat?

- Sentimentele mele nu s-au schimbat. Pur şi simplu nu mai am sentimente. Faptul că sînt un paria, un cîine de pripas, mi-a ucis sentimentele.

- Îţi dai seama ce spui?

- Perfect! Am ştiut că sînt un paria din clipa în care m-am convertit, dar am crezut că nu contează dacă lumea ştie acest lucru sau nu. Cu toate acestea... a contat.

- Înţeleg, spuse din nou Adrian şi se opri din mers. Presupun că e natural.

- Nu ştiu dacă o fi natural şi pentru alţii; pentru mine e. Dar eu sînt în afara turmei, şi aici îmi place să rămîn. Nu mă plîng. Dar nici nu-mi iau partea.

Vorbea cu o energie disperată. Adrian i se adresă cu blîndeţe:

- Deci nu doreşti decît să ştii cum să procedezi ca Dinny să sufere cît mai puţin? Nu-ţi pot răspunde. Aş fi dorit să pot. Cînd ai venit prima oară, ţi-am dat un sfat greşit. Oricum, sfaturile nu servesc la nimic. Trebuie să înfruntăm singuri situaţiile.

Wilfrid se ridică:

- E o ironie a soartei, nu găsiţi? Am fost împins spre Dinny de singurătatea mea. Şi acum, tot singurătatea mă trage de lîngă ea. Bine, domnule, la revedere. Nu cred totuşi că o să vă mai văd vreodată. Şi vă mulţumesc că aţi încercat să mă ajutaţi.

- Aş dori să fi izbutit.

Pe faţa lui Wilfrid apăru surîsul care-i dădea atîta farmec.

- O să încerc să văd dacă mergînd pe jos îmi vine vreo inspiraţie. Poate că o să-mi apară scrisă pe un zid. În orice caz, vă rog să fiţi convins că n-am vrut s-o fac să sufere mai mult decît e inevitabil. La revedere.

Ceaiul lui Adrian se răcise şi cornul rămăsese neatins. Le împinse deoparte. Avea senzaţia că o trădase pe Dinny şi totuşi pentru nimic în lume nu-şi putea da seama cum ar fi trebuit să procedeze. Tînărul ăsta arăta extrem de ciudat! "Singerez de moarte înlăuntrul meu!" Sinistră frază! Şi totuşi adevărată, judecînd după chipul lui. O fire hipersensibilă ca a lui, şi o mîndrie devorantă! "Mă voi topi din nou în neant." Să cutreieri Orientul, un soi de Evreu Rătăcitor; să devii unul dintre acei misterioşi englezi aflaţi prin locuri îndepărtate, care nu vorbesc niciodată de obîrşia lor, şi n-au alt viitor decît

momentul prezent. Își umplu o pipă și încercă din răsputeri să se convingă că, la urma urmei, peste un timp, Dinny va fi mai fericită fără el. Dar nu izbuti. În viața unei femei, iubirea adevărată nu înflorește decît o singură dată, și acum era înflorirea lui Dinny. În această privință, nu încăpea nici o îndoială. O să facă un schimb - ah! da; dar va fi trecut pe lîngă "muzica cercurilor și aurul curat" fără să le fi putut atinge.

Înșfăcîndu-și pălăria ponosită, Adrian ieși în oraș. O porni în direcția Hyde Park; apoi, cedînd unei toane, o luă spre Mount Street.

Cînd fu anunțat de Blore, sora lui Adrian tocmai executa ultimele împături de lînă roșie în limba unui cîine din tapiseria franțuzească. O ridică în sus:

- Ar trebui să-i picure balele. Doar se uită la iepure... Crezi că niște picături albastre ar merge?

- Cenușii, Em, cenușii s-ar potrivi pe fondul ăsta.

Lady Mont își contemplă fratele așezat pe un scăunaș, picioarele-i lungi, îndoite, ajungîndu-i aproape pînă sub bărbie.

- Arăți ca un corespondent de război - scaune de campanie și lipsă de timp pentru a se bărbieri. Vreau ca Dinny să se mărite, Adrian. Are douăzeci și șase de ani. Toată vorbăria asta despre lașitate! Ar putea pleca amîndoi în Corsica.

Adrian zîmbi. Em avea atîta dreptate și totuși nu avea dreptate deloc.

- Con a fost astăzi pe aici, reluă sora lui. L-a vizitat pe Michael. Nimeni nu știe nimic. Iar Dinny îi plimbă pe Kit și pe Dandy, și o cocoloșește pe Catherine, și citește cărți fără să întoarcă pagina, așa mi-a povestit Fleur.

Adrian se întrebă dacă să-i povestească despre vizita lui Desert.

- Con mi-a mărturisit, urmă Lady Mont, că anul ăsta n-o mai poate scoate la capăt, cu nunta lui Clare, și cu noul buget, și cu Jean care așteaptă un copil, va fi nevoit să taie cîțiva arbori și să-și vîndă caii. Și noi sîntem strîmtorați. Noroc că Fleur e atît de bogată! Mare plictiseală banii ăștia! Ce părere ai?

Adrian tresări.

- Mă rog, nimeni nu se așteaptă azi la lucruri bune, dar ai nevoie de bani ca să-ți poți duce zilele.

- Și cînd mai ai și oameni care depind de tine... Boswell are o soră cu un picior paralizat; și soția lui Johnson a făcut un cancer, biata de ea! Și fiecare are pe cineva sau ceva! Dinny

zice că maică-sa, la Condaford, face o mulţime de lucruri pentru sat. Aşa că nu ştiu cum o s-o mai scoatem mai departe la capăt. Lawrence nu economiseşte un bănuţ.

- Lunecăm printre două scaune, Em; şi într-o bună zi o să ne izbim cu fundul de pămînt.

- Presupun că o să ne retragem la azilul de bătrîni. Lady Mont îşi înălţă opera la lumină. Nu, n-o să fac să-i picure balele. Sau o să plecăm în Kenia; se spune că acolo renteazā să lucrezi.

- Urăsc ideea, izbucni Adrian cu subită energie, ca domnul Cutărică sau mai ştiu eu cine să cumpere Condafordul şi să-l folosească pentru petrecerile de week-end.

- Aş lua calea codrului şi m-aş preface în iele. Condafordul nu poate exista fără Cherrelli.

- Ba poate exista foarte bine. Există un proces afurisit care se numeşte evoluţie. Şi Anglia e patria lui.

Lady Mont oftă şi, ridicîndu-se, porni în mers legănat spre papagalul ei.

- Polly! Tu şi cu mine o să ne sfîrşim zilele la azil.

XXXIV

Cînd Compson Grice îi telefonă lui Michael, sau mai bine zis lui Fleur, pentru că Michael nu era acasă, păru oarecum încurcat:

- Doriţi să-i transmit ceva din partea dumneavoastră, domnule Grice?

- Soțul dumneavoastră mi-a cerut să aflu ce are de gînd Desert. Ei bine, tocmai mi-a făcut o vizită și mi-a spus deschis că pleacă din nou; dar... hm... nu mi-a plăcut deloc cum arăta și mîna lui era mîna unui om cu febră.

- A avut un acces de malarie.

- Oh! Ah! Apropo, vă trimit o carte care cu siguranță o să vă placă; e scrisă de canadianul ăla francez.

- Mulțumesc foarte mult. O să-i comunic lui Michael de îndată ce se întoarce.

Fleur rămase pe gînduri. Ar trebui să-i povestească toate astea lui Dinny? Nu se simțea atrasă s-o facă fără să-l fi consultat în prealabil pe Michael, iar el, foarte legat acum la Parlament, ar putea să nu vină acasă nici la cină. Caracteristic pentru Wilfrid să te țină pe jăratic! Fleur simțise întotdeauna că îl cunoaște pe Wilfrid mai bine și decît Dinny și decît Michael. Aceștia doi erau încredințați că există în el o vînă de aur curat. Ea, pentru care Wilfrid nutrise cîndva o pasiune atît de covîrșitoare, evalua această vînă de aur doar la nouă carate. "Presupun că aceasta provine din faptul că natura mea e mult mai puțin elevată decît a lor, gîndi Fleur cu oarecare amărăciune. Un om îl evaluează pe altul potrivit cu standardul propriei sale naturi, nu-i așa?" Totuși, era greu să dea o înaltă prețuire unui bărbat a cărui amantă refuzase să devină și care se volatilizase apoi în zările albastre. Michael, în simpatiile lui, avea întotdeauna gusturi extravagante, iar Dinny, ei bine, Dinny nu înțelegea lucrurile așa cum trebuie.

Și astfel, Fleur se întoarse la corespondența pe care o scria. Erau scrisori importante, pentru că invita cele mai onorabile și mai strălucite personalități să facă cunoștința unor doamne din India, aparținînd unei caste nobiliare, sosite la Londra în vederea Conferinței. Aproape că terminase de scris, cînd o chemă Michael la telefon s-o întrebe dacă venise vreun răspuns de la Compson Grice. După ce-i comunică veștile, Fleur continuă:

- Vii la cină?... Bine! Mi-e groază să fiu singură cu Dinny; e atît de desăvîrșit de veselă că mi se încrîncenează carnea pe mine. Să nu-i necăjească pe cei din jur, și tot tacîmul, bineînțeles; dar dacă și-ar da puțin drumul la sentimente, ne-ar necăji mult mai puțin... Unchiul Con!... Asta-i nostim, întreaga familie pare să dorească acum exact contrariul celor ce doriseră la început. Bănuiesc că-i rezultatul faptului că au văzut-o suferind... Da, s-a dus cu mașina ca să lanseze vaporașul lui Kit pe Round Pond; au trimis-o pe Dandy și

vaporașul înapoi cu mașina, iar ei se întorc acasă pe jos... Bine, băiete. Opt fix; dacă poți, nu întîrzia!... Ah! Iată-i pe Kit și pe Dinny. La revedere.

Kit intrase în cameră. Avea fața rumenă, ochi albaștri, un sveter de culoarea ochilor, pantalonași albastru-închis; ciorapii verzi erau prinși cu jartiere sub genunchii goi, iar în picioare purta pantofi-golf, din piele cafenie; căpșorul auriu era descoperit.

- Mătușica Dinny s-a dus să se întindă nițel. A trebuit să șadă pe iarbă. Zicea că îndată o să se simtă bine. Crezi c-o să capete pojar? Eu am avut pojar, mămico, așa că dacă o să fie "izolată", eu o să pot să stau cu ea. Am întîlnit un om care a speriat-o.

- Ce fel de om?

- Nu s-a apropiat; un om înalt; își ținea pălăria în mînă, și cînd ne-a văzut, aproape c-a luat-o la fugă.

- De unde știi că v-a văzut?

- O! Întîi mergea și pe urmă a început să alerge.

- Asta s-a întîmplat în parc?

- Da.

- În care?

- Green Park.

- Era slab și negru la față?

- Da; îl cunoști și tu?

- De ce "și tu", Kit? Mătușica Dinny îl cunoștea?

- Așa cred; a strigat "O!", uite așa, și pe urmă și-a pus mîna aici. Și s-a uitat după el; și pe urmă s-a așezat pe iarbă. I-am făcut vînt cu baticul. O iubesc pe mătușica Dinny. Ea n-are un soț?

- Nu.

După ce Kit urcă sus, Fleur dezbătu chestiunea în sinea ei. Dinny știa, probabil, că Kit avea să relateze întreaga întîmplare. Fleur hotărî să-i trimită sus un scurt mesaj și puțin sal volatil.

Răspunsul la mesajul ei suna:

- Voi coborî îndată la cină.

Dar la ora cinei trimise din nou vorbă că se simțea încă foarte slăbită și ceru îngăduința să se culce ca să petreacă o lungă noapte de odihnă.

Și astfel Michael și Fleur luară cina în doi.

- S-a întîlnit cu Wilfrid, fără îndoială.

Michael încuviință.

- Aș dori din suflet să plece odată. E așa de păcătoasă toată situația asta! Îți aduci aminte de pasajul acela din

Turgheniev în care Litvinov urmăreşte fumul trenului destrămîndu-se peste ţarini?

- Nu. De ce?

- Toată substanţa lui Dinny se preface în fum.

- Da, rosti Fleur printre buzele ţepene. Dar focul se va mistui...

- Şi ce va lăsa în urmă...?

- O! Va fi încă de recunoscut.

Michael îşi privi fix partenera de masă. Fleur analiza bucăţica de peşte din vîrful furculiţei. Cu un zîmbet nemişcat pe buze, o duse la gură şi începu s-o mestece de parcă-şi rumega experienţa. "Încă de recunoscut!" Da, ea era la fel de drăguţă ca întotdeauna, deşi ceva mai ferm modelată, în concordanţă cu reînvierea formelor, parcă. Michael îşi întoarse privirile pentru că încă i se mai zvîrcolea inima cînd se gîndea la povestea de acum patru ani, în legătură cu care cunoscuse atît de puţin, bănuise atît de mult, şi nu vorbise deloc. Fum! Oare toate pasiunile omeneşti se mistuie şi se împrăştie în ceaţă albăstruie peste ţarini, întunecînd o clipă faţa soarelui, şi unduirea lanurilor, şi copacii, pentru ca apoi să se topească în văzduh, lăsînd în urmă-le neîmblînzita claritate a zilei? Şi nici o schimbare? Ba nu! Pentru că fumul e materie arsă şi acolo unde a bîntuit focul urmează schimbarea. Din acea Dinny pe care o cunoscuse în copilărie se vor schimba oare contururile, vor fi mai dure, mai ascuţite, mai străvezii, mai veştejite? Rosti cu glas tare:

- La nouă trebuie să mă întorc la Parlament, vorbeşte Lordul-Cancelar. De ce trebuie să-l ascultăm, nu ştiu, dar aşa trebuie.

- De ce trebuie să ascultăm pe oricine, va rămîne întotdeauna un mister. Ai cunoscut vreodată un orator în Parlament care să fi reuşit să schimbe părerile vreunui om?

- Nu, răspunse Michael cu un zîmbet strîmb, dar toţi ne hrănim cu speranţe. Stăm zi de zi şi perorăm despre cine ştie ce blestemată de măsură, şi apoi o votăm cu exact acelaşi rezultat pe care l-ar fi avut dacă am fi votat-o după primele două discursuri. Şi aşa se petrec lucrurile de sute de ani!

- Instincte filiale! aprecie Fleur. Kit gîndeşte că Dinny o să capete pojar. M-a întrebat dacă are un soţ... Coaker, adu te rog cafeaua. Domnul Mont trebuie să plece.

După ce Michael o sărută şi plecă, Fleur urcă în odăile copiilor. Catherine avea un somn foarte adînc şi era o plăcere s-o priveşti, un copil drăgălaş, cu un păr care o să fie probabil

ca al ei și ochi care șovăiau atîta între cenușiu și cafeniu, încît făgăduiau să devină de un verde glacial. Își ținea o mînuță făcută ghem sub obraz și respira ușor ca o floare. Făcînd un semn din cap guvernantei, Fleur împinse ușa care da în cealaltă odaie. A-l trezi pe Kit era periculos. Ar fi început să ceară biscuiți și desigur lapte, ar fi avut chef de conversație și i-ar fi cerut să-i citească ceva. Dar deși ușa scîrțîise ușor, băiețașul nu se trezi. Capul auriu era culcat cu hotărîre pe perna de sub care ieșea țeava unui pistol. În cameră era cald și se dezvelise, astfel încît, în lumina voalată a lămpii de noapte, mica siluetă în pijama albastră se oferea vederii dezgolită pînă la genunchi. Pielea îi era bronzată și sănătoasă și avea o bărbie "Forsyte". Fleur făcu cîțiva pași și se apropie mult de pat. Era atît de scump, așa cum dormea, hotărît, somnul înfruntînd împotrivirea fanteziei lui însuflețite. Cu degete ușoare ca fulgul, Fleur apucă marginea cuverturii și o trase încetișor, acoperindu-l cu gingășie; apoi se dădu cîțiva pași îndărăt, privindu-l, cu mîinile în șolduri și o sprînceană înălțată. Se afla la cea mai fericită epocă din viața lui, care avea să mai dureze doi ani, pînă începea școala. Încă nu-l tulburau problemele sexuale. Toată lumea era bună cu el; totul îi apărea ca o aventură desprinsă din cărți. Cărți! Cărțile vechi ale lui Michael, cărțile ei, precum și puținele cărți pentru copii care se mai scriseseră de atunci încoace. Da, se găsea la vîrsta minunilor! Fleur își roti privirea prin camera scăldată în lumină molcomă. Pe un scaun, așteptau, gata pregătite, pușca și sabia lui! Lumea lupta pentru dezarmare și în schimb îi înarma pe copii pînă-n dinți! Celelalte jucării, în cea mai mare parte mecanice, se aflau, probabil, în sala de clasă. Ba nu: pe pervazul ferestrei era vaporașul pe care-l lansase cu Dinny; avea încă toate pînzele sus; și acolo, într-un colț, pe o pernă, zăcea "cîinele de argint", conștient de prezența ei, dar prea leneș ca să se scoale. Îi vedea pămătuful cozii înălțat și pendulînd prietenos spre ea. Și, temîndu-se să nu tulbure această admirabilă liniște, le trimise amîndurora o sărutare din vîrful degetelor și se strecură pe ușă. Făcînd din nou un semn din cap guvernantei, inspectă genele Catherinei și ieși. Coborî scările în vîrful picioarelor cînd ajunse în dreptul camerei lui Dinny, aflată deasupra camerei ei. Oare nu era o dovadă de nesimțire faptul că nu-și băga capul pe ușă s-o întrebe dacă n-are nevoie de ceva? Se apropie de ușă. Abia nouă și jumătate! Nu se poate să fi adormit. Probabil că n-o să adoarmă deloc. Era îngrozitor să te gîndești că zace acolo

mută şi nefericită. Poate că ar uşura-o să stea puţin de vorbă, i-ar mai despovăra inima! Ridică mîna ca să bată la uşă, cînd dinăuntru răzbi un sunet înăbuşit, dar de neconfundat: sughiţurile întretăiate ale cuiva care plînge cu faţa înfundată în pernă. Fleur rămase locului ca împietrită. Era un sunet pe care nu-l mai auzise de patru ani încoace, din momentul cînd îl scosese ea însăşi. Amintirea îi reveni cu atîta acuitate, încît simţi că i se face rău – un sunet înfiorător, dar sfînt. Pentru nimic în lume nu se mai gîndea să intre! Îşi astupă urechile cu palmele, se trase îndărăt şi o porni în fugă pe scări în jos. Ca să se protejeze de sunetul acela sfişietor, deschise aparatul de radio portativ. Se transmitea actul al doilea din *Madame Butterfly*. Îl închise din nou şi se aşeză iar la birou. Scrise cu rapiditate un soi de formulă: *...să-mi faceţi plăcerea... etc., pentru a întîlni acele încîntătoare doamne din India care...: etc., A Dvs. etc. Fleur Mont.* O scrise iar şi iar, păstrînd în urechi ecoul acelui sughiţ de plîns. Zăpuşeală în seara asta! Trase perdelele la o parte şi deschise fereastra mai larg ca să pătrundă în încăpere cît aer era afară. Ostil lucru viaţa, plină de ameninţări tăcute şi de mici enervări. Dacă te năpusteai şi înşfăcai viaţa cu amîndouă mîinile, poate că ţi se supunea, dar după un timp se smulgea şi-ţi ardea o lovitură urîtă. Zece şi jumătate! Ce-or mai fi trăncănind atîta la Parlament? Vreun nou impozit de doi bani jumătate! Închise fereastra şi uni din nou draperiile, lipi plicurile scrisorilor şi apoi îşi plimbă privirea prin încăpere înainte de a o părăsi şi a se urca să se culce. Şi, deodată, i se înfăţişă în amintire faţa lui Wilfrid lipită de geam, în noaptea cînd a fugit de ea, în Orient. O, de-ar fi acum acolo! Dacă, pentru a doua oară în viaţa aceasta stranie, s-ar ivi ca o nălucă la fereastră, de astă dată căutînd-o nu pe ea, ci pe Dinny? Stinse lampa şi bîjbîi pînă la geam, despărţi uşurel draperiile şi privi afară. Nimic decît ultimele rămăşiţe ale unei zile artificial prelungite. Lăsă, cu nervozitate, perdelele din mînă şi urcă scara. Oprită în faţa oglinzii înalte din camera ei, ascultă o clipă, apoi evită să mai asculte. Ce atitudine caracteristică pentru viaţă! Închizi ochii şi-ţi astupi urechile la tot ce-i dureros, dacă poţi s-o faci. Şi cine te-ar fi putut condamna? Dar multe dintre cele în faţa cărora nu-ţi puteai astupa nici ochii, nici urechile se furişează chiar prin pleoapele închise şi prin dopurile de vată. Tocmai se băga în pat cînd apăru Michael. Fleur îi povesti despre hohotul de plîns surprins şi Michael rămase în ascultare; dar prin tavanul solid al dormitorului nu răzbea nimic. Se duse în camera de toaletă şi reveni apoi

într-un halat de casă pe care i-l dăruise ea, albastru, cu guler şi cu mineci brodate; începu să străbată camera în sus şi-n jos.

- Culcă-te, îi stătu! Fleur; ce faci acuma nu ajută la nimic.

Stătură puţin de vorbă în pat. Michael adormi primul. Fleur rămase trează. Big Ben bătu ora douăsprezece. Oraşul murmura, dar casa era cufundată în tăcere. Un trosnet uşor, cînd şi cînd, ca şi cum vreo mobilă îşi întindea mădularele şi se aşeza, după efortul de a fi stat toată ziua în picioare; susurul liniştit al respiraţiei lui Michael şi şoapta propriilor ei gînduri, acestea erau singurele zgomote. Din odaia de deasupra, nici un sunet. Începu să se gîndească unde vor pleca în vacanţa mare. Se vorbise de Scoţia, de Cornwall; ea ar fi dorit Riviera, pentru cel puţin o lună. Să se întoarcă bronzată toată; încă niciodată nu se bronzase cu adevărat! Cu Mademoiselle şi cu Nanny, copiii puteau fi lăsaţi în siguranţă. Ce s-a auzit? O uşă care se închidea. Scîrţîitul scărilor, fără îndoială. Îl atinse pe Michael.

- Da?

- Ascultă!

Din nou acelaşi scîrţîit slab.

- A început de sus, şopti Fleur. Cred că ar trebui să te duci să vezi ce-i.

Michael coborî din pat, îşi trase halatul şi papucii şi, deschizînd încet uşa, privi. Pe palier nu se afla nimeni, dar se auzeau mişcări jos, în hol. Coborî tiptil scările. La uşa de la intrare, se desluşea vag o siluetă. Michael întrebă încet:

- Dinny, tu eşti?

- Da.

Michael se duse spre ea. Silueta se desprinse de lîngă uşă şi se aşeză pe "sarcofagul"-cuier. Michael putu să vadă doar că mîna ei ridicată ţinea un fular care-i ascundea faţa şi capul.

- Pot să-ţi fiu cu ceva de folos?

- Nu. Voiam doar să iau puţin aer.

Michael îşi frînă impulsul de a aprinde lumina. Se apropie de ea şi, în întuneric, o mîngîie pe braţ.

- N-am crezut c-ai să mă auzi. Îmi pare rău.

Să cuteze să-i vorbească despre durerea ei? Oare l-ar urî dacă ar vorbi, sau i-ar fi recunoscătoare?

- Draga mea, începu iar Michael, dac-aş putea să-ţi fiu cu ceva de folos...

- E stupid. Mă întorc sus.

Michael îi cuprinse umerii cu braţul; simţi că era complet îmbrăcată. După o clipă, Dinny se relaxă şi se rezemă de el,

ascunzîndu-şi însă în continuare faţa şi capul în fular. O legănă uşurel, într-o imperceptibilă mişcare. Trupul ei luneca, pînă cînd capul i se sprijini de umărul lui Michael. El încetă să o mai legene, încetă aproape să şi respire. Să se odihnească astfel, acolo, oricît va voi!

XXXV

Cînd Wilfrid plecă de la muzeul lui Adrian, nu avea în minte nici un plan şi nici o direcţie; mergea ca într-unul din acele vise în care mişcarea se repetă mereu şi mereu şi al căror unic sfîrşit e deşteptarea. Coborî pe Kingsway, pe chei, ieşi pe podul Westminster, se opri şi stătu rezemat de parapet. O săritură, şi ar isprăvi cu toate! Curentul era iute, apă englezească evadînd spre mările largi, pentru a nu se mai întoarce niciodată, bucuroasă să scape! Evadare! Evadare din tot ceea ce-l făcea să se gîndească la el însuşi. Să scape de acel perpetuu autointerogatoriu, de acea perpetuă investigare a propriei conştiinţe. Să sfîrşească odată cu searbăda nehotărîre, cu preocuparea sfîşietoare de a nu o face să sufere prea mult. Dar de bună seamă că n-o să sufere prea mult! O să plîngă şi o să-i treacă. O dată s-a lăsat trădat de sentimentalism! N-o să se repete. Pentru numele lui Dumnezeu! N-o să se repete!

Zăcu multă vreme în acelaşi loc, rezemat de parapet, urmărind apa scînteietoare şi vasele care se tîrau pe ea; din cînd în cînd, cîte un vagabond se oprea alături de el, convins

că vede ceva teribil de interesant. Şi aşa era! Îşi vedea propria viaţă plutind în sfîrşit "în neant", despotmolită, alergînd asemenea Olandezului Zburător pe ape îndepărtate către capătul îndepărtat al lumii. Şi în sfîrşit eliberat de orice necesitate de a brava, de a se prosterna, de a implora, de a se preface, plutind sub propriu-i drapel şi cu pînzele larg desfăşurate.

- Am auzit, rosti o voce lîngă el, că dacă te uiţi mult la apă, te apucă uneori pofta să sări.

Wilfrid se înfioră şi plecă mai departe. Doamne! Ce însîngerat şi sfîrtecat ajungi să fii! Traversă podul pe la capătul dinspre Whitehall, intră în St. James Park, o luă la picior de-a lungul apei către muşcatele, bărbaţii, femeile şi fructele de piatră din faţa Palatului,[1] ieşi în Green Park şi se trînti pe iarba uscată. Zăcu acolo aproape o oră, întins pe spate, ferindu-şi ochii cu mîna recunoscător, soarelui care i se infiltra prin toţi porii. Cînd se ridică, lumea se învîrtea cu el şi trebui să stea locului cîteva minute pînă-şi recăpătă stabilitatea şi o apucă spre Hyde Park. Făcuse doar cîţiva paşi cînd tresări şi o coti brusc la dreapta. Pe lîngă poteca de călărie veneau spre el o tînără şi un băieţaş. Dinny! Văzu cum fetei i se oprise brusc respiraţia, cum îşi duse mîna la inimă, iar el cotise şi-şi văzuse de drum. Era brutal, oribil, dar definitiv. La fel simte, probabil, omul care a împlîntat un pumnal în inima altuia. Brutal, oribil, dar definitiv! S-a sfîrşit cu nehotărîrile! Acum nu-i mai rămînea nimic decît să plece cît mai repede cu putinţă! Se îndreptă spre locuinţa lui, alergînd ca posedat de demoni, cu buzele întredeschise în surîsul pe care-l are omul pe scaunul dentistului. Doborîse la pămînt unica femeie din toată viaţa lui pe care o găsise vrednică să-i fie soţie, unica femeie pentru care simţise ceva vrednic de a se numi iubire. Era bine aşa! Mai bine să o doboare la pămînt decît să o ucidă cu încetul, trăind alături de ea! El era asemenea lui Esav, asemenea lui Ismael, nepotrivit pentru o fiică a lui Israel. Un comisionar se întoarse şi se zgîi după el, pasul în care mergea era atît de străin de deprinderile băiatului! Traversă Piccadilly fără să-i pese de circulaţie şi se înfundă în deschiderea strîmtă cu care începe Bond Street. I se năzări brusc că n-o să mai vadă

1. Pe balustrada ce înconjoară piaţa din faţa palatului regal din Londra se află o serie de statui alegorice, simbolizînd coloniile britanice.

niciodată pălăriile lui Scott. Magazinul tocmai se închisese, dar pălăriile zăceau şiruri, şiruri, pălării superconvenţionale, pălării tropicale, pălării de damă, modele ultimul strigăt de Trilby sau Homburg, sau cum le-o fi mai spunînd acum. Merse înainte, ocoli parfumul străzii Atkinson şi ajunse la propria-i uşă. Acolo fu nevoită să se aşeze cîteva clipe la piciorul scării, pînă-şi adună destulă forţă ca să urce. Energia convulsivă care pusese stăpînire pe el după şocul întîlnirii se revărsase acum într-o totală lasitudine. Porni să urce treptele, cînd Stack şi cînele coborîră. Foch i se repezi la picioare şi se lipi de el, înălţîndu-şi capul. Wilfrid îi ciufuli urechile. Să-l lase iarăşi fără de stăpîn!

- Mîine dimineaţă în zori plec, Stack. În Siam. Probabil că n-am să mă mai întorc.

- Niciodată, Sir?

- Niciodată.

- Aţi vrea să vă însoţesc şi eu, Sir?

Wilfrid îşi lăsă mîna pe umărul valetului său.

- Frumos din partea dumitale, Stack; dar te-ai plictisi de moarte.

- Scuzaţi-mă, Sir, dar nu prea sînteţi acum în situaţia de a călători singur.

- Poate că nu, totuşi plec.

Valetul îşi coborî privirea pe faţa lui Wilfrid. O privire gravă, intensă, de parcă voia să-şi întipărească pentru totdeauna faţa aceea în inimă.

- Am fost mult timp împreună cu dumneavoastră, Sir.

- Aşa e, Stack; şi nimeni n-ar fi putut să se poarte mai frumos cu mine. Ţi-am lăsat o sumă de bani în eventualitatea că mi s-ar întîmpla ceva. Bănuiesc că nu preferi să rămîi aici şi să ai grijă de apartament pentru cazul că tatăl meu ar avea nevoie de el.

- Dacă nu pot veni cu dumneavoastră, mi-ar părea rău să părăsesc apartamentul. Hotărîrea dumneavoastră e irevocabilă, Sir?

Wilfrid aprobă cu capul.

- Categoric, Stack. Ce facem cu Foch?

Stack şovăi, apoi spuse pripit:

- Socotesc că trebuie să vă spun, Sir, că atunci cînd domnişoara Cherrell a fost aici ultima oară, în seara cînd v-aţi dus în pădurea Epping, mi-a zis că dacă vreodată dumneavoastră aţi pleca, ar fi bucuroasă să ia cînele. Foch ţine foarte mult la dumneaei, Sir.

Fața lui Wilfrid devenise o mască.

- Du-l la plimbare, îi spuse și urcă scările.

În mintea lui se dezlănțui iar un vîrtej. Crimă! Dar o înfăptuise. Nostalgia sau remușcarea nu pot readuce un cadavru la viață. Dacă voia cîinele, era al ei, de bună seamă! De ce se agață femeile de amintiri, cînd tot ce-ar trebui să facă ar fi să uite? Se așeză la birou și scrise:

Plec pentru totdeauna. Foch îți va aduce acest bilet. E al tău dacă ții să-l păstrezi. Eu sînt făcut numai pentru singurătate. Iartă-mă, dacă poți, și uită-mă.

Wilfrid.

Scrise adresa și rămase la birou, rotindu-și ușor capul și privind în cameră, de jur împrejur. Mai puțin de trei luni de cînd se întorsese. Și avea impresia că se scursese o viață. Dinny acolo, pe covorașul din fața căminului, după ce-i vizitase tatăl ei? Dinny pe divan, privind în sus la el! Dinny aici, Dinny acolo! Surîsul ei, ochii, părul! Dinny și amintirea aceea din cortul arabului fanatic; cele două amintiri trăgeau una de alta, se luptau pentru el. De ce nu a putut întrezări sfîrșitul încă de la început? Ar fi trebuit să se cunoască mai bine! Luă o foaie de hîrtie și scrise:

Dragul meu tată,

Se pare că nu mă împac cu Anglia și plec mîine în Siam.

Voi comunica din cînd în cînd adresa mea la bancă. Stack va menține apartamentul ca de obicei, astfel încît să-l poți folosi oricînd vei avea nevoie. Sper să ai grijă de sănătatea dumitale.

Voi încerca să-ți trimit din timp în timp cîte o monedă pentru colecția dumitale.

Cu afecțiune
Wilfrid.

Taică-su va citi și va exclama: "Vai de mine! Bruscă hotărîre! Ciudat tip!" Și aceasta va fi tot ce va gîndi sau va spune cineva, cu excepția... Rupse o altă filă și scrise o notă către bancă, apoi se întinse, epuizat, pe divan.

Stack va trebui să-i facă bagajele, el n-avea putere. Din fericire, pașaportul îi era în regulă, documentul ăsta bizar care te desprinde de ai tăi; acest cuvînt de ordine care îți deschide

căile singurătății. Camera era foarte liniștită la această oră dinaintea cinei, cînd circulația se mai rărea și nu se mai auzeau zgomotele străzii. Medicamentul pe care-l lua întotdeauna după un atac de malarie conținea puțin opium, așa încît îl învăluí un soi de visare. Respiră adînc și se relaxă. Simțurile lui pe jumătate amorțite receptau mirosuri, mirosul bălegarului de cămilă, aromă de cafea prăjită, miros de covoare, de mirodenii, de oameni în suk,[1] aerul tăios și inodor al deșertului, miasmele fetide ale unor gîrle de la țară; și sunete, vaiete de cerșetori, grohăieli tușite de cămilă, țipătul de șacal, chemarea muezinului, tropăitul picioarelor de măgăruș, ciocănit de argintari, scrîșnitul și geamătul roții de fîntînă. Și înainte de a închide pleoapele, veniră plutind imaginile; o lungă perindare de vis a priveliștilor din Orient, așa cum l-a cunoscut el. Acum va fi un alt Orient, mai îndepărtat, mai straniu! A... Luneca într-un vis adevărat...

1. Bazar, piață orientală.

XXXVI

Cînd îl văzu în Green Park întorcîndu-i spatele, Dinny știu categoric că totul se terminase. Priveliștea feței lui rătăcite o mișcă pînă în străfunduri. Dacă ar putea Wilfrid să cunoască din nou fericirea, ea ar fi gata să renunțe la orice! Căci din seara în care o părăsise în propria lui locuință, Dinny se trișase singură, dar nu crezuse cu adevărat decît în despărțire. După cele cîteva momente petrecute cu Michael în holul întunecat, reușise să doarmă puțin, apoi ceru cafeaua sus. Pe la ora zece fu anunțată că un om însoțit de un cîine cere să stea de vorbă cu ea. Își termină toaleta în grabă, își puse pălăria și coborî. Nu putea fi decît Stack.

Valetul stătea în picioare lîngă "sarcofag", ținîndu-l pe Foch în lesă. Fața lui, parcă mai plină de înțelegere ca oricînd, era palidă și boțită, ca și cum stătuse treaz toată noaptea.

- Domnul Desert v-a trimis aceasta, domnișoară.

Îi întinse un bilet. Dinny deschise ușa sufrageriei.

- Intră, te rog, Stack. Haide să ne așezăm.

Se așeză și dădu drumul lesei. Cîinele veni drept la Dinny și-și lipi botul de genunchiul ei. Dinny citi biletul.

- Domnul Desert îmi scrie că-l pot păstra pe Foch.

Stack își lăsă privirea în pămînt.

- A plecat, domnișoară. A luat trenul de dimineață pentru a se îmbarca pentru Paris și Marsilia.

Dinny observă în cutele obrazului lui Stack dîre de lacrimi. Se smiorcăi puternic, apoi, cu năduf, își trecu mîna peste față.

- Sînt paisprezece ani de cînd sînt la dumneaiui, domnişoară. Aşa că-i normal să mă doară. Zicea că n-o să se mai întoarcă.
- Unde a plecat?
- În Siam.
- Departe, făcu Dinny cu un zîmbet. Important e să-şi redobîndească fericirea.
- Asta aşa e, domnişoară. Nu ştiu dacă doriţi să vă spun cu ce hrănim cîinele. Biscuiţi uscaţi pe la nouă, şi o supă de oase de vacă, sau de cap de oaie, cu bucăţele de pastă pentru cîini, între şase şi şapte, nimic altceva. E un cîine bun şi liniştit, un adevărat gentleman în casă. Dacă doriţi, doarme în dormitorul dumneavoastră.
- Rămîi în continuare în apartament, Stack?
- Da, domnişoară. Apartamentul aparţine Lordului Mullyon. După cum v-am mai spus, domnul Desert ia hotărîri foarte neaşteptate; dar de astă dată cred că va fi aşa cum spune. Niciodată n-a fost fericit în Anglia.
- Sînt sigură că va fi aşa cum spune. Pot să fac ceva pentru dumneata, Stack?
Valetul clătină din cap; îşi ţinea ochii pironiţi pe faţa ei şi Dinny ştiu că se întreba dacă putea îndrăzni să-i ofere simpatia lui. Se ridică în picioare.
- Mă gîndesc să-l iau pe Foch la plimbare ca să-l obişnuiesc cu mine.
- Da, domnişoară. Să ştiţi că nu-i dau drumul din lesă decît în parcuri. Dacă doriţi vreodată să mai aflaţi ceva în legătură cu cîinele, cunoaşteţi numărul.
Dinny îi întinse mîna.
- Bine, Stack, la revedere şi toate cele bune.
- La fel şi dumneavoastră, domnişoară, din inimă.
Ochii lui oglindeau mai mult decît înţelegere, iar strîngerea de mînă avu o forţă spasmodică. Dinny continuă să surîdă pînă cînd Stack plecă şi uşa se închise în urma lui, apoi se aşeză pe sofa, apăsîndu-şi ochii cu palmele. Cîinele, care-l urmase pe Stack la uşă, scoase un scîncet şi se întoarse la ea. Dinny îşi îndepărtă mîinile de pe ochi, luă biletul lui Wilfrid care zăcea în poala ei şi-l rupse bucăţi.
- Ei, Foch, ce facem acum? O plimbare frumoasă?
Coada cîinelui se mişcă; din nou scînci uşor.
- Haide, vino, băiete!
Se simţea tare, dar avea senzaţia că plesnise un arc în ea. Ţinînd cîinele în lesă, porni spre gara Victoria şi se opri în faţa

statuii. Frunzele copacilor din jur se mai îngroşaseră, asta era singura schimbare. Omul şi calul, distanţi, în acţiune, şi totuşi ţinuţi în frîu, operă iscusită! Rămase acolo un răstimp îndelungat, cu ochii uscaţi şi faţa înălţată în sus, subţire şi trasă; iar cîinele stătu răbdător alături de ea.

Apoi, cu o tresărire a umerilor, se întoarse şi porni cu pas repede spre Hyde Park. După ce se plimbă un timp, se duse în Mount Street şi întrebă de Sir Lawrence. Se afla în biroul lui.

- A, draga mea, pare un cîine drăguţ; e al tău?

- Da. Unchiule Lawrence, vrei să faci ceva pentru mine?

- Indiscutabil.

- Wilfrid a plecat. Azi-dimineaţă. Nu se mai întoarce. Vrei să fii bun să-i înştiinţezi de acest lucru pe ai mei, pe Michael, pe mătuşa Em şi pe unchiul Adrian? Nu vreau să fiu nevoită să mai vorbesc vreodată despre asta.

Sir Lawrence îşi înclină capul, îi luă mîna şi o duse la buze.

- Am un obiect pe care voiam să ţi-l arăt, Dinny. Luă de pe masă o mică statuetă înfăţişîndu-l pe Voltaire. Am pescuit-o acum două zile. Nu găseşti că-i un delicios cinic bătrîn? De ce francezii, cînd sînt cinici, sînt mult mai simpatici decît alte popoare, e un mister, doar dacă admiţi că cinismul, pentru a fi suportabil, trebuie acompaniat de graţie şi spirit; lipsit de acestea, cinismul nu înseamnă decît maniere grosolane. Un englez cinic e un fel de mistreţ sălbatic. Un scandinav cinic e o ciumă. Americanul e prea săltăreţ ca să fie cinic. Poţi găsi un cinic perfect în Austria sau în nordul Asiei, poate că e o chestiune de latitudine.

Dinny zîmbi.

- Te rog, transmite-i mătuşii Em toate cele bune din partea mea. Azi după-masă plec la Condaford.

- Domnul să te binecuvînteze, draga mea. Vino aici sau la Lippinghall ori de cîte ori îţi face plăcere; ne e drag să te avem printre noi.

Sir Lawrence o sărută pe frunte.

După plecarea lui Dinny, se duse la telefon, apoi o căută pe soţia lui.

- Em, a fost pe aici biata Dinny. Arăta ca o stafie zîmbitoare. Totul s-a terminat. Desert a plecat definitiv azi-dimineaţă. Dinny doreşte să nu mai discute niciodată despre acest lucru. Poţi ţine minte?

Lady Mont, care aranja nişte flori într-un vas de porţelan chinezesc, scăpă florile din mînă şi se răsuci pe călcîie.

- Vai, vai! exclamă ea. Lawrence, sărută-mă!

Rămaseră o clipă îmbrățișați. Biata Em! Avea o inimă bună ca pîinea caldă. Cu capul pe umărul lui șopti:

- Gulerul hainei tale e plin de fire de păr. Nu te lași de obiceiul de a-ți peria părul după ce-ți îmbraci haina. Întoarce-te. Am să ți le culeg...

Sir Lawrence se întoarse.

- Am telefonat la Condaford și lui Michael și lui Adrian. Ține minte, Em! Ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat...

- Bineînțeles c-am să țin minte. De ce a venit la tine?

Sir Lawrence înălță din umeri.

- Are un cîine nou, un prepelicar negru.

- Foarte credincioși, dar se îngrașă, la spune! Cum au reacționat la telefon?

- Doar: "O!" și "înțeleg", și "Desigur".

- Lawrence, am chef să plîng; întoarce-te repede și scoate-mă undeva.

Sir Lawrence o bătu pe umăr și ieși grăbit din cameră. Și el era stăpînit de un sentiment straniu. Aflat din nou în biroul lui, rămase pe gînduri. Fuga lui Desert era unica soluție posibilă. Dintre toți cei afectați de această întîmplare, el avea viziunea cea mai clară și cea mai reală asupra psihologiei lui Desert. Adevărat, probabil, că tînărul avea în el o vînă de aur, pe care firea lui făcea tot posibilul s-o ascundă. Dar să trăiești alături de el? Pentru nimic în lume. Laș? De bună seamă că nu era! Experiența lui nu fusese o chestiunea simplă, așa cum o vedeau Jack Muskham și toți *pukka-sahibii*, cu superstiția lor că ce-i alb e alb și ce-i negru e negru și nu invers. Nu! Nu! Tînărul Desert fusese prins în capcană într-un mod foarte ciudat. Dată fiind natura lui complexă, cu revoltele, umanitarismul, lipsa lui de credință, dată fiind intimitatea lui cu arabii, cazul lui Desert se deosebea de cel al unui englez obișnuit cum se deosebește creta de brînză. Dar, indiferent de acest lucru, nu era un om cu care să poți împărți viața. Bine că scăpase biata Dinny de asemenea pacoste! Ce feste mai juca și soarta! De ce se oprise alegerea ei tocmai asupra lui Desert? Dar dacă-i vorba pe așa, acolo unde intervine dragostea nu mai poți formula nici un "de ce?" Dragostea nu cunoaște legi, nici măcar pe acelea ale bunului simț. Un element oarecare din Dinny s-a contopit direct cu elementul înrudit din el, neținînd seama de toate celelalte elemente care nu erau înrudite și de toate circumstanțele exterioare. S-ar putea ca Dinny să nu mai aibă niciodată șansa de a cădea pe acel anume "lot cîștigător", cum l-ar numi Jack Muskham. Dar - Dumnezeule mare!

căsătoria e o poveste la care te înhami pe viață; da, chiar și în ziua de azi, căsătoria nu e o glumă trecătoare. Ca să pornești într-o căsătorie, ai nevoie de tot norocul și de toate posibilitățile de a da și a lua de care poți face rost. Or la Desert nu prea existau multe posibilități de a da și a lua - prea neliniștit, prea discordant, și poet pe deasupra! Și mîndru, acea mîndrie pornită dintr-o proprie subestimare, pe care nimic nu o poate domoli! Da, o aventură cu el, una dintre legăturile acelea vremelnice pe care le practică tinerii de azi - posibil; dar Dinny nu era făcută pentru așa ceva; pînă și Desert trebuie să fi simțit acest lucru. La Dinny, ar fi părut absolut deplasat să detașezi fizicul de psihic. Ei, da! Încă o durere pe lume, biata Dinny!

"Unde aș putea s-o duc pe Em în dimineața asta?" se gîndi Sir Lawrence. La grădina zoologică nu-i place; de Wallace m-am săturat. La Madame Tussaud![1] La Madame Tussaud va țîșni veselia.

1. Muzeul figurilor de ceară.

XXXVII

La Condaford, Jean, îndată ce lăsă telefonul din mînă, se duse drept la soacra ei și-i repetă, cu obișnuita ei fermitate, cuvintele lui Sir Lawrence. Expresia blajină, mai curînd sfioasă, de pe fața Lady-ei Cherrell se transformă într-o îngrijorare șocată.

- O!

- Să-i comunic și generalului?

- Te rog, draga mea.

Rămasă din nou singură cu socotelile ei gospodărești, Lady Cherrell căzu pe gînduri. Fiind singura din familie, cu excepția lui Hubert, care nu-l văzuse niciodată pe Wilfrid Desert, încercase să-și mențină o minte limpede și, în conștiința ei, nu se ciocnise de o împotrivire categorică. Acum, simțea doar o compătimire îndurerată. Ce se putea face? Și, așa cum se obișnuiește cînd altcineva suferă o grea pierdere, nu se putu gîndi decît la flori.

Ieși în grădină și se duse la răzoarele de trandafiri, care, împrejmuite de gărdulețe de tisă, se îngrămădeau în jurul vechiului cadran solar. Umplu un coș cu cele mai frumoase roze, le duse în cămăruța strîmtă și monahală a lui Dinny și le aranjă în vaze pe noptieră și pe pervazul ferestrei. Apoi, deschise larg ușa și fereastra plumbuită și sună, cerînd să se facă curățenie și să se pregătească patul. Îndreptă gravurile Medici de pe pereți și spuse:

- Annie, tablourile le-am șters eu de praf. Să lași fereastra

şi uşa deschise. Vreau să miroasă plăcut în cameră. Ai timp acum să deretici?

- Da, doamnă.

- Atunci fă acum curat în cameră, pentru că nu ştiu la ce oră soseşte domnişoara Dinny.

Se întoarse la socotelile ei, dar nu-i mai stătea mintea la ele şi, înghesuind hîrtiile într-un sertar, se duse să-şi caute soţul. Şi el era aşezat în faţa unui teanc de note şi hîrtii, fără să dea vreun semn de animaţie. Se apropie de dînsul şi-i lipi capul de pieptul ei.

- Jean ţi-a spus, Con?

- Da. Era singura soluţie, fireşte; dar nu suport s-o văd pe Dinny tristă.

Rămaseră tăcuţi, pînă cînd Lady Cherrell rosti:

- O să-i povestesc lui Dinny ce strîmtoraţi sîntem. Asta o să-i mai abată gîndurile!

Generalul îşi ciufuli părul.

- Sînt în deficit cu trei sute de lire pe an. S-ar putea să încasez vreo două sute pe cai, iar restul din tăierea copacilor. Nu ştiu zău care din astea două mă amărăşte mai mult. Crezi că Dinny mi-ar putea da vreo sugestie?

- Nu. Dar o să se necăjească, ceea ce o s-o împiedice să-şi facă atîta inimă rea din cealaltă pricină.

- Înţeleg. Bine, atunci tu sau Jean înfăţişaţi-i situaţia. Nu mi-ar plăcea s-o fac eu. Ar putea da impresia că bat şaua ca să-i reduc alocaţia ei. Şi-aşa e o nimica toată. Lămuriţi-o că nu poate fi vorba de aşa ceva. Lucrul cel mai nimerit pentru Dinny acum ar fi o călătorie, dar de unde bani?

Lady Cherrell nu-i putu da un răspuns, astfel încît conversaţia se curmă.

În casa aceea veche, asupra căreia, de-a lungul veacurilor, speranţele omeneşti, temerile, naşterile, morţile şi întregul hăţiş al emoţiilor cotidiene îşi lăsaseră pecetea, dîndu-i o înfăţişare de înţeleaptă bătrîneţe, pogorîse o îngrijorare care se făcea simţită în fiecare cuvînt sau gest, pînă şi în cele ale servitoarelor. Ce atitudine trebuia adoptată? Cum să-i arăţi simpatie fără să aibă aerul că o compătimeşti? Cum să-i faci o primire călduroasă, ferind-o să înţeleagă însă că ar exista şi o notă de satisfacţie? Pînă şi Jean se molipsise. Peria clinii şi stărui să ia maşina şi să se ducă în întîmpinarea tuturor trenurilor de după-amiază.

Dinny sosi cu cel de-al treilea tren. Ducîndu-l pe Foch în lesă, coborî din vagon aproape direct în braţele lui Jean.

- Hello, draga mea! exclamă Jean. Iată-te! Un cîine nou?
- Da; o comoară.
- Ce bagaje ai?
- Numai astea. N-are rost să cauţi un hamal, totdeauna se plimbă pe bicicletă.
- Las' că le duc eu.
- Ba nu! Ţine-l pe Foch.

Cînd ajunse la maşină, cărîndu-şi valiza şi portmantoul, Dinny spuse:

- Jean, te superi dacă prefer să merg pe jos? Îi face bine lui Foch; şi-n tren era sufocant; mi-ar plăcea să sorb puţin parfum de fîn.

- Da, a mai rămas încă necules. Atunci eu iau bagajele şi mă duc să-ţi pregătesc un ceai proaspăt.

O lăsă pe Dinny stînd locului, cu un zîmbet pe faţă. Şi tot drumul pînă la Grange, Jean fu urmărită de zîmbetul acela şi înjură în surdină...

Cînd o porni pe poteca ce străbătea cîmpul, Dinny îi dădu drumul lui Foch. Din bucuria cu care se repezi la gardul viu, îşi dădu seama cît de mult îi lipsise asemenea decor. Un cîine de ţară! O clipă, veselia lui însufleţită îi absorbi atenţia; apoi tristeţea şi durerea îi reveniră. Chemă cîinele şi merse mai departe. Pe primul dintre ogoarele lor, fînul zăcea încă necules şi Dinny se trînti în el. Odată ajunsă acasă, va trebui să-şi supravegheze fiecare cuvînt şi fiecare privire, va trebui să surîdă, şi iar să surîdă şi să nu lase să se zărească nimic. Simţea o nevoie disperată de aceste cîteva clipe de abandon. Nu plînse, dar se lipi de ţărîna acoperită de fîn şi lăsă ca soarele să-i ardă ceafa. Apoi se întoarse cu faţa în sus şi privi albastrul cerului. Nici un gînd nu prindea formă, ci, pur şi simplu, se lăsă înecată de durerea pentru ceea ce pierduse şi nu va mai regăsi niciodată. Şi din palpitul aripilor de gîze îmbătate de căldură şi miere, se alcătuia zumzetul zilei de vară, planînd asupră-i, toropitor. Îşi încrucişă braţele pe piept ca să încătuşeze durerea dinăuntru. De-ar putea muri, acum, acolo, în plin miez de vară, cu zumzet, cu cînt de ciocîrlii; să moară ca să nu mai simtă durerea!

Zăcu nemişcată, pînă cînd se apropie de ea cîinele şi-o linse pe obraz. Ruşinată, se sculă şi începu să-şi scuture seminţele şi firicelele de fîn de pe rochie şi de pe ciorapi.

După ce trecu de şura bătrînului Kismet, aflată pe al doilea teren, ajunse la pîrlaş şi-l traversă intrînd în livada descîntată, mirosind a urzici şi a pomi bătrîni; apoi, mai departe, grădina şi

lespezile terasei. O singură floare de magnolia se deschisese, dar nu avu curaj să se oprească şi să o miroasă, de teamă ca mireasma de lămîie şi miere să nu o răscolească din nou; cînd ajunse la uşa de sticlă, privi înăuntru.

Maică-sa şedea, avînd zugrăvită pe faţă acea expresie pe care Dinny o numea "în aşteptarea tatei". Tata stătea în picioare, iar pe faţă avea expresia "în aşteptarea mamei". Jean părea să-şi aştepte puiul de sălbăticiune să apară de după colţ. "Eu sînt puiul", gîndi Dinny şi păşi pragul spunînd:

- Ei, mămico, pot să capăt un ceai?...

În seara aceea, după ce îşi urară noapte bună, Dinny coborî din nou şi intră în biroul tatălui ei. Generalul se găsea la masa de lucru, cu un creion în mînă şi cu privirile aţintite asupra cîtorva rînduri scrise. Dinny se furişă înăuntru şi citi peste umărul lui.

De vînzare cai gonaci: un murg castrat, înălţime cincizeci şi trei de palme, voinic, chipeş, ciolănos, iscusit la salturi; iapă: murgă, cincizeci şi unu de palme, foarte ageră, poate fi călărită de doamne, salturi spectaculoase, plămîni şi membre sănătoase. A se adresa proprietarului, Condaford Grange, Oxon.

- Hm! mormăi generalul şi şterse cu o linie *plămîni şi membre sănătoase.*

Dinny se întinse peste umărul lui şi luă hîrtia. Generalul tresări şi întoarse capul.

- Nu! făcu ea. Rupse hîrtia.

- Uite, Dinny. Nu trebuie să faci asta. M-a prins...

- Nu, tată, nu poţi vinde caii, fără ei ai fi un om pierdut.

- Dar sînt *nevoit* să-i vînd, Dinny.

- Ştiu. Mama mi-a povestit. Dar nu e necesar. Din întîmplare, eu am o sumedenie de bani.

Puse pe birou teancul de bancnote pe care le purtase atîta vreme asupră-i.

Generalul se ridică în picioare.

- Imposibil! strigă el. Foarte frumos din partea ta, Dinny, dar absolut imposibil să primesc.

- Tată, nu trebuie să mă refuzi. Dă-mi voie să fac şi eu ceva pentru Condaford. Eu n-am nevoie de aceşti bani şi s-a nimerit să fie exact trei sute, atît cît mi-a spus mama că ţi-ar lipsi.

- N-ai nevoie de ei? Absurd, scumpa mea. Cum aşa? Cu banii ăştia ai putea pleca într-o lungă călătorie.

- Nu vreau să plec într-o lungă călătorie. Vreau să rămîn acasă şi să vă fiu de folos la amîndoi.

Generalul o privi drept în ochi.

- Mi-ar fi ruşine să iau banii ăştia de la tine! E vina mea că m-am lăsat depăşit de cheltuieli.

- Tăticule! N-ai cheltuit o dată un bănuţ pentru dumneata!

- Mă rog, dar nu ştiu cum s-a întîmplat - un mărunţiş aici, altul colo, şi se adună.

- O să revedem împreună totul. S-ar putea să existe unele cheltuieli la care putem renunţa.

- Partea proastă e că nu am un capital rulant. Ori de cîte ori se iveşte ceva, trebuie să fac faţă de-a dreptul din venituri; taxele de asigurare sînt mari, şi cu impozitele şi taxele mereu în creştere, veniturile se micşorează întruna.

- Ştiu: trebuie să fie îngrozitor. N-am putea creşte nişte animale?

- Costă mult ca să te apuci de aşa ceva. Desigur că la Londra sau la Cheltenham, ori aiurea, ne-am putea descurca. Întreţinerea casei şi a personalului ne seacă.

- Să părăsim Condaford? O! Nu! Şi-apoi, cine l-ar cumpăra? În pofida a tot ce-ai făcut, tată, nu e o clădire cu confort modern.

- Cu siguranţă că nu.

- N-am putea insera niciodată într-un anunţ: "această reşedinţă atrăgătoare" fără să roşim. Oamenii, de obicei, nu plătesc pentru strămoşii altora.

Generalul rămase cu privirea în gol.

- Îţi mărturisesc sincer, Dinny, că mă apasă o colosală răspundere. Detest să mă zbat pentru bani, să string cureaua ba aici, ba acolo, să-mi fac întruna calcule de perspectivă ca să văd dacă voi putea s-o scot la capăt. Dar, aşa cum spui şi tu, vînzarea e de neconceput. Şi cine-ar fi dispus s-o ia cu chirie? Ar fi transformată într-o şcoală, sau în club cimpenesc, sau într-un azil. Asta pare să fie unica soartă a reşedinţelor de ţară, în zilele noastre. Singurul dintre noi care are ceva bani e unchiul Lionel, mă întreb dacă ar fi de acord s-o închirieze pentru *week-end-uri*.

- Nu, tăticule! Nu! Să încercăm s-o ţinem cu ghearele şi cu dinţii. Sînt convinsă că, într-un fel, vom reuşi. Dă-mi voie mie să mă ocup de problema economiilor. Dar pînă atunci, *trebuie* să primeşti banii ăştia. După aceea o vom lua de la capăt.

- Dinny, eu...

- Ca să-mi faci o plăcere, dragule...

Generalul o trase la pieptul lui.

- Povestea asta a ta... murmură în părul ei. Dumnezeule

aş vrea...

Dinny clătină din cap.

- Ies puţin pe afară, să mă plimb cîteva minute. E atît de cald şi de frumos!

Înfăşurîndu-şi un fular în jurul gîtului, ieşi pe uşa-fereastră deschisă.

Ultimele sclipiri de lumină ale unei zile lungi de vară se mistuiseră dincolo de zare, dar căldura plutea nemişcată pentru că nici o adiere nu clintea văzduhul şi nici un strop de rouă nu se lăsa, o noapte calmă, uscată, întunecoasă, cu furnicar de stele. Din clipa în care ieşi din casă, Dinny se pierdu în noapte. Dar casa bătrînă, înfăşurată în iederă, trăia în faţa ochilor ei, o prezenţă voalată, clipind din patru ferestre încă luminate. Se rezemă de trunchiul unui ulm, cuprinzîndu-l cu braţele întinse îndărăt. Noaptea îi era prietenă, nici un ochi care s-o pîndească, nici o ureche în ascultare. Scrută întunericul, nemişcat, absorbind tărie din trăinicia şi viaţa de care-şi rezemase spinarea. Zburau fluturi de noapte, aproape atingîndu-i obrazul. Natură nesimţitoare, caldă, indiferentă, animată pînă şi în beznă. Milioane de făpturi infime, adăpostite, cuprinse de somn, sute de creaturi zburînd sau tîrîndu-se în jur, bilioane de fire de iarbă şi de flori, îndreptîndu-şi trupurile încet, în răcoarea nopţii. Natură! Nemiloasă şi nepăsătoare pînă şi faţă de unicele fiinţe care o încununau şi o răsfăţau cu vorbe înaripate! Firele se rupeau, inimile se sfărîmau, sau ce alta se întîmpla cu naivele creaturi - Natura nu cunoştea un zvîcnet, nu-şi înălţa pieptul nici măcar într-un suspin. O zvîcnire a Naturii ar fi însemnat pentru dînsa mai mult decît toată compătimirea umană. Dacă, aşa ca în *Naşterea lui Venus*,[1] adieri pufoase s-ar înălţa spre ea, valuri rotofeie ca porumbeii i-ar sălta sub tălpi, albinele s-ar roti în juru-i căutînd-o de miere! Dacă, măcar o fărîmă de clipă, în această întunecime, s-ar putea simţi una cu spuza stelelor, cu aroma pămîntului, cu fîlfîirea liliacului, cu atingerea aripei fluturelui de noapte pe faţa ei!

Cu bărbia ridicată, cu trupul încordat pe trunchiul copacului, rămase înmărmurită de întuneric, de tăcere, de stele. Urechi de nevăstuică, nas de vulpe, pentru a auzi şi a adulmeca toată suflarea pămîntului! Sus, din cununa copacului, se auzi un ciripit solitar de păsăruică. Uruitul

1. Celebru tablou de Botticelli.

ultimului tren, încă departe, porni să-și facă loc în tăcere, crescu, se defini în zgomot de roți și șuierat de locomotivă, se opri, apoi își dădu iar drumul și se stinse în depărtări. Din nou se stîrniră șoaptele liniștii. Unde stătea ea, fusese cîndva șanțul de apărare, peste care atîta se depusese vremea, încît ulmul putuse să-și împlînte rădăcinile. Lent, viețile copacilor creșteau, într-o lungă bătălie cu vîntul; lent și tenace, ca viața familiei ei, cramponîndu-se de peticul acesta de spațiu.

"Nu o să mă gîndesc la el, își spuse Dinny, nu vreau să mă gîndesc la el!" Ca un copil care refuză să se gîndească la boala care l-a durut, așa va fi! Și, deodată, fața lui se alcătui din întuneric, ochii lui, buzele. Dinny se răsuci spre copac și-și lipi fruntea de asprimea scoarței. Dar fața lui se inseră între ea și scoarță. Făcu cîțiva pași îndărăt și o porni prin iarbă, iute și fără zgomot, nevăzută ca o fantomă. Se plimbă în sus și-n jos, și mișcarea o domoli.

"Ei bine, își spuse, mi-am trăit clipa. Nu mai e nimic. Trebuie să intru în casă."

Stătu o secundă locului, privind la stelele atît de îndepărtate, atît de multe, de luminoase și de reci. Și, cu un zîmbet stins, grăi: "Care-o fi, oare, steaua norocului meu?"

DINCOLO DE RÎU

I

Clare, de la a cărei căsătorie cu Sir Gerald Corven, din Serviciul Colonial, trecuseră şaptesprezece luni, se afla pe puntea unui transatlantic din Orient, oprit acum pe fluviul Tamisa, în aşteptarea acostării. Erau orele zece ale unei blînde dimineţi de octombrie, totuşi Clare se îmbrăcase cu un pardesiu gros de tweed, întrucît călătoria decursese pînă atunci pe o căldură toridă. Arăta palidă, într-adevăr, era cam galbenă la faţă, dar ochii ei limpezi, cafenii, priveau cu nerăbdare spre ţărm, iar buzele-i uşor fardate erau întredeschise, aşa încît chipul părea iluminat de obişnuita-i vioiciune. Rămase singură, pînă cînd un glas rosti:

- Ah, aici erai! şi un tînăr, răsărind de după o barcă de salvare, veni lîngă ea.

Fără să se întoarcă, Clare spuse:

- E o zi absolut încîntătoare! Ce frumos trebuie să fie acasă!

- Credeam că rămîi măcar o seară la Londra; am fi putut lua cina împreună, după care am fi mers la un teatru.

- Dragul meu domn, sînt aşteptată.

- Nesuferite-s întîlnirile cînd se sfîrşesc!

- Adeseori sînt mai nesuferite cînd încep!

Tînărul o măsură lung cu privirea, apoi i se adresă brusc:

- Clare, ţi-ai dat seama, cred, că te iubesc?

Tînăra încuviinţă din cap.

- Tu mă iubeşti?
- S-ar spune că eşti total lipsit de prejudecăţi.
- Aş vrea... aş vrea ca măcar o clipă să te poţi aprinde şi tu.
- Tony, sînt o respectabilă femeie măritată.
- Care se întoarce în Anglia din cauza...
- Din cauza climei din Ceylon.
Tînărul izbi cu piciorul în balustradă.
- Aşa cum se cuvine. Eu n-am suflat o vorbă, dar ştiu că soţul tău... Gerald Corven...
Clare îşi înălţă sprîncenele şi rămase tăcută; apoi amîndoi îşi îndreptară privirile spre ţărmul care li se impunea din ce în ce mai mult atenţiei.
Cînd un tînăr şi o tînără s-au aflat aproape trei săptămîni împreună pe puntea unui vapor, ajung să se cunoască mult mai puţin decît au ei înşişi impresia. În vidul apăsător al unei vieţi în care totul stă în loc în afara motoarelor, a valurilor ce lunecă pe lîngă coastele vasului şi a soarelui care-şi descrie arcul pe cer, zilnica lor intimitate, de scaun-la-scaun, capătă un impuls ciudat şi un soi de căldură lascivă. Ei ştiu că lumea vorbeşte, dar nu se sinchisesc. La urma urmei, n-au cum să coboare de pe vas, şi nu văd ce altceva ar putea face. Dansează împreună, şi legănarea vaporului, oricît ar fi de uşoară, îi îndeamnă să-şi lipească şi mai mult trupurile. După vreo zece zile se statornicesc într-o viaţă comună, mult mai strînsă decît cea a oamenilor căsătoriţi, cu excepţia faptului că încă nu-şi împart nopţile. Şi pe urmă, dintr-o dată, vaporul se opreşte, şi dînşii se opresc şi, cel puţin în inima unuia dintre ei, sau poate că în a amîndurora, încolţeşte sentimentul că acumularea de trăiri a fost suspendată pentru multă vreme. Şi un soi de nerăbdare nervoasă şi scandalizată, dar nu neplăcută, pentru că în cele din urmă suspensia a luat sfîrşit, le invadează simţirile; au de înfruntat dilema reală a vieţuitoarelor terestre care s-au aflat pe mare.
Clare rupse tăcerea.
- Nu mi-ai explicat de ce ţi se spune Tony cînd numele tău e James.
- Uite-aşa. Aş dori să fii serioasă, Clare; nu avem mult timp la dispoziţie, căci în curînd afurisitul ăsta de vapor o să acosteze. Pur şi simplu, nu pot îndura gîndul de a nu te mai vedea în fiecare zi.
Clare îi aruncă o privire fugară, apoi îşi întoarse din nou ochii către ţărm. "Ce puritate!", îşi spuse în gînd. Într- adevăr

fața arămie a tînărului avea un oval pur; o față hotărîtă, care părea să știe însă de glumă, cu ochii de un cenușiu închis, îngustîndu-se sub povara gîndurilor, și cu părul întunecat; era zvelt și viol.

Tînărul o apucă de un nasture al pardesiului.

- N-ai scos o vorbă despre viața ta de acolo, dar nu ești fericită, o știu.

- Nu-mi plac oamenii care trăncănesc despre problemele lor intime.

- Uite ce-i, făcu el punîndu-i o carte de vizită în mînă. La clubul ăsta sînt oricînd de găsit.

Clare citi:

Dl. James Berbard Croom,
The Coffee House
Str. St. James

- Clubul "Coffee House" nu-i foarte desuet?

- Ba e, dar a rămas încă cel mai bun. Taică-meu m-a înscris acolo de îndată ce-am văzut lumina zilei.

- Am și eu un unchi prin alianță care-i membru al clubului. Sir Lawrence Mont, un tip lung, slab și molfuz; îl recunoști după monoclul cu ramă de baga.

- O să încerc să-l descopăr.

- Ce-ai de gînd să faci odată întors în Anglia?

- Să găsesc o slujbă. Și nu-i lucru prea ușor, pare-se.

- Ce fel de slujbă?

- Orice, numai profesor sau agent comisionar, nu.

- Dar se mai pot găsi astăzi și altfel de slujbe?

- Nu. Perspectivele sînt sumbre. Ce mi-ar plăcea mie ar fi o agenție de proprietăți funciare sau ceva legat de cai.

- Și proprietățile și caii sînt pe ducă.

- Cunosc bine vreo doi crescători de cai de curse. Dar, după toate probabilitățile, o să sfîrșesc prin a deveni șofer. Tu unde ai de gînd să locuiești?

- La familia mea. Cel puțin la început. Dacă, după o săptămînă de patrie, vei mai dori să mă vezi, sînt de găsit la Condaford Grange, în Oxfordshire.

- Mai bine nu te întîlneam! exclamă tînărul cu o bruscă amărăciune.

- Mulțumesc.

- Ah, știi prea bine ce-am vrut să spun. Dumnezeule! Ancorează! Uite pasarela! Oh! Clare!

- Domnul meu?

- Pentru tine n-a însemnat nimic?

Clare îi susţinu privirea înainte de a-i răspunde.

- Ba da. Dar nu ştiu dacă va continua să însemne. Şi dacă nu, îţi mulţumesc că m-ai ajutat să trec peste trei săptămîni de caznă.

Tînărul tăcu, aşa cum tac numai cei ale căror sentimente ţipă să li se dea glas.

Începutul şi sfîrşitul tuturor activităţilor omeneşti sînt dezordonate; construirea unei case, scrierea unui roman, demolarea unui pod şi, mai cu seamă, încheierea unei călătorii.

Clare, coborînd de pe pasarelă în mijlocul harababurii obişnuite, ajutată însă de tînărul Croom, poposi drept în braţele surorii ei.

- Dinny! Ce drăguţ din partea ta să înfrunţi tot vîrvarul ăsta! Sora mea, Dinny Cherrell - Tony Croom. Tony, totu-i în deplină ordine. Du-te să vezi de bagajele tale.

- Sînt cu maşina lui Fleur, o anunţă Dinny. Unde ţi-s valizele?

- Le-am expediat la Condaford.

- Atunci putem porni imediat.

Însoţindu-le pînă la maşină, tînărul le spuse un "la revedere" cu o veselie care nu putea amăgi pe nimeni; şi maşina părăsi cheiul.

Aşezate alături, cele două surori se priviră, scrutîndu-se îndelung şi cu drag; mîinile lor, strîns împletite, se odihneau pe pledul care le învelea picioarele.

- Ei, puişor, rosti Dinny în cele din urmă. Mă bucur că te văd. Mă înşel dacă citesc ceva printre rînduri?

- Nu. Nu mă mai întorc la el, Dinny.

- Niciodată, pe vecie?

- Niciodată, pe vecie.

- O, scumpa mea! Sărăcuţa de tine!

- N-am să-ţi istorisesc toate amănuntele, dar convieţuirea devenise imposibilă. Clare păstră o clipă de tăcere, apoi adăugă brusc, dîndu-şi capul pe spate: Absolut imposibilă!

- El a fost de acord cu venirea ta aici?

Clare scutură din cap.

- Am fugit. Era plecat. I-am telegrafiat şi după aceea i-am scris din Suez.

Urmă o nouă tăcere. Apoi Dinny îi strînse mîna şi-i spuse:

- Mi-a fost teamă de la bun început că aşa se va întîmpla.

- Şi ce-i mai rău e că n-am o leţcaie. Dinny, se mai poate cîştiga azi ceva cu pălăriile?

- "Pălării în exclusivitate britanice", mira-m-aş.

- Sau poate că aș putea crește cîini - terieri; ce părere ai?
- Deocamdată nu știu nimic. O să ne interesăm.
- Cum merg lucrurile la Condaford?
- De bine de rău, o scoatem la capăt... Jean a plecat înapoi la Hubert, dar ne-a lăsat copilul, a împlinit un an. Cuthbert Conway Cherrell. Cred c-o să-i spunem "Scrobitu". E o bomboană.
- Slavă Domnului că n-am și eu complicații de felul ăsta! Anumite situații își au avantajele lor.
Fața ei avea duritatea unui chip de pe o monedă.
- Ai primit vreo știre de la el?
- Nu, dar o să primesc cînd o să-și dea seama că nu glumesc.
- E altă femeie la mijloc?
Clare înălță din umeri.
Mîna lui Dinny îi încleștă din nou mîna.
- Dinny, nu vreau să fac mare tapaj cu problemele mele conjugale.
- Îl crezi în stare să vină după tine aici?
- Nu știu. Dacă vine, nu vreau să-l văd.
- Dar, iubito, ai să fii legată de mîini și de picioare.
- O! Hai să nu mai vorbim despre mine. Ce faci tu? Își măsură sora cu o privire critică. Arăți mai botticelliană ca oricînd.
- Am devenit o adeptă a strînsului curelei. Și am început să cresc albine.
- Rentează?
- În prezent, nu. Dar la o tonă de miere putem cîștiga vreo șaptezeci de lire.
- Cîtă miere ați obținut anul ăsta?
- Vreo două sute de kilograme.
- Cai mai aveți?
- Da, pînă acum am reușit să salvăm caii. Mai am eu un plan să fac o brutărie la Condaford Grange. Ferma produce de două ori mai mult grîu decît putem vinde. Mă gîndesc să-l macin și să coc pîine pentru noi și pentru satele din împrejurimi. Cu cîteva lire, am putea repune moara cea veche în funcțiune, și există o clădire pe care o putem transforma în brutărie. Ne-ar trebui vreo trei sute de lire ca să punem afacerea pe picioare. Aproape că ne-am hotărît să mai tăiem din pădure.
- Brutarii locali or să turbeze.
- Așa-i.

- Şi crezi că va renta?

- Ţinînd seama că se poate scoate o tonă de grîu la pogon, vezi Whitaker[1] şi punînd la socoteală grîul de pe treizeci de pogoane ale noastre, plus atîta făină canadiană cît să facă o pîine bună şi pufoasă, am putea scoate vreo opt sute cincizeci de lire şi mai bine, din care trebuie scăzute cinci sute, să spunem, costul măcinatului şi al coptului. Ar însemna să coacem o sută şaizeci şi două de livre de pîine pe zi şi să vindem cam 56.000 de pîini pe an. Ar însemna să aprovizionăm vreo optzeci de gospodării, ceea ce, mai mult sau mai puţin, înseamnă satul nostru. Şi am face pîinea cea mai gustoasă şi cea mai albă.

- Deci un profit de trei sute cincizeci de lire pe an; mă cam îndoiesc.

- Şi eu, răspunse Dinny. Experienţa nu mă învaţă că once calcul de profit trebuie redus la jumătate, pentru că n-am nici un fel de experienţă în materia asta, bănuiesc însă că aşa o fi. Dar chiar şi jumătate din sumă ar înclina balanţa în favoarea noastră şi, treptat, am putea extinde operaţiunile. Cu timpul am putea strînge şi mari cantităţi de furaje...

- Planul e bun, aprecie Clare, dar satul o să vă sprijine?

- Din cîte am discutat eu cu ţăranii, da.

- O să aveţi nevoie de cineva care să conducă treburile.

- Mda. Ne-ar trebui cineva care să fie gata să efectueze orice fel de muncă. Desigur, va avea perspective dacă treburile vor merge bine.

- Mă întreb... zise iar Clare încreţindu-şi sprîncenele.

- Cine era tînărul acela? întrebă brusc Dinny.

- Tony Croom? O! A lucrat la o plantaţie de ceai care s-a desfiinţat.

Şi îşi privi sora drept în faţă.

- Simpatic?

- Da, foarte drăguţ. Apropo, caută o slujbă.

- Mai sînt vreo trei milioane de oameni care caută o slujbă.

- Inclusiv eu.

- Nu te-ai întors într-o Anglie prea veselă, iubito.

- Am înţeles, cît eram la Marea Roşie, că nu mai avem acoperire în aur, sau aşa ceva. Ce înseamnă acoperire în aur?

- E ceva ce e bine să ai cînd n-ai şi să n-ai cînd ai.

---

1. Anuar britanic, conţinînd cele mai variate informaţii.

- Pricep.

- Se pare că tot necazul vine de la faptul că exporturile noastre, profiturile de pe urma transporturilor de mărfuri şi câştigurile din investiţiile făcute în străinătate, nu mai acoperă costurile importurilor; ceea ce înseamnă că ne mîncăm tot capitalul. Michael spune că oricine şi-ar fi putut da seama că ne paşte aşa ceva; dar ne aşteptam ca lucrurile să se îndrepte peste noapte. Şi nu s-au îndreptat. De aici, Guvernul Naţional şi alegerile.

- Dacă rămîn la putere, pot să mai facă ceva?

- Michael pretinde că da; dar el e un optimist notoriu. Unchiul Lawrence spune că pot stăvili panica, pot preveni ieşirea capitalurilor din ţară, pot să menţină lira sterlină forte şi să pună capăt speculei; dar că nimic altceva nu poate salva cu adevărat situaţia, decît o bine definită reconstrucţie pe plan general, ceea ce ar necesita douăzeci de ani; şi în tot acest timp, noi am sărăci din ce în ce mai mult. Din nefericire, spune el, nici un fel de guvern nu ne va putea împiedica să facem sport în loc să muncim, să strîngem banii la ciorap ca să plătim impozitele îngrozitoare, sau să fim mai preocupaţi de prezent decît de viitor. Mai zice că dacă ne facem iluzii că poporul va munci cu acelaşi efort ca în timpul războiului ca să-şi salveze ţara, greşim; pentru că, acum, în loc să fim un singur popor împotriva unui inamic extern, sîntem două popoare împotriva inamicului din noi înşine, fiecare dintre ele avînd vederi opuse în ceea ce priveşte mijloacele de salvare.

- Socoate că socialiştii au vreun remediu?

- Nu; zice că socialiştii au uitat că nimeni nu-ţi dă de mîncare dacă nu produci sau nu plăteşti pentru hrană. Unchiul Lawrence spune că într-o ţară care se hrăneşte singură, numai comunismul sau liber-schimbismul pot avea vreo şansă. Vezi, pe toate le-am învăţat. Şi cu toţii folosesc mereu cuvîntul Nemesis.

- Pfiuu! Unde mergem acum, Dinny?

- M-am gîndit c-o să-ţi facă plăcere să iei prînzul la Fleur; după-masă, putem prinde trenul de trei cincizeci spre Condaford.

Urmă un răgaz de tăcere, în timpul căruia fiecare dintre cele două surori se gîndi cu gravitate la cealaltă, şi nici una nu se simţi fericită. Căci Clare intuia în sora ei mai vîrstnică acea schimbare subtilă care survine atunci cînd ţi-au plesnit arcurile şi le-ai reparat pentru ca, de bine, de rău, să poţi merge înainte. Iar Dinny gîndea: "Biata copilă! Amîndouă sîntem

"rănite- n războaie". Ce-o să se facă? Şi cum pot s-o ajut?"

II

- Ce prînz admirabil! exclamă Clare, răzuind zahărul de pe fundul ceştii de cafea. Cea dintîi masă pe uscat e încîntătoare! Cînd te îmbarci pe un vapor şi vezi primul meniu, îţi spui: "Doamne! Cîte bunătăţi!", ca pe urmă să te rezumi la jambon rece aproape la fiecare masă. Cunoşti această ascunsă deziluzie?

- O cunosc! răspunse Fleur. Totuşi, mîncărurile gătite şi mai ales *curry*[1] erau gustoase.

- Nu într-o călătorie de întoarcere. În viaţa mea nu vreau să mai aud de *curry*. Cum decurge Conferinţa Mesei Rotunde?[2]

- Tîrîş-grăpiş. Ceylonul se interesează de India?

- Nu în mod special. Michael e interesat?

- Amîndoi sîntem.

Sprîncenele Clarei se înălţară încîntător de brusc.

- Dar voi doi nu ştiţi nimic despre India.

- Eu am fost în India şi, într-o vreme, cunoşteam foarte mulţi studenţi indieni.

- Ah, da, studenţi! Tocmai ăsta-i necazul. Studenţii sînt atît

1. Mîncare indiană foarte condimentată.

2. În anii 1930–31 au avut loc la Londra cele două coferinţe ale aşa-zisei „Mese Rotunde", la care englezii au încercat să cadă la învoială cu burghezia indiană, promiţînd modificarea Constituţiei.

de înaintaţi, iar poporul e atît de înapoiat!

- Fleur, dacă sora mea vrea să-l vadă pe Kit şi pe Kat înainte de plecare, ar trebui să ne ridicăm, observă Dinny.

După ce făcură vizita în camera copiilor, surorile se urcară din nou în maşină.

- Fleur îmi face întotdeauna impresia unui om care ştie exact ce vrea, comentă Clare.

- De obicei şi obţine ce vrea; dar au existat şi excepţii. M-am îndoit întotdeauna dacă pe Michael l-a vrut cu adevărat.

- Crezi că a avut vreo iubire ratată?

Dinny dădu din cap. Clare privi pe fereastră.

- Mă rog, nu lasă să se observe.

Sora ei nu răspunse.

Cînd se aflară în compartimentul gol de clasa a treia, Dinny remarcă:

- Acum, în trenuri, găseşti mereu vaste spaţii deschise.

- Dinny, aproape că mi-e groază să-i revăd pe mama şi pe tata după un eşec atît de total. Va trebui să-mi găsesc neapărat o ocupaţie.

- Da; tu n-ai să te simţi bine dacă rămîi mai mult la Condaford.

- Nu-i vorba de asta. Vreau să dovedesc că nu sînt complet imbecilă. Mă întreb dacă aş putea conduce un hotel. Hotelurile englezeşti sînt încă destul de înapoiate.

- Bună idee. E o activitate care te solicită, şi ai prilejul să cunoşti o mulţime de oameni.

- E o ironie?

- Nu, iubito, e numai o judecată serioasă; ţie nu ţi-a plăcut niciodată să te îngropi.

- Şi cum se poate ajunge la aşa ceva?

- O să te ajut eu. Dar acum, mai mult decît oricînd, nimeni nu are mijloace să călătorească. Mi-e teamă că în conducerea unui hotel există o latură tehnică ce trebuie învăţată. S-ar putea să te ajute faptul că ai un titlu nobiliar.

- N-am să mă folosesc de numele lui. O să trec drept "Doamna Clare".

- Înţeleg. Eşti convinsă că n-ar fi bine să-mi dai cîteva amănunte în plus?

Clare păstră o clipă tăcerea, apoi izbucni:

- E un sadic.

Privindu-i faţa îmbujorată, Dinny îi răspunse:

- N-am înţeles niciodată prea bine ce înseamnă acest lucru.

- E în căutare de senzaţii tari, pe care le gustă cu atît mai din plin cu cît răneşte persoana de la care le obţine. Soţia-i cea mai convenabilă pentru asemenea lucruri.

- O! Draga mea!

- Au fost întîi o sumedenie de chestii, iar cravaşa mea de călărie a fost ultima lovitură.

- Doar nu vrei să spui că... strigă Dinny îngrozită.

- Ba da!

- Clare, dar trebuie numaidecît să scapi de el!

- Cum! Cuvîntul meu împotriva cuvîntului lui? Şi-apoi, cine se poate da în spectacol cu asemenea bestialităţi? Tu eşti unica persoană căreia i-aş putea vorbi vreodată despre toate acestea.

Dinny se ridică şi trase în jos fereastra compartimentului. Era la fel de aprinsă la faţă ca şi soră-sa. O auzi pe Clare continuînd posomorît:

- Am plecat în prima clipă cînd mi s-a oferit prilejul. Dar nimic nu poate fi dat în vileag. Vezi tu, pasiunea se stinge după un timp, şi acolo e un climat fierbinte.

- Oh, cerule! exclamă Dinny şi se aşeză din nou în faţa Clarei.

- E vina mea. Am ştiut de la bun început că patinez pe o gheaţă subţire, şi iată că gheaţa s-a rupt, asta-i tot.

- Dar, scumpa mea, la douăzeci şi patru de ani nu poţi să duci o viaţă de femeie şi măritată şi nemăritată.

- Nu văd de ce nu; un *mariage manqué* [1] îţi potoleşte temperamentul. Tot ce mă interesează acum este să obţin o slujbă. Nu vreau să atîrn ca un bolovan de piciorul tatii. Dinny, el mai izbuteşte să se menţină la nivelul de plutire?

- Nu prea. Pînă acum ne scufundam lent, dar cu impozitele astea din ultima vreme ne ducem de-a dreptul la fund. Problema-i cum să mergi înainte fără să reduci personalul. Fierbem cu toţii în aceeaşi oală. Întotdeauna am simţit că noi şi satul sîntem una. Va trebui sau să ne scufundăm sau să înotăm împreună şi, într-un fel sau altul, vom izbuti să înotăm. Iată de unde purcede planul meu cu brutăria.

- Dacă nu găsesc altceva de lucru, pot să livrez eu marfa? Presupun că mai există vechea noastră maşină?

- Iubito, tu vei putea să ajuţi în orice fel o să-ţi facă plăcere. Dar e o treabă care trebuie abia de-acum încolo pornită. Ceea

---

1. Căsnicie ratată (fr.).

ce o să dureze pînă după Crăciun. Între timp, vor avea loc alegerile.

- Cine-i candidatul nostru?

- Se numește Dornford, un om nou, foarte de treabă.

- N-o să aibă nevoie de agenți electorali?

- Cum să nu!

- Perfect! Asta va fi o ocupație pentru început. Guvernul ăsta Național face vreo treabă?

- Vorbesc cu toții despre "îndeplinirea sarcinilor" dar deocamdată nu ni se spune în ce fel.

- Presupun că în momentul în care vor avea de înfăptuit un plan constructiv, or să înceapă să se mănînce între ei. Dar asta mă depășește. Eu pot foarte bine să cutreier ținutul strigînd: "Votați cu Dornford!" Ce mai face mătușa Em?

- Vine mîine la noi pentru o bucată de vreme. Ne-a scris pe neașteptate că nu a văzut copilul; zice că e într-o dispoziție romantică, dorește "odaia preotului", și-mi cere să am grijă ca "nimeni să nu se deranjeze și să nu se țină de ea" și alte chestii de astea. E neschimbată.

- M-am gîndit adeseori la dînsa, spuse Clare. E teribil de reconfortantă.

După această discuție, urmă o lungă tăcere, în timpul căreia Dinny se gîndi la Clare și Clare se gîndi la ea însăși. La un moment dat se sătură și-și mută privirile la sora ei. Oare Dinny o fi trecut peste povestea aceea a ei, cu Wilfrid Desert, despre care Hubert îi scrisese cu atîta îngrijorare că era în toi, și cu atîta ușurare cînd se sfîrșise? Dinny ceruse ca nimeni să nu vorbească despre povestea ei, așa-i scrisese Hubert, dar asta s-a întîmplat în urmă cu un an. Oare s-ar putea hazarda s-o întrebe, sau o să-și scoată imediat ghimpii ca un arici? "Sărmana Dinny! gîndi Clare. Eu am douăzeci și patru de ani, deci ea are douăzeci și șapte!" Și rămase nemișcată, studiind profilul surorii ei. Fermecător, mai cu seamă datorită nasului cu vîrful ușor în vînt, care dădea feței o notă de aventură. Ochii îi erau la fel de frumoși ca întotdeauna, culoarea de albăstrea se menținea bine; și genele-i apăreau neașteptat de negre în comparație cu părul castaniu. Totuși, fața îi era mai trasă și pierduse ceea ce unchiul Lawrence numea pe vremuri "balonașele și clipocelile lui Dinny". "Dac-aș fi bărbat, m-aș îndrăgosti de ea, gîndi Clare; e bună. Dar cînd nu vorbește, are o față tristă". Și Clare își coborî pleoapele, iscodind-o printre gene. "Nu! Nu putea s-o întrebe!" Fața pe care o iscodea avea un soi de rezervă greu cucerită, pe care ar fi fost de neiertat

s-o tulbura.

- Iubito, i se adresă Dinny, dorești vechea ta cameră? Mi-e teamă că porumbeii s-au înmulțit teribil, și uguie chiar sub fereastra ta.

- Asta nu mă deranjează.

- Și micul dejun? Preferi să ți se aducă în cameră?

- Draga mea, nu-ți bate capul cu mine. O să mă simt extrem de prost dacă o să văd că vă dau bătaie de cap. Să fii din nou în Anglia pe o zi ca asta! Iarba e într-adevăr un lucru minunat, și ulmii, și albastrul cerului!

- Încă o singură chestiune, Clare. Preferi să le comunic eu tatii și mamei, sau ai vrea mai bine să nu le spun nimic?

Clare își strînse buzele.

- Cred că e necesar să știe că nu mă mai întorc.

- Da; și unele din motive.

- Atunci: nepotrivire de caracter.

Dinny dădu din cap.

- N-aș vrea să te socotească pe tine vinovată. Celorlalți o să le spunem că te-ai întors acasă din motive de sănătate.

- Mătușa Em? întrebă ea.

- O să am eu grijă de ea. Oricum, o să fie absorbită de copilaș. Aproape c-am ajuns.

În raza privirii se iviră mai întîi biserica din Condaford, apoi micul pîlc de case, cele mai multe cu acoperiș de stuf, care alcătuiau nucleul acestei parohii împrăștiate. Se zăreau clădirile fermei, dar nu și reședința care, clădită pe un teren mai coborît, așa cum le plăcea străbunilor, era ascunsă îndărătul copacilor.

Clare, turtindu-și nasul de geam, spuse:

- Simt un fior, Dinny; ești tot atît de îndrăgostită de casă?

- Mai îndrăgostită ca oricînd.

- E curios. Și mie mi-e dragă, dar n-aș putea locui în ea.

- Un sentiment foarte englezesc, de aici America și dominioanele. Ia tu trusa, și eu iau valiza.

Drumul, pe cărarea străjuită de ulmii stropiți cu aurul frunzelor ruginite, fu scurt și plăcut în lumina soarelui scăpătat, și sfîrși cu obișnuita năvală a cîinilor izbucnind din holul întunecat.

- Ăsta-i nou, constată Clare privind prepelicarul negru care-i adulmeca ciorapii.

- Da, Foch. A semnat cu Scaramouche Pactul Kellogg.[1]

așa încît nu-l respectă. Iar eu sînt un fel de Manciuria.

Dinny deschise larg ușa salonului.

- Mamă, iat-o!

Înaintînd spre maică-sa, care stătea în picioare zîmbind, palidă și fremătînd, Clare simți pentru prima oară un nod în gît. Să te întorci acasă așa cum se întorcea ea, și să le tulburi pacea!

- Ei, mămico scumpă, iată-ți oița rătăcită, spuse ea. Arăți neschimbată. Domnul să te binecuvînteze.

Desfăcîndu-se din calda-i îmbrățișare, Lady Cherrell își privi cu sfială fiica și-i spuse:

- Tata-i în birou.

- Îl aduc eu, interveni Dinny.

În încăperea sărăcăcioasă, cu atmosfera ei milităroasă și austeră, generalul își făcea de lucru cu un dispozitiv născocit de el pentru economisirea timpului la îmbrăcarea pantalonilor și a cizmelor de călărie.

- Ei? întrebă.

- E bine, scumpule, Clare e bine, dar a avut loc o ruptură, și mi-e teamă că definitivă.

- Asta-i rău, rosti generalul încruntîndu-se.

Dinny îl luă de revere.

- Nu-i din vina ei. Dar în locul tău, nu i-aș pune nici o întrebare, tăticule. Hai să considerăm că a venit doar într-o vizită; și să i-o facem cît mai plăcută cu putință.

- Ce a făcut individul ăla?

- Oh! Felul lui de-a fi. Știam că are o vînă de cruzime în el.

- Cum adică... știai, Dinny?

- Zîmbetul... buzele lui...

Generalul scoase un oftat stingherit.

- Hai să mergem, urmă el. Îmi povestești mai tîrziu.

Față de Clare se arătă deliberat vesel și deschis, evitînd să-i pună alte întrebări decît despre Marea Roșie și despre priveliștile din Ceylon, în legătură cu care cunoștințele lui se limitau doar la miresmele picante de pe coastă și la o plimbare în grădinile Cinnamon din Colombo. Clare, emoționată încă de

---

1. Pactul Kellog-Briand, semnat în august 1928 între Aristide Briand, ministrul de Externe al Franței, și Frank Kellog, secretar de stat al S.U.A., obliga toate țările participante să rezolve problemele internaționale numai pe cale pașnică. A fost încălcat în 1931 de Japonia care a cucerit Manciuria.

întîlnirea cu mama ei, îi era recunoscătoare pentru reticența pe care o manifesta. Reuși curînd să se retragă în camera ei unde valizele îi și fuseseră despachetate. Rămase în picioare în fața lucarnei, ascultînd uguitul porumbeilor, fîșîitul și fîlfîitul brusc al aripilor bătînd aerul, în grădina împrejmuită cu gard de tisă. Soarele, foarte coborît, își mai cernea cîteva raze prin frunzișul unui ulm. Nu adia nici o suflare de vînt și nervii ei sorbeau odihnă din liniștea înfiorată de porumbei, parfumată de miresme atît de deosebite de cele ale Ceylonului. Aerul natal, minunat de sănătos, de proaspăt și de casnic, străbătut de un vag miros de frunze arse! Vedea firul de fum albăstrui despletindu-se din locul unde grădinarii aprinseseră un foc de vreascuri, în livadă. Și pe dată își aprinse și ea o țigară. În acest simplu gest se reflecta Clare întreagă. Niciodată în stare să guste odihna și nemișcarea, era întruna în căutarea acelei senzații savuroase ce pare mereu să scape firilor de felul ei. Un porumbel cocoțat pe streașina acoperișului povîrnit o urmărea cu un ochi mic, negru și catifelat, ciugulindu-și ușor penele. Era alb și frumos și avea mîndria propriei lui înfățișări; ca și duhul pitic și rotund, care-și presărase la rădăcină o jerbă de frunze, picate cu fața-n jos, smălțuind iarba cu paiete. Ultimele scîntei de soare pîlpîiau printre puținele frunze îngălbenite, aninate încă de ramuri, așa încît copacul părea învăluit de o vrajă. Șaptesprezece luni trecuseră de cînd stătuse ultima oară la această fereastră, privind dudul, poenile și pădurile ce se profilau în depărtări. Șaptesprezece luni de cercuri străine, de copaci străini, de mirosuri, de sunete, de ape străine. Totul fusese nou, excitant, ispititor, nemulțumitor. Fără odihnă. Nici un strop de odihnă în casa cea albă, cu veranda spațioasă, în care locuise la Kandy. La început îi plăcuse, pe urmă începuse să se întrebe dacă îi place, pe urmă știuse că nu-i place și în cele din urmă o urîse. Și acum, totul se sfîrșise, era din nou acasă. Scutură scrumul țigării, își dezmorți brațele, și porumbelul se îndepărtă cu un fîlfîit de aripi.

III

Dinny "avea grijă" de mătuşa Em. Ceea ce nu era foarte simplu. Cu oamenii obişnuiţi te lansezi în întrebări şi răspunsuri şi treaba-i gata. Dar cu Lady Mont, cuvintele nu puteau avea consecuţie logică. Stătea cu un săculeţ de verbină în mînă, trăgînd parfumul pe nări, în timp ce Dinny îi desfăcea valizele.

- E minunat, Dinny. Clare e cam galbenă la faţă. Nu-i însărcinată, nu?

- Nu, scumpo.

- Păcat! Cînd am fost noi în Ceylon, toată lumea avea copii. Şi puii de elefant, atît de fermecători! În camera asta ne jucam întotdeauna de-a preotul catolic care era hrănit cu ajutorul unui coş lăsat în jos de pe acoperiş. De obicei, taică-tu se cocoţa pe acoperiş, şi eu făceam pe preotul. Dar niciodată nu găseai ceva bun de mîncat în coş. Mătuşă-ta Wilmet stătea ascunsă într-un copac ca să ne strige "cuue!" în caz c-ar fi apărut protestanţii.

- Strigăt prematur, mătuşă Em. Pe vremea reginei Elisabeta, Australia nu fusese încă descoperită.

- Nu. Lawrence spune că pe vremea aceea protestanţii erau nişte diavoli. Dar la fel erau şi catolicii. Şi mahomedanii.

Dinny tresări şi-şi ascunse faţa pe după un portjartier.

- Unde să-ţi pun lenjeria?

- Indiferent unde, numai să fie la vedere. Nu te mai apleca atîta. Toţi erau nişte diavoli pe atunci. Se purtau îngrozitor cu animalele. Clare s-a simţit bine în Ceylon?

Dinny se ridică ţinînd un maldăr de rufărie pe braţ.
- Nu prea.
- De ce? Ficatul?
- Mătuşico, dacă-ţi spun, nu-i aşa că n-ai să repeţi nimănui în afară de unchiul Lawrence şi de Michael? S-a petrecut o ruptură.
Lady Mont îşi îngropă nasul în săculeţul cu verbină.
- Oh! făcu ea. Se vedea după mutra maică-si. Tu crezi în "cum e mama aşa-i şi fiul"?
- Nu prea.
- De la început mi-am zis că şaptesprezece ani e o prea mare diferenţă de vîrstă, Dinny. Lawrence spune că lumea exclamă: "Ah! Jerry Corven!" şi că pe urmă nu mai adaugă nimic. Dar ce-a fost între ei?
Dinny se aplecă deasupra unui sertar şi rîndui rufăria.
- Nu pot da amănunte, dar se pare că-i o bestie.
Lady Mont vîrî săculeţul în sertar, murmurînd:
- Biata Clare!
- Aşadar, mătuşico, s-a întors acasă din motive de sănătate.
Lady Mont se aplecă pe deasupra unei vaze cu flori.
- Boswell şi Johnson le numesc "ochiul Domnului". N-au miros. Şi ce boală ar putea să aibă Clare? Nervii?
- Clima, mătuşico.
- Dar atîţia anglo-indieni se duc mereu într-acolo, Dinny.
- Ştiu, dar asta-i scuza de moment. Lucrurile vor trebui să se lămurească într-un fel. Aşa încît te rog nici lui Fleur să nu-i sufli o vorbă.
- Fleur o să ştie indiferent că-i spun eu sau nu. Aşa-i ea. Clare are vreun curtezan?
- O, nu!
Dinny luă în mîini un capot purpuriu şi-şi aduse aminte de expresia tînărului aceluia cînd le spusese la revedere.
- Pe puntea vaporului, nimic? murmură mătuşa ei cu îndoială.
Dinny schimbă vorba.
- Unchiul Lawrence e foarte preocupat de politică în momentul de faţă?
- Da, e atît de plicticos! Lucrurile sînt întotdeauna plicticoase cînd stai să le discuţi. Candidatul vostru de aici e serios, aşa ca Michael?
- E nou, dar o să facă treabă.
- Căsătorit?

- Nu.

Lady Mont își înclină ușor capul pe un umăr și-și cercetă nepoata pe sub pleoapele pe jumătate lăsate.

Dinny scoase ultimul obiect din valiză. O cutie de antiflogistină.

- Asta nu-i un obicei englezesc, mătușico.

- Pentru piept. Della mi le pune. Le iau de ani de zile. Ai stat de vorbă în particular cu candidatul vostru?

- Da.

- Câți ani are?

- Sub patruzeci, aș spune.

- Mai face și altceva în afară de politică?

- E avocat.

- Cum îl cheamă?

- Dornford.

- Cînd eram eu fată am cunoscut cîțiva Dornford. Unde a fost? Ah! La Algeciras! Era colonel la Gibraltar.

- Presupun c-o fi fost taică-su.

- Deci n-are bani.

- Numai ce cîștigă la bară.

- Dar nu prea cîștigă... cînd au sub patruzeci de ani.

- El cîștigă, cred.

- Energic?

- Foarte.

- Blond?

- Nu, brun. Anul ăsta a cîștigat proces după proces. Spune-mi, iubito, vrei să-ți facem focul acum sau rabzi pînă te îmbraci pentru cină?

- Rabd. Vreau să văd copilul.

- Foarte bine, cred că tocmai l-a scos din cărucior. Sala de baie e la capătul scărilor, te aștept în odaia copiilor.

Odaia copiilor era aceeași încăpere joasă, cu ferestre zăbrelite, în care și Dinny și mătușa Em își formaseră primele impresii asupra acestui caleidoscop bizar care se numește viață; aici exersa acum bebelușul primii pași. N-ar fi putut încă spune cu certitudine dacă atunci cînd va crește va fi un Charwell sau un Tasburgh. Doica, mătușa și stră-mătușa se așezară într-un triunghi plin de admirație, pentru ca bebelușul să poată cădea alternativ în brațele lor întinse.

- Nu gingurește, constată Dinny.

- Dimineața gingurește, domnișoară.

- Cade! strigă Lady Mont.

- Nu plînge, puișor!

- Nu plînge niciodată, domnişoară!

- Seamănă cu Jean. Eu şi Clare plîngeam pe ruptelea pînă pe la vreo şapte ani.

- Eu am plîns pînă pe la cincisprezece ani, şi apoi am reînceput pe la patruzeci şi cinci, spuse Lady Mont. Dumneata plîngi, doică?

- Noi am fost o familie prea numeroasă, doamnă. N-aveam loc de plîns.

- Dădaca a avut o mamă foarte frumoasă, şi-s cinci surori bune ca pîinea caldă.

Obrajii îmbujoraţi ai doicii se rumeniră şi mai tare, îşi lăsă bărbia în piept, zîmbind timid ca o fetişcană.

- Băgaţi de seamă să nu rămînă cu picioarele strîmbe, le sfătui Lady Mont. Gata, ajunge cu tropăitul.

Doica, luînd copilaşul care se încăpăţîna să se zbenguie, îl aşeză în pătuc, de unde micuţul se încruntă solemn la Dinny, care comentă:

- Mama nu mai poate după el. Zice c-o să semene cu Hubert.

Lady Mont emise un sunet presupus să placă bebeluşilor.

- Jean cînd se întoarce acasă?

- Nu înainte de viitorul concediu al lui Hubert.

Privirile Lady-ei Mont poposiră asupra nepoatei ei.

- Pastorul spune că Alan mai are de stat un an la baza aceea din China.

Dinny, care scutura un şirag de mărgele peste capul copilaşului, nu dădu nici o atenţie spuselor mătuşii ei. Din acea seară de vară a anului care trecuse, cînd se întorsese acasă după plecarea lui Wilfrid, nu mai făcuse şi nu mai îngăduise să se facă vreo aluzie la sentimentele ei. Nimeni, poate că nici ea singură, nu mai ştia ce se petrece în inima ei. Ca şi cum nici n-ar mai fi avut inimă. Atît de îndelung, şi cu atîta seriozitate se împotrivise durerii, încît inima i se înfundase undeva în adîncurile umbroase ale fiinţei, unde abia dacă-i mai simţea bătăile.

- Mătuşico, acum ce-ai vrea să faci? Copilul trebuie să se culce.

- Condu-mă prin grădină.

Coborîră şi ieşiră pe terasă.

- Ah! exclamă Dinny îngrozită. Glover a scuturat frunzele dudului. Erau atît de frumoase, tremurînd pe ramuri şi aşternîndu-se în cunună pe iarbă... Efectiv, grădinarii n-au simţul frumosului.

- Nu le place să măture. Unde-i cedrul pe care l-am plantat eu cînd aveam cinci ani?

Îl descoperiră după colţul unui zid vechi, un tinerel în plină dezvoltare, numărînd doar vreo şaizeci de ani, cu ramuri plate, poleite de lumina domoală a asfinţitului.

- Mi-ar plăcea să mă îngropaţi sub el, Dinny. Dar presupun că n- o s-o faceţi. Ar fi un culcuş stufos.

- Eu aş vrea să fiu incinerată şi împrăştiată în vînt. Ia priveşte-i cum ară cîmpul. Îmi place mişcarea lentă a cailor, profilaţi pe fundalul copacilor.

- Mugetul vacilor, zise Lady Mont, fără vreo legătură.

Un dangăt slab veni dinspre răsărit, de la o turmă de oi.

- Ascultă, mătuşico!

Lady Mont îşi petrecu braţul pe sub cel al nepoatei sale.

- M-am gîndit de multe ori că mi-ar plăcea să fiu o capră, mărturisi ea.

- Dar nu în Anglia, priponită de un ţăruş şi păscînd pe un petic împuţit.

- Ba nu, cu o talangă de gît, sus pe munte. Un ţap, cred, ca să nu mă mulgă.

- Vino să vezi straturile de flori, mătuşico. Desigur, acum n-avem altceva decît dalii, primule, crizanteme, margarete de toamnă, ciciumărese.

- Dinny, rosti Lady Mont dintre dalii, în legătură cu Clare... Se spune că acum e foarte uşor să divorţezi.

- Atîta timp cît nu încerci, presupun că aşa e.

- Părăsire de domiciliu, şi aşa mai departe.

- Da, dar trebuie ca tu să fii cel părăsit.

- Mă rog, zici că el a obligat-o.

- Nu-i acelaşi lucru, scumpo.

- Avocaţii fac atîta caz de lege... Îţi aminteşti de magistratul ăla cu nas lung din procesul de extrădare al lui Hubert?

- O, dar pînă la urmă s-a dovedit foarte uman.

- Cum adică?

- I-a declarat ministrului de Interne că Hubert spune adevărul.

- Teribilă chestie a fost, dar e plăcut să-ţi aduci aminte.

- Pentru că s-a sfîrşit cu bine, adăugă Dinny repede.

Lady Mont stătea locului, privind-o cu tristeţe.

Şi Dinny, examinînd florile, spuse deodată:

- Mătuşă Em, într-un fel sau altul, şi pentru Clare lucrurile vor trebui să se isprăvească cu bine.

IV

Obiceiul cunoscut sub numele de propagandă electorală, mai ciudat în realitate decît sună propriu-i nume, era în toi în împrejurimile Condafordului. Fiecare sătean fusese invitat să-și dea seama cît de potrivit ar fi să voteze cu Dornford, și cît de la fel de potrivit ar fi să voteze cu Stringer. Fuseseră îndemnați, în mod public și zgomotos, de doamne aflate în mașini, de doamne coborîte din mașini, ba chiar de voci țîșnite din megafoane în intimitatea caselor lor. Prin ziare și manifeste fuseseră imboldiți să înțeleagă că numai ei, sătenii, pot salva țara. Li se ceru să voteze devreme, numai să voteze des nu li se ceru. În centrul atenției lor se ivise o uluitoare dilemă: anume, ori cu cine ar vota, tot ei ar salva patria. Fuseseră sfătuiți de oameni care păreau să cunoască orice, în afară de felul cum ar putea fi salvată patria. Nici candidații, nici doamnele din alaiul lor, nici misterioasele voci fără trup, nici fițuicile nu făcuseră cea mai mică încercare de a le lămuri acest mister. Era mai bine așa pentru că, în primul rînd, nimeni nu avea habar. Și, în al doilea rînd, de ce să intri în amănunte particulare, cînd te poți sluji de generalități? De ce să atragi atenția asupra faptului că generalul e alcătuit din amănunte particulare; sau asupra certitudinii politice că promisiunea nu devine niciodată fapt concret? Mai bine, infinit mai bine, să faci afirmații vagi și vaste, să-i insulți pe adversari și să-i numești pe alegători cei mai teferi la minte și cei mai de încredere oameni din lume.

Dinny nu făcea propagandă electorală. Zicea că nu se pricepe, şi poate că în sinea ei era conştientă de caracteristicile datinii. Clare, chiar dacă observa ironia acestei trebi, avea grijă să se abţină. O ajuta mult felul în care fiecare privea lucrurile. Oamenii fuseseră dintotdeauna supuşi propagandei electorale, şi aşa vor mai fi. Nu însemna decît un divertisment inofensiv pentru urechile lor, ceva ca bîzîitul muştelor care nu înţeapă. Cît despre voturi, şi le vor da ei din cu totul alte raţiuni, pentru că şi părinţii lor votaseră înainte cu unul sau cu altul, sau pentru ceva legat de îndeletnicirile lor, de proprietarii pămînturilor, de biserica lor, de sindicatele lor; pentru că doreau o schimbare, deşi nu se aşteptau la mare lucru; şi, nu puţini aveau să voteze doar din rutină.

Clare, temîndu-se de întrebări, turuia cît mai puţin posibil şi începea repede să discute cu oamenii despre copii sau despre sănătate. În general, termina prin a întreba la ce oră le-ar conveni să fie transportaţi la vot. Notîndu-şi ora în carnet, pleca fără prea mari realizări. Fiind o Charwell, adică "cineva din partea locului", era luată de bună, şi cu toate că nu toţi o cunoşteau personal, cum era cazul lui Dinny, pentru ei făcea parte dintr-o instituţie. Condaford ar fi fost de neconceput fără familia Charwell.

În sîmbăta dinaintea alegerilor, tocmai se întorcea cu maşina acasă, venind de la îndatoririle cu care îşi omora vremea, cînd îşi auzi numele strigat de o voce pornită dintr-un mic automobil sport care-o depăşise; îl văzu pe tînărul Tony Croom.

- Tony, ce naiba faci aici?

- N-am mai putut rezista fără să te văd.

- Dar, dragul meu, e foarte hazardat să vii aici.

- Ştiu, dar te-am văzut.

- N-aveai de gînd să-mi faci o vizită acasă, nu?

- Doar dacă nu te puteam vedea altfel. Clare, arăţi minunat.

- Chiar dacă-i adevărat, nu-i un motiv să-mi strici rosturile acasă.

- Ultimul lucru pe care l-aş dori; dar trebuie să te mai văd din cînd în cînd, altfel îmi ies din minţi.

Faţa lui era atît de serioasă şi glasul atît de emoţionat, încît Clare se simţi pentru prima dată tulburată în acea zonă tocită: inima.

- Asta nu-i bine, răspunse ea, pentru că trebuie să-mi regăsesc echilibrul şi n-am nevoie de complicaţii.

- Dă-mi voie să te sărut doar o singură dată. După aceea plec fericit.

Şi mai tulburată, Clare îi întinse obrazul.

- Ei bine, fă-o repede!

Îşi lipi buzele de obrazul ei, dar cînd încercă să lunece şi pe buze, Clare se dădu îndărăt.

- Nu, Tony, acum trebuie să pleci. Dacă vrei să mă mai vezi, trebuie să ne întîlnim la Londra. Dar ce rost ar avea? Doar ca să ne simţim amîndoi nefericiţi.

- Fii binecuvîntată pentru acest "amîndoi".

În ochii cafenii ai Clarei mijí un zîmbet; ochii ei aveau culoarea cupei cu vin de Malaga ţinută în lumină.

- Ai găsit o slujbă?

- Nu există nici una.

- După alegeri, lucrurile or să se mai îndrepte. Eu una mă gîndesc să încerc la o modistă.

- Tu?

- Trebuie să fac ceva. Familia mea e la fel de strîmtorată ca toată lumea. Ei, Tony, ai spus că pleci.

- Făgăduieşte-mi că-mi dai de veste în prima zi cînd vii la Londra.

Clare încuviinţă din cap şi ambală motorul. Cînd maşina porni uşor, întoarse capul şi-i mai dărui un zîmbet.

Tony rămase cu capul în mîini pînă cînd maşina ei dispăru după o cotitură.

Garînd maşina, Clare îşi spunea "Bietul băiat!" şi gîndul acesta o făcea să se simtă mai bine. Indiferent ce situaţie ar avea din punct de vedere legal sau moral, o femeie tînără şi drăguţă respiră mai uşor cînd poate inhala parfumul adoraţiei. Poate să aibă intenţii cît se poate de serioase, dar posedă în acelaşi timp şi simţul a ceea ce i se cuvine, precum şi o repulsie pentru tot ce înseamnă irosire. În seara aceea, Clare arătă mai drăguţă şi se simţi mai fericită. Tîrziu însă, noaptea fu dominată de lună; o lună aproape plină, care se proţăpi în faţa ferestrei ei, alungîndu-i somnul. Clare coborî din pat şi dădu perdelele la o parte. Se înveli în haina de blană şi se aşeză la geam. Se lăsase o brumă îngheţată, iar peste cîmp se aşternuse o pîclă lînoasă. Ulmii înalţi, cu contururi zdrenţuite, păreau să plutească uşor în albul alburiu. Pămîntul îi era străin, ca şi cum picase din lună. Clare se înfioră. Poate să fi fost frumos, dar era o privelişte rece, stranie; o vrajă glacială. Gîndul o purtă la nopţile de la Marea Roşie, cînd zăcea cu aşternuturile zvîrlite de pe ea, cînd pîna şi luna părea că frige.

Pe puntea vasului lumea "vorbise" despre ea şi Tony, avusese destule dovezi, dar nu se sinchisise. Şi de ce să se fi sinchisit? Nici măcar n-o sărutase în tot acel răstimp. Nici chiar în seara când venise în salonaşul ei şi-i arătase fotografiile, şi stătuseră de vorbă. Băiat drăguţ, modest şi un adevărat gentleman! Şi dacă se îndrăgostise de ea, n-avea ce-i face, în fond nu încercase să-i sucească minţile. Cît despre ceea ce avea să urmeze, viaţa trece întotdeauna peste tine, orice-ai face! Lucrurile trebuie lăsate să se desfăşoare de la sine. N-are nici un sens să iei hotărîri, să faci planuri, să-ţi impui ceea ce se numeşte "o linie de conduită". Încercase aşa ceva cu Jerry. Se cutremură, apoi izbucni în rîs, după care se lăsă cuprinsă de o furie rigidă. Nu! Dacă Tony se aştepta ca ea să-i cadă în braţe, judeca greşit. Iubirea senzuală! Îi cunoştea toate tainele. Nu, mulţumesc! Devenise frigidă, ca acest clar de lună! Imposibil să vorbească despre asemenea lucruri chiar cu maică-sa, indiferent ce-ar gîndi dînsa şi tata.

Dinny trebuie să le fi dat vreo explicaţie, pentru că se purtaseră cu ea cît se poate de discret. Dar nici măcar Dinny nu ştia. Nimeni nu va şti, niciodată! De-ar fi avut nişte bani, totul ar fi fost lipsit de importanţă! "Viaţă ruinată" şi altele de-alde astea erau palavre demodate. Viaţa poate fi oricînd amuzantă dacă ştii s-o faci astfel. N-avea de gînd să lîncezească cu inima cătrănită. Departe de ea aşa ceva! Dar avea nevoie de bani. Tremura, deşi era învelită în blană. Clarul de lună părea s-o pătrundă pînă la os. Ah, casele astea vechi, fără încălzire centrală, pentru că nu le dădea mîna s-o instaleze. În momentul cînd se va termina cu alegerile o să plece la Londra, să facă investigaţii. S-ar putea ca Fleur să-i recomande ceva. Dacă modistele nu prea aveau perspective, ar putea să şi ia o slujbă ca secretară a unui om politic. Ştia să bată la maşină, cunoştea bine limba franceză, avea un scris citeţ. Putea să conducă maşina, să stăpînească un cal. Ştia tot ce-i nevoie în legătură cu viaţa la ţară, cu manierele, cu protocolul. Trebuie să existe o sumedenie de membri ai Parlamentului care să aibă nevoie de cineva de felul ei, cineva care să-i înveţe cum să se îmbrace, cum să refuze un cutare sau cutare lucru fără să se supere pe nimeni, şi care, în general, să le rezolve toate dilemele. Şi mai avea destulă experienţă în creşterea cîinilor, şi oarecare experienţă în ce priveşte florile, se pricepea mai ales la aranjarea lor în vaze şi cupe. Şi dacă se punea problema unor noţiuni politice, le putea toci şi pe astea.

Şi aşa, în acel efemer clar de lună glacial, Clare nu-şi imagina cum s-ar putea dispensa cineva de serviciile ei. Cu un salariu şi cu venitul ei de două sute de lire pe an, s-ar descurca foarte bine. Luna, alunecată acum pe după un ulm, nu mai părea la fel de răscolitor impersonală, ci avea mai curînd un aer intrigat, pîndind cu un ochi conspirativ printre ramurile încă frunzoase. Clare se strînse singură în braţe, schiţă cîţiva paşi de dans ca să-şi încălzească picioarele şi se vîrî din nou în pat...

Tînărul Croom, în maşinuţa sport împrumutată, se întorsese la Londra cu o modestă viteză de şaizeci de mile pe oră. Primul sărut pe care-l depusese pe obrazul rece, dar radios al Clarei, îi dăduse un uşor delir. Însemna un uriaş pas înainte. Nu era un tînăr vicios. Faptul că femeia pe care o iubea era căsătorită nu constituia pentru el un avantaj. Nu-şi pusese întrebarea dacă sentimentele lui ar fi fost la fel de înflăcărate în cazul cînd Clare n-ar fi fost măritată. Deosebirea subtilă ce se infiltrează în farmecul unei femei care a cunoscut amorul fizic şi impulsul pe care acest fapt îl infuzează simţurilor unui bărbat constituie o chestiune mai curînd pentru un psiholog decît pentru un tînăr onest, îndrăgostit cu adevărat pentru prima oară în viaţă. O dorea, ca soţie dacă ar fi fost cu putinţă; şi dacă nu, în orice fel. Zăcuse trei ani în Ceylon, muncise din greu şi întîlnise foarte puţine femei albe, în nici un caz una care să-l intereseze. Îşi canalizase deci pasiunea în jocul de polo, şi întîlnirea lui cu Clare avusese loc exact în momentul cînd pierduse şi slujba şi jocul de polo. Clare îi umpluse un vid imens. Dar, ca şi lui Clare, i se punea aceeaşi problemă a banilor, poate chiar mai acut.

Economisise vreo două sute de lire şi trebuia să tragă de ele pînă avea să găsească o slujbă. După ce readuse maşina în garajul prietenului său, chibzui unde ar putea să mănînce mai ieftin şi se decise pentru club. Practic, acolo-şi ducea existenţa, cu excepţia unei cămăruţe în Ryder Street, unde dormea şi îşi lua micul dejun alcătuit din ceai şi ouă fierte. O cameră simplă, la parter, mobilată cu un pat şi un şifonier, şi dînd spre calcanul altei clădiri; genul de cameră pe care o găsise tatăl lui cînd venise la Londra prin 1890 şi voise să doarmă şi să-şi ia micul dejun la preţ redus.

În serile de sîmbătă clubul "The Coffe House" era pustiu, cu excepţia cîtorva militari obişnuiţi să-şi petreacă week-end-ul în St. James's Street.

Tînărul Croom comandă cina alcătuită din trei feluri pe

care le mîncă pînă la ultima fărîmitură. Bău o bere amară şi se duse în fumoar să savureze o pipă. Gata să se înfunde într-un fotoliu, văzu stînd în picioare în faţa focului un bărbat înalt, cu sprîncene negre, încruntate, şi o mică mustaţă albă; îl examina printr-un monoclu cu ramă de baga. Acţionînd sub impulsul îndrăgostitului care tînjeşte după orice are vreo legătură cu aleasa inimii lui, i se adresă:

- Scuzaţi-mă, domnule, nu sînteţi Sir Lawrence Mont?

- Asta e convingerea mea de o viaţă.

Tînărul Croom zîmbi.

- În cazul acesta, domnule, am cunoscut-o pe nepoata dumneavoastră, Lady Corven, în timp ce se înapoia din Ceylon. Mi- a povestit că sînteţi membru al acestui club. Numele meu este Croom.

- Ah! exclamă Sir Lawrence scăpînd monoclul din ochi. Cred că l-am cunoscut pe tatăl dumitale, a fost membru constant aici, înainte de război.

- Da, şi m-a înscris şi pe mine la naştere. Cred că sînt cel mai tînăr membru al clubului.

Sir Lawrence încuviinţă.

- Şi deci ai cunoscut-o pe Clare? Ce mai face?

- Cred că foarte bine, domnule.

- Haide să ne aşezăm şi şi să discutăm despre Ceylon. Doreşti un trabuc?

- Mulţumesc, domnule, îmi fumez pipa.

- O cafea? Chelner, două cafele. Soţia mea a plecat la Condaford, în vizită la familia Clarei. Drăguţă fată!

Observîndu-i ochii negri, ca de becaţă, fixaţi asupră-i, tînărul Croom îşi regretă impulsul. Se înroşi, dar răspunse vitejeşte:

- Da, domnule, o găsesc încîntătoare.

- Pe Corven îl cunoşti?

- Nu, răspunse tînărul Croom scurt.

- L-un tip deştept. Îţi place în Ceylon?

- O, da. Dar Ceylonului nu-i plac eu.

- Nu te mai întorci?

- Mi-e teamă că nu.

- A trecut mult de cînd am fost pe acolo. India m-a cam sufocat. În India ai fost?

- Nu, domnule.

- Greu de spus în ce măsură poporul indian doreşte într-adevăr să se rupă de metropolă. Şaptezeci la sută sînt ţărani! Ţăranii doresc o viaţă liniştită şi condiţii de stabilitate.

îmi aduc aminte că înainte de război erau în Egipt mari mişcări naţionale, dar felahii ţineau toţi cu Kitchener şi cu orînduirea stabilă britanică. L-am luat înapoi pe Kitchener, iar în timpul războiului i-am făcut să guste instabilitatea, aşa că acum au căzut în cealaltă extremă. Cu ce te-ai ocupat în Ceylon?

- Am condus o plantaţie de ceai. Dar s-au pus pe economii, au contopit trei plantaţii, aşa că n-a mai fost nevoie de mine. Credeţi că va avea loc vreo ameliorare a situaţiei, domnule? Nu mă pricep la problemele economice.

- Nimeni nu se pricepe. Există zeci de cauze ale prezentei stări de lucruri, şi lumea încearcă întotdeauna să le reducă la una singură. Să luăm de pildă Anglia: se poate vorbi de prăbuşirea comerţului cu Rusia, de independenţa relativă a ţărilor europene, de îngustarea simţitoare a comerţului cu India şi China, de creşterea necesităţilor vieţii interne de la război încoace; apoi sporirea cheltuielilor naţionale de la două sute de milioane la opt sute de milioane, ceea ce înseamnă un minus de aproape şase sute de milioane în posibilităţile de plată a mîinii de lucru. Cînd se afirmă că supraproducţia ar fi cauza stării actuale, de bună seamă că aceasta nu se aplică în cazul nostru. De mult n-am mai avut noi o producţie atît de redusă ca acum. Şi pe urmă e dumpingul, şi şocant de proasta organizare, şi deficienta desfacere a puţinelor bunuri alimentare pe care le producem. Şi mai e deprinderea noastră de a gîndi că "toate se aranjează peste noapte", şi atitudinea noastră generală de copil răsfăţat. Mă rog astea sînt cauzele specifice Angliei, deşi necesităţile de viaţă foarte ridicate şi atitudinea de copil răsfăţat sînt proprii şi Americii.

- Şi care sînt celelalte cauze specifice Americii, domnule?

- Americanii, de bună seamă, au o supraproducţie pe care au supraspeculat-o. Şi s-au ridicat atît de mult cerinţele de trai încît au ajuns să-şi ipotecheze viitorul, sistemul de plăţi în rate şi aşa mai departe. Şi apoi ei clocesc aurul, ori aurul nu scoate pui. Şi, mai mult decît atît, nu realizează că banii pe care i-au împrumutat Europei în timpul războiului erau, practic, banii pe care ei i-au stors de pe urma războiului. Cînd se vor arăta de acord cu anularea datoriilor, atunci vor fi de acord şi cu ameliorarea generală, inclusiv a lor.

- Dar se vor arăta vreodată de acord?

- Cînd e vorba de americani nu ştii niciodată cum or să reacţioneze, sînt mai flexibili decît noi, cei din lumea veche. Sînt capabili de fapte mari, chiar dacă o fac în interesul lor. Şi acum eşti fără slujbă?

- Teribil de exact.
- Ce-ai făcut în trecut?
- Am fost la Wellington și doi ani la Cambridge. Pe urmă mi s-a oferit plantația asta de ceai și m-am repezit ca o pasăre.
- Cîți ani ai?
- Douăzeci și șase.
- Cam ce ți-ar plăcea să faci?

Tînărul Croom se trase spre marginea fotoliului.

- Ca să vă spun drept, domnule, aș încerca orice. Dar sînt foarte priceput la cai. M-am gîndit că aș putea lucru cu un antrenor de cai de curse; sau cu un crescător; sau să devin profesor de călărie.
- Asta-i o idee. E curios cu caii, pe măsură ce ies din modă revin la modă. O să stau de vorbă cu vărul meu Jack Muskham, e crescător de cai de rasă. Și are o idee fixă cu reintroducerea sîngelui arab în rasele englezești. De fapt a și obținut niște iepe arabe. S-ar putea să aibă nevoie de un ajutor.

Tînărul Croom se aprinse la față și zîmbi.

- Sînteți mai mult decît amabil, domnule. Ar fi ideal. Am avut niște ponei arabi la polo.
- Da, murmură Sir Lawrence îngîndurat, nu știu dacă există ceva să-mi stîrnească mai multă simpatie decît un om care dorește cu adevărat o slujbă și n-o poate găsi. În orice caz, trebuie să așteptăm mai întîi sfîrșitul alegerilor. Dacă socialiștii nu-s puși pe fugă, s-ar putea ca marii crescători de cai să fie obligați să-și transforme herghelille în conserve de carne. Ia imaginează-ți să ai un cîștigător al Derby-ului, pe pîine de secară cu unt, ca sandviș la ceai, adevărat "Gentleman's Relish"[1].

Se ridică în picioare.

- Acum, să-ți urez noapte bună. Trabucul o să mă țină exact pînă ajung acasă.

Tînărul Croom se ridică la rîndul lui și rămase în picioare pînă cînd silueta uscățivă și mobilă dispăru.

"Colosal de simpatic bătrîn!" își spuse în sinea lui, și, cufundat în adîncurile fotoliului, se resemnă la speranța și la chipul Clarei încețoșat de fumul pipei.

---

1 Pastă picantă pentru prepararea sandvișurilor.

V

În acea seară rece și picloasă, pe care toate ziarele, de comun acord, au numit-o "istorică", familia Charwell era așezată în salonul de la Condaford în jurul aparatului de radio portativ, primit în dar de la Fleur. Face-se-va auzit "glasul paradisului" sau Ceasornicul Dezastrului care le numără ceasurile? Toți cei cinci aflați acolo erau solemn convinși că viitorul Marii Britanii atîrnă în cumpănă; convinși, de asemenea, că în convingerile lor nu se amestecă nici un spirit de clasă sau de partid. Starea lor sufletească era guvernată, credeau ei, de patriotism pur, detașat de orice gînd la interesele materiale.

Și dacă, gîndind astfel, se înșelau, la fel se înșelau o sumedenie de alți britanici. Ca să fim drepți, prin mintea lui Dinny adia gîndul: "Oare știe cineva cu adevărat ce poate salva țara și ce nu?" Dar chiar și pentru ea fluxul timpului și al vieții, în rostogolirea sa implacabilă, dezrădăcinînd și remodelînd existențele națiunilor, era la fel de imprevizibil. Ziarele și politicienii își împliniseră opera și marcaseră și în mintea ei acest moment ca un punct de cotitură. Îmbrăcată într-o rochie verde-marin, ședea lîngă "cadoul de la Fleur", așteptînd să-i deschidă butoanele la zece fix și să-i modereze stridențele. Mătușa Em lucra la o nouă piesă de tapiserie franțuzească, profilul ei ușor acvilin fiind accentuat de ochelarii cu rame de baga. Generalul sucea și răsucea nervos ziarul "The Times", consultîndu-și întruna ceasul de buzunar. Lady Charwell ședea liniștită, ușor înclinată în față, ca o elevă la școala duminicală

înainte de a ști sigur că nu va fi ascultată. Iar Clare se trîntise pe sofa, cu cîinele Foch la picioare.

- Dinny, e timpul, făcu generalul; deschide chestia aia.

Dinny răsuci un buton, și "chestia aia" izbucni în acorduri de muzică.

Inele pe degete și la picioare clopoței.
Noi stîrnim muzică oriunde ne vrei,

murmură ea.

Muzica se opri și vocea crainicului rosti:

- Primul rezultat parțial al alegerilor: Hornsey... partidul conservator, situația neschimbată.

Generalul emise un "Hm!" și muzica reîncepu.

Mătușa Em, privind la aparat, zise:

- Aranjează-l, Dinny. Hîrîitul ăsta!

- L-a avut de la bun început, mătușico.

- La al nostru nu știu ce meșterește Blore cu o monedă de un penny. Unde-i Hornsey, în insula Wight?

- În Middlesex, iubito.

- Ah, da! Mă gîndeam la Marea Sudului. Uite, anunță din nou.

- Alte rezultate parțiale ale alegerilor... Partidul conservator, în avantaj față de partidul laburist... Partidul conservator număr neschimbat de voturi... Partidul conservator în avantaj față de cel laburist.

Generalul emise un "Hm!" și muzica începu din nou.

- Ce majoritate zdrobitoare! exclamă Lady Mont. Îți crește inima.

Clare se ridică de pe sofa și se ghemui pe un taburet, la genunchii maică-si. Generalul scăpă "The Times" din mîini. "Vocea" vorbi iar:

- ...Partidul național liberal în avantaj față de partidul laburist... Partidul conservator număr neschimbat de voturi... Conservatorii în avantaj față de laburiști.

Iar și iar muzica izbucnea și se stingea, și vocea vorbea.

Fața lui Clare căpătă o expresie tot mai vioaie și, deasupra ei, chipul palid și blînd al Lady-ei Charwell oglindea un zîmbet neîntrerupt. Din cînd în cînd, generalul scotea cîte un "Pe Dumnezeul meu!" sau un "Asta e ceva!"

Iar Dinny gîndea: "Bieții laburiști!"

Și "glasul paradisului" continua să se facă auzit.

- Copleșitor! zise Lady Mont. Mie mi s-a făcut somn.

- Du-te la culcare, mătuşico. Cînd urc, îţi strecor un bilet pe sub uşă.

Lady Charwell se retrase la rîndul ei. După ce ieşiră din încăpere, Clare se trînti din nou pe sofa şi păru să fi adormit. Generalul stătea drept în picioare, hipnotizat de trîmbiţa victoriei. Dinny, cu picioarele încrucişate şi ochii închişi, se gîndea: "Oare o să se schimbe într-adevăr ceva? Şi dacă da, ce-mi pasă mie? Unde-i el? Oare ascultă ca şi noi? Unde? Unde?" Mai puţin des în ultima vreme, dar încă destul de des, o cuprindea dorul de Wilfrid. În cele şaisprezece luni de cînd o părăsise, nu găsise nici un mijloc de a afla vreo veste. Din cîte ştia ea, putea să fi şi murit. O dată, doar o singură dată, îşi călcase hotărîrea de a nu vorbi despre nefericirea ei şi-l întrebase pe Michael. Compson Grice, editorul lui Wilfrid, primise pare-se o scrisoare de la el expediată din Bangkok, în care-l anunţa că se simte bine şi că a reînceput să scrie. Asta se petrecuse cu nouă luni în urmă. Vălul, din care se ridicase un infim colţişor, căzuse din nou. Durerea, mă rog, cu durerea se obişnuise.

- Tată, e ora două. Evident că lucrurile se vor desfăşura la fel şi mai departe. Clare a adormit.

- N-am adormit, răspunse Clare.

- Dar ar trebui să dormi. Îi dau drumul lui Foch, să-şi facă plimbarea, şi după aceea ne ducem cu toţii la culcare.

Generalul se ridică.

- E suficient, şi suficient e un lucru foarte bun. Cred că-i mai bine să ne culcăm.

Dinny deschise uşa de sticlă şi-l privi pe Foch zburdînd într-un simulacru de entuziasm. Era rece, şi din pămînt se ridicase un abur ceţos; închise uşa. Dacă n-ar fi închis-o, Foch ar fi renunţat la ritualul lui şi, cu acelaşi entuziasm, dar mai bine simulat, s-ar fi întors înăuntru. După ce-şi sărută tatăl şi pe Clare, stinse luminile şi rămase în aşteptare în hol. Focul aproape că se stinsese. Îşi rezemă un picior de căminul de piatră şi se lăsă furată de gînduri. Clare spusese că va încerca să obţină o muncă de secretară la nu ştiu care membru al Parlamentului. Judecînd după rezultatele alegerilor, vor fi o sumedenie. De ce nu chiar la propriul lor candidat? Luase masa la el, şi Clare fusese aşezată lîngă dînsul. Un om amabil, citit, lipsit de fanatisme. Ba chiar simpatiza cu laburiştii, însă era de părere că aceştia încă nu ştiu ce au de făcut. De fapt, era exact ce tînărul beat din piesă numeşte: "un socialist conservator". Vorbise foarte deschis cu ea şi se arătase sincer

și simpatic. Și era un bărbat drăguț, cu părul negru și creț, cu tenul arămiu, mustață mică, neagră, voce puternică și plăcută în același timp; un om de calitate, energic și drept. Dar probabil că o fi avînd o secretară. Oricum, dacă sora ei era hotărîtă, omul putea fi întrebat. Străbătu holul și se îndreptă spre ușa ce da în grădină. Afară, sub portal, era o bancă, și sub ea aștepta întotdeauna Foch să i se dea drumul în casă. Ca de obicei, se ivi vînturîndu-și coada și se îndreptă spre strachina cu apă a cîinilor. Ce rece și ce tăcut era totul! Nici țipenie de om pe drum; pînă și bufnițele amuțiseră; grădina și cîmpul, înghețate, poleite de lună, încremenite, întinzîndu-se pînă la linia prelungă a pădurilor! Anglia argintată și nepăsătoare de soarta ei, neîncrezîndu-se în acel "glas al paradisului", bătrînă și constantă, și frumoasă, chiar dacă lira și-a pierdut acoperirea în aur. Dinny scrută noaptea neclintită. Bărbații cu politica lor... ce puțină importanță avea, cît de vremelnică era, o brumă topindu-se pe imensitatea de cristal a jucăriei lui Dumnezeu. Ce ciudat... patima încinsă a inimii tale față-n față cu recea și nemăsurata nepăsare a Timpului și a Spațiului! Să o accepți alături, să te împaci cu ea?

Se înfioră și închise ușa.

A doua zi dimineața, la micul dejun, îi spuse Clarei:

- Vrei să batem fierul cît e cald și să mergem să-l vedem pe domnul Dornford?

- Pentru ce?

- Pentru cazul c-ar avea nevoie de o secretară. A intrat în Parlament.

- O! A intrat?

- După toate probabilitățile. Dinny citi datele scrutinului. Obișnuita formidabilă opoziție liberală fusese știrbită de vreo cinci mii de voturi luate de laburiști.

- Cuvîntul "național" a cîștigat alegerile. Pretutindeni, pe unde m-am dus în propagandă electorală, erau cu toții liberali. Dar cum pomeneam cuvîntul "național", picau cu toții.

Aflînd că noul membru al Parlamentului se va găsi la centrul electoral toată dimineața, surorile porniră spre el pe la orele unsprezece. Atîta lume se fola tot intrînd și ieșind pe ușă, încît se codiră să pătrundă înăuntru.

- Detest cînd trebuie să solicit ceva, spuse Clare.

Dinny, care detesta în aceeași măsură acest lucru, îi răspunse:

- Așteaptă aici pînă mă duc să-l felicit. Poate că am prilejul să-i strecor o vorbă. Te-a văzut în campanie, desigur.

- O, da, m-a văzut foarte bine.

Eustace Dornford, K.C., membru nou ales, se afla într-o încăpere care părea toată numai uşi deschise, şi-şi plimba privirile peste listele pe care i le aşezau în faţă agenţii săi.

Prin una din uşile deschise, Dinny îi zări cizmele de călărie sub masă, şi gambeta, mănuşile şi cravaşa pe masă. Acum, că se afla aproape în prezenţa lui, i se păru o imposibilitate să-l inoportuneze într-un asemenea moment, şi tocmai încerca să se furişeze nevăzută, cînd Dornford ridică ochii.

- Minns, scuză-mă o clipă. Domnişoară Cherrell!

Dinny se opri şi se întoarse spre el. O privea zîmbind şi părea încîntat.

- Pot să-ţi fiu cu ceva de folos?

Fata îi întinse mîna.

- Mă bucur teribil că ai izbîndit. Sora mea şi cu mine tocmai voiam să te felicităm.

Dornford îi strînse puternic mîna şi Dinny îşi spuse: "Oh, Doamne, acum ar fi momentul să-i spun", dar în loc de asta, continuă:

- E extraordinar, niciodată n-a existat aici o asemenea majoritate.

- Şi nici nu va mai exista. A fost norocul meu. Unde-i sora dumitale?

- În maşină.

- Aş vrea să-i mulţumesc pentru activitatea de propagandă electorală.

- Ai exclamă Dinny, i-a făcut multă plăcere, şi, brusc, simţind că "acum ori niciodată", se porni: După cum ştii, în momentul de faţă nu prea are ce face, şi ar dori nebuneşte să poată face ceva. Domnule Dornford, nu cumva crezi - ah, nu se cuvine - presupun că dumitale nu ţi-ar putea fi de folos ca secretară, sau da? Poftim, am spus-o! Cunoaşte foarte bine regiunea, ştie să bată la maşină, vorbeşte franceza şi puţin germana, dacă asta îţi poate fi de folos.

Răbufnise ca într-un iureş şi acum îl privea jalnic. Dar expresia plină de interes de pe faţa lui nu se schimbase.

- Să mergem s-o vedem, propuse Dornford.

Dinny gîndi: "Doamne Dumnezeule, sper că nu s-a îndrăgostit de ea!" şi-i aruncă o privire piezişă. Deşi îşi păstrase zîmbetul, faţa lui avea acum o expresie de şiretenie. Clare stătea în picioare lîngă maşină. "Mi-ar plăcea să am calmul ei" îşi zise Dinny. Apoi se opri locului şi urmări scena. Toată atmosfera triumfală, toată puzderia de oameni care intrau şi

ieşeau, cei doi discutînd de zor şi preocupaţi, dimineaţa luminoasă şi scînteietoare. Dornford se întoarse la ea.

- Îţi mulţumesc din inimă, domnişoară Cherrell. Treburile se aranjează de minune. Aveam nevoie de cineva, şi sora dumitale e prea modestă.

- Mi-a fost teamă că n-o să-mi ierţi niciodată această solicitare într-un asemenea moment.

- Cînd e vorba de dumneata, aş fi încîntat să-mi soliciţi orice, în orice fel de moment. Acum trebuie să mă întorc, dar sper să te revăd curînd.

Urmărindu-l cu privirea în timp ce reintra în locuinţă, Dinny gîndi: "Are nişte pantaloni de călărie foarte frumos croiţi!" Şi se urcă în maşină.

- Dinny, i se adresă Clare rîzînd, ăsta-i îndrăgostit lulea de tine.

- Ce tot spui?

- I-am cerut două sute şi mi-a oferit pe loc două sute cincizeci. Cum de l-ai fermecat într-o singură seară?

- Nu-i adevărat. Mă tem că de tine e îndrăgostit lulea.

- Nu, nu, draga mea. Eu am ochi buni şi ştiu că tu eşti în cauză, aşa cum ai ştiut şi tu că Tony Croom e îndrăgostit de mine.

- Era uşor de văzut.

- Şi-n cazul tău e la fel de uşor de văzut.

Dinny răspunse liniştit:

- E o absurditate. Şi cînd începi slujba?

- Dînsul se întoarce azi la Londra. Locuieşte în Temple, blocul Harcourt. După-masă plec şi eu şi încep de poimîine.

- Unde ai să locuieşti?

- Mă gîndesc să închiriez o cameră nemobilată, sau un mic studio, pe care să-l decorez şi să-l mobilez treptat eu singură. Ar fi foarte plăcut.

- Mătuşa Em se întoarce azi după-amiază. O să te ţină la ei pînă cînd găseşti ce-ţi convine.

- Bine, făcu Clare cumpănind; poate c-aşa o să fac.

Înainte să sosească acasă, Dinny întrebă:

- Ce se mai aude cu Ceylonul, Clare? Te-ai mai gîndit?

- Ce rost are să mă gîndesc? Presupun c-o să întreprindă el vreo acţiune, dar habar n-am ce şi nici nu-mi mai pasă.

- Ai primit vreo scrisoare?

- Nu.

- Mă rog, drăguţa mea, fii foarte atentă.

Clare ridică din umeri.

- O, am să fiu foarte atentă.
- Ar putea să-și ia un concediu oricînd ar dori?
- Cred că da.
- Ai să rămîi în legătură cu mine, nu-i așa?
Clare, aflată la volan, se aplecă și-o sărută pe obraz.

VI

Trei zile după întîlnirea de la "The Coffee House", tînărul Croom primi o scrisoare de la Sir Lawrence Mont, care-l anunța că vărul său Muskham nu aștepta să-i sosească iepele arabe decît în primăvară. Între timp își notase numele domnului Croom și avea să aranjeze o întîlnire cu acesta pe curînd. Cunoștea domnul Croom vreun dialect arab?

"Nu, gîndi domnul Croom, dar eu îl cunosc pe Stapylton". Stapylton, din familia Lancer, îi fusese coleg mai vîrstnic la Wellington, și acum se afla acasă, venit în concediu din India. Faimos jucător de polo, de bună seamă că avea cunoștințe despre jargonul folosit în Orient în lumea crescătorilor de cai. Dar cum Stapylton își fracturase femurul antrenînd un cal pentru o cursă cu obstacole, mai putea aștepta; pe cînd nevoia de a găsi imediat "o slujbă lucrativă" nu mai putea aștepta. Tînărul Croom își continuă investigațiile. Toată lumea îi spunea: "Așteaptă pînă după alegeri!"

În dimineața de după alegeri ieși din Ryder Street, plin de speranțe, dar în seara aceleiași zile, cînd se întoarse la "The Coffee House", cu speranțele dezumflate, își spuse: "Aș fi avut

aceleaşi şanse dacă m-aş fi dus la Newmarket să văd campionatul Cambridgeshire."

Portarul îi înmînă o scrisoare şi inima începu să-i bată cu putere. Alese un colţişor liniştit şi citi:

Dragă Tonny,

Am găsit o slujbă ca secretară a noului nostru deputat, Eustace Dornford, care e avocat în Temple. Aşadar, mă aflu la Londra. Pînă îmi voi înjgheba un cort la meu, voi locui la mătuşa mea, Lady Mont, în Mount Street. Nădăjduiesc că şi tu ai fost la fel de norocos. Ţi-am promis să-ţi dau de veste îndată ce sosesc la Londra; dar te implor să procedezi cu raţiune şi nu cu sensibilitate şi să ţii seama de mîndrie şi prejudecată,

a ta parteneră de vapor care-ţi doreşte
numai bine,
Clare Corven.

"Drăguţa de ea! gîndi Croom. Ce noroc!" Citi din nou scrisoarea, o puse în buzunarul din stînga vestonului, sub tabacheră, şi se duse în fumoar. Acolo, pe o foaie de hîrtie imprimată cu imemoriala emblemă a clubului, îşi revărsă inima candidă:

Iubită Clare,

Nu-ţi pot spune cît de mult mi-a ridicat moralul scrisoarea ta. Faptul că te vei afla la Londra e o noutate încîntătoare. Unchiul tău a fost foarte amabil cu mine, aşa încît va trebui să-i fac o vizită ca să-i mulţumesc. Aşadar, caută să mă vezi mîine după-masă pe la şase. Îmi petrec tot timpul vînînd o slujbă şi încep să-mi dau seama ce înseamnă viaţa bieţilor nenorociţi cărora li se trînteşte uşa-n nas zi de zi. Şi cînd o să dau de fundul pungii, ceea ce se va întîmpla în curînd, o să fie şi mai rău. Din păcate, nici un fel de ajutor de şomaj pentru acest sărman copilaş. Sper că pundit-ul pentru care urmează să lucrezi e un tip la locul lui. Deputaţii mi-au făcut întotdeauna impresia că ar fi cam rigizi. Şi oricum, nu reuşesc să te văd pe după un morman de facturi şi petiţii, şi scrisori solicitînd aprobări de deschidere a circiumilor şi aşa mai departe. În orice caz, găsesc minunat din partea ta că doreşti să fii independentă. Ce majoritate zdrobitoare a fost! Dacă nici cu acest sprijin nu-s în stare să facă ceva, înseamnă că nu-s buni

de nimic. Mie mi-e cu neputinţă să nu fiu îndrăgostit de tine, ştii, şi să nu tînjesc să fiu alături de tine toată ziua şi toată noaptea. Dar o să fiu cît de cuminte o să pot, pentru că ultimul lucru pe care-l doresc ar fi să-ţi pricinuiesc vreo neplăcere. Mă gîndesc tot timpul la tine, chiar cînd scrutez faţa împietrită a vreunui pisălog cu mutra ca de peşte, ca să văd dacă jalnica mea poveste îi trezeşte facultatea de a gîndi. Adevărul este că te iubesc teribil de mult. Deci pe mîine, joi, în jurul orei şase.

Noapte bună, iubita şi frumoasa mea,

al tău, Tony.

După ce căută numărul la care locuia Sir Lawrence în Mount Street, scrise adresa pe plic şi se duse să expedieze singur scrisoarea. Apoi, deodată, nu mai simţi nici un chef să se întoarcă la "The Coffee House". Locul nu se potrivea cu starea lui de spirit. Cluburile sînt atît de bărbăteşti şi atitudinea lor faţă de femei este acel semidispreţ, semidorinţă, ce caracterizează taclalele de după cină. Oricum, erau nişte refugii confortabile, apărate de invazia femeilor, imune în faţa somaţiilor; şi o dată pătrunşi în atmosfera clubului, bărbaţii căpătau cu toţii aceeaşi expresie de "tihnă în fotoliu". Şi "The Coffee House", aproape cel mai vechi dintre toate cluburile, era îmbîcsit de nelipsitele capete pătrate, oameni pe care nu ţi-i puteai imagina în afara unui club.

"Nu! îşi spuse tînărul Croom. Mănînc undeva un cotlet şi mă duc la chestia aia din Drury Lane."[1]

Îşi cumpără un loc sus, la balcon, în fund, dar cum avea ochi foarte buni, văzu bine. În curînd fu cu totul absorbit. Lipsise destul de mult din Anglia pentru a nutri unele sentimente faţă de patrie.

Pitoreasca suită de tablouri din istoria ultimilor treizeci de ani ai Angliei îl impresionă mai puternic decît i-ar fi plăcut să mărturisească oricui i-ar fi fost vecin de scaun. Războiul bur, moartea reginei,[2] scufundarea Titanicului, războiul mondial, armistiţiul, vivat 1931, dacă cineva, după spectacol, i-ar fi cerut părerea, ar fi răspuns probabil: "Minunat, dar m-a cam agasat!" Cît a stat acolo însă, a simţit altceva decît "agasare": durerea îndrăgostitului care doreşte fericirea alături de făptura iubită, şi

1. Vechi teatru londonez situat pe strada cu acelaşi nume.
2. Moartea reginei Victoria, în 1901.

n-o poate dobîndi; simţămîntul celui care încearcă să se ţină drept şi neclintit, şi e întruna tîrît ba într-o parte, ba în alta. Cînd ieşi în stradă, îi răsunau în urechi cuvintele de încheiere: "Măreţie, demnitate şi pace!" Emoţionante, dar afurisit de ironice! Îşi scoase o ţigară din tabacheră şi o aprinse. Noaptea era uscată şi o porni pe jos, croindu-şi drum prin puhoiul traficului, cu vaierul melancolic al cîntăreţilor de stradă întîrziindu-i în auz. Viziuni cereşti şi lături! Indivizi îndreptîndu-se spre casă în limuzine, şi păsări de noapte, fără adăpost! "Măreţie, demnitate şi pace!"

"Trebuie neapărat să beau ceva!" îşi spuse. Clubul i se părea din nou posibil, ba chiar îmbietor, şi o porni într-acolo.

Rămîi cu bine, Piccadilly! La revedere, Leicester Square! [1] Minunată scenă aceea în care soldaţii mărşăluiau în spirală, fluierînd prin ceaţa întunecoasă; în timp ce în prim-planul iluminat, trei fete fardate repetau: "Nu vrem să vă pierdem, dar socotim că trebuie să plecaţi!" Şi din balcoanele aflate pe scenă, de-o parte şi de alta, lumea privea în jos la ei şi-i aplauda. Întregul tablou! Veselia de pe feţele fardate ale celor trei fete stingîndu-se treptat şi devenind pînă la urmă sfîşietoare! Va trebui să se mai ducă o dată cu Clare. Oare pe ea o s-o impresioneze? Şi deodată îşi dădu seama că nu-şi putea răspunde. Ce putem noi şti despre un altul, chiar despre femeia iubită? Ţigara îi ardea buzele, şi scuipă mucul. Scena aceea cu perechea de tineri în luna de miere, rezemată de balustrada vasului "Titanic", tineri cărora li se deschideau în faţă toate perspectivele şi de fapt nimic alta decît adîncurile reci ale mării! Oare cei doi mai ştiau şi altceva decît că se doresc unul pe celălalt? Viaţa-i a naibii de ciudată, dacă stai s-o analizezi. Urcă treptele clubului "The Coffee House" cu sentimentul că trăise intens de cînd le coborîse ultima oară...

A doua zi, la şase fix, sună la uşa reşedinţei din Mount Street.

Îi deschise un valet, cu sprîncenele uşor înălţate.

– Sir Lawrence Mont e acasă?

– Nu, domnule. Dar Lady Mont este.

– Din păcate n-o cunosc pe Lady Mont. Pe Lady Corven aş putea cumva s-o văd pentru un moment?

Una dintre sprîncenele valetului se înălţă şi mai mult.

1. Versuri dintr-un cîntec ostăşesc, foarte popular în anii primului război mondial.

"Aha!" părea să-şi zică în sinea lui.

- Dacă sînteţi bun să-mi spuneţi numele dumneavoastră, domnule.

Tînărul Croom îi întinse o carte de vizită.

- Domnul James Bernard Croom, îngînă valetul.

- Te-aş ruga s-o anunţi că a venit domnul Tony Croom.

- Foarte bine. Vă rog să aşteptaţi o clipă. Ah! Iat-o pe Lady Corven.

Un glas rosti de pe scări:

- Tony? Ce punctualitate! Vino sus să faci cunoştinţă cu mătuşa mea.

Clare se aplecase peste balustrada scării şi valetul se făcuse nevăzut.

- Lasă-ţi pălăria. Cum poţi umbla fără pardesiu? Eu dîrdîi tot timpul.

Tînărul Croom veni foarte aproape de ea.

- Iubito! îi murmură.

Clare îşi duse un deget la buze, apoi întinse spre Tony care-l atinse cu degetul său.

- Vino!

Ajunsă în capul scării, deschise o uşă, apoi anunţă:

- Mătuşă Em, îţi prezint un partener de călătorie. A venit să-l vadă pe unchiul Lawrence. Domnul Croom, mătuşa mea, Lady Mont.

Tînărul Croom fu conştient de astă dată că fusese "detectat", o văzu pe Clare privindu-l cu un zîmbet vag zeflemitor. Ah, de-ar putea rămîne măcar cinci minute singur cu ea, i-ar săruta el zîmbetul ăsta de pe buze. Ar...!

- Povesteşte-mi despre Ceylon, domnule Craven.

- Croom, mătuşico, Tony Croom. Sau mai bine spune-i Tony. Nu-i numele lui, dar aşa-l strigă toată lumea.

- Tony! Cei cu numele ăsta sînt totdeauna eroi. Nu ştiu de ce.

- Tony ăsta e un om obişnuit.

- Ceylon. Acolo ai cunoscut-o, domnule... Tony?

- Nu. Ne-am întîlnit pe vapor.

- Ah! Eu şi Lawrence obişnuiam să dormim pe punte. Asta se întîmpla cam pe la libertinul sfîrşit al secolului trecut. Îmi aduc aminte că pe atunci mişunau bărcile pe Tamisa.

- Şi-acum la fel, mătuşă Em.

Tînărul Croom avu brusc viziunea Clarei şi a propriei sale persoane într-o barcă, pe o lagună calmă. Se ridică în picioare şi spuse:

- Aseară am fost să văd "Cavalcada". Măreţ spectacol!

- Ah! făcu Lady Mont. Asta îmi aminteşte de ceva. Şi ieşi din cameră.

Tînărul Croom sări ca pe arcuri.

- Tony! Fii cuviincios!

- Dar de bună seamă că de asta a ieşit.

- Mătuşa Em e extrem de amabilă, însă eu n-am de gînd să abuzez de amabilitatea ei.

- Dar Clare, nu ştii cît...

- Ba ştiu. Aşază-te.

Tînărul Croom se supuse.

- Şi acum, ascultă Tony! Am avut parte de suficient amor fiziologic, ca să-mi piară cheful pentru multă vreme. Tu şi cu mine o să fim numai prieteni, va fi o legătură platonică.

- O, Dumnezeule! făcu tînărul Croom.

- Aşa trebuie să fie, sau dacă nu, pur şi simplu o să încetăm de a ne mai vedea.

Tînărul Croom rămase foarte liniştit, cu privirile pironite în ochii ei; prin mintea tinerei trecu gîndul: "Va fi o tortură pentru el. E prea frumuşel ca să-i pot cere una ca asta. Cred că ar trebui să nu ne mai vedem deloc".

- Uite ce-i, i se adresă cu blîndeţe, tu vrei să mă ajuţi, nu-i aşa? Avem tot timpul înaintea noastră. Poate că... într-o bună zi...

Tînărul Croom îşi încleştă mîinile pe braţele fotoliului. În ochi îi lucea o expresie de durere.

- Foarte bine, răspunse încet, accept orice, numai să te pot vedea. Voi aştepta pînă cînd iubirea va însemna şi pentru tine altceva decît un simplu act fiziologic.

Clare rămase tăcută, contemplîndu-şi vîrful pantofului de antilopă pe care şi-l legăna uşor; apoi, deodată se uită fix în ochii lui îngîndurați.

- Dacă n-aş fi o femeie măritată, ai aştepta plin de voie bună şi n-ai suferi deloc. Spune-ţi, în fond, că aşa stau lucrurile.

- Din păcate, nu pot. Cine ar putea?

- Înţeleg, eu sînt fruct, nu floare, port amprenta fiziologică.

- Nu vorbi aşa, Clare! Am să fiu oricum ai să mă vrei tu. Şi dacă n-o să pot arăta întotdeauna voios ca o pasăre, să mă ierţi.

Clare îl măsură cu o privire filtrată printre gene şi-i răspunse:

- Bun!

Urmă o tăcere în timpul căreia își dădu seama că el încerca să-și întipărească în minte imaginea ei, din creștetul acoperit de bucle negre, tunse scurt, și pînă la vîrful pantofului de antilopă. Faptul că trăise alături de Jerry Corven o făcuse conștientă de fiecare detaliu al trupului ei. Știa că-i grațioasă și provocatoare. Nu voia să-l tortureze pe Tony, dar nu i se părea neplăcut s-o facă. E ciudat cum e posibil să-ți pară și rău și bine în același timp, și pe deasupra să te simți și sceptică și puțin amară. Dăruiește-te, și în cîteva luni o să se plictisească de tine! Clare adăugă brusc:

- Ei bine, am găsit o locuință, o mică vizuină ciudată, a fost pe vremuri o dugheană de antichități, într-un garaj părăsit, transformat în locuință.

Tony replică viol:

- Pare drăguț. Și cînd te muți?

- Săptămîna viitoare.

- Pot să te ajut?

- Dacă te pricepi să zugrăvești pereții...

- Mă pricep. Mi-am zugrăvit de două sau de trei ori întreg bungalowul meu din Ceylon.

- Va trebui să lucrăm serile, pentru că peste zi sînt la slujbă.

- Cum e șeful tău? La locul lui?

- Foarte, și îndrăgostit de soră-mea. Cel puțin, așa-mi face mie impresia.

- O! făcu tînărul Croom muncit de îndoieli.

Clare surîse. Era atît de limpede că-și spunea: "S-ar putea ca un om care te vede în fiecare zi pe tine să fie îndrăgostit de altcineva?"

- Cînd pot să încep?

- Mîine seară, dacă vrei. Adresa: Garajele Melton, numărul 2, lîngă Malmesbury Square. Procur materialele în cursul dimineții și începem cu etajul. Să spunem la șase și jumătate.

- Splendid!

- Numai, Tony... fără insistențe de tipul *Viața e reală... viața e serioasă...*[1]

Zîmbind cu jale, tînărul își duse mîna la inimă.

- Și acum, trebuie să pleci. Te conduc pînă jos, ca să văd dacă nu s-a întors unchiul meu.

Tînărul Croom se ridică.

---

1. Vers din *Un psalm închinat vieții* de Longfellow.

- Ce se aude cu Ceylonul? întrebă el deodată. Ai neplăceri?

Clare înălţă din umeri.

- Pînă în prezent nu s-a întîmplat nimic.

- Dar situaţia asta nu poate dura. Te-ai gîndit la ce trebuie făcut?

- Nu văd la ce mi-ar folosi să mă gîndesc. E foarte probabil ca dînsul să nu întreprindă nimic.

- Nu pot suporta să te ştiu... îşi curmă vorba.

- Vino, îl chemă Clare şi porni să coboare treptele.

- Nu cred că mai am chef să-l văd pe unchiul tău. Atunci pe mîine la şase şi jumătate.

Îi ridică mîna la buze, şi se îndreptă spre uşă. Dar se întoarse din nou spre ea. Clare îşi ţinea capul uşor înclinat pe un umăr şi zîmbea.

Tony ieşi zăpăcit.

Un tînăr care se deşteaptă brusc printre porumbeii Cytherei,[1] conştient pentru prima oară de misteriosul magnetism pe care-l radiază ceea ce în limbaj vulgar se numeşte "o văduvă de paie" şi nevoit totuşi să se reţină din pricina scrupulelor sau a convenţiilor, e de plîns. Nu şi-a ales singur soarta. Ea s-a năpustit pe furiş asupră-i, secătuindu-l, fără cruţare, de orice alt interes lumesc. E o obsesie care înlocuieşte gustul normal de viaţă printr-o durere voluptoasă. Maxime de felul: "Să nu săvîrşeşti adulter", "Să nu rîvneşti la nevasta aproapelui tău", "Fericiţi cei curaţi cu inima" devin sterile teoretice. Tînărul Croom fusese crescut în disciplina clopoţelului de şcoală: "Comportă-te cavalereşte!" Acum îşi dădea seama de bizara nepotrivire a acestei lozinci. Ce înseamnă "cavalereşte"? Iat-o pe ea, tînără şi frumoasă, fugind de la un soţ cu şaptesprezece ani mai vîrstnic, care era o brută; Clare nu-i mărturisise acest lucru dar, fără îndoială, aşa era. Şi iată-l pe el, îndrăgostit nebuneşte de Clare care-l îndrăgea, nu aşa cum o iubea dînsul, dar atît cît era de aşteptat! Şi toată această poveste nu putea duce la nimic altceva decît la un ceai luat împreună. Asemenea irosire ar însemna un soi de sacrilegiu.

Preocupat de atari gînduri, Tony trecu pe lîngă un bărbat de statură mijlocie, cu o înfăţişare vioaie, cu ochi ca de pisică şi buze subţiri fixate, prin ghearele mărunte a nenumărate riduri

1. Porumbeii erau mesagerii folosiţi de Afrodita, zeiţa iubirii.

fine, într-o faţă arămie, şi care se întoarse să privească după el, cu o uşoară contracţie a gurii, ce putea fi luată drept un zîmbet.

VII

După plecarea tînărului Croom, Clare rămase o clipă în hol, aducîndu-şi aminte de ultima oară cînd ieşise pe uşa aceea principală, într-un taior cafeniu şi cu o pălărioară maro închis, trecînd printre şiruri de oameni care-i strigau: "Multă fericire!" şi "Drum bun, iubito!" şi "Salută Parisul din partea mea!". Doar optsprezece luni se scurseseră de atunci şi cîte se întîmplaseră! Buza de jos i se răsfrînse; intră în biroul unchiului ei.

- A, unchiule Lawrence, eşti acasă! A fost pe aici Tony Croom ca să te vadă.

- Tînărul acela simpatic şi fără ocupaţie?

- Da. Voia să-ţi mulţumească.

- Mă tem că nu prea are de ce.

Şi ochii lui Sir Lawrence, negri şi ageri ca ochii de becaţă sau de sitar, îşi plimbară sceptic privirile asupra drăgălaşei sale nepoate. Clare nu era ca Dinny, favorita lui, dar, indiscutabil, o găsea atrăgătoare. Prea curînd îşi ratase căsnicia; Em îi povestise şi-i atrăsese atenţia că nu trebuie să pomenească nici o vorbă. Mă rog, Jerry Corven! De cîte ori venea vorba de

el, oamenii ridicau din umeri și vorbeau cu subînțeles. Păcat! Dar, realmente, asta nu-l privea pe dînsul.

O voce rosti înăbușit, din ușă:

- Sir Lawrence, a sosit Sir Gerald Corven.

Involuntar, Sir Lawrence își duse degetul la buze. Valetul vorbi cu glas și mai scăzut:

- L-am poftit în camera mică și i-am spus că mă duc să văd dacă Lady Corven e acasă.

Sir Lawrence observă că mîinile Clarei se încleștaseră cu putere pe speteaza scaunului îndărătul căruia stătea.

- Ești acasă, Clare?

Nu răspunse nimic, dar fața îi era dură și albă ca piatra.

- O clipă, Blore. Revino cînd sun.

Valetul se retrase.

- Ei, draga mea?

- Probabil că a luat vaporul imediat următor. Unchiule, nu vreau să-l văd.

- Dacă-i spunem numai că nu ești acasă, probabil că o să revină.

Clare își zvîrli capul pe spate.

- Ei bine, am să-l văd!

Sir Lawrence fu străbătut de un mic fior.

- Dacă-mi spui ce trebuie să-i comunic, o să discut eu cu el în locul tău.

- Mulțumesc, unchiule, dar nu văd de ce-ai prelua dumneata necazurile mele.

Sir Lawrence gîndi: "Slavă Domnului!"

- În orice caz, dacă ai nevoie de mine, voi fi prin preajmă. Succes, draga mea!

Și ieși din birou.

Clare se așeză în fața focului; voia să fie în apropierea soneriei. Avea senzația, care-i devenise familiară, că se încordează în sa, pregătindu-se pentru un salt formidabil. "Oricum, n-o să mă atingă!" își spuse. Auzi glasul lui Blore:

- My Lady, Sir Gerald Corven.

Ciudat ca un soț să fie anunțat propriei sale soții! Dar servitorii știu tot.

Fără să-l privească, văzu perfect unde se oprise în picioare. Un val de mînie rușinată îi împurpură obrajii. O fascinase și apoi o folosise ca pe o jucărie, pentru a-și satisface gusturile în fel și chip. O...

Glasul lui, tăios și stăpînit, rosti:

- Ei, draga mea, ai luat o hotărîre cam pripită.

Clar şi răspicat, ca întotdeauna, şi evocîndu-ţi o pisică prin zîmbetul gurii cu buze subţiri şi prin ochii sfidători care te străpungeau.

- Ce doreşti?
- Doar pe tine.
- Nu mă poţi lua.
- Absurd!

Făcu mişcarea cea mai iute cu putinţă şi o prinse în braţe. Clare îşi lăsă capul pe spate şi-şi puse degetul pe butonul soneriei.

- Lasă-mă, sau sun! Îşi strecură cealaltă mînă, pavăză între faţa ei şi a lui. Depărtează-te de mine şi să stăm de vorbă; altminteri va trebui să pleci.
- Foarte bine! Dar e ridicol.
- O, îţi imaginezi că aş fi plecat dacă n-aveam de gînd să te părăsesc definitiv?
- Mi-am închipuit că ai fost exasperată, şi nu mă mir. Îmi pare rău.
- N-are rost să discutăm cele întîmplate. Te cunosc şi nu mă mai întorc la tine.
- Draga mea, îţi cer scuze, şi-ţi dau cuvîntul meu că pe viitor lucrurile nu se vor mai repeta.
- Ce drăguţ din partea ta!
- A fost doar o încercare. Unele femei adoră asemenea gesturi, la momentul potrivit.
- Eşti o fiară.
- Care s-a căsătorit cu "Frumuseţea". Haide, Clare, nu fi proastă şi nu ne face pe amîndoi de rîsul lumii. Ai dreptul să-ţi fixezi condiţiile.
- Şi să am încredere în tine că le vei respecta? De-altfel, nu aşa înţeleg eu să-mi refac viaţa. N-am decît douăzeci şi patru de ani.

Zîmbetul îi pieri de pe buze.

- Înţeleg. Am văzut un tînăr ieşind din această casă. Numele şi situaţia?
- Tony Croom. Şi ce-i cu asta?

Corven se îndreptă spre fereastră şi, după un minut în care se mulţumi să contemple strada, se întoarse spre Clare.

- Din nefericire îmi eşti soţie.
- La fel gîndesc şi eu.
- Sincer, Clare, întoarce-te la mine.
- Sincer, nu.
- Am o situaţie oficială şi nu-mi pot permite să mă joc cu ea.

S-ar putea să fiu tot ceea ce gîndeşti tu, dar nu sînt nici farsor, nici demodat. Nu ţin să fac caz de situaţia mea, sau de sanctitatea căsniciei sau de chestii de felul ăsta. Dar în Serviciul Colonial se acordă încă atenţie lucrurilor de acest gen, şi nu-mi pot îngădui să te las să înaintezi divorţ.

- Nici nu mă gîndeam la aşa ceva.

- Atunci?

- Nu ştiu nimic alta decît că nu mă mai întorc la tine.

- Numai din cauza...?

- Şi din multe altele.

Zîmbetul de pisică îi încolţise iar pe buze şi o împiedica să întrezărească ceea ce se ascundea îndărătul lui.

- Vrei să înaintez eu divorţul?

Clare înălţă din umeri.

- N-ai motiv.

- Bineinţeles că tu aşa o să afirmi.

- Şi o s-o şi cred.

- Uite ce-i, Clare, toate astea sînt absurde şi nedemne de o persoană cu bunul tău simţ şi cu cunoaşterea ta asupra vieţii. Nu poţi rămîne o perpetuă "văduvă de paie". Nu-ţi displăcea viaţa de acolo.

- Există anumite lucruri pe care nu le suport şi la care tu m-ai supus.

- Ţi-am spus doar că nu se vor mai repeta.

- Şi eu ţi-am spus că n-am încredere în tine.

- Asta înseamnă a te învîrti în jurul propriei cozi. Ai de gînd să trăieşti pe spinarea familiei tale?

- Nu. Mi-am găsit o slujbă.

- O! Ce anume?

- Secretară la noul nostru deputat în Parlament.

- Ai să te saturi în doi timpi şi trei mişcări.

- Nu sînt de aceeaşi părere.

O privi fix, fără să mai zîmbească. O clipă, Clare îi putu citi gîndurile, pentru că faţa lui purta acea expresie de preludiu la dorinţa sexuală.

Corven rosti brusc:

- Nu suport să te aibă alt bărbat.

Era reconfortant ca măcar o dată să-i fi putut citi gîndurile în profunzime. Nu-i răspunse.

- Mă auzi?

- Da.

- O spun serios.

- Îmi dau seama.

- Ești un mic diavol de piatră.
- Îmi pare rău că n-am fost așa.
Corven străbătu o dată camera în sus și-n jos, apoi se opri drept în fața ei.
- Uite-te la mine. Nu am de gînd să plec fără tine. Locuiesc la hotelul Bristol. Bagă-ți mințile în cap, fii fată bună și vino înapoi. Vom relua totul de la capăt. Mă voi purta foarte drăguț cu tine.
Clare își pierdu stăpînirea de sine și strigă:
- Ah, pentru numele lui Dumnezeu, înțelege odată! Ai ucis în mine orice urmă de sentiment ce-ți mai purtam!
Ochii lui se dilatară, apoi se îngustară din nou, buzele i se subțiară pînă ajunseră o linie. Arăta ca un dresor de cai.
- Înțelege-mă și tu limpede, adăugă el cu o voce foarte joasă, sau te întorci la mine, sau cer divorțul. N-am să te las să tragi de timp.
- Sînt convinsă că la fel ar gîndi orice soț judicios.
Pe buzele lui reapăru zîmbetul.
- Pentru vorba asta, am de gînd să te sărut.
Și înainte ca ea să-l fi putut opri, își lipi buzele de gura ei. Clare se smulse și apăsă pe butonul soneriei. Corven se îndreptă grăbit spre ușă.
- Au revoir, îi spuse și ieși.
Clare își șterse buzele. Se simțea buimacă și istovită și nu-și dădea seama dacă victoria era de partea lui sau a ei.
Stătea în fața focului, cu fruntea în mîini, cînd își dădu seama că Sir Lawrence se întorsese în încăpere și păstra o tăcere plină de tact.
- Îmi pare teribil de rău, unchiule; de săptămîna viitoare mă mut la mine.
- Ia o țigară, draga mea.
Clare luă țigara și inhală, odată cu fumul, și liniștea pe care i-o dădea. Unchiul ei se așezase, îi putea vedea expresia ironică a sprîncenelor.
- Întrevederea a avut succesul scontat?
Clare încuviință din cap.
- Formula evazivă. Fapt este că ființele omenești nu sînt niciodată satisfăcute cu ceea ce nu doresc, oricît de abil li s- ar oferi aceasta. Continuarea în numărul viitor.
- În ceea ce mă privește, nu.
- Din păcate, la o întrevedere sînt întotdeauna două părți.
- Unchiule Lawrence, întrebă ea pe neașteptate, care-i acum legea divorțurilor?

Baronetul își desfăcu picioarele lungi și subțire, pe care le ținuse încrucișate.

- N-am prea avut de-a face în mod special cu această lege. Bănuiesc că-i ceva mai puțin demodată decît în trecut, dar să ne uităm în *Whitaker*.

Întinse mîna după volumul cu cotor roșu.

- Pagina 258 - iat-o, draga mea.

Clare citi în tăcere, în timp ce Sir Lawrence o privea cu amărăciune. În cele din urmă, ridică ochii și spuse:

- Deci, dacă vreau să-l determin să ceară divorțul, trebuie să comit adulter.

- Asta-i, cred, felul elegant de a pune chestiunea. Oricum, în cercurile alese, bărbatul este cel care-și asumă treburile murdare.

- Da, dar Jerry n-o va face. Dorește să mă întorc la dînsul. Și- apoi, trebuie să țină seama de situația lui.

- Asta așa e, desigur, spuse Sir Lawrence dus pe gînduri; în țara noastră, o carieră e o plantă delicată care cere îngrijiri speciale.

Clare închise almanahul *Whitaker*.

- Dacă n-ar fi la mijloc familia mea, urmă ea, mîine i-aș furniza motivul de divorț și-aș isprăvi cu toate.

- Nu crezi c-ar fi preferabil să-i mai acorzi o șansă?

Clare clătină din cap.

- Pur și simplu nu pot.

- Atunci situația e foarte neplăcută. Ce spune Dinny?

- N-am discutat cu ea. Nu știe că a sosit?

- Deci în clipa de față nu te poți sfătui cu nimeni?

- Nu. Dinny știe de ce l-am părăsit, asta-i tot.

- Mă îndoiesc că Jerry Corven e un om înzestrat cu multă răbdare.

Clare rîse.

- Nici unul dintre noi doi nu e capabil de îndelungi suferințe.

- Știi unde locuiește?

- La hotelul Bristol.

- Poate că n-ar fi rău să-l ținem nițel sub supraveghere, spuse Sir Lawrence cu glas tărăgănat.

Clare se cutremură.

- E degradant; și-apoi, unchiule, n-aș vrea să-i afectez cariera. E foarte capabil, știi.

Sir Lawrence înălță din umeri.

- Pentru mine, răspunse el, și pentru familia ta, cariera lui

nu înseamnă nimic în raport cu bunul tău renume. De cînd e aici?

- De puţin timp, cred.

- Ai vrea să mă întîlnesc cu el şi să aranjez să-ţi redea libertatea?

Clare nu răspunse nimic, iar Sir Lawrence, urmărind-o, îşi spuse:

"Frumoasă, dar un temperament rebel. Mult spirit, dar nici un strop de răbdare."

După un timp, Clare continuă:

- E vina mea, toată lumea s-a împotrivit la această căsătorie. Nu vreau să-ţi creez necazuri. Şi apoi, el n-o să consimtă.

- Nu se ştie niciodată, murmură Sir Lawrence. Dar dacă mi se iveşte vreun prilej, s-o fac?

- Ar fi foarte frumos din partea dumitale, numai că...

- În regulă. Dar între timp, tinerii fără slujbă... sînt cuminţi?

Clare rîse.

- O, îi ţin în frîu. Unchiule Lawrence, îţi mulţumesc foarte mult. Îmi eşti de mare ajutor. Am fost cumplit de nesăbuită; dar Jerry, exercită un soi de fascinaţie, ştii, şi întotdeauna mi-a plăcut riscul. Nu înţeleg cum de pot fi fata mamei mele. Mama detestă riscurile; iar Dinny ţine seama de ele doar în principiu. Scoase un oftat. Nu vreau să te mai plictisesc. Şi trimiţîndu-i o sărutare din vîrful degetelor, ieşi.

Sir Lawrence rămase în fotoliu, gîndind: "Să mă amestec în treaba asta? Urîtă încurcătură şi o să fie din ce în ce mai urîtă. Totuşi, ţinînd seama de vîrsta ei, ceva trebuie făcut. E necesar să stau de vorbă cu Dinny."

VIII

La Condaford, suflul cald al alegerilor se risipise, iar atmosfera care domnea actualmente fu definită într-un comentariu al generalului:

- Ei, au cîştigat şi ei ce meritau.

- Dar, tăticule, nu tremuri cînd te gîndeşti ce-or să merite dacă n-or să reuşească să facă ceva?

Generalul zîmbi.

- Să ne rezumăm la prezent, Dinny. Clare s-a instalat?

- E la casa ei. În ce priveşte slujba, deocamdată munca pare să constea în a scrie scrisori de mulţumire celor care au bătut drumurile şi au făcut corvezile.

- Care de triumf! Se înţelege cu Dornford?

- Spune că-i uimitor de cuviincios.

- Taică-su era un bun ostaş. În timpul războiului bur am făcut un timp parte din aceeaşi brigadă. Îi aruncă lui Dinny o privire pătrunzătoare şi urmă: Ceva veşti de la Corven?

- Da, e în ţară.

- O! Aş prefera să fiu şi eu ţinut la curent cu situaţia. În ziua de azi părinţii sînt nevoiţi să stea dincolo de uşă, mulţumindu-se doar să tragă cu urechea.

Dinny îi trecu braţul pe sub braţul ei.

- Mare grijă trebuie să avem de sentimentele părinţilor. Sînteţi nişte plante sensibile, nu-i aşa, tăticule?

- Mă rog, mamei tale şi mie perspectivele ni se par foarte sumbre. Dorim din toată inima ca lucrurile să se poată repara.

- Dar, desigur, nu cu prețul fericirii surorii mele?

- Nu, răspunse generalul cu îndoială în glas, nu; dar în chestiunile astea matrimoniale niciodată nu știi cum stai. Care este sau care va fi fericirea ei? Asta n-o știe nici ea, n-o știi nici tu și nici eu. De obicei, cînd încerci să ocolești o groapă, nimerești într-alta.

- Deci, morala: nu încerca s-o ocolești. Rămîi în groapa ta! Cam asta urmăreau să facă și laburiștii, nu?

- Ar trebui să stau de vorbă cu Corven, spuse generalul ignorînd comparația, dar n-o pot face atîta timp cît bîjbîi în întuneric. Ce părere ai, Dinny?

- Nu zădărî cîinele care moțăie; lasă-l în pace pînă nu se repede să te muște.

- Îl crezi în stare să muște?

- Îl cred.

- Rău! bombăni generalul. Clare e prea tînără.

Acesta era gîndul care o obseda și pe Dinny. Cuvintele pe care i le spusese surorii ei sub impulsul primei impresii, și anume: "trebuie să te eliberez", deveniseră acum o convingere. Dar cum să se elibereze? Procedura în materie de divorțuri nu intra în sfera de cunoaștere a lui Dinny. Știa doar că procesul de divorț devenise destul de comun, și nu-i repugna în mai mare măsură decît majorității celor din generația ei. Tatălui și mamei ei însă, chestiunea avea să li se pară lamentabilă, și cu atît mai mult în cazul în care Clare va fi cea divorțată și nu cea care intentează divorț, era un stigmat ce trebuia evitat cu orice preț. Dinny se dusese rar la Londra de la sfîșietoarea ei experiență cu Wilfrid. Fiecare stradă, și mai cu seamă Hyde Park, părea să-i aducă aminte de el și de pustietatea pe care i-o lăsase în inimă. Totuși, în momentul de față era evident că n-o putea lăsa pe Clare lipsită de sprijin, indiferent cum avea să se desfășoare criza.

- Tată, cred că ar trebui să plec și eu, să văd ce se mai întîmplă.

- O doresc din inimă. Și dacă-i posibil să cîrpăcești lucrurile, fă-o.

Dinny clătină din cap.

- Nu cred că se pot cîrpăci, și nu cred că ai dori-o, dacă Clare ți-ar fi povestit și dumitale cele ce mi-a povestit mie.

Generalul se uită la ea cu ochii mari.

- Asta-i, vezi? Asta înseamnă să fii ținut în întuneric.

- Așa-i, dragule, dar pînă cînd n-o să-ți povestească ea singură, eu nu-ți pot spune mai mult.

- Atunci, cu cît o să pleci mai curînd, cu atît mai bine.

Eliberate de mirosul de cai, fostele grajduri Melton erau acum impregnate de un pătrunzător miros de benzină. Aleea pavată cu cărămizi devenise, într-adevăr, locul de promenadă al mașinilor. Cînd în aceeași după-amiază, la o oră tîrzie, Dinny pătrunse în acel loc, la dreapta și la stînga ei se căscau porțile garajelor, mai mult sau mai puțin recent vopsite. O pisică sau două se furișară pe lîngă ea, iar în deschizătura unui garaj se zăreau poalele halatului unui șofer, aplecat deasupra unui carburator; altminteri, activitatea era redusă, și nici urmă de bălegar nu mai justifica denumirea de "grajduri".

Ușa de la numărul doi era încă vopsită în verdele de păun ales de vechiul proprietar al dughenei de antichități, pe care criza economică îl silise să renunțe la afaceri, așa cum se întîmplase cu mulți dintre cei ce se îndeletniceau cu negoțul de plăceri luxoase. Dinny trase de mînerul unui clopoțel îngropat în zid și-i răspunse un clinchet slab, venind parcă de la talanga unei oițe rătăcite. Urmă o pauză, apoi o pată de lumină se ivi o clipă la nivelul ochilor ei, dispăru, și ușa se deschise. Clare, într-o salopetă verde-jad, îi spuse:

- Intră, draga mea. Iată prințesa în turnul ei.

Dinny intră într-o săliță aproape goală, tapetată cu mătasea verde, japoneză, a fostului anticar, și așternută cu rogojini pe jos. În colțul din fund se spirala o scăriță în formă de melc, și o lumină difuză se cernea de la un bec solitar, învelit în hîrtie verde și atîrnat în centru. Un radiator electric, de alamă, nu radia nici un pic de căldură.

- Aici n-avem ce face, comentă Clare. Vino sus.

Dinny execută urcușul spiralat, și păși într-o cameră de zi, destul de mică. Două ferestre, acoperite cu perdele, dădeau spre vechile grajduri, iar mobilierul se alcătuia dintr-o sofa cu perne, un birouaș vechi, trei scaune, șase gravuri japoneze pe care, evident, Clare tocmai atunci le atîrnase, o carpetă persană pe dușumeaua pardosită cu rogojină, o bibliotecă aproape goală și cîteva fotografii de familie așezate deasupra ei. Pereții erau vopsiți într-un cenușiu pal, și în cămin ardea un foc de gaz.

- Fleur mi-a dat gravurile și carpeta, iar mătușa Em s-a dispensat de birou. Celelalte lucruri le-am înjghebat eu.

- Unde dormi?

- Pe sofaua asta, destul de confortabil. Alături e o mică sală de baie, cu un boiler și cu mai știi tu ce și c-un dulap

pentru rochii.

- Mama mi-a cerut să te întreb ce-ai dori de-acasă.

- Mi-ar prinde bine primusul nostru, cîteva pături, furculițe și linguri, un mic serviciu de ceai, dacă e vreunul în plus, și cîteva cărți care vă prisosesc.

- În regulă! Și-acum, iubito, cum te mai simți tu?

- Din punct de vedere fizic foarte bine, din punct de vedere sufletesc, îngrijorată. Ți-am povestit că m-a vizitat.

- Știe de locuința asta?

- Deocamdată, nu. Nu știți decît tu, Fleur, mătușa Em și, oh, da, Tony Croom, voi sînteți singurii. Adresa mea oficială e Mount Street. Dar dacă o să vrea, o să-mi afle adresa.

- L-ai văzut?

- Da, și l-am anunțat că nu mă mai întorc la el; și nu mă mai întorc, Dinny; clar și răspicat. Vrei un ceai? Pot să ți-l prepar într-un ibric.

- Nu, îți mulțumesc, am luat un ceai în tren.

Ședea pe unul din scaunele "închegate", îmbrăcată într-un taior verde închis care se armoniza cu părul ei de culoarea frunzei ruginite de fag.

- Ce drăguț arăți așa cum șezi acolo! exclamă Clare cuibărindu- se pe sofa. O țigară?

Dinny gîndea exact același lucru despre sora ei. O făptură grațioasă, una dintre acele femei care în nici o postură nu pot fi lipsite de grație: cu părul ei brun, tuns scurt, cu ochii negri și vioi, cu fața de paloarea fildeșului, cu buzele nu prea strident fardate, între care ținea țigara, arăta, da, "dezirabilă". Și lui Dinny acest cuvînt i se părea neplăcut în orice circumstanță. Clare fusese întotdeauna vioaie și atrăgătoare dar, neîndoielnic, căsnicia îi rotunjise, îi adîncise, îi îndrăcise în mod subtil farmecele. Întrebă subit:

- Tony Croom, ai spus?

- M-a ajutat la zugrăvitul pereților; practic, el i-a făcut, în timp ce eu vopseam baia, dar pereții de aia sînt mai reușiți.

Ochii lui Dinny cercetară pereții cu vizibil interes.

- Drăguț. Mama și tata sînt neliniștiți, fetițo.

- Îmi închipui.

- E firesc, nu?

Sprîncenele Clarei se îmbinară. Dinny își aduse deodată aminte că dezbătuseră cîndva împreună problema dacă sprîncenele trebuie smulse sau nu. Slavă Domnului! Clare nu și le smulsese niciodată.

- N-am ce să le fac, Dinny. Nu știu ce are Jerry de gînd.

- Presupun că nu poate rămîne multă vreme aici fără să renunţe la slujbă.

- Probabil. Dar nici prin cap nu-mi trece să mă frămînt. Ce va fi, va fi.

- Cît de repede se poate obţine divorţul? Vreau să spun dacă l- ai intenta tu?

Clare clătină din cap şi o şuviţă de păr brun îi căzu pe frunte, evocîndu-i lui Dinny imaginea ei din copilărie.

- Ar fi revoltător să-l pun sub supraveghere. Şi n-am de gînd să povestesc la tribunal că am fost brutalizată. N-am altă dovadă decît cuvîntul meu împotriva cuvîntului lui. Şi bărbaţii sînt întotdeauna în siguranţă din punctul ăsta de vedere.

Dinny se ridică şi se aşeză lîngă ea, pe sofa.

- Aş avea chef să-l ucid!

Clare rîse.

- În multe alte privinţe nu s-a purtat chiar atît de rău. Numai că, pur şi simplu, nu mă mai pot întoarce la el. Cînd te-ai ars o dată, nu mai repeţi experienţa.

Dinny rămase tăcută, cu ochii închişi.

- Spune-mi, întrebă în cele din urmă, cu Tony Croom cum stai?

- E în perioada de probă. Atîta timp cît se poartă cum trebuie, îmi face plăcere să-l văd.

- Dacă s-ar afla că te vizitează aici, continuă Dinny, vorbind foarte rar, lucrul ăsta ar constitui exact dovada de care-i nevoie, nu-i aşa?

Clare rîse din nou.

- Cred că pentru oamenii de lume ar fi suficient; şi bănuiesc că juraţii nu rezistă niciodată cînd îi numeşti oameni de lume. Dar vezi tu, Dinny, dacă aş începe să privesc lucrurile din punctul de vedere al juraţilor, ar însemna să mă îngrop. Şi, în realitate, eu mă simt teribil de vie. Aşa încît îmi văd de drum. Tony ştie că am avut parte de destul amor fiziologic cît să-mi ajungă pentru multă vreme.

- E îndrăgostit de tine?

Cele două perechi de ochi, albaştri şi cafenii, îşi întîlniră privirile.

- Da.

- Eşti îndrăgostită de el?

- Îmi place... îmi place mult. În prezent nu sînt capabilă de nici un alt sentiment.

- Nu ai impresia că Jerry, cît e aici...

- Nu. Cred că sînt mai în siguranţă cît e aici decît cînd o să

piece. Dacă nu mă întorc la el, probabil că o să pună să fiu supravegheată. Un lucru e cert la Jerry, întotdeauna face ce spune.

- Mă întreb dacă ăsta e un avantaj. Hai să ieșim să luăm masa.

Clare își dezmorți mădularele.

- Nu pot, iubito. Iau masa cu Tony într-un restaurant mic și jigărit, pe măsura mijloacelor noastre financiare puse laolaltă. Viața asta pe sponci e destul de amuzantă.

Dinny se ridică și începu să îndrepte gravurile japoneze. Nepăsarea surorii sale nu era ceva nou pentru ea. Să facă pe sora mai mare? Să-i tragă o săpuneală? Imposibil. Tot ce răspunse fu:

- Gravurile astea sînt bune. Fleur are lucruri foarte drăguțe.

- Nu te superi dacă mă duc să mă schimb? întrebă Clare și dispăru în sala de baie.

Rămasă singură cu problema surorii ei, Dinny fu cuprinsă de acea senzație de neajutorare pe care o simt toți oamenii cu excepția celor care, structural, gîndesc "las' că știu eu mai bine". Se duse, deprimată, la fereastră și trase perdeaua într-o parte. Întuneric și mizerie. O mașină fusese scoasă dintr-un garaj vechi și-și aștepta șoferul. "Ce idee, să vinzi antichități în asemenea loc", își spuse ea. Văzu un bărbat apărînd de după colț, apropiindu-se și oprindu-se, uitîndu-se la numerele caselor. Traversă pe partea cealaltă, apoi se întoarse și rămase nemișcat chiar în fața ușii cu numărul 2. Dinny remarcase siguranța și forța degajate de silueta aceea elegantă, înfofolită.

"Dumnezeule! își spuse. E Jerry." Scăpă iute perdeaua din mînă și se îndreptă în grabă spre ușa camerei de baie. În timp ce o deschidea, auzi clinchetul amărît al talăngii de oiță, instalată de negustorul de antichități.

Clare, în combinezon, stătea sub unicul bec, examinîndu-și buzele într-o oglindă de mînă. Dinny umplu restul de spațiu al cămăruței de doi pe doi.

- Clare, strigă ea, e aici!

Clare se întoarse. Strălucirea brațelor albe, luciul lenjeriei de mătase, licărul de uimire din ochii negri o făcură să apară ca o viziune de miraj pînă și surorii ei.

- Jerry?

Dinny încuviință din cap.

- Ei bine, nu vreau să-l văd. Își privi ceasul de mînă. Am întîlnire la șapte, fire-ar să fie!

Dinny, care nu ținea deloc ca soră-sa să se ducă la acea

imprudentă întîlnire, se pomeni întrebînd, spre propria-i surpriză:

- Vrei să-l primesc eu? Probabil că a văzut lumina.

- N-ai putea să-l iei undeva, cu tine, Dinny?

- Am să încerc.

- Atunci du-te, dragă. Ce minunat din partea ta! Mă întreb cum m-o fi descoperit. Drace! O să ajungă o belea pe capul meu!

Dinny se reîntoarse în camera de zi, stinse lumina şi coborî scăriţa răsucită. Talanga de oiţă clincăni din nou, în timp ce se îndrepta spre uşă. Străbătînd săliţa, îşi spunea: "Se deschide din afară înăuntru, deci trebuie să ies şi să trag uşa după mine". Inima începu să-i bată cu putere, trase adînc aer în plămîni, deschise repede uşa, păşi afară şi o închise după ea cu o bufnitură. Se trezi piept în piept cu cumnatul ei şi sări îndărăt, cu un admirabil şi spontan:

- Cine e?

El îşi înălţă pălăria şi rămaseră privindu-se unul pe celălalt.

- Dinny! Clare e acasă?

- Da; dar nu poate să primească pe nimeni.

- Vrei să spui că nu poate să mă primească pe mine?

- Dacă ţii s-o iei aşa...

Jerry rămase locului, fixînd-o cu ochii lui sfidători.

- Atunci o să mă primească în altă zi. Încotro mergi?

- În Mount Street.

- Dacă-mi dai voie, te însoţesc.

- Te rog.

Porni alături de el, zicîndu-şi: "Fii atentă!" Căci în prezenţa lui nu se mai simţea atît de pornită ca în absenţa lui. Aşa cum recunoştea toată lumea, Jerry Corven avea farmec.

- Clare m-a încondeiat bine, presupun?

- Te rog, n-aş vrea să discutăm despre aceste lucruri; eu împărtăşesc absolut tot ce simte ea.

- Fireşte. Loialitatea ta e proverbială. Dar gîndeşte-te, Dinny, cît e de provocătoare!

Îşi întoarse spre ea ochii zîmbitori. Viziunea aceea, gîtul, rotunjimile, sclipirea, părul negru, ochii! Sex appeal, oribilă expresie!

- N-ai idee cum te duce în ispită, urmă el. Şi-apoi, eu am fost întotdeauna un experimentalist.

Brusc, Dinny se opri:

- E vorba de sora mea, ştii...

- Eşti convinsă? Pare ciudat cînd cineva vă priveşte pe

amîndouă.

Dinny porni din nou, fără să răspundă,

- Ascultă-mă, Dinny, începu Jerry cu glasul lui plăcut. Eu sînt un senzual, dacă ţii să ştii, dar ce importanţă are? În mod firesc, legăturile sexuale iau forme aberante. Dacă cineva o să-ţi spună că nu-i aşa, să nu-l crezi. Lucrurile astea se petrec de la sine şi, în orice caz, sînt lipsite de importanţă. Dacă se întoarce Clare la mine, pînă în doi ani nici n-o să-şi mai amintească măcar de toată povestea asta. Ei îi place să-şi trăiască viaţa şi eu nu sînt sîcîitor. Căsătoria e în bună parte o chestiune de "fiecare face cum îi place".

- Vrei să spui că pînă-n doi ani ai să-ţi exersezi experienţele cu altă femeie?

El ridică din umeri, o privi şi zîmbi:

- Discuţia asta e cam penibilă, nu? Ceea ce vreau să te fac să sesizezi e faptul că eu sînt un dual. Una dintre faţetele mele, şi e singura care contează, e cea a omului cu o misiune de îndeplinit, şi care şi-o îndeplineşte cu seriozitate. De omul acesta ar trebui să se agaţe Clare pentru că el o să-i ofere o existenţă în care n-o să lîncezească; se va afla mereu în centrul vieţii şi al oamenilor de importanţă; va avea parte de senzaţii şi de variaţie, lucruri la care ea ţine. Se va bucura de oarecare influenţă, ceea ce iarăşi nu-i displace. Cealaltă faţetă aparţine omului care, mă rog, omului care urmăreşte plăcerea şi înţelege să şi-o ia de unde poate, dacă vrei; dar în ce-o priveşte pe Clare, ce-a fost mai rău a trecut, cel puţin aşa se vor petrece lucrurile cînd ne vom reîncepe viaţa în comun. Vezi bine, sînt onest, sau neobrăzat dacă vrei.

- În toate această istorie nu văd unde intră dragostea, răspunse Dinny sec.

- Poate că nici nu intră. Căsătoria se compune din interese reciproce şi din dorinţă. Cele dintîi cresc pe măsură ce trec anii, cea de-a doua se stinge. Şi este exact ceea ce ar trebui să dorească şi Clare.

- Nu pot să vorbesc în numele ei, dar eu nu văd lucrurile în acest fel.

- E o experienţă pe care tu n-ai încercat-o, draga mea.

- Nu, răspunse Dinny, şi nădăjduiesc să n-o încerc niciodată în asemenea circumstanţe. Mi-ar displăcea o alternanţă între comerţ şi viciu.

Corven rîse.

- Apreciez sinceritatea ta. Dar, serios, Dinny, ar trebui s-o convingi. Face o mare greşeală.

Dinny se simţi cuprinsă de o furie subită.

- Părerea mea, murmură ea printre dinţii strînşi, este că tu ai făcut o mare greşeală. Dacă te comporţi într-un anumit fel cu anumiţi cai, niciodată după aceea nu-i mai poţi stăpîni.

La aceasta, Corven nu răspunse.

- Doar nu doriţi un divorţ în familie, reluă în cele din urmă, întorcînd capul şi privind-o cu intensitate. I-am spus soţiei mele că nu-mi pot îngădui s-o las pe ea să intenteze divorţ. Îmi pare rău, dar în această privinţă sînt categoric. Dacă nu se întoarce la mine, nu va fi liberă să facă ce-i place.

- Vrei să spui, continuă Dinny tot printre dinţi, că dacă se întoarce la tine va fi liberă să facă orice?

- Pînă la urmă la asta se va ajunge.

- Înţeleg. Acum am să-ţi spun noapte bună.

- Cum doreşti. Mă consideri un cinic. E posibil să fiu. Voi face tot ce-mi stă în putinţă să o recapăt pe Clare. Şi dacă nu se întoarce la mine, să bage bine de seamă!

Se opriseră sub un felinar şi, cu un efort, Dinny îi susţinu privirea. Era formidabil, insolent, şi cu zîmbetu-i subţire şi privirea neclintită exercita o implacabilă forţă hipnotică, asemenea unei pisici.

Îi răspunse liniştită.

- Înţeleg foarte bine. Noapte bună.

- Noapte bună, Dinny! Îmi pare rău, dar e preferabil ca lucrurile să fie clare. Îmi dai mîna?

Fără voie, Dinny îl lăsă să-i ia mîna, apoi coti spre Mount Street.

IX

Intră în locuința mătușii ei, simțindu-și stîrnită toată loialitatea față de familie și, totuși, înțelegînd parcă mai bine ca oricînd ce-o făcuse pe Clare să-l ia de bărbat pe Jerry Corven. Avea, într-adevăr, o putere hipnotică, o cutezanță directă și nerușinată care radia un soi de fascinație. Era lesne de înțeles ce forță putea constitui pentru populația băștinașă, cît de necruțător și de controlat totodată putea fi în relațiile cu locuitorii, și ce influență covîrșitoare putea avea asupra celor cu care conlucra. Își mai dădea seama cît de dificil era să-i reziști trupește, pînă în momentul cînd ar fi reușit să-ți strivească orice urmă de mîndrie personală.

Vocea mătușii ei îi întrerupse concentrarea dureroasă:

- Uite-o, Adrian.

În capul scării, unchiul Adrian, cu bărbuța lui de țap, privea peste umărul soră-si.

- Ți-au sosit bagajele, dragă. Unde-ai fost?

- Cu Clare, mătușico.

- Dinny, i se adresă Adrian, nu te-am mai văzut de aproape un an.

- Acesta-i momentul în care urmează sărutarea. În Bloomsbury e totul în regulă sau criza economică a afectat și osemintele?

- In esse, osemintele sînt în regulă; in posse, situația e precară; nu-s bani pentru expediții. Originea lui Homo sapiens e mai obscură ca oricînd.

- Dinny, nu-i nevoie să ne schimbăm. Adrian rămîne la cină. Lawrence va fi atît de mulțumit... Putem să ne mai sfătuim un pic în timp ce eu îmi lărgesc cordonul, sau tu preferi să ți-l strîngi?

- Nu, mulțumesc, mătușico.

- Atunci du-te înăuntru.

Dinny intră în salon și se așeză lîngă unchiul ei. Grav, uscat, bărbos, ridat și ars de soare chiar și în noiembrie, cu picioarele-i lungi încrucișate și cercetînd-o plin de interes, Adrian părea ca întotdeauna o ideală cutie poștală destinată confidențelor.

- Unchiule, ai auzit despre Clare?

- Vreau fapte nude, fără "pentru că" și "așadar".

- Nu sînt deloc frumoase. Ai cunoscut vreodată un sadic?

- Pe vremuri, la Margate. Școala particulară unde am urmat eu. Sigur că pe atunci nu mi-am dat seama, dar am înțeles mai tîrziu. Vrei să spui că Jerry Corven e sadic?

- Așa afirmă Clare. Am venit împreună cu el pînă aici, de acasă de la ea. E un om foarte bizar.

- Nu-i anormal din punct de vedere mintal? întrebă Adrian străbătut de un fior.

- Mai normal decît dumneata sau decît mine, dragule, dar ține să procedeze cum îi place lui, fără să-i pese de nimeni; și cînd nu poate obține ceea ce dorește, mușcă. Ar putea Clare să obțină divorțul fără să facă publice amănuntele vieții lor intime?

- Numai dacă poate produce dovada unui anumit act de proastă comportare.

- E necesar ca procesul să aibă loc aici?

- Ca să aibă loc în Ceylon ar fi prea costisitor și cu rezultate îndoielnice.

- Clare nu dorește să-l pună sub urmărire.

- Fără îndoială, e o treabă murdară.

- Știu, unchiule, dar dacă n-o face, atunci ce șansă poate avea?

- Nici una.

- În prezent, Clare simte nevoia ca fiecare să-l lase pe celălalt în pace; dar Jerry spune că dacă nu se întoarce la el, atunci "va trebui să bage bine de seamă".

- Dinny, există și o terță persoană?

- Un tînăr îndrăgostit de ea, despre care Clare susține însă că e perfect cuviincios.

- Hm! "Tinerețea-i o poveste..." după cum spune

Shakespeare. Un tînăr drăguţ?

- Nu l-am văzut decît un minut sau două; mi s-a părut drăguţ.

- E o chestiune care poate fi speculată.

- Eu am perfectă încredere în Clare.

- Tu o cunoşti mai bine, draga mea; dar eu aş crede-o capabilă să-şi piardă la un moment dat răbdarea. Cît mai poate rămîne Corven aici?

- Cel mult o lună, aşa gîndeşte Clare; a venit de o săptămînă.

- S-au întîlnit?

- O singură dată. Astăzi a încercat din nou s-o vadă. L-am îndepărtat eu. Ei îi inspiră oroare, ştiu bine.

- Aşa cum stau lucrurile în prezent, Corven are tot dreptul s-o vadă.

- Da, răspunse Dinny cu un suspin.

- Deputatul vostru, la care este angajată Clare, n-ar putea să vă sugereze vreo cale? E avocat.

- Nu mi-ar plăcea să-i istorisesc chiar totul. Sînt chestiuni atît de intime! Şi apoi, nimeni n-are chef să se amestece în certuri matrimoniale.

- E căsătorit?

- Nu.

Dinny îl văzu pe Adrian privind-o atent şi îşi aminti de rîsul şi de vorbele Clarei: "Dinny, e îndrăgostit lulea de tine!"

- Mîine seară ai să-l întîlneşti aici, urmă unchiul ei. Din cîte am înţeles, Em l-a invitat la cină; cred că şi pe Clare. Cu toată sinceritatea, Dinny, nu văd nimic ce s-ar putea face. Poate că se va răzgîndi Clare şi se va întoarce la el, sau poate că se va răzgîndi Corven şi o va lăsa în pace fără să se mai sinchisească de ea.

Dinny scutură din cap.

- Nici unul, nici celălalt. Trebuie să mă duc să mă spăl, unchiule.

Adrian rămase reflectînd la incontestabilul adevăr că fiecare îşi are necazurile lui. Necazurile sale se rezumau în momentul de faţă la faptul că ambii săi copii vitregi, Sheila şi Ronald Ferse, aveau pojar, aşa încît el devenise un fel de paria în propria-i casă, sanctitatea impusă de orice boală infecţioasă obligînd-o pe soţia lui să se refugieze în *purdah*.[1] Problema lui

1. Apartamente rezervate femeilor la musulmani.

Clare nu-i preocupa prea mult. Văzuse dintotdeauna în Clare una dintre acele femei tinere care știu să-și înșface porția în dinți, dar care, din cînd în cînd, își mai zdrelesc genunchii. Pentru el, Dinny valora de trei ori cît Clare. Dar dacă Dinny își punea atît de mult la inimă necazurile surorii ei, atunci, da, acestea deveneau importante și pentru Adrian. Dinny părea hărăzită să poarte în spinare poverile altora; a lui Hubert, a lui însuși, a lui Wilfrid Desert și acum povara surorii sale.

Exclamă, adresîndu-se papagalului din odaie:

- Nu se cade, Polly, nu-i așa?

Papagalul, obișnuit cu el, zbură din colivia deschisă, i se așeză pe umăr și-l ciupi de ureche.

- Nici tu nu ești de acord, nu?

Pasărea verde emise un soi de trăncănit și-și făcu drum, înfigîndu-și gheruțele, spre vesta lui Adrian, care-l scărmăna în creștet.

- Și pe ea cine-o s-o mai scarmene în creștet? Biata Dinny!

Glasul surorii lui îl făcu să tresară:

- Nu suport s-o mai scarmene nimeni pe Dinny.

- Nu, zise Adrian, căruia dintre noi îi pasă vreodată de ceilalți?

- Așa-i în familiile foarte numeroase. Eu am fost cea mai apropiată, cînd s-a însurat Lionel, și acuma-i judecător..., deprimant. Dornford... l-ai văzut?

- Niciodată.

- Are un chip de portret. Se pare că a fost campion de sărituri la Oxford. Asta ajută la ceva?

- E ceea ce se numește un lucru dezirabil.

- Foarte bine făcut. L-am studiat eu la Condaford.

- Em, draga mea!

- Pentru Dinny, bineînțeles. Ce poți face cu un grădinar care trece cu tăvălugul peste terasa de piatră?

- Îi spui să nu mai repete.

- Ori de cîte ori mă duc la Lippinghall, tot cu tăvălugul îl văd, cărîndu-l mereu în altă parte. Sună gongul; uite-o și pe Dinny; haideți în sufragerie.

Sir Lawrence stătea în fața bufetului, extrăgînd din sticlă o fărîmă dintr-un dop de plută.

- Lafite, din 1865. Dumnezeu știe ce-o mai fi de capul lui. Toarnă-l foarte încet, Blore. Ce părere ai, Adrian, îl încălzim puțin sau nu?

- Aș zice nu, dacă are asemenea vîrstă.

- De acord.

Cina începu în tăcere. Adrian se gîndea la Dinny. Dinny la Clare, iar Sir Lawrence la vinul roşu.

- Artă franceză, grăi Lady Mont.

- Ah! făcu Sir Lawrence, bine că mi-ai adus aminte, Em; cîteva dintre tablourile bătrînului Forsyte urmează să fie expuse. Ţinînd seama că el şi-a dat viaţa apărîndu-le, i se datorează această onoare.

Dinny înălţă privirile.

- Tatăl lui Fleur? Era un om simpatic, unchiule?

- Simpatic? repetă Sir Lawrence. Nu ăsta-i cuvîntul. Onest da; prevăzător, da, prea prevăzător pentru aceste vremuri. I-a căzut un tablou în cap, ştii, în timpul incendiului, bietul bătrîn. Dar se pricepea la arta franceză. I-ar fi plăcut expoziţia care urmează să aibă loc.

- Nu va fi nimic în ea să egaleze *Naşterea lui Venus*, spuse Adrian.

Dinny îi aruncă o privire mulţumită.

- E un tablou divin.

Sir Lawrence înălţă o sprînceană.

- Adeseori m-am gîndit să aprofundez întrebarea: De ce încetează o naţiune să fie poetică? Uită-te la vechii italieni şi la cei de azi.

- Poezia nu-i o chestiune de efervescenţă, unchiule? Nu înseamnă tinereţe, sau cel puţin entuziasm?

- Italienii n-au fost niciodată tineri, iar entuziaşti sînt şi acum. Ai fi putut să-i vezi, cînd am fost în Italia, anul trecut în mai, ce s-au mai agitat în legătură cu paşapoartele noastre.

- Emoţionant! încuviinţă Lady Mont.

- E o chestiune de mijloace de expresie, interveni Adrian. În secolul al paisprezecelea italienii se exprimau prin pumnale şi versuri, în secolele al cincisprezecelea şi al şaisprezecelea prin otravă, sculptură şi pictură, în al şaptesprezecelea prin muzică, în al optsprezecelea prin revoluţii, iar în al douăzecelea poezia lor se exprimă prin radio şi regulamente.

- Ah, mă obosea să tot văd regulamente pe care nu le puteam citi, murmură Lady Mont.

- Erai fericită, draga mea, eu le puteam citi.

- Italienii au totuşi un lucru bun, continuă Adrian, secol de secol dau naştere la cîţiva oameni cu adevărat mari, într-un fel sau altul. Să se datoreze climatului, sîngelui sau decorului, Lawrence?

Sir Lawrence ridică din umeri.

- Ce părere ai de vinul roşu? Miroase-l, Dinny. Acum

şaizeci de ani voi, două tinerele, nici n-aţi fi luat parte la această cină, iar eu şi Adrian am fi devenit sentimentali. E aproape perfect.

Adrian sorbi şi aprobă din cap.

- Excelent!

- Ce părere ai, Dinny?

- Sînt convinsă că-i perfect, dar în ce mă priveşte îl risipiţi degeaba.

- Bătrînul Forsyte l-ar fi apreciat; avea un sherry admirabil. Îi simţi buchetul, Em?

Lady Mont, cu paharul în mînă şi cotul rezemat pe masă, îşi dilată delicat nările.

- Ce prostie, murmură ea, orice floare are un parfum mai frumos.

Remarca fu urmată de o tăcere totală.

Ochii lui Dinny fură cei dintîi care-şi reveniră.

- Ce mai fac Boswell şi Johnson, mătuşico?

- Tocmai îi povesteam lui Adrian: Boswell s-a apucat să treacă cu tăvălugul peste terasă, iar Johnson şi-a pierdut soţia, bietul de el. Acum-i cu totul alt om. Fluieră tot timpul. Melodiile lui ar trebui culese.

- Vechi melodii care au supravieţuit bătrînei Anglii?

- Nu, moderne, pur şi simplu divaghează.

- Fiindcă veni vorba de supravieţuitori, ai citit vreodată "Întreab-o pe mama", Dinny? se amestecă Sir Lawrence.

- Nu: cine-i autorul?

- Surtees. Ar trebui s-o citeşti. E un corectiv.

- La ce, unchiule?

- La modernism.

Lady Mont lăsă din mînă paharul. Era gol.

- Ce bine au procedat cînd au oprit expoziţia aceea de tablouri în 1900. Îţi aduci aminte, Lawrence, la Paris toate chestiile alea şerpuitoare, şi cu atîta galben şi albastru deschis, spirale şi pete şi feţe cu susu-n jos: Dinny, ar fi mai bine să ne retragem.

Şi cînd Blore comunică mesajul: "E bună domnişoara Dinny să coboare în birou?", Lady Mont murmură:

- Te cheamă în legătură cu Jerry Corven. Nu-l încuraja pe unchiul tău... el se crede în stare să dreagă lucrurile, dar nu e.

- Vezi, Dinny, i se adresă Sir Lawrence, pentru mine e întotdeauna o plăcere să stau de vorbă cu Adrian; e un tip "bine temperat", care gîndeşte cu propria lui minte. I-am făgăduit Clarei să stau de vorbă cu Corven, dar n-are nici un

sens să discut cu el pînă nu știu limpede ce trebuie să-i spun. Și chiar și-n cazul ăsta mă tem că nu prea are sens. Tu ce părere ai?

Dinny, care se așezase pe marginea scaunului, își rezemă coatele de genunchi. Era o atitudine din care Sir Lawrence deducea că augurii nu sînt favorabili.

- Judecînd după cele ce mi-a mărturisit mie, astăzi, unchiule Lawrence, hotărîrea lui e luată. Ori Clare se întoarce la dînsul, ori intentează divorț.

- Ai tăi ce-or să gîndească?

- Tot ce poate fi mai rău.

- Știi că există un tînăr care-i dă tîrcoale?

- Da.

- Și care-i lefter?

Dinny zîmbi.

- Cu-așa ceva sîntem obișnuiți.

- Știu, dar a fi lefter cînd încalci normele e un lucru grav. Corven ar putea cere daune, pare un tip vindicativ.

- Crezi sincer c-ar putea-o face? E o manieră repudiabilă astăzi, nu?

- Manierele contează prea puțin cînd unui om i-a sărit țandăra. Presupun că n-ai reușit s-o determini pe Clare s-o rupă cu tînărul Croom?

- Clare va refuza, mă tem, să accepte instrucțiuni pe cine să vadă și pe cine nu. Ea consideră că ruptura s-a produs exclusiv din vina lui Jerry.

- Eu aș fi de părere, urmă Sir Lawrence scoțînd un norișor de fum din lulea, să punem pe cineva pe urmele lui Jerry cît se găsește aici, și să strîngem dacă-i posibil, cîteva dovezi cu care să-i închidem gura, dar Clare nu vrea să audă de așa ceva.

- Ea crede în cariera lui și nu vrea să i-o submineze. Și-apoi, e o metodă revoltătoare.

Sir Lawrence ridică din umeri.

- Ce altă vrei? Legea-i lege. E membru la clubul Burton. Dorești să-l pîndesc cînd vine pe acolo și să apelez la el s-o lase în pace pe Clare? Să constate dacă nu cumva absența ei o să-i înmoaie inima?

Dinny își încreți sprîncenele.

- S-ar putea să merite încercarea, dar nu cred c-o să-l poți clinti.

- Tu ce linie vrei să adopți?

- Să fiu alături de Clare, indiferent de ce face sau nu face.

Sir Lawrence dădu din cap, întrucît primise răspunsul la

care se aştepiase.

X

Acea calitate care din vremuri imemoriale a făcut din funcţionarii publici ai Angliei ceea ce sînt, care a atras pe atîţia avocaţi în Parlament, i-a determinat pe atîţia clerici să renunţe de a deveni episcopi, a menţinut pe linia de plutire atîţia financiari, a salvat atîţia politicieni de preocuparea pentru ziua de mîine, şi atîţia judecători de colţii remuşcării, era prezentă, într-o doză remarcabilă, şi în Eustace Dornford. Ca să vorbim mai pe scurt, avea o excelentă digestie; putea să mănînce şi să bea în orice moment, fără ca să se resimtă după aceea. Depunea o activitate zeloasă şi neobosită, chiar şi cînd se distra, şi poseda acel spor de energie nervoasă care-l deosebeşte de omul ce cîştigă campionatul la sărituri de cel care-l pierde. Şi acum, deşi clientela lui se mărise în salturi în ultimii doi ani, de cînd îmbrăcase roba, îşi depusese candidatura pentru Parlament. Şi totuşi, era ultimul om căruia i se putea aplica epitetul de "arivist". Faţa lui smeadă, cu ochi cafenii şi trăsături frumoase, avea o expresie de receptivitate, chiar de sensibilitate, şi un surîs plăcut. Purta o mustaţă neagră, mică şi fină, iar peruca de avocat nu-i rărise părul natural, negru, cu fir ondulat. După ce terminase studiile la Oxford şi se lansase în societate, intrase în birourile partenerului mai tînăr al unei binecunoscute firme avocăţeşti de drept civil. Făcînd parte din trupa de cavalerişti voluntari ai

fermierilor din Shropshire, la izbucnirea războiului a intrat în cavalerie, şi la scurt timp după aceea a ajuns în tranşee, unde norocul i-a surîs mai mult decît altora. După război ascensiunea sa în barou a fost rapidă. Avocaţii îl îndrăgeau. Nu folosea niciodată metode dubioase faţă de judecători şi se relevase în interogatoriile directe pentru că dădea întotdeauna impresia că regretă succesele obţinute. Era romano-catolic mai curînd prin tradiţie decît prin practică. În sfîrşit, era rezervat în problemele de sex, şi prezenţa lui la cină avea un efect dacă nu de frînare, cel puţin de moderare a discuţiilor licenţioase.

Ocupa în imobilul Harcourt un apartament comod, destinat să servească drept locuinţă şi loc de studiu. În fiecare zi, la o oră matinală, pe ploaie sau pe cer senin, ieşea să facă o plimbare călare, după ce lucra timp de cel puţin două ore la dosarele lui. La ora zece, îmbăiat, cu micul dejun luat, pus la curent cu noutăţile zilei, era gata să se prezinte la tribunal. După închiderea şedinţei, la ora patru, se înfunda iar în dosarele lui pînă la şase şi jumătate. Serile, pînă acum libere, avea să şi le petreacă de aici înainte la Parlament, şi cum rareori se putea duce la culcare fără ca în prealabil să fi studiat timp de un ceas un caz sau altul, somnul lui avea să fie scurtat de la şase ore la cinci, sau chiar la patru.

Aranjamentul la care ajunsese cu Clare era simplu. Ea sosea la zece fără un sfert, deschidea corespondenţa, apoi între zece şi zece şi un sfert îşi primea instrucţiunile. Rămînea să execute tot ce era necesar şi revenea la ora şase, gata să rezolve tot ce-ar mai fi survenit între timp sau ce rămăsese nerezolvat.

A doua seară după cea despre care am vorbit, la orele opt şi cincisprezece precis, Dornford, intrînd în salonul din Mount Street, fu întîmpinat şi prezentat lui Adrian, care fusese invitat din nou. Aşteptară, discutînd situaţia lirei sterline şi alte chestiuni serioase, pînă ce glasul Lady-ei Mont îi întrerupse brusc.

- Supa! Ce-ai făcut cu Clare, domnule Dornford?

Ochii lui, care pînă în prezent nu luaseră aminte la altceva în afară de Dinny, se întoarseră spre gazdă cu o vagă surpriză.

- A plecat din Temple la şase şi jumătate, spunîndu-mi că ne vom revedea curînd.

- Atunci o să coborîm la masă, hotărî Lady Mont.

Urmă o oră din acelea stînjenitoare, atît de familiare oamenilor binecunoscuţi, cînd patru dintre ei sînt preocupaţi de un subiect ce nu trebuie pomenit faţă de al cincilea, iar

acest al cincilea e conştient de preocuparea lor.

Erau, într-adevăr, prea puţini la număr, şi orice-ar fi şoptit unul dintre ei putea fi auzit şi de ceilalţi. Lui Eustace Dornford îi era deci imposibil să aibă o certitudine deschisă faţă de vreunul dintre vecinii săi; şi cum simţea instinctiv că fără o preliminară confesiune ar însemna pur şi simplu să fie inoportun, se străduia să se menţină în subiecte cît mai oficiale şi nu vorbea decît despre primul ministru, despre nişte ucigaşi încă neidentificaţi, despre sistemul de ventilaţie al Camerei Comunelor şi despre dificultatea de a şti ce să faci acolo cu pălăria şi alte teme de interes general. Dar, spre sfîrşitul cinei, simţi atît de acut că toţi cei de faţă ardeau să spună ceva ce el nu trebuia să audă, încît pretextă că avea de dat un telefon în interes de serviciu şi se lăsă condus afară din cameră de către Blore.

În momentul în care ieşi, Dinny izbucni:

- Mătuşico, probabil că a fost atrasă într-o cursă. Aş putea să-mi cer scuze şi să mă reped să văd ce s-a întîmplat.

Sir Lawrence răspunse:

- Dinny, mai bine să aşteptăm pînă la sfîrşit; cîteva minute în plus nu mai contează.

- Nu credeţi, interveni Adrian, că Dornford ar trebui să cunoască adevărul? Doar Clare se duce zi de zi la el.

- O să-l lămuresc eu, încuviinţă Sir Lawrence.

- Nu, se opuse Lady Mont. Dinny trebuie să-i spună. Aşteaptă-l aici, Dinny. Noi urcăm.

Şi astfel, întorcîndu-se în sufragerie după telefonul dat cuiva de care ştia precis că nu se află acasă, Dornford o găsi pe Dinny aşteptîndu-l. Îi oferi ţigările de foi şi-i spuse:

- Domnule Dornford, scuză-ne te rog. E vorba de sora mea. Te rog aprinde-ţi trabucul şi ia o cafea. Blore, vrei să-mi comanzi un taxi?

După ce-şi băură cafelele, cînd se aflau aşezaţi împreună în faţa sobei, Dinny îşi întoarse faţa spre foc şi debită în pripă:

- Ştii, Clare a rupt relaţiile cu soţul ei şi acesta a sosit ca s-o ia îndărăt acasă. Ea se împotriveşte şi trece prin momente foarte grele.

Dornford scoase o exclamaţie plină de interes.

- Mă bucur că mi-ai spus. Toată seara m-am simţit stingherit.

- Şi acum, cred că trebuie să mă duc să văd ce s-a întîmplat.

- Aş putea să te însoţesc?

- O, îți mulțumesc, dar...

- Ar fi o plăcere pentru mine.

Dinny șovăi. I-ar fi putut fi de mare ajutor la nevoie; în cele din urmă, însă, spuse:

- Îți mulțumesc, dar poate că pe sora mea ar stînjeni-o.

- Înțeleg. Dar te rog, dă-mi de știre în orice moment crezi că ți-aș putea fi de ajutor.

- A sosit taxiul, domnișoară.

- Într-o zi, urmă Dinny, aș dori să mă lămurești în legătură cu legea divorțurilor.

În taxi se întrebă ce-o să se facă dacă n-o să poată intra în casă; pe urmă se întrebă ce-o să se facă dacă o să poată intra și o să dea peste Corven acolo. Opri mașina la colțul de unde începeau fostele grajduri transformate în garaje.

- Rămîi aici, te rog, îi ceru șoferului, te anunț într-o clipă dacă mai am nevoie de dumneata.

Întunecoasă și tainică mai părea acea fundătură!

"Ca și viața noastră", își spuse Dinny și trase de clopoțelul ornamental. Clincăni pierdut, dar fără nici o urmare. Sună încă o dată și încă o dată, și se dădu cîțiva pași îndărăt ca să se uite la ferestre. Perdelele, își aminti Dinny, erau foarte groase și fuseseră bine împreunate; nu-și putea da seama dacă înăuntrul lor era lumină sau nu. Mai sună o dată și folosi ciocănașul, ținîndu-și respirația, ca să audă mai bine. Nici un sunet! În cele din urmă, nedumerită și îngrijorată, se întoarse la mașină. Clare îi spusese că Jerry Corven locuiește la hotelul Bristol; dădu șoferului adresa. Puteau exista o duzină de explicații; numai că, de ce, într-un oraș cu telefoane, Clare nu-l înștiințase de nimic? Zece și jumătate! Poate că pînă la ora asta telefonase.

Mașina opri în fața hotelului.

- Așteaptă, te rog.

Intrînd în holul discret aurit, rămase o clipă descumpănită. Decorul părea să ofere un cadru nepotrivit pentru necazuri personale.

- Ce dorește doamna? întrebă vocea unui băiat de serviciu.

- Aș dori să știu dacă cumnatul meu, Sir Gerald Corven, se află în hotel.

Și dacă o să apară, ce-o să-i spună? Își văzu silueta, în mantou de seară, reflectată într-o oglindă, și se miră constatînd că avea o ținută dreaptă, se simțea încovrigîndu-se și clătinîndu-se ba într-o parte, ba-n alta. Dar Corven nu apăru. Nu fusese de găsit nici în camera lui, nici în vreunul dintre

saloane. Se întoarse la maşină.

- Înapoi în Mount Street, te rog.

Dornford şi Adrian plecaseră, mătuşa şi unchiul ei jucau pichet.

- Ei, Dinny!

- La ea n-am putut să intru, iar dînsul nu era la hotel.

- Ai fost acolo?

- Era singurul lucru care mi-a dat prin gînd să-l fac.

Sir Lawrence se ridică.

- O să telefonez la clubul Burton.

Dinny se aşeză lîngă mătuşa ei.

- Mătuşico, presimt că-i la ananghie. Clare nu e niciodată lipsită de bună-cuviinţă.

- Răpită sau încuiată, spuse Lady Mont. A fost un caz asemănător în tinereţea mea. Thompson, sau Watson, mare scandal. Habeas corpus, sau aşa ceva, dar acum soţii nu mai au dreptul ăsta. Ei, Lawrence?

- A părăsit clubul la ora cinci. N-avem altceva de făcut decît să aşteptăm pînă dimineaţă. Poate să fi uitat de invitaţia la cină, ştii; sau să fi încurcat data.

- Dar i-a spus domnului Dornford că se vor revedea în curînd.

- Asta se aplică şi la faptul că se vor revedea mîine dimineaţă. N-are rost să-ţi faci griji, Dinny.

Dinny se ridică, dar nu se dezbrăcă. Făcuse oare tot ce-i stătea în putinţă? Era o noapte clară, frumoasă şi caldă pentru luna noiembrie. Doar la vreun sfert de milă depărtare se întindea fundătura aceea a garajelor, să se strecoare afară din casă şi să se mai ducă o dată?

Îşi scoase rochia de seară, îmbrăcă o rochie obişnuită, îşi puse pălăria şi mantoul de blană şi se furişă jos. În hol era întuneric. Trăgînd uşurel zăvoarele, se strecură în stradă. Cînd intră în aleea Garajelor, unde vreo două automobile erau parcate pentru noapte, văzu lumină la ferestrele de sus ale casei cu numărul 2. Geamurile fuseseră deschise şi perdelele trase la o parte. Sună.

Un minut mai tîrziu, Clare, în rochie de casă, îi deschise uşa.

- Dinny, tu ai fost şi mai înainte?

- Da.

- Îmi pare rău că nu ţi-am putut deschide. Vino sus!

O luă înainte pe scăriţa spiralată şi Dinny o urmă.

Sus era cald şi lumină, uşa care dădea spre micuţa sală

de baie deschisă, şi aşternutul în dezordine. Clare îşi privi sora cu un sol de nefericită sfidare.

- Da, a fost Jerry aici, nu-s nici zece minute de cînd a plecat.

Dinny simţi un fior de groază prin şira spinării.

- La urma urmei, a venit de departe, continuă Clare: frumos din partea ta că te-ai necăjit, Dinny.

- Oh, scumpa mea!

- Cînd m-am întors din Temple, l-am găsit afară aşteptîndu-mă. Am făcut prostia să-l las să intre. Acum... în sfîrşit, nu mai are importanţă! O să am grijă să nu se mai repete.

- Vrei să rămîn la tine?

- O, nu. Dar ia un ceai. Tocmai l-am fiert. Vreau ca nimeni să nu ştie ce s-a întîmplat.

- Desigur. O să spun că ai avut o migrenă cumplită şi că nu te- ai simţit în stare să cobori pînă la telefon.

În timp ce-şi bea ceaiul, Dinny o întrebă:

- Întîmplarea nu te-a făcut să-ţi schimbi planurile?

- Dumnezeule! Nu!

- Dornford a fost astă-seară la cină. Am socotit cu toţii că e mai bine să ştie că treci prin momente dificile.

Clare încuviinţă din cap.

- Probabil că ţie ţi se pare totul foarte bizar.

- Mi se pare tragic.

Clare înălţă din umeri, apoi se ridică şi-şi cuprinse sora în braţe. După această tăcută îmbrăţişare, Dinny ieşi în aleea acum întunecoasă şi pustie. La colţul care dădea spre Square, aproape că se împiedică de un tînăr.

- Domnul Croom, nu-i aşa?

- Domnişoara Cherrell? Veniţi de la Lady Corven?

- Da.

- Se simte bine?

Faţa îi era frămîntată, vocea plină de îngrijorare. Dinny respiră adînc înainte de a răspunde:

- O, da. De ce nu s-ar simţi bine?

- Mi-a spus aseară că omul acela se află aici. Mă nelinişteşte îngrozitor.

Prin mintea lui Dinny fulgeră gîndul: "De s-ar fi întîlnit cu omul acela!" Dar răspunse calm:

- Însoţeşte-mă pînă în Mount Street.

- N-am nimic împotrivă ca dumneavoastră să cunoaşteţi adevărul, începu el. Sînt foarte îndrăgostit de Clare. Cine n-ar

fi? Domnişoară Cherrell, nu cred că ar trebui lăsată singură în locul ăsta. Mi-a povestit că dînsul a venit ieri, în timp ce dumneavoastră vă aflaţi la ea.

- Da, şi l-am luat cu mine, aşa cum te iau acum pe dumneata. Socotesc că sora mea ar trebui lăsată în pace.

Tînărul păru să se strîngă în sine.

- Aţi fost vreodată îndrăgostită?

- Da.

- Ei bine, atunci ştiţi.

Da, ştia!

- E o tortură să nu fiu alături de ea, să nu mă pot asigura că totul e în regulă. Clare ia lucrurile foarte uşor, dar eu nu.

"Ia lucrurile foarte uşor!" Faţa cu care o privise Clare! Dar Dinny nu răspunse.

- De fapt, urmă tînărul Croom cu oarecare incoerenţă, oamenii n- au decît să spună şi să gîndească ce le place, dar dacă ar simţi ceea ce simt eu, atunci ar gîndi altfel. Nu vreau s-o plictisesc, efectiv nu vreau; dar nu pot suporta gîndul că se află în primejdie din cauza omului aceluia.

Dinny se controlă, ca să poată răspunde liniştit:

- Nu cred că se află în primejdie. Dar s-ar putea afla, dacă s- ar răspîndi vestea că dumneata...

Tînărul o privi în ochi.

- Mă bucur că vă are pe dumneavoastră. Pentru numele lui Dumnezeu, aveţi grijă de ea, domnişoară Cherrell.

Ajunseră la colţul ce da în Mount Street, şi Dinny îi întinse mîna.

- Poţi fi sigur că orice cale ar urma Clare, eu voi fi alături de ea. Noapte bună. Şi capul sus!

Tînărul i-o strînse mîna şi o porni ca posedat de diavol. Dinny intră în casă, trase cu precauţie zăvoarele. Luneca pe o gheaţă atît de subţire! Abia de-şi putea tîrî picioarele pînă sus, unde se prăbuşi istovită în pat.

XI

Cînd Sir Lawrence Mont intră a doua zi la clubul Burton, era stăpînit de sentimentele omului care la hotărîrea de a se amesteca în treburile altuia, adică încerca un stingherit simț al propriei importanțe, îmbinat cu dorința de a se fi aflat în acel moment în alt loc. Nu știa ce naiba să-i spună lui Corven, sau de ce naiba ar trebui să-i spună ceva, din moment ce, după părerea lui, cea mai bună soluție pentru Clare ar fi fost să mai facă o încercare de a-și salva căsnicia. Aflînd de la portar că Sir Gerald se găsea la club, își vîrî delicat, nasul pe ușa a trei saloane, pînă descoperi spinarea prăzii căutate, pitită în colțul unei încăperi prea strîmte pentru a servi și la altceva decît la corespondență. Sir Lawrence se așeză la o măsuță lîngă ușă, astfel încît să poată simula surpriza cînd Corven s-ar fi ridicat să plece. Individul avea timp berechet și și-l pierdea în neștire. Sir Lawrence observă alături un exemplar din "Ghidul Politicianului Britanic" și începu să parcurgă alene cifrele importurilor realizate de Marea Britanie. Găsi la cartofi: consumul șaizeci și șase de milioane cinci sute de tone, producție opt milioane opt sute șaptezeci și patru de mii de tone. Mai deunăzi citise un articol al cuiva care scria că se importă anual slănină în valoare de patruzeci de milioane de lire sterline. Luînd o foaie de hîrtie, Sir Lawrence însemnă: Prohibiția importului și protecția mărfurilor alimentare ce pot fi produse în interior. Importuri anuale: carne de porc, 40.000.000 lire sterline, păsări, aproximativ 12.000.000; cartofi -

Dumnezeu știe cît or mai fi costînd. Și toată carnea de porc, toate ouăle și jumătate din cantitatea de cartofi ar putea fi produse în țară. De ce să nu facem un plan pe cinci ani? Ar trebui diminuat, prin prohibiție, importul de carne de porc și de ouă cu o cincime în fiecare an, iar importul de cartofi cu o zecime anual, sporindu-se treptat producția internă, menită să le înlocuiască. La sfîrșitul a cinci ani, carnea de porc și ouăle și jumătate din cantitatea de cartofi ar proveni din producția internă. Am economisi în acest fel optzeci de milioane din investițiile pentru import, ceea ce, practic, ar echilibra balanța comerțului nostru.

Luînd o altă foaie de hîrtie, scrise:

Către redactorul șef al ziarului
The Times

Domnule,

Un plan simplu de eliberare a balanței noastre comerciale ar merita, cred, atenția celor interesați să ajungă la țintă fără ocolișuri. În investițiile noastre destinate importului sînt prevăzute trei articole alimentare pentru care se cheltuiește anual circa... lire, și care ar putea fi produse în țara noastră, fără să ridicăm simțitor prețul de cost al traiului, m-aș încumeta să afirm, dacă de la bun început luăm elementara precauție de a spînzura un speculant. Aceste trei articole sînt: carnea de porc, păsările, cartofii. Nu ar fi necesar să se pună impozite, pentru că tot ce s-ar cere ar fi...

Dar în clipa aceea, dîndu-și seama că Jerry Corven ieșea din cameră, exclamă:

- Hello!

Corven se întoarse și veni către el. Cu speranța că și dînsul arăta tot atît de degajat ca și nepotul său prin alianță, Sir Lawrence se ridică:

- Îmi pare rău că nu te-am putut vedea cînd ai venit la noi acum cîteva zile. Ai un concediu mai lung?

- Încă o săptămînă, asta-i tot, după care, probabil, va trebui să zbor peste Mediterana.

- Nu-i o lună prea potrivită pentru zbor. Ce părere ai de balanța răsturnată a comerțului nostru?

Jerry Corven înălță din umeri.

- Au găsit ceva de care să se agațe. Niciodată nu izbutesc să vadă mai departe de lungul nasului.

- *Tiens! Une montagne!* [1] Îți aduci aminte de caricatura lui Caran d'Ache care-l reprezenta pe Buller față-n față cu Ladysmith? Nu, de bună seamă că nu-ți aduci aminte. Asta a fost acum treizeci și doi de ani. Dar caracterul național rămîne neschimbat, nu crezi? Ce mai e prin Ceylon? Cei de-acolo nu prea-s în amor cu India, sper?

- Dar nici cu noi; ne menținem pe o poziție cam zgîrcită.

- Am auzit că nepoatei mele nu-i prea priește clima.

Expresia lui Corven deveni atentă și vag zîmbitoare.

- Nu i-a priit sezonul cald, dar acesta s-a încheiat.

- Ai de gînd s-o iei înapoi cu dumneata?

- Da.

- Nu știu dacă procedezi bine.

- Dac-aș lăsa-o aici aș proceda și mai rău. Ori ai o soție, ori nu.

Sir Lawrence, privindu-i ochii, gîndi: "Nu-i mai spun un cuvînt. E lipsit de rost. Și-apoi, probabil că are dreptate. Numai că aș pune rămășag..."

- Scuză-mă, i se adresă Corven. Trebuie să expediez scrisorile astea.

Se răsuci pe călcîie și se îndepărtă, o apariție îngrijită și sigură pe sine.

"Hm! își spuse Sir Lawrence, n-a fost ceea ce s-ar putea numi o discuție plină de roade." Și se așeză din nou să-și termine scrisoarea adresată ziarului "The Times".

- Trebuie să-mi procur cifrele exacte, murmură ca pentru sine. O să apelez la Michael...

Și gîndurile i se întoarseră din nou la Corven. În cazuri din astea, imposibil să știi a cui e vina. La urma urmei, o nepotrivire e o nepotrivire, și oricît zel ai depune, sau oricîtă înțelepciune, tot nu reușești s-o îndrepți. "Ar fi trebuit să fiu judecător, își urmă Sir Lawrence gîndurile, și atunci mi-aș fi putut exprima punctul de vedere." Domnul judecător Mont rosti în cuvîntul său: "A sosit momentul să avertizăm poporul acestei țări împotriva căsătoriei. Această alianță, care s-a dovedit de folos în vremurile victoriene, ar trebui contractată acum numai în cazurile în care există suficiente probe că nici una dintre părți nu este înzestrată cu individualitate..." "Cred c-o să mă duc acasă la Em." Apăsă sugativa pe scrisoarea perfect uscată, adresată ziarului "The Times", o vîrî în buzunar și porni spre

1. Iată ! Un munte ! (fr.)

casă prin placidul şi întunecatul Pall Mall. Se opri să se uite în vitrina negustorului său de vinuri din St. James Street, întrebîndu-se o dată mai mult ce anume justifica suprataxa acestuia, de zece la sută, cînd un glas rosti în spatele lui:

- Bună seara, Sir Lawrence!

Era tînărul care se numea Croom.

Traversară strada împreună.

- Voiam să vă mulţumesc, Sir, pentru cuvîntul pe care l-aţi pus pentru mine la domnul Muskham. M-am văzut azi cu dumnealui.

- Cum ţi s-a părut?

- O, foarte amabil. Sînt de acord cu dumneavoastră că are o idee fixă în ce priveşte încrucişarea cailor noştri de curse cu cei de sînge arab.

- I-ai împărtăşit părerea?

Tînărul Croom zîmbi.

- Nu prea. Calul arab e mult mai scund.

- E ceva în ideea lui. Dar Jack greşeşte cînd aşteaptă rezultate imediate. E ca şi în politică, oamenii nu vor să se sacrifice azi pentru ce va fi mîine. Dacă un anumit plan nu dă rezultate pînă în următorii cinci ani, îl socotim ineficient. Jack ţi-a promis să te angajeze?

- O să mă supună la o probă. Va trebui să lucrez la el o săptămînă, ca să constate cum mă descurc cu caii. Dar iepele arabe nu vor fi trimise la Koyston. Le va ţine într-un loc special, mai sus de Oxford, lîngă Bablock Hythe. Acolo o să lucrez eu dacă reuşesc la examen. Dar asta va fi abia în primăvară.

- Jack e un formalist, spuse Sir Lawrence cînd intrară la "Coffee House". Va trebui să-ţi supraveghezi comportarea.

Tînărul Croom zîmbi.

- Ştiu. La crescătoria lui totul merge ca pe roate. Din fericire am pasiunea cailor. Domnul Muskham nu m-a pus în încurcătură. Şi e o imensă uşurare să ţi se ofere posibilitatea unei slujbe, unde mai pui că e tocmai ceea ce mi-am dorit.

Sir Lawrence zîmbi - entuziasmul îţi face oricînd plăcere.

- Ar trebui să-l cunoşti pe fiul meu, şi el e un entuziast, deşi are treizeci şi şapte de ani! Ai să fii în districtul lui electoral, ba nu, în districtul lui Dornford ai să fii. Apropo, ştii că nepoata mea e secretara lui?

Tînărul Croom încuviinţă din cap.

- Nu ştiu dac-o să mai continue acum dacă s-a întors Corven.

Sir Lawrence pîndi expresia feţei tînărului. Era de o

mohoreală vizibilă.

- O să continue. Nu se mai întoarce în Ceylon.

Rostise cuvintele de mai sus cu o bruscheţe încruntată şi Sir Lawrence gîndi: "Acum e momentul să mă cîntăresc". Tînărul Croom îl însoţi la cîntar, ca şi cum era un lucru inevitabil. Se aprinsese la faţă.

- Ce te face să fii atît de sigur? întrebă Sir Lawrence privindu-l de pe platforma cîntarului.

Tînărul Croom se înroşi mai tare.

- Doar nu vii pînă aici numai ca să te întorci.

- Poate că da. Dacă viaţa ar fi un cal de curse, ar fi întruna muştruluit de antrenori că nu respectă regulile jocului.

- Întîmplător, ştiu că Lady Corven nu se mai întoarce, Sir.

Pentru Sir Lawrence era limpede că sosise momentul în care sentimentele sînt mai puternice decît discreţia. Deci tînărul acesta era îndrăgostit de Clare. Să fi fost un prilej de a-l avertiza să renunţe la cursă? Sau era mai uman dacă se prefăcea că nu observă?

- Şaptezeci de kilograme, constată Sir Lawrence; dumneata cîntăreşti mai mult sau mai puţin, domnule Croom?

- Mă menţin la 68-69.

Sir Lawrence îi cercetă din priviri silueta zveltă.

- Mă rog, ai o înfăţişare foarte bine proporţionată. Extraordinar ce umbră poate să arunce abdomenul asupra vieţii. Dar în privinţa asta, dumneata nu trebuie să-ţi faci nici o grijă pînă la cincizeci de ani.

- De bună seamă că nici dumneavoastră, Sir, n-aţi avut vreodată neplăceri în acest domeniu!?

- Lipsite de importanţă; dar l-am observat adumbrind viaţa altor altora! Ei, acum trebuie să plec. Noapte bună.

- Noapte bună, Sir. Vă sînt extrem de recunoscător.

Îşi strînseră mîinile şi Sir Lawrence îşi văzu mai departe de drum pe strada St. James.

"Tînărul ăsta, gîndi el, face o impresie bună şi nu-mi dau seama de ce am senzaţia că o să ne dea de furcă. Ar fi trebuit să-i spun: "Nu rîvni la nevasta aproapelui tău". Dar nu ştiu cum a făcut Dumnezeu lumea asta că niciodată nu spui ceea ce trebuie." Tinerii i se păreau foarte interesanţi; se tot spunea că sînt lipsiţi de respect faţă de cei bătrîni, şi aşa mai departe, dar el, unul, nu remarcase. Îi găsea la fel de respectuoşi şi de manieraţi precum fusese şi dînsul la vîrsta lor, şi mult mai accesibili în discuţie. Desigur, nu puteai şti niciodată ce gîndesc cu adevărat; dar lucrul ăsta nu-i neapărat un defect.

La urma urmei, şi pe vremea lui tinerii gîndeau că bătrînii n-au altă menire, şi Sir Lawrence se cutremură pe bordura de piatră din Piccadilly, decît să li se ia măsurătoarea pentru coşciug. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis*:[1] dar oare aşa stau lucrurile? Poate că în realitate nu se schimbă mai mult decît s-a schimbat pronunţia limbii latine din tinereţea lui şi pînă azi. Tinereţea va rămîne întotdeauna tinereţe, şi bătrîneţea bătrîneţe, avînd între ele aceeaşi reală discordanţă, şi aceeaşi neîncredere, şi acelaşi straniu jind al bătrîneţii de a simţi ce simte tinereţea şi de a gîndi cum gîndeşte tinereţea; şi aceeaşi pretenţie simulată că pentru nimic în lume n-ar dori să simtă şi să gîndească astfel, şi, îndărătul tuturor acestora, instinctul că, dacă i s-ar oferi prilejul, bătrîneţea ar refuza să-şi reia firul vieţii de la capăt. Din fericire! Cu calmul ei statornic, Viaţa, pe măsură ce se epuizează, îţi ajustează şi doza de inerţie. La fiecare stadiu al existenţei, pofta de viaţă îţi este reglată proporţional cu ceea ce ai în faţă, şi nu mai mult. Individul ăla, Goethe, a dobîndit nemurirea pe muzica lui Gounod, inteţind o scînteie gata să se stingă, şi aţîţînd-o într-o vîlvătaie. "Aiureli! gîndi Sir Lawrence, aiureli teutonice! Eu, dac-aş avea puterea s-o fac, aş alege oare din nou suspinele şi plînsetele, frînturile de fericire fugară, şi dorurile flămînde ale acestui tînăr? Categoric, nu! Nătîngului bătrîn îi ajunge prostia pe care a acumulat-o. Dar poliţistul ăsta nu mai are de gînd să oprească odată circulaţia? Oamenii îşi conduc acum maşinile cu aceeaşi încredere cu care viziţii tramvaielor cu cai şi ai trăsurilor îşi mînau pe vremuri mîrţoagele împiedicate, şovăielnice, tropăitoare. Şi tinerii şi tinerele trăiesc aceeaşi arzătoare atracţie, legală sau ilegală, unii către alţii. Numai pavajul străzilor e altul şi langajul în care sînt exprimate dorurile tinereţii. Dar, Dumnezeule mare! legile circulaţiei, ciocnirile şi derapările, şi miraculoasele evitări de ciocniri şi triumfurile, suferinţele, împlinirile spre mai bine sau spre mai rău, au rămas toate la fel!"

"Da, îşi spuse mai departe Sir Lawrence, n-are decît poliţia să emită ordonanţe, şi clericii să scrie la gazetă, şi judecătorii să vorbească după placul inimii, natura umană tot o să-şi facă drum, aşa cum îşi făcea şi pe vremea cînd şi eu eram cu caşul la gură."

Poliţistul îşi schimbă direcţia manşetelor, iar Sir Lawrence

---

1. Vremurile se schimbă şi noi ne schimbăm odată cu ele (lat.).

traversă continuîndu-şi drumul spre Berkeley Street. Aici se petreceseră destule schimbări! Casele măreţiei de odinioară dispăreau văzînd cu ochii. Bucată cu bucată, fără vreun ţel vizibil, aproape cu neruşinare, aşa cum se pricep englezii adevăraţi să facă, Londra se reconstruia. Epoca dinastică apusese, odată cu dependinţele ei: feudalismul şi Biserica. Pînă şi războaiele se purtau acum pentru popoare şi pentru pieţele lor. Nu mai existau războaie dinastice sau religioase. Mă rog, asta era ceva! "Pe zi ce trece, căpătăm tot mai multe asemănări cu gîngăniile, îşi zise Sir Lawrence. Şi ce interesant e! Religia aproape că şi-a dat duhul pentru că a murit credinţa într-o viaţă viitoare; şi totuşi, ceva se căzneşte să-i ia locul, munca obştească, munca socială, crezul furnicilor, crezul albinelor! Drumul cel mai rapid, fără îndoială, dar oare şi cel mai sigur? Nu! Sistemul convingerii rămîne cel mai bun, pentru că o dată înstăpînit ţine, numai că-i al naibii de lent. Da, şi al naibii de ironic! Pînă acum, simţul muncii sociale era apanajul familiilor de viţă veche, care-şi băgaseră în cap că sînt datoare să realizeze ceva util pentru a-şi plăti rangul deţinut în societate.

Acum, cînd aceste familii se stingeau, simţul datoriei sociale va persista oare? Şi pe ce cale o să-l "preia" poporul? "Mă rog, îşi spuse Sir Lawrence, în fond muncă utilă face şi conducătorul de autobuz, şi vînzătorul de prăvălie care-şi dă atîta osteneală să-ţi asorteze culoarea ciorapilor, şi femeia care are grijă de copilul vecinului, sau care adună pomeni pentru oamenii fără căpătîi ori copiii de pripas, şi motociclistul care se opreşte şi se uită la tine cum meştereşti la maşină, şi poştaşul care-ţi poartă recunoştinţă cînd îi strecori un bacşiş; şi oricine-ţi întinde o mînă să te scoată din mocirlă cînd îşi dă seama că te înfunzi de-adevăratelea. Singurul lucru de care-i nevoie e sloganul: "Aer curat şi exerciţiu, pentru făurirea instinctelor sănătoase". Asta ar trebui afişat pe toate ferestrele autobuzelor, în locul anunţurilor de felul: "Colosala crimă săvîrşită de un preot" sau "Escrocherie la loto-pronosport". A, asta îmi aduce aminte că trebui s-o întreb pe Dinny ce ştie despre relaţiile dintre Clare şi tînărul ăla."

Cu acest gînd se opri în faţa uşii casei sale şi vîrî cheia în broască.

XII

În pofida siguranței lui Sir Gerald Corven, strădaniile unui soț de a redobîndi tovărășia soției sale nu se dovedeau a fi chiar atît de simple, mai ales cînd acesta nu avea la dispoziție decît o săptămînă pentru a-și duce la împlinire dorința. Experiența acelei nopți de pomină o făcuse pe Clare să fie extrem de prevăzătoare. A doua zi, sîmbătă, cînd plecă la ora prînzului din Temple, se urcă într-un tren care-o duse la Condaford, unde nu rosti nici o vorbă despre faptul că era în căutare de adăpost. Duminică dimineața lenevi tîrziu în pat, cu ferestrele larg deschise, privind cerul împuns de ulmii înalți, dezgoliți. Soarele strălucea trimițînd cîteva raze asupră-i, aerul era blînd și fremăta de zgomotele vieții matinale: ciripitul păsărilor, mugetul unei vaci, croncănitul unui corb în trecere pe acolo, uguitul neîntrerupt al porumbeilor. Clare nu avea prea mult simț al poeziei dar, pentru o clipă, făptura ei relaxată percepu simfonia acestei lumi. Filigranul crengutelor nude și al celor cîteva frunze aninate, profilat pe cerul mătăsos, aurit, unduitor, corbul care se legăna în echilibru pe-o ramură; țarina verde stropită cu cafeniu-roșcat, dunga îndepărtată a pădurii; și toate sunetele dimineții, și aerul pur, inodor, care-i scălda obrajii, liniștea vibrantă și independența perfectă a fiecărui lucru în parte, și totuși vechea, îndelungata seninătate a finalității, toate acestea o smulseră pentru o clipă din ea însăși, făcînd-o să întrezărească universalul.

Dar viziunea a fost trecătoare; a înlocuit-o gîndul la seara

de joi, şi la Tony Croom, şi imaginea băieţaşului soios care stătea afară, în faţa restaurantului din Soho, şi care-i spusese atît de înduioşător: "Aduceţi-vă aminte de bietul băiat, cucoană; aduceţi-vă aminte de bietul băiat!" Dacă Tony ar fi văzut-o în seara celei de-a doua zile! Cît de rupte sînt faptele de adevăratele sentimente, cît de puţin se cunosc oamenii unul pe celălalt chiar cînd sînt foarte aproape! Rîse uşor, cu jenă. Într-adevăr, fericit cel ce trăieşte în necunoaştere!

Clopotul din sat începu să bată. Extraordinar cum mama şi tatăl ei continuau să se ducă duminică de duminică la biserică, în nădejdea, bănuia Clare, că toate or să se aranjeze cum nu se poate mai bine; sau poate din pricină că de nu s-ar fi dus ei, nu s-ar fi dus nici sătenii, şi biserica ar fi rămas de izbelişte, cel puţin tot ce era dincolo de capelă!

Ce plăcut era să trîndăveşti în vechea ta cameră din copilărie, şi să te simţi la adăpost, şi la căldură, şi lenevoasă, cu un cîine tolănit la picioare! Pînă sîmbăta viitoare avea să fie ca o fiară încolţită, ca o vulpe hăituită, refugiindu-se în primul adăpost ce-i iese în cale; şi Clare îşi încleştă buzele, asemenea vulpii cînd dă cu ochii de ogari. El trebuia neapărat să se întoarcă, aşa-i spusese, cu sau fără ea. Ei bine, se va întoarce fără ea!

Senzaţia de a se afla la adăpost îi fu brutal zguduită pe la ora patru cînd, întorcîndu-se cu cîinii de la plimbare, văzu un automobil în faţa casei şi pe maică-sa întîmpinînd-o în hol:

- A venit Jerry, e cu taică-tu.

- O!

- Urcă în camera mea, drăguţo.

În cămăruţa de la primul etaj, lipită de dormitorul ei, personalitatea Lady-ei Charwell se desfăşurase pe o gamă mai largă decît în tot restul străvechii, întortocheatei, obositei locuinţe, atît de îmbicsită de relicve şi îmbibată de timpul trecut. Ambianţa azurie şi parfumată cu verbină a acestei cămăruţe purta amprenta unei eleganţe distincte, deşi puţin ofilite. Fusese anume proiectată; restul casei crescuse de la sine, ţîşnind ici-colo în mici oaze de modernism, dar complăcîndu-se a fi, în cea mai mare parte, un pustiu presărat cu vestigiile timpului.

Clare, aşezată la gura sobei, răsucea în mîini o statuetă de porţelan. În momentul de faţă se conjugau forţele crezurilor, convenţiei şi confortului, împotriva cărora se ridica doar o biată opoziţie, întemeiată pe un motiv prea oribil ca să-l scoţi la iveală. Aştepta ca maică-sa să vorbească prima.

- Vezi tu, dragă, nouă nu ne-ai povestit nimic.

Dar cum puteai povesti cuiva care arăta și vorbea ca mama ei? Clare roși, păli, și răspunse:

- Nu pot spune altceva decît că zace în ei o bestie. Știu că bestia nu transpare la suprafață, dar așa-i mamă, crede-mă.

Lady Charwell roșise la rîndul ei. Și, fiind trecută de cincizeci de ani, nu-i stătea bine.

- Scumpa mea, eu și cu tatăl tău o să te ajutăm cît o să ne stea în putință; numai că, desigur, e atît de important ca de astă dată să iei hotărîrea cea mai dreaptă...

- Și cum prima oară am luat o hotărîre greșită, nu se poate avea încredere în mine că de astă dată voi lua una bună? Mamă, trebuie să mă crezi pe cuvînt; pur și simplu nu pot să vorbesc despre lucrurile astea, și pur și simplu nu mă pot întoarce la el.

Lady Clarwell se așezase; o cută îi brăzda fruntea între ochii albaștri-cenușii, fixați în gol. Își întoarse privirile către fiică-sa și i se adresă cu o voce șovăielnică:

- Ești sigură că nu-i vorba de bestia care zace în orice bărbat?

Clare rîse.

- O, nu! Eu nu mă las chiar atît de ușor impresionată.

Lady Charwell suspină.

- Nu te necăji, mămico; de îndată ce trecem peste hop, lucrurile se vor aranja. Astăzi nimic nu mai are importanță.

- Așa se spune, dar noi mai păstrăm prostul obicei de a crede că anumite lucruri au importanță.

La această aluzie aproape ironică, Clare răspunse cu repeziciune:

- Important este să-ți păstrezi respectul față de tine însăți. Or, alături de el n-aș izbuti, crede-mă.

- Atunci eu nu mai am ce adăuga. Tatăl tău va dori să te vadă. Ai face mai bine să te faci comodă...

Clare o sărută și ieși din încăpere. De jos nu răzbea nici un sunet, și urcă în camera ei. Simțea cum i se îndîrjește voința. Vremurile cînd bărbații dispuneau de soții după placul inimii trecuseră și, orice-ar fi pus la cale Jerry și cu taică-su, ea n- o să se lase urnită. Cînd fu chemată, se duse la întrevedere, tăioasă ca lama de cuțit și împietrită ca o stîncă.

Stăteau amîndoi în biroul generalului, și Clare simți pe dată că se puseseră de acord. Făcînd un semn de salut din cap în direcția soțului ei, se îndreptă spre taică-su.

- Da?

Corven vorbi primul.

- Sir, las în seama dumneavoastră să-i explicaţi.

Faţa ridată a generalului arăta mîhnită şi iritată. Se cabră:

- Clare, am discutat chestiunea. Jerry recunoaşte că tu ai multă dreptate de partea ta, dar mi-a dat cuvîntul lui că nu o să te mai insulte niciodată. Vreau să-ţi cer să priveşti lucrurile din punctul lui de vedere. El afirmă, şi cred că e just, că punctul lui de vedere ţi-e mai favorabil ţie decît lui. Se poate ca vechile idei despre căsnicie să fie demodate dar, la urma urmei, amîndoi aţi făcut un legămînt, însă chiar dacă lăsăm acest lucru la o parte...

- Da, răspunse Clare.

Generalul îşi răsuci mustăcioara şi-şi înfundă cealaltă mînă adînc, în buzunar.

- Ei bine, ce Dumnezeu aveţi de gînd? Nu puteţi divorţa, e în joc numele tău şi situaţia lui şi... numai după optsprezece luni? Ce vreţi să faceţi? Să trăiţi despărţiţi? Nu-i frumos nici pentru tine, nici pentru el.

- E mai frumos, pentru amîndoi, decît să trăim împreună.

Generalul privi la faţa ei împietrită.

- Aşa gîndeşti acum; dar noi amîndoi avem mai multă experienţă decît tine.

- Mai devreme sau mai tîrziu trebuia să faci această remarcă. Îmi ceri să mă înapoiez la dînsul?

Generalul avea o expresie de nefericire acută.

- Doar ştii, draga mea, că eu nu doresc decît lucrul cel mai bun pentru tine.

- Şi Jerry te-a convins că ăsta ar fi lucrul cel mai bun. Află că-i tot ce poate fi mai rău. Tăticule, nu mă înapoiez şi aici punem punct.

Generalul se uită la ea, se uită la faţa ginerelui său, ridică din umeri şi începu să-şi umple pipa.

Ochii lui Jerry Corven, care se plimbau de la unul la altul, se îngustară şi se opriră asupra soţiei lui. O privire care se prelungi mult, neclintită.

- Foarte bine, rosti în cele din urmă. Atunci îmi voi schimba planurile. La revedere, Sir; la revedere, Clare!

Se răsuci pe călcîie şi ieşi.

În tăcerea care urmă se auzi distinct scrîşnetul roţilor de automobil pe alee. Generalul, trăgînd cu obidă din pipă, se feri să-i întîlnească privirile; Clare se duse la fereastră. Afară se lăsa întunericul şi, acum că depăşise criza, se simţea pleoştită.

- Aş vrea, pentru numele lui Dumnezeu, să pot înţelege

toată povestea asta.

Clare nu se mişcă de la fereastră.

- Ţi-a povestit că mă plesnea cu cravaşa de călărie?

- Cum? strigă generalul.

Clare se întoarse spre el.

- Da.

- Te cravaşa?

- Da. Nu asta a fost raţiunea principală care m-a făcut să-l părăsesc, dar, oricum, asta a pus capac. Îmi pare rău că te amărăsc, tăticule.

- Pentru numele lui Dumnezeu!

Clare avu un moment de revelaţie. Fapte concrete! Unui bărbat trebuie să-i oferi fapte!

- Bădăranul! exclamă generalul. Bădăranul! Mi-a povestit că a petrecut noaptea de ieri cu tine; e adevărat?

Un val de roşeaţă îi aprinse treptat obrajii.

- Pur şi simplu mi-a intrat cu forţa în casă.

- Bădăranul! mai exclamă o dată generalul.

Cînd se află din nou singură, Clare medită sec la transformarea pe care amănuntul cu cravaşa o operase în sentimentele tatălui ei. Luase faptul ca pe o jignire personală, ca pe o insultă adusă cuiva din carnea şi din sîngele lui. Îşi dădea seama că dacă ar fi fost vorba de fiica altcuiva ar fi privit totul cu indiferenţă; ba îşi amintea chiar că îl aprobase pe fratele ei cînd biciuise un cărăuş, fapt care le adusese atîtea necazuri pe cap. Cît de părtinitori, ce delicios de subiectivi sînt oamenii! Simţind şi judecînd în termenii propriilor lor idei preconcepute. Ei bine! Acum trecuse peste ceea ce era mai greu, pentru că îşi cîştigase familia de partea ei, şi va avea grijă să nu-l mai întîlnească singură pe Jerry. Se gîndi la privirea aceea lungă cu care o fixase soţul ei. Ştia să piardă, deoarece pentru el jocul nu lua niciodată sfîrşit. Viaţa în sine, şi nu fiecare dintre elementele vieţii, îl absorbea. Călărea viaţa, era zvîrlit în şa, se ridica, se arunca din nou pe ea; întîlnea un obstacol, sărea peste el, şi considera juliturile şi zgîrieturile drept incidente inerente unei zile de lucru. O fascinase, sărise peste ea şi prin ea; fascinaţia se risipise, ba se mira chiar cum de putuse exista. Şi ce-o fi avînd acum de gînd să facă? Ei bine, un lucru era sigur: într-un fel sau altul, o să accepte situaţia ca atare.

XIII

Cine stă să contemple gazonul verde și moale din Temple, copacii falnici, clădirile cu pervazuri de cărămidă și porumbeii îmbufnați, simte un impuls poetic, pînă cînd dă cu ochii de priveliștea nenumăratelor vrafuri de hîrțoage legate cu benzi de hîrtie roz, și a funcționarilor fără număr, care zac în ghișee exterioare sugîndu-și degetul mare și așteptînd să pice clienții, și a cărțoaielor legate în piele de vițel, conținînd rapoartele asupra nesfîrșitelor procese, atît de amănunțit argumentate, încît cel ce-și simte conștiința curată oftează la vederea lor și-și mută gîndul la Cafe Royal. Cine ar putea nega că acest Temple găzduiește spiritul uman *in excelsis*[1] și trupul uman în fotolii; cine ar putea contesta că atunci cînd intri aici îți scoți spiritul uman și-l lepezi la ușă, așa cum faci cu pantofii cînd pătrunzi într-o moschee? Nici măcar în Nopțile Marilor Banchete nu este admis spiritul uman, pentru că spiritul legal nu are voie să se lase depășit, și de aceea pe invitații figurează formula de avertisment: "Ținută oficială". În puținele dimineți de toamnă cînd soarele strălucește, rezidentul din partea de răsărit din Temple s-ar putea să simtă în dreptul plexului senzația aceea pe care o încerci pe vîrf de munte, sau după ce asculți o simfonie de Brahms, sau chiar cînd zărești primele narcise, primăvara; dar dacă se întîmplă una ca asta, pe dată

1. În cea mai înaltă strălucire (lat.).

îşi aminteşte unde se află şi se întoarce la: "Collister versus Daverday: intervenţia lui Popdick".

Şi totuşi, în chip ciudat, Eustace Dornford, aflat pe muchea vîrstei mijlocii, era mereu încercat, fie că soarele strălucea sau nu, de senzaţia celui care ar sta pe un zid scund, încălzit de prima dragoste a primăverii, şi ar vedea viaţa sub chipul unei figuri botticelliene venind spre dînsul printr-o livadă de portocali, smălţuită de flori primăvăratice.[1] Ca să nu mai lungim vorba, era îndrăgostit de Dinny. În fiecare dimineaţă cînd o vedea pe Clare, ardea de dorinţa de a nu-i dicta scrisori parlamentare, ci de a o face, în schimb, să-i vorbească despre sora ei. Totuşi, fiind înzestrat cu stăpînire de sine şi cu simţul umorului, se supuse inhibiţiilor profesionale, mulţumindu- se s-o întrebe pe Clare dacă ea şi sora ei ar accepta să ia cina cu el "sîmbătă seara, aici sau la Cafe Royal?"

- Aici ar fi mai original.

- Ai dori să mai inviţi un domn ca să fim patru?

- Nu preferi să-l inviţi dumneata, domnul Dornford?

- Poate că ţii să fie o anumită persoană.

- Mă rog, ar putea fi tînărul Tony Croom, care mi-a fost tovarăş de călătorie pe vapor. E un tînăr simpatic.

- Bun! Atunci pe sîmbătă. Vrei să transmiţi surorii dumitale invitaţia?

Clare nu-i răspunse: "E la uşă", căci de fapt, Dinny era acolo. În toată această săptămînă venise seară de seară să o însoţească pe Clare pînă la Garajele Melton. Existau multe riscuri, şi surorile nu doreau să le înfrunte.

Cînd auzi de invitaţie, Dinny îi spuse:

- Ştii că în noaptea aceea, cînd am plecat tîrziu de la tine, am dat peste Tony Croom şi am mers împreună pînă în Mount Street?

- Nu i-ai povestit despre vizita lui Jerry?

- Bineînţeles că nu.

- Şi-aşa e destul de greu pentru el. E într-adevăr un băiat foarte drăguţ, Dinny.

- Mi-am dat seama şi eu. Dar aş fi preferat să nu fie acum în Londra.

Clare zîmbi.

- Află că n-o să mai fie multă vreme; urmează să se angajeze ca supraveghetor al unor cai arabi ai domnului

1 Referire la tabloul lui Botticelli *Primăvara*.

Muskham, la Bablock Hythe.

- Jack Muskham locuieşte la Royston.

- Iepele arabe vor fi instalate într-un grajd separat, într-un climat mai dulce.

Dinny se smulse cu un efort din amintirile care o năpădiră.

- Ei, drăguţo, ne bâţîim pe picioare, agăţate de curelele de metro, sau ne dezmăţăm şi luăm un taxi?

- Eu simt nevoia de aer curat. Te simţi în stare să mergem pe jos?

- Cu plăcere. O luăm pe chei şi apoi prin parcuri.

O porniră cu pas iute, pentru că era rece. Luminat de felinare şi spuzit de stele, acel larg segment de Londră avea o sumbră frumuseţe de neuitat; chiar şi clădirile, cu contururile estompate de întuneric, purtau amprenta unei certe măreţii.

Dinny murmură:

- Ce frumoasă e Londra noaptea!

- Da, te culci noaptea cu o femeie superbă, şi te trezeşti dimineaţa cu o chelneriţă de bar. Şi la ce bun totul? O masă de energie comprimată, ca un muşuroi de furnici.

- Atît de obositor! cum ar spune mătuşa Em.

- Dar la ce bun totul, Dinny?

- O uzină care încearcă să fabrice specimene perfecte şi produce un milion de rebuturi la o reuşită.

- Şi merită?

- De ce nu?

- Există ceva în care să poţi crede?

- În caracter.

- Ce vrei să spui?

- Caracterul constituie calea noastră de a ne manifesta năzuinţa spre perfecţiune. Înseamnă să cultivi ce-i mai bun în tine.

- Hm! făcu Clare. Cine poate hotărî ce-i mai bun în tine?

- În cazul tău, eu, draga mea.

- Mă rog, oricum eu sînt prea tînără pentru aşa ceva.

Dinny îşi strecură braţul pe sub cel al surorii sale.

- Clare, tu eşti mai vîrstnică decît mine.

- Nu, poate că am mai multă experienţă, dar eu n-am reuşit să stabilesc o comunicare cu propriul meu spirit. Simt în măduva oaselor că Jerry dă tîrcoale casei mele.

- Vino în Mount Street şi o să mergem împreună la un film.

Cînd intrară în hol, Blore îi înmînă lui Dinny un bilet:

- Domnişoară, v-a căutat Sir Gerald Corven şi v-a lăsat această scrisoare.

Dinny o deschise:

Dragă Dinny

Părăsesc Anglia mîine și nu sîmbătă. În cazul cînd Clare s-a răzgîndit, aș fi fericit s-o iau cu mine. Dacă nu, să nu se aștepte să mă mai vadă suferind îndelung. Am lăsat o scrisoare în acest sens și la locuința ei, dar cum nu știu pe unde umblă, ți-am scris și ție ca să mă asigur că o să afle cele ce doresc. Ea, sau un mesaj din partea ei, mă vor putea găsi la hotelul Bristol pînă mîine, joi, la orele trei dimineața. După asta, a la guerre comme a la guerre.[1]

Cu multe regrete pentru faptul că lucrurile sînt atît de încîlcite, și cu cele mai bune urări

Rămîn al tău sincer
Gerald Corven

Dinny își mușcă buzele.

- Citește!

Clare parcurse biletul.

- Eu nu plec, și n-are decît să facă ce-o vrea.

În timp ce se găteau în odaia lui Dinny, intră Lady Mont.

- Ah! făcu ea. Acum pot spune și eu ce gîndesc. Unchiul tău a discutat din nou cu Jerry Corven. Ce-ai de gînd cu el, Clare?

Cînd Clare se întoarse dinspre oglindă, lumina îi căzu din plin pe obrajii și pe buzele pe care încă nu le isprăvise de fardat.

- Nu mă mai întorc niciodată la el, mătușă Em.

- Pot să stau pe patul tău, Dinny? "Niciodată" e un termen cam lung și... hm... domnul ăla, Craven... Sînt sigură că tu ești o femeie cu principii, Clare, dar ești prea frumușică. Clare lăsă rujul de buze din mînă.

- Drăguț din partea dumitale, mătușă Em; dar, crede-mă, știu foarte bine ceea ce fac.

- Cît de reconfortant! Eu cînd afirm așa ceva, sînt sigură că fac *une gaffe*.[2]

- Mătușico, cînd Clare spune un lucru, se ține de cuvînt.

1. La război ca la război (fr.).
2. O gafă (fr.).

Lady Mont suspină.
- Eu i-am promis tatălui meu să nu mă mărit timp de un an. Au trecut şapte luni, şi a apărut unchiul vostru. Întotdeauna apare cîte cineva.
Clare îşi înălţă mîinile ca să-şi aranjeze buclişoarele de pe ceafă.
- Eu pot să promit că timp de un an n-o să-mi fac de cap. Pînă atunci, o să-mi dau seama limpede ce-i în capul meu; şi dacă nu, înseamnă că sînt total lipsită de cap.
Lady Mont netezi salteaua.
- Jură cu mîna pe inimă.
- Nu cred că-i nevoie, interveni iute Dinny.
Clare îşi făcu semnul crucii pe piept.
- Jur cu mîna acolo unde ar fi trebuit să se afle inima.
Lady Mont se ridică.
- Ar trebui să înnopteze aici, nu crezi, Dinny?
- Ba da.
- Atunci o să anunţ servitorii. Dinny, verdele marin e culoarea ta. Lawrence zice că eu n-am nici o culoare.
- Alb şi negru, scumpo.
- Trăncăneli şi aiureli. N-am mai fost la Ascot la curse de cînd era Michael la Winchester, facem economii. Hilary şi May vin la cină. Fără costum de seară.
- O! exclamă Clare brusc. Unchiul Hilary ştie despre mine?
- El are vederi largi, murmură Lady Mont. Dar ştii, orică n-aş vrea, tot îmi pare rău.
Clare se ridică în picioare.
- Crede-mă, mătuşă Em, Jerry nu-i tipul de om care să sufere.
- Ia staţi spate-n spate voi două, e aşa cum mi-am închipuit... Dinny e mai înaltă cu un centimetru.
- Eu am un metru şaizeci şi doi, fără pantofi, spuse Clare.
- Foarte bine. Cînd sînteţi gata, coborîţi.
Cu aceste cuvinte, Lady Mont porni în mers legănat spre uşă, grăind către ea însăşi: "Coada cocoşului... să-i amintesc lui Boswell", şi ieşi.
Dinny se reîntoarse la gura sobei şi continuă să se uite la flăcări.
Glasul Clarei, foarte aproape, în spatele ei, rosti:
- Dinny, am chef să cînt! Un an întreg de vacanţă, de eliberare de orice jug. Mă bucur că mătuşa Em mi-a cerut să fac jurămîntul. Dar nu-i aşa că-i fantastică?
- Categoric nu. E cea mai înţeleaptă dintre toţi membrii

familiei noastre. Cine ia viața în serios nu ajunge la nimic. Dînsa n-o ia în serios. Poate că ar dori, dar nu reușește.

- Da, dar ea n-are pricini reale de îngrijorare.

- Doar un soț, trei copii, cîțiva nepoți, două gospodării, trei clini, niște grădinari, insuficienți bani și două pasiuni: să-i căsătorească pe oameni și tapiseriile franțuzești; pe lîngă toate astea, strădania de a nu se îngrășa.

- O, e adorabilă. Ce mă sfătuiești să fac cu "circeii" ăștia, Dinny? Sînt o adevărată pacoste. Să-i tund din nou?

- Lasă-i deocamdată să crească, nu știi ce mai aduce moda, s-ar putea să revină zulufii.

- Tu ești de părere că femeile se gătesc ca să placă bărbaților?

- Categoric nu.

- Atunci ca să-și facă inimă rea una alteia?

- O fac pentru modă; femeile țin să arate bine.

- Și morala?

- Avem vreo morală? Oricum, una creată de bărbați. Pe noi, natura nu ne-a înzestrat decît cu simțăminte.

- Eu, acum, n-am de nici un fel.

- Ești convinsă?

Clare rîse.

- Mă rog, oricum, n-am nici unul la îndemînă.

Își trase rochia peste cap, și Dinny îi luă locul la oglindă...

Un paroh de mahala nu vine la cină ca să facă remarci asupra naturii umane. Vine ca să mănînce. Hilary Charwell, după ce-și petrecuse cea mai mare parte a zilei ascultînd necazurile enoriașilor săi, care nu puseseră niciodată nimic deoparte pentru ziua de mîine întrucît nu agonisiseră niciodată îndeajuns nici pentru ziua de azi, ingera acum, cu vizibilă încîntare, hrana gustoasă din fața lui. Dacă știa sau nu că tînăra pe care o cununase cu Jerry Corven rupsese legăturile căsătoriei, nu făcu nici o aluzie la viața ei casnică, discutînd tot timpul liber despre alegeri, despre arta franceză, despre lupii cenușii de la Grădina Zoologică Whipsnade și despre un nou sistem de a construi școli cu acoperișuri decapotabile, pentru zilele de căldură sau de frig. Pe fața lui lunguiață, brăzdată, hotărîtă, reflectînd o bunătate amestecată cu șiretenie, adia din cînd în cînd un surîs, ca și cum îi venea ceva în minte; dar nu indica prin nimic ce putea fi acel ceva, decît că privea uneori la Dinny, parcă ar fi spus: "Tu și cu mine o să avem ceva de vorbit".

Dar convorbirea nu avu loc, pentru că fu chemat prin

telefon la căpătîiul unui muribund, chiar mai înainte de a-şi fi isprăvit paharul cu vin de Porto. Doamna Hilary plecă odată cu el.

Cele două surori se aşezară să joace o partidă de bridge cu unchiul şi cu mătuşa lor, iar la unsprezece se duseră la culcare.

- Azi e aniversarea Armistițiului? Știai? întrebă Clare îndreptîndu-se spre odaia ei de dormit.

- Da.

- Pe la orele unsprezece mă aflam într-un autobuz. Am remarcat unul sau doi indivizi care păreau emoționați. Cine-mi poate pretinde să simt ceva? Eu aveam doar zece ani cînd s-a terminat războiul.

- Eu îmi amintesc de armistițiu pentru că am văzut-o pe mama plîngînd, replică Dinny. Unchiul Hilary era cu noi la Condaford. Ne-a ținut un fel de predică: "Și aceia slujesc, care doar stau și așteaptă".

- Cine slujește pentru altceva decît pentru un interes material?

- O sumedenie de oameni trudesc întreaga viață pentru o nimica toată.

- Mă rog, asta așa e.

- Și de ce-o fac?

- Dinny, cîteodată am senzația că tu pînă la urmă ai să te călugărești. Dacă nu te măriți, așa ai să sfîrșești.

- Ofelia, du-te la mănăstire!

- Zău așa, scumpo, aș dori să regăsesc mai mult din "eterna Evă" în tine. După părerea mea, tu ești născută să fii mamă.

- Atunci cînd doctorii vor descoperi calea de a face copii fără să recurgi la preliminariile necesare.

- Te irosești, draga mea. Ar fi de ajunsă să miști un deget și bietul Dornford ți-ar cădea la picioare. Nu-ți place?

- Unul din oamenii cei mai drăguți din cîți am întîlnit în ultima vreme... murmură ea cu răceală, îndreptîndu-se spre ușă.

Sărută-mă.

- Iubito, adăugă Dinny, sper că toate se vor aranja. N-o să mă rog pentru tine, în ciuda înfățișării mele demodate; dar o să visez că ți s-au întors corăbiile la mal.

XIV

Cea de-a doua întoarcere a tînărului Croom în "trecutul Angliei" reprezentat la teatrul Drury Lane însemna doar prima vizită pentru ceilalți trei membri ai cinei oferite de Dornford și, printr-o fatalitate, care nu era cu totul străină de cel ce cumpărase biletele, se pomeniră așezați doi cîte doi; tînărul Croom și Clare în centrul rîndului zece, Dornford și Dinny în fotoliile stal de la capătul rîndului trei...

- Aș da orice să-ți aflu gîndurile, domnișoară Cherrell.

- Mă gîndeam cum s-au schimbat chipurile englezilor de la 1900 încoace.

- Din pricina părului. Chipurile portretelor de acum o sută sau o sută cincizeci de ani sînt mult mai apropiate de ale noastre.

- E adevărat că mustățile pe oală și cocurile mascau expresia fețelor, dar exista vreo expresie?

- Gîndești că victorienii nu aveau nici un dram de personalitate?

- Probabil că mai multă ca noi, dar cu siguranță că și-o înăbușeau; pînă și îmbrăcămintea lor, totdeauna mai înzorzonată decît e nevoie; redingote, gulere înalte, eșarfe, turnuri, ghete cu butoni.

- Piciorul dezgolit îi șoca, dar busturile nu.

- Mă rog, îți fac concesia busturilor decoltate la femei. Dar privește-le mobilele: ciucuri, milieuri, lustre, bufete enorme. Se jucau de-a v-ați ascunselea cu sufletul, domnule Dornford.

- Şi, din cînd în cînd, sufletul îşi scotea capul la iveală, ca micul Edward[1] după ce s-a dezbrăcat sub masa din sufrageria mamei lui, la Windsor.

- Niciodată n-a mai realizat ceva atît de perfect de atunci încolo.

- Nu ştiu. Într-un fel mai domol, a însemnat o nouă Restauraţie.

- Soţul tău a plecat, nu-i aşa, Clare?

- Da, a plecat. Ia te uită la Dornford! E mort după Dinny. Aş dori ca şi ea să-l placă.

- De ce nu l-ar plăcea?

- Dragul meu, Dinny a avut mari necazuri. Le mai are şi acum.

- Nu cunosc pe cineva care să-mi placă mai mult în chip de cumnată.

- N-ai vrea s-o cucereşti?

- Dumnezeule! Da! Cum să nu!

- Ce impresie îţi face Dornford, Tony?

- Foarte la locul lui, şi deloc sec.

- Dacă ar fi medic, cred c-ar avea o purtare exemplară la patul bolnavului. E catolic.

- Şi asta n-a constituit un handicap la alegeri?

- Aşa ar fi fost, dar candidatul opoziţiei era un ateu. Încît pînă la urmă au fost chit.

- Ce farsă e şi politica!

- Da, dar o farsă nostimă.

- Totuşi, dacă Dornford şi-a cucerit poziţia la barou, înseamnă că are forţă.

- Din plin. În felul lui calm, e în stare să ţină piept la orice. Îmi place teribil.

- O!

- N-am avut intenţia să te aţiţ, Tony.

- Asta-i ca pe puntea vaporului; stăteam alături unul lîngă celălalt şi... de fapt, totul nimerea în gol. Hai să ieşim să fumăm o ţigară.

- Lumea se întoarce în sală. Pregăteşte-te să-mi subliniezi morala actului următor. Deocamdată nu văd nici o morală.

- Aşteaptă!...

Dinny îşi ţinu răsuflarea.

---

1. E vorba de Edward al VII-lea, fiul reginei Victoria.

- E cumplit. Îmi amintesc vag de "Titanic".
- Cîtă risipă de omenire!
- Ai dreptate. Vieţi risipite, iubiri risipite!
- Dumneata ai putut întîlni asemenea risipă?
- Da.
- Nu ţii să vorbeşti despre acest lucru?
- Nu.
- În ce-o priveşte pe sora dumitale, nu cred că se va risipi. Are prea multă vitalitate.
- Da, dar e legată de mîini şi de picioare.
- O să scurme mai în adînc.
- Nu suport gîndul că şi-ar putea rata viaţa. Nu există vreo chichiţă legală, domnule Dornford, vreau să spun fără să se facă publicitate?
- Dacă el i-ar oferi un motiv de divorţ, n-ar fi nevoie de publicitate.
- N-o s-o facă. E foarte vindicativ.
- Înţeleg. Atunci mi-e teamă că n-avem altceva de făcut decît să aşteptăm. În general, lucrurile de felul ăsta se descîlcesc de la sine. Se presupune că cei de religie catolică sînt împotriva divorţurilor. Dar dacă dumneata consideri că e cazul unui divorţ...
- Clare are numai douăzeci şi patru de ani. Nu poate trăi în singurătate pentru tot restul vieţii.
- Dar în ce te priveşte pe dumneata, asta ai de gînd?
- Eu! Cu mine e altceva.
- Da, nu vă asemănaţi deloc, dar ca să-ţi iroseşti dumneata viaţa ar fi şi mai trist. Aşa cum e mai trist cînd pierzi o zi frumoasă de iarnă, decît una frumoasă de vară.
- Se înalţă cortina...

- Mă întreb, murmură Clare... Nu cred că iubirea lor ar fi durat. Se devorau unul pe altul, de parc-ar fi fost de zahăr.
- Dumnezeule, dacă tu şi cu mine, cînd ne aflam pe puntea vaporului, am fi...
- Eşti foarte tînăr, Tony.
- Sînt cu doi ani mai mare decît tine.
- Şi cu zece ani mai tînăr.
- Clare, tu într-adevăr nu crezi într-o iubire durabilă?
- Nu, cînd e vorba de pasiune. După aceea vine potopul. Numai că pentru cei doi de pe "Titanic" a venit prea curînd. O mare rece! Brrr!
- Dă-mi voie să-ţi pun pardesiul pe umeri.

- Nu cred că-mi place prea mult spectacolul ăsta. Tony, te răscolește pe dinăuntru, și nu vreau să fiu răscolită.

- Prima dată mi-a plăcut mai mult, e clar.

- Mulțumesc.

- Asta-i din cauză că sînt aproape de tine, dar nu îndeajuns de aproape. Dar partea cu războiul e cea mai bună din piesă.

- Toate la un loc mă face să simt că nu vreau să mai trăiesc.

- Asta-i "satira".

- O jumătate din piesă își bate joc de cealaltă. Îmi dă fiori. Prea seamănă cu însăși natura noastră.

- Mai bine mergeam la un film. Aș fi putut să-ți țin mîna.

- Dornford se uită la Dinny de parc-ar fi Madona viitorului pe care ar vrea s-o transforme în Madona trecutului.

- Da?

- E realmente drăguț. Mă întreb ce-o să gîndească el despre partea asta cu războiul. Hei-rup! Se ridică!

Dinny rămase cu ochii închiși, simțind dîrele lacrimilor pe obraji.

- Dar niciodată n-ar fi crezut așa ceva, rosti ea cu glas scăzut, n-ar fi fluturat un steag și n-ar fi ovaționat. Niciodată. S-ar fi putut amesteca în mulțime, dar asta niciodată!

- Nu, ăsta-i tușeul scenic. Păcat. Dar e un act foarte reușit. Cu adevărat reușit!

- Nenorocitele acelea de fete vesele și sulemenite care cîntau, din ce în ce mai disperat și mai strident, și melodia "Tipperary" fluierată! Războiul trebuie să fi fost groaznic!

- Dar te cuprindea un soi de exaltare.

- Și ținea?

- Într-un fel. Ți se pare oribil?

- Nu pot să-mi dau niciodată seama de ce anume ar trebui să simtă oamenii. L-am auzit și pe fratele meu vorbind la fel ca dumneata.

- Nu era vorba de sentimentul "Hai la luptă!", eu nu sînt tipul de luptător. Dar ar fi un clișeu dacă ți-aș spune că e lucrul cel mai fantastic pe care-l poți trăi vreodată.

- Mai simți și acum la fel?

- Am simțit pînă de curînd. Dar... Trebuie să vorbesc acum cînd am prilejul... Sînt îndrăgostit de dumneata, Dinny. Nu știu nimic despre dumneata, și nu știi nimic despre mine. Dar asta n-are nici o importanță. M-am îndrăgostit din prima clipă; și de

atunci sentimentul meu a devenit din ce în ce mai profund. Nu aştept să-mi dai vreun răspuns, dar poate că ai să te gîndeşti, din cînd în cînd...

Clare ridică din umeri.

- Chiar aşa s-au comportat oamenii cînd s-a încheiat armistiţiul, Tony? Chiar aşa...

- Ce anume?

- Aşa s-au comportat?

- Nu ştiu.

- Unde erai?

- La Wellington, în primul semestru. Taică-meu a fost omorît în război.

- Oh! Cred că şi al meu ar fi putut fi, şi fratele meu. Dar chiar şi aşa... Dinny îmi povesteşte că maică-mea a plîns cînd s- a încheiat armistiţiul.

- Cred că şi a mea a plîns.

- Scena care mi-a plăcut cel mai mult a fost cea dintre băiat şi fată. Dar întreg spectacolul te face să simţi prea mult. Haide să mergem undeva, vreau o ţigară. Nu, mai bine să nu mergem! Cînd nu te aştepţi te întîlneşti cu cineva.

- Fire-ar să fie!

- Faptul că am venit cu tine aici e limita. Am făgăduit solemn să nu dau pricină de scandal un an întreg. Hei! Capul sus! De văzut ai să mă vezi cît vrei...

- Măreţie, demnitate şi pace, murmură Dinny ridicîndu-se, şi cea mai importantă dintre acestea e "demnitatea".

- Oricum, cel mai greu de dobîndit.

- Fata aceea care cînta într-un club de noapte, şi cerul pe muzică de jazz... Îţi mulţumesc din suflet, domnule Dornford. N-am să pot uita uşor spectacolul ăsta.

- Şi nici cele ce ţi-am spus?

- A fost foarte amabil din partea dumitale, dar un aloe nu înfloreşte decît o dată la o sută de ani.

- Eu pot să aştept. Pentru mine a fost o seară încîntătoare.

- Ce facem cu ăştia doi?

- Îi ajungem din urmă în hol.

- Crezi că Anglia s-a bucurat vreodată de măreţie şi demnitate şi pace?

- Nu.

- Dar: "Departe se-nalţă un deal înverzit, neîmprejmuit de-un zid de cetate." Mulţumesc, e al treilea an de cînd port

pardesiul ăsta.

- E încîntător.

- Presupun că majoritatea spectatorilor de aici se vor duce la cluburi de noapte.

- Nici cinci la sută.

- Mi-ar plăcea în seara asta să sorb o gură de aer de-acasă și să privesc îndelung stelele.

Clare întoarse capul.

- Tony, nu!

- Atunci cum?

- Am fost toată seara împreună.

- Dac-aș putea măcar să te însoțesc pînă acasă...

- Nu poți, dragul meu. Strînge-mă de degetul mic și vino-ți în fire.

- Clare!

- Uite-i! Sînt în fața noastră, acum fă-te nevăzut! Du-te la club, bea o băutură zdravănă și visează la cai. Poftim! Te-am strîns destul de tare de mînă? Noapte bună, Tony drag.

- Dumnezeule! Noapte bună!

XV

Timpul a fost asemuit cu un fluviu, dar deosebirile sînt mari - nu poți de pildă, să-l traversezi, e cenușiu și curge molcom, e imens cît însăși lumea, n-are poduri și nici trecere prin vad; și totuși, din cîte spun filozofii, poate curge și înainte și îndărăt;

calendarul îi urmează însă într-un singur sens.

Noiembrie a devenit decembrie, dar decembrie nu a mai devenit noiembrie. În afară de o sfichiuire sau două de ger, vremea a rămas blîndă. Şomajul a mai descrescut; instabilitatea balanţei comerciale a sporit; la o vulpe împuşcată au scăpat alte şapte neîmpuşcate; ziarele s-au zbuciumat din pricina furtunilor din paharele lor cu apă; o mare cantitate de impozite a fost vărsată la stat; dar o şi mai mare cantitate nu a fost vărsată; întrebarea: "De ce s-a zis cu prosperitatea?" a continuat să-i nedumerească pe toţi; lira a crescut, lira a scăzut. Pe scurt, timpul s-a scurs, dar şarada existenţei a rămas aceeaşi.

La Condaford, planul brutăriei a căzut baltă. Fiecare penny trebuia investit în porci, păsări şi cartofi. Sir Lawrence şi Michael se lansaseră cu avînt în planul P.P.C., iar Dinny se molipsise la rîndul ei. Ea şi generalul îşi petreceau timpul pregătindu-se pentru epoca fericită ce avea să urmeze după adoptarea planului. Eustace Dornford îşi exprimase adeziunea la plan. Fuseseră produse cifre pentru a se demonstra că prin prohibirea importului acestor trei articole, investiţiile pentru cumpărarea de mărfuri vor fi micşorate în zece ani cu o sută de milioane anual, fără ca prin aceasta să se ridice costul vieţii. Cu un dram de organizare, cu o modificare infinitezimală a naturii englezilor şi cu o sporire a resturilor adunate de la recoltele de cereale, treaba era ca şi făcută. În timp, generalul cam intrase în poliţa de asigurare pe viaţă şi-şi plătise impozitele.

Noul membru al Parlamentului, vizitîndu-şi districtul, petrecu Crăciunul la Condaford, vorbind exclusiv despre porci, întrucît instinctul îi spunea că, în acel moment, aceasta era calea cea mai sigură spre inima lui Dinny. Şi Clare îşi petrecu Crăciunul în familie. Felul în care se desfăşura timpul ei în afara îndatoririlor de secretară era o taină admisă tacit de toţi. De la Jerry Corven nu sosise nici o scrisoare, dar se ştia din ziare că se înapoias' în Ceylon. În răstimpul dintre Crăciun şi Anul Nou, porţiunea locuibilă a vechii reşedinţe fu ticsită: Hilary cu soţia şi fiica lor Monica; Adrian şi Diana cu Sheila şi Ronald, tămăduiţi de pojar - asemenea reuniune de familie nu mai avusese loc de ani de zile. Pînă şi Sir Lionel cu Lady Alison veniră cu maşina pentru masa de Revelion. Cu o atare zdrobitoare majoritate a conservatorilor, se putea prevedea că anul 1932 va fi un an important. Dinny nu-şi mai vedea capul. Deşi nu se manifesta vizibil, părea ceva mai puţin cufundată în trecut. Era în asemenea măsură sufletul şi viaţa întregului grup, încît ai fi

spus că nu are și o viață proprie. Dornford o privea meditativ. Ce se ascundea îndărătul acestei neobosite și insuflețite cheltuiri de sine? Merse chiar pînă acolo încît îl întrebă pe Adrian, care părea să fie favoritul ei.

- Nepoata dumneavoastră duce toată casa în spinare, domnule Cherrell.

- Așa e. Dinny e o minune.

- Nu se gîndește niciodată la ea?

Adrian îi aruncă o privire piezișă. Fața asta ușor bronzată, cu scobituri sub pomeți, cu părul brun și ochii căprui era simpatică; pentru un avocat și un politician, tipul părea destul de sensibil. Totuși, cum ori de cîte ori era vorba de Dinny, se simțea stîrnit asemenea unui cîine de pază. Răspunse cu precauție:

- Ei, cum să nu, în limitele normale; adevărul e însă că nu se gîndește prea mult.

- Uneori îmi face impresia că a trecut prin mari supărări.

Adrian ridică din umeri.

- Doar are douăzeci și șapte de ani.

- Ați avea ceva împotrivă să-mi spuneți ce anume a fost? Nu vă întreb din pură curiozitate. Eu... hm, sînt îndrăgostit de Dinny și mi-e teamă că, neștiind despre ce-i vorba, aș putea face vreo gafă și aș putea-o răni.

Adrian trase zgomotos din pipă.

- Ești sigur că-i ceva serios?

- Absolut serios.

- Poate că spunîndu-ți o cruț într-adevăr de o suferință. A avut o mare dragoste, acum doi ani, care s-a sfîrșit tragic.

- Prin moarte?

- Nu. Nu-ți pot relata întreaga poveste, dar omul făcuse ceva care, într-un fel, îl situa, sau în orice caz așa își închipuia el, în afara granițelor societății; a preferat să rupă logodna decît s-o tragă pe Dinny după el, în necazuri, și a plecat în Orientul Îndepărtat. A fost o lovitură cumplită. Dinny nu vorbește niciodată despre asta; dar mi-e teamă că n-o să-l poată uita.

- Înțeleg. Vă mulțumesc foarte mult. Mi-ați făcut un mare serviciu.

- Îmi pare rău dacă te-am îndurerat, dar poate că-i mai bine să ți se deschidă ochii.

- Mult mai bine.

Reluîndu-și cîntecul pipei, Adrian privi de cîteva ori pe furiș la vecinul său. Fața lui, întoarsă în altă direcție, avea o expresie

nu propriu-zis descurajată sau tristă, ci mai curind gata să se ia la trîntă cu viitorul. Adrian gîndi: "Ce tip, e cel mai apropiat de ceea ce aş dori eu pentru Dinny: sensibil, liniştit, curajos. Dar lucrurile iau întotdeauna o întorsătură atît de neaşteptată."

- Se deosebeşte foarte mult de sora ei, spuse el în cele din urmă.

Dornford zîmbi.

- Vechiul şi modernul.

- Clare e totuşi o persoană foarte agreabilă.

- O, da, şi are o sumedenie de calităţi.

- Amîndouă au tărie de caracter. Cum se descurcă Clare la lucru?

- Foarte bine; înţelegere rapidă, memorie bună, foarte mult *savoir-faire*.

- Păcat că a fost pusă în asemenea situaţie. Nu ştiu de ce lucrurile au mers rău şi nu văd cum ar putea fi făcute să meargă bine.

- Nu l-am cunoscut niciodată pe Corven.

- În aparenţă, foarte simpatic; dar, dacă-l studiezi mai îndeaproape, descoperi la el o vînă de cruzime.

- Dinny spune că e vindicativ.

Adrian încuviinţă din cap.

- Cred că da. Şi asta-i rău cînd se ajunge la un divorţ. Dar să sperăm că nu se va ajunge, e o treabă murdară şi întotdeauna persoana cea mai nevinovată iese terfelită. În familia noastră nu-mi amintesc să fi fost vreun divorţ.

- Nici într-a mea: dar noi sîntem catolici.

- Judecind după experienţa dumitale de la tribunal, ai putea afirma că moralitatea engleză e în declin?

- Nu. Ţine ştacheta sus.

- Dar, fără îndoială, criteriile de apreciere sînt mai largi.

- Oamenii sînt mai sinceri, ceea ce nu-i acelaşi lucru.

- În orice caz, voi, avocaţii şi judecătorii, sînteţi oameni deosebit de morali.

- De unde aţi mai scos şi asta?

- Din ziare.

Dornford rîse.

- Mă rog, încheie Adrian discuţia, haide să jucăm o partidă de biliard.

În dimineaţa zilei de luni, după Anul Nou, grupul se dezmembră. După-masă, Dinny se întinse pe patul ei şi se lăsă furată de somn. Înserarea cenuşie devenea tot mai sumbră şi

umbrele invadau încăperea. Dinny visă că se află pe malul unui rîu. Wilfrid îi ţinea mîna şi, arătîndu-i malul celălalt, îi spunea: "Încă un rîu, doar un singur rîu mai ai de trecut". Mînă în mînă, se plimbau pe mal. Dar deodată apa se înnegri. Nu mai simţi strînsoarea mîinii lui Wilfrid şi strigă înspăimîntată. Îşi pierduse echilibrul şi se lăsase în voia valurilor, zbătîndu-se şi zvîrcolindu-şi braţele într-o parte şi-n alta, iar glasul lui se auzea din ce în ce mai îndepărtat: "Încă un rîu, doar un singur rîu", tot mai încet, pînă ce cuvintele se stinseră într-un suspin.

Se deşteptă chinuită. Pe fereastra din faţă vedea cerul de noapte, ulmul care mătura stelele, nici un zgomot, nici un miros, nici o culoare. Zăcu nemişcată, respirînd adînc, ca să-şi potolească spaimele. Trecuse multă vreme de cînd nu-l mai simţise pe Wilfrid atît de aproape, de cînd nu se simţise din nou atît de brutal smulsă de lîngă el.

Se sculă din pat şi, după ce-şi muie faţa în apă rece, se aşeză la fereastră, tremurînd încă din pricina suferinţei sfredelitoare pe care o trăise în vis.

"Încă un singur rîu!"

Cineva ciocăni la uşă.

- Da?

- Domnişoară Dinny, bătrîna doamnă Purdy! Cică-i pe moarte. E doctorul la ea, dar...

- Sărmana Betty! Mama ştie?

- Da, domnişoară, se pregăteşte să se ducă la ea.

- Nu! Mă duc eu. Annie, n-o lăsa pe mama să plece.

- Da, domnişoară. Are un atac, sora a trimis vorbă că n-o poate ajuta cu nimic. Vreţi să aprind lumina, domnişoară?

- Da, aprinde lumina.

Din fericire, în cele din urmă izbutiseră să introducă electricitate în casă.

- Umple-mi sticluţa asta cu coniac şi pregăteşte-mi în hol cizmele de cauciuc. În două minute sînt jos.

- Da, domnişoară.

Trăgîndu-şi pe umeri o jachetă şi pe cap o şapcuţă şi luîndu-şi în grabă haina de blană, Dinny alergă pe scări; se opri o clipă la uşa mamei ca s-o anunţe că se duce ea. În hol, îmbrăcă cizmele de cauciuc, luă sticluţa plină şi ieşi. Era un întuneric să-l tai cu cuţitul, dar nu prea frig pentru luna ianuarie. Tălpile îi alunecau pe cărare şi cum n-avea lanternă, parcurse o jumătate de milă aproape într-un sfert de oră. În faţa căsuţei staţiona cu farurile aprinse, automobilul doctorului. Dinny deschise uşa şi intră în sala de jos. Încăperea era

iluminată de focul care ardea în sobă şi de o lumînare aprinsă, dar cu excepţia sticletelui din colivia lui spaţioasă, nici un suflet nu se afla în odaie. Dinny deschise uşa de placaj care dădea spre scări şi urcă. Împingînd uşor uşa şubredă, de sus, rămase locului, privind. Pe pervazul ferestrei ardea o lampă cu gaz, radiind o lumină difuză în odăiţa scundă. La piciorul patului dublu stăteau doctorul şi infirmiera satului, discutînd între ei cu glas scăzut. În colţul dinspre fereastră, Dinny îl văzu pe soţul bătrîn şi puţintel la trup, prăbuşit pe un scaun, cu mîinile pe genunchi şi cu obrajii de culoarea cireşii tremurîndu-i şi zvîcnindu-i uşor. Bătrîna stăpînă a căsuţei zăcea ghemuită în patul vechi; faţa îi era ca de ceară şi lui Dinny i se păru că toate zbîrciturile i se netezisera. O respiraţie horcăită îi scăpa printre buzele întredeschise. Ochii nu-i erau închişi, dar fără îndoială că nu mai vedeau.

Doctorul veni spre uşă.

- E sub narcoză, şopti el, nu cred c-o să-şi mai revină în simţiri. E mai bine pentru ea, sărmana! Dacă se trezeşte, infirmiera o să-i injecteze pe loc o nouă doză. Nu putem face nimic altceva decît să-i uşurăm pe cît posibil sfîrşitul.

- Rămîn şi eu aici, spuse Dinny.

Doctorul îi luă mîna.

- Un sfîrşit cît mai uşor! Nu te frămînta, draga mea.

- Bietul Benjy, murmură Dinny.

Doctorul îi strînse mîna şi ieşi pe scări.

Dinny intră în odăiţă; aerul era îmbîcsit, aşa că lăsă uşa întredeschisă.

- Soră, dacă ai nevoie să pregăteşti ceva, o veghez eu.

Infirmiera încuviinţă din cap. Cu excepţia unei uşoare încruntări a sprîncenelor, arăta inuman de impasibilă în halatul albastru cu boneta de aceeaşi culoare. Rămaseră una lîngă cealaltă, uitîndu-se la chipul de ceară al bătrînei.

- Nu-s multe femei ca ea, şopti deodată sora. Mă repede să iau nişte lucruri de care o să am nevoie, în jumătate de oră sînt înapoi. Luaţi loc, domnişoară Cherrell, nu vă istoviţi.

După plecarea infirmierei, Dinny se apropie de bătrînul cuibărit în colţ.

- Benjy!

Îşi bălăbăni căpşorul cît un măr şi-şi frecă mîinile de genunchi. Vorbele de alinare refuzau să-i vină pe buze lui Dinny. Se resemnă să-i atingă umărul şi se întoarse lîngă pat, trăgîndu- şi un scaun incomod, de lemn. Se aşeză, pîndind în tăcere buzele lui Betty, dintre care respiraţia slabă scăpa

horcăită. Lui Dinny i se părea că odată cu bătrîna se stinge spiritul unei întregi epoci îndepărtate. Poate să mai fi fost în sat și alți supraviețuitori, la fel de vîrstnici, dar nu erau ca bătrîna Betty, cu bunul simț și cu chibzuința ei, cu lecturile ei din "Biblie" și devotamentul față de cei de viță veche, cu mîndria pentru cei optzeci și trei de ani pe care-i avea, pentru dinții sănătoși de care de mult ar fi trebuit să se despartă, pentru ținerea ei de minte; cu vicleniile și felul de a-și trata bărbatul, de parc-ar fi fost un fiu recalcitrant. Bietul Benjy, nu era nici pe departe la înălțimea ei, dar ce-o să se facă de- acum încolo singur? Poate că una dintre nepoate o să găsească un locșor și pentru el. Cei doi bătrîni crescuseră șapte copii, pe vremea cînd un șiling făcea cît trei de azi, așa că satul roia de neamurile familiei Purdy; dar cum or să se împace aceștia cu gîndul să-l ia la ei, în gospodăriile lor moderne, pe bătrînul Benjy cel arțăgos, căruia încă îi mai plăcea cîte un păhărel și-o ciorovăială? Mă rog, pe undeva s-o mai găsi un ungher și pentru el. Aicea, de unul singur, n-ar fi putut să-și ducă zilele. Și o pensie de bătrînețe, pentru un om singur, nu-l poate asigura traiul în aceeași măsură în care două pensii îl asiguraseră pentru două persoane.

"Doamne, de-aș fi avut eu bani!" gîndi Dinny. Oricum, de sticlete bătrînul n-o să aibă nevoie. O să-l ia cu dînsa, o să-l lase în libertate în vechea seră, pînă o să învețe din nou să-și folosească aripile, și pe urmă o să-i dea drumul.

Bătrînul, în colțul lui întunecat, își drese glasul. Dinny tresări și se aplecă. Furată de gînduri, nici nu-și dăduse seama cît de stinsă devenise respirația femeii. Buzele livide aproape că se lipiseră, iar pleoapele zbîrcite se lăsaseră peste ochii lipsiți de văz. Dinspre patul bolnavei nu se mai auzea nici un sunet. Cîteva clipe Dinny privi intens, ascultînd, apoi se duse lîngă pat și se înclină asupră-i. Să se fi isprăvit? Ca și cum i-ar fi dat un răspuns, pleoapele tremurară; cel mai slab surîs cu putință îi înflori o secundă pe buze, și apoi, deodată, așa cum flacăra cînd se stinge se preface brusc în întunecime, totul fu încremenire. Dinny își ținu răsuflarea. Se afla pentru prima dată în prezența morții. Ochii ei, pironiți pe vechiul chip de ceară, îl văzură destinzîndu-se în masca seninei relaxări, îl văzură impregnîndu-se de acea calmă demnitate care deosebește moartea de viață. Îl mîngîie cu degetul pleoapele.

Moartea! În forma ei cea mai liniștită și mai puțin chinuitoare, și totuși... moarte! Vechiul, universalul anestezic: condiția umană! În patul acesta, în care, sub tavanul scund și

lăsat, se odihnise, noapte de noapte mai bine de cincizeci de ani, această mică mare doamnă adormise acum pe vecie. Nu avusese parte de nimic din ceea ce se numeşte obîrşie înaltă, rang social, avere sau putere. Nu avusese parte nici de instalaţii de canalizare, nici de învăţătură, nici de modă. Născuse copii, îi crescuse, îi hrănise, îi spălase, cîrpise, gătise, măturase, mîncase puţin, nu făcuse o călătorie în toată viaţa ei, suferise mult şi nu cunoscuse niciodată uşurarea pe care ţi-o dă prisosul; dar îşi păstrase spinarea dreaptă, calea dreaptă, ochii senini şi purtările cuviincioase. Dacă ea nu era "o mare doamnă", atunci cine putea fi?

Dinny rămase în picioare, cu capul plecat, pătrunsă pînă în măduva oaselor de aceste simţăminte. Bătrînul Benjy, în colţul lui întunecat, îşi drese din nou glasul. Dinny tresări şi, cuprinsă de un uşor tremur, se îndreptă spre el.

- Benjy, du-te şi te uită la ea; a adormit.

Îşi strecură mîna sub cotul lui ca să-l ajute să-şi mişte genunchii înţepeniţi. Ridicat în picioare, Benjy abia dacă-i ajungea pînă la umăr, un omuleţ ca un măr sfrijit. Îl sprijini pînă străbătu odaia.

Împreună se uitară la fruntea şi obrajii care se destindeau încet în strania frumuseţe a morţii. Faţa bătrînului soţ deveni roşie şi bosumflată ca faţa copilului care şi-a pierdut păpuşa; vorbi cu un chiţăit mînios:

- Ei, ce adormită? S-a dus. A amuţit pe veci. Asta nu mai e mama. Unde-i sora aia? Nu trebuia s-o lase singură...

- Ssst! Benjy!

- Da-i moartă! Ce să fac eu?

Îşi ridică spre Dinny faţa de măr scofîlcit şi exală un miros de om nespălat, un miros de amărăciune şi de tutun şi de cartofi mucegăiţi.

- Nu pot să rămîn aici, zise, cu mama aşa. Nu se face.

- Nu; du-te jos şi fumează-ţi pipa şi anunţ-o pe infirmieră cînd se întoarce.

- Ce s-o anunţ? Am s-o anunţă că nu trebuia s-o lase singură. Vai de mine! Vai de mine! Vai de mine!

Luîndu-l de umeri, Dinny îl însoţi pînă la scară şi-l urmări din priviri cum îşi dibuia drumul împleticindu-se şi orbecăind de durere. Apoi se reîntoarse la pat. Faţa destinsă exercita o atracţie asupră-i. Cu fiecare minut ce trecea, părea să se pătrundă de tot mai multă superioritate. Pe măsură ce o privea, îi apărea aproape triumfătoare, în lenta-i, blînda-i relaxare de după bătrîneţe şi suferinţă; în tiparul scurtului răstimp dintre

chinul vieții și descompunerea morții se modela adevăratul caracter. "Bună ca pîinea caldă!" Aceste cuvinte ar fi trebuit săpate pe lespedea umilă care avea s-o acopere. Unde se afla acum, sau dacă măcar se afla pe undeva, nu avea importanță. Își împlinise misiunea. Betty!

Stătea încă nemișcată, privind, cînd intră infirmiera.

XVI

De la plecarea soțului ei, Clare se întîlnise în mod constant cu tînărul Croom, dar păstrînd întotdeauna între ei distanța pe care i-o impusese. Iubirea îl făcuse pe tînăr nesociabil, și cum Clare își dădea seama că era imprudent să se arate ostentativ în compania lui, se feri să-l prezinte prietenilor ei; se întîlneau în locurile unde puteau să mănînce ieftin, sau să vadă cîte un film sau pur și simplu să se plimbe. Nu-l mai invitase la ea, și nici el nu-i ceruse să vină. Comportare lui era într-adevăr exemplară, cu excepția momentelor cînd cădea într-o muțenie încordată și dureroasă, sau cînd o privea atît de fix, încît pe Clare o mîncau palmele de dorința de a-l zgîlți. Se părea că vizitase de cîteva ori crescătoria de cai a lui Jack Muskham și petrecuse ore întregi studiind tratate care dezbăteau problema dacă strălucirea rasei "Eclipse" se datora amestecului de sînge "Lister Turc" sau "Darley Arab" și dacă e preferabil să prăsești "Blacklock" și "St. Simon" cu "Speculum", sau "Speculum" cu "St. Simon".

Cînd Clare se întoarse de la Condaford, după Anul Nou,

nu mai știa de cinci zile nimic despre Tony și, prin urmare, dimensiunile acestuia crescuseră în gîndurile ei.

Îi lăsă un bilet la "Coffee House":

Dragă Tony, pe unde ești? M-am întors. Îți doresc un an nou foarte fericit.

A ta mereu,
Clare

Timp de trei zile nu sosi nici un răspuns, și Clare fu la început îmbufnată, apoi îngrijorată și, în cele din urmă, puțin speriată. În sfîrșit veni o scrisoare concepută la un han din Bablock Hythe:

Clare iubită,

Am fost atît de mulțumit cînd ți-am primit biletul, pentru că luasem hotărîrea să nu-ți scriu pînă nu-mi dai tu mai întîi un semn de viață. Urăsc gîndul de a te plictisi cu persoana mea și uneori nu știu dacă nu cumva așa stau lucrurile. Eu sînt bine, atît cît poate fi cineva care nu are cum să te vadă; supraveghez instalarea boxelor pentru iepele arăbești. Or să fie grozave (de boxe vorbesc). Mai dificilă va fi perioada de aclimatizare; se presupune că aici clima e mai blîndă, și pășunile arată prima-întîi. Destul de drăguță partea asta de univers, mai ales rîul. Slavă Domnului că hanul e ieftin și că eu pot trăi la infinit pe jumări cu șuncă. Jack Muskham a fost destul de "salon" ca să-mi plătească salariul de la întîi ianuarie, așa încît mă gîndesc să- mi investesc cele șaizeci și ceva de lire, cîte mi-au mai rămas, în vechea mașinuță a lui Stapylton. El tocmai s-a întors din India. Din momentul în care mă instalez aici, mașina devine o necesitate vitală pentru mine, dacă vreau să te mai văd, lucru fără de care viața nu merită să fie trăită. Sper că te-ai distrat bine la Condaford. Știi că nu te-am mai văzut de șaisprezece zile și că sînt lihnit? Sîmbătă după-masă vin la Londra. Unde te pot întîlni?

Al tău devotat,
Tony

Clare citi scrisoarea stînd întinsă pe canapeaua din odaia ei; cînd o deschise se încruntă, cînd o lăsă din mînă zîmbi.

"Bietul Tony!" Luă un formular de telegramă, scrise:

Vino la ceai la mine. C. și o expedie în drum spre Temple.

Importanța întîlnirii dintre doi tineri depinde de importanța pe care fiecare dintre ei o acordă faptului de a nu se putea întîlni. Tony Croom se apropie de Melton purtînd-o numai și numai pe Clare în gînd, ceea ce-l făcu să nu observe un bărbat scund, cu ochelari cu ramă de baga, ghete negre și o cravată de culoarea vinului roșu, părînd a fi secretarul unei asociații cărturărești. Discret și neobservat, individul îl însoțise tot drumul de la Bablock Hythe la gara Paddington, de la Paddington la "Coffee House", de la "Coffee House" pînă la colțul Garajelor Melton; îl pîndise în timp ce intra în locuința cu numărul 2, își făcu o însemnare într-un carnețel, și acum, de după paravanul ziarului de seară, îl aștepta să iasă. Cu o impresionantă conștiinciozitate, se ferea să citească vreo știre și-și ținea ochii proeminenți ațintiți pe ușa verde ca pana de păun, pregătit, în orice moment, să se plieze ca o umbrelă și să se scurgă în canalul străzii; și în timp ce aștepta (așteptarea constituind profesiunea lui normală) se gîndea, ca tot omul, la costul vieții, la o ceașcă de ceai pe care tare i-ar mai fi plăcut s-o bea, la fetița lui și la colecția ei de timbre poștale și la faptul dacă i se vor mări sau nu impozitele. Imaginația lui mai întîrzie de asemeni asupra rotunjimilor unei tinere de la tutungeria de unde-și procura mahorca.

Omul se numea Chayne, și scotea o pîine din extraordinara-i memorie pentru fețele omenești, din inepuizabila-i răbdare, din însemnările grijulii făcute într-un carnețel, din calitatea de a se eclipsa și din fericita-i asemănare cu un secretar de asociație cărturărească. Într-adevăr, era angajat de Agenția Polteed, care la rîndu-i își scotea existența din faptul că știa mai mult decît era sănătos despre cei pe care-i urmărea. Chayne își primise instrucțiunile chiar în ziua în care Clare se reîntorsese la Londra, se și afla de cinci zile "pe pistă", fără ca altcineva în afară de el și de patronul lui să fie în cunoștință de cauză. Cum din cărțile pe care le citea aflase că a iscodi viețile altora era preocuparea principală a oamenilor de pe această insulă, niciodată nu-i trăsnise prin cap să privească cu dispreț o meserie pe care o îndeplinea conștiincios de șaptesprezece ani. Era mîndru de realizările lui și avea despre sine părerea că e un "copoi" capabil. Deși îl supărau tot mai mult niște tulburări în regiunea toracică,

datorate faptului că adeseori era nevoit să stea-în curent, nici nu şi-ar fi putut imagina un alt mijloc de a-şi cîştiga existenţa. Aflase adresa lui Croom stînd pur şi simplu în spatele Clarei în timp ce aceasta îi expedia telegrama; dar cum nu izbutise să citească textul mesajului, plecase pe dată la Bablock Hythe, şi de atunci nu mai întîmpinase nici o greutate. Îşi schimbă din cînd în cînd postul de observaţie de la capătul străzii şi, de îndată ce se lăsă întunericul, pătrunse pe aleea Garajelor. La cinci şi jumătate, uşa de culoarea penei de păun se deschise şi cei doi tineri ieşiră. Mergeau, şi domnul Chayne mergea după ei. Iuţiră pasul şi domnul Chayne, care dobîndise simţul ritmului, îşi potrivi pasul exact după ei. Curînd îşi dădu seama că se îndreptau spre locul pînă unde o mai urmărise de două ori pînă acum pe Lady Corven, şi anume în Temple. Şi constatarea îl linişti, din cauza ceştii de ceai după care tînjea. Strecurîndu- se pe după spinările oamenilor destul de masivi ca să-i servească de paravan, îi urmări pe cei doi care o luară pe aleea Middle Temple şi se despărţiră la uşa imobilului Harcourt. Asigurîndu-se că Lady Corven intrase, iar tînărul rămase afară plimbîndu-se încet între intrare şi chei, domnul Chayne îşi consultă ceasornicul, se replie în Strand, o zbughi într-o ceainărie A.B.C., rostind cu sufletul la gură: "O ceaşcă de ceai şi un corn, domnişoară, vă rog". În timp ce aştepta să fie servit făcu o însemnare mai lungă în carnet. Apoi, suflînd în ceai ca să se răcească, îl sorbi din farfurioară, înfulecă jumătate de corn şi, ascunzînd cealaltă jumătate în palmă, plăti şi reintră în Strand. Abia-şi isprăvise cornul că şi ajunse la intrarea aleii. Tînărul continua să se plimbe încet, în sus şi-n jos. Domnul Chayne îl aşteptă să se întoarcă cu spatele şi, luîndu-şi înfăţişarea unui funcţionar întîrziat, o porni grăbit pe lîngă imobilul Harcourt, în centrul ansamblului Temple. Acolo se proţăpi pe un prag şi începu să studieze plăcuţele cu nume, pînă cînd Clare îşi făcu din nou apariţia. Însoţită de tînărul Croom, o porni spre Strand, iar domnul Chayne o porni la rîndul lui într-acolo. Cînd, la scurt timp după aceea, tinerii cumpărară două bilete de cinema, domnul Chayne cumpără şi el unul şi se aşeză în rîndul din spatele lor. Obişnuit să "fileze" oameni care se fereau, fiind mereu la pîndă, candoarea sinceră de care dădeau dovadă cei doi îi stîrnea o milă uşor amuzată, dacă nu chiar dispreţuitoare. Îi păreau "doi copilaşi rătăciţi în pădure". Nu-şi putu da seama dacă picioarele li se atingeau, aşa încît se strădui să le observe poziţia mîinilor. Ceea ce văzu îl satisfăcu, şi se aşeză la rîndul lui, pe un scaun neocupat,

lîngă coridor. Sigur de el pentru două ore, se instală comod, își aprinse o țigară, se bucură de căldură și începu să urmărească filmul. Era un film din acelea de aventuri și călătorii în Africa, unde cei doi eroi se află în diferite primejdii, înregistrate de aparatul de filmat al cuiva care, cu siguranță, trebuie să se fi aflat într-o primejdie mult mai mare. Domnul Chayne ascultă glasurile pline de bărbăție care-și spuneau unul celuilalt, cu accent american: "Atenție! Ne ajunge din urmă!" plin de un interes care nu-l făcu însă nici un moment să uite că și cei doi tineri ai lui le ascultau. Cînd se aprinseră luminile, le putu vedea profilurile. "Cu toții am fost cîndva tineri" își spuse el, și imaginația îi stărui și mai intens asupra femeluștii de la tutungerie. Cei doi tineri păreau atît de prinși, încît domnul Chayne profită de ocazie ca să iasă și el afară cîteva clipe. S-ar putea ca multă vreme de aici încolo să nu i se mai ofere asemenea prilej. După părerea sa, unul din cusururile principale ale romanelor polițiste - pentru că dumnealui nici în timpul liber nu-și depășea sfera de preocupări - era că autorii îi făceau pe detectivi prea eroici, fără să-și ofere nici o zi liberă, sau, cu alte cuvinte, fără să scape nici o clipă pradă din ochi. Or, în viața adevărată lucrurile nu stau astfel.

Se întoarse înainte de stingerea luminilor și ocupă un scaun la celălalt capăt al rîndului, chiar în spatele tinerei perechi. Urma acum, în rolul principal, una dintre vedetele lui preferate și, convins că actrița va fi pusă în cele mai diverse situații care îi vor da prilejul s-o admire în fel și chip, își strecură în gură o caramea de mentă și se lăsă, cu un oftat, pe speteaza scaunului. De multă vreme nu mai petrecuse un ceas atît de plăcut! În sezonul acesta, munca lui nu prea-i dădea răgazuri de huzur, și uneori era "o slujbă care te face să dîrdîi de frig, te asigur".

După zece minute, în timpul cărora o vedetă abia apucase să-și îmbrace toaleta de seară, perechea de tineri se ridică.

"Nu pot să-i mai suport vocea!" o auzi pe Lady Corven, iar tînărul îi răspunse: "Oribilă!"

Jignit și surprins, domnul Chayne îi așteptă să treacă dincolo de draperii, după care îi urmă cu un nou oftat. Ajunși în Strand, rămaseră o clipă locului șovăind, apoi porniră din nou, dar numai pînă la un restaurant de peste drum. Aici, după ce-și cumpără un ziar la ușă, îi văzu urcînd scările. Să fie sus vreun separeu? Urcă și el, precaut. Nu, era numai o galerie. Acolo, la a patra masă, mascați de stîlpi, se aflau cei doi tineri.

Domnul Chayne coborî la toaletă, îşi scoase ochelarii cu ramă de baga, schimbîndu-i cu un pince-nez, iar în locul cravatei de culoarea vinului roşu îşi înnodă un fel de lavalieră pleoştită, neagră cu alb. Era un truc care-i fusese adeseori de mare folos. Întîi îţi pui o cravată de-o culoare ţipătoare, pe urmă o schimbi cu una de culoare ştearsă şi de altă formă. O cravată ţipătoare are însuşirea de a abate atenţia privitorului de la faţa ta. Devii "omul cu cravata aceea îngrozitoare"; pe urmă, cînd nu mai porţi cravata, devii cu totul altcineva. Se aşeză la o masă care- i oferea o bună vizibilitate şi-şi comandă un grătar combinat şi o halbă de bere. După toate probabilităţile, tinerii aveau să petreacă vreo două ceasuri la masă, aşa încît domnul Chayne arboră un aer literar, scoase o punguţă cu tutun şi-şi răsuci o ţigară, cerînd chelnerului să i-o aprindă. Fundamentîndu-şi, în acest chip, pretenţia că ar avea o viaţă proprie, începu să citească ziarul, ca un gentleman care se simte în largul lui, şi examină apoi picturile de pe pereţi. Tablouri calde şi radioase: peisaje vaste, cu ceruri albastre, mări, palmieri şi vile, sugerînd plăcerea într-un chip care avea un puternic efect asupra domnului Chayne. Pînă acum nu călătorise mai departe de Boulogne şi, din cît îşi dădea el seama, nici de-acum înainte n-avea s-o facă. Cinci sute de lire sterline în buzunar, o doamnă alături, o vilişoară însorită, mese de joc la îndemînă, toate acestea alcătuiau, în mod firesc, ideea lui despre Paradis; dar, vai, îi erau deopotrivă de inaccesibile. Nu făcea el mare caz de treaba asta, însă cînd se afla faţă-n faţă cu ispite ca acelea atîrnate pe pereţi, oricît n-ar fi vrut, tot jinduia după ele. De multe ori gîndise cît era de ironică soarta: oamenii pe care el îi fila pînă-i aducea în pragul tribunalului de divorţ plecau atît de des în acest Paradis şi rămîneau acolo pînă cînd povestea lor era dată uitării şi se puteau deci recăsători şi reveni pe pămînt. Locuind în Finchley, unde soarele răzbea o dată la două săptămîni, şi trăind dintr-un venit care dacă ajungea pe an la cinci sute de lire, vîna poeziei era foarte atrofiată în domnul Chayne; şi era o consolare să dea frîu liber imaginaţiei măcar în ceea ce privea vieţile celor pe care-i fila. De pildă, perechea asta tînără de aici, frumuşei amîndoi, or să pornească împreună într-un taxi şi el, bietul, va trebui, fără îndoială, să pîndească ore întregi pînă cînd tînărul se va îndura să plece de la ea. Chelnerul îi puse în faţă friptura şi, cu gîndul la ce-l aşteaptă, domnul Chayne îi mai adăugă puţin piper roşu. Veghea din seara asta, poate că încă una sau două aveau să-i fie de ajuns; în ansamblu, o afacere

uşoară. Savurînd cu încetineală fiecare îmbucătură, ca să se sature bine, şi sulfînd spuma de la buza paharului de bere cu abilitatea unui cunoscător, îi urmări cum se aplecau unul spre celălalt pe deasupra mesei, ca să discute. Nu putea vedea ce mîncau. Dacă ar fi putut urmări ce comandaseră, ar fi avut o indicaţie asupra stării lor de spirit. Hrana şi iubirea! După friptură, o să-şi comande şi el nişte brînză şi cafea, pe care o să le treacă la "alte cheltuieli".

Mîncase totul pînă la ultima fărîmitură, extrăsese din ziar tot ce putuse, pînă la ultima informaţie, îşi istovise imaginaţia în jurul picturilor de pe pereţi, făcuse speculaţii asupra clienţilor răzleţi, îşi plătise nota şi fumase trei ţigări pînă cînd în sfîrşit cataldicsi şi prada lui să se ridice de la masă. Domnul Chayne se şi afla înfăşurat în palton şi aşezat în faţa uşii de la intrare, înainte ca tinerii să fi coborît măcar scările. După ce observă că se găseau trei taxiuri prin apropiere, îşi concentră atenţia pe afişele unui teatru; numai cînd îl văzu pe portar făcînd semn unuia din taxiuri, se îndreptă spre centrul pieţei şi se urcă în taxiul următor.

- Aşteaptă pînă porneşte maşina din faţă şi urmăreşte-o, dar nu prea îndeaproape cînd s-o opri, îi ceru şoferului.

Se instală pe canapea, îşi consultă ceasornicul şi făcu o însemnare în carnet. Cum i se întîmplase odată să urmărească o altă maşină, ceea ce îi provocase neplăceri, îşi ţinea acum ochii aţintiţi pe numărul taxiului, pe care şi-l notase în carnet. La această oră, cînd lumea nu ieşise încă de la teatre, circulaţia nu era prea intensă şi urmărirea se desfăşura extrem de simplu. Taxiul filat opri la colţul Garajelor. Domnul Chayne se ridică, ciocăni în geamul despărţitor şi apoi căzu iar pe canapea. Îi văzu pe fereastră pe cei doi coborînd din maşină şi apoi pe tînăr plătind. O porniră pe jos pe aleea Garajelor. Domnul Chayne plăti la rîndul său şi-i urmări pînă la colţ. Ajunseseră la uşa de culoarea penei de păun şi stăteau acolo, discutînd. Apoi Lady Gorven vîrî cheia în broască şi deschise uşa; tînărul, după ce furişă cîte o privire în dreapta şi în stînga, o urmă. Domnul Chayne încercă o senzaţie la fel de "combinată" ca şi friptura pe care o mîncase. Bineînţeles, era exact lucrul pe care-l sperase şi la care se aşteptase. În acelaşi timp însă, însemna să rătăcească prin frig Dumnezeu ştie cîte ceasuri. Îşi ridică gulerul paltonului şi se uită în jur să găsească o uşă mai adăpostită. Ce păcat că nu era posibil să aştepte, hai să zicem, o jumătate de oră, şi apoi s-o întindă. Dar în ziua de azi tribunalul cerea dovezi foarte concludente. Rămase

locului cîteva minute sub un felinar, își reciti însemnările din carnet și adăugă o notă finală; apoi se îndreptă spre pragul ușii pe care și-o alesese și se postă acolo. Peste vreo jumătate de oră, mașinile aveau să se întoarcă de la teatru și el va trebui să-și găsească alt loc de observație, ca să nu atragă atenția. La ferestrele de sus ardea lumina, dar, desigur, așa ceva nu putea constitui o dovadă în sine. Păcat! Va să zică doisprezece șilingi biletul de tren la întoarcere, zece șilingi și șase pence noaptea petrecută aici, mașina șapte șilingi și șase pence, cinematograful trei șilingi și șase pence, cina șase șilingi, ceaiul n-o să-l mai treacă la socoteală, în total treizeci și nouă și șase pence, sumă rotundă, șase lire. Domnul Chayne clătină din cap, își vîrî o caramea de mentă în gură și-și mută greutatea corpului de pe un picior pe celălalt. Începu să-l înțepe bătătura aia a lui. Își propuse să se gîndească la lucruri plăcute: la localitatea balneară Broadstairs, la părul negru al fetiței lui, la pateuri cu stridii, la vedeta preferată avînd pe ea doar un portjartier, la băutura lui de noapte, o ceașcă de whisky fierbinte cu lămîie. Dar toate astea nu-l ajutau cine știe ce: pentru că trebuia să aștepte și să tot aștepte, și picioarele îl dureau, și nici măcar n-avea încredere că o să adune dovezi valoroase. Zău așa, tribunalul se învățase să se aștepte ca părțile să fie "surprinse în flagrant delict" și socotea îndoielnică orice altă dovadă. Își scoase din nou ceasornicul. Aștepta de mai bine de o jumătate de oră. Poftim, sosea prima mașină. Trebuia să se îndepărteze de garaje. Se retrase în colțul cel mai îndepărtat. Și înainte de a fi avut măcar timpul să se întoarcă cu spatele, ieși din casă tînărul, cu mîinile adînc vîrîte în buzunare, cu umerii gîrboviți, și zorind cît îl țineau picioarele. Scoțînd un suspin de ușurare, domnul Chayne însemnă în carnetul său: "D.L.C. a părăsit casa la orele 11,40 p.m."; apoi se îndreptă spre autobuzul de Finchley.

XVII

Deşi Dinny nu avea cunoştinţe de expert în materie de pictură, totuşi vizitase împreună cu Wilfrid tot ce era permanent expus în muzeele şi galeriile din Londra. De asemenea, admirase cu mare plăcere Expoziţia de pictură italiană, deschisă în 1930. A fost aşadar firesc să accepte invitaţia unchiului Adrian de a-l însoţi la Expoziţia de pictură franceză, din 1932. În ziua de 22 ianuarie, la ora unu, după un dejun frugal luat în Piccadilly, intrară pe uşa turnantă a expoziţiei şi se opriră în faţa Primitivilor. O sumedenie de vizitatori se luau la întrecere în încercarea de a evita aglomeraţia, aşa încît înaintarea era foarte înceată, şi trecu o oră pînă să ajungă la tablourile lui Watteau.

- *Gilles*, constată Adrian, lăsîndu-şi greutatea pe un picior; Dinny, am impresia că-i lucrul cel mai bun din tot ce-am văzut pînă acum. E ciudat, cînd un pictor de gen din şcoala decorativă pune mîna pe un subiect sau pe un tip care-l pasionează, realizează o operă răscolitoare. Uite-te la faţa pierrot-ului, ce expresie îngîndurată, fatală, interiorizată! Încarnarea cabotinului public care are însă o viaţă a lui, intimă.

Dinny rămase tăcută.

- Ei, tinerico?

- Mă întreb dacă arta este într-adevăr atît de conştientă. Nu crezi că pictorul a vrut doar să redea costumul ăsta alb şi că tot restul îi aparţine modelului? Expresia chipului e într-adevăr minunată, dar poate că asta era expresia lui. Unii

oameni o au.

Adrian îi aruncă o privire cu coada ochiului. Da! Unii oameni o au. Picteaz-o pe Dinny cînd nu se controlează, cînd nu-şi stăpîneşte propriul chip sau nu-i preocupată să facă mină bună, sau cum vrei să-i mai spui, n-ai realiza o faţă răscolitoare prin tot ceea ce se ascunde îndărătul ei? Arta nu te poate satisface. Cînd îţi redă spiritul, cînd îţi concentrează esenţa, îţi apare ireală; şi cînd îţi oferă suprafaţa vulgară, curentă, contradictorie, pare lipsită de valoare. Atitudini, expresii fugare, efecte de lumină, toate cu scopul de a reda "real", şi totuşi fără să reveleze nimic. Spuse brusc:

- Cărţile mari şi portretele mari sînt atît de rare, pentru că artiştii nu pun în lumină esenţialul, sau dacă o fac, depăşesc măsura.

- Nu văd cum se aplică la acest tablou, unchiule. Ăsta nu e un portret, e un moment dramatic într-un costum alb.

- Poate că da. Oricum, dacă aş izbuti să te pictez pe tine, Dinny, aşa cum eşti cu adevărat, oamenii te-ar găsi nereală.

- Ce fericire!

- Cei mai mulţi dintre oameni nu te pot concepe nici măcar în închipuire.

- Iartă-mi impertinenţa, unchiule, dar dumneata poţi?

Adrian îşi scărpină bărbuţa.

- Îmi place să cred că da.

- O, ia te uită! "Doamna de Pompadur" a lui Boucher!

După două minute petrecute în faţa expansiunii acesteia, Adrian continuă:

- Mă rog, pentru un om care preferă nudul, se pricepea destul de bine să picteze ceea ce acoperă trupul femeiesc, nu?

- Madame de Maintenon şi Madame de Pompadour... Întotdeauna le încurc.

- Maintenon a fost o femeie cu pretenţii de savantlîc şi l-a slujit pe Ludovic al XIV-lea.

- Ah, da! Unchiule, hai să mergem direct la Manet!

- De ce?

- Nu cred că mai rezist mult.

Adrian, privind în jur, zări subit cauza. În faţa lui "Gilles" stătea Clare şi un tînăr care-i era necunoscut. Îşi strecură braţul pe sub cel al lui Dinny şi trecură în a treia sală.

- Ţi-am remarcat discreţia, murmură el în faţa "Băiatului făcînd baloane de săpun". Tînărul acela e şarpele ascuns în iarbă, sau viermele din floare, sau...

- E un băiat foarte drăguț.
- Cum îl cheamă?
- Tony Croom.
- A! Tînărul de pe vapor. Clare îl întîlnește des?
- Unchiule, eu nu-i pun întrebări. A făcut un legămînt ca un an de zile să rămînă virtuoasă.
În fața sprîncenelor ridicate ale lui Adrian, adăugă:
- I-a făgăduit mătușii Em.
- Și după un an?
- Nu știu nici eu, și nu știe nici ea. Nu-i așa că-s bune Manet- urile astea?
Parcurseră încet sala și ajunseră la ultimul tablou.
- Cînd te gîndești că în 1910 Gauguin mi se păruse a fi culmea excentricității, șopti Adrian; o dovadă de cum evoluează părerile. M-am dus la expoziția aceea a postimpresioniștilor de la British Museum, unde cercetasem pictura chineză. Cezanne, Matisse, Gauguin, Van Gogh, ultimul strigăt pe atunci, și învechit azi. Fără îndoială, Gauguin este un colorist. Dar mie dați-mi pictura chineză. Dinny, mi-e teamă că eu sînt structural "de școală veche".
- Îmi pot da seama că tablourile astea sînt foarte bune, cea mai mare parte din ele; dar n-aș putea trăi cu ele în casă.
- Francezii au metodele lor; nici o altă țară nu-ți poate demonstra atît de evident tranzițiile artei. De la primitivi la Clouet, de la Clouet la Poussin și la Claude, de la aceștia la Watteau și școala sa, apoi la Boucher și Greuze mai departe de Ingres și Delacroix, pînă la Școala de la Barbizon, apoi la impresioniști și postimpresioniști; și mereu s-a ivit cîte un Chardin, un Lepicie, un Fragonard, Manet, Degas, Monet, Cezanne care s-o ia pe de lături sau s-o ia înainte.
- Dar a existat vreodată o rupere de tradiție mai violentă decît cea din zilele noastre?
- Niciodată înainte n-a existat o rupere atît de violentă în concepția oamenilor asupra vieții; și nici o confuzie atît de totală în mintea artiștilor asupra finalității lor.
- Și care e finalitatea lor, unchiule?
- Fie să creeze plăcerea estetică, fie să reveleze adevărul, sau poate că amîndouă.
- Eu nu mă pot închipui plăcîndu-mi ceea ce le place lor, cît despre adevăr, ce este adevărul?
Adrian ridică în sus degetele mari.
- Dinny, sînt mort de oboseală. Hai să plecăm!
Dinny îi văzu pe Clare și pe Croom trecînd pe sub arcadă.

Nu era sigură dacă fuseseră zăriți de Clare, iar în ce-l privește pe tînărul Croom, acesta, evident, nu-și privea decît partenera. Îl urmă pe Adrian, admirîndu-i la rîndul ei, discreția. Dar nici unul dintre ei n-ar fi admis să se simtă stingherit. În fond, în ziua de azi, ieși în oraș cu cine-ți place și asta nu privește pe nimeni.

Urcaseră pe terasa Burlington, cînd Adrian fu frapat de paloarea fetei lui Dinny.

- Ce s-a întîmplat, Dinny? Arăți ca o stafie.

- Unchiule, dacă nu te superi, aș vrea să iau o cafea.

- E o cafenea în Bond Street.

Speriat de lividitatea buzelor ei zîmbitoare, o ținu strîns de braț pînă cînd se așezară la o măsuță dintr-un colț.

- Două cafele, foarte tari, comandă Adrian și, cu acel tact instinctiv care le împingea pe femei și pe copii să i se spovedească, nu făcu nici o încercare de a-i cîștiga încrederea.

- Nimic nu-i mai obositor decît să privești tablouri ceasuri în rînd. Îmi pare rău c-am îndemnat-o și pe Em, iar pe de altă parte bănuiesc că tu nu te hrănești ca lumea, draga mea. Gustarea aceea pe apucate pe care am luat-o înainte de expoziție aproape că nici nu contează.

Dar buzele lui Dinny își recăpătaseră culoarea.

- Eu sînt foarte rezistentă, unchiule; mîncarea însă e o bătaie de cap.

- Tu și cu mine ar trebui să facem o mică escapadă în Franța. S- ar putea ca bucatele lor să ne stîrnească simțurile, dacă pictura lor nu ne poate stîrni spiritul.

- Crezi așa ceva?

- În comparație cu pictura italiană, categoric. Totul este atît de frumos gîndit... Își confecționează tablourile ca pe niște ceasornice. O artă perfect conștientă de sine, și meșteșug pe brînci. E irațional să ceri mai mult, și totuși... fundamental apoetică. Apropo, Dinny, sper că sora ta va reuși să evite tribunalul de divorțuri, care e cel mai apoetic loc din cîte există.

Dinny clătină din cap.

- Aș prefera s-o văd trecută de toate astea. Ba chiar gîndesc că a greșit făcînd acel jurămînt. Ea n-o să-și schimbe hotărîrea în legătură cu Jerry. Și va fi ca o pasăre cu un singur picior. Și- apoi, cui îi mai pasă azi de ce face altul?

Adrian se foi în scaun, stînjenit.

- Mă deranjează gîndul la indivizii ăia scrobiți care or să facă mingi de ping-pong din neamul meu. Dacă ar fi niște oameni ca Dornford, dar nu sînt. L-ai mai văzut?

- A fost la noi într-o seară, cînd trebuia să țină un discurs.

Adrian observă că Dinny vorbea de el fără nici o "tresărire" după cum se spune azi. Curînd după aceea se despărțiră, Dinny asigurîndu-l "că-și revenise pe de-a-ntregul".

Îi spusese că arată ca o stafie; ar fi fost mai drept să fi spus că arată de parcă ar fi văzut o stafie. Căci, ieșind de sub Arcada Burlington, întregul trecut legat de Cork Street venise în zbor spre dînsa, ca o coțofană singuratică, fîlfîindu-și aripile drept în fața ei, și apoi îndepărtîndu-se. Și acum, rămasă singură, făcu iar cale întoarsă și se duse într-acolo. Cu pas hotărît se îndreptă spre ușă, urcă scările care duceau la apartamentul lui Wilfrid și apăsă pe butonul soneriei. Rezemîndu- se de pervazul ferestrei de pe palier, aștepta cu pumnii încleștați, gîndind: "Ce bine era dac-aveam un manșon!" Pentru că-și simțea mîinile înghețate. În fotografiile vechi, femeile aveau voalete pe față și-și țineau mîinile într-un manșon; dar "vremurile se schimbă" și ea n-avea manșon. Era pe punctul de a se întoarce, cînd ușa se deschise. Stack! În papuci de casă! Ochii lui, negri și proeminenți ca întotdeauna, își coborîră privirile la papuci și întreaga-i atitudine păru să se bîlbîie.

- Scuzați-mă, domnișoară, tocmai dădeam să mi-i schimb.

Dinny îi întinse mîna, iar el i-o luă cu vechiul său aer, de parc-ar fi fost gata să-i asculte spovedania.

- Am trecut pe aici și m-am gîndit că mi-ar plăcea să te mai văd.

- Ce frumos, vă mulțumesc, domnișoară. Sper că sînteți bine; și cîinele ce mai face?

- Sîntem foarte bine amîndoi. Foch se simte bine la țară.

- Ah! domnul Desert spunea întotdeauna că trebuie să fie un cîine de țară.

- Ai ceva vești?

- Nu propriu-zis vești, domnișoară. De la banca lui am înțeles că se află încă în Siam. Ei îi trimit corespondența la sucursala lor din Bangkok. Înălțimea-sa Lordul a fost nu de mult pe aici și am înțeles de la dumnealui că domnul Desert se găsește pe undeva în susul unui rîu.

- Unui rîu?

- Da, îmi scapă numele, ceva cu un Y și cu "sand" parc-așa. Cred că-i mare arșiță pe-acolo. Îmi îngăduii să vă spun, domnișoară, că sînteți cam palidă, ținînd seama că locuiți la țară. De Crăciun am fost și eu la Barnstaple, tare bine mi-a făcut.

Dinny îi strînse din nou mîna.

- Mă bucur că te-am revăzut, Stack.

- Poftiți înăuntru, domnișoară. Să vedeți că țin casa exact cum a fost.

Dinny îl urmă pînă în pragul salonului.

- Exact cum a fost, Stack; de parc-ar fi fost și el aici.

- Îmi place să gîndesc așa, domnișoară.

- Poate că și este, urmă Dinny. Se spune că am avea cu toții niște dubluri astrale. Mulțumesc.

Îi atinse brațul, trecu pe lîngă el, coborî scările. Fața îi ardea, dar era liniștită; se îndepărtă cu pași iuți.

Un rîu! Visul ei! "Încă un rîu!"

Cînd ajunse în Bond Street, o voce strigă: "Dinny!". Se întoarse și o văzu pe Fleur.

- Te volatilizezi, draga mea? Nu te-am mai văzut de un secol. Vin de la Expoziția franceză. Nu-i așa că-i divină? Am văzut-o pe Clare acolo remorcînd un tînăr. Cine-i?

- Un tovarăș de călătorie, Tony Croom.

- Urmarea în numărul viitor?

Dinny ridică din umeri și, privindu-și eleganta interlocutoare, gîndi: "Aș dori ca Fleur să nu pună întotdeauna punctul pe i".

- Are bani?

- Nu. A căpătat o slujbă, dar foarte fragilă, iepele arabe ale domnului Muskham.

- Ah! Trei sute pe an, cinci sute maximum. Asta nu-i bine. Știi, dragă, face realmente o greșeală. Jerry Corven o să ajungă departe.

Dinny răspunse sec:

- În orice caz, departe de Clare.

- Vrei să spui că ruptura e definitivă?

Dinny încuviință. Niciodată Fleur nu-i displăcuse mai mult ca acum.

- Mă rog, Clare e altfel decît tine. Ea aparține ordinei noi, sau dezordinei noi. Și tocmai de asta comite o greșeală. Ar fi fost mult mai bine pentru ea dacă rămînea lîngă Jerry, măcar de formă. N-o văd trăind în sărăcie.

- Clare nu se sinchisește de bani, răspunse Dinny cu răceală.

- Asta-i un nonsens! Banii înseamnă numai mijlocul de a face ceea ce dorești să faci. Și, fără îndoială, de așa ceva se sinchisește și Clare.

Dinny, care știa că e adevărat, răspunse cu și mai multă

răceală:

- N-are nici un rost să încerc să-ţi explic.

- Draga mea, nu văd ce-ar fi de explicat. Probabil că a jignit-o într-un fel, ceea ce era de aşteptat. Dar pînă la urmă, ăsta nu e un motiv. Îţi aminteşti de tabloul acela delicios al lui Renoir, bărbatul şi femeia în lojă? Fiecare dintre ei îşi trăieşte viaţa lui proprie. De ce n-ar face-o şi Clare?

- Tu ai face-o?

Fleur îşi înălţă umerii frumos croiţi.

- Dacă Michael n-ar fi o asemenea comoară... Şi-apoi, copiii.

Înălţă iarăşi din umeri.

Dinny se înmuie.

- Trişezi, Fleur. Tu nu pui în aplicare ceea ce predici.

- Draga mea, eu sînt un caz special.

- Haide să nu ne certăm. Mi-a spus Michael că noul vostru membru în Parlament îl unge pe inimă. Lucrează împreună la proiectul acela cu porci, păsări şi cartofi. A stîrnit mare senzaţie şi, în sfîrşit, s-au apucat o dată şi ei de o chestiune practică, luînd lucrurile aşa cum trebuie.

- Da, şi noi creştem porci la Condaford. Unchiul Lawrence a amenajat ceva la Lippinghall?

- Nu. El a născocit planul, aşa încît consideră că şi-a făcut datoria. La timpul potrivit, Michael o să-l determine să facă mai mult. S-o vezi pe Em în toate astea, e o nostimadă. Cum îl găseşti pe Dornford?

Fiind a doua oară în aceeaşi zi cînd i se punea această întrebare, Dinny îşi privi drept în faţă verişoara prin alianţă.

- Îl găsesc un model de perfecţiune.

Simţi mîna lui Fleur strecurîndu-i-se sub braţ.

- Dinny dragă, aş vrea să te măriţi cu el. E drept, cu modelele de perfecţiune nu te măriţi, dar cred că dacă ţi-ai da osteneala ai putea să-l "defectezi" puţin.

Era rîndul lui Dinny să înalţe din umeri şi să-şi aţintească privirea drept înainte.

XVIII

Ziua de trei februarie fu atît de blîndă și pătrunsă de un suflu atît de primăvăratic, încît sîngele înfierbîntat îți ațîța setea de aventură.

Din această pricină, Tony Croom expedie de dimineață o telegramă, iar la prînz plecă din Bablock Hythe în vechea, dar nou cumpărata lui mașină sport cu două locuri. Automobilul nu era întocmai "idealul" lui dar, dacă-i dădea pinteni, putea lua cincizeci pe oră. Traversă podul cel mai apropiat, o porni prin Abingdon, trecu de Benson spre Henley. Aici se opri să înfulece un sandviș și să ia benzină, și apoi din nou pe pod ca să arunce o privire la rîul însorit, nud și mătăsos pe sub pădurile despuiate. De aici mai departe își cronometră drumul calculînd să ajungă la Garajele Melton la două fix.

Clare nu era încă gata, tocmai se întorsese de la slujbă. Tony se așeză în odaia de la parter, mobilată acum cu trei scaune, o măsuță de formă ciudată, cumpărată ieftin datorită scăderii prețurilor antichităților, și o carafă de culoarea ametistului, și ea abia cumpărată, și conținînd gin. Așteptă mai bine de o jumătate de oră pînă cînd Clare, îmbrăcată într-un taior și o pălărie de tweed de culoare roșcată, și cu o haină de blană de vițel pe braț, coborî scărița spiralată.

– Bună, dragul meu! Scuză-mă că te-am făcut să aștepți. Unde mergem?

– Mi-am zis că poate te-ar interesa să arunci și tu o privire la Bablock Hythe. Pe urmă ne-am putea reîntoarce prin Oxford,

am luat ceaiul acolo, am hoinări puțin printre colegii și am fi înapoi înainte de unsprezece. Te tentează?
- Admirabil. Și tu unde o să dormi?
- Eu? Ei, o întind din nou acasă. La unu sînt îndărăt.
- Bietul Tony! O zi cam grea.
- Ei! Sub două sute cincizeci de mile! N-o să ai nevoie de haina de blană, din nefericire mașina nu-i decapotabilă.
Porniră prin ieșirea de vest a Garajelor și fură cît pe-aci să doboare un motociclist, apoi se îndreptară spre Hyde Park.
- Conduci bine, Tony.
- Da, e-o vechitură destul de comodă, dar am mereu senzația că dintr-o clipă în alta ar putea sări în aer. Stapylton a tratat-o infect. Și nu-mi plac mașinile de culoare deschisă.
Clare se rezemă de spetează; zîmbetul care-i flutura pe buze era semn că se simțea bine.
Își vorbiră puțin, era prima plimbare mai lungă cu mașina pe care o făceau împreună. Amîndoi aveau tinereasca pasiune a vitezei, și tînărul Croom accelera mașinuța la maximum, atît cît îi permitea traficul. În mai puțin de două ore ajunseră la ultimul pod.
- Asta-i hanul unde am tras, îi arătă Croom. Vrei un ceai?
- N-ar fi prudent, dragul meu. După ce vizităm boxele și padocurile, mergem să luăm ceaiul într-un loc unde nu ești cunoscut.
- Trebuie să-ți arăt rîul.
Panglica albă a rîului licărea vag poleită de asfințit, printre plopi și sălcii. Coborîră din mașină ca să privească. Pe aluni izbucniseră mugurii.
Clare rupse o rămurică.
- Falsă primăvară. Mai avem mult de trecut pînă să vină primăvara adevărată.
O briză rece se furișă de-a lungul rîului; de pe plaiurile din spatele lor se înălțau aburi de ceață.
- Aici e numai un pod plutitor, Tony?
- Da, și de partea cealaltă poți ajunge în Oxford pe o scurtătură de vreo cinci mile. Am parcurs-o de vreo două ori: foarte frumoasă.
- Cînd pomii or să înmugurească și cîmpul o să dea în floare, o să fie plăcut. Hai să mergem. Arată-mi numai padocurile și o pornim spre Oxford.
Se urcară din nou în mașină.
- Boxele nu vrei să le vezi?
Clare clătină din cap.

- Aştept pînă or să vină iepele. E o mică deosebire între a mă duce să văd boxele şi a veni să văd iepele. Sînt într-adevăr din Nejd?

- Aşa afirmă Muskham. Eu o să cred numai cînd o să văd îngrijitorii care or să le aducă.

- Ce culoare au?

- Două murge şi una castanie.

Cele trei padocuri coborau în pantă lină spre rîu şi erau străjuite de o dumbravă întinsă.

- Scurgere perfectă şi toată ziua soare. Boxele sînt de partea cealaltă, în dumbravă. Mai sînt destule de făcut; instalăm şi un radiator.

- Foarte liniştit locul.

- Absolut nici o maşină pe şoseaua asta; din cînd în cînd, cîte o motocicletă, uite chiar acum trece una.

O motocicletă se îndrepta spre ei tuşind, da se opri, se întoarse şi, tot tuşind, o porni înapoi.

- Jigodii zgomotoase! murmură tînărul Croom. Oricum, pînă să ajungă aici, iepele vor fi trecut prin botezul civilizaţiei.

- Ce schimbare pentru ele, sărmanele!

- Fiecare dintre ele e cîte ceva de aur: Nisip de Aur, Hurie de Aur, Crupă de Aur, aşa le cheamă.

- Nu ştiam că Jack Muskham e poet.

- Cred că poezia lui se opreşte la cai.

- Într-adevăr minunată liniştea asta, Tony!

- E trecut de cinci. Oamenii au oprit lucrul la vilişoara mea. O transformă.

- Cîte încăperi va avea?

- Patru: dormitor, salonaş, bucătărie, baie. Dar se poate clădi şi în continuare.

Tony o privi cu concentrare. Clare îşi ţinea însă faţa întoarsă.

- Bine, schimbă el brusc vorba. La bord! Să ajungem la Oxford înainte de a se lăsa întunericul.

Oxfordul, arătînd mohorît, ca orice oraş scăldat între lumina de zi şi cea de seară, părea să spună: "Osîndit la vile, automobile şi modernism, nimeni nu-mi mai poate fi de nici un ajutor!"

Celor doi tineri înfometaţi şi legaţi afectiv de Cambridge, oraşul le oferi prea puţine atracţii pînă cînd se văzură aşezaţi în faţa unor sandvişuri cu pastă de sardele, a unor ouă fierte, pîine prăjită, brioşe, biscuiţi, gem şi un ceainic mare, plin. Cu fiecare înghiţitură, romantismul Oxfordului devenea tot mai

vizibil. Hanul bătrînesc, unde numai ei doi mîncau, focul rubiniu, draperiile roşii, trase, singurătatea atît de intimă, toate concurau la a-i pregăti să găsească Oxfordul "încîntător", cînd aveau să plece din el. Un motociclist într-o salopetă de piele aruncă o privire din uşă şi plecă mai departe. Trei studenţi se ciorovăiră în prag, rezervară o masă pentru cină şi plecară mai departe. Erau delicios de singuri. Din cînd în cînd, o chelneriţă le mai aducea pîine prăjită sau se foia pe la altă masă. Abia la şapte şi jumătate se îndurară să se ridice.

- Haide să mergem în recunoaştere prin oraş, propuse Clare. Timp avem berechet.

Lumea oxfordiană era la cină şi străzile aproape că se goliseră. Hoinăriră la întîmplare, alegînd străduţele cele mai strîmte, şi curînd ajunseră la colegii şi la zidurile lungi şi vechi. Aici, tot ce era modern luase sfîrşit. Trecutul îi prinse în mreje. Donjoane tainice, clădiri bătrîneşti de piatră, înecate in clar-obscur; pasaje întortocheate, tăiate pe sub bolţi abia întrezărite; brusc, ca din întîmplare, li se înfăţişă un careu spaţios, învăluit într-o obscuritate vag irizată, ticăind de orologii; senzaţia că se aflau într-un oraş întunecat, şi vechi, şi pustiu, colcăind totuşi în taină de viaţa şi de lumina modernismului, aproape că le luă graiul; şi, cum nici o clipă nu avuseseră habar încotro merg, se pomeniră pe dată că s-au rătăcit.

Tînărul Croom îi luă braţul şi-şi potrivi pasul după al ei. Nici unul dintre ei nu era romantic, dar pe amîndoi îi copleşise simţămîntul că se rătăciseră în păienjenişul istoriei.

- Mi-ar fi plăcut să fi studiat aici sau la Cambridge, spuse Clare.

- La Cambridge nu încerci niciodată senzaţia asta de ascunziş uitat. Pe întuneric, Oxfordul e mult mai medieval. Aici colegiile se înşiră în linie dreaptă. Şi întorc spatele la tot ce se petrece în oraş; atmosfera de vechi e mult mai pregnantă.

- Cred că mi-ar fi plăcut să trăiesc în trecut. Buiestraşi şi pieptare de piele. Tony, tu ai fi arătat divin într-un pieptar de piele şi cu o tichie din alea cu pană lungă, verde.

- Mie mi se pare destul de bun şi prezentul alături de tine. Ştii că azi a fost răstimpul cel mai lung pe care l-am petrecut împreună cu tine, fără nici o întrerupere?

- Lasă sentimentalismele. Sîntem aici ca să admirăm Oxfordul. Pe unde o luăm acum?

- Mi-e totuna, se auzi glasul lui venind ca din depărtări.

- Te-am jignit? Uite colegiul ăsta imens! Hai să intrăm!

- Or fi plecat cu toții. E trecut de opt; mai bine să colindăm străzile.

Hoinăriră prin Cornmarket, apoi pe strada principală, priviră la statuile de pe partea dreaptă, apoi intrară într-un scuar întunecat, cu o clădire circulară în mijloc, o biserică în capătul cel mai îndepărtat și colegii de o parte și de alta.

- Aici trebuie să fie însăși inima orașului, spuse Clare. Oxford are, fără îndoială, părțile sale imuabile. Orice s-ar construi pe la margini, nu văd cum s-ar putea altera ceea ce-i aici.

Cu o repeziciune misterioasă, orașul se reînsuflețise; mișuna de tineri cu pelerine scurte pe braț, ori fîlfîindu-le pe umeri, ori înnodate în jurul gîtului. Croom întrebă pe unul dintre aceștia unde se aflau.

- Asta e biblioteca Radcliffe, aici colegiul Brasenose, și acolo High.

- Și hotelul Mitre?

- În dreapta dumneavoastră.

- Mulțumesc.

- Pentru puțin.

Își înclină spre Clare capul descoperit și plescăi din limbă.

- Ce-i, Tony?

- Hai să intrăm să luăm niște coctailuri.

Un motociclist, care sta în picioare lîngă motocicletă, cu capul bine vîrît în cascheta și îmbrăcat tot într-o salopetă de piele, îi urmări atent din priviri cînd îi văzu intrînd în hotel.

După ce luară coctailuri cu pișcoturi, ieșiră simțind, după cum se exprima Croom, că:

- E frumos și e devreme. Ne întoarcem peste podul Magdalena, prin Benson, Dorchester și Henley.

- Oprește pe pod, Tony. Vreau să-mi văd tizul.

Luminile de pe pod aruncau scîntei în apele de cerneală ale rîului Cherwell, silueta colegiului Magdalena se decupa masivă în întuneric și, în depărtare, spre pajiștile colegiului Christchurch, sclipeau cîteva lumini. De cînd ieșiseră din centru, fîșii înguste de străduțe slab luminate se strecurau printre clădiri cu frontoane și portaluri cenușii, iar rîul asupra cărora se aplecau nemișcați părea să se învolbureze misterios.

- I se spune "Char", nu-i așa?

- La vară o să am o luntre, Clare. Partea de sus a rîului e mai bună decît aici.

- Ai să mă înveți să merg cu luntrea?

- Sigur că da!

- E aproape zece. Ei, a fost foarte plăcut, Tony.

Tînărul îi aruncă o privire lungă, piezişă, şi porni motorul. Se părea că alături de ea era mereu nevoit să * o ia din loc. Oare niciodată n-o să ajungă la o oprire lungă şi deplină?

- Ţi-e somn, Clare?

- Nu chiar. Coctailul a fost foarte tare. Dacă tu eşti obosit pot să conduc eu.

- Obosit? Doamne fereşte! Mă gîndeam numai că fiecare milă pe care o parcurg mă îndepărtează tot mai mult de tine.

Pe întuneric, un drum pare întotdeauna mai lung şi cu totul altul decît pe lumina zilei. Ies la iveală o sută de amănunte uitate: garduri vii, căpiţe, copaci, case, cotituri. Pînă şi satele apar deosebite. La Dorchester se opriră ca să se asigure că sînt pe drumul bun; un motociclist îi depăşi şi Croom îi strigă:

- Pe unde-o luăm spre Henley?

- Drept înainte.

Intrară într-alt sat.

- Ăsta trebuie să fie Nettlebed, spuse tînărul Croom. De aici nu mai e nici un alt sat pînă la Henley, ceea ce înseamnă că mai avem treizeci şi cinci de mile. Sosim la douăsprezece noaptea acasă.

- Săracul de tine, şi pe urmă trebuie să faci tot drumul ăsta înapoi.

- O să conduc ca un şofer de meserie. E un bun narcotic.

Clare îi atinse mîneca paltonului; după care urmă o nouă tăcere.

Ajunseră la liziera unei păduri, cînd Croom încetini subit.

- M-au lăsat farurile.

Un motociclist alunecă pe lîngă ei, strigîndu-le:

- Vi s-au stins farurile, domnule!

Tînărul Croom opri motorul.

- Asta pune capac la toate. Probabil că s-a descărcat bateria.

Clare izbucni în rîs. Tony coborî şi se învîrti de jur împrejur, examinînd maşina.

- Îmi amintesc de pădurea asta. De aici pînă în Henley sînt cinci mile bune. Va trebui să mergem încet ca melcul şi să ne încredem în noroc.

- Vrei să cobor şi să merg eu pe jos, în faţă?

- Nu, e un întuneric de smoală. S-ar putea să dau peste tine.

După vreo sută de iarzi, opri din nou.

- Am luat-o pe de lături. N-am condus în viaţa mea pe o

beznă ca asta.

Clare rise iar.

- O aventură, dragul meu.

- Şi n-am nici o lanternă. Din cîte mi-aduc aminte, pădurea asta se întinde pe vreo milă sau două.

- Hai să mai încercăm.

O maşină vîjîi pe lîngă şi şoferul răcni nişte cuvinte de ocară.

- Tony, urmăreşte farurile lui!

Dar pînă să pornească motorul, maşina se afundase sau cotise şi dispăruse. Continuară să înainteze tîrîş.

- Fir-ar să fie! exclamă tînărul Croom. Iar am luat-o pe lîngă şosea.

- Atunci scoate maşina complet de pe şosea şi să ne gîndim ce-i de făcut. Sigur că pînă la Henley nu mai e nici un alt sat?

- Nici urmă. Şi apoi o baterie nu poate fi încărcată oriunde; dar am impresia că s-a deconectat un fir.

- Vrei să lăsăm maşina şi s-o pornim pe jos? Aici în pădure o putem pune la adăpost.

- Şi după aceea? Dimineaţa tot trebuie să vin s-o iau. Îţi spun eu ce facem; te însoţesc pe jos pînă la hotel, împrumut de acolo o lanternă şi mă întorc la maşină. Înarmat cu o lanternă pot s-o conduc, sau să rămîn aici pînă-n zori, şi apoi să vin să te iau.

- Asta înseamnă să faci zece mile pe jos. De ce să nu rămînem amîndoi lîngă maşină şi să admirăm răsăritul soarelui? E visul vieţii mele să petrec o noapte într-o maşină.

În sufletul lui Croom se dădu o luptă. O noapte întreagă, singur cu ea!

- Nu fi demodat, Tony. E cel mai cuminte lucru pe care-l putem face şi e şi nostim. Dacă ar da o maşină peste noi, sau dacă am fi înhăţaţi că mergem fără faruri, n-ar fi deloc plăcut.

- Niciodată nu-i lună cînd ai nevoie de ea, bombăni Croom. Şi într-adevăr eşti decisă?

Clare îi atinse braţul.

- Trage-o mai încolo, între copaci. Foarte încet. Atenţie! Stop!

Simţiră o uşoară hurducare. Clare spuse:

- E proptită cu botul într-un copac şi cu spatele spre şosea. Cobor ca să-mi dau seama dacă putem fi văzuţi.

Tînărul Croom o aşteptă, aranjîndu-i pernele şi pledul maşinii. Îşi spunea: "Probabil că nu mă iubeşte, altfel n-ar lua

lucrurile atît de ușor!" Tremura tot la gîndul acestei lungi nopți întunecoase pe care avea s-o petreacă alături de ea, dar știa în același timp că avea să fie o noapte de supliciu. Îi auzi vocea:

- E-n regulă. Cred că nimeni nu poate zări mașina. Coboară și tu și uită-te. Eu intru înăuntru.

Tony trebui să-și dibuie drumul cu piciorul. Știu că ajunsese la șosea numai după duritatea drumului. Întunericul se mai subțiase, dar nu se ivise nici o stea. Mașina era complet invizibilă. Așteptă o clipă, apoi se întoarse dibuind iarăși drumul de înapoiere. Mașina era atît de pierdută printre copaci, încît trebui să fluiere și să aștepte fluieratul ei de răspuns ca s-o poată descoperi. Ce beznă! Se urcă în mașină.

- Ferestrele deschise sau închise?

- Să le lăsăm numai pe jumătate. M-am instalat foarte comod, Tony.

- Slavă Domnului măcar pentru atîta. Te supără pipa mea?

- Bineînțeles că nu. Dă-mi o țigară. E aproape perfect, Tony.

- Aproape, răspunse el cu o voce moale.

- Mi-ar plăcea să văd mutra mătușii Em, dac-ar ști. Ți-e cald?

- Prin haina de piele nu pătrunde nimic. Ție nu ți-e rece?

- E grozav! Urmă o tăcere, apoi Clare reluă: Tony, iartă-mă, te rog. Dar am făgăduit.

- E în regulă, răspunse tînărul Croom.

- Îți văd doar vîrful nasului în lumina pipei.

El, în schimb, îi putea vedea în lumina focului țigării dinții, buzele surîzătoare, fața pînă la ochi, pierzîndu-se apoi în întuneric.

- Scoate-ți pălăria, Clare. Și oricînd dorești, umărul meu îți stă la dispoziție.

- Să nu mă lași să sforăi.

- Tu să sforăi! *

- Din cînd în cînd orice om sforăie. Așa e.

Stătură puțin de vorbă. Dar lui Tony totul îi părea ireal, în afară de faptul că se afla lîngă ea, în întuneric. Din timp în timp se auzea trecînd cîte o mașină; celelalte zgomote ale nopții amuțiseră; chiar și pentru bufnițe era prea întuneric. Pipa i se stinse și o puse deoparte. O știa alături de el, atît de aproape, încît îi simțea brațul lipit de brațul lui. Își ținu răsuflarea. Să fi ațipit? Oh! El era condamnat la o noapte de nesomn, cu parfumul ei subtil care-i ațîța simțurile, cu căldura brațului ei scurgîndu-se în brațul lui. Chiar dacă nu-i era dat mai mult de

atîta, tot ar fi fost o mare pierdere să fi adormit. Auzi vocea ei, somnoroasă:

- Dacă într-adevăr nu te supără, am să-mi las capul pe umărul tău, Tony.

Își cuibări capul în fularul lui; și parfumul ei proaspăt, care-ți aducea în amintire o pădurice de pini însorită, îl umplu nările. Să fi fost adevărat că ea se găsea acolo, lipită de umărul lui, și că va mai sta așa încă șase-sau șapte ore? Îl străbătu un fior. Dar cît de calmă și de realistă era! Nu puteai desluși în ea nici un semn de pasiune sau de tulburare; parcă se afla în prezența unui frate. Tony Croom își dădu seama, cu forța unei revelății, că noaptea aceasta însemna un examen pe care trebuia să-l treacă; altminteri, ea o să dea îndărăt și o s-o rupă cu el. Adormise. Da. Plescăitul acesta ușor și ritmic al buzelor, ca pigulitul celui mai firav dintre puișori, un zgomot delicat, vag comic, și cît de drag!, nu putea fi simulat. Orice se va mai întîmpla cu el de acum înainte, petrecuse o noapte cu Clare! Rămase nemișcat ca un șoricel, dacă șoricei sînt nemișcați. Pe măsură ce somnul ei se adîncea, capul i se lăsa tot mai greu și mai încrezător pe umăr. Și, în timp ce stătea și-i asculta somnul, sentimentul pe care i-l purta se adîncea la rîndul său, se prefăcea aproape în pasiunea de a o ocroti și de a o sluji. Și noaptea, rece, neagră, încremenită, pentru că acum nu mai treceau mașini, îi ținea tovărășie; stătea de veghe, asemenea unei făpturi uriașe, întunecate, învăluitoare, care abia respira. Noaptea nu doarme niciodată. Își dădu seama de acest lucru pentru prima dată în viața lui. Noaptea e la fel de trează ca și ziua. Sumbră și retrasă, își are simțirea ei, nu grăiește, nu clintește, ci doar veghează și respiră. Cu stele și cu lună, sau cu luminile stinse și obloanele ferecate, ca noaptea de azi, e întotdeauna o parteneră prezentă.

Își simți brațul înțepenit și, ca și cum amorțeala lui i-ar fi răzbătut pînă în conștiința, Clare își retrase capul, dar nu se deșteptă. Tony reuși să-și maseze omoplatul la timp; căci în aceeași clipă capul ei îi căzu din nou pe umăr. Răsucindu-și fața pînă cînd îi atinse părul cu buzele, Tony auzi din nou pigulitul slab și ritmic, domol ca al unui puișor. Apoi încetă și se prefăcu în respirația mai profundă a somnului adînc. Încetul cu încetul, îl cuprinse și pe el toropeala. Adormi.

XIX

Tînărul Croom se deşteptă înţepenit, fără să-şi poată da seama, o clipă, unde se găseşte. Un glas rosti lîngă el:

- Se luminează de zi, Tony, dar încă nu văd să-mi citesc rugăciunea.

Se ridică.

- Dumnezeule! Am adormit!

- Da, sărmanul de tine. Eu m-am odihnit de minune, doar picioarele mă-nţeapă niţel. Cît e ceasul?

Tînărul Croom privi acele fosforescente ale ceasului.

- Aproape şase şi jumătate. Simt peste tot numai junghiuri şi înţepături. Vuuu!

- Hai să coborîm să ne dezmorţim un pic.

Glasul lui, venind ca de departe, chiar pentru propriile-i urechi, spuse:

- Va să zică a trecut şi noaptea.

- A fost atît de cumplită?

Tînărul îşi duse mîinile la cap şi nu răspunse. Gîndul că în noaptea următoare şi în toate celelalte nopţi avea să fie din nou despărţit de ea îl durea ca un cuţit în inimă.

Clare deschise portiera.

- Vreau să-mi desmorţesc puţin picioarele. După aceea putem face cîţiva paşi ca să ne încălzim un pic. Oricum, pînă la opt n-o să putem lua micul dejun.

Tony porni motorul ca să dezgheţe maşina. Lumina se furişa în pădure; putea desluşi trunchiul fagului lîngă care îşi

petrecuseră noaptea. Apoi coborî și el și se îndreptă spre șosea. Văzduhul era încă cenușiu și piclos, iar de o parte și alta a panglicii întunecate a șoselei, pădurea arăta tenebroasă și plină de mister. Nici o suflare de vînt, nici un zgomot! Se simțea cum s-ar fi simțit probabil Adam, dacă s-ar fi tîrît pînă la porțile paradisului, fără să fi dobîndit dreptul de a fi izgonit. Adam! Ce creatură ciudată, binevoitoare, albă și bărboasă! Bărbat întreg înainte de "a fi picat"; un predicator nonconformist într-un stat al naturii avînd un șarpe drept animal de răsfăț, un măr drept trofeu și o secretară rușinoasă și netunsă, în chip de Lady Gordiva.[1] Cînd se întoarse la mașină, simți că-i circulă din nou sîngele prin vine.

Clare, în genunchi, își aranjă părul cu ajutorul unui mic pieptene și al unei oglinjoare.

- Cum te simți, Tony?

- Destul de prost. Cred c-o s-o luăm din loc și o să ne oferim micul dejun la Maidenhead sau la Slough.

- De ce nu acasă? Am putea sosi pe la opt. Eu prepar o cafea foarte bună.

- Perfect, exclamă Croom. O s-o țin tot drumul cu cincizeci de mile pe oră.

Își vorbiră foarte puțin pe parcursul acestei rapide călătorii. Erau prea flămînzi amîndoi.

- Tony, în timp ce pregătesc micul dejun, tu poți să te bărbierești și să faci o baie. În felul acesta economisești timp și ai să te simți mai bine pe drumul de înapoiere. Eu o să fac baie mai tîrziu.

- Mă gîdeam c-ar fi mai bine să parchez mașina la Arcul de Marmură, și tu să te duci singură acasă; prea ar bate la ochi să venim împreună cu mașina la ora asta matinală; fără îndoială că șoferii au și ieșit la lucru. Zece minute mai tîrziu, sosesc și eu.

La ora opt, cînd ajunse și Tony la Garaje, Clare era într-un capot albastru, măsuța din sala de jos pregătită pentru micul dejun și o aromă de cafea plutea prin încăpere.

- Tony, am dat drumul la apă în cadă, și-ai să găsești și un aparat de ras.

- Iubito! N-o să dureze nici zece minute.

---

1. Personaj legendar – soția unui feudal englez care,în dorința de a-l despovăra pe locuitori de niște biruri grele, a consimțit să se plimbe goală prin oraș.

Se înapoie după douăsprezece minute şi se aşeză la masă, în faţa ei. Micul dejun era alcătuit din ouă fierte, pîine prăjită, gem de gutui de la Condaford şi cafea veritabilă. Era cea mai delicioasă masă pe care o luase vreodată, pentru că avea senzaţia că sînt căsătoriţi.

- Nu eşti obosită, iubito?

- Absolut deloc. Mă simt vioaie. Totuşi, cred că n-ar trebui să repetăm figura, prea ne jucăm cu focul.

- Mă rog, doar n-a fost deliberat.

- Nu, şi tu ai fost un înger. Totuşi nu chiar cum i-am făgăduit eu mătuşii Em. Pentru cei puri, nu toate lucrurile sînt pure.

- Nu, naiba să-i ia! Dumnezeule! Cum o să pot trăi pînă te văd din nou?

Clare întinse mîna peste masă şi-i strînse mîna lui Tony.

- Acum cred c-ar fi mai bine s-o ştergi. Dă-mi voie numai să mă uit afară, să mă asigur că ţărmul e liber.

După ce se asigură, Tony îi sărută mîna, se întoarse la maşină şi la ora unsprezece se şi găsea alături de un instalator, într-una din boxele rezervate cailor la Balbock Hythe.

Clare se cufundă într-o baie fierbinte. Era o cadă cu boiler, nu destul de lungă, dar te puteai afunda în ea pînă la bărbie. Se simţea la fel ca în copilărie cînd făcea cîte o şotie, fără ca guvernanta s-o descopere. Dar bietul Tony! Păcat că bărbaţii sînt atît de grăbiţi! Au tot atît de puţină răbdare să flirteze "la rece" cît şi să facă cumpărături. Dau buzna în prăvălii şi întreabă: "Aveţi cutare şi cutare? Nu?" şi o zbughesc iar afară. Habar n-au ce plăcut e să stai să încerci, vînzătoarea să-ţi netezească ici-colo costumul cu palma, să întorci capul ca să vezi în oglindă cum arăţi de la spate. Să guşti îndelung ceea ce-ţi vine bine... e de-a dreptul un chin pentru ei. Tony era un copil. Se simţea mult mai vîrstnică decît el şi prin fire şi prin experienţă. Deşi frecventase multe cercuri înainte de a se fi măritat, Clare nu venise niciodată în contact prea strîns cu cei care, plantaţi în Londra şi în ei înşişi, n-aveau nici un alt crez în afară de a-i imita pe alţii, de a duce o viaţă agitată şi de a avea destui bani pentru a se "distra" de la o zi la alta. Îi întîlnise, desigur, prin saloanele reşedinţelor de la ţară, dar evadase din atmosfera lor în aerul curat al sportului. Fiind structural o făptură "de aer liber", de tip mai curind mobil şi flexibil decît robust, Clare respecta inconştient prescripţiile sportului. Transplantată în Ceylon, îşi păstrase gusturile şi-şi petrecuse o

bună parte din timp călărind sau jucînd tenis. Cum citea multe romane, își făcea un titlu de glorie din a se ține la pas cu tendința modernă și cu tot ceea ce implică aceasta în ce privește disprețul convenționalismului; dar, așa cum sta cufundată în cadă, simțea o părere de rău. Nu era frumos din partea ei să-l supună pe Tony la o încordare ca aceea de noaptea trecută. Cu cît îi îngăduia să se apropie mai mult de ea, interzicîndu-i însă contactul erotic, cu atît îl chinuia mai mult. În timp ce-și usca trupul cu prosopul, luă cîteva hotărîri sănătoase, și numai cu mare zor reuși să ajungă la ora zece la Temple. Dar ar fi putut tot atît de bine să se bălăcească în continuare în cada ei, pentru că Dornford era prins într-un proces important. Termină ce-avea de lucrat, lăsînd privirile să-i hoinărească alene peste pajiștile din Temple de pe care se topeau resturi de ceață subțire, în timp ce razele soarelui, înteținde-se pînă la acea luminozitate proprie iernii, îi cădeau pieziș pe obraji. Se gîndi la Ceylon, unde soarele nu era niciodată răcoros și înviorător. Jerry! Cum o mai fi "ducînd-o"? - ca să folosească această oribilă expresie comună. Și ce măsuri o fi luînd în legătură cu ea? Era foarte bine că se hotărîse să nu-l mai tortureze pe Tony, se va ține la distanță de el ca să-i cruțe simțirile... dar fără dînsul, totul o să fie plictis și singurătate. Devenise o deprindere. Poate că o deprindere rea... dar deprinderile rele sînt singurele de care-i dureros să te desparți.

"Eu sînt superficială din fire, își spuse Clare. Și așa-i și Tony; totuși el n-ar părăsi niciodată pe cineva la nevoie."

Și dintr-o dată iarba peluzelor din Temple i se păru a fi marea, și pervazul ferestrei i se păru parapetul unui vapor, iar ea și Tony stăteau aplecați peste balustradă, privind peștii zburători săltînd din spuma valurilor și plutind la suprafața apelor verzi- albăstrii. Căldură și culoare! Grație aeriană! Și se simți năpădită de melancolie.

"Am nevoie de o partidă zdravănă de călărie, gîndi Clare. Mîine plec la Condaford și toată ziua de sîmbătă o petrec în aer liber. O fac și pe Dinny să vină cu mine; ar trebui să călărească mai mult".

Un slujbaș intră și o anunță:

- După-masă, domnul Dornford se duce de la tribunal direct la Parlament.

- Da? George, dumneata te simți vreodată "cu moralul coborît"?

Omul, a cărui față lată o amuza pentru că cerea atît de

vizibil nişte favoriţi care să-i tempereze rotunjimea trandafirie, îi răspunse cu vocea lui moale:

- Ce-mi lipseşte mie aici e cîinele. De l-aş avea pe bătrînul meu Toby, nu m-aş simţi niciodată singur.

- Ce rasă e, George?

- Bul-terier. Dar nu-l pot aduce cu mine aici. Doamnei Calder i- ar simţi lipsa; şi-apoi, dac-ar muşca vreun client...

- Ce grozav ar fi!

George şuieră printre dinţi.

- Vai de mine! În Temple nu-ţi dă mîna să faci glume.

- Mi-ar fi plăcut să am şi eu un cîine, George; dar cînd plec de-acasă nu rămîne nimeni la mine.

- Nu prea cred că domnul Dornford mai stă multă vreme aici.

- De ce?

- Îşi caută casă. Îmi dă mie prin minte că se gîndeşte să se însoare.

- O! Cu cine?

George închise un ochi.

- Vrei să spui că se gîndeşte să se însoare cu sora mea?

- Îhîm!

- Da. Dar nu văd de unde ştii.

George închise celălalt ochi.

- Mi-a şoptit o păsărică, Lady Corven.

- Fără îndoială că nu-i lucrul cel mai rău. Numai că eu una nu prea cred în căsătorie.

- Noi cei care lucrăm cu legea nu vedem partea frumoasă a căsătoriei. Dar domnul Dornford ar putea face o femeie fericită, după părerea mea.

- Şi după a mea, George.

- E un om foarte liniştit, dar are un fond de energie şi e plin de tact. Colegii ţin la el; judecătorii ţin la el.

- Şi soţiile or să ţină la el.

- Desigur, e catolic.

- Ceva tot trebuie să fii.

- Doamna Calder şi cu mine, de cînd a murit tatăl meu, am trecut la biserica anglicană. Taică-meu a făcut parte din "gruparea religioasă Plymouth", era foarte rigid. Dacă îndrăzneai să-ţi exprimi o părere proprie, îţi sărea în beregată. De cîte ori nu ne-a ameninţat cu "focul şi sabia". Dar asta tot spre binele meu, înţelegeţi. Un bărbat foarte cucernic. Şi nu suferea să vadă că alţii nu-s sînge curat de "Zummerzet", pe care nu l-a uitat niciodată cu toate că trăia în Peckham.

- Bine, George. Dacă totuşi domnul Dornford are nevoie de mine, eşti bun să-mi telefonezi la ora cinci? O să trec pe acasă să aştept telefonul.

Clare porni pe jos. Ziua era şi mai primăvăratică decît cea de ieri. O luă pe chei şi pe lîngă parcul St. James. Malurile apei fuseseră străpunse de teci de narcise, iar pomii înmuguriseră. Căldura dulce, mîngîietoare a soarelui îi dezmierda spatele. Nu putea să dureze! Desigur că va urma o recrudescenţă a iernii. Grăbi pasul pe sub Arcul Carusel, ai cărui cai, nu prea naturali, o iritau şi o înveseleau în acelaşi timp; trecu pe lîngă Monumentul Artileriei fără să arunce o privire şi intră în Hyde Park. Înfierbîntată, o luă pe aleea de călărie. Cum călăria era pasiunea ei, se simţea aţîţată cînd îi vedea pe alţii călărind cai buni. Ciudat animal calul, atît de focos şi de însufleţit uneori, atît de posomorît şi de meditativ alteori.

Două sau trei pălării se ridicară în faţa ei. Un bărbat înalt, înfipt în şa, pe o iapă arătoasă, frînă după ce trecu de ea şi se întoarse.

- Deci nu m-am înşelat, dumneata erai. Lawrence mi-a spus că te-ai întors. Îţi aduci aminte de mine, Jack Muskham.

Clare, gîndind: "Frumoasă ţinută în şa pentru un om înalt", murmură: "Desigur!" şi imediat fu cu ochii-n patru.

- O cunoştinţă a dumitale se va ocupa de iepele mele arăbeşti.

- O, da, Tony Croom.

- Simpatic tînăr, dar nu ştiu dacă-i îndeajuns de priceput. Totuşi e iute ca argintul viu. Ce face sora dumitale?

- Foarte bine.

- Lady Corven, ar trebui să o aduci la curse.

- Nu cred ca Dinny să se dea în vînt după cai.

- Eu aş putea s-o determin. Îmi aduc aminte... îşi curmă vorba cu o încruntare.

În pofida atitudinii lui lenevoase, Clare găsea că are faţa unui om care ştie ce vrea, bronzată, brăzdată de cute, cu o expresie ironică în jurul buzelor. Se întrebă cum ar reacţiona acest om dacă ar afla că-şi petrecuse noaptea cu Tony într-o maşină.

- Cînd sosesc iepele, domnule Muskham?

- În momentul de faţă sînt în Egipt. Vor fi îmbarcate în aprilie. S-ar putea să plec acolo pentru îmbarcare; poate că-l iau şi pe tînărul Croom.

- Mi-ar plăcea să le văd; în Ceylon călăream un cal arab.

- Va trebui să ne vizitezi.

— Pe undeva pe lîngă Oxford, nu?
— La vreo şase mile; un ţinut foarte frumos. O să ţin minte să te invit. La revedere.
Îşi înălţă pălăria, atinse cu călcîiul pîntecul iepei şi se îndepărtă în trap.
"Cît de perfect inocentă pot să par! îşi spuse Clare. Sper că n-am exagerat. Nu mi-ar plăcea să mă pun rău cu el. Pare să fie un om care ştie exact ce vrea. Frumoase cizme are! Nu m-a întrebat de Jerry!"
Se simţea puţin nervoasă şi de la aleea de călărie o porni spre lacul Serpentine.
Pe apa aurită de soare nu plutea nici o barcă, doar cîteva raţe la celălalt capăt. Oare îi păsa de ce gîndeau oamenii? "Miller of Dee!" Să fi fost oare adevărat că el nu se sinchisea de nimeni? Poate că era pur şi simplu un filozof. Clare se aşeză pe o bancă, în plin soare, şi deodată simţi că o cuprinde somnul. La urma urmei, o noapte petrecută într-o maşină nu poate echivala cu o noapte nepetrecută într-o maşină. Îşi încrucişă braţele pe piept şi închise ochii. Aproape în aceeaşi secundă adormi.
O sumedenie de oameni trecură pe aleea dintre Clare şi apa strălucitoare, şi se mirară că o persoană atît de bine îmbrăcată stă şi doarme înainte de masă. Doi băieţaşi care lansau avioane de hîrtie se opriră ca împietriţi, examinîndu-i genele negre, obrajii albi ca laptele şi zvîcnirea uşoară a buzelor abia fardate. Întrucît aveau o guvernantă franţuzoaică, cei doi erau băieţaşi "bine crescuţi" aşa încît nu exista perspectiva să înfigă ace în ea sau să chiule şi să hăulească pe neaşteptate. Dar s-ar fi zis că n-are mîini, picioarele îi erau încrucişate şi ghemuite sub scaun, şi era aşezată într-o poziţie în care coapsele apăreau anormal de lungi. Foarte interesant; şi după ce trecură mai departe, unul din cei doi băieţaşi întoarse întruna capul, doar-doar o mai vedea-o.
Şi astfel, un ceas întreg de primăvară înşelătoare, Clare se cufundă în somnul celui ce şi-a petrecut noaptea într-o maşină.

XX

Trecură trei săptămîni în care Clare nu-l văzu pe tînărul Croom decît de patru ori în total. Tocmai își împacheta valiza ca să plece la Condaford, cînd talanga de oțel rătăcită o chemă să coboare scara spiralată.

La ușă se găsea un individ mărunțel, cu ochelari cu ramă de baga, care-i dădu vaga impresie că trebuie să aibă vreo legătură cu învățămîntul.

- Lady Corven?

- Da.

- Scuzați-mă, trebuie să vă înmînez aceasta.

Scoțînd din pardesiul bleumarin o hîrtie oficială, lunguiață, i-o puse în mînă.

Clare citi:

În numele Înalte Curți de Justiție

Secția de atestare a divorțurilor

Sînteți citată pentru ziua de 26 februarie 1932 în legătură cu reclamația înaintată de Sir Gerald Corven.

Clare simți cum i se moaie picioarele și-și ridică ochii, întîlnindu-i pe cei de după ochelarii cu rame de baga.

- O! făcu ea.

Omul mărunțel se înclină: Clare avu impresia că o compătimea, așa încît îi trînti brusc ușa în nas. Urcă din nou scările spiralată, se așeză pe canapea și-și aprinse o țigară.

Apoi își întinse citația în poală. Primul ei gînd fu: "Dar e monstruos, doar n-am făcut nimic!" Cel de-al doilea gînd: "Presupun că trebuie să citesc toată porcăria asta!"

Nu citise mai mult de: "În urma cererii lui Gerald Corven, K.C.B.", cînd îi veni cel de-al treilea gînd: "Dar este exact ce-am dorit. Acum o să-mi dobîndesc libertatea!"

Citi mai departe, cu mai mult calm, pînă ajunse la cuvintele:

Subsemnatul reclam de la numitul James Bernard Croom suma de două mii de lire sterline, ca despăgubiri pentru menționatul adulter comis.

Tony! El care n-avea nici două mii de șilingi! Bestia! Bruta răzbunătoare! Această bruscă reducere a soluției la termeni bănești nu numai că-i rîcîia nervii, dar îi provocă un acces de panică. Tony nu trebuia, nu putea să se ruineze din pricina ei. Era necesar să-i vadă numaidecît! Oare or fi... de bună seamă că i-or fi înmînat și lui o citație.

Termină de citit hîrtia, trase un fum lung din țigară și se ridică.

Se duse la telefon, ceru o convorbire interurbană și dădu numărul de la hanul unde locuia Tony.

- Pot vorbi cu domnul Croom?... A plecat la Londra? Cu mașina? Cînd?

Acum o oră. Asta însemna că venea direct la dînsa.

Puțin mai liniștită, își făcu o socoteală rapidă. Nu mai avea timp să prindă trenul de Condaford; ceru o altă convorbire interurbană, chemînd reședința.

- Dinny? Aici e Clare. Nu cred c-am să pot veni astă seară... vin mîine dimineață... Nu! Mă simt foarte bine; puțin îngrijorată. La revedere.

Puțin îngrijorată! Se așeză din nou și reciti "porcăria" în întregime. Cunoșteau absolut totul, în afară de adevăr. Și nici ea, nici Tony nu-și dăduseră prin nimic seama că ar fi fost filați. Omul ăla cu ochelari de baga, de exemplu, părea s-o cunoască, dar ea nu-l văzuse în viața ei. Intră în baie și-și spălă fața cu apă rece. "Miller of Dee"! Devenise un rol extrem de greu de jucat.

"Probabil că nici n-a mîncat" își spuse Clare.

Încropi un prînz din ce avea în casă și aranjă masa din sala de jos, prepară cafeaua și se așeză să fumeze și să aștepte. Condaford și chipurile celor din familia ei i se perindară prin fața ochilor; de asemenea, chipul mătușii Em; și al lui Jack Muskham; dar peste toate acestea fața soțului ei, cu

zîmbetul vag, dur, pisicesc. Trebuia să accepte oare toată această expunere? În afară de despăgubiri, trebuia să-l lase să triumfe fără să-i opună nici o rezistență? Îi părea rău că nu acceptase sfatul tatălui ei și al lui Sir Lawrence de a-i pune un detectiv pe urme. Acum era prea tîrziu... desigur că el nu se va expune nici unui risc pînă după încheierea procesului.

Ședea încă, frămîntată de gînduri, lîngă radiatorul electric, cînd auzi zgomotul unei mașini care opri în fața casei și clinchetul soneriei.

Tînărul Croom arăta înfrigurat și palid. Stătea în picioare, îndoindu-se în asemenea măsură dacă era binevenit, încît Clare îi luă ambele mîini într-ale ei.

- Tony, ce plăcere!

- O, iubita mea!

- Pari înghețat. Ia puțin coniac.

În timp ce sorbea băutura, Clare îi spuse:

- Hai să nu discutăm despre ceea ce ar fi trebuit să facem; să vorbim numai de ceea ce va trebui să facem de-acum încolo.

Tînărul scoase un geamăt.

- Probabil că ne-au considerat teribil de ageamii. Nici n-am visat...

- Nici eu. Dar de ce să nu fi făcut ce-am făcut noi? Nu există nici o lege împotriva inocenței.

Tony se așeză și-și rezemă fruntea în mîini.

- Dumnezeu mi-e martor că este exact ceea ce-mi doresc: să te eliberez de el; dar nu trebuia să te expun unui asemenea risc. Ar fi fost cu totul altceva dacă și tu ai fi simțit pentru mine ceea ce simt eu pentru tine.

Clare se uită în jos la el, zîmbindu-i ușor.

- Tony, nu fi copil! N-are rost să discutăm acum despre sentimentele noastre. Și nici nu vreau să ascult stupidități că e vina ta și așa mai departe. Important este că sîntem nevinovați. Ce facem ca să dovedim?

- Bineînțeles eu voi face tot ce vei dori tu.

- Am presimțirea că eu va trebui să fac ceea ce îmi vor cere ai mei, răspunse Clare foarte încet.

- Bine! replică Croom ridicîndu-se în picioare. Cînd mă gîndesc că dacă ne apărăm și cîștigăm rămîi în continuare legată de el...

- Și cînd mă gîndesc că dacă nu ne apărăm și nu cîștigăm, înseamnă să te ruinezi...

- Eu! Pe naiba, nu vor izbuti decît să mă declare falit.

- Şi slujba ta?
- Nu văd... Nu ştiu de ce...
- L-am întîlnit ieri pe Jack Muskham. Îmi face impresia unui om ce n-ar accepta în slujba sa un complice la adulter care nu a făcut cunoscut reclamantului ce intenţii are. Vezi, mi-am însuşit jargonul.
- Dacă am fi fost într-adevăr amanţi, i-aş fi făcut cunoscute pe dată intenţiile mele.
- Crezi?
- Absolut.
- Chiar dacă eu ţi-aş fi cerut: "N-o face!"
- Nu mi-ai fi cerut.
- Nu ştiu sigur.
- Mă rog, oricum, nu se pune chestiunea.
- Numai că, dacă nu ne apărăm, ai să te simţi un ticălos.
- Doamne, ce încurcătură!
- Aşază-te şi haide să mîncăm. N-am decît şuncă, dar nimic nu-i mai bun ca şunca atunci cînd ţi-e greaţă de toate.
Se aşezară şi începură să-şi mînuiască furculiţele.
- Ai tăi încă n-au aflat, Clare?
- Eu însămi am aflat acum o oră. Ţi-au adus şi ţie acel fermecător document?
- Da.
- Mai vrei o felie?
Un minut sau două mîncară în tăcere. Apoi tînărul Croom se ridică în picioare.
- Realmente, nu mai pot mînca.
- Foarte bine. Atunci fumează.
Clare luă o ţigară de la el şi-i spuse:
- Ascultă, mîine plec la Condaford şi cred c-ar fi bine să vii şi tu. Trebuie ca ai mei să te vadă, pentru că, indiferent ce urmează să facem, trebuie să procedăm cu ochii bine deschişi. Tu ai un avocat?
- Nu.
- Nici eu. Bănuiesc că va trebui să ne luăm unul.
- O să am eu grijă. O, de-aş avea bani!
Clare se cutremură.
- Îmi cer scuze pentru un soţ capabil să ceară despăgubiri băneşti.
Tînărul Croom îi luă mîna.
- Iubito, eu mă gîndeam doar la avocat.
- Îţi aminteşti cînd ţi-am spus pe vapor: "Adeseori întîlnirile sînt mai nesuferite cînd încep"?

- N-am să recunosc niciodată acest lucru.

- Mă gîndeam la căsătoria mea, nu la tine.

- Clare, nu crezi c-ar fi mult mai bine să nu ne apărăm, să lăsăm lucrurile în voia soartei? În felul ăsta te vei putea elibera. Şi după aceea... dacă vei simţi nevoia de mine, voi fi foarte aproape, şi dacă n-o vei simţi, nu voi fi.

- Drăguţ din partea ta, Tony; dar trebuie să le spun alor mei. Şi apoi, oh!, cîte sînt!

Croom începu să străbată încăperea în sus şi-n jos.

- Ai impresia că dacă ne vom apăra ne vor da crezare? Eu unul mă îndoiesc.

- Nu vom face decît să spunem adevărul gol-goluţ.

- Oamenii nu cred niciodată adevărul gol-goluţ. Cu ce tren pleci?

- De zece şi un sfert.

- Să vin odată cu tine, sau să plec de la Bablock Hythe?

- Aşa ar fi mai bine. Între timp, eu le voi povesti totul.

- Or să fie foarte supăraţi?

- N-o să le placă.

- Sora ta e acolo?

- Da.

- Asta e ceva.

- Tony, ai mei nu sînt propriu-zis demodaţi, dar nu sînt moderni. Dealtfel foarte puţini oameni sînt, cînd e vorba de pielea lor. În orice caz, nici avocaţii, nici judecătorul, nici juraţii nu vor fi. Acum ar fi mai bine să pleci; şi promite-mi că n-ai să conduci ca un nebun.

- Pot să te sărut?

- Ar însemna încă o mostră de adevăr gol-goluţ, şi există de pe acum trei. Sărută-mi mîna, asta nu contează.

Îi sărută mîna, murmură un "Dumnezeu să te binecuvînteze" şi, înhăţîndu-şi pălăria, ieşi.

Clare îşi întoarse scaunul spre căldura emanată de radiatorul electric şi căzu iar pe gînduri. Dogoarea uscată îi arse ochii pînă cînd simţi că parcă nu mai aveau pleoape şi nici capacitatea de a şi le umezi; treptat, dar sigur, se lăsă cuprinsă de minie. Toate sentimentele pe care le încercase înainte de a lua hotărîrea, atunci, în dimineaţa aceea în Ceylon, de a-şi curma căsnicia, îi năvăleau acum cu furie sporită. Cum a îndrăznit el s-o trateze ca pe o femeie de moravuri uşoare? - ba mai rău chiar - pentru că o femeie plătită n-ar fi răbdat. Cum a îndrăznit s-o atingă cu cravaşa? Şi cum de-a îndrăznit s-o pună sub urmărire şi să deschidă procesul? N-o să înghită ea una

ca asta!

Începu metodic să se spele şi să-şi strîngă lucrurile. Deschise larg uşa, ca să intre vîntul. O noapte urîtă, cu trombe de vînt care se învîrtejeau în sus şi-n jos, printre garaje.

"La fel ca şi în inima mea", îşi spuse Clare. Trînti uşa şi îşi scoase oglinjoara din poşetă. Faţa ei părea atît de neajutorată, încît îi dădu un şoc. Se pudră şi-şi dădu pe buze cu puţină alifie. Apoi, respirînd adînc, înălţă din umeri, îşi aprinse o ţigară şi urcă scările. O baie fierbinte!

XXI

A doua zi găsi la Condaford o atmosferă de aşteptare încordată. Cuvintele ei, sau tonul cu care vorbise la telefon, păreau să fi răzbit în conştiinţa familiei, aşa încît Clare îşi dădu seama că voioşia ei n-ar fi amăgit pe nimeni. Era o zi uricioasă, umedă şi rece, şi simţi că trebuie să-şi ţină curajul cu ambele mîini.

Alese drept scenă a mărturisirilor salonul, după prînz.

Scoţînd documentul din poşetă, i-l întinse tatălui ei, spunîndu-i:

- Am primit asta, tată.

Îi auzi exclamaţia de surprindere şi le văzu pe Dinny şi pe mama ei apropiindu-se de el.

În cele din urmă, generalul i se adresă:

- Ei bine, spune-ne adevărul.

Clare îşi coborî picioarele de pe apărătoarea din faţa

focului și se întoarse spre ei.

- Nu acesta este adevărul. N-am făcut nimic.

- Cine-i omul ăsta?

- Tony Croom? L-am cunoscut pe vapor în drum spre casă. Are douăzeci și șase de ani, a condus acolo o plantație de ceai și acum îngrijește iepele arabe ale lui Jack Muskham la Bablock Hythe. Nu are bani. I-am cerut să vină aici azi după-masă.

- Ești îndrăgostită de el?

- Nu. Îmi place.

- El e îndrăgostit de tine?

- Da.

- Afirmi că n-a fost nimic între voi?

- M-a sărutat pe obraz de două ori, cred, asta a fost tot.

- Atunci ce-i cu povestea că ai petrecut noaptea de 3 februarie împreună cu el?

- Am fost cu el cu mașina ca să-mi arate unde lucrează, și pe drumul de întoarcere i s-au defectat farurile, în mijlocul unei păduri, la cinci mile de Henley, pe-un întuneric beznă. Eu i-am sugerat să rămînem acolo unde ne aflam pînă avea să se lumineze de ziuă. Pur și simplu am adormit și în zori am plecat mai departe.

O auzi pe mama ei gîfîind ușor, iar taică-su scoase un sunet curios din gîtlej.

- Și pe vapor? Și la tine acasă? Afirmi că n-a fost nimic deși e îndrăgostit de tine?

- Nimic.

- E adevărul adevărat?

- Da.

- Desigur că e adevărul adevărat, interveni Dinny.

- Desigur, repetă generalul. Dar cine o să-l creadă?

- Nu știam că sîntem urmăriți.

- Cînd trebuie să sosească el aici?

- Dintr-o clipă în alta.

- De cînd ai primit hîrtia asta l-ai mai văzut?

- Ieri seară.

- El ce spune?

- Că-i gata să facă orice doresc eu.

- Asta-i normal. Dar socoate că veți fi crezuți?

- Nu.

Generalul luă hîrtia și se duse la geam, ca s-o vadă parcă mai bine. Lady Charwell se așeză, foarte albă la față. Dinny se apropie de Clare și-o luă de braț.

- Cînd vine, spuse brusc generalul, întorcîndu-şi faţa de la fereastră, vreau să vorbesc cu el între patru ochi. Vă rog, nimeni nu trebuie să stea de vorbă cu dînsul înainte să-l văd eu.

- Martorii să părăsească tribunalul, spuse Clare.

Generalul îi restitui actul. Arăta tras şi obosit la faţă.

- Tăticule, îmi pare foarte rău. Bănuiesc c-am fost nişte proşti. Virtutea nu constituie o recompensă...

- Dar prudenţa, da, ripostă generalul.

Îi atinse umărul şi se îndreptă spre uşă, urmat de Dinny.

- Mamă, ce părere ai, tata mă crede?

- Da, dar numai pentru că eşti fiica lui. De fapt, simte că n-ar trebui să te creadă.

- Şi dumneata simţi la fel, mamă?

- Eu te cred pentru că te cunosc.

Clare se aplecă asupră-i şi o sărută pe obraz.

- Drăguţ din partea dumitale, mamă, dar nu prea îmbucurător.

- Spui că-ţi place tînărul ăsta. L-ai cunoscut şi în Ceylon?

- L-am văzut prima dată pe vapor. Şi, mamă, aş putea să-ţi mai spun că nu mă găseam deloc în dispoziţia în care poţi face o pasiune. Şi nici nu ştiu cînd mă voi mai găsi în asemenea dispoziţie. Poate că niciodată.

- De ce?

Clare clătină din cap.

- Nu vreau să intru în amănuntele vieţii mele cu Jerry, nici măcar acum cînd a fost atît de ticălos încît să ceară despăgubiri băneşti. Sînt mai mîhnită din pricina acestui lucru decît din pricina mea.

- Presupun că tînărul ăsta ar fi fost gata oricînd să înceapă o legătură cu tine.

- Da; dar eu n-am vrut. Şi-apoi, i-am făgăduit mătuşei Em. Am făcut un fel de legămînt să mă port bine un an de zile. Şi m-am ţinut de cuvînt pînă în prezent. Dar mă tentează teribil să nu mă apăr şi să-mi recapăt libertatea.

Lady Charwell păstră tăcerea.

- Ei, ce spui, mamă?

- E de datoria tatălui tău să ia o hotărîre, întrucît acest lucru afectează numele tău şi al familiei.

- Ce mi-e una, ce mi-e alta? Dacă nu ne apărăm, totul o să treacă aproape neobservat. Dacă ne apărăm, o să facă senzaţie. "O noapte petrecută în maşină" şi altele de felul ăsta, presupunînd c-o să ne creadă cineva. Nu-ţi imaginezi ce vor

scrie ziarele, mamă? Or să se repeadă pe noi...

- Cred, răspunse Lady Charwell, vorbind rar, că pînă la urmă totul o să pornească de la simțămîntul pe care i l-a stîrnit tatălui tău povestea cu cravașa. În viața mea nu l-am văzut mai mînios. Cred că va hotărî că trebuie să te aperi.

- Nu voi putea niciodată să pomenesc la tribunal de cravașă. Pe de o parte îi va veni foarte ușor să nege; iar pe de alta, am și eu puțină mîndrie, mamă.

Dinny îl urmase pe tatăl ei în birou, sau la "cazarmă", cum i se mai spunea acelei încăperi.

- Dinny, tu îl cunoști pe tînărul ăsta? izbucni generalul.

- Da, și îmi place. E profund îndrăgostit de Clare.

- Ce treabă avea să se îndrăgostească de ea?

- Fii uman, dragule.

- Crezi în povestea cu mașina?

- Da. Am auzit-o făgăduind solemn mătușii Em să se poarte foarte cuviincios timp de un an de zile.

- Ciudată promisiune.

- O greșeală, dacă vrei să știi părerea mea.

- Cum?

- Singurul lucru important pentru Clare e să-și redobîndească libertatea.

Generalul rămase cu bărbia în piept, ca și cum descoperise ceva ce trebuia rumegat; un ușor val de roșeață îi aprinsese obrajii.

- Ți-a povestit și ție, întrebă el precipitat, ce mi-a povestit și mie, și anume că individul acela își măsura cravașa pe ea?

Dinny aprobă din cap.

- Altădată aș fi putut, și aș fi făcut-o, să-l provoc la duel pentru așa ceva. Sînt de acord că trebuie să se elibereze... dar nu în felul ăsta.

- Așadar o crezi?

- Nu ne-ar spune nouă asemenea minciuni.

- Foarte bine, tată. Dar cine o să-i mai creadă? Dumneata i-ai crede, dac-ai face parte dintre jurați?

- Nu știu, răspunse generalul posomorît.

Dinny clătină din cap.

- Nu i-ai crede.

- Avocații sînt ai naibii de deștepți. Presupun că Dornford n-ar accepta să preia asemenea caz.

- El nu-i avocat de divorțuri. Și-apoi, e secretara lui.

- Trebuie să mă duc să stau de vorbă cu unul din Kingsoni. Lawrence crede în ei. Și tatăl lui Fleur a făcut cîndva

parte din firma lor.

- Atunci... începu Dinny, cînd uşa fu deschisă.

- Domnul Croom, Sir.

- Dinny, tu poţi să rămîi.

Tînărul Croom intră. După ce-i aruncă o privire lui Dinny, se îndreptă spre general.

- Domnule, Clare m-a rugat să vin încoace...

Generalul dădu din cap. Fixa, prin pleoapele îngustate, pe presupusul amant al fiicei sale.

Tînărul înfruntă examenul cu oarecare ostentaţie, ochii lui susţinîndu-l, fără sfidare, pe cei ai generalului.

- N-o să lungesc vorba, începu brusc generalul. Se pare că ai vîrît-o pe fiica mea într-o încurcătură urîtă.

- Da, domnule.

- Dacă eşti bun, povesteşte-mi versiunea dumitale.

Tînărul Croom îşi aşeză pălăria pe masă şi, îndreptîndu-se din umeri, începu:

- Orice v-a povestit Clare, e perfect adevărat, domnule.

Dinny observă cu uşurare că buzele tatălui său tremurară parcă într-un surîs.

- Foarte corect, domnule Croom; dar nu e ceea ce doresc eu. Clare mi-a prezentat versiunea ei; aş fi bucuros s-o aud şi pe-a dumitale.

Dinny îl văzu pe tînăr umezindu-şi buzele şi smucindu-şi ciudat capul.

- Domnule, eu sînt îndrăgostit de Clare; m-am îndrăgostit de ea din prima clipă cînd am văzut-o pe vapor. Am colindat împreună Londra, cinematografe, teatre, galerii de tablouri şi aşa mai departe; şi am fost la ea acasă de trei ori, ba nu, de cinci ori cu totul. În ziua de 3 februarie am condus-o cu maşina pînă la Bablock Hythe ca să-i arăt unde urmează să lucrez; şi la întoarcere, bănuiesc că v-a spus, mi s-au defectat farurile şi am rămas într-o pădure neagră ca smoala, la cîteva mile de Henley. Ei bine... ne-am... ne-am gîndit că-i preferabil să rămînem pe loc, pînă se va lumina de ziuă, decît să riscăm o nenorocire. În două rînduri m-am pomenit că dădusem cu maşina pe de lături, afară din şosea. Aşa că... mă rog, am aşteptat în maşină pînă pe la şase şi jumătate, apoi am pornit şi am ajuns la ea acasă în jurul orei opt.

Tînărul Croom se opri, îşi umezi buzele, apoi îşi îndreptă din nou spatele şi începu să vorbească precipitat:

- Domnule, fie că mă credeţi sau nu, vă jur că în maşină nu s-a întîmplat absolut nimic între noi; şi... şi în general nu s-a

întîmplat niciodată nimic, cu excepţia faptului că mi-a îngăduit s-o sărut pe obraz de două sau de trei ori.

Generalul, care în tot acest timp nu-l slăbise din ochi, răspunse:

- În esenţă, şi ea ne-a spus acelaşi lucru. Altceva în plus?

- După ce-am primit hîrtia, domnule, am luat maşina şi m-am dus într-un suflet la Clare, asta s-a întîmplat ieri. De bună seamă, voi face tot ce-mi va cere ea să fac.

- Nu cumva aţi ticluit povestea asta între voi?

Dinny îl văzu pe tînăr îmbăţoşîndu-se.

- Vă asigur că nu, domnule!

- Deci, înţeleg că dumneata eşti gata să juri că nu s-a întîmplat nimic între voi, şi eşti de acord să te aperi?

- Fără îndoială, dacă socotiţi că ar exista şansa să ne creadă cineva.

Generalul înălţă din umeri.

- Care-i situaţia dumitale financiară?

- Patru sute de lire pe an, ca salariu pentru slujba mea. Un zîmbet uşor îi răsfrînse buzele: Şi nimic altceva, domnule.

- Îl cunoşti pe soţul fiicei mele?

- Nu.

- Nu l-ai întîlnit niciodată?

- Nu, domnule.

- Pe Clare cînd ai întîlnit-o prima oară?

- În cea de-a doua zi a călătoriei de înapoiere în ţară.

- Cu ce te-ai ocupat acolo?

- Plantaţii de ceai; dar au contopit plantaţia mea cu altele, din motive de economie.

- Înţeleg. Şcoala unde ai făcut-o?

- Wellington, şi apoi Cambridge.

- Şi lucrezi pentru Jack Muskham?

- Da, domnule, e vorba de iepele lui arabe. Sînt aşteptate să sosească în primăvară.

- Deci te pricepi la cai?

- Da. Îmi plac la nebunie.

Dinny văzu ochii cu pleoapele înguste retrăgîndu-şi privirea de pe faţa tînărului şi poposind asupra ei.

- Pe fiica mea Dinny o cunoşti, cred.

- Da.

- Te las acum cu ea. Vreau să mă gîndesc puţin la tot ce-am discutat.

Tînărul se înclină uşor în direcţia lui Dinny şi apoi, întorcîndu-se din nou spre general, spuse cu oarecare

demnitate:
- Îmi pare foarte rău, domnule, de tot ce s-a întîmplat; dar n- aş putea afirma că-mi pare rău că sînt îndrăgostit de Clare. Ar însemna să mint. O iubesc din toată inima.
Dădu să se îndrepte spre uşă, cînd generalul îl întrerupse:
- O clipă. Ce înţelegi prin iubire?
Fără să vrea, Dinny îşi lovi palmele una de cealaltă. Ce întrebare îngrozitoare! Tînărul Croom se întoarse cu faţa spre general. Nu i se clintise nici un muşchi.
- Domnule, răspunse cu o voce răguşită, înţeleg ce vreţi să ştiţi: dacă-i vorba numai de dorinţă sau de ceva mai mult? Ei bine, e vorba de ceva mai mult, altminteri n-aş fi putut rezista în noaptea aceea în maşină.
Se întoarse din nou spre ieşire. Dinny îi ţinu uşa deschisă şi apoi îl urmă în hol, unde Tony, încruntat, trăgea adînc aer în piept. Îşi strecură mîna pe sub braţul lui şi-l conduse spre gura sobei. Stătură unul lîngă celălalt, privind flăcările, pînă cînd Dinny spuse:
- Mi-e teamă că ai trecut prin cîteva momente cumplite. Dar ştii, militarilor le place să spună lucrurilor pe nume. În orice caz, eu îl cunosc pe tatăl meu, i-ai făcut ceea ce se numeşte o impresie bună.
- Mă simţeam ca un idiot ţeapăn. Unde-i Clare? Aici?
- Da.
- Pot s-o văd, domnişoară Cherrell?
- Încearcă să-mi spui Dinny. Poţi s-o vezi, dar cred c-ar fi mai bine s-o cunoşti şi pe mama mea. Hai să intrăm în salon.
Tînărul îi strivi mîna.
- Mi-am dat eu seama de la început că sînteţi un înger.
Dinny făcu o strîmbătură.
- Chiar şi îngerii ţipă cînd îi doare.
- O, scuzaţi-mă! Uit mereu că am o mînă de fier. Clare se teme de ea. Cum se simte?
Ridicînd uşor din umeri şi zîmbind, Dinny îi răspunse:
- Aşa cum ne putem aştepta să se simtă.
Tony Croom îşi cuprinse capul în mîini.
- Da, şi eu mă simt la fel, numai că mult mai rău; de obicei în asemenea cazuri încerci nevoia să te agăţi de ceva, de o speranţă, dar în cazul nostru? Credeţi că mă va iubi vreodată cu adevărat?
- Sper că da.
- Familia dumneavoastră nu gîndeşte că m-am legat de ea, vreau să spun... ştiţi dumneavoastră ce vreau să spun, numai

ca să mă distrez?

- De azi încolo nu vor mai putea să gîndească așa ceva. Ești așa cum am fost eu denumită cîndva: transparent.

- Dumneavoastră transparentă? Eu nu pot să-mi dau niciodată seama de ceea ce gîndiți.

- Asta s-a întîmplat de mult. Hai să mergem!

XXII

Cînd tînărul Croom se pierdu în lapovița și frigul acelei zile nesuferite, lăsă în urmă-i o accentuată tristețe. Clare se retrase în camera ei zicînd că o doare capul și că se duce să se întindă pe pat. Ceilalți trei rămaseră în fața ceștilor de ceai, adresîndu-se doar cîinilor, ceea ce era un semn sigur de depresiune psihică.

În cele din urmă, Dinny se ridică:

- Ei, dragii mei, posomoreala nu ne ajută la nimic. Haideți să privim partea luminoasă a lucrurilor. S-ar fi putut să fie într-adevăr pătați și nu imaculați ca doi crini.

Generalul răspunse mai mult pentru sine:

- Trebuie să se apere. Individul acela nu poate fi lăsat să-și facă mendrele.

- Tăticule, dar dacă am reuși s-o eliberăm pe Clare de el, deși conștiința ei e perfect curată, ar fi nostim și ironic și s-ar isca mult mai puțin tărăboi.

- Să accepte o asemenea acuzație?

- Chiar dacă o să cîștige procesul, vorbe tot se vor isca.

Nimeni nu poate petrece o noapte cu un tînăr într-o maşină fără să aibă de plătit după aceea. Nu-i aşa, mamă?

Lady Charwell zîmbi dusă pe gînduri.

- Eu sînt de acord cu tatăl tău, Dinny. Mi se pare revoltător să se ceară divorţul împotriva fiicei mele, cînd n-a făcut nimic altceva decît o mică nesăbuinţă. Şi apoi ar însemna să înşelăm tribunalul, nu-i aşa?

- Nu prea cred că tribunalul s-ar sinchisi, scumpo. Oricum...

Şi Dinny îşi curmă vorba, uitîndu-se la feţele lor amărîte şi dîndu-şi seama că pentru ei căsătoria şi divorţul aveau o importanţă misterioasă, pe care ea n-o putea sesiza, şi că orice-ar spune ar fi zadarnic.

- Pe tînăr îl găsesc cuviincios şi la locul lui, urmă generalul. Va trebui să vină aici şi să discute cu avocaţii odată cu noi.

- Tăticule, cred c-ar fi mai bine să plec mîine seară cu Clare şi să-i cer unchiului Lawrence să-ţi aranjeze o întîlnire cu avocaţii pentru luni după-masă. O să vă telefonez din Mount Street, în cursul dimineţii, şi dumitale, şi lui Tony Croom.

Generalul încuviinţă din cap şi se ridică.

- Ce zi infernală! exclamă lăsîndu-şi o mînă pe umărul soţiei lui. Nu te lăsa copleşită, Liz. Ce-ar putea să facă altceva decît să spună adevărul? O să mă duc acum în birou să mai arunc o privire asupra mizeriei ăleia de document. Dinny, mai tîrziu, poţi veni şi tu...

În momentele critice, Dinny se simţea în Mount Street mai acasă decît la Condaford. Sir Lawrence avea o minte mult mai flexibilă decît cea a tatălui ei; iar incoerenţa mătuşii Em era mai reconfortantă şi mai consolatoare decît simpatia tăcută şi plină de înţelegere a mamei ei. Condaford era un loc perfect pentru momentele de după sau de dinainte de o criză, dar pentru izbucniri sau pentru acţiuni vitale era mult prea liniştit. În raport cu celelalte reşedinţe de ţară, era într-adevăr demodat, şi locuit de unica familie care se afla în district de mai bine de trei sau patru generaţii. Condaford Grange era aproape o instituţie. Oamenii vorbeau despre "Condaford Grange" şi despre "Cherrellii de la Condaford" ca despre nişte curiozităţi. Activităţile specifice week-end-ului şi, în general, existenţa de plăceri, caracteristică "marilor reşedinţe" le erau străine celor de la Condaford. Numeroasele familii din reşedinţele mai mici din jur transformaseră viaţa la ţară într-un soi de cult, organizînd partide de tenis şi de bridge, distracţii campestre şi

vizite reciproce; ici, colo cîte o participare, ca suporteri, la jocurile de golf din vecinătate, o întrunire, puţină vînătoare şi aşa mai departe. Dar familia Charwell, deşi cu rădăcini mult mai adînci, se făcea mai puţin văzută decît toţi ceilalţi. Dacă ar fi pierit, li s-ar fi simţit în chip ciudat lipsa, dar, cu excepţia sătenilor, nimeni nu-i considera reali.

În ciuda existenţei ei atît de active la Condaford, Dinny avea adeseori senzaţia aceea pe care o încerci cînd umbli în ceasurile încremenite din cumpăna nopţii; nervozitatea pe care ţi-o provoacă însăşi liniştea; şi cînd trecea prin supărări ca acelea legate de Hubert, în urmă cu trei ani, sau ca propria ei criză, în urmă cu doi ani, sau ca aceea de acum a surorii sale, simţea pe dată nevoia să se afle în plinul curent al vieţii.

După ce-o lăsă pe Clare la Garaje, luă un taxi şi sosi în Mount Street înainte de cină.

Îi găsi acolo pe Michael şi Fleur, iar conversaţia pendula între literatură şi politică. Michael era de părere că ziarele se grăbeau să bată ţara pe umăr, încurajator, şi că guvernul s-ar putea culca pe o ureche. Sir Lawrence se bucura că, totuşi, cei din guvern erau încă treji.

Lady Mont întrebă pe neaşteptate:

- Copilaşul, Dinny?

- Perfect, mătuşă Em, mulţumesc. A început să umble.

- Am numărat ramurile arborelui genealogic şi el e al douăzeci şi patrulea Cherrell din Condaford; înainte, ceilalţi au fost francezi... Jean o să mai aibă şi alţi copii?

- Pun rămăşag că da, interveni Fleur; în viaţa mea n-am văzut femeie mai aptă pentru aşa ceva.

- Dar n-o să le mai rămînă nimic.

- Oh, nici o grijă, le aranjează viitorul.

- Ce cuvînt ciudat, comentă Lady Mont.

- Dinny, ce face Clare?

- Foarte bine.

- A survenit vreo schimbare?

Şi ochii lui Fleur părură să-i sfredelească creierul.

- Da, dar...

Vocea lui Michael sparse tăcerea.

- Tată, Dornford are o ideea frumoasă; zice că...

Ideea frumoasă a lui Dornford îi scăpă lui Dinny care se întreba dacă să-i povestească totul lui Fleur sau nu. Nu cunoştea pe nimeni care să fi avut o minte mai ageră, sau o judecată mai cinic sănătoasă în chestiunile de societate. Mai mult, ştia să păstreze un secret. Dar era vorba de secretul lui

Clare, aşa că se hotărî să-i vorbească mai întîi lui Sir Lawrence.

Ceea ce făcu tîrziu, în aceeaşi seară. În faţa noutăţilor, unchiul ei reacţionă cu sprîncenele.

- Toată noaptea într-o maşină, Dinny? Poveste cam spinoasă. Mîine dimineaţă la zece mă duc la biroul de avocaţi. Acuma lucrează acolo Roger Forsyte "cel mai tînăr", vărul lui Fleur; pun eu mîna pe el, după toate probabilităţile o să fie mai credul decît membrii mai vîrstnici. Şi-o să mergem cu toţii împreună ca să ne dovedim încrederea în cele afirmate de Clare.

- N-am fost niciodată în City.

- E un loc ciudat, clădit pe extremele lumii: romanţa şi cursul bancar. Pregăteşte-te pentru un uşor şoc.

- Unchiule, socoteşti că e bine să se apere?

Ochii vioi ai lui Sir Lawrence se opriră pe chipul ei.

- Mă întrebi ca să ştii dacă vor fi crezuţi, ei bine, nu. Dar cel puţin vom face ca părerile să fie împărţite.

- Dar dumneata îi crezi, nu-i aşa?

- Dinny, în chestiunea asta mă bazez pe tine. Pe tine n-ar îndrăzni Clare să te ducă.

Gîndindu-se la faţa surorii ei şi la cea a lui Tony Croom, Dinny se simţi din nou însufleţită în vechile-i sentimente.

- Spun amîndoi adevărul, se vede pe feţele lor. Ar fi nedemn să nu-i credem.

- Asemenea lipsă de demnitate nu cunoaşte limită în această lume nedemnă. Arăţi obosită, draga mea; ai face mai bine să te culci.

În dormitorul în care petrecuse atîtea nopţi pe vremea propriei crize, Dinny trecu din nou prin acel coşmar trăit aproape cu ochii deschişi: senzaţia de a se afla foarte aproape de Wilfrid şi de a nu-l putea atinge. Iar refrenul: "Încă un rîu, doar un singur rîu mai ai de trecut" i se învîrtejea prin creierul obosit...

A doua zi la ora patru, în fundătura calmă şi gălbejită care e Old Jewry, birourile Kingson, Cuthcott şi Forsyte suferiră o invazie tribală.

- Domnule Forsyte, ce s-a întîmplat cu bătrînul Gradman? Mai e pe-aici? îl auzi Dinny pe unchiul ei.

Roger Forsyte "cel mai tînăr", care împlinise patruzeci şi doi de ani, răspunse cu o voce care părea să-i contrazică bărbia:

- Cred că mai trăieşte încă în Pinner, sau în Highgate, sau pe unde o mai fi locuind.

- M-ar bucura să știu că-i așa, murmură Sir Lawrence. Bătrînul For... vreau să spun vărul dumitale ținea grozav la el. O piesă autentic victoriană.

Roger "cel mai tînăr" zîmbi.

- Nu doriți să luați loc?

Dinny, care nu mai fusese niciodată în biroul unui avocat, își plimbă privirea peste șirurile de tomuri juridice, rînduite pe rafturile din zid, peste vrafurile de hîrtii, obloanele gălbui, căminul negru și respingător cu firavu-i foc de cărbuni care părea să nu încălzească nimic, peste harta unei proprietăți zăcînd despăturită, după ușă, peste coșul de răchită de pe masă, tocurile și ceara de sigilat, și peste Roger "cel mai tînăr", și se gîndi la un ierbar de alge marine pe care i-l alcătuise guvernanta ei. Îl văzu pe tatăl ei ridicîndu-se și înmînîndu-i avocatului o hîrtie.

- Am venit în legătură cu aceasta.

Roger "cel mai tînăr" se uită la antetul hîrtiei și apoi, peste marginea ei, la Clare.

"Cum de știe despre care dintre noi două e vorba?" se întrebă Dinny.

- Afirmațiile sînt neadevărate, declară generalul.

Roger "cel mai tînăr" își mîngîie bărbia și începu să citească.

Dinny, privindu-l dintr-o parte, putu observa că pe față i se ivise o expresie colțoasă, ca de pasăre.

Dîndu-și seama că Dinny îl poate vedea, avocatul lăsă jos hîrtia și spuse:

- Par foarte grăbiți. Reclamantul a semnat declarația în Egipt, înțeleg. Probabil că i s-a trimis acolo ca să se economisească timpul. Domnule Croom?

- Da?

- Doriți să vă reprezentăm și pe dumneavoastră?

- Da.

- Atunci rămîneți cu mine, și dumneavoastră Lady Corven. Poate că mai tîrziu, Sir Conway o să vă chem și pe dumneavoastră.

- Aveți ceva împotrivă dacă rămîne și sora mea? întrebă Clare.

Dinny întîlni ochii avocatului.

- Nu, n-am nimic împotrivă.

Dinny se îndoi că era sincer.

Generalul și Sir Lawrence ieșiră din birou, după care urmă un răstimp de tăcere. Roger "cel mai tînăr" stătea cu spatele

rezemat de cămin şi deodată, cu totul pe neaşteptate, luă o priză de tabac. Dinny constată că era lung şi slab şi avea maxilarul proeminent. Părul îi era uşor nisipiu şi o nuanţă nisipie apărea pe sub rumeneala obrajilor scobiţi.

- Lady Corven, tatăl dumneavoastră afirmă că aceste... hm... declaraţii sînt neadevărate.

- Faptele sînt reale, concluziile sînt false. Între mine şi domnul Croom nu s-a întîmplat nimic altceva cu excepţia a trei sărutări pe obraz.

- Înţeleg. Şi ce-a fost în noaptea aceea în maşină?

- Nimic, răspunse Clare. Nici măcar una dintre cele trei sărutări.

- Nimic, repetă şi tînărul Croom, absolut nimic.

Roger "cel mai tînăr" îşi umezi buzele.

- Dacă nu vă supăraţi, aş dori să înţeleg ce sentimente vă leagă... dacă acestea există într-adevăr.

- Tot ce v-am declarat este absolut conform cu adevărul, răspunse Clare cu o voce limpede, şi coincide cu cele ce-am mărturisit şi familiei. Din această cauză am cerut ca sora mea să fie de faţă. Tony?

Buzele lui Roger "cel mai tînăr" zvîcniră. Lui Dinny i se păru că nu lua lucrurile aşa cum ar fi trebuit să le ia un avocat; într-adevăr, ceva din îmbrăcămintea lui te frapa, să fi fost vesta... sau cravata? Ca şi priza aceea de tabac... de parcă înăbuşise în el o vînă de artist. Continuă:

- Da, domnule Croom?

Tînărul Croom roşise puternic şi se uita aproape furios la Clare.

- Eu sînt îndrăgostit de ea.

- Aşa! replică Roger "cel mai tînăr" deschizînd din nou capacul tabacherei. Şi dumneavoastră, Lady Corven, îl priviţi ca pe un prieten?

Clare încuviinţă din cap, iar faţa ei exprima o uşoară surpriză.

Dinny simţi un subit val de gratitudine faţă de investigatorul care-şi ducea la nas o batistă cu picăţele.

- Noaptea în maşină a fost un accident, adăugă Clare în grabă; în pădure era întuneric beznă, farurile ni se defectaseră şi n-am vrut să riscăm să fim văzuţi împreună la o oră atît de tîrzie.

- Întocmai! Scuzaţi-mă că vă întreb, dar sînteţi amîndoi pregătiţi să juraţi în faţa tribunalului că nu s-a întîmplat nimic între dumneavoastră nici în noaptea aceea, şi nici altă dată, cu

excepția... a trei sărutări, ați spus?

- Pe obraz, preciză Clare; una în aer liber, cînd eu mă găseam într-o mașină și el nu, iar celelalte două... cînd au fost celelalte două, Tony?

Tînărul Croom rosti printre dinții încleștați:

- La tine acasă, după ce nu te văzusem de mai bine de două săptămîni.

- Și nici unul dintre dumneavoastră nu și-a dat seama că erați... hm... urmăriți?

- Știam că soțul meu amenințase c-o va face, dar nici unul dintre noi nu a observat nimic.

- Lady Corven, în legătură cu faptul că v-ați părăsit soțul: îmi puteți comunica vreunul dintre motive?

Clare scutură din cap.

- Nu-mi pot petrece viața alături de el nici aici, nici în altă parte. Nu mă mai întorc la el.

- Nepotrivire de caracter, sau ceva mai rău?

- Cred că ceva mai rău.

- Dar nu-i puteți aduce o acuzație precisă. Vă dați seama de importanța acestui lucru?

- Da. Dar nu vreau să discut despre aceasta, nici chiar între patru ochi.

Tînărul Croom nu se mai putu reține:

- Bineînțeles că s-a purtat ca o brută cu ea.

- L-ați cunoscut, domnule Croom?

- Nu l-am văzut în viața mea.

- Atunci...

- Presupune acest lucru pentru că l-am părăsit pe Jerry subit. De știut, nu știe nimic.

Dinny văzu ochii lui Roger "cel mai tînăr" poposind asupră-i. Păreau să spună: "Dar dumneata știi"; și Dinny gîndi la fel: "Nu-i deloc prost."

Avocatul se îndepărtase de sobă, cu un mers ușor șchiopătat, așezîndu-se din nou, luă hîrtia în mînă și, mijindu-și ochii, spuse:

- Genul acesta de dovezi nu satisface tribunalul; nici măcar nu sînt sigur că pot fi considerate dovezi. Cu toate acestea, perspectivele nu-s prea roze. Dacă ați putea expune un motiv plauzibil care v-a determinat să vă părăsiți soțul, și dacă am putea face uitată noaptea aceea în mașină... Se uită, cu privirea lui de pasăre, întîi la Clare, apoi la tînărul Croom, apoi urmă: Totuși nu puteți accepta în contumacie asemenea despăgubiri și cheltuieli din moment ce... hm... nu sînteți cu

nimic vinovaţi.

Dinny îşi coborî pleoapele gîndind: "Încrederea lui nu-i prea vizibilă".

Roger "cel mai tînăr" ridică un coupe-papier.

- Poate că am putea obţine reducerea despăgubirilor la o sumă comparativ abordabilă, dacă aţi introduce o cerere de apărare şi apoi nu v-aţi prezenta. Domnule Croom, îmi îngăduiţi să vă întreb care e situaţia dumneavoastră financiară?

- N-am un ban, dar nu asta contează.

- Ce anume ar putea însemna "apărarea"? întrebă Clare.

- Ar trebui să apăreţi amîndoi în boxă şi să dezminţiţi acuzările. Veţi fi supuşi unui interogatoriu şi, la rîndul nostru, vom supune unui interogatoriu pe reclamant şi pe agenţii urmăritori. Ca să fiu sincer, atîta timp cît nu veţi putea furniza un motiv serios care v-a făcut să vă părăsiţi soţul, judecătorul va fi, cu certitudine, împotriva dumneavoastră. Şi, adăugă el cu o intonaţie ceva mai umană, o noapte e o noapte, mai ales la un tribunal de divorţ, chiar dacă-i vorba de o noapte petrecută într-o maşină; totuşi, repet, nu-i genul de dovadă acceptată de tribunal.

- Unchiul meu e de părere că, oricum, o parte din juriu s-ar putea să le dea crezare şi că, în orice caz, despăgubirile vor fi reduse, se amestecă Dinny.

Roger "cel mai tînăr" încuviinţă din cap.

- Îl vom consulta şi pe domnul Kingson. Aş dori să-i mai văd pe tatăl dumneavoastră şi pe Sir Lawrence.

Dinny deschise uşa şi-i lăsă pe Clare şi pe Croom să iasă. Aruncînd o privire peste umăr, văzu faţa lui Roger "cel mai tînăr". Arăta ca şi cum cineva i-ar fi cerut să renunţe la a mai crede în realitate. Avocatul îi prinse privirea, făcu o mică mişcare caraghioasă de sumeţire a capului şi-şi scoase tabachera. Dinny închise uşa şi veni drept spre el.

- Greşiţi dacă nu le acordaţi încredere. Ceea ce afirmă e adevărul gol-goluţ.

- Domnişoară Cherrell, din ce cauză şi-a părăsit soţul?

- Din moment ce ea refuză să vă spună, nu pot s-o fac eu. Dar sînt convinsă că din motive întemeiate.

Avocatul o cîntări o clipă cu privirea-i ascuţită.

- Într-un fel, rosti el pe neaşteptate, aş fi preferat să fiţi dumneavoastră în locul ei.

Şi, prizînd o doză de tabac, se răsuci spre general şi spre Sir Lawrence.

- Ei bine? întrebă generalul.

Brusc, Roger "cel mai tînăr" păru şi mai nisipiu.

- Dacă ar exista un motiv serios pentru care şi-a părăsit soţul...

- Există.

- Tată!

- Se pare că nu doreşte să-l pună în discuţie...

- La fel aş proceda şi eu, afirmă Dinny cu calm.

- Totuşi, aceasta ar putea schimba total faţa lucrurilor, murmură Roger "cel mai tînăr".

- Pentru tînărul Croom chestiunea e foarte serioasă, domnule Forsyte, interveni Sir Lawrence.

- E serioasă fie că se apără, fie că nu, Sir Lawrence. Ar fi mai bine să discut cu fiecare dintre ei separat. Pe urmă o să-l consult pe domnul Kingson şi mîine o să vă comunic părerea mea. Vă convine, domnule general?

- Cînd mă gîndesc la individul ăsta, Corven, mă simt revoltat, exclamă generalul.

- Desigur, replică Roger "cel mai tînăr", şi Dinny gîndi că niciodată nu auzise un răspuns mai îndoielnic.

XXIII

Dinny şedea în mica sală de aşteptare sumar mobilată şi răsfoia *The Times*. Tînărul Croom stătea cu faţa la fereastră.

- Dinny, rosti el întorcîndu-se spre ea, ce-aş putea face ca să-i uşurez situaţia? Într-un fel, totul e din vina mea, deşi am încercat să mă stăpînesc cît am putut.

Dinny îi privi fața răvășită.

- Nu văd ce-ai putea face, decît să susții tot timpul adevărul adevărat.

- Ai încredere în avocatul ăsta?

- Am. Îmi place că prizează tabac.

- Eu nu cred în apărare. De ce să fie Clare sfîșiată de întrebări în boxa martorilor? Și ce importanță are dacă or să mă declare pe mine falit?

- Trebuie să împiedicăm acest lucru.

- Crezi că aș lăsa...

- Tony, nu discutăm acest lucru acum. Destule necazuri pentru azi. Ce loc infect! La dentist e mai plăcută sala de așteptare - afișe pe pereți, numere vechi din *Bystander*, și apoi poți veni cu cîinele.

- De fumat e voie?

- Sigur.

- Am țigări ieftine - mahorcă.

Dinny luă o țigară, și timp de un minut fumară în tăcere.

- Ce poveste oribilă! exclamă Tony. Individul ăla va trebui să vină aici, nu? Nu cred că s-a sinchisit vreodată cîtuși de puțin de Clare.

- Ba da, a ținut la ea. "Souvent homme varie, folle est qui s'y fie!"

- Mă rog, urmă tînărul Croom posac. Va trebui să mă împiedicați să dau ochi cu dînsul.

Se întoarse la fereastră și rămase privind în stradă. Dinny se gîndea la acea scenă cînd doi bărbați nu putuseră fi împiedicați să dea ochi unul cu celălalt, acea scenă care se sfîrșise cu o jalnică încăierare și care avusese urmări atît de dezastruoase pentru ea.

După puțin, Clare se întoarse. Pe obrajii ei palizi apăruseră pete de roșeață.

- Rîndul tău, Tony.

Tînărul Croom veni de la fereastră, o privi cu intensitate în ochi și intră în biroul avocatului. Lui Dinny îi fu milă de el.

- Uf! făcu Clare. Hai să ieșim de aici!

Afară, pe trotuar, îi spuse:

- Dinny, mai bine am fi fost amanți de-adevăratelea, în locul acestei situații artificiale în care nu crede nimeni.

- Noi credem.

- O, tu și tata. Dar șoarecele ăsta morocănos nu crede o iotă și nimeni altul n-o să creadă. Și totuși, n-o să mă dau bătută. N-o să-l părăsesc pe Tony și n-o să-i dau lui Jerry nimic

din ceea ce voi obține să nu-i dau.

- Hai să luăm un ceai. Cred că există pe undeva ceai și pe aici, prin City.

Curînd, pe o arteră aglomerată, zăriră un restaurant A.B.C.

- Și deci nu ți-a plăcut Roger "cel mai tînăr"? o întrebă Dinny pe deasupra măsuței rotunde.

- O, ca om da... foarte manierat, într-adevăr. Bănuiesc însă că avocații pur și simplu nu pot să creadă. Dar, Dinny, pe mine nimic n-o să mă clintească din hotărîrea de a nu intra în amănuntele vieții mele matrimoniale. Nu vreau și cu asta basta.

- Eu înțeleg punctul lui de vedere. Pornești la o bătălie pe jumătate pierdută.

- N-o să îngădui avocaților să facă uz de viața mea particulară. Noi îi angajăm, așa că sînt obligați să execute ceea ce dorim noi de la ei. Apropo, de aici mă duc direct în Temple, și poate că și la Parlament.

- Scuză-mă că revin la subiect; dar ce ai de gînd să faci cu Tony Croom pînă cînd lucrurile vor ajunge la o soluționare?

- Ceea ce am făcut și pînă acum, cu excepția nopții petrecute în mașină. Deși nu prea văd care-i diferența, din punctul ăsta de vedere, între zi și noapte, fie în mașină, fie în alt loc.

- Presupun că asta-i natura umană în ansamblul ei.

Dinny se lăsă pe speteaza scaunului. Ce puzderie de tinere și de tineri smulgîndu-și în goană plăcerea unui ceai cu chifle sau a unei ceșți de cacao cu cornuri; vorbărie și tăcere, și un miros stătut, măsuțe și chelneri fantomatici. Asta să fi fost natura umană în ansamblul ei? Nu se spunea oare că ar trebui transformată? Că trecutul îmbîcsit trebuie șters cu buretele? Și totuși, acest local A.B.C. era întocmai ca A.B.C.-ul în care obișnuia să se ducă cu mama ei înainte de război, și care i se păruse formidabil pentru că pîinea era făcută cu bicarbonat. Sau tribunalul de divorțuri, în care nu călcase niciodată pînă acum, se schimbase cu ceva?

- Ai terminat, fetițo? întrebă Clare.

- Da. Te însoțesc pînă în Temple.

Cînd se opriră în aleea centrală ca să-și ia la revedere, o voce puternică și plăcută rosti un: "Ce noroc!" și o mînă îi strînse o clipă brațul.

- Dacă vă duceți direct la Parlament, i se adresă Clare, atunci dau o fugă să-mi strîng lucrurile și vă ajung din urmă acolo.

- Plină de tact, aprecie Dornford. Hai să ne rezemăm un

pic de portalul ăsta. Dinny, cînd nu te văd atîta amar de vreme, mă simt pierdut. Iacov a slujit paisprezece ani ca s-o dobîndească pe Rașela, dar astăzi nu ne mai putem lăuda cu longevitatea, așa încît fiecare lună în care slujesc eu echivalează cu un an de-al lui Iacov.

- Dar pînă la urmă Rașela și Iacov au plecat împreună.

- Știu. Deci nu-mi rămîne decît să aștept și să sper. Sînt nevoit să aștept.

Sprijinindu-se de portalul galben, Dinny înălță ochii spre el. Îi văzu mușchii feței zvîcnind. Cuprinsă de regrete, îi spuse:

- Poate că într-o zi am să mă trezesc din nou la viață. Acum nu pot să mai rămîn. La revedere și îți mulțumesc...

Acest brusc plonjon în ea însăși fu departe de a o consola pe parcursul drumului de întoarcere, în autobuz. Amintirea zvîcnetului feței lui o neliniștea și o făcea să se simtă stingherită. Nu voia să-l facă nefericit, un om atît de drăguț, plin de bunăvoință față de Clare, o voce plăcută, o figură atrăgătoare, și mult mai apropiat de ea ca sferă de preocupări decît fusese vreodată Wilfrid. Numai că unde era acea dorință sălbatică și dulce, care transfigura toate valorile și concentra întreg universul într-o unică făptură, cel după care tînjea, perechea ei mult visată? Stătea foarte liniștită în autobuz privind peste capul femeii din fața ei, care, cu degetele crispate pe sacoșa din poală, purta pe față expresia sportivului gata să încerce un nou teren sau o nouă pădurice. În Regent Street se aprinseră luminile unei seri atît de reci, în care numai că nu ningea. Aici fusese pe vremuri linia curbă a acoperișurilor joase, și Cvadrantul frumos, de un galben verzui. Își amintea de discuția în contradictoriu pe care o avusese cu Millicent Pole, pe imperiala autobuzului, cu privire la vechiul Regent Street. Schimbări, schimbări, totul se schimba. Și pe după pleoapele brusc închise i se ivi chipul lui Wilfrid, cu buzele întredeschise, așa cum îl văzuse ultima oară cînd trecuse pe lîngă ea în Green Park. Cineva o călcă pe picior. Deschise ochii și spuse:

- Scuzați-mă, vă rog.

- Nu face nimic, vă asigur.

Politicoși! Pe an ce trece, oamenii deveneau tot mai politicoși.

Autobuzul se opri. Dinny se grăbi să coboare. O luă în jos pe Conduit Street, trecînd pe lîngă croitorul tatălui ei. Bietul de el! Nu se mai ducea acum la croitor. Hainele se scumpiseră atît de mult, și apoi nu-i prea plăcea să-și facă haine noi. Ieși în

Bond Street.

Circulaţia se întrerupsese, întreaga stradă părea un convoi nesfîrşit de maşini încremenite. Şi o Anglie ruinată! Traversă în Burton Street. Şi văzu în faţa ei o siluetă familiară, înaintînd încet, cu capul în pămînt. Îl ajunse din urmă.

- Stack!

Omul înălţă capul; pe obraji i se prelingeau lacrimi. Clipi din ochii negri şi bulbucaţi şi-şi trecu o mînă peste faţă.

- Dumneavoastră, domnişoară? Chiar la dumneavoastră veneam.

Şi-i întinse o telegramă.

Ridicînd-o în lumina scăzută, Dinny citi:

Henry Stack, 50a Cork Street, Londra

Cu regret anunţăm că onorabilul Wilfrid Desert a decedat prin înecare acum cîteva săptămîni în cursul unei expediţii în nordul ţării. Cadavrul găsit şi înmormîntat. Raportul sosit de curînd. Nici o posibilitate de dubiu. Condoleanţe. Consulatul Britanic Bangkok.

Împietrită, rămase locului fără să vadă nimic. Degetele lui Stack se înălţară şi-i luară telegrama din mînă.

- Da, murmură Dinny. Mulţumesc. Arată-i-o domnului Mont, Stack. Nu te lăsa doborît!

- O, domnişoară!

Dinny îşi coborî degetele pe mîneca lui, o smuci uşor şi plecă în grabă.

Nu te lăsa doborît! Începuse lapoviţa. Îşi ridică faţa ca să simtă atingerea înţepătoare a fulgilor mărunţi. Pentru ea nu era mai mort decît fusese pînă atunci. Şi totuşi... mort! Acolo, departe... atît de departe. Zăcînd în pămîntul de pe malul rîului în care-şi găsise moartea, în tăcerea pădurilor, acolo unde nimeni nu avea să-i vadă vreodată mormîntul. Toate amintirile legate de el reînviară cu o intensitate care părea să-i stoarcă vlaga din mădulare, aşa încît aproape că se prăbuşi în zloata străzii. Rămase o clipă ţinîndu-se cu mîna înmănuşată de grilajul unei case. Un poştaş care ducea corespondenţa de seară se opri şi se uită la dînsa. Poate că undeva, în străfundurile sufletului ei, pîlpîise un licăr de speranţă că într-o zi, cîndva, avea să se reîntoarcă; sau poate că era de vină numai frigul umed care-o răzbea pînă la oase; dar se simţea îngheţată şi amorţită.

În cele din urmă ajunse în Mont Street şi intră în casă. Brusc, o cuprinse groaza de a nu se trăda că i se întîmplase ceva menit să stîrnească mila, sau interesul faţă de ea, sau orice alt fel de simţămînt, şi se refugie iute în odaia ei. Ce însemna moartea lui Wilfrid pentru oricare altul în afară de ea? Şi mîndria i se deşteptă atît de aprig, încît îşi simţi şi inima rece ca piatra.

O baie fierbinte o înviora puţin. Se îmbrăcă pentru cină şi coborî.

Era o seară de tăceri, care sînt mult mai uşor suportabile decît ţîşnirile de conversaţie spontană. Dinny se simţea bolnavă. Cînd se duse la culcare, mătuşa ei o urmă în cameră.

- Dinny, arăţi ca o nălucă.

- Am răcit, mătuşico.

- Avocaţii! Poftim rezultatul. Ţi-am adus o tizană.

- Ah! Am dorit întotdeauna să ştiu ce gust are o tizană.

- Atunci bea!

Dinny bău şi-şi trase răsuflarea.

- Teribil de tare.

- Da. Unchiul tău ţi-a preparat-o. A telefonat Michael. Luîndu-i paharul, mătuşa ei se aplecă şi o sărută pe obraz. Asta-i tot, adăugă. Acum culcă-te şi dormi, că altfel te-mbolnăveşti.

Dinny zîmbi.

- N-am să mă îmbolnăvesc, mătuşă Em.

Urmîndu-şi hotărîrea luată, a doua zi dimineaţă coborî la micul dejun.

Se părea că oracolul se exprimase pe calea unei scrisori dactilografiate, semnate "Kingson, Cuthcott şi Forsyte". Le recomanda să recurgă la apărare şi-i sfătuia în acest sens pe Lady Corven şi pe domnul Croom. După ce avea să ia măsurile de rigoare, oracolul avea să le dea în continuare de veste.

Senzaţia aceea de răceală în stomac pe care ţi-o dă primirea unei scrisori avocăţeşti fu resimţită pînă şi de Dinny, al cărei stomac era îngheţat bocnă.

Se întoarse împreună cu tatăl ei, la Condaford, luînd trenul de dimineaţă, după ce îi repetă mătuşii ei formula: "N-am să mă îmbolnăvesc".

XXIV

Şi totuşi Dinny s-a îmbolnăvit şi, timp de o lună, în odaia monahală de la Condaford, a dorit adeseori să moară şi să se termine odată cu ea. Şi ar fi putut, într-adevăr, să termine cu multă uşurinţă dacă credinţa ei într-o viaţă viitoare s-ar fi întărit în loc să devină din ce în ce mai anemică, pe măsură ce puterile îi părăseau trupul. Gîndul de a-l reîntîlni pe Wilfrid într-o viaţă lipsită de suferinţele şi de raţionamentele acestei lumi exercita o atracţie fatală asupră-i. Nu-i venea greu să lunece în somnul neantului, dar nici n-o ispitea prea tare; şi, cînd fluxul sănătăţii îi inundă iarăşi trupul, gîndul îi apăru din ce în ce mai puţin firesc. Solicitudinea celor din jur avea asupră-i o subtilă şi penetrantă influenţă tămăduitoare.

Satul cerea un buletin medical zilnic, iar maică-sa scria sau telefona în fiecare zi la cîte o duzină de oameni. Clare venise acasă în fiecare week-end, aducîndu-i flori de la Dornford. Mătuşa Em îi trimisese de două ori pe săptămînă produsele lui Boswell şi Johnson; Fleur o bombardase cu produse din Piccadilly. Adrian venise de trei ori, fără să-şi fi anunţat vizita. Iar Hilary, din momentul în care se produsese cotitura, începuse să-i trimită bileţele amuzante.

La treisprezece martie, primăvara îi făcu prima vizită în cameră, cu un vînticel dinspre sud-vest, o mică vază cu primele flori, un mănunchi de miţişori pufoşi şi o rămurică de măceş. Dinny se întrema acum văzînd cu ochii, şi trei zile mai tîrziu părăsi camera. Simţea o poftă avidă de tot ce însemna

natură, aşa cum nu mai încercase de multă vreme. Şofranul, tufele de narcise, mugurii umflaţi, lumina soarelui, pe aripile porumbeilor, conturul şi coloritul norilor, mireasma vîntului, toate o umpleau de o emoţie aproape dureroasă. Totuşi nu avea chef să vadă pe nimeni. În această ciudată stare de apatie, acceptă o invitaţie din partea lui Adrian de a-l însoţi într-o scurtă vacanţă în străinătate.

Lucrurile demne de memorat în acest răgaz de două săptămîni petrecute la Argeles, în Pirinei, au fost plimbările pe care le-au făcut, florile pe care le-au cules, cîinii pirineeni de stînă, alunii înfloriţi pe care i-au văzut, discuţiile pe care le-au purtat. Toată ziua colindau, luîndu-şi prînzul rece cu ei, iar prilejurile de discuţie erau nelimitate. Pe munte, Adrian devenea volubil. Niciodată nu se putuse desprinde de zilele lui de glorie, cînd practicase alpinismul. Dinny îl bănuia însă că încearcă s-o trezească din letargia ei.

- Înainte de război, cînd m-am căţărat cu Hilary pe Micul Păcătos din Dolomiţi, îi spuse el într-o zi, m-am simţit cel mai aproape de Dumnezeu. Nouăsprezece ani de-atunci, fir-ar să fie! Tu cînd te-ai simţit cel mai aproape de Dumnezeu, Dinny?

Nu-i răspunse.

- Ia spune-mi, dragă, tu cîţi ani ai, douăzeci şi şapte?

- Aproape douăzeci şi opt.

- Te afli încă în prag. Bănuiesc că nu te-ar ajuta dacă am discuta lucrurile deschis.

- Ar trebui să ştii, unchiule, că familia noastră nu obişnuieşte niciodată să-şi deschidă inima.

- Asta-i drept. Cu cît sîntem mai îndureraţi, cu atît devenim mai muţi. Dar, Dinny, omul n-are voie să se închisteze în durere.

Dinny răspunse neaşteptat:

- Înţeleg perfect femeile care intră la mănăstire sau se dedică operelor caritabile. Pe vremuri, gîndeam că aşa ceva denotă o lipsă de simţ al umorului.

- Poate să denote lipsă de curaj, sau poate prea mult curaj, de o specie fanatică.

- Sau arcuri plesnite.

Adrian o privi.

- Arcurile tale nu sînt plesnite, Dinny, numai foarte îndoite, dar nu plesnite.

- Să sperăm, unchiule; dar ar fi fost timpul să se îndrepte.

- Ai început să arăţi bine.

- Da, mănînc atîta cît s-o satisfacă şi pe mătuşa Em.

Tocmai asta-i necazul: interesul față de propria-ți persoană.

- De acord. Mă întreb dacă...

- Nu-s de fier, unchiule. Inima mi-e cusută pe dinăuntru.

Adrian zîmbi.

- Mă gîndeam mai curînd la copii.

- Dar copiii nu se fac pe cale sintetică. Mă simt foarte bine așa cum sînt și mă consider norocoasă. Ți-am spus că bătrîna Betty a murit?

- Ce inimă de aur! Îmi dădea pe vremuri țințe.

- Era un om adevărat. Citim prea multe cărți, unchiule.

- Fără îndoială. Să mergem mai mult și să citim mai puțin! Hai să ne luăm prînzul!

Pe drumul de întoarcere în Anglia, poposiră două nopți la Paris, într-un hotel mic, așezat deasupra unui restaurant lîngă gara Saint-Lazare. Aveau foc de lemne în camere și paturi confortabile.

- Numai francezii știu cum trebuie să fie un pat, comentă Adrian.

Bucătăria era menită să-i satisfacă pe turiști sau pe cei ce călătoresc prin locuri unde se poate aprecia o mîncare bună. Chelnerii, care purtau șorțuri, arătau, după cum se exprimase Adrian, "ca niște călugări ce îndeplinesc un pic de muncă", turnînd vinul, sau amestecînd cu reverență salata. El și Dinny erau singurii străini atît din hotel, cît și din restaurant și erau aproape singurii străini din Paris.

- Minunat oraș, Dinny. Cu excepția faptului că sînt mașini în loc de *fiacres*[1] și a turnului Eiffel, nu văd nici o altă schimbare substanțială din '88, cînd bunicul tău era ambasador la Copenhaga și m-a adus pentru prima dată aici. În aer plutește același iz de cafea și același fum al focurilor de lemne; oamenii au aceleași spinări late, și aceiași nasturi roșii la mantale; afară sînt aceleași măsuțe, în fața acelorași cafenele; aceleași "affiches"; aceleași nostime tejghele de stradă, la care se vînd cărți, aceeași miraculoasă violență în conducerea vehiculelor, același pătrunzător cenușiu franțuzesc, răspîndit pînă și pe cer; și aceeași expresie morocănoasă, care nu se sinchisește nici cît negru sub unghie de tot ceea ce nu înseamnă Paris. Parisul dă tonul modei, și totuși este cel mai conservator oraș din lume. Se spune că cercurile literare avangardiste de aici consideră că lumea a fost

1. Trăsuri (fr.).

creată cel mai devreme în 1914, aruncă la gunoi tot ce s-a scris înainte de război, disprețuiesc tot ce dăinuie, sînt alcătuite în cea mai mare parte din evrei, polonezi și irlandezi și totuși au ales drept lăcaș acest oraș imuabil. La fel și cu pictorii și muzicienii, sau toți ceilalți extremiști. Aici se adună și pălăvrăgesc și se istovesc în experimente, iar bunul și bătrînul Paris rîde și-i dă înainte, la fel de preocupat de realitate, de arome și de trecut cum a fost de cînd lumea. Parisul produce anarhie la fel cum berea produce spumă.

Dinny îi strînse brațul.

- A fost un efort încununat de roade, unchiule. Trebuie să-ți mărturisesc că mă simt mai vie aici decît m-am simțit de secole încoace.

- Ah! Parisul îți răsfață simțurile. Hai să intrăm aici, e prea rece ca să stăm afară. Ce vrei să iei, ceai sau... absint?

- Absint.

- N-o să-ți placă.

- Foarte bine, atunci ceai cu lămîie.

Așteptîndu-și ceaiul în talmeș-balmeșul din "Cafe de la Paix", Dinny urmări fața îngustă, bărboasă a unchiului ei și gîndi că arăta foarte la largul lui, însuflețit de o ciudată și plină de interes mulțumire, care-l făcea să se identifice cu viața din jur.

Să participi cu interes la viață și să nu faci din tine însuți buricul pămîntului. Privi de jur împrejur. Vecinii ei nu erau nici remarcabili, nici ostentativi, dar îți dădeau impresia unor oameni care fac ceea ce le place, și care nu se află doar în drum spre altundeva.

- Trăiesc din plin momentul prezent, nu-i așa? spuse deodată Adrian.

- Da, tocmai asta gîndeam și eu.

- Francezii fac o artă din a trăi. Noi, în schimb, avem speranțe în ce privește viitorul și regrete în ce privește trecutul. Pentru englezi "prezentul" există în prea mică măsură.

- De ce sînt ei atît de diferiți?

- Mai puțin sînge nordic și mai mult vin și ulei în vine; capetele lor sînt mai rotunde decît ale noastre, trupurile mai îndesate, ochii, în cea mai mare parte, căprui.

- Oricum, acestea sînt trăsături care nu pot fi alterate.

- Francezii sînt esențialmente oamenii căii de mijloc. Au ridicat echilibrul la cel mai înalt punct. Au realizat balanța dintre simțuri și intelect.

- Dar se îngrașă, unchiule.

- Da, dar în mod egal; cînd stau în picioare, nici o parte a trupului nu-ţi sare în ochi. Bineînţeles, eu unul prefer să fiu englez; dar dacă n-aş fi, aş alege să fiu francez.

- Nu-i cumva legat de dorinţa de a fi altceva decît eşti?

- Ah! Ai observat, Dinny, că atunci cînd noi spunem: "Fii bun", ei spun *Soyez sage!?*[1] E un lucru foarte grăitor. I-am auzit pe unii francezi punînd răceala noastră pe seama tradiţiei puritane. Dar asta înseamnă să confunzi efectul cu cauza, să iei simptomele drept rădăcini. Admit că noi simţim un îndemn către pămîntul făgăduinţei, dar puritanismul nostru e o parte a acestui îndemn, ca şi dorul nostru de ducă, sau ca şi colonialismul nostru; ori ca protestantismul. Sîngele scandinav, marea şi climatul. Nici unul dintre aceste elemente nu ne ajută în arta de a trăi. Priveşte puţin industrialismul nostru, fetele noastre bătrîne, maniile, umanistarismele, poezia noastră! În fiecare direcţie, sărim în ochi. Nu ştiu dacă avem una sau două înalte instituţii nivelatoare, şcolile publice, cricketul sub variatele lui forme, ca popor însă, plesnim de extremism. Britanicul de mijloc constituie o excepţie, şi sub oroarea lui de a se face remarcat se ascunde de fapt mîndria pentru acest lucru. Unde, pe întreg întinsul globului, ai să întîlneşti alcătuiri ososase mai diverse decît în Anglia, şi fiecare dintre ele caracteristică? Facem tot ce ne stă în putinţă ca să ne nivelăm, dar, pentru Dumnezeul meu, tot sărim în ochi!

- Eşti însufleţit, unchiule.

- Bine, cînd ai să ajungi acasă, priveşte în jurul tău.

- Aşa o să fac, îl asigură Dinny.

A doua zi traversară cu bine canalul, şi Adrian o depuse în Mount Street.

Cînd îl sărută de rămas bun, Dinny îl strînse de degetul mic.

- Unchiule, mi-ai făcut enorm de mult bine.

În răstimpul celor şase săptămîni de boală şi de călătorie, abia dacă se gîndise la necazurile Clarei, dar acum ceru pe dată să i se dea ultimele noutăţi. Se introdusese o cerere de apărare; procesul avea să se judece, probabil, peste cîteva săptămîni.

- N-am văzut-o nici pe Clare, nici pe tînărul Croom, spuse Sir Lawrence, dar am înţeles de la Dornford că se comportă exact ca înainte. Roger "cel mai tînăr" continuă să pedaleze pe

1. Fii cuminte (fr.).

necesitatea de a o face să vorbească despre viaţa ei de acolo. Se pare că avocaţii văd în tribunale nişte cabinete de spovedanie, în care urmează să mărturiseşti păcatele oponentului tău.

- Şi ce altceva sînt?

- Judecînd după ziare, asta sînt.

- Ei bine, Clare nu poate şi n-o s-o facă. Comit cu toţii o mare greşeală dacă încearcă s-o forţeze. De la Jerry s-a mai aflat ceva?

- Probabil că a şi plecat, dacă vrea să ajungă aici la timp.

- Presupunînd că pierdem cauza, ce se poate face pentru Tony Croom?

- Pune-te în locul lui, Dinny. Orice s-ar întîmpla, el va încasa o săpuneală zdravănă de la judecător. Nu se va găsi în dispoziţia în care accepţi favoruri. Dacă nu poate plăti, efectiv nu ştiu ce-i vor face; în orice caz ceva neplăcut. Şi mai e şi problema atitudinii lui Jack Muskham, e un tip ciudat.

- Da, răspunse Dinny ţinîndu-şi răsuflarea.

Sir Lawrence scăpă monoclul din ochi.

- Mătuşă-ta a dat ideea ca tînărul Croom să plece să caute aur, să se întoarcă bogat, şi să se însoare cu Clare.

- Dar Clare?

- Ea nu-l iubeşte.

Dinny clătină din cap.

- S-ar putea să-l iubească dacă-l va vedea ruinat.

- Hm! Şi tu cum te simţi, draga mea? Ţi-ai revenit complet?

- O, da.

- Michael ar dori să te vadă într-una din zilele astea.

- O să trec mîine pe la el.

Şi aceasta, însemnînd foarte mult, a fost tot ce s-a spus în legătură cu vestea care-i pricinuise boala.

XXV

A doua zi, Dinny făcu sforţarea necesară pentru a se duce în South Square. Cu excepţia vizitei pe care o făcuse împreună cu Clare la întoarcerea acesteia din Ceylon, Dinny nu mai fusese pe acolo din ziua plecării lui Wilfrid în Siam.

- E sus în birou, domnişoară.

- Mulţumesc, Coaker, o să urc.

Michael n-o auzi cînd intră, şi Dinny rămase o clipă locului, privind pereţii acoperiţi cu caricaturi. I se păruse întotdeauna curios faptul că Michael, înclinat să supraestimeze virtuţile omeneşti, se înconjurase de strădaniile celor care trăiau din exagerarea cusururilor omeneşti.

- Te deranjez, Michael?

- Dinny! Arăţi superb! Ne-ai făcut să tragem o spaimă, fetiţo! Aşază-te. Tocmai studiam cartofii, cifrele sînt derutante.

Discutară un timp şi apoi, conştiinţa cauzei care o adusese acolo punînd stăpînire pe amîndoi, rămaseră tăcuţi.

- Michael, trebuie să-mi dai sau să-mi spui ceva.

Michael se îndreptă spre un sertar şi scoase un pacheţel. Dinny îl despachetă în poală. Conţinea o scrisoare, o mică fotografie, o insignă.

- E fotografia lui de pe paşaport şi panglica decoraţiei "Distinguished Service Order". În scrisoare e ceva pentru tine; de fapt, întreaga scrisoare e pentru tine. Toate sînt pentru tine. Scuză-mă, trebuie s-o văd pe Fleur înainte să plece.

Dinny rămase nemişcată, privind fotografia. Îngălbenită de

umezeală şi de căldură, avea acea realitate tranşantă ce caracteriza fotografiile de paşaport. "Wilfrid Desert" era scris de-a curmezişul, şi ochii lui o priveau direct, din cartonaş. O întoarse cu faţa-n jos, în poală, şi netezi panglica decoraţiei pătată şi strivită. Apoi, luîndu-şi inima în dinţi, deschise scrisoarea. Căzu din ea o foaie păturită, pe care o puse deoparte. Scrisoarea îi era adresată lui Michael.

Ziua de Anul Nou.

Iubite M.M.

Urări ţie şi lui Fleur şi la mulţi ani! Mă aflu undeva departe, într-un ţinut foarte sălbatic din nordul acestei ţări, urmărind un obiectiv pe care s-ar putea să-l ating sau nu: aşezarea unui trib, cert presiamez şi nemongol. Adrian Charwell ar fi foarte interesat. Am vrut de multe ori să-ţi trimit veşti despre mine, dar de cîte ori mă apucam de scris, renunţam, în parte din pricină că pentru cel ce nu cunoaşte acest colţ de lume orice descriere este inutilă, şi în parte pentru că-mi vine greu să cred că ar putea interesa pe cineva. Îţi scriu acum cerîndu-ţi să-i spui lui Dinny că în sfîrşit mi-am regăsit liniştea sufletească. Nu ştiu dacă datorită forţei şi detaşării mediului de aici, sau dacă am dobîndit ceva din crezul oriental că lumea celorlalţi oameni e lipsită de orice importanţă; de cînd te naşti şi pînă cînd mori eşti singur, cu excepţia acelui tovarăş bătrîn şi cumsecade, Universul, al cărui microcosm te descoperi a fi. Liniştea mea e de o esenţă ciudată, şi adeseori mă întreb cum de-am putut fi atît de sfîşiat şi de torturat. Cred că Dinny se va bucura să afle acest lucru; aşa cum m-aş bucura şi eu să aflu că şi ea şi-a regăsit pacea.

Am scris cîte ceva şi, dacă mă voi întoarce din această expediţie, o să încerc să fac o relatare. Peste trei zile ajungem la fluviu, îl traversăm şi ne urmăm drumul de-a lungul unui afluent apusean, spre Himalaya.

Au pătruns pînă aici cîteva ecouri slabe despre criza prin care aţi trecut voi. Sărmana bătrînă Anglie! Nu cred că o s-o mai revăd vreodată; dar e un uliu bătrîn care nu-mi închipui că se dă bătut; ba dimpotrivă, acum c-a năpîrlit, mă aştept să zboare şi mai bine.

La revedere, bătrîne, vă îmbrăţişez pe amîndoi; şi pe Dinny în mod special.

Wilfrid.

Pacea! Şi ea? Reîmpachetă panglica, fotografia şi scrisoarea şi le vîrî în geantă. Fără zgomot, deschise uşa, coborî scările şi ieşi în soarele de afară.

Singură pe malul fluviului, despături foaia de hîrtie pe care o găsise în scrisoare, şi sub un platan încă golaş, citi următoarele versuri:

NU TE FRĂMÎNTA!

Soarele-ale cărui raze fac pămîntul să rodească,
Roada să dea putregaiuri, putregaiul să-nflorească,
Nu-i decît o flăcăruie, doar o clipă arzătoare,
Prin a bolţii grea tristeţe, palidă străfulgerare.

Pe harta cerului noptatic ţintuită,
Micuţa stea de nerecunoscut
E doar un punct, o dîră bănuită,
Prin norii denşi ai stelelor, pierdut.

Fără tăgadă! Steaua asta e simbolul
Întregii mele trăiri şi decăderi.
Cu mine efemeră-şi joacă rolul
Urcînd şi prăbuşindu-se-n tăceri.

Fireşte, asta nu-mi aduce alinare
Căci ultimul atom ce mă compune
La fel ca-ntregu-mi trup, cu disperare
L-al veşniciei glas e gata să răsune.

Cu soarele, deopotrivă, atomul şi cu mine răsărim
Viaţa măruntă, moartea, ne ducem la-mplinire.
Pe Domnul, însă, cu întrebări de-l zgîndărim
Răspunde: - Nu te frămînta, căci nu-ţi pot da vreo lămurire!

Nu te frămînta! Cheiul era aproape pustiu. Dinny merse mai departe, traversînd arterele principale de trafic, pînă ajunse la grădinile Kensington. Acolo, în bazinul rotund, pluteau o sumedenie de vaporaşe, a căror capricioasă înaintare era urmărită de o sumedenie de copii... Un băieţaş cu păr auriu,

amintind de Kit Mont, își ghida vaporașul cu un băț, încercînd să-l facă să traverseze bazinul. Cîtă fericită inconștiență! Care să fi fost secretul fericirii? Să te dizolvi în momentul prezent, să uiți de tine, ca un copil. Puștiul strigă deodată:

- Uite-l! Înaintează!

Pînzele se umflară, bărcuța porni să plutească. Băiețașul rămase o clipă cu mîinile în șolduri și înălțîndu-și iute privirile spre ea, exclamă:

- Ha! Trebuie să fug!

Dinny îl urmări cum din cînd în cînd se oprea brusc, ca să calculeze acostarea vaporașului.

Așa alergi și prin viață, urmărind cum fiecare acțiune mai cutezătoare eșuează la țărm, unde, pînă la urmă, rămîne liniștită. Ca păsările care-și lansează cîntul, scurmă după viermișori, își înfoaie penajul, zboară fără nici o pricină aparentă, doar de bucurie, se împerechează, își clădesc cuib și- și hrănesc puișorii, și cînd toate s-au isprăvit, rămîne din ele doar un ghemotoc de pene, din care se alege putregaiul și pulberea.

Cu pași rari, făcu înconjurul bazinului, îl văzu din nou pe băiețaș, ghidîndu-și vaporașul cu bățul și-l întrebă:

- Ce fel de vapor e ăsta?

- Un cuter. Am avut o goeletă, dar cîinele i-a mîncat velele.

- Da, îl aprobă Dinny, cîinilor le plac velele, sînt foarte mustoase.

- Foarte cum?

- Așa ca sparanghelul.

- Eu nu mănînc sparanghel, e prea scump.

- Dar de gustat ai gustat?

- Da. Vedeți, iar l-a luat vîntul.

Vaporul o porni din nou, și băiețașul cu păr auriu o porni și el.

Îi veniră în minte cuvintele lui Adrian: "Mă gîndeam mai curînd la copii."

Intră în ceea ce pe vremuri s-ar fi numit o poeniță. Pămîntul era presărat cu flori de șofran galbene, liliachii, albe, și cu narcise; fiecare rămurică de copac pulsa de nerăbdare și-și oferea mugurii căldurii soarelui; mierlele se desfășurau în plin concert. Și în timp ce mergea, Dinny își depănă gîndurile: "Liniște! Nu există liniște. Există viață, și există moarte."

Cei care o întîlneau își spuneau: "Drăguță fată!", "Nostime pălărioarele astea!", "Unde s-o fi ducînd, mă întreb, așa cu capu-n nori?" sau numai "Tiii!" Traversă drumul și ajunse la

Hudson Memorial. Se presupune că acesta e un azil al păsărilor, dar în afară de o vrabie sau două, şi de un porumbel dolofan, nu se mai vedea nici una! şi doar trei oameni priveau monumentul. Dinny, care-l studiase împreună cu Wilfrid, îi aruncă o privire în treacăt şi plecă mai departe. "Bietul Hudson! Bietul Rima!" spusese Wilfrid.

Coborî spre lacul Serpentine şi o porni de-a lungul malului; apa scînteia în soare, şi iarba era elastică şi uscată. Ziarele începuseră să vorbească de secetă. Curenţii canalului dinspre nord, sud şi vest se întîlneau într-un continuu muget surd. Acolo unde zăcea el va fi linişte; păsări ciudate şi alte mici vietăţi vor fi singurii vizitatori, şi frunze cu contur bizar îi vor pica peste mormînt. Îi veniră în minte scenele idilice dintr-un film despre căminul lui Briand din Normandia, pe care-l văzuse la Argeles. "Ce păcat că trebuie să ne despărţim de toate astea!" exclamase.

Un avion bîzîi deasupra capului, îndreptîndu-se spre nord: o nălucă îndepărtată, argintie, mică, zgomotoasă. El urîse avioanele încă din timpul războiului: "Elemente care tulbură *tot ce-ar putea să însemne Dumnezeu!* "

Bravă lume nouă! Dumnezeu nu mai sălăşluieşte în cerul lui!

Ocoli spre nord, ca să evite locul unde obişnuia să se întîlnească cu el. Tabernacolul neacoperit al oratorilor, de lîngă Arcul de Marmură, era gol. Ieşi din Hyde Park şi se îndreptă spre Garajele Melton. Depăşise criza. Cu un zîmbet curios pe buze, coti pe aleea Garajelor şi se opri la uşa surorii ei.

XXVI

Clare era acasă. În primele minute, fiecare dintre ele evită să vorbească despre necazurile celeilalte, dar pînă la urmă Dinny o întrebă:

- Ei bine?

- Nu-i deloc bine. Am rupt-o cu Tony... nervii mei sînt zdruncinați și ai lui sfîrtecați.

- Vrei să spui că dînsul...?

- Nu, l-am spus numai că nu pot să-l mai văd pînă nu se termină cu toate. Cînd ne întîlneam, ne învoiam să nu vorbim nimic despre chestiunea în cauză; dar știi cum e, îngrijorarea scotea întruna capul și iar o luam de la început.

- Trebuie să fie teribil de nefericit.

- Este. Dar n-o să dureze mai mult de trei-patru săptămîni.

- Și după aceea?

Clare rîse, un rîs lipsit de veselie.

- Nu zău, Clare?

- N-o să cîștigăm, așa că nimic n-o să mai aibă importanță. Dacă Tony o să mă vrea, o să-l accept. Va fi ruinat, așa încît îi datorez acest lucru.

- Eu cred, răspunse Dinny rar, că nu m-aș lăsa afectată în nici un fel de rezultatul procesului.

Clare, așezată pe canapea, o privi cu ochi mari.

- Asta sună aproape prea rațional.

- N-are nici un sens să-ți susții nevinovăția, dacă n-ai de gînd s-o duci pînă la capăt, indiferent de evoluția procesului.

Dacă ţi se dă cîştig de cauză, aşteaptă pînă poţi divorţa de Jerry. Dacă pierzi, aşteaptă pînă cînd divorţează el. Lui Tony n-o să-i strice să-ţi limpezeşti sentimentele.

- Jerry, dacă-şi vîră în cap, e suficient de abil ca să nu-mi furnizeze nici o dovadă împotriva lui.

- Atunci, să sperăm c-ai să pierzi. Prietenii tăi vor continua să-ţi acorde încredere.

Clare înălţă din umeri.

- Crezi?

- O să am eu grijă de asta.

- Dornford l-a sfătuit pe Tony să-i comunice totul lui Jack Muskham înainte de începerea procesului. Ce părere ai?

- Aş dori să stau mai întîi de vorbă cu Tony Croom.

- Bine, dacă treci pe aici astă-seară, ai să-l vezi. În fiecare sîmbătă şi duminică la ora şapte seara se înfăţişează în faţa casei şi stă şi se uită la mine. Ciudat!

- Ba nu. Foarte natural. Ce faci azi după-masă?

- Voi călări împreună cu Dornford în Richmond Park. Acum fac în fiecare dimineaţă o partidă de călărie alături de el. Aş vrea să vii şi tu, Dinny.

- N-am echipament şi n-am muşchi.

- Iubito, adăugă Clare sărind de pe canapea, a fost îngrozitor cît ai zăcut tu bolnavă. Ne-am simţit atît de prost! Dornford aproape că-şi ieşise din minţi. Acum arăţi chiar mai bine decît înainte.

- Da, am devenit mai pneumatică.

- O! Ai citit cartea aceea?[1]

Dinny făcu semn din cap că da.

- Trec pe aici deseară. La revedere; fii binecuvîntată...!

Era aproape şapte cînd ieşi pe nesimţite din Mount Street şi o porni rapid spre Garaje. Trona o lună plină alături de luceafăr, pe un cer încă luminat. Intrînd pe aleile pustii ale garajelor prin colţul dinspre vest, îl zări numaidecît pe tînărul Croom stînd în faţa uşii cu numărul doi. Aşteptă pînă-l văzu plecînd, şi atunci o luă la goană în josul aleii, pe după colţul din celălalt capăt, ca să-i iasă în faţă.

- Dinny! Ce plăcere!

- Mi s-a spus că te pot găsi privind la "Regină".

1. Referire la romanul *Brave New World* (Bravă lume nouă) de Aldous Huxley.

- Da, ochii nu cunosc opreliște.
- Putea fi și mai rău.
- Ești complet restabilită? Probabil că ai răcit în City, în ziua aceea afurisită.
- Hai să mergem spre Hyde Park. Voiam să te întreb în legătură cu Jack Muskham...
- Am oroare să-i spun...
- Vrei să vorbesc eu cu el?
- De ce s-o faci tu?
Dinny îl luă de braț.
- Mi-e un fel de rudă, prin unchiul Lawrence. Și-apoi am avut prilejul să-l cunosc. Domnul Dornford are perfectă dreptate; depinde foarte mult de momentul cînd i se va spune și de ce i se va spune. Dă-mi voie s-o fac eu!
- Nu știu... realmente nu știu ce să fac.
- Oricum, doresc să-l revăd.
Tînărul Croom se uită la ea.
- Nu știu de ce, dar asta nu cred.
- Pe cuvîntul meu de indian cinstit.
- E grozav de frumos din partea ta; firește că tu o poți face mult mai bine decît mine, dar...
- Atunci ne-am înțeles.
Ajunseseră în parc și mergeau pe lîngă gard, în direcția Mount Street.
- I-ai văzut des pe avocați?
- Da, mărturisirile noastre sînt înregistrate. Urmează interogatoriul.
- Cred că m-ar amuza un interogatoriu, atîta timp cît am de gînd să spun adevărul.
- Ba nu, pentru că sucesc și învîrtesc tot ce le spui, și-apoi tonul vocii lor! Am fost într-o zi la tribunal și am ascultat. Dornford i-a spus Clarei că n-ar lucra la tribunalul de divorțuri pentru tot aurul din lume. E un tip foarte serios, Dinny.
- Da, răspunse Dinny, privindu-i fața ingenuă.
- Nici avocaților noștri nu prea cred că le place treaba asta. Nu-i genul lor. Roger "cel mai tînăr" e un tip elegant. Crede că spunem adevărul, pentru că-și dă seama cît de rău îmi pare că ăsta-i adevărul. Am ajuns la colțul tău... Mă duc să colind prin Hyde Park, că altfel n-am să pot dormi. Ce lună superbă!
Dinny îi strînse mîna.
Cînd ajunse la ușă, îl văzu cum stătea încă în locul unde-l lăsase și că-și înălța pălăria, salutînd-o pe ea, sau salutînd

poate luna, n-ar fi putut spune...

După afirmaţiile lui Sir Lawrence, Jack Muskham avea să fie la sfîrşitul săptămînii la Londra; avea acum un apartament în Ryder Street. Dinny nu-şi făcuse gînduri cînd fusese vorba să bată tot drumul pînă la Royston, ca să-l vadă pe Muskham în legătură cu Wilfrid; dar ei ar fi putut să cadă pe gînduri văzînd-o că-l vizitează în Ryder Street, în legătură cu tînărul Croom. De aceea, a doua zi la ora prînzului, îi telefonă la clubul Burton.

Vocea lui o făcu să simtă iar şocul ultimei lor întîlniri lîngă coloana York.

- Dinny Charrell la telefon. Aş putea să vă văd în cursul zilei de azi?

Răspunsul veni după un timp.

- Hm... desigur. Cînd?

- Oricînd vă convine dumneavoastră.

- Locuiţi în Mount Street?

- Da, dar aş prefera să vin la dumneavoastră.

- Bine... hm... aţi...? Doriţi să luaţi ceaiul în apartamentul meu din Ryder Street? Cunoaşteţi numărul?

- Da, vă mulţumesc. La ora cinci?

Cînd se apropie de apartament, trebui să-şi adune tot curajul. Ultima oară îl văzuse rostogolindu-se în toiul luptei cu Wilfrid. Dar în afară de aceasta, pentru ea Muskham însemna stînca pe care eşuase iubirea ei. Dacă nu-l ura, era numai din cauză că nu se putea împiedica să-şi spună că ostilitatea lui faţă de Wilfrid se datorase ciudatei simpatii pe care i-o nutrise ei. Ajunse mergînd iute şi gîndind încet.

Uşa îi fu deschisă de o persoană care, evident, îşi îndulcea zilele de declin închiriind camere unor oameni de talia celor al căror valet fusese pe vremuri. O conduse la etajul doi.

- Domnişoara... hm... Charwell, domnule.

Înalt, uscăţiv, leneveş, la fel de elegant ca întotdeauna, Jack Muskham stătea în picioare lîngă fereastra unei camere destul de plăcute.

- Ceaiul, te rog, Rodney.

Veni spre ea cu mîna întinsă.

"Ca într-un film turnat cu încetinitorul" gîndi Dinny. Oricît de mult l-ar fi surprins cererea ei de a-l vedea, Muskham nu se trăda prin nimic.

- Aţi mai fost vreodată la curse de cînd v-am văzut la Blenheim, la derby?

- Nu.

- Aţi pariat pe cîştigător, după cîte mi-aduc aminte. Cel mai curat exemplu de noroc al novicelui din cîte am cunoscut vreodată.

Zîmbetul îi scoase la iveală toate cutele feţei arămii şi Dinny văzu că erau extrem de multe.

- Luaţi loc. Iată ceaiul. Doriţi să-l preparaţi?

Dinny îi întinse ceaşca, şi-o luă pe a ei şi-i spuse:

- Iepele arabe au sosit, domnule Muskham?

- Le aştept pe la sfîrşitul lunii viitoare.

- L-aţi angajat pe tînărul Tony Croom să le supravegheze.

- O! Îl cunoaşteţi?

- Prin intermediul surorii mele.

- Drăguţ băiat.

- Aşa e, răspunse Dinny. În legătură cu el am venit.

- Oh!

Gîndul "Mi-e foarte îndatorat" fulgeră prin mintea lui Dinny. Nu putea deci să-i refuze atîta lucru! Lăsîndu-se pe speteaza scaunului şi încrucişîndu-şi picioarele, îl privi în faţă.

- Voiam să vă spun, strict confidenţial, că Jerry Corven a intentat un proces de divorţ împotriva surorii mele, şi că Tony Croom este citat drept complice la adulter.

Jack Muskham făcu o mişcare cu mîna în care ţinea ceaşca.

- Tînărul este îndrăgostit de sora mea, şi au ieşit împreună, dar acuzaţiile sînt lipsite de temei.

- Înţeleg, răspunse Muskham.

- Procesul va fi pus în curînd pe rol. L-am convins pe Tony Croom să-mi dea voie să vă expun eu cazul; ar fi fost extrem de penibil pentru el să vă vorbească singur.

Muskham o privea cu o faţă neclintită.

- Dar eu îl cunosc pe Jerry Corven. Nu mi-am dat seama că sora dumneavoastră l-a părăsit.

- Am ţinut să păstrăm lucrul acesta în secret.

- L-a părăsit din pricina tînărului Croom?

- Nu. S-au cunoscut prima dată pe vapor, în drum spre casă. Clare l-a părăsit pe Jerry din cu totul alte pricini. Ea şi Tony Croom au fost, desigur, lipsiţi de discreţie; au fost urmăriţi şi văzuţi împreună în ceea ce se numeşte, cred, "circumstanţe compromiţătoare".

- Adică, mai exact?

- Într-o seară cînd se întorceau la o oră tîrzie cu maşina de la Oxford, li s-au defectat farurile şi au petrecut restul nopţii împreună în maşină.

Jack Muskham ridică uşor din umeri. Dinny se aplecă în faţă cu ochii în ochii lui.

- V-am spus că acuzaţiile sînt lipsite de temei; sînt cu totul false.

- Dar, dragă domnişoară Cherrell, un bărbat n-o să admită niciodată...

- De asta am venit eu la dumneavoastră în locul lui Tony. Sora mea nu mă minte.

Muskham repetă mişcarea uşoară a umerilor.

- Nu prea văd... începu el.

- Ce legătură au toate astea cu dumneavoastră? Iată: bănuiesc că nimeni n-o să-i creadă.

- Vreţi să spuneţi că dacă aş fi citit întîmplător în ziare de acest caz m-aş fi debarasat de tînărul Croom?

- Da, cred că aţi fi gîndit că nu s-a comportat onest.

Dinny nu-şi putu reţine o undă de ironie din ton.

- Şi, mă rog, nu-i adevărat?

- Nu. E îndrăgostit nebuneşte de sora mea şi totuşi a dat dovadă de o mare stăpînire de sine. Cînd te îndrăgosteşti, te îndrăgosteşti fără voia ta, ştiţi.

Cînd rosti aceste vorbe, se stîrniră în ea toate resentimentele trecutului şi coborî ochii ca să nu mai vadă faţa aceea impasibilă şi sfidarea buzelor strînse. Deodată, sub impulsul unei inspiraţii fericite, spuse:

- Cumnatul meu a cerut despăgubiri.

- O! făcu Jack Muskham. N-aş fi crezut aşa ceva.

- Două mii de lire, şi Tony Croom nu are un ban. El pretinde că nu se sinchiseşte, dar, desigur, dacă pierd partida, pentru el va însemna ruina.

După aceasta urmă o tăcere. Jack Muskham se duse din nou la fereastră. Se aşeză pe pervaz şi spuse:

- Mă rog, şi ce pot face eu?

- Să nu-l lipsiţi de slujbă, asta-i tot.

- Soţul era în Ceylon şi soţia aici. Nu e...

Dinny se ridică în picioare, făcu doi paşi în direcţia lui şi rămase locului, foarte liniştită.

- Domnule Muskham, v-aţi gîndit vreodată că-mi sînteţi dator? Vă aduceţi vreodată aminte că dumneavoastră sînteţi acela care l-a îndepărtat de mine pe bărbatul pe care-l iubeam? Ştiţi că şi-a găsit moartea acolo unde a plecat din pricina dumneavoastră?

- Din pricina mea?

- A dumneavoastră şi a tuturor principiilor pe care le

reprezentaţi dumneavoastră; asta l-a făcut să renunţe la mine. Vă cer acum, ca indiferent de cursul pe care o să-l ia procesul să nu-l lipsiţi de slujbă pe Tony Croom.

Şi înainte ca Muskham să-i fi putut răspunde, Dinny ieşi.

Străbătu Green Park aproape în fugă. Lucrurile ieşiseră cu totul altfel de cum intenţionase ea. Poate că era o fatalitate! Dar sentimentele care o năpădiseră fuseseră prea intense: vechea revoltă împotriva zidului încremenit al "formalismului" şi împotriva acelor forţe impalpabile şi inexorabile ale tradiţiei care-i ruinaseră viaţa ei amoroasă! Nu s-ar fi putut comporta altfel. La vederea acelei prelungi siluete de "dandy", la auzul vocii sale, toate amintirile i se redeşteptaseră vijelios. Da, bine! Fusese o descărcare, o eliberare de vechea amărăciune zăgăzuită în spiritul ei.

A doua zi dimineaţa primi următorul bilet:

Ryder Street - duminică

Dragă domnişoară Charwell,

Vă puteţi bizui pe mine în chestiunea discutată.
Vă rog să primiţi expresia sincerei mele consideraţii,

Al dumneavoastră,
John Muskham

XXVII

Odată în posesia acestei promisiuni, Dinny se întoarse a doua zi la Condaford, unde porni la calmarea atmosferei de acolo. Tatăl ei și mama ei, deși își continuau viața de zi cu zi, erau vizibil preocupați și hărțuiți. Maică-sa, atît de sensibilă și de rezervată, era de-a dreptul terorizată de publicitatea defavorabilă Clarei. Tatăl ei părea conștient de faptul că, indiferent de evoluția procesului, aproape toți vor gîndi despre fiica lui că e o femeie ușoară și mincinoasă; tînărul Croom va fi mai mult sau mai puțin scuzat, dar o femeie care a îngăduit ca lucrurile să ia un asemenea curs nu-și va găsi nici o justificare. Era stăpînit de asemenea de o ură răzbunătoare împotriva lui Jerry Corven, și se hotărîse să facă tot ce-i sta în putință pentru ca individul să nu aibă cîștig de cauză. Ușor amuzată de o atitudine atît de bărbătească, Dinny simțea totodată un soi de admirație față de integritatea dureroasă cu care tatăl ei se agăța de umbre, lăsînd să-i scape substanța. Pentru generația tatălui ei, un divorț însemna încă manifestarea exterioară și vizibilă a unei dizgrații lăuntrice și spirituale. Pentru ea, iubirea era iubire și, în momentul în care se prefăcea în aversiune, nu mai putea justifica o relație sexuală. Într- adevăr, Dinny fusese mai șocată de faptul că Clare îi cedase lui Jerry Corven în apartamentul ei decît de faptul că-l părăsise în Ceylon. Cazurile de divorț despre care citise întîmplător prin ziare nu contribuiseră cu nimic s-o convingă că alianțele matrimoniale erau încheiate în ceruri. Dar respecta sentimentele celor

crescuţi într-o atmosferă mai riguroasă şi se ferea să sporească tulburarea şi confuzia din mintea părinţilor ei. Adoptă o linie mai practică: Toate se vor termina în curînd, într-un fel sau celălalt, probabil că mai mult în celălalt. Şi în ziua de azi oamenii acordă foarte puţină atenţie problemelor altora.

- Nu zău! exclamă generalul sardonic. "Noapte petrecută într-o maşină!" Ce titlu perfect! Pe dată fiecare începe să se gîndească la felul cum s-ar fi comportat el.

Dinny nu găsi altceva de răspuns decît:

- Or să facă un simpozion pe această temă, dragule, la care va participa ministrul de Interne, decanul catedralei St. Paul şi prinţipesa Elisabeth.

Cînd o anunţară că Dornford a fost invitat de Paşti la Condaford, se simţi tulburată.

- Sper că n-ai nimic împotrivă, Dinny, dealtfel nici nu ştiam dacă tu vei fi aici sau nu.

- Mamă, nici măcar faţă de tine nu pot aplica expresia "a fi agreabilă".

- Ei, draga mea, mai devreme sau mai tîrziu va trebui să te reîntorci pe cîmpul de luptă.

Dinny îşi muşcă buzele şi nu răspunse. Era un lucru adevărat, deci cu atît mai neliniştitor. Şi, venind de la fiinţa blîndă şi blajină care era mama ei, cuvintele o dureau.

Cîmpul de luptă! Viaţa, deci, e ca războiul. Te doboară şi te vîră în spital, apoi te scoate de-acolo şi te trimite iar pe front. Tatăl şi mama ei n-ar fi vrut pentru nimic în lume "s-o piardă" şi totuşi, evident, doreau s-o vadă plecînd. Şi aceasta cu toate că aveau în faţă eşecul celeilalte fete a lor.

Veni Paştele cu un vînt "potrivit, cu tendinţe de intensificare". Clare sosi cu trenul, sîmbătă dimineaţa. Dornford după-masa, cu maşina. O salută pe Dinny într-un fel de parcă s-ar fi îndoit dacă era binevenit.

Îşi găsise o casă pe Campden Hill. Ţinuse extrem de mult să cunoască părerea lui Clare asupra casei, şi aceasta îşi petrecuse o după-masă de duminică vizitînd-o împreună cu el.

- Colosal de ispititoare, Dinny. Faţada spre sud; garaj pentru maşină şi grajd pentru doi cai; grădină spaţioasă, toate dependinţele obişnuite; încălzire centrală şi, în general, un aspect de casă binecrescută. Intenţionează să se mute în ea spre sfîrşitul lunii mai. Are un acoperiş vechi, de ţiglă, aşa că l-am sfătuit să pună jaluzele gri. Zău, e frumoasă şi încăpătoare.

- Sună grozav! Presupun că o să lucrezi acolo în loc de

Temple?

- Da, își mută sediul la Pump Court sau Brick Buildings, nu mai știu care. Cînd stai să te gîndești, Dinny, de ce nu l-or fi făcut pe Dornford complice la adulter în locul lui Tony? Doar îl văd mult mai des.

Aceasta a fost singura aluzie "la proces". Urma să fie pus pe rol imediat ce-aveau să se termine cîteva cazuri în care nu se introdusese o apărare, așa încît acum domnea acalmia dinainte de furtună.

Duminică după prînz însă, Dornford se referi la proces:

- Dinny, vei veni la tribunal cît se va judeca divorțul?

- Trebuie.

- Mi-e teamă că o să te scoată din sărite. L-au angajat pe Brough, care știe să devină exasperant cînd are de-a face cu o simplă dezmințire, ca în cazul de față; pe asta se și bizuie. Clare trebuie să se străduiască să-și mențină calmul.

Dinny își aminti că Roger "cel mai tînăr" își exprimase dorința ca să fi fost ea în locul lui Clare.

- Sper că o să-i spui acest lucru.

- O să-mi arunc ochii peste probe și pe baza lor o s-o supun unui interogatoriu. Dar niciodată nu poți ști ce linie o să adopte Brough.

- Dumneata o să fii la tribunal?

- Dacă-mi va fi posibil, dar după toate probabilitățile n-am să fiu liber.

- Cît o să dureze?

- Mi-e teamă că mai mult de-o zi.

Dinny oftă.

- Bietul tata! Clare are un apărător bun?

- Da, Instone; foarte handicapat de refuzul ei de a vorbi despre Ceylon.

- Ăsta-i un lucru hotărît, știi doar. Nu va vorbi.

- O apreciez pentru acest lucru, dar mi-e teamă că-i va fi fatal.

- N-are decît! Eu vreau s-o văd eliberată. Cel mai vrednic de milă e Tony Croom.

- De ce?

- Dintre toți trei el e singurul care iubește.

- Înțeleg, răspunse Dornford și apoi rămase tăcut.

Dinny simți o remușcare.

- Vrei să ne plimbăm puțin?

- Cu cea mai mare plăcere.

- O s-o luăm prin pădure și o să-ți arăt locul unde un

Cherrell a omorît un mistreț și a cucerit o tînără din familia Campfort, simbolul nostru heraldic. În Shropshire aveți vreo legendă de familie?

- Da, dar casa nu mai există... a fost vîndută la moartea tatălui meu; în urma lui au rămas șase guri și nici un ban.

- O! făcu Dinny, e groaznic cînd familia ți-e dezrădăcinată.

Dornford zîmbi.

- Un măgar viu e preferabil unui leu mort.

În timp ce se plimbau printre tufișuri, Dornford îi vorbi despre casa lui nouă, sondînd-o subtil ca să-i afle gusturile.

Ieșiră la un drumeag ce străbătea o rîpă și ducea la o măgură acoperită de mărăciniș.

- Ăsta-i locul. Pe atunci, fără îndoială, aici era pădure virgină. În copilărie organizam picnicuri în acest loc.

Dornford trase adînc aer în piept.

- Priveliște specific englezească, nimic spectaculos, dar îmbietoare la culme.

- Minunată.

- Ăsta-i cuvîntul.

Dornford își așternu pardesiul pe costișă.

- Așază-te și să fumăm o țigară.

Dinny se așeză.

- Vino și dumneata pe pardesiu, pămîntul e destul de umed.

Privindu-l cum stă lîngă ea, strîngîndu-și genunchii în mîini și trăgînd ușor din pipă, Dinny gîndi: "Cel mai stăpînit și mai amabil om pe care l-am cunoscut vreodată, cu excepția unchiului Adrian".

- Dacă s-ar ivi acum un mistreț, ar fi grozav!

- "Deputat ucide mistreț căpătînd titlul de cavaler prin prerogativă regală" murmură Dinny, dar nu adăugă: "Cucerește o doamnă".

- Vîntul aduce o mireasmă de groază. Încă trei săptămîni și-o să fie peste tot verde. Cea mai frumoasă parte a anului, nici acum nu știu care-i, primăvara ori toamna tîrzie? Dumitale ce-ți place mai mult, Dinny?

- Cînd dau pomii în floare.

- Ihm; și secerișul. Trebuie să fie magnific aici la vremea secerișului, lanuri atît de întinse!

- Era vremea secerișului cînd a izbucnit războiul. Cu două zile înainte venisem să facem un picnic, și am rămas în cîmp pînă s-a ridicat luna. După părerea dumitale, domnule Dornford, în ce măsură s-au războit oamenii într-adevăr pentru

Anglia?

– În întregime, pentru un colţişor sau altul al patriei; mulţi au luptat doar pentru străzi, pentru autobuze, pentru mirosul de peşte prăjit! Eu unul am luptat pentru Shrewsbury şi Oxford. Dar ştii, pe mine mă cheamă Eustace.

– O să ţin minte. Ar fi bine să coborîm, altfel întîrziem la ceai.

Tot drumul pînă acasă se jucă la întrecere care cunoştea mai bine păsările după cîntec, şi numele plantelor.

– Mulţumesc pentru plăcerea pe care mi-ai oferit-o, îi spuse el.

– Mi-a plăcut şi mie.

Într-adevăr, plimbarea avusese un ciudat efect recreativ asupra lui Dinny. Aşa încît putuse sta de vorbă cu el fără să pomenească nimic despre dragoste.

Lunea Paştilor fu ploioasă, Dornford petrecu o oră liniştită repetînd cu Clare tot ce avea să mărturisească la tribunal, apoi făcură împreună o partidă de călărie pe ploaie. Dinny îşi petrecu dimineaţa luînd măsuri pentru curăţenia de primăvară şi învelirea mobilelor în huse pe intervalul cît întreaga familie se va afla la Londra. Mama şi tatăl ei aveau să locuiască în Mount Street, iar ea şi Clare urmau să stea la Fleur. După-masă îşi făcu de lucru împreună cu generalul pe la noile cocini de porci, a căror construcţie avansa cu încetineala dorită de un constructor local, preocupat să tragă de timp pentru ca oamenii lui să aibă cît mai mult de lucru. Pînă după ceai, nu mai avu prilejul să fie singură cu Dornford.

– Ştii, îi spuse el, cred că sora dumitale o să facă faţă onorabil dacă va reuşi să-şi menţină calmul.

– Clare ştie să fie foarte tăioasă.

– Da, şi avocaţilor nu le place deloc să fie bruscaţi de cineva din afară, cînd se află unii în prezenţa altora; nici judecătorilor nu le place.

– N-or s-o găsească blîndă ca o mieluşea.

– Uite ce-i, nu-i sănătos să te pui rău cu instituţiile; au prea multe arme.

– Mă rog, oftă Dinny, chestiunea-i în mîna zeilor.

– O mînă din care luneci foarte uşor. Îmi poţi da o fotografie a dumitale, de preferinţă una de pe cînd erai mică?

– Să văd ce pot găsi, mi-e teamă că n-am decît instantanee; cred însă că există una în care nasul meu n-o ia în sus.

Se îndreptă spre un scrin, scoase cu totul un sertar, şi-l

așeză pe masa de biliard.

- Stocul de instantanee al familiei, alege-ți!

Unul lîngă celălalt, cercetară fotografiile.

- Majoritatea sînt făcute de mine, așa că eu nu prea apar în ele.

- Acesta-i fratele dumitale?

- Da, și fotografia asta-i făcută cu puțin înainte de a pleca pe front. Asta-i Clare cu o săptămînă înainte de a se fi măritat. Asta-s eu, cu părul lung. M-a fotografiat tata cînd s-a întors acasă în primăvara de după război.

- Cînd aveai treisprezece ani?

- Aproape paisprezece. Se spune că semăn cu Jeanne D'Arc cînd auzea vocile divine.

- E minunată. Am s-o măresc.

Dornford studie fotografia în lumină. Silueta era întoarsă pe trei sferturi și fața înălțată spre crengile unui pom în floare. Întreaga fotografie pulsa de viață; lumina soarelui cădea pe flori și pe părul lui Dinny, lung și pînă-n talie.

- Observă ce privire extaziată am, spuse ea; probabil că era o pisică sus în copac.

Dornford vîrî fotografia în buzunar și se întoarse la masă.

- Și asta? întrebă el. Pot s-o iau și pe asta?

Era alt instantaneu al lui Dinny, de astă dată ceva mai vîrstnică, dar tot cu părul lung. Era fotografiată din față, cu mîinile împreunate, cu capul ușor înclinat și privirile ridicate.

- Nu, îmi pare rău. Nu știam că se găsește aici.

Era copia unei fotografii pe care i-o trimisese lui Wilfrid.

Dornford dădu din cap; și Dinny își dădu seama că, în chip misterios, el înțelesese de ce i-o refuza.

Cuprinsă de remușcări, îi spuse:

- Ba nu, poți s-o iei. Acum nu mai are nici o importanță.

Și i-o vîrî în mînă.

Marți dimineața, după ce Dornford și Clare plecară, Dinny studie o hartă, apoi luă mașina și porni spre Bablock Hythe. Nu-i făcea plăcere să conducă, dar se simțea mișcată la gîndul că Tony Croom fusese văduvit de plăcerea de a o vedea pe Clare la sfîrșit de săptămînă. Străbătu cele douăzeci și cinci de mile în mai mult de o oră. La han, o informară că Tony se afla, probabil, la căsuța lui, astfel încît parcă mașina și o porni pe jos. Îl găsi pe Tony cu mînecile suflecate, vănuind pereții de lemn ai salonașului scund. Din prag, îi văzu pipa tremurîndu-i în gură.

- S-a întîmplat ceva cu Clare? întrebă de cum dădu cu

ochii de ea.

- Absolut nimic. Pur şi simplu m-am gîndit că mi-ar face plăcere să-ţi văd locuinţa.

- Ce drăguţ din partea ta! M-am înhămat la muncă.

- Văd.

- Lui Clare îi place verzulul, ou de raţă. Asta-i culoarea cea mai apropiată pe care am putut-o realiza.

- Se asortează de minune cu grinzile.

Tînărul Croom vorbi, cu privirile aţintite în ochii lui Dinny:

- Nu pot să cred c-am s-o aduc vreodată aici, dar nu mă pot opri să mă amăgesc; altminteri mi s-ar goli toată viaţa de conţinut.

Dinny îi puse o mînă pe mînecă.

- Să ştii că n-ai să-ţi pierzi slujba. Am stat de vorbă cu Jack Muskham.

- Atît de repede? Eşti o minune. Într-o clipă mă spăl şi mă îmbrac, şi te conduc să-ţi arăt locul.

Dinny aşteptă în pragul luminat de o rază de soare. Cele două căsuţe, unite într-una singură, îşi păstraseră plantele agăţătoare, glicinele şi acoperişul de stuf. Totul avea să fie foarte drăguţ.

- Gata, o anunţă tînărul Croom. Boxele sînt terminate şi padocurile au fost irigate. De fapt, nu ne mai lipsesc decît iepele; dar ele sosesc abia în luna mai. Nu vrem să ne asumăm nici un risc. Oricum, prefer să isprăvesc mai întîi cu procesul ăsta. Vii de la Condaford?

- Da. Clare s-a înapoiat azi-dimineaţă. Ţi-ar fi trimis complimente, dar n-a ştiut că vin aici.

- De ce-ai venit? o întrebă Croom, vorbind pe şleau.

- Din solidaritate cu cei ce suferă.

Îşi vîrî braţul pe sub al ei.

- Da. Îmi pare rău. Crezi, adăugă el subit, că a te gîndi la suferinţele altora consolează?

- Nu prea.

- Nu. Cînd ţi se scurge inima după cineva, e ca durerile de dinţi sau de urechi. Nu poţi scăpa de ele.

Dinny îl aprobă.

- Şi mai e şi primăvara asta, adăugă tînărul Croom rîzînd. Diferenţa dintre "a ţine la cineva" şi "a iubi"! Mă cuprinde disperarea, Dinny. Nu văd cum Clare s-ar putea schimba vreodată. Dacă ar fi fost să mă iubească, m-ar fi iubit de mult. Şi dacă nu mă iubeşte, nu pot să rămîn aici. Va trebui să plec în Kenya sau cine ştie unde.

Privindu-i ochii, care așteptau cu candoare răspunsul ei, Dinny simți c-o părăsește stăpînirea de sine. E drept, era sora ei; dar ce știa despre dînsa, cînd e vorba de a scormoni adîncuri?

- Nu poți ști niciodată. Eu în locul tău n-aș renunța.

Tony Croom îi strînse brațul.

- Îmi pare rău că te pisez cu ideea mea fixă. Dar cînd zi și noapte tînjești...

- Știu cum e.

- Trebuie să cumpăr o capră sau două. Cailor nu le plac măgarii; și de obicei se sperie de capre; dar vreau să fac din padocurile astea un loc de tihnă. Am luat și două pisici pentru boxe. Ce părere ai?

- Eu nu mă pricep decît la cîini, și, în teorie, la porci.

- Hai să luăm masa la han. Au un jambon destul de bun...

Nu-i mai vorbi de Clare; și după ce se înfruptară împreună din jambonul destul de bun, o așeză pe Dinny în mașina ei și o conduse primele cinci mile din drumul spre casă, asigurînd-o că dorește să facă o plimbare.

- Nu pot să-ți spun cît apreciez faptul c-ai venit, îi murmură, strivindu-i mîna; a fost un gest mai mult decît elegant. Transmite-i lui Clare toată dragostea mea.

Și se îndepărtă, fluturîndu-și mîna, pînă cînd coti pe-o cărăruie ce tăia cîmpul.

Dinny fu distrată tot restul drumului. Ziua, deși încă ploioasă, era străpunsă de licăriri de soare ce alternau cu rafale de grindină. După ce parcă mașina, îl luă pe prepelicarul Foch și se duse să inspecteze cocinile. Îl găsi acolo și pe taică-su, cumpănind asupra construcției, ca un general-locotenent ce era, foarte precis, inventiv, excentric. Îndoindu-se că acele cocini vor conține vreodată porci, Dinny își strecură brațul pe sub al lui.

- Cum merge bătălia de la Porcopolis?

- Unul dintre zidari a căzut ieri, iar tîmplarul s-a tăiat la deget. Am stat de vorbă cu bătrînul Bellows, dar, fir-ar să fie, nu poți să-l condamni că vrea să dea de lucru oamenilor lui cît mai mult timp. Nu pot decît să simpatizez un individ care-și sprijină lucrătorii. Zice că la sfîrșitul lunii viitoare o să fie gata, dar nu cred.

- Nu, întări Dinny, a mai zis-o de două ori.

- Unde ai fost?

- Să-l văd pe Tony Croom.

- A mai survenit ceva?

– Nu. Am ținut doar să-i spun că am discutat cu domnul Muskham și că n-o să-și piardă slujba.

– Mă bucur. Are curaj băiatul ăsta. Păcat că nu intră la armată.

– Mi-e foarte milă de el, tată; e cu-adevărat îndrăgostit.

– Suferință banală, răspunse generalul uscat. Ai văzut c-au reușit să echilibreze bugetul? Trăim o epocă de isterie, la fiecare a doua zi te trezești cu o criză europeană la micul dejun.

– Asta-i din cauza ziarelor. Ziarele franțuzești, care-s tipărite cu litere mult mai mici, sînt mult mai puțin excitante. Nu reușeam să mă înfierbînt cînd le citeam.

– Ziarele și radioul; afli tot înainte să se întîmple; și titlurile de două ori mai mari decît evenimentele în sine. Ai zice, judecînd după discursurile liderilor, că lumea n-a mai fost niciodată pînă acum într-un impas. Lumea e în impas de cînd e lumea, numai că altă dată oamenii nu făceau atîta tărăboi.

– Dar fără tărăboi ar fi reușit să echilibreze bugetul, dragule?

– Nu; asta-i maniera în care se rezolvă azi problemele. Dar nu-i o manieră englezească.

– Știm noi ce-i englezesc și ce nu, tăticule?

Generalul își încreți fața bătută de vreme, și un zîmbet i se răspîndi printre zbîrcituri. Arătă către cocini:

– Astea-s englezești. Construite pînă la urmă, dar nu mai devreme decît e nevoie.

– Și maniera asta-ți place?

– Nu; dar modul isteric de a o remedia îmi place și mai puțin. Ai crede că niciodată pînă acum n-am mai fost în jenă financiară. Vai de mine, dar Edward al treilea datora bani în întreaga Europă. Stuarții au fost întotdeauna faliți. Și după domnia lui Napoleon au urmat pentru noi cîțiva ani față de care ăștia de acum nu înseamnă nimic, și totuși nu ți se servea criza economică în fiecare zi la micul dejun.

– A nu ști înseamnă a trăi fericit.

– Mă rog, mie îmi displace amestecul ăsta de isterie și de bluf de care avem parte acum.

– Ai vrea să suprimi "glasul trîmbiței Paradisului"?

– Radioul? "Vechea rînduire se schimbă cedînd locul celei noi. Iar Domnul se face simțit pe multe căi, ca nu cumva o deprindere bună să strice lumea", cită generalul. Îmi aduc aminte de o predică a bătrînului Butler la Harrow, bazată pe textul ăsta, unul dintre cele mai bune dealtfel. Eu nu sînt îngust

la minte, Dinny, cel puţin aşa nădăjduiesc. Numai că găsesc că se vorbeşte prea mult despre anumite lucruri. Se vorbeşte atîta, încît nu le mai poţi simţi.

- Eu cred în epoca pe care-o trăim, tăticule. A lepădat veşmintele de prisos. Uită-te la fotografiile mai vechi din "The Times". Toate miros a dogmatism şi a rufărie de flanelă.

- În zilele mele nu se purta rufărie de flanelă, ripostă generalul.

- Dumneata ştii mai bine, dragule.

- De fapt, Dinny, eu cred că generaţia mea a fost generaţia cu adevărat revoluţionară. Ai văzut piesa aceea despre Browning? Ei uite, aşa era; dar toate astea s-au isprăvit înainte de a pleca eu la Sandhurst. Gîndeam ceea ce ne plăcea să gîndim şi acţionam după cum gîndeam, dar nu vorbeam despre toate astea. Cei de acum vorbesc înainte de a gîndi şi cînd e vorba de a acţiona, fac în bună parte ceea ce făceam şi noi, dacă măcar se hotărăsc să treacă la acţiune. De fapt, diferenţa esenţială dintre epoca de azi şi cea de acum cincizeci de ani rezidă din libertatea de exprimare; exprimarea e acum atît de liberă, încît secătuieşte lucrurile de sevă.

- E o cugetare profundă, tăticule.

- Dar nu-i nouă; am citit-o de zeci de ori.

- Deci, Sir, nu consideraţi că războiul a avut o prea mare influenţă? Asta-i întrebarea care se pune mereu în interviuri.

- Războiul? Influenţa lui s-a spulberat de mult. Pe lîngă asta, oamenii din generaţia mea erau prea înrădăcinaţi. Generaţia următoare a fost smulsă din rădăcini şi măturată...

- Nu şi femeile.

- Nu, s-au desmăţat un pic, dar nu ele au contat. Iar pentru generaţia ta, războiul înseamnă doar o noţiune.

- Mă rog, îţi mulţumesc, dragule. A fost foarte instructiv, dar se porneşte măzărichea. Vino, Foch!

Generalul îşi ridică gulerul pardesiului şi traversă spre tîmplarul care se tăiase la deget. Dinny îl văzu examinîndu-i bandajul. Îl văzu pe tîmplar zîmbind, apoi pe taică-su bătîndu-l pe umăr.

"Ostaşii trebuie să fi ţinut la el, îşi zise Dinny. O fi el cam milităros, dar e cumsecade."

XXVIII

Dacă arta-i nesfîrşită, legea-i şi mai nesfîrşită. Cuvintele "Corven versus Corven şi Croom" nu răsplătiră curiozitatea nici unui ochi care ar fi cercetat lista proceselor publicată în ziarul "The Times". Numărul mare al divorţurilor fără apărare îi concentra atenţia domnului judecător Corell. La invitaţia lui Dornford, Dinny şi Clare veniră la intrarea tribunalului şi rămaseră acolo cinci minute, ca nişte membri ai unei echipe de cricket care s-ar duce să-şi inspecteze terenul înainte de începerea unei partide. Judecătorul era aşezat pe un scaun atît de jos, încît abia i se zărea faţa; dar Dinny observă că în boxa martorilor Clare va avea deasupra capului un soi de baldachin, menit parcă s-o apere de ploaie.

- Clare, dacă te ţii mai în spate, o sfătui Dornford cînd ieşiră, nici n-o să ţi se vadă faţa. Dar trebuie să-ţi acordezi vocea astfel ca să ajungă întotdeauna la urechile judecătorului. Dacă n-aude bine se oţărăşte.

A doua zi, Dinny primi un bilet, care fusese adus de cineva în South Square.

Clubul Burton 13 IV/32

Dragă Dinny,

Aş fi foarte bucuros dacă te-aş putea vedea pentru cîteva minute. La orice oră şi în orice loc doreşti tu. Inutil să-ţi spun că

e o chestiune care o priveşte pe Clare.

Al tău sincer,
Gerald Corven

Michael nu era acasă, dar Dinny se consultă cu Fleur.

- În locul tău m-aş duce să-l văd, Dinny. S-ar putea să fie pocăinţa muribundului. Cheamă-l aici, cînd eşti sigură că Clare nu-i acasă.

- Nu pot risca să-i fac să se întîlnească. Mai curînd mă întîlnesc cu el undeva într-un loc deschis.

- Mă rog, la Achille sau la Rima.

- La statuia lui Rima. De acolo se pot face cîţiva paşi.

Îi dădu întîlnire pentru a doua zi la ora trei şi continuă să se întrebe ce-o fi vrînd de la ea. Ziua următoare fu o oază de soare în acel aprilie ursuz. Cînd sosi la statuia lui Rima, îl văzu numaidecît, rezemat de gărduleţ şi stînd cu spatele la acea operă de artă. Fuma o ţigară, vîrîtă într-un ţigaret din spumă de mare frumos colorat, şi arăta atît de neschimbat faţă de ultima oară cînd îl văzuse, încît, fără nici un fel de raţiune aparentă, încercă un şoc.

Corven nu-i dădu mîna.

- Frumos din partea ta c-ai venit, Dinny. Vrei să ne plimbăm şi să discutăm pe drum?

Porniră spre lacul Serpentine.

- În legătură cu procesul, începu Corven. Ştii bine că eu nu aş dori să-i dau curs.

Dinny îi aruncă o privire piezişă.

- Şi atunci de ce-o faci? Acuzaţiile pe care le aduci sînt neadevărate.

- Ba eu sînt informat că ar fi adevărate.

- Premisele da, însă concluziile nu.

- Dacă retrag totul, Clare se va întoarce la mine, în condiţiile pe care le va preconiza ea?

- Pot s-o întreb, dar nu cred c-o va face. Eu, în locul ei, n-aş face-o.

- Ce familie implacabilă!

Dinny nu răspunse nimic.

- E îndrăgostită de acest tînăr Croom?

- Nu pot să discut despre sentimentele lor, presupunînd că acestea există.

- Dinny, n-am putea vorbi deschis? Nu-i nimeni care să ne audă, în afară de raţele astea.

— Faptul că ceri despăgubiri nu a contribuit la îndulcirea sentimentelor noastre față de tine.

— Ah! Asta-i! Sînt gata să retrag orice pretenție, chiar cu riscul ca ea să-și facă de cap, dacă se întoarce la mine.

— Cu alte cuvinte, replică Dinny privind fix în fața ei, întreg procesul pe care l-ai ticluit, cred că ăsta-i cuvîntul, nu-i decît o încercare de șantaj.

Corven o privi printre pleoapele îngustate.

— Ingenioasă idee! Mie nu mi-a dat prin cap. Nu, adevărul este că, cunoscînd-o pe Clare mai bine decît avocații mei și agenții de urmărire, nu sînt convins că dovezile înseamnă ceea ce par să însemne.

— Mulțumesc.

— Da, dar ți-am mai spus, sau oricum lui Clare i-am spus, că nu pot și nu vreau să merg înainte cu această situație echivocă, problema căsniciei noastre trebuie să se rezolve fie într-un fel, fie în celălalt. Dacă se întoarce la mine, retractez tot. Dacă nu, procesul va trebui să aibă loc. Nu-i decît o chestiune rațională, și nici șantaj.

— Și presupunînd că lui Clare i se va da cîștig de cauză, o s-o urmărești mai departe?

— Nu.

— Ai fi putut oricînd s-o eliberezi și pe ea și să te eliberezi și tu, dac-ai fi vrut.

— La un preț pe care nu doream să-l plătesc. Și-apoi, asta ar fi semănat teribil a conivență, un alt cuvînt detestabil, Dinny.

Un timp rămase tăcută.

— Bine, am înțeles ce dorești și am s-o întreb pe Clare. Acum, trebuie să-ți spun la revedere. Nu văd ce rost ar avea să prelungim discuția.

Corven se opri locului privind-o și Dinny fu mișcată de expresia feței lui. Prin masca lui dură și arămie răzbeau suferința și nedumerirea.

— Îmi pare rău că situația e așa cum e, îi spuse mînată de un impuls.

— Propria noastră fire e un infern, Dinny, de care nu ne putem elibera niciodată. Mă rog, la revedere și-ți doresc noroc.

Dinny îi întinse mîna. El i-o strînse, apoi se răsuci pe călcîie și plecă.

Rămase locului, petrecînd cîteva clipe de nefericire lîngă un mesteacăn pitic ale cărui frunzulițe de-abia mijite păreau să tremure în lumina soarelui. Ciudat! Să-i fie milă de el, de Clare, de tînărul Croom și să nu poată face nimic pentru ei!

Se întoarse în South Square cît de repede putu.

Fleur o întîmpină cu un "Ei"?

- Îmi pare rău, dar nu pot să-i comunic decît lui Clare cele ce- am discutat cu el.

- Presupun că s-a oferit să renunțe la proces dacă nevastă-sa va accepta să se întoarcă la dînsul. Și dacă-i deșteaptă, o să se întoarcă.

Dinny își încleștă buzele, hotărîtă să nu vorbească.

Așteptă pînă veni vremea de mers la culcare și intră în dormitorul lui Clare. Sora ei se și vîrîse în pat; Dinny i se așeză la picioare și începu pe dată:

- Jerry mi-a cerut să-l întîlnesc. Ne-am văzut în Hyde Park. Mi-a comunicat că renunță la întregul proces dacă tu accepți să te întorci la el, în condițiile pe care le vei pune tu.

Clare își înălță genunchii și-i cuprinse cu mîinile.

- O! Și tu ce i-ai răspuns?

- Că o să-ți comunic ție.

- Ai înțeles de ce vrea să facă asta?

- În parte, cred, pentru că te dorește cu adevărat, și în parte pentru că nu prea crede în dovezile împotriva ta.

- Ah! făcu Clare sec. Nici eu nu cred. Dar nu mă întorc la el.

- I-am spus și eu că nu cred că o să te întorci. Mi-a răspuns că sîntem "implacabili".

Clare rîse ușor înveselită.

- Nu, Dinny. Am trecut prin toate ororile acestui proces. Mă simt oțelită și nu-mi pasă dacă pierdem sau cîștigăm. De fapt, cred c-aș prefera să pierdem.

Prin cuvertură, Dinny o apucă de picior. Șovăia dacă să-i vorbească sau nu lui Clare despre sentimentele pe care i le stîrnise expresia feței lui Corven.

Clare izbucni în chip ciudat:

- Întotdeauna mă amuză cînd oamenii cred că știu cum ar trebui să se poarte soții și soțiile unii față de ceilalți. Tocmai îmi povestea Fleur despre tatăl ei și prima lui soție; părerea ei e că dînsa a făcut mult zgomot pentru nimic. Tot ce pot eu să spun e că a-ți închipui că ești în măsură să judeci cazul altuia, înseamnă o înfatuare prostească. Niciodată nu te poți sprijini pe nici un fel de dovadă și, adăugă Clare, nu vei putea avea dovezi pînă cînd nu se vor instala aparate de filmat în dormitoarele conjugale. Dinny, îi poți da de știre că nu-i nimic de făcut.

Dinny se ridică în picioare.

– Aşa o să fac. Of, de-ar trece odată totul!

– Da, spuse şi Clare, răvăşindu-şi părul. Numai dacă... Dar nu ştiu dacă odată trecut procesul o să ne aflăm mult mai departe. Dumnezeu să binecuvînteze Curţile cu juri!

Această amară invocare ţîşni zilnic de pe buzele lui Dinny în timpul următoarelor două săptămîni, pe măsură ce procesele în care nu se introdusese cerere de apărare, procese dintre care ar fi putut face parte şi cazul surorii ei, se desfăşurau în linişte şi se împuţinau văzînd cu ochii. Biletul pe care i-l trimisese lui Corven îl înştiinţa pur şi simplu că răspunsul surorii ei fusese: "Nu". Din partea lui nu primi nici un răspuns.

La invitaţia lui Dornford, se duse împreună cu Clare să-i viziteze casa nouă din Campden Hill. Gîndul că Dornford luase această casă cu intenţia de a-i pregăti ei un cămin, dacă ar fi consimţit să-l împartă cu el, o făcu să rămînă tot timpul mută, cu excepţia aprecierii că totul era foarte frumos şi a recomandării de a instala în grădină un adăpost pentru păsări. Era o casă spaţioasă, retrasă, bine aerisită, iar grădina se înclina în pantă spre sud. Mîhnită de propria-i insipiditate, Dinny fu bucuroasă cînd sosi momentul să plece; dar expresia dezamăgită şi nedumerită de pe faţa lui, cînd îi spuse "la revedere", o îndureră. Pe drumul de înapoiere, în autobuz, Clare începu:

– Cu cît îl cunosc mai bine pe Dornford, Dinny, cu atît mai mult mi se întăreşte convingerea că te-ai simţi bine alături de el. E foarte delicat; niciodată nu te trage de limbă. Zău aşa, e un fel de înger.

– Sînt convinsă că aşa e.

Şi prin mintea lui Dinny, aflată în autobuzul săltăreţ, trecură iar şi iar, patru versuri:

Malu-i povîrnit şi rîul apele pornit-a să-şi frămînte,
Pe malul celălalt fi-vor păşuni îmbelşugate?
Şi vitele ce-adastă aici, oare într-acolo să se-avînte?
Sau să rătăcească-n veci pe imaşuri sterpe şi uscate?

Dar pe faţa ei se zugrăvise acea expresie interiorizată pe care Clare nu s-ar fi încumetat să o tulbure şi să o scruteze.

Aşteptarea unui anumit eveniment, chiar dacă acesta îi priveşte în primul rînd pe alţii, nu e un lucru prea plăcut. Pentru Dinny avea avantajul de a-i abate gîndurile de la propria-i existenţă şi de a i le concentra asupra problemelor altora.

Pentru prima oară în experienţa ei, numele familiei era confruntat cu o publicitate într-adevăr înjositoare, iar dînsa constituia principalul recipient al reacţiilor clanului ei. Se simţea recunoscătoare că Hubert nu se afla în Anglia. Ar fi fost teribil de iritat şi de deprimat. Publicitatea pe care o stîrnise cazul lui, cu patru ani în urmă, fusese mult mai primejdioasă în ce priveşte rezultatele dezastruoase la care putea duce, dar mult mai puţin ruşinoasă. Căci oricît ai repeta că în ziua de azi divorţul nu mai are nici un fel de importanţă, totuşi aduce după sine un tradiţional stigmat, mai ales într-o ţară care-i mult mai puţin modernă decît îşi imaginează a fi! Oricum, familia Charwell din Condaford îşi avea mîndria şi prejudecăţile ei şi, mai presus de orice, detesta publicitatea.

De pildă, cînd Dinny se duse să ia masa de prînz în St. Augustine's-in-the-Meads, fu întîmpinată de o atmosferă foarte curioasă. Avea impresia că unchiul şi mătuşa ei s-ar fi înţeles între dînşii: "Bănuim că toate astea trebuie să se întîmple, dar noi nu avem pretenţia nici că le înţelegem, nici că le aprobăm". Fără să arboreze un fals aer de condamnare categorică, şi fără nimic bisericesc sau intrigant în atitudinea lor, o făceau totuşi pe Dinny să înţeleagă că sora ei ar fi trebuit să evite să se pună într-o asemenea situaţie.

Plecînd împreună cu Hilary la gara Euston pentru a conduce un grup de tineri ce emigrau în Canada, Dinny se simţi stînjenită, pentru că nutrea o afecţiune reală şi mult respect pentru unchiul acesta atît de istovit de muncă şi atît de neclerical. Dintre toţi membrii familiei ei atît de subjugate de simţul datoriei, Hilary întruchipa principiul "a trudi fără a crîcni", şi oricît s-ar fi îndoit dacă nu cumva cei pentru care trudea nu erau mult mai fericiţi decît el însuşi, Dinny simţea instinctiv că unchiul ei trăia o viaţă reală într-o lume în care prea puţine lucruri erau "reale". Cînd se găsi singur cu dînsa, Hilary îşi exprimă mai clar sentimentele.

- Ce nu-mi place mie în povestea asta cu Clare este felul în care o s-o eticheteze în ochii lumii, drept o femeiuşcă trîndavă care n-are altceva mai bun de făcut decît să intre în încurcături matrimoniale. Nu zău, aş fi preferat să ştiu că s-a îndrăgostit cu pasiune de cineva şi că şi-a luat lumea-n cap.

- Nu te amărî, unchiule, şi oferă-i timp. S-ar putea să vină şi aşa ceva.

Hilary zîmbi.

- Mă rog! Mă rog! Dar înţelegi ce vreau să spun. Opinia publică e ceva meschin, rece, papagalicesc; şi-i place

întotdeauna să vadă partea cea mai rea din orice-ar fi. Acolo unde-i vorba de dragoste adevărată, sînt gata să accept orice; dar nu-mi place să mă amestec în chestiunile sexuale. E penibil.

- Cred că ești nedrept cu Clare, îi spuse Dinny cu un oftat; a rupt-o cu Jerry din motive foarte serioase; și dumneata, unchiule, ar trebui să știi că femeile tinere și frumoase nu pot să rămînă fără suspinători.

- Ei, ei, făcu Hilary șiret, îmi dau eu seama că tu ai multe argumente. Uite c-am ajuns. Dac-ai ști ce bătaie de cap am avut pînă să-i conving pe tinerii ăștia să plece, și pînă să conving autoritățile să-i preia, ai înțelege de ce mi-ar plăcea mai curind să fiu o ciupercă răsărită peste noapte și consumată proaspătă la micul dejun.

Intrară în gară și se îndreptară spre trenul de Liverpool. Un mic grup de șapte tineri, cu șepci de postav, aplecați pe jumătate peste ferestrele unui vagon de clasa a treia, se străduiau să-și mențină buna dispoziție, într-o manieră foarte englezească, făcînd remarci hazoase fiecare la adresa celuilalt și exclamînd din cînd în cînd: "Sîntem amărîți? Nooo!"

Îl salutară pe Hilary cu cuvintele:

- 'Elo, Padre... ora H! Escaladăm zidul cetății!... Aveți un chiștoc, Sir?

Hilary oferi "chiștocul". Și Dinny, care stătea puțin mai la o parte, admiră felul în care preotul deveni pe dată parte integrantă din grup.

- Ce bine dacă veneați și dumneavoastră cu noi, Sir.
- Și mie mi-ar fi plăcut, Jack!
- Să părăsim bătrîna Anglie pentru totdeauna!
- Buna bătrînă Anglie!
- Sir...
- Da, Tommy?

Lui Dinny îi scăpară ultimele remarci, ușor stingherită de interesul vizibil pe care-l stîrnea prezența ei.

- Dinny!

Se apropie de vagon.

- Dă mîna cu acești tineri. Nepoata mea.

În mijlocul unei ciudate tăceri, Dinny strînse cele șapte mîini ale celor șapte tineri care-și descoperiseră capetele și rosti de șapte ori: "Vă doresc noroc!"

Urmă o năvală în interiorul vagonului, o izbucnire de strigăte țîșnite din guri grosolane, un chiot zgomotos, și trenul se puse în mișcare. Dinny rămase lîngă Hilary, cu un nod în gît,

fluturîndu-şi mîna către şepcile şi feţele aplecate pe fereastră.
- La noapte or să aibă rău de mare, murmură Hilary, ceea ce-i foarte bine. Nimic mai potrivit ca să te împiedice să te gîndeşti la viitor sau la trecut.
După ce-l părăsi pe Hilary, Dinny se duse la Adrian şi rămase cam descumpănită cînd dădu acolo peste unchiul ei Lionel. La apariţia ei, îşi curmară brusc discuţia. Apoi judecătorul i se adresă:
- Dinny, poate că tu ne-ai putea informa: există vreo şansă de mediere între cei doi, înainte de declanşarea acestei neplăcute poveşti?
- Nici una, unchiule.
- O! Atunci, cunoscînd procesele aşa cum le cunosc eu, i-aş sugera lui Clare să nu apară şi să lase ca procesul să se desfăşoare fără apărare. Dacă nu există nici o şansă de a-şi relua viaţa în comun, ce rost are să prelungeşti o situaţie fără ieşire?
- La fel gîndesc şi eu, unchiule Lionel; dar, de bună seamă, ştii că acuzaţiile sînt neadevărate.
Judecătorul făcu o strîmbătură.
- Îţi vorbesc ca un bărbat, Dinny. Pentru Clare publicitatea va avea un efect lamentabil, indiferent dacă pierde sau cîştigă; în timp ce dacă ea şi tînărul acela renunţă la apărare, o să se facă foarte puţină publicitate. Adrian îmi spune că Clare ar refuza orice sprijin material din partea lui Corven, aşadar acest element nu intră în discuţie. Atunci care-i clenciul, Dinny? Tu desigur îl cunoşti.
- Foarte vag şi strict confidenţial.
- Mare păcat! exclamă judecătorul. Dacă ar şti tot ce ştiu eu, oamenii nu s-ar lansa niciodată în asemenea lupte.
- Dar există acea cerere de despăgubiri.
- Da, mi-a povestit Adrian, cam medievală povestea asta.
- Răzbunarea-i o chestiune medievală, unchiule Lionel?
- Nu în întregime, ripostă judecătorul cu un zîmbet uscat, dar nu mi-aş fi imaginat că un om în situaţia lui Corven îşi poate îngădui asemenea lux. Să-ţi pui nevasta pe talerul balanţei! Foarte neplăcut!
Adrian cuprinse cu braţul umerii lui Dinny.
- Nimeni nu resimte acest lucru mai mult decît Dinny.
- Presupun, murmură judecătorul, că, cel puţin, Corven va depune banii pe numele lui Clare.
- Clare nu i-ar accepta. Dar de ce nu s-ar putea să cîştige procesul? Eu gîndeam că legea există ca să împartă dreptate.

unchiule Lionel.

– Nu-mi plac juraţii, răspunse judecătorul repezit.

Dinny îl privi cu oarecare curiozitate, surprinzător de sincer. Lionel adăugă:

– Spune-i lui Clare să vorbească tare şi să dea răspunsuri scurte. Şi să nu încerce să facă pe deşteapta. Rîsetele în tribunal trebuie să fie stîrnite numai de judecător.

Spunînd acestea, zîmbi din nou sec, îi strînse mîna şi plecă.

– Unchiul Lionel e un bun judecător?

– Se spune că-i imparţial şi politicos. Nu l-am văzut niciodată la tribunal, dar din cît îl cunosc în calitate de frate, cred că-i conştiincios şi integru; puţin sarcastic uneori. Dar în cazul de faţă are perfectă dreptate, Dinny.

– Am fost tot timpul de aceeaşi părere. Dar e vorba de tata şi de cererea aceea de despăgubiri.

– Bănuiesc că Jerry regretă cererea de despăgubiri. Se vede că avocaţii lui sînt nişte cîrpaci. Pescuiesc o poziţie!

– Asta pescuiesc toţi avocaţii.

Adrian rîse.

– Iată ceaiul! Haide să ne înecăm necazurile şi să mergem să vedem un film. E unul nemţesc despre care se spune că e realmente generos. Pe ecran, generozitate reală, Dinny, ia gîndeşte-te!

XXIX

Se terminase cu fişiitul hîrtiilor şi tîrşitul scaunelor care marchează trecerea de la o dramă umană la alta, şi Roger "cel mai tînăr" spuse:

- Acum ne afundăm în fîntîna tribunalului.

Dinny se aşeză împreună cu sora şi cu tatăl ei, avînd drept bastioane, între dînşii şi Jerry Corven, pe Roger "cel mai tînăr" şi pe rivalul acestuia în ale legii.

- Ăsta-i locul unde, în ce priveşte adevărul, sau se ia aminte sau se minte, şopti Dinny.

Fără a putea să vadă "corpul" de auditoriu răsărind îndărătul ei, ştiu din instinct şi din auz că locurile se ocupau. Infailibilul simţ al publicului mirosise o luptă, dacă nu un titlu nobiliar. Şi judecătorul părea să fi mirosit ceva, pentru că-şi cufundase faţa într-o amplă basma cu buline. Dinny privi în sus. Tribunalul părea impresionant de înalt şi vag gotic. Deasupra scaunului judecătoresc erau trase nişte draperii roşii, surprinzător de înalte, părînd a nu putea fi atinse de mîna omului. Ochii îi căzură pe juraţii care se adunau în boxa lor, pe două rînduri. Primul jurat o fascină pe dată cu faţa şi capul lui în formă de ou, cu creştetu-i pleşuv, obrajii rumeni, ochii de culoare deschisă şi cu o expresie atît de subtil combinată între cea a unui peşte cod şi a unei oi, încît nu mai amintea nici de una, nici de cealaltă. Faţa lui îi evoca mai curînd pe unul dintre cei doi domni din South Molton Street, şi Dinny simţi aproape cu siguranţă că era bijutier. La capătul primului rînd şedeau trei

femei, dintre care nici una, cu certitudine, n-ar fi putut petrece o noapte într-o mașină. Prima era corpolentă și avea fața grăsună și simpatică a unei menajere de lux. A doua, subțire, smeadă și sfrijită, putea să fi fost scriitoare. Mutra de pasăre a celei de-a treia era camuflată sub o răceală vizibilă. Ceilalți opt membri masculini ai juriului îi obosiră ochii, atît erau de diverși și de dificil de plasat. O voce rosti:

- Corven versus Corven și Croom, la reclamația soțului, și Dinny strînse convulsiv brațul Clarei.

- Dacă înălțimea-voastră permite...

Cu coada ochiului, zări ieșind de sub perucă un chip frumos, cu favoriți scurți și tenul de culoarea vinului.

Fața judecătorului, închisă și îndepărtată, ca cea a unui preot sau ca a unei broaște țestoase, se aplecă înainte. Privirea lui, cunoscătoare și impersonală, păru s-o cuprindă și pe ea, și Dinny se simți subit foarte mică. La fel de prompt, judecătorul își trase capul îndărăt.

Vocea răsunătoare și tărăgănată dindărătul ei începu să enunțe numele și rangurile "împricinaților", locul unde se căsătoriseră și unde coabitaseră; se opri o clipă, apoi urmă:

- Anul trecut, spre mijlocul lunii septembrie, în timp ce reclamantul se afla plecat în interes de serviciu în interiorul țării, pîrîta a părăsit domiciliul, fără să lase nici un cuvînt de înștiințare, și s-a îmbarcat spre Anglia. Pe vapor se afla și complicele. Apărarea susține, cred, că cei doi nu se cunoscuseră pînă atunci. Aș dori să sugerez că se cunoscuseră sau că, în orice caz, avuseseră nenumărate prilejuri să se cunoască.

Dinny o văzu pe sora ei înălțînd disprețuitor din umeri.

- Oricum ar fi, continuă vocea tărăgănată, nu există nici o îndoială că pe puntea vaporului au fost tot timpul nedespărțiți și voi dovedi că spre sfîrșitul călătoriei complicele a fost văzut ieșind din cabina pîrîtei.

Vocea se depănă mai departe, pînă ajunse la cuvintele:

- Nu mă voi ocupa, onorați membri ai juriului, cu expunerea detaliilor culese de urmăritori în ce privește acțiunile pîrîtei și ale complicelui ei; acestea vă vor fi înfățișate de către martori experți și onorabili. Sir Gerald Corven.

Cînd Dinny își înălță privirile, Jerry se și afla în boxa martorilor, cu fața-i cioplită parcă dintr-un lemn și mai dur decît și-ar fi închipuit ea. Fu conștientă de resentimentele zugrăvite pe chipul tatălui ei, de faptul că judecătorul luă condeiul în mînă și că Clare își încleștă mîinile în poală; că Roger "cel mai

tînăr" își miji ochii, că primul jurat căscă ușor gura; că cea de-a treia jurată își înăbuși un strănut; fu conștientă de cafeniul care invadase întreaga încăpere, se răspîndea din el culoarea cafenie, menită parcă să întunece tot ce era roz, bleu, argintiu, auriu sau chiar verde în viața omenească.

Vocea tărăgănată începu interogatoriul, apoi își încetă întrebările; deținătorul personal al vocii păru să-și fi strîns aripile negre; și o altă voce, îndărătul ei, întrebă:

- Ați socotit de datoria dumneavoastră, sir, să instituiți această procedură?

- Da.

- Nu v-a împins nici un fel de animozitate?

- Nici una.

- Dar acea cerere de despăgubiri, nu e foarte uzuală, nu-i așa, astăzi, între oameni de onoare?

- Voi depune banii pe numele soției mele.

- V-a oferit soția dumneavoastră vreun indiciu că ar dori să o sprijiniți materialicește?

- Nu.

- V-ar surprinde să aflați că nu va accepta o centimă de la dumneavoastră, fie că vine prin intermediul complicelui sau altfel?

Dinny văzu zîmbetul pisicesc încolțind pe sub mustața scurtă.

- Nimic nu m-ar putea surprinde.

- Nu v-a surprins nici faptul că v-a părăsit?

Dinny întoarse capul și-l privi pe cel ce punea întrebările. Va să zică ăsta era Instone, despre care Dornford spusese că era "foarte handicapat"! Îi făcu impresia că avea una din fețele acelea dominate de nas, pe care nimic nu le poate handicapa.

- Ba da, acest lucru m-a surprins.

- Și de ce mă rog...? Poate că ați putea traduce această mișcare în cuvinte, sir.

- Obișnuiesc soțiile să-și părăsească soții fără să indice vreun motiv?

- Numai în cazul în care motivul e prea evident ca să mai fie nevoie de a fi declarat. A fost acesta cazul?

- Nu.

- Și-atunci care credeți dumneavoastră că ar fi fost motivul? Sînteți cel mai în drept să aveți o părere formată.

- Nu cred.

- Atunci cine ar putea fi?

- Soția mea.

- Totuşi unele bănuieli trebuie să existe. Aveţi ceva împotrivă să ni le expuneţi?

- Da.

- Sir, vă reamintesc că vă aflaţi sub jurămînt. Aţi tratat-o sau nu prost pe soţia dumneavoastră, într-un anume fel?

- Recunosc un incident pe care îl regret şi pentru care mi-am cerut scuze.

- În ce a constat acest incident?

Dinny, încordată între tatăl şi sora ei, simţind în întreaga-i făptură vibraţia mîndriei lor şi mîndriei ei, auzi vocea răsunătoare şi tărăgănată rostind în spatele ei:

- Înălţimea-voastră, îmi permit să vă atrag atenţia că onoratul meu coleg nu are dreptul să pună această întrebare.

- Înălţimea-voastră...

- Domnule Instone, trebuie să te opresc.

- Mă supun cererii Înălţimii-voastre... Sînteţi un om impulsiv, sir?

- Nu.

- Deci acţiunile dumneavoastră sînt oarecum deliberate, în orice împrejurare?

- Aşa sper.

- Chiar cînd aceste acţiuni nu sînt, ca să spun aşa, binevoitoare?

- Da.

- Înţeleg, şi sînt sigur că şi juriul înţelege. Acum, sir, daţi-mi voie să ating o altă chestiune. Sugeraţi că soţia dumneavoastră şi domnul Croom s-ar fi cunoscut în Ceylon?

- Habar n-am dacă s-au cunoscut acolo sau nu.

- Aveţi vreun indiciu că s-ar fi cunoscut?

- Nu.

- Am fost informaţi de către colegul meu că va aduce dovezi pentru a demonstra că s-au cunoscut...

Vocea tărăgănată îl întrerupse:

- Că au avut toate prilejurile de a se cunoaşte.

- S-o luăm altfel. Dumneavoastră, sir, aţi fost informat că au avut vreun astfel de prilej?

- Nu.

- Aţi auzit vreodată în Ceylon de domnul Croom?

- Nu.

- Cînd aţi luat cunoştinţă pentru prima oară de existenţa acestui domn?

- L-am văzut la Londra, anul trecut, în luna noiembrie, ieşind dintr-un imobil în care locuia soţia mea. Am întrebat-o pe

ea cine este.

- A făcut vreo încercare să vă ascundă numele?

- Nici una.

- A fost singura dată cînd l-aţi văzut pe acest domn?

- Da.

- Ce v-a determinat să faceţi din el instrumentul divorţului de soţia dumneavoastră?

- Obiectez împotriva acestui fel de a pune problema.

- Foarte bine. Ce v-a atras atenţia asupra acestui domn ca fiind un eventual complice la adulter?

- Cele ce-am auzit vorbindu-se pe vaporul cu care m-am întors în luna noiembrie din Port Said în Ceylon. Era acelaşi vapor cu care soţia mea şi complicele ei veniseră la Londra.

- Şi ce anume aţi auzit?

- Că au fost tot timpul împreună.

- Ceea ce nu-i neobişnuit pe puntea unui vapor, nu-i aşa?

- În principiu, nu.

- Chiar şi în ce priveşte propria dumneavoastră experienţă?

- Poate că da.

- Şi ce altceva aţi mai auzit, care să vă stîrnească bănuielile în asemenea mod?

- O stewardesă mi-a spus că l-a văzut ieşind din salonaşul soţiei mele.

- La ce oră din zi sau din noapte s-a întîmplat aceasta?

- Puţin înainte de cină.

- Presupun că aţi călătorit mult pe mare în cadrul îndatoririlor dumneavoastră de serviciu?

- Foarte mult.

- Şi n-aţi observat că pasagerii intră frecvent unii în salonaşele altora?

- Ba da, destul de frecvent.

- Şi acest fapt v-a trezit de fiecare dată bănuieli?

- Nu.

- Pot să merg mai departe cu supoziţiile afirmînd că niciodată pînă acum acest fapt nu v-a trezit bănuieli?

- Nu puteţi.

- Sînteţi un om bănuitor din fire?

- Nu cred.

- Şi nici ceea ce se numeşte gelos?

- Aş spune că nu.

- Soţia dumneavoastră este mult mai tînără decît dumneavoastră?

- Cu şaptesprezece ani.

- Totuşi nu sînteţi prea vîrstnic ca să nu vă daţi seama de faptul că tinerii şi tinerele din ziua de azi se comportă foarte puţin ceremonios unii faţă de alţii şi într-un mod care exclude conştiinţa de sex.

- Dacă doriţi să cunoaşteţi vîrsta mea, am patruzeci şi unu de ani.

- Deci formaţie postbelică.

- Am făcut războiul.

- Atunci ştiţi foarte bine că multe dintre lucrurile care ar fi părut îndoielnice înainte de război şi-au pierdut azi acest caracter.

- Ştiu că azi toate sînt foarte libere şi lesnicioase.

- Mulţumesc. Înainte ca soţia dumneavoastră să vă fi părăsit, v-a oferit vreodată prilejul de a o bănui?

Dinny ridică privirile.

- Niciodată.

- Şi atunci numai acest indiciu mărunt, faptul că tînărul a ieşit din cabina ei, a fost suficient ca să vă determine să o puneţi sub urmărire?

- Acesta, şi faptul că erau nedespărţiţi pe vapor, precum şi faptul că l-am văzut ieşind din locuinţa ei la Londra.

- Cînd aţi fost la Londra, i-aţi spus soţiei dumneavoastră alternativa: sau se întoarce sau va avea de suportat consecinţele?

- Nu cred că am folosit aceste cuvinte.

- Dar ce cuvinte aţi folosit?

- I-am spus, cred, că din nefericire e soţia mea şi că deci nu poate fi o perpetuă văduvă de paie.

- Nu-i o expresie prea elegantă, nu-i aşa?

- Poate că nu.

- De fapt eraţi foarte doritor să vă agăţaţi de oricine sau de orice ca să vă recăpătaţi libertatea?

- Nu, doream ca ea să se întoarcă la mine.

- În ciuda bănuielilor dumneavoastră?

- Cînd am fost la Londra, încă nu aveam bănuieli.

- Eu presupun că aţi tratat-o prost şi că aţi dorit să vă eliberaţi dintr-o alianţă care vă rănea mîndria.

Vocea tărăgănată întrerupse:

- Înălţimea-voastră, obiectez.

- Înălţimea-voastră, întrucît reclamantul a recunoscut...

- Da, domnule Instone, dar majoritatea soţilor au făcut în viaţa lor ceva pentru care au fost bucuroşi să-şi ceară scuze.

- Cum crede de cuviinţă înălţimea-voastră. În orice caz, aţi luat măsura ca soţia dumneavoastră să fie pusă sub urmărire. Cînd anume s-a întîmplat aceasta?

- Cînd m-am întors în Ceylon.

- Imediat?

- Aproape.

- Lucru care nu dovedeşte că eraţi prea doritor să se întoarcă la dumneavoastră?

- Punctul meu de vedere s-a schimbat total în urma celor auzite pe vapor.

- Pe vapor! Nu prea-i elegant, nu-i aşa, să dai ascultare bîrfelor în legătură cu propria-ţi soţie?

- Nu, dar întrucît refuzase să se întoarcă, trebuia să iau o hotărîre.

- În două luni de la data părăsirii domiciliului?

- Mai mult de două luni.

- Mă rog, dar mai puţin de trei. Eu sugerez că dumneavoastră, practic, aţi forţat-o să vă părăsească; şi apoi v-aţi agăţat de primul prilej care vi s-a oferit pentru a vă asigura că nu se va reîntoarce.

- Nu.

- Asta afirmaţi dumneavoastră. Foarte bine! Aceşti agenţi de urmărire pe care i-aţi angajat, i-aţi văzut înainte de a vă reîntoarce din Anglia în Ceylon?

- Nu.

- Aţi putea jura?

- Da.

- Şi cum de i-aţi ales tocmai pe ei?

- Am încredinţat această sarcină avocaţilor mei.

- A, deci înainte de a pleca aţi fost pe la avocaţii dumneavoastră?

- Da.

- Deşi nu aveaţi încă nici o bănuială?

- E firesc, pentru un om care pleacă la asemenea depărtare, să-şi vadă avocaţii înainte de a se îmbarca.

- I-aţi vizitat în legătură cu soţia dumneavoastră?

- Şi cu alte probleme.

- Şi ce le-aţi spus în legătură cu soţia dumneavoastră?

Dinny îşi înălţă iar privirile. Încolţise în ea dezgustul de a vedea un om hărţuit, fie el şi un adversar.

- Cred că nu le-am spus decît că soţia mea rămîne în Anglia, la familia ei.

- Doar atît?

- Le-am mai spus, probabil, că situaţia e dificilă!
- Doar atît?
- Îmi amintesc că le-am mai spus: "Nu ştiu ce curs or să ia lucrurile".
- Aţi putea jura că nu le-aţi spus: "E posibil să vă cer s-o puneţi sub urmărire"?
- Aş putea jura.
- Aţi putea jura că nu le-aţi spus nimic care să le dea impresia că vă gîndiţi la un divorţ?
- Nu pot spune ce impresie le-au făcut lor cuvintele mele.
- Sir, vă rog să nu vă jucaţi cu cuvintele. Cuvîntul "divorţ" a fost menţionat?
- Nu-mi aduc aminte.
- Nu vă aduceţi aminte? Le-aţi dat sau nu a înţelege că s-ar putea să le cereţi să ia măsuri?
- Nu ştiu. Le-am spus că situaţia e dificilă.
- Asta aţi mai afirmat-o. Nu e un răspuns la întrebarea mea.
Dinny îl văzu pe judecător aplecîndu-se înainte.
- Domnule Instone, reclamantul a afirmat că nu ştie ce impresie au făcut cuvintele sale asupra avocaţilor. Ce doriţi să insinuaţi?
- Înălţimea voastră, esenţa cazului în speţă, şi mă bucur că-mi oferiţi prilejul de a o enunţa succint, este că reclamantul, din momentul cînd a avut acel comportament, de orice natură ar fi fost el, care a determinat-o pe soţia lui să-l părăsească, a luat hotărîrea să divorţeze şi a fost gata să se agaţe de orice ar fi putut servi acestui divorţ.
- Mă rog, îl puteţi cita pe avocatul său.
- Înălţimea voastră!
Aceste simple cuvinte au fost ca o ridicare din umeri tradusă în vorbe.
- Bine, continuaţi!
Cu un suspin de uşurare, Dinny sesiză intonaţia finalului în glasul lui Instone "cel handicapat".
- Doriţi să sugeraţi juriului că deşi aţi intentat acest proces în urma pricinei şi singurei bîrfeli care v-a ajuns la urechi, şi cu toate că aţi adăugat o cerere de despăgubiri împotriva unui om cu care n-aţi schimbat un cuvînt în viaţa dumneavoastră, deci că în pofida tuturor acestora, sînteţi un soţ indulgent şi judicios, a cărui unică dorinţă este ca soţia să se întoarcă la el?
Ochii lui Dinny se înălţară pentru ultima oară spre faţa de sus, din boxă, mai ascunsă decît oricînd îndărătul propriei

măşti.

- Nu doresc să sugerez juriului nimic.

- Foarte bine.

Desluşi foşnetul unei robe de mătase, în spatele ei.

- Înălţimea-voastră, intonă vocea tărăgănată şi răsunătoare, din moment ce colegul meu a făcut atîta caz de acest lucru, l-aş cita pe avocatul reclamantului.

Roger "cel mai tînăr" se aplecă spre ei şi şopti:

- Dornford doreşte să luaţi cu toţii masa cu ei...

Dinny efectiv nu putu să pună nimic în gură, simţindu-şi stomacul strîns de un soi de greaţă. Deşi în timpul procesului lui Hubert, sau la ancheta asupra morţii lui Ferse, fusese mai alarmată şi mai deprimată, totuşi nu încercase asemenea senzaţie. Era prima ei experienţă în ceea ce priveşte virulenţa inerentă conducerii unei acţiuni juridice între doi particulari. Continua încercare de a insinua că oponentul e meschin, răuvoitor şi nesincer, care zăcea îndărătul fiecărei întrebări puse în cursul interogatoriului, îi sensibilizase nervii.

Pe drumul de înapoiere la tribunal, Dornford îi spuse:

- Ştiu ce simţi. Dar adu-ţi aminte, nu-i decît un soi de joc: ambele părţi joacă după aceleaşi reguli, iar judecătorul e un arbitru pus să tempereze exagerările. Nu reuşesc să-mi închipui cum s-ar putea desfăşura altfel.

- Te face să simţi că nu există nimic curat pe lume.

- Şi mă îndoiesc că ar exista.

- Rînjetul pisicii de Cheshire în sfîrşit s-a stins, murmură Dinny.

- La tribunal n-are efect, Dinny. Ar trebui să-l graveze deasupra uşii.

Datorită fie acestei scurte discuţii, fie faptului că se mai obişnuise, Dinny se simţi mai bine în timpul şedinţei de după-amiază, consacrată examinării şi interogatoriilor stewardesei de pe vapor şi agenţilor de urmărire. La ora patru se închise cazul reclamantului, şi Roger "cel mai tînăr" îi făcu lui Dinny cu ochiul, ca şi cum i-ar fi spus: "Acum tribunalul se ridică şi eu voi putea să-mi iau priza de tabac".

XXX

În taxi, în drum spre South Square, Clare rămase tăcută pînă cînd, ajunși lîngă Big Ben, spuse deodată:

- Imaginează-ți că s-a uitat la noi, în mașină, în timp ce dormeam. Sau crezi c-a inventat toate astea, Dinny?

- Dacă le-ar fi inventat, le-ar fi făcut să sune mai convingător.

- Bineînțeles că dormeam cu capul pe umărul lui Tony. Și de ce nu? Încearcă să dormi altfel într-un sport cu două locuri!

- Mă mir că lumina lanternei lui nu v-a trezit.

- Ba cred că da; eu m-am trezit de nu știu cîte ori, cu junghiuri. Nu, cel mai stupid lucru pe care l-am făcut, Dinny, a fost că i-am cerut lui Tony să bem ceva în seara aceea, după cinema și după cină. Am fost teribil de ageamii să nu ne dăm seama că sîntem filați! Era multă lume la tribunal?

- Da, și mîine va fi și mai multă.

- Pe Tony l-ai văzut?

- L-am zărit în treacăt.

- Mai bine ți-aș fi urmat sfatul și aș fi lăsat totul baltă. Dacă măcar aș fi îndrăgostită de el!

Dinny nu răspunse.

În salonul lui Fleur o găsiră pe mătușa Em. Veni drept spre Clare, deschise gura să vorbească, își aduse aminte că nu se cuvine, scrută fața nepoatei sale și exclamă brusc:

- Nu prea grozav! Îmi displace expresia asta; de la cine oi

fi învățat-o? Vorbește-mi despre judecător, Dinny; are nasu lung?

- Nu; dar e așezat pe un scaun foarte jos și-și împinge mereu gîtul în sus.

- De ce?

- Nu l-am întrebat, scumpo.

Lady Mont se întoarse spre Fleur.

- E posibil să i se servească lui Clare cina la pat? Du-te ș fă o baie bună, draga mea, și nu te da jos din pat pînă mîine dimineață. În felul ăsta ai să arăți proaspătă pentru judecătoru ăla. Fleur, du-te și tu cu ea. Vreau să stau de vorbă cu Dinny.

După ce plecară, Lady Mont se apropie de focul de lemne din cămin.

- Dinny, consolează-mă. De ce-avem noi parte de lucrur din astea în familie? Sînt atît de nepotrivite cu noi, cu excepția străbunicului tău, care s-a născut înaintea epocii victoriene.

- Vrei să spui că era desfrînat din fire?

- Da, jucător de cărți, și-i plăcea să se distreze și altele. Soția lui a dus o viață de lungă suferință. Scoțiană. Ce ciudat!

- Presupun că de asta am fost cu toții atît de cuminți de atunci încoace.

- De ce anume?

- Combinația cu o scoțiană.

- Ba mai curînd din cauza banilor. I-a tocat pe toți.

- Și erau mulți?

- Da. Prețul grîului.

- Dobîndiți pe cale necinstită?

- Tatăl lui nu l-a putut evita pe Napoleon. Pe vremea la existează șase mii de acri de pămînt, iar străbunicul tău n-a lăsat decît o mie o sută.

- În cea mai mare parte păduri.

- De dragul vînătorii de sitari. Procesul o să apară în ziarele de seară?

- Cu siguranță, Jerry e o personalitate publică.

- Sper că n-o să-i descrie rochia. Juriul îți place?

Dinny înălță din umeri.

- Nu pot niciodată să știu ce gîndesc cu adevărat oamenii.

- Ca botul cîinelui cînd e uscat și de fapt nu e. Ce-i cu tînărul acela?

- E singurul de care mi-e într-adevăr milă.

- Da, aprecie Lady Mont. Fiecare comite un adulter în inima lui, dar nu într-o mașină.

- Aparențele contează, mătușă Em, nu adevărul.

– Probe circumstanțiale, zise Lawrence, care dovedesc că au făcut ceea ce n-au făcut. E mai sigur în felul ăsta, crede el; altfel, dacă n-au făcut, cum poți dovedi c-au făcut? Așa e, Dinny?

– Nu, scumpule.

– Ei, trebuie să mă întorc acasă la maică-ta. Nu mănîncă nimic, stă tot timpul și citește și e palidă. Iar Con nu cutează nici să se apropie de club. Fleur vrea să plecăm la Monte Carlo împreună cu dînșii în mașina ei, după ce se termină cu toate. Zice că o să ne simțim în elementul nostru și că Riggs va putea să țină mine că trebuie să conducă pe dreapta.

Dinny clătină din cap.

– Nimic nu te-ajută mai mult decît propria-ți vizuină, mătușico.

– Nu-mi place să mă ascund, spuse Lady Mont. Sărută-mă. Și mărită-te repede.

După ce ieși din cameră, cu mersu-i legănat, Dinny rămase la fereastră privind Square-ul.

Cît de incorijibilă era această preocupare! Mătușa Em și unchiul Adrian, tatăl și mama ei, Fleur, da, pînă și Clare, toți doreau s-o vadă măritîndu-se cu Dornford și isprăvind odată!

Și cu ce i-ar ajuta pe ei dac-ar face-o? De unde provenea acest instinct de a-i împinge pe oameni unii în brațele altora? Dacă ea ar fi de oarecare folos pe lume, oare căsătoria ar face-o mai utilă? "Pentru procrearea urmașilor!" grăiau vechile învățăminte. Lumea trebuie împinsă înainte. Și de ce trebuie lumea împinsă înainte? Astăzi, toți consideră că lumea e un infern. Nici un fel de perspectivă de care să te agăți, decît cea a bravei lumi noi. "Sau a bisericii catolice, își spuse Dinny, or eu nu cred nici într-una, nici în cealaltă."

Deschise fereastra și se aplecă peste pervaz. O muscă îi bîzîi la ureche; o alungă, dar instantaneu musca reveni. Muște! Și ele împlinesc o finalitate? Care anume? Cît sînt vii, sînt vii și cînd sînt moarte, sînt moarte. "Dar niciodată pe jumătate vii", gîndi Dinny. Alungă din nou musca, și de astă dată plecă de-a binelea.

Vocea lui Fleur rosti în spatele ei:

– Draga mea, nu era și-așa destul de rece? Ai mai cunoscut un an ca ăsta? Repet aceste cuvinte în fiecare lună mai. Hai să luăm ceaiul. Clare face o baie și arată foarte bine cu o ceașcă de ceai într-o mînă și cu o țigară în cealaltă. Bănuiesc că mîine se termină?

– Așa spune vărul tău.

- L-am invitat la cină. Din fericire, nevastă-sa e la Droitwich.
- De ce "din fericire"?
- Mă rog, e o nevastă. Dacă Roger doreşte să-i comunice ceva lui Clare, o să-i trimit sus la ea; pînă atunci fata o să-şi isprăvească baia. Dar poate tot atît de bine să-ţi comunice şi ţie. Cum crezi că o să se descurce Clare în boxă?
- Se poate descurca cineva bine în boxă?
- Tatăl meu pretindea că eu, dar era subiectiv, şi procurorul te-a complimentat pe tine, nu-i aşa, cînd a avut loc ancheta lui Ferse?
- Acolo n-a fost un interogatoriu. Clare nu-i un om cu răbdare, Fleur.
- Spune-i să numere pînă la cinci înainte de a răspunde şi să-şi înalţe sprîncenele. Totul e să-l innebunească pe Brough.
- Vocea lui mă scoate din sărite, şi are un fel de a se opri din vorbit, de parcă ar avea toată ziua înainte-i.
- Da, ăsta-i un truc banal. Toată chestia seamănă teribil cu Inchiziţia. Ce părere ai de avocatul pledant al lui Clare?
- L-aş urî dac-aş fi de partea adversă.
- Asta înseamnă că-i bun. Bine, Dinny, şi care-i morala poveştii?
- Nu te mărita!
- O concluzie cam pripită, pînă cînd vom reuşi să fabricăm copii în eprubete. N-ai observat niciodată că civilizaţia e întemeiată pe instinctul matern?
- Credeam că-i întemeiată pe agricultură.
- Prin "civilizaţie" eu înţeleg tot ce nu-i forţă brută.
Dinny se uită la cinica şi adeseori frivola-i verişoară, care şedea în faţa ei atît de calmă şi de elegantă şi cu unghiile atît de îngrijite şi se simţi ruşinată. Fleur continuă pe neaşteptate:
- Tu eşti o comoară.
Cina, cu Clare dusă la culcare şi cu Roger "cel mai tînăr" ca unic musafir, fu foarte oratorică. Pornind de la o relatare a felului în care familia lui reacţiona la impozite, Roger "cel mai tînăr" deveni tot mai amuzant. Unchiul lui, Thomas Forsyte, se instalase în Jersey, dar se întorsese de acolo val-vîrtej cînd începuse să se vorbească în Jersey de o fiscalizare locală. Scrisese apoi la ziarul "The Times" sub "nom de guerre" "Individualistul", şi-a vîndut apoi toate acţiunile şi a reinvestit banii în poliţe scutite de impozite. La ultimele alegeri votase cu naţionaliştii şi, de cînd cu noul buget, era în căutarea unui partid cu care să voteze la viitoarele alegeri. Acum locuia la

Bournemouth.

- Se ține foarte bine, încheie Roger "cel mai tînăr". Tu te pricepi la albine, Fleur?

- Odată m-am așezat pe-o albină.

- Dar dumneata, domnișoară Cherrell?

- Noi creștem albine.

- Dac-ai fi în locul meu, te-ai lansa în apicultură?

- Unde locuiți?

- Puțin mai departe de Hatfield. Sînt în jur cîteva cîmpuri frumoase de trifoi. În teorie, mă atrag albinele. Se hrănesc cu florile altora și cu trifoi, și dacă găsești un roi, te ții de el. Care-s dezavantajele?

- Dacă roiesc pe terenurile altora, sută-n sută le pierzi; și-apoi toată iarna trebuie să le hrănești. Altminteri, nu-i decît o chestiune de timp, bătaie de cap și înțepături.

- Nu știu dacă asta m-ar supăra, murmură Roger "cel mai tînăr", soția mea ar urma să se ocupe de ele. Făcu un semn din ochi. Suferă de reumatism. Se spune că acidul apic e cea mai bună cură.

- Atunci ar fi bine să vă asigurați mai întîi că or s-o înțepe. Albinele nu înțeapă oamenii care le plac.

- Dar poți oricînd să te așezi pe o albină, murmură Fleur.

- Nu zău, urmă Roger "cel mai tînăr", vreo șase înțepături i-ar prinde foarte bine, biata de ea.

- Forsyte, ce te-a făcut să îmbrățișezi cariera juridică? interveni Michael.

- Am căpătat o "vătămătură" în război și am fost nevoit să-mi aleg o profesiune sedentară. Dar știi, într-un fel îmi place, și într-un alt fel găsesc că e...

- Exact! făcu Michael. N-ai avut un unchi George?

- Bietul George! Cum să nu! Îmi dădea întotdeauna zece șilingi cînd eram la școală și-mi pasa numele unui cal pe care să pariez.

- Și-ai cîștigat vreodată?

- Nu.

- Ei bine, spune-ne sincer, mîine cine cîștigă?

- Ca să fiu sincer, răspunse avocatul privind-o pe Dinny, depinde de sora dumneavoastră, domnișoară Cherrell. Martorii lui Croven s-au prezentat bine. N-au pretins prea multe, așa că n-au fost prea scuturați; dar dacă Lady Corven își va ține firea și-și va păstra controlul, s-ar putea s-o scoatem la capăt. Dacă verdicitatea spuselor ei se va clătina într-un singur punct, atunci... avocatul înălță din umeri și, i se păru lui Dinny, arătă

îmbătrînit. Sînt în juriu una sau două mutre care nu-mi plac. Printre acestea, primul jurat. Omul de mijloc, știi, care nu acceptă în ruptul capului ca soțiile să-și părăsească soții fără un cuvînt. M-aș simți mult mai liniștit dacă sora dumneavoastră ar face unele destăinuiri în legătură cu viața ei matrimonială. Nu-i prea tîrziu.

Dinny clătină din cap.

- Mă rog, atunci depinde mult de impresia pe care o va face. Dar știi, există o prejudecată împotriva șoarecilor care joacă pe masă cînd pisica nu-i acasă.

Dinny se duse la culcare cu senzația de greață a cuiva care știe că va trebui să asiste din nou la o formă de tortură.

XXXI

Zi de zi tribunalele rămîn împietrite și imuabile. Aceleași gesturi sînt repetate, aceleași scaune ocupate; predomină același efluviu, nu prea puternic, dar destul de puternic.

În această a doua zi Clare se îmbrăcase în negru, cu o pălăriuță strîmtă, neagră, din care ieșea o pană subțire, verde. Palidă, cu buzele abia atinse cu puțină pomadă, stătea atît de nemișcată încît nici nu-i puteai vorbi. Titlurile de ziar "Proces de divorț în înalta societate" și acel perfect "Noapte petrecută într-o mașină" avuseseră efect, sala era ticsită. Dinny îl zări pe tînărul Croom așezat chiar în spatele avocatului său. Observă de asemeni că femeii cu chip de pasăre îi mai trecuse guturaiul și că ochii de pește ai primului jurat erau fixați asupra lui Clare.

Judecătorul părea așezat mai jos ca oricînd. Se înălță ușor la auzul vocii lui Instone.

- Dacă înălțimea-voastră și membrii juriului îmi îngăduie, răspunsul la alegația de adulter comis de clienta mea și de complice va fi o simplă și totală dezmințire. Citez pîrîta.

Dinny își ridică privirile, cu senzația că-și vede sora pentru prima oară.

Clare stătea, așa cum îi recomandase Dornford, mai spre spatele boxei, iar umbra baldachinului îi dădea un aer retras și misterios. Glasul însă îi era limpede și poate că numai Dinny ar fi putut afirma că avea vocea mai sacadată decît de obicei.

- Este adevărat, Lady Corven, că ați fost infidelă soțului dumneavoastră?

- Nu este adevărat.

- Puteți jura?

- Jur.

- Între dumneavoastră și domnul Croom nu au existat episoade amoroase?

- Nici unul.

- Puteți jura?

- Jur.

- Dar se spune...

Dinny ascultă întrebare după întrebare, fără să-și dezlipească ochii de la sora ei, minunîndu-se de limpezimea răspunsurilor, de calmul neclintit al feței și trupului ei. Vocea de astăzi a lui Instone era atît de diferită, încît abia de-o putea recunoaște.

- Acum, Lady Corven, mai am o ultimă întrebare și înainte de a răspunde vă rog să țineți seama că de răspunsul dumneavoastră atîrnă foarte multe. De ce v-ați părăsit soțul?

Dinny o văzu pe sora ei zvîrlindu-și capul pe spate.

- L-am părăsit pentru că am simțit că rămînînd alături de el nu mi post păstra respectul față de mine însămi.

- Așa? Dar nu ne puteți povesti ce anume s-a întîmplat? N-ați săvîrșit nimic de care să vă rușinați?

- Nu.

- Soțul dumneavoastră a recunoscut că a săvîrșit un asemenea lucru și că și-a cerut scuze.

- Da.

- Ce anume a făcut.

- Scuzați-mă. A nu vorbi despre viața mea conjugală a devenit la mine un instinct.

Dinny prinse murmurul tatălui ei:

"Pe Dumnezeul meu! Are dreptate." Văzu gîtul judecătorului săltînd, fața întorcîndu-i-se spre boxă, buzele deschizîndu-i-se.

- Am înțeles că ați simțit că nu puteați rămîne alături de soțul dumneavoastră fără să vă pierdeți respectul de sine.

- Da, Înălțimea-voastră.

- Dar ați simțit că părăsindu-l, așa cum ați făcut, vă puteați menține respectul de sine?

- Da, Înălțimea-voastră.

Dinny văzu trupul judecătorului înălțîndu-se ușor și fața mișcîndu-i-se dintr-o parte în alta, de parc-ar fi evitat ca spusele lui să fie receptate de cineva anume:

- Lăsăm lucrurile aici, domnule Instone. Nu cred că ați putea urmări cu folos chestiunea. Evident, pîrîta a luat o hotărîre în acest sens.

Ochii judecătorului, pe sub pleoapele căzute, continuau să scruteze invizibilul.

- Cum dorește Înălțimea-voastră. Încă o dată, Lady Corven, afirmațiile cu privire la adulterul comis cu domnul Croom sînt neadevărate?

- Total neadevărate.

- Vă mulțumesc.

Dinny respiră adînc și se încordă ca să poată rezista pauzei și apoi glasului răsunător și tărăgănat din spatele ei, în dreapta.

- Dumneavoastră, o femeie căsătorită, nu ați numi adulter faptul că ați invitat un tînăr în cabina dumneavoastră, faptul că l-ați invitat în apartamentul dumneavoastră și v-ați întreținut singură cu el pînă la unsprezece și jumătate noaptea, faptul că ați petrecut o noapte cu el în mașină și că ați fost văzuți tot timpul împreună în absența soțului?

- Nu în sine.

- Foarte bine. Ați afirmat că pînă nu l-ați întîlnit pe vapor nu l-ați văzut niciodată pe complice. Ați putea să ne explicați cum se face că începînd, cred, chiar din a doua zi de călătorie ați fost prieteni la cataramă?

- La început n-am fost prieteni la cataramă.

- Ei, asta-i! Tot timpul împreună, nu-i așa?

- Adeseori, nu tot timpul.

- Adeseori, nu tot timpul, chiar de a doua zi?

- Da, un vapor e un vapor.

- Adevărat, Lady Corven. Și nu l-ați văzut niciodată înainte?

- Din cîte știu eu, nu.

- Din punctul de vedere al societății, Ceylonul nu-i un loc prea vast.
- Nu e.
- Numeroase meciuri de polo, de cricket, alte întîlniri unde întîlnești în mod constant aceiași oameni.
- Da.
- Și totuși nu l-ați întîlnit niciodată pe domnul Croom? Ciudat, nu-i așa?
- Deloc. Domnul Croom se afla pe o plantație de ceai.
- Dar juca polo, mi se pare.
- Da.
- Și dumneavoastră sînteți o amatoare de călărie, foarte interesată în acest gen de sporturi.
- Da.
- Și totuși nu l-ați întîlnit niciodată pe domnul Croom?
- Am spus că nu l-am întîlnit niciodată. Chiar dacă m-ați întreba pînă mîine, răspunsul ar fi același.

Dinny își ținu răsuflarea. În fața ochilor îi apăru un instantaneu matinal, înfățișînd-o pe Clare fetiță mică și întrebată despre Oliver Cromwell.

Vocea tărăgănată și răsunătoare continuă:

- N-ați pierdut niciodată prilejul de a asista la vreun meci de polo la Kandy, nu-i așa?
- Niciodată, dacă mi-era posibil.
- Și cu ocazia unuia dintre meciuri i-ați invitat pe jucători ca oaspeți?

Dinny putu desluși o încruntare pe fruntea surorii ei.

- Da.
- Cînd a fost aceasta?
- Cred că anul trecut în iunie.
- Domnul Croom era unul dintre jucători, nu-i așa?
- Dacă era într-adevăr, atunci nu l-am văzut.
- L-ați invitat ca oaspete și nu l-ați văzut?
- Nu.
- E un lucru uzual pentru gazdele din Kandy?
- Din cîte îmi amintesc, era foarte multă lume.
- Nu, zău, Lady Corven, iată aici programul meciului, aruncați-vă o privire ca să vă împrospătați memoria.
- Îmi amintesc perfect de meci.
- Dar nu vă amintiți de domnul Croom nici pe teren, nici după aceea în casa dumneavoastră?
- Nu. Eram preocupată de jocul echipei din Kandy și după aceea, la mine, era foarte multă lume. Dacă mi-aș fi amintit de

el, aş fi recunoscut-o pe dată.

Lui Dinny i se păru că se scursese un timp foarte lung până la următoarea întrebare.

- Eu sugerez, ştiţi, că nu v-aţi întîlnit ca doi străini pe vapor.

- Dumneavoastră puteţi sugera ce doriţi, dar lucrurile au stat astfel.

- Asta afirmaţi dumneavoastră.

Auzindu-l pe tatăl ei bombănind: "Naiba să-l ia pe ăsta!" Dinny îi atinse braţul cu braţul ei.

- Aţi auzit mărturisirea stewardesei? Aceea a fost singura dată cînd complicele a intrat în salonaşul cabinei dumneavoastră?

- Singura dată cînd a stat mai mult de un minut.

- Ah! A mai fost şi în alte dăţi?

- O dată sau de două ori ca să-mi restituie sau să-mi împrumute o carte.

- Cu care prilej a venit şi a petrecut - cît anume? - o jumătate de oră acolo...

- Douăzeci de minute, aş spune eu.

- Ce anume aţi făcut douăzeci de minute?

- I-am arătat fotografii.

- O! De ce nu pe punte?

- Nu ştiu.

- Nu vi s-a părut că ar fi o indiscreţie?

- Nici nu m-am gîndit. Aveam o sumedenie de fotografii instantanee şi fotografii de familie.

- Dar nimic ce nu i-aţi fi putut arăta în salon sau pe punte?

- Bănuiesc că nu.

- Bănuiesc că v-aţi închipuit că nu va fi văzut?

- Vă spun că nici nu m-am gîndit la acest lucru.

- Cine a propus ca să vină?

- Eu.

- Ştiaţi că vă aflaţi într-o situaţie foarte dubioasă?

- Da, dar ceilalţi nu ştiau.

- Aţi fi putut să-i arătaţi fotografiile în orice alt loc. Privind acum în urmă, nu găsiţi că e ciudat din partea dumneavoastră să-i fi făcut o invitaţie atît de compromiţătoare fără nici un fel de raţiune specială?

- Îmi venea mai uşor să i le arăt în cabină; şi apoi erau fotografii particulare.

- Şi cum, Lady Corven, vreţi să spuneţi că nu s-a petrecut nimic între dumneavoastră doi în cursul celor douăzeci de minute?

- Mi-a sărutat mîna înainte să plece.
- Asta e ceva, dar nu e chiar răspunsul la întrebarea mea.
- Nu s-a întîmplat nimic din ce v-ar putea satisface pe dumneavoastră.
- Cum erați îmbrăcată?
- Regret că trebuie să vă informez că eram îmbrăcată din cap pînă în picioare.
- Înălțimea-voastră, pot cere să fiu cruțat de asemenea sarcasme?

Dinny admiră felul stilat în care judecătorul spuse:
- Vă rog să dați răspunsuri simple la întrebări.
- Da, înălțimea-voastră.

Clare se mișcase din umbra baldachinului și stătea cu mîinile încleștate pe balustrada boxei; în obraji îi apăruseră pete purpurii.
- Sugerez că erați amanți înainte de a părăsi vaporul.
- Nu eram și nu am fost niciodată.
- Cînd l-ați revăzut prima dată pe complice după ce l-ați părăsit pe chei?
- Cred că o săptămînă mai tîrziu.
- Unde?
- Lîngă reședința familiei mele, la Condaford.
- Ce făceați?
- Eram într-o mașină.
- Singură.
- Da. Fusesem în propagandă electorală și mă reîntorceam acasă la ceai.
- Și complicele?
- Și el era într-o mașină.
- Adică urcase, foarte natural, în mașina dumneavoastră?
- Înălțimea-voastră, cer să fiu cruțată de asemenea sarcasme.

Dinny auzi cîteva chicoteli și apoi vocea judecătorului adresîndu-se nimănui:
- Ce se cuvine unuia, se cuvine și celuilalt.

Chicotelile se înteţiră. Dinny nu se putu împiedica să nu furișeze o privire. Fața frumoasă căpătase culoarea inimitabilă a vinului. Alături de ea, Roger "cel mai tînăr" avea o expresie amuzată, străbătută însă de îngrijorare.
- Ce căuta complicele pe drumul acela, la cincizeci de mile de Londra?
- Venise să mă vadă pe mine.
- Recunoașteți aceasta?

- Aşa a afirmat dînsul.
- Poate că ne repetaţi exact cuvintele pe care le-a folosit.
- N-aş putea, dar îmi amintesc că m-a întrebat dacă mă poate săruta.
- Şi i-aţi îngăduit?
- Da. I-am întins obrazul, afară din maşină, m-a sărutat, s-a întors la maşina lui şi a plecat.
- Şi totuşi susţineţi că nu v-aţi iubit înainte de a părăsi vaporul?
- Nu în sensul în care înţelegeţi dumneavoastră. N-am afirmat că dînsul nu era îndrăgostit de mine. Era; cel puţin aşa îmi spunea.
- Vreţi să spuneţi că dumneavoastră nu eraţi îndrăgostită de el?
- Mi-e teamă că nu.
- Dar l-aţi lăsat să vă sărute?
- Mi-era milă de el.
- Socotiţi că e o purtare potrivită pentru o femeie căsătorită?
- Poate că nu. Dar după ce mi-am părăsit soţul nu m-am mai considerat o femeie căsătorită.
- Oo!

Dinny avu senzaţia că întreaga sală emisese acea exclamaţie. Mîna lui Roger "cel mai tînăr" se ivi din buzunarul lateral; privi intens la obiectul pe care-l conţinea apoi îl vîrî la loc. Pe faţa simpatică a femeii-jurat care semăna cu o menajeră apăruse o încruntare jalnică.
- Şi ce aţi făcut după ce v-a sărutat?
- M-am dus acasă, la ceai.
- Fără să vă simţiţi prost?
- Nu, simţindu-mă mult mai bine.

Din nou se iscară chicoteli. Faţa judecătorului se roti spre boxă.
- Vorbiţi serios?
- Da, Înălţimea-voastră. Vreau să fiu absolut sinceră. Chiar cînd nu sînt îndrăgostite, femeile sînt recunoscătoare pentru dragostea care li se poartă.

Faţa judecătorului se răsuci pe loc, continuînd să privească invizibilul, pe deasupra creştetului lui Dinny.
- Continuaţi, domnule Brough.
- Cu ce prilej a avut loc următoarea întîlnire dintre dumneavoastră şi complice?
- În casa mătuşii mele din Londra, unde locuiam.

- Venise să o viziteze pe mătuşa dumneavoastră?
- Nu, pe unchiul meu.
- V-a sărutat şi cu această ocazie?
- Nu. I-am comunicat că dacă vrea să ne mai întîlnim, relaţiile noastre trebuie să fie platonice.
- Un cuvînt foarte convenabil.
- Ce alt cuvînt ar fi trebuit să întrebuinţez?
- Nu dumneavoastră sînteţi cea care pune întrebările, doamnă. Şi ce v-a răspuns la aceasta?
- Că e gata să facă tot ce doresc.
- L-a văzut pe unchiul dumneavoastră?
- Nu.
- Aceasta a fost ziua cînd soţul dumneavoastră l-a văzut ieşind din casă, după cum ne-a relatat?
- Presupun că da.
- Soţul dumneavoastră a venit imediat după plecarea complicelui.
- Da.
- A avut o întrevedere cu dumneavoastră şi v-a întrebat cine e tînărul?
- Da.
- I-aţi spus?
- Da.
- Mi se pare că dumneavoastră obişnuiaţi să-l numiţi pe complice Tony?
- Da.
- Acesta-i numele lui?
- Nu.
- Era numele cu care-l răsfăţaţi dumneavoastră?
- Nicidecum. Toată lumea îi spune astfel.
- Iar el vă spunea Clare, sau iubito, presupun?
- Şi într-un fel şi în celălalt.

Dinny văzu ochii judecătorului înălţaţi către invizibil.

- Domnule Brough, tinerii din ziua de azi îşi spun unul altuia iubitule sau iubito la cel mai mic prilej.
- Ştiu, înălţimea-voastră... Şi dumneavoastră îi spuneaţi lui "iubitule"?
- Se prea poate, dar nu cred.
- Cînd aţi avut acea întrevedere cu soţul dumneavoastră eraţi singură?
- Da.
- Cum l-aţi primit?
- Cu răceală.

- Fiindcă tocmai vă despărțiseți de complice?
- Nu a existat nici o legătură între una și alta.
- Soțul dumneavoastră v-a cerut să vă înapoiați la dînsul?
- Da.
- Și ați refuzat?
- Da.
- Și aceasta n-avea nici o legătură cu complicele?
- Nu.
- Lady Corven, vreți într-adevăr să convingeți juriul că relațiile dumneavoastră cu complicele sau, dacă vreți, sentimentele ce le nutreați complicelui nu au jucat nici un rol în refuzul dumneavoastră de a vă înapoia la soț?
- Nici unul.
- Vă poftesc să apreciați singură. Ați petrecut trei săptămîni în imediata apropiere a acestui tînăr. L-ați lăsat să vă sărute, ceea ce v-a făcut să vă simțiți mai bine. V-ați despărțit cu un minut mai înainte de el. Îi cunoșteați sentimentele ce vi le purta. Și vreți să convingeți juriul că el nu juca nici un rol în această ecuație?

Clare înclină capul.

- Răspundeți, vă rog.
- Nu cred că juca vreun rol.
- Nu-i prea uman, nu-i așa?
- Nu știu ce înțelegeți prin acest cuvînt.
- Înțeleg, Lady Corven, că juriului îi va veni cam greu să vă creadă.
- N-am ce face. Nu pot să spun decît adevărul.
- Foarte bine. Care a fost următorul prilej cînd l-ați văzut pe complice?
- A doua seară, și apoi într-a treia, cînd a venit la apartamentul nemobilat în care urma să mă mut și m-a ajutat să zugrăvesc pereții.
- O! Puțin cam neobișnuit, nu-i așa?
- Poate. Nu aveam bani de prisos, și el își zugrăvise singur bungalowul din Ceylon.
- Înțeleg. Deci un serviciu prietenesc. Și în timpul orelor pe care le-ați petrecut împreună acolo, n-au avut loc scene de dragoste?
- Nici o scenă de dragoste nu a avut loc între noi.
- La ce oră a plecat?
- Am plecat împreună, în ambele seri, pe la ora nouă și ne-am dus să mîncăm ceva.
- Și după aceasta?

- M-am întors la locuinţa mătuşii mele.
- N-aţi fost nicăieri între timp?
- Nicăieri.
- Foarte bine! L-aţi văzut din nou pe soţul dumneavoastră înainte de a fi obligat să se întoarcă în Ceylon?
- Da, de două ori.
- Unde a avut loc prima dintre întrevederi?
- În apartamentul meu. Mă mutasem între timp.
- I-aţi spus că aţi zugrăvit pereţii cu ajutorul complicelui?
- Nu.
- De ce nu?
- De ce să-i fi spus? Nu i-am spus soţului meu nimic decît că nu mă mai întorc la el. Consideram viaţa mea conjugală încheiată.
- Cu acel prilej v-a cerut din nou să reveniţi la dînsul?
- Da.
- Şi l-aţi refuzat?
- Da.
- Cu insolenţă?
- Poftim?
- În mod jignitor?
- Nu. Simplu.
- Soţul dumneavoastră v-a dat vreun motiv să presupuneţi că doreşte să divorţeze?
- Nu. Dar nu ştiu ce era în mintea lui.
- Se pare că nici dumneavoastră nu i-aţi dat prilej să ştie ce-i în mintea dumneavoastră.
- Cît mai puţin cu putinţă.
- A fost o întîlnire furtunoasă?
Dinny îşi ţinu răsuflarea. Roşeaţa se stinsese în obrajii lui Clare; faţa ei arăta palidă şi trasă.
- Nu; o întîlnire tulburată şi nefericită. Eu nu voisem să-l văd.
- L-aţi auzit pe avocatul dumneavoastră pledant afirmînd că, din momentul în care l-aţi părăsit în Ceylon, soţul dumneavoastră, din orgoliu rănit, a luat hotărîrea de a divorţa îndată ce i s-ar fi oferit prilejul. Aceasta a fost şi impresia dumneavoastră?
- Nu am avut şi nu am nici un fel de impresie. E posibil. Nu pretind că ştiu ce gînduri urzeşte mintea lui.
- Deşi aţi trăit alături de dînsul aproape optsprezece luni?
- Da.
- Dar, în orice caz, aţi refuzat din nou?

- Am spus acest lucru.

- Credeți că soțul dumneavoastră era sincer cînd v-a cerut să reveniți la el?

- Pe moment, da.

- L-ați mai văzut înainte de plecare?

- Da, pentru un minut sau două, dar nu eram singură.

- Cine era de față?

- Tatăl meu.

- Cu acea ocazie v-a cerut din nou să vă întoarceți la el?

- Da.

- Și ați refuzat?

- Da.

- Și după aceasta ați primit o comunicare din partea soțului dumneavoastră care, înainte de a părăsi Londra, vă cerea din nou să vă schimbați hotărîrea și să-l însoțiți?

- Da.

- Și n-ați făcut-o?

- Nu.

- Acum dați-mi voie să sar la ziua de...hm... trei ianuarie - Dinny respiră iar - adică la ziua pe care ați petrecut-o de la cinci după-masă și pînă aproape de miezul nopții în tovărășia complicelui. Recunoașteți acest lucru?

- Da.

- Și nu s-a petrecut nici o scenă de dragoste între dumneavoastră?

- Una singură. Nu mă văzuse de trei săptămîni și m-a sărutat pe obraz cînd a venit la mine să ia ceaiul.

- Ah! Din nou pe obraz? Numai pe obraz?

- Da. Îmi pare rău.

- Sînt convins că și lui i-a părut rău.

- Posibil.

- După această despărțire, ați petrecut mai întîi o jumătate de oră singuri... luînd ceaiul?

- Da.

- Apartamentul dumneavoastră, dacă nu mă înșel, se afla într-un fost garaj, o cameră jos, o scară, o cameră sus, unde și dormiți?

- Da.

- Și o sală de baie? În afara ceaiului, bănuiesc că ați stat și de vorbă?

- Da.

- Unde?

- În încăperea de la parter.

- Şi apoi aţi plecat împreună, discutînd, întîi pînă în Temple, după aceea v-aţi dus la cinema, apoi la un restaurant unde aţi luat masa de seară şi, bănuiesc, aţi stat de vorbă, după care aţi luat un taxi pînă la dumneavoastră acasă, şi pe drum aţi continuat să discutaţi?

- Exact.

- Şi după aceea v-aţi gîndit că, după ce aţi fost aproape şase ore împreună cu el, mai aveaţi încă o sumedenie de lucruri să-i spuneţi, aşa încît a fost necesar să-l invitaţi la dumneavoastră, iar el a venit?

- Da.

- Era trecut de unsprezece noaptea, cred?

- Abia trecuse de unsprezece.

- Cît timp a rămas la dumneavoastră cu acel prilej?

- Cam o jumătate de oră.

- Nu s-a întîmplat nimic?

- Nimic.

- Doar o băutură şi o ţigară sau două, şi încă o şuetă.

- Exact.

- Despre ce anume puteaţi discuta timp de atîtea ceasuri cu acest tînăr care deţinea privilegiul de a vă săruta pe obraz?

- Despre ce anume poate discuta oricine, oricînd?

- Eu v-am pus această întrebare.

- Discutam despre toate şi despre nimic.

- Mai explicit, vă rog.

- Despre cai, filme, familia mea, familia lui, teatre, nu-mi mai amintesc exact.

- Evitînd cu grijă, subiectul dragostei?

- Da.

- Şi strict platonic, de la început pînă la sfîrşit?

- Aş spune că da.

- Zău, aşa, Lady Corven, vreţi să ne convingeţi că acest tînăr care, după cum aţi recunoscut singură, era îndrăgostit de dumneavoastră şi care nu vă mai văzuse de aproape trei săptămîni, nu s-a lăsat biruit nici o dată, în toate aceste ore, de sentimentele lui?

- Cred că mi-a declarat o dată sau de două ori că mă iubeşte, dar tot timpul şi-a respectat promisiunea.

- Ce promisiune?

- De a nu face dragoste cu mine. A iubi nu e o crimă, e numai o nefericire.

- Vorbiţi cu convingere... din propria dumneavoastră experienţă?

Clare nu răspunse.

- Şi afirmaţi cu seriozitate că nu aţi fost şi nu sînteţi îndrăgostită de acest tînăr?

- Ţin foarte mult la el, dar nu în sensul atribuit de dumneavoastră.

Dinny se simţi plină de milă pentru tînărul Croom care asculta toate acestea. Obrajii i se aprinseseră şi-şi fixa ochii albaştri pe silueta judecătorului. Acesta tocmai terminase de notat răspunsul lui Clare; şi, deodată, îl văzu căscînd. Era un căscat de om bătrîn, şi dură atît de mult, încît păru că n-o să mai ia sfîrşit. Dinny simţi că i se schimbă dispoziţia şi că o cuprinde un alt soi de milă. Şi el era nevoit să asculte zi de zi aceste interminabile încercări de a-i răni pe oameni, de a-i reduce, prin minimalizare, la ei înşişi.

- Aţi auzit depoziţia agentului de urmărire şi anume că după ce v-aţi întors cu complicele de la restaurant la dumneavoastră acasă, a ars lumina în camera de la etaj. Ce aveţi de spus?

- Că e normal. Am stat în camera de sus.

- De ce acolo, şi nu în cea de la parter?

- Pentru că e mai caldă şi mai confortabilă.

- Acesta e dormitorul dumneavoastră?

- Nu, e o cameră de primire. Nu am un dormitor. Eu dorm pe o canapea.

- Înţeleg. Şi acolo aţi petrecut, împreună cu complicele, intervalul de timp dintre unsprezece şi pînă aproape de douăsprezece noaptea?

- Da.

- Şi consideraţi că nu a fost nimic rău în aceasta?

- Nimic rău, dar consider că a fost o colosală prostie.

- Vreţi să spuneţi că nu aţi fi procedat astfel dacă aţi fi ştiut că sînteţi urmăriţi?

- Cu siguranţă că n-am fi făcut-o.

- Ce anume v-a determinat să închiriaţi acest anume apartament?

- Ieftinătatea lui.

- Foarte incomod, nu-i aşa, să nu aveţi dormitor, nici un loc pentru o servitoare, şi nici portar?

- Toate acestea sînt luxuri pentru care trebuie să plăteşti.

- Susţineţi că nu aţi închiriat acest apartament tocmai pentru că nu se găseşte nimeni în vecinătate?

- Susţin. Nu am mai mulţi bani decît îmi trebuie ca să trăiesc.

- Cînd l-aţi închiriat, nu aţi fost mînată de nici un gînd în legătură cu complicele?
- De nici unul.
- Nici măcar de un gînd mai îndepărtat?
- Înălţimea-voastră, am răspuns.
- Cred că a răspuns, domnule Brough.
- După aceasta, v-aţi întîlnit în mod constant cu complicele?
- Nu. Doar din cînd în cînd. El locuia la ţară.
- Înţeleg. Şi venea la Londra ca să vă vadă?
- Mă vedea ori de cîte ori venea la Londra, cam de două ori pe săptămînă.
- Şi cînd vă întîlneaţi, ce făceaţi?
- Ne duceam la o expoziţie de tablouri sau la un film; o dată ne-am dus la un teatru, cred. Luam cina împreună.
- Ştiaţi că sînteţi urmăriţi?
- Nu.
- Venea în apartamentul dumneavoastră?
- Nu a mai fost la mine pînă în ziua de 3 februarie.
- Da, asta-i ziua la care vreau să ajung.
- Mi-am închipuit.
- V-aţi închipuit? Sînt o zi şi o noapte care s-au întipărit şi au rămas de neşters în memoria dumneavoastră?
- Mi le amintesc foarte bine.
- Colegul meu v-a interogat îndelung asupra evenimentelor acelei zile şi, cu excepţia ceasurilor petrecute la Oxford, restul nopţii se pare că a fost în întregime petrecut în maşină. E adevărat?
- Da.
- Înălţimea-voastră, această maşină este un sport cu două locuri şi cu ceea ce se numeşte un "dicky".
Judecătorul se foi.
- N-am stat niciodată într-un "dicky", domnule Brough, dar ştiu ce înseamnă.
- E o maşinuţă spaţioasă, confortabilă?
- Destul.
- Închisă, cred?
- Da. Nu-i decapotabilă.
- Domnul Croom conducea şi dumneavoastră eraţi aşezată lîngă el?
- Da.
- Aţi afirmat că la întoarcerea din Oxford, în jurul orei zece şi jumătate, cînd vă aflaţi la o distanţă de patru mile sau aşa

ceva de Henley, în mijlocul unei păduri, farurile vi s-au stins?
- Da.
- A fost un accident?
- Bineînțeles.
- Ați examinat bateria?
- Nu.
- Știți cînd sau cum a fost încărcată ultima oară?
- Nu.
- Ați văzut cînd a fost reîncărcată?
- Nu.
- Atunci de ce "bineînțeles"?
- Dacă vreți să insinuați că domnul Croom a umblat la baterie...
- Vă rog să răspundeți la întrebarea mea.
- Asta și fac. Domnul Croom nu este capabil de o asemenea murdărie.
- Era o noapte întunecoasă?
- Foarte.
- Și o pădure întinsă?
- Da.
- Exact locul pe care l-ar alege cineva pe drumul de întoarcere de la Oxford la Londra?
- Pe care l-ar alege?
- Dacă ar avea intenția să petreacă noaptea în mașină?
- Da, dar insinuarea e monstruoasă.
- Nu luați aminte, Lady Corven. Dumneavoastră ați considerat-o o pură întîmplare?
- Bineînțeles.
- Relatați-ne ce a spus domnul Croom cînd s-au stins farurile.
- Cred că a spus: "Hei! M-au lăsat farurile!" Și a coborît ca să examineze bateria.
- Avea o lanternă?
- Nu.
- Și era o beznă de tăiat cu cuțitul. Mă întreb cum de-a putut-o examina. Nu v-ați întrebat și dumneavoastră?
- Nu. A aprins un chibrit.
- Și ce pățise bateria?
- A spus, cred, că s-a deconectat un fir.
- După aceea, ne-ați declarat că a încercat să conducă și că în două rînduri a luat-o pe alături de drum. Trebuie să fi fost foarte întuneric.
- Un întuneric cumplit.

- Mi se pare c-aţi afirmat că dumneavoastră aţi sugerat să petreceţi noaptea în maşină?

- Da.

- După ce domnul Croom v-a propus una sau două alternative.

- Da; a propus să mergem pe jos pînă la Henley, şi el să se întoarcă apoi la maşină cu o lanternă.

- Părea foarte grăbit s-o facă?

- Grăbit? Nu în mod special.

- N-a insistat?

- N-nu.

- Credeţi că a fost sincer?

- Bineînţeles.

- De fapt aveţi o încredere deplină în domnul Croom?

- Deplină.

- Aşa! Aţi auzit de expresia "a băga pe gît"?

- Da.

- Ştiţi ce înseamnă?

- Înseamnă să forţezi o persoană să înghită ceea ce vrei tu să înghită.

- Exact.

- Dacă doriţi să sugeraţi că domnul Croom a încercat să forţeze propunerea mea de a petrece noaptea în maşină, sînteţi cu totul greşit; şi e o insinuare josnică.

- Ce v-a făcut să credeţi că doresc să sugerez acest lucru, Lady Corven? Ideea era prezentă în mintea dumneavoastră?

- Nu. Cînd i-am propus să petrecem noaptea în maşină, domnul Croom a rămas uluit.

- O! Şi cum a arătat acest lucru?

- M-a întrebat dacă am încredere în el. A trebuit să-i spun să nu fie demodat. Bineînţeles că aveam încredere în el.

- Încrederea că va face exact ceea ce doreaţi dumneavoastră?

- Încrederea că nu va face dragoste cu mine. Am avut această încredere de fiecare dată cînd ne-am întîlnit.

- N-aţi mai petrecut vreo noapte împreună cu el înainte?

- Bineînţeles că nu.

- Folosiţi cu multă libertate expresia "bineînţeles" şi, după părerea mea, cu foarte puţin temei. Aţi avut nenumărate prilejuri, nu-i aşa, de a petrece o noapte cu el, pe vapor, sau în apartamentul dumneavoastră unde eraţi absolut singură?

- Nenumărate prilejuri, dar n-am profitat de ele.

- Aşa afirmaţi dumneavoastră; şi dacă într-adevăr lucrurile

stau altfel, nu vi se pare ciudat că de astă dată aţi propus totuşi să petreceţi noaptea împreună?

- Nu. M-am gîndit că o să fie nostim.

- Nostim? Şi totuşi ştiaţi că tînărul e îndrăgostit nebuneşte de dumneavoastră?

- După aceea am regretat. N-a fost onest faţă de dînsul.

- Zău aşa, Lady Corven, vreţi să ne faceţi să credem că dumneavoastră, o femeie măritată, cu experienţă, nu v-aţi dat seama de infernul la care-l supuneţi?

- Mi-am dat seama după aceea şi mi-a părut extrem de rău.

- Ah, după aceea! Eu vorbesc de înainte de aceea!

- Mi-e teamă că înainte nu mi-am dat seama.

- Sînteţi sub jurămînt. Stăruiţi să juraţi că nu s-a întîmplat nimic între dumneavoastră doi în maşină sau afară din maşină în acea noapte de februarie, în pădurea întunecoasă?

- Jur.

- Aţi auzit depoziţia agentului de urmărire că atunci cînd s-a furişat pînă la maşină, la două noaptea, şi a privit înăuntru, a văzut în lumina lanternei că eraţi amîndoi adormiţi şi că dumneavoastră dormeaţi cu capul pe umărul complicelui?

- Da, am auzit.

- E adevărat?

- Cum v-aş putea spune din moment ce dormeam, dar socotesc că-i posibil. Îmi rezemasem mai devreme capul de umărul lui.

- Ah! Recunoaşteţi aceasta?

- Desigur. Era mai comod. L-am întrebat dacă n-are nimic împotrivă.

- Şi, bineînţeles, n-a avut nimic împotrivă?

- Credeam că vă displace expresia "bineînţeles", în orice caz aşa mi-a spus.

- Are o extraordinară stăpînire de sine, nu-i aşa, tînărul acesta îndrăgostit de dumneavoastră?

- Da, la fel am gîndit şi eu după aceea.

- Dacă povestea dumneavoastră e adevărată, ştiaţi că aşa e. Dar e adevărată această poveste, Lady Corven? Nu găsiţi că-i absolut fantastică?

Dinny văzu mîinile surorii ei încleştîndu-se pe balustradă şi un val de roşeaţă inundîndu-i obrajii şi apoi retrăgîndu-se, înainte de a răspunde:

- Se poate să fie fantastică, dar e în întregime adevărată. Fiecare cuvînt pe care l-am rostit în această boxă e adevărat.

- Şi dimineaţa v-aţi trezit ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat şi aţi spus: "Acum putem merge acasă şi lua micul dejun!" Şi v-aţi dus? În apartamentul dumneavoastră?

- Da.

- Cît timp a rămas la dumneavoastră cu acest prilej?

- O jumătate de oră, sau ceva mai mult.

- Şi aceeaşi desăvîrşită inocenţă în relaţiile dumneavoastră?

- Aceeaşi.

- Şi o zi mai tîrziu vi s-a înfăţişat această citaţie?

- Da.

- V-a surprins?

- Da.

- Conştientă de perfecta dumneavoastră nevinovăţie, v-aţi simţit lezată în sentimentele dumneavoastră?

- Nu, cînd am stat să mă gîndesc mai bine.

- Nu, cînd aţi stat să vă gîndiţi mai bine. Ce vreţi să spuneţi?

- Mi-am adus aminte că soţul meu mi-a spus să bag bine de seamă; şi am înţeles ce proastă am fost că n-am observat că sîntem urmăriţi.

- Spuneţi-mi, Lady Corven, de ce-aţi recurs la apărare în această acţiune?

- Deoarece am ştiut că, în ciuda aparenţelor care ne stau împotrivă, n-am făcut nimic.

Dinny îl văzu pe judecător privind în direcţia surorii sale, notîndu-şi răspunsul ei, oprindu-se cu condeiul în aer şi întrebînd:

- În acea noapte petrecută în maşină, v-aţi aflat pe o şosea publică. Ce v-a împiedicat să opriţi o altă maşină şi să-i cereţi să vă ducă pînă la Henley?

- Nu ne-a dat prin cap, Înălţimea-voastră; i-am cerut domnului Croom să încerce să urmărească o maşină, dar aceasta a dispărut imediat.

- În orice caz, ce v-a împiedicat să mergeţi pe jos pînă la Henley şi să lăsaţi maşina în pădure?

- Cred că nu ne-a împiedicat nimic, decît doar că s-ar fi făcut miezul nopţii pînă să ajungem la Henley; şi m-am gîndit c-ar fi mai neplăcut decît să rămînem pur şi simplu în maşină; şi-apoi, îmi dorisem întotdeauna să dorm într-o maşină.

- Şi mai doriţi?

- Nu, Înălţimea-voastră. Supraestimasem plăcerea.

- Domnule Brough, pauza de prînz.

XXXII

Dinny refuză toate invitaţiile la masă şi, luînd-o pe sora ei de braţ, porni cu ea prin Carey Street. Înconjurară Lincoln's Inn Fields în tăcere.

- Mai e puţin, draga mea, îi spuse în cele din urmă. Ai fost admirabilă. Nu te-ai lăsat deloc urnită de pe poziţiile tale, şi cred că judecătorul e conştient de acest lucru. Îmi place judecătorul mult mai mult decît juriul.

- Oh, Dinny, sînt atît de sfîrşită! Această continuă insinuare că aş minţi îmi irită nervii de-mi vine să ţip.

- Păi de asta o şi face. Nu-i da satisfacţie!

- Şi bietul Tony! Mă simt o bestie faţă de el.

- Ce părere ai de-o ceaşcă de ceai fierbinte? Avem la dispoziţie exact atîta timp cît ne trebuie.

O luară pe Chancery Lane, spre Strand.

- Degeaba, dragă. Nu pot mînca nimic.

Amîndouă nu putură mînca. Băură un ceai tare şi porniră apoi în tăcere înapoi spre tribunal. Clare, fără să ia în seamă nici măcar privirea îngrijorată a tatălui ei, îşi reluă poziţia pe banca din faţă, cu mîinile în poală şi privirile plecate.

Dinny îl văzu pe Jerry Corven adîncit într-o convorbire cu avocatul consultant şi cu cel pledant. Roger "cel mai tînăr", trecînd spre locul lui, le şopti:

- Au de gînd să-l citeze din nou pe Corven.

- De ce?

- Nu ştiu.

Judecătorul intră în sală, păşind ca în somn, se înclină uşor spre public şi se aşeză. "Pe un scaun mai jos ca oricind", gîndi Dinny.

- Înălţimea-voastră, înainte de a relua interogatoriul pîrîtei, aş fi bucuros, cu îngăduinţa dumneavoastră, să-l rechem la bară pe reclamant, în legătură cu acel punct asupra căruia colegul meu a insistat atît de mult. Cred că înălţimea-voastră îşi aminteşte că pe parcursul interogatoriului la care l-a supus pe reclamant l-a imputat acestuia intenţia de a divorţa, care s-ar fi ivit încă din clipa plecării soţiei sale. Reclamantul deţine nişte dovezi suplimentare în legătură cu acest punct, şi pentru mine ar fi preferabil să-l rechem acum. Voi fi succint, Înălţimea-voastră.

Dinny văzu faţa surorii sale înălţîndu-se brusc spre judecător şi expresia zugrăvită pe chipul ei făcu să-i bată inima cu repeziciune.

- Foarte bine, domnule Brough.

- Sir Gerald Corven.

Urmărindu-l ţinuta bine strunită, în timp ce păşea din nou în boxă, Dinny o văzu pe Clare urmărindu-l cu intensitate, ca şi cum ar fi vrut să-i prindă privirea.

- Sir Gerald, ne-aţi declarat că penultima oară cînd aţi văzut-o pe soţia dumneavoastră, înainte de a vă reîntoarce în Ceylon, adică pe ziua de 1 noiembrie, întrevederea a avut loc în apartamentul ei din Garajele Melton?

- Da.

Dinny îşi reţinu răsuflarea. Deci faptul va ieşi la iveală!

- Bun, şi cu acel prilej, în afara discuţiilor pe care le-aţi purtat, ce altceva s-a mai întîmplat?

- Am fost soţ şi soţie.

- Vreţi să spuneţi că aţi restabilit legătura maritală dintre dumneavoastră?

- Da, Înălţimea-voastră.

- Vă mulţumesc, Sir Gerald; cred că acest lucru elucidează total punctul de vedere al colegului meu; şi este tot ce am avut de întrebat.

Se ridică Instone:

- De ce nu aţi declarat acest fapt la primul interogatoriu?

- Nu mi-am dat seama de importanţa lui pînă cînd nu m-aţi interogat dumneavoastră.

- Puteţi jura că nu aţi inventat acest fapt?

- Absolut.

Dinny stătea încă rezemată de speteaza de lemn, cu tot

trupul încordat, gîndindu-se la tînărul Croom care se afla cu trei rînduri în spatele ei. Cumplit! Dar cine de aici ar fi putut înțelege? Sentimentele cele mai lăuntrice ale oamenilor erau etalate în văzul tuturor, examinate cu sînge rece, aproape cu amuzament, și apoi vîrîte la loc, așa, sfîșiate.

- Acum, Lady Corven, sînteți bună să reveniți în boxă?

Cînd Dinny redeschise ochii, Clare se afla în picioare, foarte aproape de balustradă, cu capul sus și privirea fixată asupra examinatorului ei.

- Lady Corven, începu vocea tărăgănată și răsunătoare, ați auzit declarația făcută?

- Da.

- E adevărată?

- Nu doresc să răspund.

- De ce?

Dinny o văzu pe Clare întorcîndu-se spre judecător.

- Înălțimea-voastră, cînd avocatul meu m-a întrebat despre viața mea conjugală, am refuzat să dau detalii și refuz și acum.

Timp de o clipă, privirile judecătorului se îndreptară spre boxă; apoi se întoarseră, fixîndu-se din nou asupra invizibilului.

- Această întrebare derivă din mărturia depusă de soțul dumneavoastră în vederea respingerii sugestiei făcute de propriul dumneavoastră avocat.

Nu veni nici un răspuns.

- Domnule Brough, repetați întrebarea.

- Este adevărat că, în cadrul întîlnirii la care s-a referit soțul dumneavoastră, relațiile maritale au fost restabilite între dumneavoastră doi?

- Nu. Nu este adevărat.

Dinny care știa că e adevărat, ridică privirea. Ochii judecătorului continuau să fixeze un punct deasupra capului ei, dar îl văzu țuguindu-și ușor buzele. Nu credea în adevărul răspunsului.

Vocea tărăgănată și răsunătoare vorbea, și Dinny sesiză în intonație o ciudată notă de triumf.

- Puteți jura acest lucru?

- Da.

- Deci soțul dumneavoastră, făcînd această afirmație, a comis un sperjur?

- E vorba de cuvîntul lui împotriva cuvîntului meu.

- Și cred că știu cărui cuvînt anume i se va acorda crezare. Nu e adevărat că ați dat acest răspuns numai pentru a cruța simțămintele complicelui dumneavoastră?

- Nu e adevărat.

- Credeţi că putem acorda mai multă consideraţie tuturor declaraţiilor dumneavoastră, de la început şi pînă la sfîrşit, decît acesteia din urmă?

- Domnule Brough, socotesc că întrebarea nu-şi are rostul. Martora nu poate şti ce importanţă acordăm noi declaraţiilor.

- Foarte bine, Înălţimea-voastră. Voi formula întrebarea în alt chip. Lady Corven, pe tot parcursul interogatoriului ne-aţi spus adevărul şi numai adevărul?

- Da.

- Foarte bine. Nu mai am nimic de întrebat.

În timpul celor cîteva întrebări care i se mai puseră surorii ei în cadrul unei reexaminări a lui Instone, care evită cu grijă ultimul punct, Dinny nu se putu gîndi decît la tînărul Croom. Ştia, în sinea ei, că procesul e pierdut, şi nu dorea decît s-o ia pe Clare şi să se strecoare afară împreună cu ea. Ah, dacă omul ăsta cu nas coroiat, aflat în spatele ei, n-ar fi încercat s-l ponegrească pe Corven şi să dovedească prea multe, această ultimă mină n-ar fi explodat! Şi totuşi, ponegrirea părţii adverse, asta era esenţa întregii proceduri.

Cînd Clare, palidă şi istovită, se întoarse la locul ei, Dinny îi şopti:

- Vrei să plecăm, draga mea?

Clare scutură din cap.

- James Bernard Croom.

Pentru prima oară de la începutul procesului, Dinny îl putu vedea bine pe Tony şi aproape că nu-l recunoscu. Faţa lui bronzată era arsă şi suptă; arăta excesiv de slab. Ochii cenuşii păreau să se ascundă pe sub sprîncene, iar buzele-i erau amare şi strînse. Arăta cu cel puţin cinci ani mai în vîrstă, şi Dinny ştiu pe dată că dezminţirea făcută de Clare nu-l amăgise.

- Vă numiţi James Bernard Croom, locuiţi la Bablock Hythe, unde aveţi în sarcină supravegherea unei crescătorii de cai? Aveţi alte venituri particulare?

- De nici un fel.

Nu-l interoga Instone, ci un alt avocat mai tînăr, cu un nas ascuţit, şi care era aşezat chiar în spatele celui dintîi.

- Pînă în luna septembrie din anul trecut aţi supravegheat o plantaţie de ceai în Ceylon? Aţi întîlnit-o vreodată pe pîrîtă în Ceylon?

- Niciodată.

- N-aţi fost niciodată la ea acasă?

- Nu.

- Aţi auzit de un anumit meci de polo la care aţi participat şi dumneavoastră şi la sfîrşitul căruia Lady Corven i-a invitat acasă pe jucători?

- Da, dar eu nu m-am dus. Trebuia să mă întorc la plantaţie.

- Deci prima dată aţi cunoscut-o pe vapor?

- Da.

- N-aţi făcut o taină din faptul că v-aţi îndrăgostit de ea?

- Nu.

- În ciuda acestui fapt, e adevărată afirmaţia că au existat legături de natură erotică între dumneavoastră doi?

- Absolut falsă.

Şi în timp ce interogatoriul se desfăşura mai departe, ochii lui Dinny nu se desprindeau o clipă de pe faţa lui Tony, fascinaţi parcă de durerea ţinută în frîu, dar amară, pe care o reflecta.

- Domnule Croom, aceasta e ultima mea întrebare: Vă daţi seama că în cazul cînd acuzaţiile care vi se aduc ar fi adevărate, v- aţi afla în situaţia unui om care a sedus o soţie în absenţa soţului? Ce aveţi de spus la aceasta?

- Am de spus că dacă Lady Corven ar fi simţit pentru mine ceea ce simt eu pentru ea, i-aş fi scris pe dată soţului explicîndu-i cum stau lucrurile.

- Vreţi să spuneţi că l-aţi fi avertizat înainte de a se fi întîmplat ceva între dumneavoastră doi?

- Nu spun aşa ceva, dar i-aş fi scris cît mai curînd posibil.

- Dar Lady Corven nu a simţit pentru dumneavoastră ceea ce simţiţi dumneavoastră pentru dînsa?

- Din păcate, nu.

- Şi deci prilejul de a-i informa soţul nu s-a ivit?

- Nu.

- Vă mulţumesc.

O uşoară încordare a trupului tînărului Croom precedă vocea răsunătoare şi tărăgănată a lui Brough, rostind cu o bizară încetineală:

- Din experienţa dumneavoastră, domnule, simţămintele îndrăgostiţilor sînt întotdeauna reciproce?

- Nu am nici un fel de experienţă.

- Nu aveţi experienţă? Cunoaşteţi proverbul francez conform căruia, în iubire, întotdeauna, unul sărută şi celălalt îşi oferă obrazul?

- L-am auzit.

- Nu-l socotiţi adevărat?

- Tot atît de adevărat cît oricare ale proverb.

- Conform versiunilor pe care le-aţi înfăţişat amîndoi, dumneavoastră aţi urmărit, cu insistenţă, o femeie măritată, care nu dorea să fie urmărită? Poziţia dumneavoastră nu poate fi considerată... hm... prea onorabilă, nu-i aşa? Nu-i tocmai ceea ce s-ar numi "joc onest"?

- Presupun că nu.

- Dar eu sugerez, domnule Croom, că poziţia dumneavoastră nu a fost chiar atît de neonorabilă, şi că, în ciuda proverbului francez, doamna dorea s-o urmăriţi?

- Nu dorea.

- Puteţi afirma acest lucru ţinînd seama de invitaţia în cabina de pe vapor; ţinînd seama de faptul că v-a cerut să-i zugrăviţi pereţii; ţinînd seama de invitaţia la ceai şi de cea de a petrece o jumătate de oră împreună, aproape de miezul nopţii, în acel foarte discret apartament al ei; ţinînd seama de sugestia de a petrece împreună o noapte în maşină şi de a veni apoi la ea acasă la micul dejun? Nu, zău, domnule Croom, nu înseamnă să împingeţi prea departe cavalerismul? Ştiţi, spusele dumneavoastră trebuie să convingă nişte bărbaţi şi femei de lume.

- Nu pot spune decît atît: dacă sentimentele ei ar fi răspuns sentimentelor mele, am fi plecat imediat împreună. Blamul este în întregime al meu, iar ea m-a tratat cu bunăvoinţă numai din milă.

- Dacă ceea ce afirmaţi amîndoi este adevărat, înseamnă că v-a supus la chinurile iadului - vă cer scuze, înălţimea-voastră, zise el către judecător - atunci, în noaptea aceea, în maşină? Asta înseamnă bunăvoinţă?

- Nu cred că o persoană care nu e îndrăgostită îşi poate da seama de ceea ce simte cel care e.

- Sînteţi un om cu sînge rece?

- Nu.

- Dar Lady Corven e?

- Domnule Brough, de unde poate şti martorul acest lucru?

- Înălţimea-voastră, întrebarea trebuie formulată astfel: credeţi că Lady Corven e?

- Nu cred.

- Şi totuşi, vreţi să ne faceţi să credem că a avut bunăvoinţa de a vă lăsa să vă petreceţi noaptea cu capul ei pe umărul dumneavoastră? Mă rog, mă rog! Aţi afirmat că dacă sentimentele ei ar fi răspuns alor dumneavoastră aţi fi plecat

imediat împreună. Pe ce s-ar fi bazat această viață împreună? Aveați ceva bani?

- Două sute de lire.
- Și ea?
- Două sute pe an, în afară de salariu.
- Deci ați fi fugit și ați fi trăit din vînt?
- Aș fi găsit o slujbă.
- Nu cea pe care o aveți în prezent?
- Probabil că nu.
- Sugerez că amîndoi v-ați gîndit că ar fi o nebunie să vă luați lumea în cap.
- Eu n-am gîndit niciodată acest lucru.
- Ce v-a făcut să cereți o apărare în acest proces?
- Aș prefera să n-o fi cerut.
- Atunci de ce ați făcut-o?
- Lady Corven și familia ei au gîndit că, din moment ce sîntem nevinovați, ar trebui să ne apărăm.
- Dar dumneavoastră n-ați gîndit la fel?
- Eu nu mă aștept să fim crezuți și doresc s-o văd pe Lady Corven eliberată.
- Nu v-ați gîndit la onoarea ei?
- Bineînțeles că m-am gîndit; dar consider că pentru ea, a rămîne înlănțuită, înseamnă să plătească un preț prea mare...
- Ați spus că nu vă așteptați să fiți crezuți? Povestea dumneavoastră, în ansamblu, e prea neverosimilă?
- Nu; dar cu cît faci afirmații mai adevărate, cu atît mai puțin te aștepți să fii crezut.

Dinny îl văzu pe judecător întorcîndu-se și privindu-l.

- Vorbiți la modul general?
- Nu, Înălțimea-voastră, mă refer la tribunal.

Fața judecătorului reveni la vechea-i poziție și ochii continuară să studieze invizibilul, deasupra creștetului lui Dinny.

- Știți, stau pe gînduri dacă să vă condamn pentru insulte aduse tribunalului.
- Scuzați-mă, Înălțimea-voastră; voiam să spun că tot ce declari este răstălmăcit împotriva ta.
- Vorbiți astfel din cauza lipsei de experiență. Voi trece cu vederea de astă dată, dar nu trebuie să mai repetați asemenea lucruri. Continuați, domnule Brough.
- Problema despăgubirilor nu v-a influențat, de bună seamă, în sensul de a vă hotărî să cereți apărarea în acest proces?

- Nu.
- Aţi afirmat că nu aveţi venituri private. E adevărat?
- Categoric.
- Atunci cum puteţi spune că problema nu v-a afectat?
- Eram atît de preocupat de alte laturi ale chestiunii, încît a fi declarat falit nu mai prezenta importanţă.
- Aţi declarat, pe parcursul interogatoriului, că nu aţi ştiut de existenţa Lady-ei Corven pînă la acea cursă de pe vapor. Cunoaşteţi în Ceylon un loc care se numeşte Neuralia?
- Nu.
- Cum?
Dinny văzu un zîmbet slab strecurîndu-se printre şanţurile şi zbîrciturile de pe faţa judecătorului.
- Formulaţi altfel întrebarea, domnule Brough; noi numim acel loc Neuralia.
- Cunosc Neuralia, Înălţimea-voastră.
- Aţi fost acolo anul trecut în luna iunie?
- Da.
- Se găsea şi Lady Corven acolo?
- Tot ce se poate.
- Nu aţi locuit în acelaşi hotel?
- Nu. Eu n-am locuit la hotel. Am stat la un prieten.
- Şi n-aţi întîlnit-o la golf, sau la tenis, sau la călărie?
- Nu.
- Sau în altă parte?
- Nu.
- Nu e o staţiune prea mare?
- Nu prea.
- Şi Lady Corven e o persoană care se face remarcată, nu?
- Cred că da.
- Şi deci n-aţi întîlnit-o niciodată înainte de călătoria pe vapor?
- Nu.
- Cînd v-aţi dat seama pentru prima oară că sînteţi îndrăgostit de ea?
- A doua sau a treia zi.
- De fapt, dragoste la prima vedere?
- Da.
- Şi nu v-aţi gîndit, dat fiind că e o femeie căsătorită, s-o evitaţi?
- Ştiam că aşa ar trebui să procedez, dar nu puteam.
- Aţi fi putut, dacă ea v-ar fi respins?

- Nu ştiu.
- Dar, de fapt, v-a respins?
- N-nu. O bucată de timp, nu cred că şi-a dat seama de sentimentele mele.
- Femeile sînt foarte agere în asemenea chestiuni, domnule Croom. Sugeraţi cu seriozitate că nu şi-a dat seama?
- Nu ştiu.
- V-aţi dat osteneala să vă ascundeţi sentimentele?
- Doriţi să ştiţi dacă i-am făcut declaraţii de dragoste pe vapor? Nu.
- Cînd i-aţi făcut prima declaraţie?
- I-am vorbit despre sentimentele mele înainte de a părăsi vasul.
- A existat vreun motiv serios ca să vă duceţi în cabina ei să vedeţi acele fotografii?
- Presupun că nu.
- Dar măcar v-aţi uitat la fotografii?
- Desigur.
- Şi ce altceva aţi mai făcut?
- Cred că am stat de vorbă.
- Nu ştiţi sigur? A fost un prilej unic pentru dumneavoastră, nu-i aşa? Sau a fost unul dintre numeroasele prilejuri despre care nu ne-aţi vorbit?
- A fost singura dată cînd am intrat în cabina ei.
- În acest caz, de bună seamă că vă amintiţi perfect?
- Pur şi simplu am stat de vorbă.
- Începeţi să vă reamintiţi, da? Unde şedeaţi dumneavoastră?
- Pe scaun.
- Unde şedea ea?
- Pe pat. Era o cabină mică, nu mai exista alt scaun.
- O cabină ce da pe punte?
- Da.
- Nici un pericol să fiţi surprinşi?
- Nu, nu era nimic de surprins.
- Aşa afirmaţi amîndoi. Bănuiesc că pentru dumneavoastră a însemnat o senzaţie specială, nu-i aşa?
- Domnule Brough, nu doresc să vă întrerup, dar martorul nu a făcut un secret din sentimentele sale.
- Foarte bine, Înălţimea-voastră. O să-i pun întrebarea direct. Sugerez, domnule, că au avut loc relaţii amoroase, între dumneavoastră doi, cu acel prilej.
- Nu a avut loc nimic.

- Hm! Comunicaţi juriului pentru ce, cînd Sir Gerald Corven a venit la Londra, nu v-aţi dus la dînsul să-i mărturisiţi deschis relaţiile dintre dumneavoastră şi soţia sa?

- Care relaţii?

- Zău aşa, domnule! Faptul că, după cum aţi declarat singur, vă vedeaţi tot timpul cu soţia sa; faptul că eraţi îndrăgostit de ea, că aţi fi vrut să plece cu dumneavoastră.

- Ea nu dorea să plece cu mine. M-aş fi dus cu mare plăcere să discut cu soţul ei, dar n-aveam dreptul s-o fac fără a-i cere permisiunea.

- Şi i-aţi cerut permisiunea?

- Nu.

- De ce?

- Pentru că îmi ceruse să ne întîlnim doar ca prieteni.

- Sugerez că nu v-a cerut asemenea lucru.

- Înălţimea-voastră, înseamnă că-s întrebat dacă sînt un mincinos.

- Răspundeţi la întrebare.

- Nu sînt un mincinos.

- Domnule Brough, cred că acesta e răspunsul.

- Spuneţi-mi, domnule; aţi ascultat depoziţia pîrîtei; vi se pare în întregime adevărată?

Dinny văzu, şi speră în acelaşi timp că nimeni nu mai observase, zvîcnirea feţei lui Tony.

- Da, din cîte îmi pot da eu seama.

- Poate că întrebarea nu a fost formulată cum se cuvine. Dar aş putea s-o pun astfel: dacă pîrîta ar fi mărturisit că a făcut sau că nu a făcut cutare şi cutare lucru, v-aţi fi simţit obligat, dintr-un simţ al onoarei, să confirmaţi toate spusele ei, acolo unde vă stătea în putinţă, şi să le credeţi chiar dacă nu vă stătea în putinţă?

- Domnule Brough, nu cred că e o întrebare onestă.

- Înălţimea-voastră, vă supun faptul că e de importanţă vitală pentru cazul meu să stabilesc în faţa juriului care a fost starea de spirit a complicelui în toată această chestiune.

- Mă rog, nu opresc întrebarea, dar, ştiţi, există o limită a acestor generalităţi.

Dinny văzu prima licărire de zîmbet pe faţa tînărului Croom.

- Înălţimea-voastră, nu am nimic împotrivă să răspund la întrebare. În general, nu ştiu ce anume m-aş simţi obligat să fac sau nu dintr-un simţ al onoarei.

- Mă rog, atunci să trecem la cazul în speţă. Lady Corven a

afirmat că avea deplină încredere în dumneavoastră că nu veți trece la gesturi amoroase. Susțineți că această încredere era justificată?

- Nu în întregime. Dar știa că fac tot ce pot ca să mă rețin.

- Dar din cînd în cînd nu izbuteați să vă rețineți?

- Nu știu ce înțelegeți prin expresia "gesturi amoroase"; știu că din cînd în cînd îi mărturiseam sentimentele ce-i port.

- Din cînd în cînd? Domnule Croom, nu i-ați arătat într-una sentimentele dumneavoastră?

- Vreți să întrebați dacă-i arătam că sînt îndrăgostit de ea, firește, un lucru ca ăsta nu poate fi ascuns.

- O afirmație onestă. Nu vreau să vă întind o cursă. Vreau să știu dacă-i arătați doar prin fața și prin ochii dumneavoastră că sînteți îndrăgostit. Vreau să știu dacă nu și prin alte gesturi fizice.

- Asta nu, cu excepția...

- Da?

- Faptului că am sărutat-o pe obraz, în total de trei ori, și că uneori îi țineam mîna.

- Atît a recunoscut și Lady Corven, sînteți gata să jurați că numai atît?

- Jur că nu a fost nimic mai mult.

- Spuneți-mi, în cursul acelei nopți petrecute în mașină, cînd și-a rezemat capul de umărul dumneavoastră, ați reușit să dormiți?

- Da.

- Nu-i ciudat, ținînd seama de starea dumneavoastră de spirit?

- Ba da. Dar eram treaz de la cinci dimineața și condusesem mașina o sută cincizeci de mile.

- Vă așteptați într-adevăr să vă credem că după aproape cinci luni de iubire neîmplinită nu ați profitat de acel minunat prilej care vi se oferea și că, pur și simplu, ați adormit?

- Nu am profitat de nimic. Dar v-am mai spus că nu mă aștept să fiu crezut.

- Nici nu mă mir.

Un răstimp îndelungat, vocea tărăgănată și răsunătoare continua să pună întrebări, și un răstimp la fel de îndelungat ochii lui Dinny rămaseră pironiți pe fața aceea amară și chinuită, pînă cînd un soi de amorțeală puse stăpînire pe ea. Fu trezită cu cuvintele:

- Sugerez, domnule, că de la începutul pînă la sfîrșitul depoziției dumneavoastră ați acționat sub impulsul

sentimentului că trebuie să faceţi pentru această doamnă tot ce vă stă în putinţă, fără să ţineţi seama de conştiinţa dumneavoastră cu privire la ceea ce e şi ceea ce nu e adevărat. Sugerez că atitudinea dumneavoastră a fost dictată de un cavalerism rău înţeles.

- Nu.

- Foarte bine. Asta-i tot.

Urmă apoi reexaminarea şi indicaţia judecătorului de a întrerupe şedinţa.

Dinny şi Clare se ridicară şi, urmate de tatăl lor, se îndreptară spre sala de ieşire şi de acolo, cît mai repede, la aer curat.

Generalul observă:

- Instone a stricat totul cu punctul ăla al lui de vedere absolut inutil.

Clare nu răspunse.

- Mă bucur, interveni Dinny. Ai să-ţi obţii divorţul.

XXXIII

Pledoariile se terminaseră şi judecătorul recapitulă concluziile. Aşezată acum pe una dintre băncile din fundul sălii, alături de tatăl ei, Dinny îl vedea pe Jerry Corven, aflat încă în primul rînd, lîngă avocaţii săi, şi pe Roger "cel mai tînăr", şezînd singur. Clare nu venise la tribunal. Nici Tony Croom.

Glasul judecătorului se rostogolea domol, de parcă se lupta să treacă peste bariera dinţilor. Lui Dinny i se păru

minunat felul cum își amintea de fiecare amănunt, pentru că își consulta foarte puțin notele; de asemenea, nu putu găsi nimic incorect în modul de a trece în revistă probele. Din cînd în cînd, ochii îndreptați spre juriu păreau să se închidă, dar glasul nu se opri nici un moment. Din cînd în cînd, își împingea gîtul înainte, cu un gest în care fuzionau pentru o clipă preotul cu broasca țestoasă; apoi și-l retrăgea și continua să vorbească încet, ca pentru sine însuși.

- Dovezile nefiind concludente în măsura în care trebuie să fie niște dovezi la acest tribunal ("Nu se lasă dus cu una cu două" gîndi Dinny), avocatul reclamantului, în abila sa pledoarie, a pus accentul, cu bună dreptate, pe verosimilitate. V-a atras în mod special atenția asupra dezmințirii făcute de pîrîtă asupra faptului că ar fi existat o reluare a relațiilor conjugale cu prilejul vizitei pe care i-a făcut-o soțul în apartamentul său. V-a sugerat că rațiunea acestei dezmințiri ar consta în dorința ei de a cruța sentimentele complicelui. E necesar să chibzuiți dacă o femeie care, după cum a afirmat singură, nu e îndrăgostită de complice, nu l-a încurajat și nu a avut nici un fel de intimitate cu acesta, ar merge pînă acolo încît să jure fals pentru a-i cruța sentimentele. După spusele ei, de la începutul cunoștinței lor nu a văzut în complice decît un prieten și nimic mai mult. Pe de altă parte, dacă dați crezare declarațiilor reclamantului, și nu există motive pentru care acesta să fi comis de bună voie un sperjur, înseamnă că implicit respingeți afirmația pîrîtei, care a dezmințit, în mod deliberat, o dovadă ce i-ar fi fost favorabilă, în nici un caz împotriva ei. Pare greu de crezut că ar fi făcut așa ceva dacă nu ar fi nutrit pentru complice sentimente mult mai calde decît o simplă prietenie. Acesta este un punct crucial, și hotărîrea la care veți ajunge, anume care din două este adevărată: declarația soțului sau dezmințirea soției, mi se pare a fi un factor fundamental în considerațiile dumneavoastră dacă trebuie sau nu acceptat restul declarațiilor pîrîtei cu privire la acest caz. Nu aveți la dispoziție decît ceea ce numim "dovezi circumstanțiale", și, în asemenea împrejurări, încrederea care poate fi acordată părților este de maximă importanță. Dacă ajungeți la concluzia că una dintre părți a mințit cu privire la un singur punct, atunci toate celelalte afirmații făcute de acesta sau de aceasta trebuie puse sub semnul îndoielii. În ceea ce-l privește pe complice, deși a făcut impresia că ar fi sincer, trebuie să vă aduceți aminte că în această țară există un crez tradițional, regretabil sau nu, că bărbatul care prin stăruințele

sale a împins o femeie căsătorită într-o situaţie ca aceasta de faţă, nu trebuie, ca să ne exprimăm mai popular, "s-o dea de gol". Trebuie să vă puneţi întrebarea în ce măsură îl puteţi considera pe acest tînăr care - absolut evident, şi aşa cum dealtfel a recunoscut şi singur - e profund îndrăgostit, drept un martor liber, independent şi demn de încredere.

Pe de altă parte, însă, abstracţie făcînd de această chestiune a credibilităţii, nu trebuie să vă lăsaţi influenţaţi de aparenţe. În zilele noastre, tinerii se asociază uşor şi cu multă libertate. Ceea ce în tinereţea mea ar fi însemnat o indicaţie concludentă, azi nu mai înseamnă nimic. Cu privire la noaptea care, oricum, a fost petrecută într-o maşină, vă rog să acordaţi atenţie răspunsului pe care pîrîta i-a dat întrebării mele: "De ce, cînd li s-au defectat farurile, n-au oprit pur şi simplu o altă maşină, povestind celor dinăuntru ce li s-a întîmplat şi cerînd să-i ducă pînă la Henley?" Răspunsul ei a fost: "Nu ne-a dat prin cap, Înălţimea-voastră; i-am cerut domnului Croom să încerce să urmărească o maşină, dar aceasta a dispărut imediat." Rămîne ca dumneavoastră să chibzuiţi, în lumina acestui răspuns, dacă pîrîta dorea sau nu să soluţioneze în acest chip simplu dificultatea în care se aflau, şi anume să ajungă cu altă maşină pînă la Henley, unde, fără îndoială, defecţiunea putea fi reparată; sau de unde, în cel mai rău caz, se putea întoarce la Londra cu trenul. S-a afirmat aici, de către avocatul ei, că să fi sosit la acea oră din noapte la Henley, cu o maşină stricată, ar fi bătut prea tare la ochi. Dar vă rog să vă aduceţi aminte de declaraţia pîrîtei că nu ştia că-l urmărită. Dacă aşa stăteau lucrurile, chibzuiţi, vă rog, dacă problema discreţiei putea fi prezentă în mintea ei.

Privirea lui Dinny îl părăsise pe judecător şi se fixase asupra juriului. Şi, în timp ce scruta lipsa de expresie a celor douăsprezece feţe, un "factor fundamental" precumpănea în mintea ei: e mai uşor să nu crezi decît să crezi. Dacă îndepărtezi efectul de moderare pe care-l poate avea glasul sau faţa unui martor, nu va triumfa oare versiunea cea mai picantă a faptelor? Cuvîntul "despăgubiri" o făcu să-şi mute din nou ochii la faţa judecătorului.

...deoarece, spunea acesta, dacă veţi ajunge la o hotărîre în favoarea reclamantului, se va ridica problema despăgubirilor pe care le pretinde. Şi în legătură cu aceasta trebuie să vă atrag atenţia asupra cîtorva lucruri importante. Nu s-ar putea spune că cererile de despăgubiri în procesele de divorţ sînt foarte obişnuite în zilele noastre, sau că sînt privite favorabil în

acest tribunal. Este neplăcut să cîntăreşti femeile în termeni financiari. Nu mai departe de acum o sută de ani, era un lucru obişnuit, deşi ilegal chiar şi pe atunci, ca un soţ să-şi scoată soţia la mezat. Asemenea zile - slavă Domnului - au trecut de mult. Deşi în cadrul acestui tribunal pot fi încă cerute despăgubiri, acestea nu trebuie să aibă ceea ce se numeşte "un caracter vindicativ" şi trebuie să se găsească într-un raport rezonabil cu veniturile complicelui. În cazul de faţă, reclamantul a declarat că dacă i se vor acorda despăgubiri, acestea vor fi depuse pe numele pîrîtei. S-ar putea spune că în vremea noastră acesta-i procedeul uzual, cînd e vorba de despăgubiri. Dacă va fi neoesar să luaţi în considerare problema despăgubirilor, vă amintesc, cu privire la veniturile complicelui, că avocatul său a declarat că nu are nici o sursă de venituri particulare şi s-a oferit să facă dovada acestui fapt. Nu s-a pomenit vreodată ca un avocat să facă o declaraţie de acest gen fără să aibă temeiuri sigure şi cred că în această privinţă puteţi lua de bun cuvîntul complicelui, şi anume că unica sa sursă de existenţă o constituie... hm... slujba, pentru care se pare că primeşte un salariu de peste patru sute de lire pe an. Acestea, deci, trebuie să fie consideraţiile de care urmează să ţineţi seama cînd veţi hotărî suma la care trebuie să se ridice despăgubirile, în cazul că socotiţi necesar să se plătească despăgubiri. Şi acum, membri ai juriului, luaţi-vă misiunea în primire! Hotărîrile voastre sînt de mare importanţă pentru viitorul acestor oameni şi sînt convins că mă pot bizui pe dumneavoastră ca să le acordaţi o maximă atenţie. Dacă doriţi, vă puteţi retrage.

Dinny fu surprinsă de felul cum el însuşi se confundă, aproape în acelaşi moment, în contemplarea unui document pe care-l ridică de pe masă şi-l duse în faţa ochilor.

"E realmente un bătrînel simpatic" gîndi Dinny şi ochii i se întoarseră iarăşi spre membrii juriului care-şi părăseau locurile. Acum, cînd supliciile prin care trecuseră sora ei şi Tony Croom luaseră sfîrşit, se simţea prea puţin interesată. Pînă şi tribunalul era astăzi aproape gol. "Oamenii vin numai cînd e vorba să se bucure de suferinţele altuia" gîndi ea cu amărăciune.

Un glas rosti în spatele ei:

- Dacă vrei s-o vezi pe Clare, e la Tribunalul Suprem Naval. Dornford, în robă şi perucă, se aşezase lîngă ea. Cum a fost încheierea judecătorului?

- Foarte corectă.

- Da, este un tip corect.

- Dar cred că avocații ar trebui să-și imprime pe piept, cu litere frumoase: "Corectitudinea e o virtute, și cînd e ceva mai multă nu vă dăunează".

- Ar avea același efect ca și cînd ai imprima aceste cuvinte pe zgarda dulăilor de vînătoare. Dar chiar și în acest tribunal s-au mai remediat lucrurile din punctul ăsta de vedere.

- Mă bucur.

Dornford stătea nemișcat, privind-o. Și Dinny își spunea: "Peruca i se potrivește cu culoarea feței".

Taică-su se aplecă spre ei.

- Dornford, cît timp se acordă pentru plata cheltuielilor de judecată?

- De obicei două săptămîni, dar termenul se mai poate prelungi.

- Concluzia a fost preconcepută, urmă generalul, posomorît. Mă rog, oricum o să scape de ei.

- Unde-i Tony Croom? întrebă Dinny.

- L-am văzut cînd am intrat aici. Lîngă fereastra de pe coridor. Ai să-l observi imediat. Vrei să mă duc să-i spun să aștepte?

- Dacă ești atît de bun...

- Atunci, cînd se isprăvește, vreți să veniți cu toții în biroul meu?

După ce primi încuviințările lor tacite, Dornford plecă și nu mai reveni.

Dinny și tatăl ei rămaseră așezați. Un ușier îi aduse judecătorului o comunicare scrisă; judecătorul notă ceva pe ea și ușierul o duse înapoi juriului. Imediat după aceea, jurații își reluară locurile.

Fața lată și simpatică a femeii care semăna cu o menajeră avea o expresie încremenită, de parcă se trecuse peste voința ei; și Dinny știu imediat ce avea să urmeze.

- Membri ai juriului, v-ați pus de acord asupra verdictului?

- Da.

- O socotiți pe pîrîtă vinovată de adulter laolaltă cu complicele?

- Da.

- Îl socotiți pe complice vinovat de adulter laolaltă cu pîrîta?

"Nu-i același lucru?" se întrebă Dinny.

- Da.

- Și la ce despăgubiri socotiți că trebuie condamnat complicele?

- Socotim că trebuie să plătească cheltuielile de judecată ambelor părţi.

Prin mintea lui Dinny trecu gîndul: "Cu cît iubeşti mai mult cu atît ai mai mult de plătit". Aproape fără să mai asculte cuvintele judecătorului, îi şopti ceva tatălui ei şi se strecură afară.

Tînărul Croom se rezema de pervazul de piatră al ferestrei şi Dinny gîndi că nu văzuse în viaţa ei o figură mai descurajată.

- Ei, Dinny?

- Pierdut. Fără despăgubiri, doar cheltuielile de judecată. Hai să ieşim, vreau să-ţi vorbesc.

Plecară în tăcere.

- Să mergem să ne aşezăm pe chei.

Tînărul Croom rîse:

- Pe chei! Minunat!

Nu mai schimbară nici un cuvînt pînă cînd nu se aşezară sub un platan căruia încă nu-i dăduseră frunzele în primăvara aceea friguroasă.

- Porcărie! spuse Dinny.

- Am fost un idiot, tot timpul, şi cu asta basta.

- Ai mîncat ceva în ultimele două zile?

- Cred că da. Oricum, am băut mult.

- Să discut cu Jack Muskham şi să încerc să obţin altă slujbă, undeva în afara Angliei.

Dinny simţi că luase un start greşit. Necunoscînd sentimentele surorii sale, nu-l putea fi de nici un ajutor.

- Ştiu că sfaturile sînt făcute ca să nu fie urmate, dar n-ai putea să aştepţi încă o lună fără să iei nici o hotărîre?

- Nu ştiu, Dinny.

- Iepele acelea au sosit?

- Încă nu.

- Dar, de bună seamă, nu poţi renunţa la o slujbă înainte ca măcar să o fi început?

- Mi se pare că în momentul de faţă nu am decît o singură misiune - să plec într-un fel, oriunde.

- Cît de bine cunosc acest sentiment! Dar nu săvîrşi nici un act disperat! Făgăduieşte-mi! La revedere, dragul meu, trebuie să fug înapoi.

Se ridică şi-i strînse mîna cu putere.

Cînd sosi la biroul lui Dornford, îi găsi acolo pe tatăl ei, pe Clare şi pe Roger "cel mai tînăr".

Clare arăta ca şi cum întreaga poveste i s-ar fi întîmplat altcuiva.

Generalul tocmai întreba:
- La cît se va ridica totalul cheltuielilor, domnule Forsyte?
- Aş spune că nu la mai puţin de o mie.
- O mie de lire, pedeapsă pentru că a spus adevărul! Nu-l putem lăsa pe tînărul Croom să plătească mai mult decît partea lui. N- are o lescaie.
Roger "cel mai tînăr" luă o priză de tabac.
- Ei bine, urmă generalul, trebuie să mă duc să alin calvarul soţiei mele. Ne întoarcem azi după-masă la Condaford. Dinny, vii şi tu?
Dinny aprobă cu o mişcare a capului.
- Bine! Multe mulţumiri, domnule Forsyte. Şi deci, hotărîrea, pe la începutul lui noiembrie? La revedere.
După ce plecă tatăl ei, Dinny întrebă cu glas scăzut:
- Acum că a trecut, domnule Forsyte, care-i părerea dumneavoastră sinceră?
- Cea de la început: dacă eraţi dumneavoastră în locul surorii dumneavoastră, am fi cîştigat.
- Vreau să ştiu dacă îi credeţi sau nu, replică Dinny cu răceală.
- În linii mari, da.
- Este cu neputinţă pentru un avocat să meargă mai departe de atît?
Roger "cel mai tînăr" zîmbi.
- Nimeni nu rosteşte adevărul fără nici o rezervă mintală de un fel sau altul.
"Asta-i drept" gîndi Dinny.

- Putem lua un taxi?
În maşină, Clare îi spuse:
- Fă-mi un serviciu, Dinny. Du-mi lucrurile la mine acasă.
- Desigur.
- Nu mă simt în stare să suport Condafordul. L-ai văzut pe Tony?
- Da.
- Cum e?
- Dărîmat.
- Dărîmat! repetă Clare cu amărăciune. Ce altceva puteam face cînd m-au încolţit aşa cum au făcut-o? Oricum, am minţit de dragul lui.
Dinny, cu privirile pironite drept înainte, îi ceru:
- Cînd vei putea, spune-mi exact care sînt sentimentele tale faţă de el.

- Cînd o să știu, o să-ți spun.
- Ar trebui să mănînci ceva, dragă.
- Da, mi-e foame. O să mă opresc aici, în Oxford Street. Mă schimb cînd îmi aduci lucrurile. Simt c-aș fi în stare să dorm o zi și-o noapte și, probabil, n-am să închid un ochi. Cînd o să ți se intenteze proces de divorț, Dinny, nu cere să te aperi... tot timpul după aceea nu te gîndești decît la ce răspunsuri mai bune ai fi putut da.

Dinny îi strînse brațul și-și continuă drumul cu taxiul pînă-n South Square.

XXXIV

Atmosfera de după o bătălie este mai ucigătoare chiar decît cea de pe parcursul ei. Te gîndești întruna la "ce răspunsuri mai bune ai fi putut da" și simți că viața nu merită să fie trăită. Legea primară a existenței fiind urmărită pînă la concluzia ei logică și - fie c-ai cîștigat sau ai pierdut - nesatisfăcătoare, te simți stors de vlagă, turtit și fleșcăit. Acestea erau senzațiile lui Dinny, deși nu făcuse decît să dubleze un rol. Incapabilă să se simtă de real folos, se reîntoarse la creșterea porcilor și-și petrecu mai bine de o săptămînă cu această îndeletnicire, cînd primi o scrisoare cu antetul:

Kingson, Cuthcott & Forsyte
Old Jewry

17 martie 1932

Dragă domnişoară Charwell,

Doresc să vă aduc la cunoştinţă că am izbutit să ajungem la un aranjament datorită căruia cheltuielile de judecată vor fi acoperite fără să se apeleze nici la domnul Croom, nici la sora dumneavoastră. V-aş fi recunoscător dacă aţi găsi prilejul de a potoli îngrijorările celor doi, precum şi pe ale tatălui dumneavoastră.

Rămîn, domnişoară Charwell,
al dvs. fidel,
Roger Forsyte

Scrisoarea, sosită într-o dimineaţă însorită, în acompaniamentul maşinii de tuns gazonul şi al parfumului de iarbă cosită, ar fi intrigat-o dacă Dinny n-ar fi detestat acest cuvînt. Se întoarse de la fereastră, spunînd:

- Tăticule, avocaţii ne scriu că nu trebuie să ne mai facem griji cu privire la cheltuielile de judecată; au ajuns la un aranjament.

- Cum aşa?

- Nu spun cum, dar îmi cer să-ţi potolesc îngrijorarea.

- Eu nu-i pot înţelege pe avocaţi, bombăni generalul, dar dacă ei spun că-i în regulă, mă bucur. Eram foarte îngrijorat.

- Da, dragule. Puţină cafea?

Dar Dinny îşi reluă meditaţiile asupra scrisorii enigmatice. Oare vreun amănunt descoperit în comportarea lui Jerry Corven să- l fi obligat pe acesta să fie de acord cu asemenea aranjament? Nu exista oare un personaj numit "împuternicit regal", care avea puterea să oprească aplicarea hotărîrilor? Sau... ce altceva?

Renunţînd la primul impuls de a pleca la Tony Croom, pentru că se temea de întrebările pe care i le-ar fi putut pune, luă hotărîrea să le scrie lui şi lui Clare. Totuşi, cu cît cumpănea mai mult asupra formulărilor din scrisoarea avocatului, cu atît i se întărea convingerea că trebuie să-l vadă personal pe Roger "cel mai tînăr". În subconştientul ei fremăta un gînd care refuza să se domolească. Prin urmare, aranjă o întîlnire cu el la o cafenea lîngă British Museum, aflată în drumul lui de întoarcere din City, şi Dinny se duse acolo direct de la gară. Localul era un simulacru, menit să reproducă, în măsura în care un edificiu

din perioada Regenţei o poate face, o [illegible], pe care ar fi putut-o frecventa scriitorii Boswell şi Johnson. Podeaua nu era aşternută cu nisip, dar arăta ca şi cum ar fi fost. Nu ţi se mai ofereau pipe lungi de lut, dar găseai în schimb ţigarete lungi de carton. Mobilierul de lemn, lumina difuză. Cum nu se descoperiseră stampe ale vremii care să înfăţişeze "personalul", chelnerii erau îmbrăcaţi în verde marin. Gravuri reprezentînd vechi hanuri de poştă erau atîrnate pe pereţi. Cîţiva clienţi familiari erau aşezaţi pe la mese, bînd ceai şi fumînd. Nici unul nu folosea lungile ţigarete de carton. Roger "cel mai tînăr", şchiopătînd uşor, cu aerul lui obişnuit de a nu fi întocmai ceea ce ar fi trebuit să fie, îşi descoperi capul nisipiu şi zîmbi pe deasupra bărbiei.

- Aveţi ceai chinezesc sau indian? întrebă Dinny.

- De care doriţi.

- Atunci, te rog, două cafele cu brioşe.

- Brioşe! Ce ospăţ! Ia uitaţi-vă, domnişoară Cherrell, două vechi încălzitoare pentru pat, din aramă. Mă întreb dacă le-ar vinde.

- Sînteţi colecţionar?

- Adun şi eu cîte ceva. N-are rost să ai o casă din secolul al XVIII-lea dacă nu eşti în stare să te ocupi de ea.

- Şi soţia dumneavoastră vă aprobă?

- Nu, ea ţine la modernism, bridge, golf şi alte mondenităţi. Eu unul nu mă pot abţine niciodată cînd văd argint vechi.

- Eu sînt nevoită să mă abţin, murmură Dinny. Scrisoarea dumneavoastră ne-a adus o foarte plăcută uşurare. Şi într-adevăr nici unul dintre noi nu va trebui să suporte cheltuielile?

- Aşa e.

Dinny cumpăni asupra următoarei întrebări, scrutîndu-l printre gene. Cu toate înclinaţiile sale de estet, Roger părea extrem de sprinten la minte.

- Şi acum între noi, domnule Forsyte, cum aţi reuşit să ajungeţi la acest aranjament? E cumva legat de cumnatul meu?

Roger "cel mai tînăr" îşi puse mîna pe inimă.

- Taina unui Forsyte e numai a lui, conform "Marmion". Dar nu trebuie să vă frămîntaţi.

- Atîta timp cît nu ştiu acest lucru, trebuie să mă frămînt şi mă voi frămînta.

- Atunci linişti-vă; Jerry Corven nu are nici un amestec.

Dinny mîncă o brioşă, păstrînd o tăcere absolută, apoi

începu să vorbească despre argintul de epocă. Roger "cel mai tînăr" îi ținu o dizertație erudită, făgăduindu-i că dacă îl va vizita pentru un week-end, o să facă din ea o expertă.

Se despărțiră în termeni cordiali, și Dinny se duse la unchiul ei Adrian. Același gînd continua să-i roadă subconștientul. În zilele călduroase din ultimul timp, copacii înfrunziseră fermecător; scuarul unde locuia Adrian era liniștit și verde de parcă ar fi fost populat de spirite. Nimeni nu era acasă.

- Dar, adăugă slujnica, domnul Cherrell se întoarce cu siguranță în jurul orei șase, domnișoară.

Dinny așteptă în cămăruța lambrisată, plină de cărți, de pipe și de fotografii ale Dianei și ale celor doi copii Ferse. Îi ținea companie un bătrîn cîine "coollie", iar pe fereastra deschisă se furișau zgomotele străzii londoneze. Tocmai mototolea, în joacă, urechile cîinelui, cînd intră Adrian.

- Deci, Dinny, s-a terminat. Sper că te simți mai bine.

Dinny îi întinse scrisoarea.

- Știu doar atît, că nu are nimic de-a face cu Jerry Corven. Îl cunoști pe Eustace Dornford, unchiule. Vreau să scoți, în mod discret, de la dînsul dacă el e cel care achită cheltuielile.

Adrian se trase de bărbuță.

- Nu prea cred c-o să-mi spună.

- Cineva trebuie să le fi plătit, și nu mă pot gîndi decît la dînsul. Nu vreau să mă duc să-l întreb eu.

Adrian o privi fix. Fața îi era preocupată și gînditoare.

- Nu-i ușor, Dinny; dar o să încerc. Și ce-o să se întîmple cu cei doi?

- Nu știu; nici ei nu știu; nimeni nu știe.

- Cum reacționează părinții tăi?

- Sînt foarte bucuroși că totul s-a terminat, și acum că s-a terminat nu se mai sinchisesc prea mult. Unchiule, o să-mi dai de știre în curînd, nu-i așa?

- Da, draga mea; dar probabil că o să trag o lovitură în gol.

Dinny se îndreptă apoi spre Garajele Melton și o întîlni pe sora-sa în prag. Clare avea obrajii aprinși, întreaga-i înfățișare și comportare trădau febrilitate.

- L-am invitat astă seară aici pe Tony Croom, îi spuse lui Dinny înainte ca aceasta să plece la gară. Datoriile trebuie plătite.

- Oh! murmură Dinny, și pentru nimic în lume n-ar fi putut rosti altceva.

Cuvintele lui Clare o urmăriră în autobuzul care o

transportă la gara Paddington, în sala de aşteptare, în timp ce mîncă un sandviş, în compartimentul trenului care o ducea acasă. "Datoriile trebuie plătite!" Prima lege a respectului de sine. Şi dacă Dornford a achitat cheltuielile de judecată? Să-i fi fost ea într-adevăr atît de preţioasă? Lui Wilfrid îi dăruise totul din toată inima, cu toate speranţele, cu toată dorinţa. Dacă Dornford dorea ceea ce mai rămăsese... în fond, de ce nu? Renunţă să se mai gîndească la ea însăşi şi-şi îndreptă din nou gîndul la Clare. Oare la ora asta era cu datoriile plătite? Cei pe care legea îi decretează contravenienţi... trebuie să contravină! Şi totuşi... în cîteva minute puteai compromite atît de mult viitor!

Şedea foarte liniştită. Şi trenul urula în asfinţitul care se topea în înserare.

XXXV

Tony Croom petrecuse o săptămînă de chin în căsuţa lui transformată, din Bablock Hythe. Depoziţia lui Corven, cînd fusese rechemat la bară, îi sfîşiase inima, iar dezminţirea lui Clare nu-i potolise cu nimic durerea. În acest tînăr exista o demodată capacitate de gelozie. Fireşte, nu era un lucru nou ca o soţie să accepte îmbrăţişarea soţului; dar, în acele împrejurări speciale şi în starea lui de spirit, tînărului Croom lucrul i se păruse cu totul lipsit de cuviinţă, dacă nu chiar monstruos, şi faptul că el însuşi trebuise să depună mărturie, după o asemenea lovitură, mortală, nu făcuse decît să-i zgîndărească rana. Dorinţele sexuale sînt guvernate de o tristă

raționalitate, și conștiința că nu avea dreptul să sufere nu-l alina cîtuși de puțin. Și acum, la o săptămînă după proces, cînd primi invitația de la Clare, se simți îmboldit pe rînd de impulsul de a nu răspunde, de a răspunde răstit, de a răspunde "ca un gentleman", și, în tot acest timp, știa foarte bine că avea să se ducă. Fără vreo hotărîre limpede în minte și cu rana încă proaspătă în inimă, ajunse la Garaje la un ceas după plecarea lui Dinny. Clare îi deschise și rămaseră timp de un minut uitîndu-se unul la celălalt, fără să-și spună o vorbă. În cele din urmă, ea i se adresă rîzînd:

- Ei, Tony! Nostimă toată chestia, nu-i așa?

- De un umor desăvîrșit.

- Arăți rău.

- Arăți minunat.

Așa și arăta, într-o rochie roșie, decoltată la gît și fără mîneci.

- Regret că nu m-am îmbrăcat în haine de seară, Clare. Nu știam că vrei să ieșim.

- Nu vreau. Luăm cina aici. Îți poți parca mașina în față și poți rămîne la mine cît îți place, și nimănui n-o să-i mai pese. Nu-i drăguț?

- Clare!

- Lasă-ți pălăria și vino sus. Am pregătit o nouă rețetă de coctail.

- Profit de acest prilej ca să-ți spun că regret totul, nespus de mult.

- Nu fi idiot, Tony. Clare începuse să urce scărița spiralată. Ajunsă sus, se întoarse: Haide, vino!

Lăsîndu-și pălăria și mănușile, Tony o urmă. Pentru ochii unui om zbuciumat și înnebunit de durere, odaia de sus avea un aer festiv, ca în așteptarea unei ceremonii sau, poate a unui sacrificiu? Măsuța era cochet împodobită cu flori, o sticlă cu gît strîmt, pahare verzi, canapeaua drapată într-o cuvertură verde-jad, cu mormane de perne viu colorate. Ferestrele erau deschise, vremea fiind călduroasă, dar perdelele erau aproape îmbinate și lumina aprinsă. Tony se duse drept la fereastră, sufocat de tulburarea violentă din inima lui.

- În ciuda binecuvîntării pe care ne-a dat-o legea, ar fi mai bine să tragi complet perdelele, spuse Clare. Vrei să te speli?

Tony scutură din cap, îmbină perdelele și se așeză pe pervaz. Clare se trîntise pe canapea.

- N-am putut suporta să te văd în boxă, Tony. Îți datorez enorm.

- Îmi datorezi! Tu nu-mi datorezi nimic. Eu sînt cel...
- Nu! Eu sînt datornicul.

Clare, cu brațele înnodate sub ceafă, cu trupu-i grațios și fața ușor înălțată, iată tot ce visase de atîta amar de vreme, tînjind în toate aceste luni din urmă! Iat-o, ațîțătoare la culme, părînd să spună: "Iată-mă! Ia-mă!" Și Tony rămase nemișcat privind-o. Clipa după care jinduise, la care rîvnise, și n-o putea trăi!

- De ce stai atît de departe, Tony?

Se ridică în picioare, cu buzele zvîcninde; tremurînd din toate mădularele, reuși să ajungă pînă la masă și se prinse cu mîinile de speteaza unui scaun. Ochii lui, pironiți pe ochii ei, scormoneau, scormoneau. Ce se ascundea îndărătul acelor ochi negri care-l priveau? Nu iubire! Împlinirea unei îndatoriri? Achitarea unei datorii? Tolerarea unui camarad? Invitația făcută cuiva cu care vrei să termini ca să scapi cît mai repede? Dar nu iubire, nu iubirea cu dulcea-i lumină. Și, deodată, îi apăru în fața ochilor imaginea ei împreună cu Corven - acolo! Își acoperi fața cu brațul, o zbughi pe treptele de metal ale scării răsucite, își înhăță pălăria și mănușile și se năpusti în mașină. Mintea nu-i reintră în funcțiune pînă cînd nu se pomeni pe șoseaua Uxbridge și i se păru de neînțeles cum de reușise să ajungă pînă acolo fără să provoace vreun dezastru. Se purtase ca un idiot. Dar se purtase așa cum trebuise să se poarte. Expresia uimită de pe fața ei! Să fie însă tratat ca un creditor! Să fie plătit! Și încă acolo! Pe canapeaua aceea! Nu! Începu să conducă din nou cuprins de o furie frenetică, și fu readus brusc la realitate de un camion care se hurduca în fața lui. Noaptea de- abia începuse, caldă și spuzită de stele. Parcă mașina în fața unei porți și coborî. Rezemîndu-se de gard, își umplu pipa și o aprinse. Încotro să se ducă? Acasă? La ce bun? La ce bun să se ducă oriunde ar fi? Mintea i se limpezi subit. Să se ducă la Jack Muskham, să-și dea demisia și... Kenya! Banii pe care-i avea îi ajungeau numai bine. O să se descurce acolo. Să-și găsească și acolo vreo slujbă. Dar să rămînă aici? Asta nu! Noroc că nu sosiseră iepele acelea! Sări gardul și se așeză pe iarbă. Întins pe pajiște, relaxat, privi în sus. Ce puzderie de stele! Cît mai avea, cincizeci de lire, șaizeci, și nu datora nimănui nimic. Un vapor spre Africa de est, la clasa turist. Orice, oriunde, departe! Pajiștea, lîngă el, era presărată cu ochii mari, bovini, ai margaretelor albindu-se din ce în ce sub clarul de lună; aerul era înmiresmat de iarba mustoasă. Dacă în ochii ei ar fi licărit măcar o singură clipă iubirea! Își lăsă din nou

capul în iarbă. Nu era vina ei dacă nu-l iubea! Nefericirea lui! Acasă - să-şi adune boarfele, să-şi închidă valiza şi apoi direct la Jack Muskham! Asta o să-i ia toată noaptea. Ar trebui să-i vadă şi pe avocaţii ăia, şi pe Dinny, dac-ar fi posibil. Dar pe Clare? Nu! Pipa i se stinse; luna şi stelele, margaretele cu ochii bovini, parfumul ierbii, umbrele tainice ale serii, atingerea dură a pămîntului, toate îşi pierduseră puterea de a-l linişti. Să se scoale, să facă ceva, să fie întruna ocupat, pînă să se vadă din nou pe puntea vaporului, plecat. Se ridică, sări iar gardul şi porni motorul. O ţinu drept înainte, evitînd, instinctiv, drumul dintre Maidenhead şi Henley. Trecu prin High Wycombe şi se apropie de Oxford pe la nord. Bătrînul oraş era iluminat şi în straie de seară cînd îşi făcu Tony intrarea, venind dinspre Headington şi luînd-o pe liniştita şosea Cumnor. Se opri pe vechiul şi micul pod de pe Tamisa de sus. Partea aceasta de sus a rîului avea ceva deosebit, era atît de liniştită şi de şerpuitoare, ţinîndu-se deoparte de zarva omenească. Trestiile luceau în clarul de lună, iar sălciile păreau să picure argint în apa de smoală care luneca pe sub crengi. Cîteva dintre ferestrele hanului din spate erau luminate, dar nu răzbea nici un sunet de gramofon. Cu luna urcată în cumpăna cerului, stelele păreau nişte împunsături pe firmamentul de culoarea strugurelui; miresmele bancurilor de stuf şi ale ogoarelor de lîngă rîu, încinse de o săptămînă de căldură, îi umpleau nările cu un iz dulceag şi puţin rînced. Brusc se simţi năpădit de un val de dorinţă fizică, atît de des şi atît de îndelung se visase împreună cu Clare, privind ca doi îndrăgostiţi rîul şerpuitor, parfumat de aromele cîmpului. Cu o smucitură porni din nou maşina, şi o luă pe lîngă hari, pe şoseaua îngustă. Douăzeci de minute mai tîrziu se afla în pragul căsuţei lui, privind la odaia scăldată de lună, pe care cu şapte ore în urmă o lăsase scăldată în soare. Trîntit pe jos, zăcea romanul pe care încercase să-l citească; resturile prînzului alcătuit din brînză şi fructe nu fuseseră strînse; într-un colţ, o pereche de pantofi maro pe care avusese de gînd să-i lustruiască. Bîrnele mari, negre, de pe tavanul scund şi din jurul căminului încăpător, bătrînesc, ştirbeau cadrul victorian, ceaiul lucios, în care altminteri s-ar fi înecat suportul de aramă pentru lemne, farfuriile de cositor, urcioarele şi cănile pe care abia apucase să le adune, în speranţa că aveau să-i placă iubitei lui; toate aceste "res angusta domi" îl întîmpinară cu contururi nedeslușite. Se simţi dintr-o dată istovit, bău o jumătate de pahar de whisky cu apă, mîncă vreo doi biscuiţi şi se prăbuşi în

fotoliul lung, de răchită. Adormi aproape în aceeaşi clipă şi se deşteptă în zori. Se trezi amintindu-şi că avusese de gînd să-şi petreacă întreaga noapte cu diverse treburi. Lumina soarelui bătea pieziş în geam. Bău toată apa din urcior şi se uită la ceas. Orele cinci. Deschise larg uşa. Ceaţa dimineţii scînteia pe cîmpie. Ieşi, trecînd pe lîngă boxele ce-şi aşteptau iepele şi pe lîngă păşuni. Un drumeag, care cobora în povîrniş pînă la rîu, o tăia peste cîmpul de iarbă spart de hîrtoape năpădite de tufăriş şi presărat cu moviliţe verzi acoperite de aluni şi anini. Nu căzuse rouă, dar iarba şi tufişurile răspîndeau un miros reavăn.

La vreo cincizeci de iarzi depărtare de rîu, se trînti pe jos, într-o viroagă. Ierburi, albine, păsări, nimic altceva şi totul atît de viu! Zăcu întins pe spate, privind iarba, şi tufărişul, şi cerul dimineţii, albastru, cu scame de nori lînoşi. Poate din pricină că izbutea să vadă atît de puţin din această văgăună a lui, i se părea că simte întreaga Anglie pulsînd alături. Aproape de mîna lui, o albină scotocea într-o floare; plutea o mireasmă vagă, ca de ghirlande de margarete; dar mai presus de toate, calitatea ierbii, frăgezimea pe care o simţea atît de aproape, puritatea verdelui! "Măreţie, demnitate şi pace!" Piesa aceea! Cuvintele îi dădură un şoc. Alţi spectatori au rîs. Şi Clare a rîs. "Sentimentalule! aşa-i spusese. Nici o ţară n-a avut vreodată şi n-o să aibă "Măreţie, demnitate şi pace"!" Probabil că nu, desigur că nu, o ţară, chiar cînd e propria ta patrie, e un amestec de frumuseţe şi de urîţenie, o generalizare vagă care-i împinge pe dramaturgi să se întreacă pe ei înşişi şi pe jurnalişti să trîmbiţeze vorbe goale. Şi totuşi, nicăieri în alt loc din lume nu poţi găsi un colţ ca ăsta, nu poţi simţi şi vedea asemenea iarbă, o mireasmă atît de fină încît e aproape inodoră, un cer atît de mătăsos şi de lînos, flori atît de gingaşe, cîntece de păsări, bătrîneţe şi tinereţe laolaltă! Oamenii n-au decît să rîdă, tu nu te simţi în stare să părăseşti o iarbă ca asta! Îşi aminti de fiorul care-l străbătuse cu şase luni în urmă cînd revăzuse iarba englezească. Să-şi părăsească slujba înainte de a o fi început; să i-o zvîrle îndărăt lui Muskham care se purtase atît de frumos cu el! Se răsuci cu faţa-n jos şi-şi lipi obrazul de iarbă. Aşa îi simţea mai bine aroma, nici dulce, nici amară, dar proaspătă, intimă, delicioasă, o mireasmă pe care o învăţase din fragedă pruncie, mireasma Angliei. De-ar sosi odată iepele alea şi de s-ar pricepe la ele! Se ridică din nou şi rămase în ascultare. Nici un zgomot de tren, sau de maşină, sau de avion, nici un zgomot de prezenţă umană sau de animal; numai cînt de

păsări și acel ceva nedeslușit și puțin îndepărtat, un acord prelung și sinuos, în larg, deasupra firelor de iarbă. Ei bine! Ce rost are să faci tămbălău! Dacă nu poți avea un lucru, nu-l ai și pace!

XXXVI

În clipa cînd Dinny plecă de la el, Adrian făcu banala descoperire că făgăduise un lucru pentru care era necesară o întreagă performanță. Să determini pe un avocat al Colegiului Regal să se dea de gol, și cum, mă rog? Ca să se ducă la dînsul, prea ar fi fost cusut cu ață albă. Să-l invite la el, dar nu-i cu putință să sondezi un musafir. Dacă i-ar cere lui Em, i-ar invita pe amîndoi la cină, mai ales dacă i-ar da a înțelege că-i vorba de Dinny; dar chiar și așa...! Aștepta ca să se consulte cu Diana și, după masa de seară, se duse în Mount Street. Își găsi neamurile jucînd pichet.

- Patru rigi, spuse Lady Mont. Atît de demodați, Lawrence și eu și Mussolini. Adrian, ai venit pentru ceva?

- Firește, Em. Vreau să-l inviți pe Eustace Dornford la o cină, împreună cu mine, ca să-i pot vorbi.

- Asta-i în legătură cu Dinny. Nu pot să-l determin pe Lawrence să fie cavaler. Ori de cîte ori am eu patru rigi, are el patru ași. Cînd?

- Cu cît mai repede, cu atît mai bine.

- Sună, dragă.

Adrian sună.

- Blore, telefonează-i domnului Dornford şi invită-l la cină luni seara.
- Pe cînd, my lady?
- În prima seară liberă din agenda mea. Ca la dentist, adăugă ea cînd Blore se retrase. Povesteşte-mi despre Dinny. N-a mai fost pe la noi de cînd cu procesul.
- Procesul, repetă Sir Lawrence, s-a desfăşurat în bună măsură aşa cum era de aşteptat, nu găseşti, Adrian? Ceva repercusiuni?
- Cineva a achitat cheltuielile de judecată şi Dinny îl suspectează pe Dornford.
Sir Lawrence lăsă jos cărţile din mînă.
- Asta prea miroase a ofertă directă.
- O, el n-o să recunoască în ruptul capului, dar Dinny îmi cere să descopăr adevărul.
- Dacă nu vrea să recunoască, atunci de ce-ar fi făcut-o?
- Cavaleri, murmură Lady Mont, care purtau la sîn mănuşa unei femei şi se lăsau omorîţi şi nimeni nu ştia cui aparţinuse mănuşa. Da, Blore?
- Domnul Dornford e bucuros să vină la cină luni seara, my lady.
- Atunci trece-l în agendă. Şi pe domnul Adrian.
- Adrian, să pleci împreună cu el după cină, şi întreabă-l atunci, îl sfătui Sir Lawrence, bate mai puţin la ochi; şi, Em, nici o aluzie, nici măcar un suspin sau un geamăt.
- E o creatură drăguţă, comentă Lady Mont. Atît de palid şi de smead...

În seara de luni, Adrian plecă împreună cu "creatura drăguţă, palidă şi smeadă". Aveau mai mult sau mai puţin aceeaşi direcţie, întrucît Dornford nu se mutase încă în casa nouă. Spre uşurarea lui Adrian, însoţitorul său părea la fel de bucuros de prilej, căci se porni pe dată să vorbească despre Dinny.
- Am dreptate sau nu să cred că s-a întîmplat ceva cu Dinny în ultimul timp, nu mă refer la proces, ci atunci cînd a fost bolnavă şi aţi plecat împreună în străinătate?
- Da. Omul de care ţi-am povestit că fusese îndrăgostită cu doi ani în urmă s-a înecat în Siam.
- O!
Adrian îl privi pe furiş. Oare ce exprima faţa lui Dornford - preocupare, uşurare, speranţă, compătimire? Dar pe chip nu i se vedea decît o uşoară încruntare.

- Dornford, vreau să te întreb ceva. Cineva a plătit cheltuielile de judecată imputate lui Croom în urma procesului.

Sprincenele erau acum înălțate, dar fața nu spunea nimic.

- M-am gîndit că s-ar putea ca dumneata să știi cine a făcut-o. Avocații nu vor să spună altceva decît că achitarea nu a venit de la partea adversă.

- N-am idee.

"Va să zică așa, gîndi Adrian. Nu pot obține mai mult de atît, dar dacă minte, știe să mintă."

- Îmi place tînărul Croom, adăugă Dornford. S-a purtat cuviincios și a avut mare ghinion. Lucrul ăsta o să-l salveze de la a fi declarat falit.

- Totuși e o chestiune cam misterioasă, continuă Adrian.

- Așa e.

"Pînă la urmă, își spuse Adrian, cred că el a făcut-o. Dar ce față de piatră!" Cu voce tare, urmă însă:

- Cum o găsești pe Clare după proces?

- Ceva mai cinică. Azi-dimineață, la călărie, și-a exprimat, cu oarecare libertate, punctul de vedere asupra profesiunii mele.

- Crezi că o să se mărite cu Croom?

Dornford clătină din cap.

- Mă îndoiesc, mai ales dacă ceea ce-ați spus despre cheltuielile de judecată e adevărat. Ar fi făcut-o, poate, dintr-un simț al obligației, dar altfel, cred că procesul i-a redus mult șansele bietului om. Nu-l iubește cu adevărat, cel puțin asta-i părerea mea.

- Convenția deziluzionat-o total.

- Rareori am văzut o fată mai deziluzionată decît e lui, murmură Dornford. Dar ea îmi face impresia că are de gînd să-și creeze o viață amuzantă. Are curaj și, ca toate femeile tinere din ziua de azi, e structural independentă.

- Da. Pe Clare n-aș putea s-o văd într-o viață domestică.

Dornford rămase o clipă tăcut. Apoi întrebă brusc:

- Ați spune același lucru și despre Dinny?

- Mă rog, pe Clare n-o pot vedea în chip de mamă. Pe Dinny, da. Pe Dinny n-o pot vedea azi aici, mîine colo și pretutindeni; pe Clare, da. Totuși, "domestic" nu-i cuvîntul potrivit pentru Dinny.

- Nu! izbucni Dornford cu fervoare. Nu știu care-i cuvîntul potrivit pentru ea. Credeți foarte mult în Dinny, nu-i așa?

Adrian încuviință:

- Enorm.

- Pentru mine întîlnirea cu ea a fost teribilă, rosti Dornford cu glas scăzut; dar mi-e teamă că pentru dînsa, pînă în prezent, întîlnirea cu mine nu a însemnat nimic.

- Trebuie să ţii seama de multe, îi consolă Adrian. Răbdarea e o virtute, sau cel puţin aşa era înainte ca lumea să fi sărit în sus în flacăra iadului din care n-a mai revenit pe pămînt.

- Dar mă apropii de patruzeci de ani.

- Şi Dinny se apropie de douăzeci şi nouă.

- Cele ce mi-aţi spus adineauri schimbă în vreun fel lucrurile sau... nu?

- Despre Siam? Cred că da... că le schimbă mult.

- Bine, vă mulţumesc.

Se despărţiră cu o puternică strîngere de mînă şi Adrian o luă în direcţia nord. Mergea agale, gîndindu-se la bilanţul care pune faţă-n faţă nelimitatele conturi ale fiecărui îndrăgostit. Nici valuri întregi de capital, şi nici un fel de poliţe de asigurare n-ar putea să reglementeze sau să ofere garanţii pentru stabilizarea acestui bilanţ, atît de labil, al unei vieţi întregi. Prin iubire apare omul pe lume; cu iubirea are de-a face aproape toată viaţa, realizînd datorii sau profituri; şi cînd moare, e îngropat şi dat uitării tot prin intermediul iubirii, dacă nu al preotului. În furnicarul ăsta al Londrei nu există făptură care să nu aibă conturi cu această Forţă capricioasă, inexorabilă, puternică, şi cu care, de fapt, nimeni - bărbat sau femeie - n-ar accepta de bună voie să trateze afaceri. "Partidă bună", "căsnicie fericită", "camaraderie ideală", "comuniune de-o viaţă" se ciocnesc de: "nu se înţeleg", "doar un foc de paie", "situaţie tragică", "nepotrivire"! În orice alte domenii de activitate, omul poate să-şi ia măsuri de asigurare, poate să modifice, să prevadă, să se apere (cu excepţia incomodului domeniu de activitate al morţii); cînd e vorba însă de iubire, e neputincios. Năvăleşte asupră-i din întunericul nopţii, şi în noapte se întoarce. Dăinuie sau se volatilizează. Înregistrează într-o coloană sau alta a bilanţului o intrare, lăsîndu-l pe bietul om să facă totalul şi să aştepte o nouă intrare. Îşi bate joc de dictatori, de parlamente, de judecători, de episcopi, de poliţie şi chiar de bunele intenţii, înnebuneşte de fericire sau de suferinţă; se dezlănţuie, procreează, fură şi ucide; e devotată, fidelă, nestatornică. N-are ruşine şi nu cunoaşte stăpîn; clădeşte căminuri şi le devastează; trece pe lîngă tine sau traversează peste drum; şi, cîteodată, face din două inimi una singură pînă la moarte. Lui Adrian, în drum spre Charing Cross Road, i se părea lesne să

se gîndească la Londra, la Manchester, la Glasgow, fără iubire; și totuși, fără de iubire, nici unul dintre trecătorii aștia n-ar fi adulmecat mirosul de gaz care plutea în aerul nopții, nici o cărămidă murdară n-ar fi fost așezată peste altă cărămidă, nici un autobuz n-ar fi hodorogit pe drum, nici un muzicant ambulant nu s-ar fi tînguit în stradă, nici un felinar n-ar fi iluminat firmamentul. O preocupare primordială. Și el, a cărui preocupare primordială o constituiau osemintele omului din antichitate, el care, de n-ar fi fost iubirea, n-ar fi avut oseminte de dezgropat, de clasificat și de conservat sub sticlă, se gîndea acum la Dornford și la Dinny, și se întreba dacă se vor "conecta".

Iar Dornford, în drum spre Harcourt Buildings, se gîndea și mai intens la el și la ea. Se apropia de patruzeci de ani! Și această dorință covîrșitoare care-l consuma, trebuia s-o împlinească acum sau niciodată. Dacă nu voia să se împotmolească în rutina de holtei, trebuia să se căsătorească și să aibă copii. Viața, fără Dinny care să-i dea sens și savoare, ar fi fost ca o mîncare sleită. Dinny devenise... dar ce nu devenise? Și trecînd pe poarta îngustă din Middle Temple Lane, se adresă unui confrate bine informat care se grăbea la rîndu-i să se ducă la culcare:

- Cine cîștigă Derby-ul, Stubbs?

- Dumnezeu știe! răspunse confratele bine informat, întrebîndu- se de ce-o fi pariat pe favorit cînd a pariat, în loc să fi pariat cînd n-a pariat.

În Mount Street, Sir Lawrence, intrînd în dormitorul soției sale ca să-i ureze noapte bună, o găsi cocoțată în pat în capul oaselor, cu boneta de dantelă care o întinerea întotdeauna, așa încît, îmbrăcat în halatul său de casă din mătase neagră, se așeză pe marginea patului.

- Spune, Em.

- Dinny o să aibă doi băieți și o fată.

- Aiurea! Asta înseamnă să numeri cam de timpuriu bobocii.

- Cineva trebuie s-o facă. Dă-mi un sărut.

Sir Lawrence se înclină și se execută.

- Cînd o să se mărite, spuse Lady Mont închizînd ochii, multă vreme n-o să participe decît cu jumătate din ființa ei.

- Mai bine jumătate la început, decît deloc la sfîrșit. Dar ce te face să crezi că o să-l ia?

- Simt eu. Cînd e la o adică, nu ne place să rămînem la marginea drumului, Lawrence.

- Perpetuarea speciei, hm!

- Bine-ar fi dacă el ar da de vreun necaz sau şi-ar rupe un picior.

- Poate c-ar trebui să-i dai a înţelege.

- Are un ficat sănătos.

- Asta cum o mai ştii?

- Albul ochilor bate în albastru. Bruneţii ăştia suferă adeseori de ficat.

Sir Lawrence se ridică.

- Pe mine mă preocupă să o văd din nou pe Dinny suficient de interesată de propria-i persoană, încît să vrea să se mărite.

- Paturile trebuie comandate la Harridge, murmură Lady Mont.

Sprîncenele lui Sir Lawrence se înălţară. Em era inepuizabilă!

XXXVII

Cea a cărei lipsă de interes faţă de propria-i persoană interesa pe atîţia alţii primi trei scrisori deodată în dimineaţa de miercuri. Prima pe care o deschise îi comunica:

Dinny iubită,

Am încercat să-mi plătesc datoria, dar Tony m-a refuzat şi a zbughit-o ca o rachetă; aşa că sînt din nou o femelă liberă şi independentă. Dacă primeşti vreo veste de la el,

comunică-mi şi mie.

Dornford devine tot mai interesant pe zi ce trece. Discutăm numai despre tine şi drept compensaţie îmi urcă salariul la trei sute.

Te sărut pe tine şi pe toţi
Clare

A doua scrisoare pe care o deschise suna astfel:

Draga mea Dinny,

M-am hotărît să rămîn la slujba mea. Iepele sosesc luni. Jack Muskham a venit ieri pe aici şi a fost foarte amabil; n-a suflat o vorbă în legătură cu procesul. Aş vrea să te rog să-mi faci un serviciu, află cine a plătit cheltuielile de judecată. Chestiunea îmi stă ca o piatră pe inimă.

Îţi mulţumesc mult pentru că ai fost întotdeauna atît de drăguţă cu mine.

Al tău,
Tony Croom

În sfîrşit, ultima scrisoare spunea:

Dinny, draga mea,

N-am reuşit nimic. Ori nu le-a plătit el, ori face pe niznaiul, dar în cazul ăsta simulează foarte bine. Oricum, faţă de el n-aş arăta că ştiu că joacă teatru. Dacă ţii într-adevăr atît de mult să afli, în locul tău i-aş cere să-mi spună lucrurile pe şleau. Nu cred că ţie ţi-ar îndruga o minciună, nici măcar "una mică". După cum ştii, mie tipul îmi place. După părerea mea de unchi, şi-a menţinut încă acoperirea în aur.

Al tău devotat,
Adrian

Va să zică aşa! Dinny se simţi uşor iritată. Şi senzaţia aceasta, care i se păruse a fi o reacţie de moment, reveni. Într-adevăr, ca şi vremea, starea ei de spirit deveni din nou rece şi amorţită. Îi scrise Clarei, relatîndu-i cele comunicate de Tony, precum şi faptul că nici măcar nu pomenise de ea. Îi scrise lui Tony Croom, fără să pomenească nici de Clare, nici de întrebarea lui cu privire la cheltuielile de judecată; apoi se concentră asupra creşterii păsărilor, acestea îi ofereau siguranţă şi n-o mînau în nici o direcţie. Îi scrise lui Adrian:

Ştiu c-ar trebui să mă simt stimită la acţiune, dar acţionarii

nu se vor alege cu nici un dividend. Aici e rece și posomorît și unica mea consolare e că "Scrobițu" cel mic a început să se ridice copăcel și să ia notă de prezența mea.

Și apoi, ca și cum s-ar fi aranjat cu organizatorul curselor de la Ascot, vremea se schimbă subit și căldura se instală; și, pe neașteptate, Dinny îi scrise lui Dornford. Îi scrise despre porci, despre rasele și cocinile lor, despre guvern și despre fermieri. Termină cu următoarele cuvinte:

Sîntem cu toții foarte necăjiți pentru că nu știm cine a achitat cheltuielile de judecată în procesul surorii mele. E atît de neplăcut să te simți obligat față de o persoană anonimă. N-ai putea cumva să descoperi cine e?

Șovăi un timp cum să semneze această primă scrisoare pe care i-o adresa. În cele din urmă scrise:

A dumitale pe veci,
Dinny Charwell.

Răspunsul sosi prompt:

Draga mea Dinny,

Am fost încîntat că mi-ai scris. Încep prin a răspunde la ultima ta întrebare. O să fac tot ce-o să-mi stea în putință ca să-i trag de limbă pe avocați, dar dacă refuză să-ți spună ție, nu-mi închipui c-or să-mi spună ceva mie. Totuși, am să încerc. Deși cred că dacă sora ta sau tînărul Croom ar stărui, lor ar fi obligați să le spună. Acum în legătură cu porcinele... aci urmau niște informații și o plîngere că agricultura nu era încă folosită cum se cuvine. *"Dacă oamenii și-ar da seama că toată carnea de pasăre, cartofii, aproape toate legumele, o mare parte din fructe și o cantitate de lactate superioară celei obținute azi de la fermele de vaci pot fi realmente produse în țară și dacă printr-o prohibire treptată a importurilor în aceste ramuri ar încuraja, ba chiar ar forța pe cultivatorii și crescătorii noștri să aprovizioneze piața internă, în zece ani am avea o agricultură intensă și profitabilă, cu o ridicare minimă a costului de trai și o imensă economie a cheltuielilor de import. Vezi bine cît de novice sînt în politică. Cerealele și carnea constituie false indicii ale drumului pe care merg eu. Cerealele și carnea din dominioane, iar restul (fructe și legume de climă caldă) din producție internă, constituie motto-ul meu. Sper că tatăl tău mă aprobă. Clare începe să fie neliniștită și mă întreb dacă nu s-ar simți mai bine într-o slujbă mai activă decît cea de acum. Dacă aflu de vreo slujbă potrivită pentru ea, am s-o sfătuiesc s-o accepte. Ești bună s-o întrebi pe mama ta dacă n-aș deranja-o venind*

să-mi petrec la voi ultimul week-end din această lună? A avut amabilitatea de a-mi cere să-i dau de veste ori de cîte ori vin prin district. Aseară am mai fost o dată să văd "Cavalcada". Continuă să fie frumoasă, dar am simțit lipsa ta. Nici nu-ți pot spune cît de mult ți-am simțit lipsa.

Al tău devotat
Eustace Dornford

I-a simțit lipsa! După ce-i trecu vaga duioșie trezită de aceste nostalgice cuvinte, începu pe dată să se gîndească la Clare. Neliniștită! Dar cine ar fi putut să fie altfel în situația ei atît de anormală? De cînd se încheiase procesul nu mai fusese la Condaford. Și acest lucru i se părea firesc lui Dinny. Poți spune mult și bine că nu-ți pasă de gura lumii, pînă la urmă tot îți pasă, mai ales cînd e vorba de locul unde ai copilărit și unde ai de-a face cu mica nobilime din împrejurimi. Și Dinny gîndi cu tristețe: "Eu nu știu ce să doresc pentru ea, și ăsta-i un noroc, pentru că într-o bună zi o să-și dea ea singură seama ce anume își dorește." Ce plăcut e cînd îți dai seama ce anume îți dorești! Reciti scrisoarea lui Dornford și, brusc, își înfundă, pentru prima oară, propriile-i sentimente. Avea sau nu de gînd să se mărite vreodată? Dacă da, atunci putea să se mărite cu Eustace Dornford la fel de bine ca și cu oricare altul, îi plăcea, îl admira, putea sta de vorbă cu el. Dar... trecutul ei! Ce ciudat sunau aceste cuvinte. "Trecutul ei", sufocat aproape din fașă și totuși lucrul cel mai arzător pe care-l cunoscuse vreodată! "Mai devreme sau mai tîrziu va trebui să te reîntorci pe cîmpul de luptă!" Neplăcut să fii considerat dezertor de propria ta mamă. Dar ea nu se eschiva. Obrajii i se aprinseră. Era ceva ce nimeni nu putea înțelege - oroarea de a-i fi infidelă celui căruia îi aparținuse cu sufletul dacă nu cu trupul. De a fi infidelă acelei totale dăruiri care, știa prea bine, nu se va mai repeta niciodată.

"Pe Eustace nu-l iubesc, gîndi ea, și el știe, știe că nici măcar nu mă prefac că-l iubesc. Dacă mă vrea în aceste condiții, ce s-ar cuveni, ce-aș putea să fac?" Ieși în grădina de trandafiri, împrejmuită de un gard de tisă; se iviseră primii boboci și Dinny hoinări printre tufe, aplecîndu-se ici și colo să le miroasă, urmată cam în silă de prepelicarul Foch, care nu avea pasiunea florilor.

"Orice hotărîre aș lua, trebuie luată acum, își spuse ea mai departe. Nu am dreptul să-l țin pe jăratic."

Se opri lîngă cadranul solar, pe care fîșia de umbră indica

o oră mai puțin decît era în realitate, și privi soarele în ochi, pe deasupra pomilor fructiferi de dincolo de gardul de tisă. Dacă se mărită cu el, vor urma și copiii, fără ei nu se poate. Își dădu seama limpede - sau crezu că-și dă seama - cum stătea cu ei din punctul de vedere al sexualității. Ceea ce nu putea să prevadă, însă, era cum se vor desfășura lucrurile, pentru ea și pentru el, în ascunzișurile spiritulul. Cuprinsă de neastîmpăr, se învîrti de la o tufă la alta, strivind cîte un păduche de plantă între degetele-i înmănușate. Și într-un colț al grădinii, prepelicarul Foch, neluat în seamă, înghițea cu un soi de disperare iarba grosolană.

Îi scrise lui Dornford în aceeași seară. Maică-sa ar fi încîntată dac-ar veni să-și petreacă week-end-ul la ei. Tatăl ei era perfect de acord cu părerile lui în ce privește agricultura, dar nu credea să mai existe și altcineva care să le împărtășească punctul de vedere, cu excepția lui Michael care, după ce-l ascultase cu atenție într-o seară, la Londra, exclamase: "Da. Dar lucrul de care am avea nevoie e o conducere; și de unde s-o luăm?" Nădăjduia, urma Dinny, că atunci cînd o să vină, o s-o poată lămuri în legătură cu cheltuielile acelea de judecată. Trebuie să fi fost emoționant să revadă "Cavalcada". Cunoștea el o floare care se numea "meconopsis", dacă așa s-o fi scriind, un soi de mac foarte frumos colorat? Se pare că-și avea originea în Himalaya, și s-ar adapta foarte bine la Campden Hill, care, după cît își dădea ea seama, avea același climat. Dacă ar putea-o convinge pe Clare să vină împreună cu el, ar bucura sufletele băștinașilor. De astă dată semnă "pe veci a dumitale", marcînd o deosebire mult prea subtilă ca să și-o poată explica măcar ea singură.

Anunțînd-o pe maică-sa că urmează să vină Dornford adăugă:

- Am să încerc s-o aduc și pe Clare, și nu crezi, mamă, că ar trebui să-i invităm și pe Michael cu Fleur? Au fost drăguți și ne-au găzduit atîta vreme...

Lady Charwell oftă:

- Te deprinzi, la un moment dat, să trăiești tihnit. Dar invită-i, dragă.

- Or să vorbească tot timpul despre tenis, și asta o să fie plăcut și folositor.

Lady Charwell își privi fiica; recunoscuse în glasul ei ceva din Dinny de acum doi ani.

Cînd Dinny știu că urmau să vină și Clare, și Michael cu Fleur, șovăi dacă să-i comunice sau nu lui Tony Croom. În cele

din urmă hotărî să nu-i spună nimic, hotărîre care o întristă, pentru că simțea în legătură cu el solidaritatea celor ce-au avut de îndurat același supliciu.

O înduioșa felul în care-și camuflau sentimentele tatăl și mama ei. "Da, Dornford - desigur, era și timpul să mai vină prin circumscripția lui. Păcat că n-avea o reședință în district - nu-i bine să pierzi contactul cu alegătorii. Probabil că va veni cu mașina și o va aduce și pe Clare; sau poate c-or s-o ia Michael și Fleur cu ei." Prin asemenea remarci își ascundeau nervozitatea în privința lui Clare și a ei însăși.

Tocmai terminase de aranjat ultimele flori în ultima odaie de dormit, cînd prima mașină trase pe alee; Dinny coborî scările și-l găsi pe Dornford în hol.

- Casa asta are un suflet, Dinny. Poate că datorită porumbeilor de pe acoperiș, sau poate din cauză că-i atît de înfundată în verdeață, dar îți dai seama pe dată de el.

Dinny își lăsă mîna în mîna lui mai mult decît ar fi avut de gînd.

- Pentru că-i atît de năpădită de plante agățătoare. Și-apoi mirosul, fîn uscat și verbină înflorită, poate că și lemnul măcinat al bîrnelor.

- Arăți bine, Dinny.

- Mă simt bine, mulțumesc. Presupun că n-ai avut timp pentru campionatele de la Wimbledon?

- Nu. Dar Clare a fost, va veni direct de acolo, cu tinerii Mont.

- Ce-ai vrut să spui în scrisoare cînd ai descris-o că-i neliniștită?

- Mă rog, așa cum o știu eu pe Clare, ea trebuie să fie întotdeauna la înălțimea situației, și acum nu prea e.

Dinny dădu din cap.

- Ți-a spus ceva despre Tony Croom?

- Da. A rîs și mi-a spus că s-a lepădat de ea ca de necuratul.

Dinny îi luă pălăria și i-o atîrnă pe cuier.

- Și ce-i cu cheltuielile de judecată? îl întrebă fără să se întoarcă.

- Ei bine, m-am dus special la Forsyte, dar n-am reușit să scot nimic de la dînsul.

- O! Dorești să te speli sau preferi să urci direct în camera dumitale? Cina la opt și un sfert. Acum e șapte și jumătate.

- Dacă-i posibil, prefer să urc în cameră.

- Ți-am pregătit o altă cameră. Te conduc.

O luă înainte pe scărița care ducea la "odaia preotului".
- Aici e sala de baie. Acum, pe aici!
- Odaia preotului?
- Da. Dar nu-i bîntuită de nici o stafie. Dinny se duse la fereastră. Vezi? Pe aici i se cobora noaptea coșul cu merinde de pe acoperiș. Priveliștea îți place? Bineînțeles e mai frumoasă primăvara, cînd sînt pomii în floare.
- Minunat!
Veni lîngă ea la fereastră și Dinny îi văzu mîinile atît de încleștate pe pervazul de piatră, încît încheieturile degetelor i se albiseră. Se simți răvășită de un suflu amar. Visase să stea aici, cu Wilfrid alături. Se rezemă de marginea lucarnei și închise ochii. Cînd îi redeschise, îl văzu privind-o drept în față, cu buzele tremurînde și cu mîinile la spate. Dinny se îndreptă spre ușă.
- Dau dispoziții să ți se aducă valiza și să ți se despacheteze lucrurile. Vrei, te rog, să-mi răspunzi la o întrebare: cheltuielile acelea de judecată, dumneata le-ai plătit?
Dornford tresări și rîse ușor, de parcă butonul s-ar fi răsucit brusc de la tragedie la comedie:
- Eu? Nu. Nici prin cap nu mi-a trecut.
- O! făcu din nou Dinny. Ai timp berechet pînă la cină.
Și coborî scărița.
Îl credea oare? Și dacă-l credea sau nu, ce importanță avea? Întrebarea trebuia pusă și răspunsul dat. "Încă un rîu, doar un singur rîu de trecut!" La zgomotul celei de-a doua mașini, coborî grăbită scările.

XXXVIII

În timpul acestui ciudat week-end, în care numai Michael şi Fleur se simţeau la largul lor, Dinny îşi primi lămurirea dorită, în timp ce hoinărea prin grădină.

- Em îmi spune, i se adresă Fleur, că eşti foarte frămîntată în legătură cu cheltuielile alea de judecată, zice că tu ai impresia că le-ar fi plătit Dornford, ceea ce îţi creează o obligaţie faţă de dînsul.

- Mă rog, e un lucru menit să te frămînte, e ca şi cum ai constata brusc că nu mai datorezi nimic la croitor.

- Draga mea, îi zise Fleur, ţi-o declar strict confidenţial, eu le-am plătit. Roger a venit la noi la cină şi a făcut mare tapaj cît îi este de penibil să trimită asemenea notă de plată unor oameni care nu prea au bani de prisos, şi ca urmare am stat de vorbă cu Michael şi i-am expediat lui Roger un cec. Tatăl meu a făcut avere de pe urma legii, aşa încît mi s-a părut un lucru potrivit.

Dinny căscă ochii.

- Uite ce-i, continuă Fleur luînd-o de braţ, mulţumită guvernului care a convertit împrumutul, toate acţiunile mele au crescut de zece ori, aşa încît, chiar după ce-am plătit cele nouă sute de lire şi ceva, tot am rămas de vreo cincisprezece ori mai bogată decît am fost, şi acţiunile sînt în continuă creştere. Nu ţi-am spus acest lucru decît ţie, în taină, pentru că m-am temut să nu te influenţeze în hotărîrea ta cu privire la Dornford. Spune-mi: te-ar fi influenţat?

- Nu ştiu, răspunse Dinny sec.
Şi chiar nu ştia.
- Michael spune că Dornford e omul cel mai pur pe care l-a cunoscut de multă vreme încoace. Şi Michael e foarte sensibil la oameni puri. Ştii, spuse Fleur brusc dîndu-i drumul de braţ, Dinny, tu mă nedumereşti. Oricine îşi poate da seama că eşti făcută să fii soţie şi mamă. Desigur, ştiu prin ce-ai trecut, dar morţii cu morţii şi viii cu viii. Aşa este, şi eu am trecut prin ce-ai trecut tu. Prezentul şi viitorul interesează şi prezentul sîntem noi, iar copiii sînt viitorul. Şi tu îndeosebi, tocmai pentru că eşti atît de fixată de tradiţie şi continuitate, ar trebui să duci neamul mai departe. Orice om care lasă ca o amintire să-i ruineze viaţa... iartă-mă, drăguţo, dar în cazul tău e limpede: acum sau niciodată. Şi ca să mă gîndesc la tine cu un "niciodată" scris pe frunte, e prea dezolant. Eu am foarte puţin simţ moral, continuă Fleur mirosind un trandafir, dar în schimb am mult simţ practic şi, pur şi simplu, nu suport să văd lucruri irosite.
Dinny, impresionată de privirea acelor ochi cafenii, cu albul atît de limpede, rămase nemişcată şi răspunse calm:
- Dacă aş fi fost şi eu catolică, n-aş mai fi stat nici un moment la îndoială.
- Mănăstirea? replică Fleur răstit. Nu! Mama mea-i catolică, dar... Nu! Oricum, nu eşti catolică. Nu, draga mea, căminul e pentru tine. Cealaltă soluţie e falsă, ştii. Ori una, ori alta.
Dinny zîmbi.
- Îmi pare rău că necăjesc oamenii. Îţi plac rozele astea "Angele Pernet"?
În cursul zilei de sîmbătă nu avu prilejul să discute cu Dorford, acesta fiind ocupat cu munca de lămurire a fermierilor din jur. Dar după cină, cînd Dinny ţinea scorul celor patru care se aşezaseră la masa de joc, Dornford veni lîngă ea.
- Veselie în casă, spuse ea adăugînd cele patru puncte ale lui Fleur. Cum i-ai găsit pe fermieri?
- Plini de încredere...
- Plini de...?
- ...că orice s-ar face nu poate decît să înrăutăţească şi mai mult lucrurile.
- O! Ah! Aşa s-au învăţat.
- Şi ce-ai mai făcut tu toată ziua, Dinny?
- Am cules flori, m-am plimbat cu Fleur, m-am jucat cu "Scrobitu" şi m-am amuzat cu porcii. - Cinci puncte pentru tine, Michael, şi şapte puncte pentru partea adversă. Asta e un joc foarte creştinesc, te porţi faţă de alţii cum ai dori să se poarte

alții față de tine. Apropo, dacă vrei să mergi mîine la slujbă, te poți duce la Oxford.

- N-ai vrea să vii și tu cu mine?

- Ba da. Îmi place Oxfordul și n-am fost la o slujbă catolică decît o singură dată. În trei sferturi de oră putem fi cu mașina acolo.

Privirea pe care i-o aruncă i-o evocă pe cea a prepelicarului Foch, cînd se reîntorcea la el după o absență mai lungă.

- Atunci la nouă și un sfert, în mașina mea...

A doua zi, pe cînd erau așezați, unul lîngă celălalt, în mașină, Dornford întrebă:

- Vrei s-o decapotăm?

- Te rog.

- Dinny, e ca într-un vis.

- Aș dori ca visele mele să fie atît de line...

- Visezi mult?

- Da.

- Frumos sau urît?

- Ei, ca toate visele, și așa și așa.

- Ai vreun vis care se repetă?

- Unul. Un rîu peste care nu pot să trec.

- Ah! Ca un examen pe care nu-l poți lua. Visele sînt necruțător de revelatoare. Și dacă ai putea trece peste rîul acela din vis ai fi mai fericită?

- Nu știu.

Urmă o tăcere, pe care o rupse Dornford:

- Mașina asta e de un tip nou. Vitezele se schimbă automat. Dar nu-ți prea place să conduci, nu-i așa?

- Conduc prostește.

- Vezi, Dinny, tu nu ești modernă.

- Nu. Sînt mai puțin capabilă decît majoritatea oamenilor.

- În felul tău ești mai capabilă decît toți cei pe care-i cunosc.

- Vrei să spui că mă pricep la aranjatul florilor.

- Și te pricepi să sesizezi o glumă; și să fii... o comoară.

Dinny gîndi că era ultimul lucru care se pricepuse să fie în ultimii doi ani, așa încît se mulțumi să-l întrebe:

- Ce colegiu ai urmat la Oxford?

- Oriel.

Și conversația scăpătă.

Fînul fusese în parte adunat în căpițe și în parte zăcea încă

împrăştiat, iar aerul miezului de vară era îmbălsămat de aromă.
- Mă tem, spuse Dornford pe neaşteptate, că n-am chef să mă duc la masă. Am atît de puţine prilejuri să fiu singur cu tine, Dinny... Hai s-o luăm spre Clifton şi să ne instalăm într-o barcă.
- Da, e prea frumos afară ca să stăm înăuntru.
Cotiră la stînga şi, trecînd prin Dorchester, ajunseră la şerpuirile şi falezele stîncoase ale Tamisei la Clifton. Lăsară maşina, închiriară o barcă lată şi după ce vîsliră puţin, o traseră la mal.
- Iată, observă Dinny, un frumos exemplu de ce se alege din intenţiile generoase. "A face cîte un pic din ceva" nu prea seamănă cu ceea ce te aşteptai să faci, nu-i aşa?
- Nu, dar adeseori e preferabil.
- Regret că nu l-am luat pe Foch; îi place orice fel de vehicul în care poate sta pe picioarele lui şi în care se poate simţi rău.
Dar în acel ceas pe care-l petrecură pe apă, abia dacă-şi vorbiră. S-ar fi zis că dînsul înţelegea - ceea ce, de fapt, nu se întîmpla în realitate - că în acea somnolentă linişte de vară, legănată pe apă, jumătate în soare, jumătate în umbră, Dinny se simţea mai aproape de el decît oricînd pînă atunci. Într-adevăr i se păreau odihnitoare, pline de tihnă, acele lungi momente lenevoase în care nu era nevoită să vorbească, ci doar să absoarbă soare prin toţi porii, vara cu miresmele ei, cu zumzetul, cu mişcarea-i domoală, cu duhu-i verde planînd indiferent şi netulburat, cu mlădierea uşoară a trestiilor şi clipocitul apei şi cu etern îndepărtata chemare din copaci a porumbeilor de pădure! Descoperea adevărul spuselor lui Clare că unul din meritele lui era acela de "a nu te trage de limbă".
Cînd se întoarseră la reşedinţă, Dinny gîndi că fusese una dintre cele mai tihnite şi mai plăcute dimineţi din cîte cunoscuse vreodată. Dar îşi dădu seama din privirea lui Dornford că între vorbele lui: "Îţi mulţumesc, Dinny, a fost divin" şi între sentimentele lui reale se săpase un gol profund. Felul în care-şi strunea simţirile era de-a dreptul nefiresc. Şi, aşa cum îi stă bine unei femei, compasiunea lui Dinny se prefăcu repede în iritare. Orice era preferabil decît această veşnică înfrînare, acest desăvîrşit respect, răbdare şi nesfîrşită aşteptare.
Şi, pe cît de mult fuseseră împreună dimineaţa, pe atît de puţin se întîlniră după-masa. Ochii lui, fixaţi asupră-i cu nostalgie şi un soi de repros, deveniră o nouă sursă de agasare, şi Dinny evită cu grijă să arate că-i observase.

„Foarte parvarsă" ar fi spus bătrîna ei dădacă scoțiană.

Urîndu-i "noapte bună" în capul scării, Dinny încercă o plăcere sadică văzînd expresia descurajată de pe fața lui și, în același timp, senzația ascuțită că se poartă ca o bestie. Se duse la culcare ciudat de răscolită și înfuriată pe ea, și pe el, și pe întreaga omenire.

- Fir-ar să fie! bombăni ea dibuind după întrerupător.

Un hohot de rîs o făcu să tresară. Clare, îmbrăcată într-o pijama de-a ei, cocoțată pe pervazul ferestrei, fuma o țigară.

- Nu aprinde, Dinny; hai, vino să stai aici cu mine, să pufăim împreună.

Trei geamuri larg deschise lăsau să pătrundă noaptea așternută sub un cer violaceu, tremurînd de stele. Dinny, privind afară, spuse:

- Unde-ai fost toată după-masa? Nici măcar n-am știut că te-ai întors.

- N-ai o țigară? S-ar zice că ai nevoie de o consolare.

Dinny pufăi o gură de fum.

- Am nevoie. Mi-e silă de mine însămi.

- Așa mi-era și mie, murmură Clare, dar acum mă simt mai bine.

- Dar ce-ai făcut?

Clare rîse din nou, și în sunetul rîsului ei era ceva care-o făcu pe Dinny să întrebe:

- L-ai văzut pe Tony Croom?

Clare se lăsă pe spate și gîtul îi scînteie alb.

- Da, draga mea. Eu și Fordul am șters-o, Dinny, doar avem acoperirea legii. Și Tony nu mai arată acum ca un orfan îndoliat.

- O! făcu Dinny. Și-apoi mai emise un: O!

Vocea surorii ei, caldă, languroasă și satisfăcută, făcu să i se aprindă obrajii și să i se taie respirația.

- Da, îl prefer ca amant decît ca prieten. Cît de înțeleaptă e legea, știa ea ce-ar fi trebuit să fim. Și îmi place căsuța lui transformată. Numai căminul din camera de sus trebuie să fie inaugurat.

- Aveți de gînd să vă căsătoriți?

- Draga mea, cum ar fi posibil? Nu, o să trăim în păcat. Mai tîrziu, o să vedem noi. Cred că perioada asta de "nisi" e foarte instructivă. Tony va veni la mine pe la mijlocul săptămînii, și eu o să plec la el la sfîrșitul săptămînii. Și totul e atît de legal!

Dinny rîse. Clare își îndreptă spatele, cuprinzîndu-și genunchii cu brațele.

- Sînt fericită cum n-am mai fost de multă vreme încoace. Nu-i plăcut să-i faci pe alţii să sufere. Şi-apoi, femeile trebuie să fie iubite, aşa le stă bine. Şi bărbaţii la fel.

Dinny se aplecă peste fereastră şi noaptea îi răcori obrajii. O noapte frumoasă şi adîncă, cu contururi încremenite, întunecate şi meditative. Prin tăcerea compactă se auzi un uruit îndepărtat, care crescu devenind zgomotul distinct al unui automobil răzleţ, şi, printre copaci, zări lumina farurilor argintînd în treacăt gardul viu, apoi murind dincolo de cîmpul vizual. Apoi fîşîitul deveni tot mai stins şi tăcerea se instăpîni iarăşi. Un fluture de noapte trecu în zbor razant şi o pană albă de porumbel pluti în jos, răsucindu-se în aerul nemişcat. Dinny simţi braţul surorii ei cuprinzîndu-i mijlocul.

- Noapte bună, scumpo! Hai să ne sărutăm.

Retrăgîndu-se din noapte, Dinny strînse în braţe trupul zvelt îmbrăcat în pijama. Obrajii li se atinseră şi fiecare dintre ele se simţi mişcată de fierbinţeala feţei celeilalte. Clarei i se păru o binecuvîntare, iar lui Dinny un soi de molipsire, ca şi cum ardoarea întîrziată a sărutărilor pătrundea în sîngele ei.

După ce plecă sora ei, Dinny se învîrti în sus şi-n jos, plină de neastîmpăr, prin camera întunecată. "Nu-i plăcut să-i faci pe alţii să sufere!... Femeile trebuie să fie iubite... Şi bărbaţii la fel..." Un mic profet convertit de fulger, ca Pavel în drum spre unde o mai fi fost. Se plimbă în sus şi-n jos, în sus şi-n jos, pînă cînd, în cele din urmă, istovită, aprinse lumina, se dezbrăcă, se înfăşură într-un capot şi începu să-şi perie părul. În timp ce se peria, îşi privea, fascinată, imaginea reflectată în oglindă, ca şi cum nu se mai văzuse de foarte multă vreme. Ardoarea care o molipsise părea să-i stăruie încă în obraji, în priviri şi în păr, şi îşi apăru în proprii ei ochi nefiresc de vioaie; sau poate că soarele, cît timp se legănase cu Dornford în barcă, îi infuzase acea fierbinţeală în vine? Termină cu periatul, îşi strînse părul la spate şi se vîrî în pat. Lăsase geamurile deschise, perdelele netrase; culcată în întunericul cămăruţei ei strîmte, faţă-n faţă cu noaptea înstelată! Ceasornicul din hol bătu slab miezul nopţii, rămăseseră doar trei ceasuri şi ceva pînă avea să se lumineze de zi! Se gîndi la Clare, în camera învecinată, cufundată într-un somn plăcut. Se gîndi la Tony Croom, îmbătat de fericire în căsuţa lui transformată, şi vechiul refren din "Opera cerşetorilor" îi reveni în minte:

Cu dezmierdări şi sărutări
Te topeşte-n plăcere şi în dulci uitări.

Dar ea? Ea nu putea să doarmă. Simţea nevoia, aşa ca uneori în copilărie, să colinde, să exploreze misterul miezului de noapte, să se aşeze pe scări, să tragă cu ochiul prin odăi, să se cuibărească într-un fotoliu. Se dădu jos din pat, îşi îmbrăcă halatul şi papucii şi ieşi din cameră. Se aşeză pe treapta de sus a scării, cuprinzîndu-şi genunchii cu braţele şi ascultînd. Nici un zgomot în bătrîna casă cufundată în beznă, doar un rîcîit slab, al vreunui şoricel aflat la treabă. Se ridică şi, apucîndu- se de balustradă, se strecură muţeşte jos. Holul mirosea uşor a mucegai, prea multă mobilă şi lemnărie veche pentru a suporta uşile închise peste noapte. Bîjbîi pînă la uşa salonului şi o deschise. Aici, florile şi parfumul de "potpourri" de anul trecut şi fumul stătut de ţigară umpleau aerul de un iz greu. Îşi croi drum pînă la una din uşile de sticlă, dădu draperiile la o parte şi o deschise. Rămase un minut la fereastră, trăgînd adînc aer în piept. Cît întuneric, cîtă linişte, cîtă căldură! În lumina stelelor putea zări doar sclipirea frunzelor de magnolia. Lăsînd fereastra deschisă, îşi căută fotoliul favorit şi se cuibări în el, strîngîndu-şi picioarele sub ea.

În ascunzişul fotoliului, cuprinzîndu-se singură în braţe, încercă să regăsească senzaţia că ar fi fost încă un copil. Aerul nopţii o scălda, ceasul ticăia şi fierbinţeala din vinele ei părea să se răcorească în ritmul tictacului. Închise puternic pleoapele şi se lăsă pătrunsă de o senzaţie de tihnă pe care o încerca întotdeauna în fotoliul acela bătrînesc, o senzaţie că era cuprinsă în braţe şi ocrotită; dar somnul nu se lipi de ea. Pe fereastra din spatele ei, odată cu luna care se înălţa, se furişase o prezenţă, o lumină stranie şi scotocitoare, care făcea ca fiecare obiect familiar să se decupeze într-o imagine de-o fantomatică asemănare cu sine însuşi. Ca şi cum încăperea s-ar fi trezit la viaţă pentru a-i ţine tovărăşie; şi vechiul simţămînt care o invada uneori, şi anume că bătrîna casă avea o viaţă a ei proprie, că simţea, vedea, cunoştea răgazuri de somn şi de trezie, încolţi din nou. Deodată, auzi paşi pe terasă şi se ridică speriată.

Cineva spuse:

- Cine e? E cineva aici?

O siluetă se profilă în uşa de sticlă deschisă; recunoscuse glasul lui Dornford şi răspunse:

- Doar eu...

- Doar tu!

Îl văzu intrînd, oprindu-se lîngă fotoliu, privind în jos. Purta

încă hainele de seară şi, cum sta cu spatele spre lumină, de-abia îi putea desluşi faţa.

- Dinny, s-a întîmplat ceva?

- Pur şi simplu n-am putut să dorm. Şi dumneata?

- Am avut ceva de lucru în bibliotecă. Am ieşit pe terasă ca să respir puţin aer curat şi am văzut uşa deschisă.

- Care dintre noi doi o să rostească acum: "Ce minunat!"?

Nici unul dintre ei nu rosti nimic. Dar Dinny se desfăcu din propria-i îmbrăţişare şi-şi lăsă picioarele în jos.

Deodată, Dornford îşi duse mîinile la frunte şi se întoarse cu spatele la ea.

- Iartă-mă că mă port astfel, murmură el. Desigur că nu mă aşteptam...

Se întoarse din nou şi se lăsă în genunchi lîngă ea.

- Dinny, pentru mine e sfîrşitul lumii, doar dacă...

Dinny îşi puse mîinile pe părul lui şi-i răspunse liniştit:

- ...e începutul.

XXXIX

Adrian îi scria soţiei sale:

Condaford, 10 august.

Scumpa mea scumpă,

Ţi-am făgăduit c-o să-ţi fac o descriere exactă şi amănunţită asupra felului cum s-a comportat Dinny. Uită-te la fotografia din "The Lantern" pentru a vedea ideea presei despre: "Mireasa şi mirele ieşind din biserică". Din fericire, obiectivul acelui aparat indiscret i-a prins exact înainte de a fi făcut vreun pas - deoarece, cu excepţia aparatului de filmat, imaginile astea nu reuşesc niciodată să înregistreze mişcarea, îţi surprind întotdeauna talpa pantofului în ascensiune spre propriu-ţi ochi, îţi moaie şi-ţi pleoştesc genunchiul celuilalt picior şi-ţi şifonează linia pantalonilor. Dornford arăta în formă în stilul său foarte precis; iar Dinny, Dumnezeu s-o binecuvînteze, fără "zîmbetul de mireasă", ca şi cum ar fi sesizat tot hazul. De cînd s-au logodit, m-am întrebat tot timpul ce simte ea. Ceea ce-i dăruieşte lui Dornford nu e în nici un caz iubire, dar nu cred să existe vreo repulsie fizică. Ieri, cînd am întrebat-o: "Din toată inima?" mi-a răspuns: "Oricum, nu cu jumătate de inimă." Noi amîndoi ştim foarte bine în ce măsură se dăruieşte toată atunci cînd face ceva pentru alţii. De astă dată face ceva pentru ea însăşi. O să meargă înainte, o să aibă copii şi o să-şi facă simţită personalitatea. Lucrurile sînt aşa cum trebuie să fie şi

cred că simte și ea acest lucru. Dacă nu nutrește pentru Dornford ceea ce tinerii încrezători de azi numesc "o pasiune zdrobitoare", în orice caz îl admiră și-l respectă, și pe bună dreptate. Pe de altă parte, el știe de la mine, dacă nu și de la Dinny, cît îi poate dărui dînsa, și n-o să se aștepte la mai mult, pînă n-o să-i vină totul de la sine. Vremea s-a menținut frumoasă și biserica - unde, în paranteză fie spus, corespondentul tău a fost botezat - "niciodată n-a arătat mai grozav" cum ar spune Verdant Green. Enoriașii aveau o înfățișare nițel cam medievală, deși cred că majoritatea fețelor le-ai fi putut vedea la magazinul Woolworth.

În fața naosului, în locurile cele mai sfinte, clanul nostru, nobilimea și așa-zisa nobilime. Cu cît mă uitam la nobilime, cu atît mă gîndeam ce fericire că starea materială în care i-a plăcut lui Dumnezeu să ne plaseze i-a ferit pe Charwellii din generația noastră să arate a nobilime. Pînă și Con și Liz, care au rămas lipiți de această reședință, n-au amprenta nobilimii. Dacă stai să te gîndești, e uluitor că mai dăinuie o instituție de tipul nobilimii; dar bănuiesc că atîta timp cît vor dăinui vînătoarea și trasul cu pușca, va dăinui și nobilimea. Îmi aduc aminte, cînd eram băiat și mergeam la vînătoare (cînd reușeam să încalec o mîrțoagă din grajdurile noastre sau ale altora), obișnuiam să mă răzlețesc de ceilalți, de teama de a nu fi obligat să stau de vorbă, atît de plicticoase erau discuțiile și muzica nobilimii. Preferabil să fii uman decît nobil sau așa-zis nobil. Trebuie să-ți spun că Clare, după tot spectacolul ei de la tribunal, se comportă uimitor și, din cîte am putut să-mi dau seama, nimeni n-a avut tupeul să manifeste față de ea anumite sentimente pe care, de fapt, la această oră, nimeni nu le încearcă. După aceea, cu înfățișări mai puțin cucernice, a venit tot satul. Dinny e marea lor favorită, a fost o adevărată paradă a celor mai vechi locuitori. Cîteva figuri impresionante; un bătrîn pe care-l cheamă Downer, într-un fotoliu pe rotile, cu toată fața numai favoriți și barbă și, ici-colo, niște viclene spații arămii. Își amintea perfect de Hilary și de mine cînd am căzut dintr-un car cu fîn, unde nu prea aveam ce căuta. O bătrînă doamnă Tibwhite, o simpatică vrăjitoare, care-mi dădea voie întotdeauna să-i șterpelesc zmeura. Copiilor de școală li s-a dat o zi de vacanță. Liz mi-a spus că nici măcar unul la douăzeci dintre ei n-au văzut vreodată Londra, sau n-a ajuns la vreo depărtare mai mare de zece mile de sat. Dar cu tinerii feciori și cu fetele e cu totul altceva. Fetele au picioare foarte frumoase, ciorapi fini și rochii pline de gust; iar băieții costume de postav, gulere și

cravate, rezultatul motocicletelor şi al filmelor. Biserica era încărcată de flori, risipă de clopote şi de răsunătoare acorduri de orgă. Hilary a oficiat slujba cu obişnuita-i repiditate, şi bătrînul pastor, care îl asista, se învinețise de furie văzînd ritmul în care înainta şi pasajele pe care le omitea. Ei, desigur că vrei să-ţi descriu toaletele. Efectul de ansamblu, aşa cum stăteau în naos, era cel al unei pajişti cu flori de primăvară. Dinny, chiar îmbrăcată în alb, arăta ca o viorea şi, voit sau nu, domnişoarele de onoare erau gătite în ton; şi Monica şi Joan, şi cele două tinere nepoate ale lui Dornford, înalte şi mlădii, toate arătau ca un mănunchi de toporaşi, precedate de patru gligiici albastre, toate dulci, dar nici una aşa de drăguţă ca Sheila. Zău, pojarul ăsta a fost foarte pervers; s-a simţit teribil lipsa ta şi a celor doi copii, iar Ronald, ca paj, ar fi pus vîrf la toate. M-am întors pe jos la locuinţă împreună cu Lawrence şi cu Em, aceasta din urmă o prezenţă impunătoare, în gris-fer, cu faţa uşor mînjită "acolo unde lacrimile s-au amestecat cu pudra". De fapt, a trebuit să mă opresc lîngă trunchiul unui copac lovit de trăsnet şi s-o şterg pe faţă cu una din batistele alea de mătase pe care mi le-ai dăruit tu. Lawrence era în mare ţinută, considera întregul spectacol ca lucrul de cel mai bun gust pe care l-a văzut de multă vreme încoace şi nutrea mari speranţe că lira sterlină o să scadă şi mai mult. Em vizitase casa din Campden Hill; prezicea că pînă într-un an Dinny se va îndrăgosti de Dornford, prezicere care i-a stîrnit o nouă lacrimă, aşa încît a trebuit să-i distrag atenţia vorbindu-i despre copacul care realmente a fost lovit de trăsnet în timp ce eu, ea şi Hilary ne adăposteam sub el. "Da, şi-a amintit Em, aţi sărit ca din puşcă - atît de providenţial; şi servitorul a cioplit un condei dintr-o aşchie; dar nu stătea peniţa în el, aşa că i l-am dăruit lui Con, să-l aibă la şcoală, şi el m-a înjurat. Lawrence, am îmbătrînit." La care Lawrence i-a luat mîna într-a lui şi au mers mînă-n mînă tot restul drumului.

Recepţia a avut loc pe terasă şi pe pajişti; au venit cu mic cu mare, copiii de şcoală şi toţi ceilalţi, un curios talmeş-balmeş, dar mie mi s-a părut drăguţ. Nu ştiam că sînt atît de ataşat de locul meu de baştină. Oricît de mult ai crede în egalizarea împrejurărilor exterioare, totuşi există ceva legat de locurile foarte vechi. Dacă le laşi să-ţi scape, nu le mai poţi reconstrui, şi apoi au un fel deosebit de a pune peisajul în valoare. Există unele sate şi unele peisaje care par să nu aibă miez, nu-ţi poţi explica de ce, dar par goale pe dinăuntru şi searbede şi plate. Dar un sat bătrînesc îşi răspîndeşte inima de

jur împrejur. Şi dacă oamenii care-l locuiesc nu-s nişte măgari egoişti, satul înseamnă mult de tot pentru ei, chiar dacă nu-s proprietari de pământuri. Condaford Grange e un fel de ancoră pentru cei din vecinătate. Mă îndoiesc că vei găsi un singur sătean, oricît de nevoiaş, care să-i poarte pică sau care să dorească să-l vadă în ruină. S-au perindat prin el generaţii întregi de iubiri şi de necazuri, şi - Dumnezeu mi-e martor - de lipsuri materiale, iar rezultatul e un cuib ce pare trudit de mîna omului şi foarte deosebit. Totul se schimbă şi, fără îndoială, trebuie să se schimbe, dar una dintre problemele noastre cele mai mari, şi de care ne preocupăm cel mai puţin, este aceea cum să salvăm vechiul care merită să fie salvat, fie el cuprins în privelişti, în case, în castele, în datini sau în tipuri omeneşti. Păstrăm opere de artă, mobile vechi, avem un cult, şi încă unul puternic, al "antichităţii", fapt împotriva căruia nu obiectează nici spiritul cel mai modern şi avangardist. De ce nu funcţionează această tendinţă şi în viaţa socială? Vechea ordine se schimbă, de acord, dar ar trebui să fim în stare să conservăm frumuseţea şi demnitatea, şi simţul datoriei, şi bunele purtări, lucruri pe care le-am dobîndit foarte lent, şi care se pot spulbera foarte repede dacă nu ne dăm osteneala să le păstrăm într-un fel. Firea omenească fiind ceea ce este, nimic nu apare mai zadarnic decît să razi totul pînă-n temelie, pentru ca apoi să te apuci să zideşti din nou. Vechea ordine are multe bube, şi în nici un caz nu se poate spune c-a fost prea reuşită, dar, acum c-au sosit cei ce-o demolează, îţi dai seama că într-un ceas se poate dărîma ceea ce s-a clădit veacuri întregi; şi-ţi mai dai seama că atîta timp cît nu te pricepi bine cum să înlocuieşti ceea ce n-a fost perfect prin ceva "mai perfect", nu faci decît să întorci cursul vieţii îndărăt în loc să-l împingi înainte. Totul este să sesizezi ceea ce merită să fie conservat, deşi n-aş afirma că există foarte mult lucruri de acest fel. Ei bine, toate astea-s foarte triste. Ca să revin la Dinny, au de gînd să-şi petreacă luna de miere în Shropshire, prin locurile de unde se trage Dornford. Apoi se vor întoarce aici pentru o bucată de timp, după care se vor stabili la Campden Hill. Sper, pentru ei, ca vremea frumoasă să dureze. O lună de miere ploioasă, mai ales cînd unul dintre miri e mai arzător decît celălalt, trebuie să fie foarte obositoare. Rochia cu care "a plecat" Dinny, dacă doreşti să ştii, era albastră şi-i ajungea pînă la glezne. Am stat o clipă de vorbă între patru ochi. I-am transmis toate urările tale, şi ea ţi-a transmis aşijderea şi mi-a spus: "Ei, unchiule drag, aproape c-am trecut dincolo de rîu.

Urează-mi noroc!" Am simţit că mi se umezesc ochii. De ce? Oricum, dacă urările mele de noroc o ajută, a plecat încununată de ele; dar toată povestea cu sărutările de rămas bun e o chestie greu de suportat. Con şi Liz au sărutat-o abia la maşină. M-am simţit ca o brută, dar le-am studiat feţele după plecarea lui Dinny. Tinerii au plecat în maşina lui Dornford, condusă de el. După aceea, am şters-o şi eu. Totul e foarte bine, ştiu, dar eu nu-mi simt inima împăcată. Oricît de uşor este, sau va fi, ca să divorţezi, totuşi căsătoria e ai naibii de încărcată de finalitate; şi-apoi Dinny nu-i genul de om care să se mărite cu un bărbat îndrăgostit de ea, pentru ca după aceea să-l abandoneze; ea e de tipul demodat "şi la bine şi la rău", dar sper ca pînă la urmă să fie "la bine". Am rătăcit prin livadă şi de acolo am luat-o peste cîmp spre pădure. Sper că şi la voi a fost o zi tot atît de minunată ca şi aici. Pădurile astea de fag de pe clina dealurilor sînt mult mai frumoase decît pîlcurile de fagi plantaţi ordonat pe dune, cu toate că şi ei îţi dau senzaţia de templu, chiar dacă n-au alt rost decît să delimiteze hotarele ogoarelor şi să le ţină umbră oilor. Te încredinţez că pădurea, la ceasurile cinci şi jumătate, era fermecată. Am urcat clina, m- am aşezat pe jos şi mi-am umplut sufletul. Suliţe lungi de soare, printre crengile unduioase, împroşcînd cu aur trunchiurile; şi peticele atît de verzi şi de răcoroase dintre ele, nu găseşti decît un singur cuvînt care să le definească: sfînt. Copacii, mulţi dintre ei, se înalţă golaşi pînă la un anumit nivel, şi unele tulpini păreau de-a dreptul albe. Foarte puţină vegetaţie măruntă şi aproape nici un fel de "viaţă" decît gaiţe şi o veveriţă cafenie. Cînd te afli într-o pădure ca asta, şi te gîndeşti la taxe de moştenire şi la lemn de vînzare, ţi se întoarce inima pe dos de parc-ai fi înghiţit o mîncare alcătuită numai din ceapă. În viziunea Domnului, două sute de ani ar putea să însemne ziua de ieri, dar în viziunea mea, mărturisesc că înseamnă eternitatea. În pădurile astea nu se mai vînează, aşa că oricine le poate cutreiera. Bănuiesc că tinerii le colindă, ce loc minunat să te plimbi, îndrăgostit! M-am aşezat pe un petic de soare şi m-am gîndit la tine; doi porumbei sălbatici, cenuşii, s- au cocoţat pe o creangă la cincizeci de iarzi depărtare şi au început să pălăvrăgească în tihnă unul cu celălalt, aşa încît nu mi-ar fi stricat să am un binoclu. Prin locurile despădurite, unde copacii au fost tăiaţi, cresc ierburi perene şi pelin, degeţelul roşu nu s-a prea aciuit pe aici. Totul foarte odihnitor, cu excepţia unui junghi de tristeţe că totul era atît de verde şi de frumos. Ciudată această "tristeţe a frumuseţii"! Poate că e conştiinţa perisabilităţii care stă la pîndă,

poate conştiinţa că odată va trebui să te desparţi de toate şi, cu cît sînt mai frumoase lucrurile, cu atît mai dureroasă e pierderea lor. Asta e o defecţiune în alcătuirea noastră. Ar trebui să simţim astfel: cu cît e mai minunată frumuseţea gliei, cu cît e mai încîntător paravanul de lumină, de adiere, de frunziş, de fapt cu cît e mai fermecătoare natura, cu atît mai adîncă şi mai dulce va fi odihna noastră în sînul ei. Cît de neînţeles e totul! Ştiu că priveliştea unui iepure mort într-o pădure ca asta mă impresionează mult mai mult decît atunci cînd îl văd la măcelărie. Am trecut pe lîngă un iepure mort cînd am făcut drumul de întoarcere; fusese ucis de o nevăstuică; forma-i flască, neînsufleţită, părea să spună: "Ce păcat că sînt mort!" S-ar putea ca moartea să fie bună dar viaţa-i mult mai bună. O fiinţă moartă, care îşi păstrează încă forma, te impresionează groaznic. Forma este viaţă, şi din momentul în care viaţa s-a stins, nu poţi înţelege de ce forma rămîne formă chiar pentru un timp cît de scurt. Mi-ar fi plăcut să stau locului şi să văd luna răsărind şi trăgînd cu ochiul la pădure, răspîndindu-şi încet fantomatica-i lucire; atunci poate c-aş fi avut senzaţia formei care trăieşte în consistenţe rarefiate, senzaţia că fiecare dintre noi, chiar şi iepurii morţi, şi păsările, şi fluturii de noapte, se mişcă încă şi-şi păstrează fiinţa, ceea ce poate fi adevărat din cîte ştiu eu sau voi şti vreodată.

Dar cina era anunţată pentru ora opt, aşa încît a trebuit să mă întorc în timp ce lumina era încă verde-viorie - uite cum se strecoară aliteraţia ca un pîrîiaş invizibil. Afară, pe terasă, l-am întîlnit pe Foch, prepelicarul lui Dinny. Cum îi ştiam povestea, aveam impresia că am întîlnit o stafie, nu pentru c-ar fi urlat; dar mi-a adus aminte cu intensitate de tot ce-a suferit Dinny. Stătea pe labe, privind în jos, aşa cum privesc cîinii,

îndeosebi prepelicarii, cînd se simt depăşiţi de viaţă, cînd singurul miros pe care-l caută nu mai este acolo, pentru moment. Cînd or să se întoarcă, or să-l ia desigur cu ei la Campden Hill. Am urcat la mine, am făcut o baie, m-am îmbrăcat şi am rămas la geam, ascultînd sforăitul unui tractor care cosea griul şi îmbătîndu-mă de adierile parfumate ale caprifoiului căţărat şi înflorit în jurul ferestrei. Acum înţeleg ce voia să spună Dinny prin "dincolo de rîu". Dincolo de rîul pe care-l tot visa şi pe care nu izbutea să-l treacă. Ei bine, toată viaţa treci rîuri, sau te îneci pe parcurs. Nădăjduiesc, cred, că va ajunge la ţărm. Cina a fost aşa cum sînt toate cinele, nu s-a discutat despre Dinny, n-am suflat o vorbă despre ceea ce simţeam fiecare. Am jucat cu Clare o partidă de biliard, am

găsit-o mai dulce și mai drăguță ca oricînd. Și apoi am rămas cu Con pînă la miezul nopții, în aparență cu scopul de a nu ne spune nimic. O să le lipsească foarte mult, mă tem.

Tăcerea din camera mea, cînd am urcat, era înmărmurită, iar clarul de lună aproape galben. Acum, luna se ascunde pe după un ulm, iar luceafărul scînteiează deasupra unei ramuri uscate. S-au mai ivit și alte stele, dar foarte nedeslușite. E o noapte anacronică, departe de timpul nostru, departe chiar de lumea noastră. Nici un vaiet de cucuvea, dar caprifoiul e parfumat. Și-așa, dragostea mea, aici se sfîrșește povestea. Noapte bună.

Al tău care te iubește,
Adrian.

SFÎRȘIT